

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 900–954, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613,
5614, 5625, 5629, 5656, 5685

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 900–954, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625,
5629, 5656, 5685

Innhold

Del I	Innledende del	7	3.5	Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger	32
1	Regjeringens nærings-, fiskeri- og havpolitikk	9	3.6	Bruk av stikkordet «kan overføres»	35
1.1	Utviklingen i norsk økonomi	10	4	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	37
1.2	Hovedutfordringer	10	Del II	Budsjettforslag	57
2	Nærings- og fiskeri-departementets hovedsatsinger	12	5	Nærmere omtale av budsjett-forslagene	59
2.1	Hovedsatsing – Grønt industriløft ..	12	Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål	59	
2.1.1	Hovedprioriteringer 2023	12	<i>Programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser</i>	59	
2.2	Hovedsatsing – Grønn omstilling i næringslivet	13	Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet	84	
2.2.1	Hovedprioriteringer 2023	15	Kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet .	95	
2.3	Hovedsatsing – Hele Norge eksporterer	15	Kap. 902 Justervesenet	96	
2.3.1	Hovedprioriteringer 2023	15	Kap. 3902 Justervesenet	99	
2.4	Hovedsatsing – Mangfold og likestilling i næringslivet	16	Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	100	
2.4.1	Hovedprioriteringer 2023	16	Kap. 903 Norsk akkreditering	101	
2.5	Hovedsatsing – En enklere hverdag for bedriftene	16	Kap. 3903 Norsk akkreditering	102	
2.5.1	Hovedprioriteringer 2023	16	Kap. 904 Brønnøysundregistrene	102	
2.6	Hovedsatsing – Videreutvikling av det næringsrettede virke-middelapparatet	17	Kap. 3904 Brønnøysundregistrene	106	
2.6.1	Hovedprioriteringer 2023	17	Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse ..	107	
2.7	Hovedsatsing – Samarbeid med EU og utvalgte land	17	Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse ..	110	
2.7.1	Hovedprioriteringer 2023	17	Kap. 906 Direktoratet for mineral-forvaltning med Bergmesteren for Svalbard	110	
2.8	Hovedsatsing – En politikk for hav, fiskeri, havbruk og mat fra havet ...	17	Kap. 3906 Direktoratet for mineral-forvaltning med Bergmesteren for Svalbard	115	
2.8.1	Hovedprioriteringer 2023	18	Kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering	115	
2.9	Hovedsatsing – Effektiv, sikker og klima- og miljøvennlig skipsfart, drift av havner og bruk av farvann .	18	Kap. 3907 Norsk nukleær dekommisjonering	117	
2.9.1	Hovedprioriteringer 2023	19	Kap. 908 Institutt for energiteknikk	117	
2.10	Hovedsatsing –Aktivt statlig eierskap	19	Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk ..	119	
2.10.1	Hovedprioriteringer 2023	20	Kap. 3909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk ...	120	
2.11	Hovedsatsing – Håndtering av nasjonalt atomavfall og atomanlegg	20	Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet	121	
2.11.1	Hovedprioriteringer 2023	20	Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet	123	
3	Hovedtrekkene i budsjett-forslaget	21	Kap. 911 Konkurransetilsynet	124	
3.1	Oversikt over forslag til utgifts-bevilgninger	23	Kap. 3911 Konkurransetilsynet	127	
3.2	Oversikt over forslag til inntekts-bevilgninger	26	Kap. 912 Klagenemndssekretariatet	128	
3.3	Fordeling av statsrådenes konstitusjonelle ansvar	28	Kap. 3912 Klagenemndssekretariatet	129	
3.4	Oversikt over tilsagns- og bestillingsfullmakter	30	Kap. 913 Dagligvaretilsynet	130	
			Kap. 915 Regelrådet	131	
			Kap. 916 Kystverket	133	
			Kap. 3916 Kystverket	141	
			Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	142	
			Kap. 917 Fiskeridirektoratet	142	
			Kap. 3917 Fiskeridirektoratet	145	

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	146	Kap. 952 Investinor AS	258
Kap. 919 Diverse fiskeriformål	147	Kap. 953 Nysnø Klimainvesteringer AS	262
<i>Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon</i>	151	Kap. 954 Petoro AS	263
Kap. 920 Norges forskningsråd	164	Kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	265
Kap. 922 Romvirksomhet	174	Kap. 5656 Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning	270
Kap. 923 Havforskningsinstituttet	183	Kap. 5685 Aksjer i Equinor ASA	272
Kap. 3923 Havforskningsinstituttet	188	<i>Programkategori 17.50 Kystforvaltning</i>	273
Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	188	Programområde 33	274
Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	193	<i>Programkategori 33.40 Arbeidsliv</i>	274
Kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	194	Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	274
Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling	195	Del III Andre saker	275
Kap. 930 Design og arkitektur Norge	200	6 Forny, forenkle og forbedre	277
Kap. 935 Patentstyret	201	7 Samfunnssikkerhet og beredskap	282
Kap. 3935 Patentstyret	204	8 Klima- og miljørelevante saker	285
Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	205	9 Oppfølging av FNs bærekraftsmål	299
Kap. 936 Klagenemnda for industrielle rettigheter 205		10 Likestilling, inkludering og mangfold – oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten	308
Kap. 3936 Klagenemnda for industrielle rettigheter 207		10.1 Status for departementet og etatene i 2021	308
Kap. 2421 Innovasjon Norge	207	10.2 Departementets arbeid for likestilling, inkludering og mangfold som offentlig myndighet	312
Kap. 5325 Innovasjon Norge	224	11 Lederes ansettelsesvilkår i virksomheter heleid av staten og der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet	314
Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	225	12 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter	317
Kap. 2426 Siva SF	226	Forslag	322
Kap. 5326 Siva SF	230	Vedlegg	
Kap. 5613 Renter fra Siva SF	230	1 Omtale av medlemskap i internasjonale organisasjoner, jf. kap. 900, post 70	340
<i>Programkategori 17.30 Markedsadgang og eksport</i>	231		
Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak	236		
Kap. 3940 Internasjonaliseringstiltak	237		
Kap. 941 Eksportstrategirådet	237		
Kap. 2429 Eksportkredittordningen	238		
Kap. 5329 Eksportkredittordningen	240		
Kap. 5629 Renter fra eksportkredittordningen	240		
Kap. 2460 Eksportfinansiering Norge	241		
Kap. 5460 Eksportfinansiering Norge	249		
Kap. 5614 Renter under Eksportfinansiering Norge 250			
<i>Programkategori 17.40 Statlig eierskap</i>	251		
Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap	255		
Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap	256		
Kap. 3951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	257		
Kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	258		

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Utgiftskapitler: 900–954, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625,
5629, 5656, 5685

*Tilråding fra Nærings- og fiskeridepartementet 23. september 2022,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

Del I
Innledning del

1 Regjeringens nærings-, fiskeri- og havpolitikk

I 2030 skal Norge ha gjennomført betydelige kutt i klimagassutslippene. På noen få år skal hele norsk næringsliv endre seg mot et samfunn med lavere utslipp. Omstillingen vil kreve mye av bedrifter, ansatte og samfunnet ellers, men den vil samtidig bringe med seg betydelige muligheter for grønn næringsutvikling, verdiskaping og jobbskaping som norsk næringsliv har gode forutsetninger for å utnytte.

I denne sammenhengen har næringspolitikken en viktig oppgave i å legge til rette for gode samlede rammevilkår for bærekraftig verdiskaping, som belønner utslippskutt og gir insentiver til utvikling av grønne løsninger, og som gjør næringslivet i stand til å gripe mulighetene som finnes i den grønne omstillingen. Framtiden presser mot ruta, men grepene vi gjør i næringspolitikken allerede i 2023, vil sette oss på riktig vei mot lavutslippssamfunnet.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen tatt utgangspunkt i fire mål for næringspolitikken som også ligger til grunn for utformingen av virkemidler og tiltak:

- Vi skal få flere i jobb.
- Vi skal skape aktivitet i hele landet og styrke investeringene på fastlandet.
- Vi skal øke eksporten utenom olje og gass med 50 pst. innen 2030.
- Vi skal omstille den norske økonomien til lavutslippssamfunnet, hvor et delmål på veien dit er å kutte norske klimagassutslipp innen 2030 med 55 pst.

Som et delmål på veien mot netto nullutslipp og lavutslippssamfunnet har regjeringen satt et omstillingsmål for hele økonomien i 2030. Dette er formulert i regjeringsplattformen som et mål om å kutte norske utslipp med 55 pst. sammenlignet med 1990. Det er et tydelig signal om at det norske næringslivet skal omstille seg i retning lavutslippssamfunnet. Nærings- og fiskeridepartementet skal gå sammen med næringslivet, skape samarbeidsflater, fremme grønne løsninger og la privat kapital og entreprenørskap være en sentral drivkraft i omstillingen.

Omstillingsmuskelen er godt trent i Norge, vi har tilpasset oss verden rundt oss og ikke tviholdt på strukturer som er tilpasset en annen tid. Det er erfaringer som vil hjelpe oss i omstillingen til et lavutslippssamfunn. Også denne gangen må framskrittet skje så fort vi klarer å gå. Vi vil se endringer som stiller krav til oss alle og fører til kostnader for samfunnet og en ny næringsstruktur. Også i lavutslippssamfunnet skal Norge ha et lønnsomt næringsliv. Næringspolitikken må derfor være utformet for å sikre høy omstillingsevne i økonomien.

At norsk økonomi har god omstillingsevne, gjør at vi lettere får opp aktiviteten i økonomien etter uforutsette hendelser som kraftige oljeprisfall eller koronapandemien. Når bedriftene raskt kan komme i gang med å skape jobber etter en nedgang i aktiviteten, forkorter det perioden folk går arbeidsledige eller permitterte, og fallet i kompetanse begrenses. Det fanger også opp tilstrømmingen av ny arbeidskraft, enten det er unge som skal ha sin første jobb, eller mennesker som kommer til Norge som innvandrere. Jobbskapingen i Norge øker ofte etter økonomiske nedgangstider, samtidig som nedleggelsene blir færre. Netto positiv jobbskaping kan være en indikasjon på en omstillingsdyktig økonomi.

God omstillingsevne påvirker enkeltmennesker i samfunnet og kan redusere den kortsiktige arbeidsledigheten ved at nye arbeidsplasser raskt blir etablert. Bedrifter som legges ned, kan bety store økonomiske og sosiale kostnader for enkeltmennesker og familier. Hvis det er lett å komme ut i nytt arbeid og kompetansen blir brukt andre steder i økonomien, vil disse kostnadene være lavere enn om man må gå i lengre tid uten arbeid. Gevinsten av omstilling tilfaller dermed både arbeidstakere, eiere av bedriftene og hele samfunnet. I sum bidrar dette til økt samlet verdiskaping.

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å føre en framtidsrettet nærings-, sjømat- og havpolitikk. Det innebærer et bredt og langsiktig blikk på hva som er nødvendig for å skape størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Politikken skal legge til rette for et høy-

est mulig nivå på velferd og verdiskaping både for nåværende og kommende generasjoner. Departementet skal bidra til et sterkt norsk næringsliv og en bærekraftig forvaltning av viktige naturressurser. Næringer som skipsfart er både en verdiskapende næring og viktig infrastruktur for hele samfunnet. Havner og farleder er viktige for både skipsfart-, havbruk- og fiskerinæringene, i tillegg til at de er en viktig forutsetning for bosetting og verdiskaping langs kysten.

Næringspolitikkenes oppgave er å legge til rette for at næringslivet skal skape verdier. Verdiskapingen i Norge skjer både i privat og offentlig sektor – som er gjensidig avhengig av hverandre. Ved å sørge for lett tilgjengelige og målrettede virkemidler, effektive offentlige myndigheter og kontinuerlig arbeid mot hindringer for verdiskaping, bidrar offentlig sektor med rammebetingelser for lønnsom aktivitet i hele landet. Nærings- og fiskeridepartementet skal bidra til at andre departementer får innsikt i – og fører – en framtidsrettet næringspolitikk i tråd med målet om størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

1.1 Utviklingen i norsk økonomi

Pandemien skapte store forstyrrelser i verdensøkonomien, men i løpet av 2021 og i starten av 2022 har vi hatt økt vekst både i Norge og hos våre handelspartnere. I dag er arbeidsledigheten i Norge lavere enn på mange år, og sysselsettingsraten stiger igjen, noe som tyder på høy kapasitetsutnyttelse i økonomien. Norges Bank viser til at mange bedrifter har utfordringer med å få tak i arbeidskraft og innsatsvarer.

På den annen side har krigen i Ukraina bidratt til nye utfordringer for norsk og internasjonal økonomi. Vi ser det på høyere gasspriser, som også er en av de viktigste årsakene til høyere elektrisitetspriser i det europeiske markedet. Tilgangen på viktige matvarer, drivstoff og andre innsatsfaktorer har blitt påvirket av krigen i Ukraina og har ført til høyere matvarepriser og høyere priser på råvarer generelt. Sammen med ettervirkninger av pandemien i bl.a. Kina og flaskehalser i de internasjonale verdikjedene har dette gitt en høy prisvekst generelt i økonomien. Historisk sett har høy prisvekst vært koblet til negative virkninger som økt arbeidsledighet. Dette er en bekymring i mange land i verden, og det preger politiske prioriteringer. Regjeringen har derfor vært tydelig på at for å redusere prispresset, bør oljepengebruken

reduseres i 2023.

1.2 Hovedutfordringer

Vi står i en rekke krevende utfordringer for næringslivet og samfunnet ellers. Europeiske energipriser er som nevnt på et høyt nivå og gir økte kostnader for næringsliv og innbyggere i hele Europa. De høye prisene er et resultat av høy etterspørsel og redusert tilbud, og tiltak som svekker prissignalene i markedet kan gå utover både investeringsviljen i energimarkedet, tiltak for å redusere energibruken, samt potensielt øke risikoen for at en havner i en rasjonerings situasjon. Samtidig oppleves situasjonen som krevende for deler av norsk næringsliv, og konsekvensene kan bli betydelige for norske bedrifter og arbeidsplasser dersom de høye prisene vedvarer eller stiger ytterligere utover vinteren og inn i 2023. Regjeringen har jobbet tett sammen med partene i arbeidslivet for å finne løsninger som ivaretar de ulike hensynene.

Mangelen på arbeidskraft er også en utfordring for næringslivet. Mangelen på folk demper aktiviteten i mange bransjer, som i serviceyrker, reiseliv og transport. Bedriftene klarer ikke å møte etterspørselen fra markedet, og verdier blir ikke skapt. Samtidig gir denne situasjonen muligheter for å få flere av dem som har vært ute av arbeidsmarkedet av ulike årsaker, inn i arbeidslivet. Knappheten på arbeidskraft gjør det lettere å prøve seg i nye bransjer og bygge opp ny kompetanse som arbeidslivet har behov for. Regjeringen vil legge til rette for å inkludere flere og skape trygge rammer i arbeidslivet.

Omstillingen til et lavutslippssamfunn er vår tids største utfordring. Mange norske bedrifter har allerede gjort en betydelig innsats for å kutte sine klimautslipp, og dette arbeidet må fortsette kontinuerlig. Uten en helhetlig og kraftfull politikk for å skape nye grønne arbeidsplasser og videreutvikle det eksisterende næringslivet, vil vi ikke nå klimamålene vi har satt oss. Nærings-, fiskeri- og havpolitikken må også legge dette til grunn.

Regjeringen vil bidra til å skape nye arbeidsplasser som vil være lønnsomme også på vei inn i et lavutslippssamfunn. Vi skal også bidra til at eksisterende arbeidsplasser og virksomheter kan omstille seg i tråd med kravene som vil stilles i et lavutslippssamfunn. Derfor må alle næringspolitiske virkemidler dra i samme retning, og fremme bærekraft i alle næringer.

Samtidig skal vi ta vare på kompetansen som finnes i norsk arbeidsliv og i norske virksomheter. Omstillingen skal skje gjennom å trekke på det vi har lært i tidligere omstillinger og i utviklingen av

norske lønnsomme næringer. Både hver enkelt arbeidstaker og virksomhetene som helhet sitter på kunnskap og læring som er verdifull for morgendagens næringsliv.

2 Nærings- og fiskeridepartementets hovedsatsinger

2.1 Hovedsatsing – Grønt industriløft

Norge har gode forutsetninger for å lykkes i det grønne skiftet, men det krever større ambisjoner, høyere tempo, bedre gjennomføringsevne og mer systematisk samarbeid enn i dag. Oppnåelsen av klimamålene vil kreve gjennomgripende omstilling i norsk næringsliv, og vi har dårlig tid. Samtidig vil Norges befolkning bli stadig eldre i årene framover, og andelen yrkesaktive vil falle. For å opprettholde god levestandard og finansiere velferdsstaten i framtiden er vi avhengige av økt produktivitet og verdiskaping i økonomien. Disse utfordringene ligger til grunn for et grønt industriløft. Målet er å gjøre Norge til en grønn industri- og energigigant basert på våre naturressurser, kunnskapsmiljøer, industrielle kompetanse og historiske fortrinn. Dette skal bidra til å skape lønnsomme og attraktive jobber i hele landet, øke de grønne investeringene, styrke eksporten og kutte norske klimagassutslipp i tråd med våre ambisiøse klimamål.

I veikartet for grønt industriløft har regjeringen presentert ambisjoner, virkemidler og 100 tiltak. Innsatsområdene for satsingen er grønne industriprosjekter innenfor nye næringer som havvind, hydrogen, CO₂-håndtering og batterier, større grønne prosjekter i eksisterende fastlandsindustri, som prosessindustrien, maritim industri og skog- og trenæringen og annen bioøkonomi. Dette er områder som er sentrale i arbeidet med å utvikle et utslippsfritt energisystem og samfunn, som gir muligheter for bærekraftig produksjon i framtiden, og med forventet stor framtidig etterspørsel i markedene. I lys av dette har regjeringen allerede lansert Norges batteristrategi. Batterier kan bidra til reduserte globale klimautslipp og omstilling til fornybarsamfunnet og samtidig bidra til økt verdiskaping og arbeidsplasser i Norge.

Rammebetingelsene for grønn industri favner bredt, og omfatter mange politikkområder. Det er først og fremst bedriftenes eget ansvar å utnytte markedsmulighetene i det grønne skiftet. Regjeringen kan legge til rette for å utløse private initiativer gjennom gode rammebetingelser og en aktiv nærings- og industripolitikk. Det løftet som må til,

vil kreve at staten engasjerer seg mer gjennom en kraftfull verktøykasse. Regjeringen vil dimensjonere virkemiddelapparatet og stille opp med målrettet risikoavlastning for å kunne møte det økende behovet for garantier og lån til grønne industriprosjekter til gode, bedriftsøkonomisk lønnsomme prosjekter innenfor de sju satsingsområdene i grønt industriløft. Dette kan omfatte ulike varianter av lån, garantier og egenkapital. Virkemiddelapparatet har anslått at behovet for slik statlig risikoavlastning til grønt industriløft kan være i størrelsesorden 60 mrd. kroner fram mot 2025. Regjeringen vil gjennomgå hele virkemiddelapparatet for å spisse innsatsen ytterligere mot grønn omstilling i næringslivet og bygge opp under grønt industriløft.

Arbeidet med det grønne industriløftet vil pågå kontinuerlig for å kunne tilpasses en verden i rask endring. Regjeringen vil følge opp de tiltak som er lansert i veikartet for grønt industriløft og Norges batteristrategi og føre en helhetlig politikk for næring, industri, energi, klima og miljø som er effektiv, resultatorientert og som trekker i samme retning.

Raskere omstilling og utvikling krever både en velkoordinert innsats på ulike myndighetsnivå, og et tettere samspill mellom næringsliv og myndigheter. Vi vil også være tjent med å styrke industrielle partnerskap med andre land og EU, for gjensidig interesse og nytte.

Stabil og langsiktig tilgang til råvarer med lavt klima- og miljøfotavtrykk er en forutsetning for å utvikle grønn industri. Regjeringen vil at Norge skal utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring, legge til rette for gjenbruk og resirkulering av råvarer og samarbeide tett med Europa for å sikre kritiske verdikjeder. Regjeringen tar sikte på å legge fram en mineralstrategi i løpet av høsten 2022.

2.1.1 Hovedprioriteringer 2023

- Legge til rette for økt verdiskaping innenfor bærekraftige rammer og flere grønne, innovative og lønnsomme jobber over hele landet

gjennom oppfølging og videreutvikling av veikartet for grønt industriløft.

- Styrke samarbeidet med partene i arbeidslivet, industrien, kunnskapsmiljøer og klima- og miljøbevegelsen for å få et best mulig kunnskapsgrunnlag for politikikutvikling, bl.a. gjennom opprettelsen av et grønt industriråd og satsing på klimapartnerskap med næringslivet.
- Legge til rette for grønn industriutvikling gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, bl.a. gjennom grønn nærings- og eksportomstillingspakke.
- Mobilisere mest mulig privat kapital til det grønne skiftet bl.a. gjennom internasjonalt konkurransedyktige ordninger for risikoavlastning.
- Tilrettelegge for at norsk industri kan videreutvikle internasjonale nettverk, benytte digital infrastruktur og testfasiliteter og motta støtte gjennom EUs næringsrettede programmer.
- Legge fram en mineralstrategi for økt lønnsom utvinning og bearbeiding og en mer effektiv ressursutnyttelse av mineraler og kritiske råvarer innenfor bærekraftige rammer.

2.2 Hovedsatsing – Grønn omstilling i næringslivet

Regjeringen vil skape lønnsomme jobber over hele landet, styrke investeringene på fastlandet, øke norsk eksport utenom olje og gass og kutte Norges klimagassutslipp. Dette krever en aktiv næringsomstillingspolitikk som tar i bruk et spekter av effektive virkemidler og som spiller på lag med små og store bedrifter i hele Norge.

Regjeringen ønsker å legge til rette for en dreining i næringslivets aktiviteter mot mer klima- og miljøvennlige løsninger i hele landet. Grønn omstilling og en mer effektiv og sirkulær økonomi med økt gjenbruk kan bidra til framvekst av ny industri, opprettelse av nye arbeidsplasser og redusert press på naturressursene våre. For å stimulere til grønn omstilling i næringslivet vil regjeringen prioritere grønne innovasjonsprosjekter. Grønn omstilling og konkurransekraft er bl.a. førende i de målrettede ordningene Grønn plattform og Grønne vekstlån. Regjeringen har i 2022 også utvidet Eksportfinansiering Norges handlingsrom for å støtte opp om økt eksport og grønn omstilling.

Regjeringen foreslår å omprioritere deler av midlene i det næringsrettede virkemiddelapparatet til en grønn nærings- og eksportomstillingspakke. Elementene i denne pakken er beskrevet

i boks 2.1 under. Omprioriteringene gir uttrykk for en spissing av virkemiddelapparatet inn mot grønn omstilling. Regjeringen vil som ledd i dette innføre et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Prinsippet favoriserer både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling, og er f.eks. ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. innenfor områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft. Samlet skal grepene regjeringen foreslår, få fart på omstillingstakten, eksportinnsatsen og industriutviklingen i hele Norge og bidra til at vi får mer næringsutvikling og grønn omstilling ut av midlene som kanaliseres gjennom virkemiddelapparatet.

Anskaffelser i regi av det offentlige betyr også mye for utviklingen i næringslivet, for grønn omstilling og for arbeidslivet. Årlig kjøper det offentlige varer og tjenester for over 650 mrd. kroner. Regjeringen vil benytte denne innkjøpsmakten til å bidra til økt etterspørsel etter klima- og miljøvennlige løsninger som kan medvirke til å styrke markedene for bærekraftige produkter og tjenester, samt fremme mer sirkulær økonomi og grønn innovasjon.

I tillegg vil regjeringen prioritere å føre en aktiv konkurransepolitikk som fremmer grønn innovasjon og bærekraftig omstilling. Bedrifter i markeder med velfungerende konkurranse stimuleres til å bruke ressurser effektivt og tenke nytt for å omstille seg. Effektiv håndheving og streng sanksjonering av alvorlige brudd på konkurransereglene vil kunne gi viktige bidrag til den grønne omstillingen i norsk økonomi i form av lavere priser, bedre kvalitet på klima- og miljøvennlige produkter og økt innovasjon.

Havbruksnæringen er i rask utvikling, og det utvikles nye næringer som havvind, tare, skjell, torskeoppdrett, CO₂-lagring, mineraler på havbunnen m.v. Det er behov for økt kunnskap knyttet til lokalisering, regelverksutvikling og effekter av næringsvirksomhet på miljø og andre næringer. Regjeringen har som mål at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemene. For å lykkes med å produsere flere bærekraftige fôrvarer i Norge og utnytte ressursene mer effektivt og sirkulært, vil

det være behov for god samhandling og koordinering, fra grunnleggende kunnskapsoppbyg-

ging til at nye innovasjoner og teknologiske løsninger tas i bruk.

Boks 2.1 Grønn nærings- og eksportomstillingspakke

Den grønne nærings- og eksportomstillingspakken inneholder følgende forslag til omprioriteringer på Nærings- og fiskeridepartementets område:

- Totalt 600 mill. kroner settes av til nye Grønn plattform-prosjekter i perioden 2023–2025. Ordningen retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder, herunder grønn industri inkludert skog- og treforedling, havvind, grønn skipsfart og omstilling på verftene.
- Øremerkingen til grønne vekstlån i lånerammen for innovasjonslåneordningen under Innovasjon Norge utvides til inntil 900 mill. kroner.
- Minst 300 mill. kroner av Forskningsrådets midler til innovasjonsprosjekter i næringslivet settes av til prosjekter som har en plass på vei mot lavutslippssamfunnet.
- Nysnø tilføres totalt 600 mill. kroner i ny kapital til nye klimavennlige investeringer, en økning på 100 mill. kroner i forhold til 2022.
- Sivas eiendomsvirksomhet styrkes med 100 mill. kroner til utvikling av grønne industri- og eiendomsprosjekter.
- 75 mill. kroner settes av til deltakelse i neste periode med industrirettede programmer gjennom Den europeiske romorganisasjonen ESA og til utvikling av et nasjonalt system for satellittbasert havovervåking i samarbeid med ESA.
- 30 mill. kroner settes av til oppstart av prosjektet Brukervennlige Registertjenester i Brønnøysundregistrene. Prosjektet skal utvikle innrapporterings- og tilgjengeliggjøringstjenester til og fra Brønnøysundregistrenes nye registerplattform, og gi enklere og bedre løsninger for brukerne.
- Innovasjon Norges arbeid med strategiske eksportfremmesatsinger knyttet til «Hele Norge eksporterer» styrkes med 10 mill. kroner.
- Norges geologiske undersøkelse styrkes med 10 mill. kroner til økt kartlegging av nødvendige mineraler for det grønne skiftet.
- Grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene styrkes med 10 mill. kroner. De

teknisk-industrielle instituttene bidrar bl.a. til grønn teknologiutvikling og langsiktig kunnskapsoppbygging på dette området.

Pakken støttes også av ulike satsinger, tiltak og omprioriteringer i andre departementers budsjetter i 2023:

- Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Enova med 500 mill. kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett. En slik styrking vil gjøre det mulig for Enova å øke innsatsen mot ikke-kvotepliktige utslippsreduksjoner. Støtten kan f.eks. bidra til elektrifisering av fartøy, tungtransport og anleggsmaskiner og til utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig industri.
- Regjeringen vil legge til rette for industriell videreforedling av skog ved å utvikle ressursgrunnlaget og forbedre infrastrukturen i skogbruket over Landbruks- og matdepartementets budsjett.
- Regjeringen oppretter Bionova, som finansieres over Landbruks- og matdepartementets budsjett. Bionova skal være et verktøy for å nå Norges klimamål for 2030 og målet om å være et lavutslippssamfunn i 2050.
- Regjeringen legger til rette for økt klima- og miljøvennlig kraftproduksjon gjennom bl.a. havvind i Norge. Videre ønsker regjeringen å bidra til å styrke den norskbaserte energinæringens konkurransekraft både i hjemmemarkedet og internasjonalt. Regjeringen foreslår i denne sammenheng å bevilge 34,5 mill. kroner i tilskudd til stiftelsen Norwegian Energy Partners (NORWEP) over Olje- og energidepartementets budsjett.
- Regjeringen foreslår også å bevilge 5 mill. kroner over Olje- og energidepartementets budsjett i tilskudd for å styrke kompetansemiljø for havvind (Universitetet i Agder).
- Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett for å styrke fylkeskommunenes muligheter til å støtte grønn omstilling i det lokale og regionale næringslivet.

2.2.1 Hovedprioriteringer 2023

- Legge til rette for en dreining i næringslivets forsknings- og innovasjonsaktiviteter mot mer klima- og miljøvennlige løsninger i hele landet.
- Fremme forskning, innovasjon og grønn omstilling i næringslivet gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet.
- Legge til rette for verdiskaping i næringslivet basert på effektive og sirkulære løsninger.
- Tilrettelegge for at næringslivet kan nyttiggjøre seg av EUs næringsrettede programmer, inkludert Horisont Europa og InvestEU, i omstillingsarbeidet.
- Endre anskaffelsesregelverket og vurdere andre tiltak som bedre fremmer klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser.
- Føre en aktiv konkurransepolitikk som fremmer grønn innovasjon og bærekraftig omstilling.

2.3 Hovedsatsing – Hele Norge eksporterer

Regjeringen har igangsatt eksportreformen «Hele Norge eksporterer» for å nå Hurdalsplattformens mål om å øke eksporten utenom olje- og gass med 50 pst. innen 2030. Norge har en liten og åpen økonomi, og mange norske bedrifter er avhengige av å lykkes på det internasjonale markedet.

Gjennom «Hele Norge eksporterer» vil myndighetene, næringslivet og virkemiddelapparatet samarbeide om å nå eksportmålet gjennom en styrking og effektivisering av arbeidet med eksport og arbeide for å skape en felles eksportkultur hvor alle bidrar aktivt til å nå eksportmålet. For å sørge for medvirkning og medfinansiering fra næringslivet er det opprettet et Nasjonalt eksportråd bestående av representanter for næringslivet og partene i arbeidslivet, som både skal gi innspill til større eksportfremmesatsinger og gi regjeringen råd om strategisk innretning av eksportarbeidet. Det er besluttet at de to første strategiske eksportfremmesatsingene blir havvind og mer og grønnere maritim eksport. Departementet vil i 2023 følge opp disse gjennom særskilte oppdrag til Innovasjon Norge i tett samarbeid med de øvrige næringsrettede virkemiddelaktørene og utenriksstjenesten.

Eksportfremmearbeidet må ses i sammenheng med resten av næringspolitikken, som bl.a. Grønt industriløft, arbeidet med å forenkle virkemiddelapparatet og etableringen av industripartnerskap med viktige samarbeidsland.

Det grønne skiftet vil kreve store investeringer. Staten skal være en pådriver og en aktiv tilrettelegger for nye, lønnsomme næringer og bedrifter, og for verdiskapende eksport. I 2022 utvidet regjeringen handlingsrommet til Eksportfinansiering Norge (Eksfin) slik at det kan gis lån og garantier til eksportrettede investeringer og klimavennlige investeringer som har eksportpotensial. Privat kapital skal lede an, og regjeringens mål er å mobilisere mest mulig privat kapital. Regjeringen følger videre opp at aktørene har god innsikt om og er relevant for ulike regioner og næringer. Dette fordrer bl.a. at det er godt samspill mellom Innovasjon Norge som førstelinje for virkemiddelapparatet og deres regionkontorer over hele landet og Eksfin.

EU er Norges viktigste handelspartner og EØS-avtalen er vår viktigste handelsavtale. For å nå Hurdalsplattformens mål om å øke eksporten utenom olje- og gass med 50 pst. er det avgjørende at vi er del av et homogent indre marked i Europa. EØS-avtalen ligger til grunn for Norges forhold til Europa.

God markedsadgang er helt avgjørende for at norsk sjømat fortsatt skal lykkes i internasjonale markeder. Nærings- og fiskeridepartementet arbeider for at sjømaten skal møte konkurransedyktige tollbetingelser og lave handelsbarrierer i eksportmarkedene. Regjeringen er opptatt av å stimulere til at utviklingen innen sjømatnæringen forsterkes.

2.3.1 Hovedprioriteringer 2023

- Følge opp eksportreformen «Hele Norge eksporterer», herunder utvikle strategiske eksportsatsinger for utvalgte sektorer.
- Opprettholde trykket på å fremme frihandel og forutsigbar markedsadgang for norsk næringsliv.
- Påvirke prosesser og regelverksutvikling i EU, herunder tilknyttet Europas grønne giv som har betydning for norsk næringsliv og norske strategiske eksportområder, og tilrettelegge for at næringslivet kan nyttiggjøre seg av EUs programmer.
- Utløse lønnsomme prosjekter gjennom virkemiddelapparatet som bidrar til grønn omstilling og økt eksport.
- Sikre stabil, god og konkurransedyktig markedsadgang for norsk sjømat i eksisterende og prioriterte nye markeder, herunder forbedringer i tollregimet for sjømat til EU og forberedelser til innføring av veterinær grensekontroll i Storbritannia.

2.4 Hovedsatsing – Mangfold og likestilling i næringslivet

Høy yrkesdeltakelse er viktig for å opprettholde velferdsstaten. Å legge til rette for at alle kan delta i yrkeslivet gjennom f.eks. gode foreldrepermisjonsordninger, tilgang på barnehager og økonomisk trygghet for arbeidstakere og næringsdrivende, er viktige likestillings tiltak.

I Hurdalsplattformen framgår det at regjeringen skal føre en offensiv likestillingspolitikk, som gjør at alle blir inkludert i samfunnet uavhengig av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne og etnisitet. Økt likestilling mellom kjønnene er et politisk mål. Krav til kjønnsrepresentasjon i styrene i f.eks. allmennaksjeselskaper har gjort at kvinneandelen i disse selskapene har økt til lovens minstekrav.

Bare 20 pst. av styremedlemmene, 25 pst. av gründerne og 12 pst. av topplederne i de 200 største selskapene i Norge er kvinner. Dette vil regjeringen gjøre noe med. På lang sikt vil mangfold i næringslivet kunne skape mer innovasjon, bedre arbeidsmiljøer, bedre beslutninger og forbedre lønnsomheten. Det er vårt felles ansvar å utnytte samfunnets ressurser fullt ut. Det at alle har mulighet til å delta, er også en av grunnpilarene i vårt demokrati.

2.4.1 Hovedprioriteringer 2023

- Identifisere og innhente innspill til tiltak for å bedre kjønnsrepresentasjonen i norske selskaper.
- Vurdere og foreslå tiltak som kan bidra til bedre kjønnsrepresentasjon i styrer og ledelse i norske selskaper.

2.5 Hovedsatsing – En enklere hverdag for bedriftene

Regjeringen vil redusere næringslivets kostnader ved å forenkle eksisterende regelverk og gjøre det lettere for bedrifter å håndtere nødvendige rapporteringsplikter. Ny teknologi og digitale løsninger gir muligheter for forenklinger og mer effektive prosesser, samtidig som det gir bedre kontrollmuligheter for myndighetene. Videreutvikling av gode digitale løsninger vil derfor stå sentralt i forenklingsarbeidet framover. Det er et mål

at opplysninger som det offentlige innhenter, skal lagres og kategoriseres på en slik måte at de samme opplysningene innhentes kun én gang.

Regjeringen legger vekt på gode beslutningsgrunnlag før nye reguleringer vedtas. Derfor er bl.a. Regelrådets arbeid for å vurdere kvaliteten på konsekvensvurderinger før næringsrelatert regelverk blir vedtatt, et viktig bidrag inn i forenklingsarbeidet. Departementet vil følge opp dette viktige arbeidet med mål om størst mulig effekt, og vil vurdere måloppnåelse og forbedringspotensial nærmere.

Konkurransopolitikken er et sentralt virkemiddel for å fremme effektiv ressursbruk og økt verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. For å oppnå målet om effektiv ressursbruk er det viktig med et godt utformet konkurranseregulering, effektiv håndheving og streng sanksjonering av alvorlige brudd på konkurransereglene. Gevinster som følge av bedre konkurranse gitt ved lavere priser, høyere kvalitet, bedre utvalg, samt økt innovasjon og omstilling kan komme både forbrukere og næringsliv til gode.

Arbeidslivskriminalitet og sosial dumping representerer fremdeles en utfordring for norsk arbeidsliv. Regjeringen vil arbeide med nye og effektive tiltak gjennom utvikling av Norgesmodellen for offentlige anskaffelser. I første omgang vil bransjer med særlig risiko for arbeidslivskriminalitet, som bygge- og anleggsnæringen og renholdsbransjen, prioriteres. Regjeringen vil se på regelverksendringer, tiltak for bedre veiledning og utvikling av digitale hjelpemidler.

2.5.1 Hovedprioriteringer 2023

- Revidere og videreutvikle selskapsretten (aksjelovene, samvirkeloven, selskapsloven mv.) for å bidra til forenkling for næringslivet og til etterlevelse av internasjonale forpliktelser.
- Redusere næringslivets kostnader knyttet til pålagte regler og utfylling av offentlige skjemaer med 11 mrd. kroner innen 2025.
- Legge til rette for forenkling, opprydding i regelverk og bedre samarbeid mellom myndighetene og havbruksnæringen for å sikre mer helhetlig forvaltning.
- Effektiv håndheving av lov om god handelskikk, og derigjennom bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser og ivaretagelse av forbrukernes interesser.

2.6 Hovedsatsing – Videreutvikling av det næringsrettede virkemiddelapparatet

Det næringsrettede virkemiddelapparatet er en del av verktøykassen i næringspolitikken sammen med de mer generelle rammebetingelsene for næringslivet. For å nå målene i næringspolitikken må det næringsrettede virkemiddelapparatet være omstillingsdyktig og tilpasset framtidens næringsliv. Et viktig prinsipp er at brukerne skal møte én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Regjeringen ønsker å vurdere organisering av ansvar for ordninger og programmer, men også organisering av hvordan aktørene samarbeider kan vurderes. Regjeringen har videre en ambisjon om at antallet programmer og ordninger skal reduseres, og at det skal gis et bredere tilbud som forsterker og ikke overlapper. Videre ønsker regjeringen å legge til rette for en dreining av virkemidlene for å raskere få til grønn omstilling i næringslivet. Som en del av dette arbeidet må rapportering og måling av effekt bedres.

Brukervennligheten kan bedres både gjennom forenkling, tilgjengeliggjøring og bedret effekt på tvers av aktørene. Det er igangsatt flere initiativ for å forenkle og bedre brukervennligheten hos de næringsrettede virkemiddelaktørene. Det er gitt et oppdrag til Innovasjon Norge om å opprette en digital inngang til virkemiddelapparatet sammen med Forskningsrådet, Eksportfinansiering Norge og Siva. En pilot av løsningen er igangsatt, og her deltar bl.a. Agder og Vestland fylkeskommune. Det er også igangsatt en evaluering av Investinor med sikte på å få et bedre kunnskapsgrunnlag for den videre utviklingen av næringspolitiske virkemidler rettet mot kapitaltilgang for bedrifter i tidlig fase.

2.6.1 Hovedprioriteringer 2023

- Videreutvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet, med sikte på å forenkle, tilgjengeliggjøre og bedre effekten av ordningene som skal bidra til at norske bedrifter kan vokse.

2.7 Hovedsatsing – Samarbeid med EU og utvalgte land

Regjeringen vil omstille norsk næringsliv og samtidig øke eksporten fra Norge. Dette vil bidra til verdiskaping og styrke norske muligheter til å skape arbeidsplasser i hele landet. Et forsterket

samarbeid med utvalgte handelspartnere, som EU, Tyskland, USA og Sverige gjennom grønne strategiske industripartnerskap, er et virkemiddel for å lykkes med den grønne omstillingen. De strategiske industripartnerskapene skal styrke norsk næringslivs muligheter i det grønne skiftet, bidra til økt næringslivssamarbeid med viktige markeder og bidra til å bygge opp nye næringer og integrerte verdikjeder.

Industripartnerskapene tar utgangspunkt i regjeringens grønne industriløft og de sju sektorene som inngår der. Prioriteringene og innsatsområdene i partnerskapene vil variere over tid, avhengig av hvilke samarbeidsmuligheter som finnes.

2.7.1 Hovedprioriteringer 2023

- Videreutvikle strategiske industripartnerskap med sentrale handelspartnere som EU, Tyskland, USA og Sverige.

2.8 Hovedsatsing – En politikk for hav, fiskeri, havbruk og mat fra havet

Havet bidrar til inntekter og arbeidsplasser langs hele kysten og er et viktig utgangspunkt for noen av landets mest innovative bedrifter og kunnskapsmiljøer innen bl.a. olje- og gassvirksomhet, matproduksjon og skipsfart. Ressursene fra havet skal utnyttes og forvaltes på en måte som skaper flere trygge helårsarbeidsplasser, bidrar til større verdiskaping lokalt og nasjonalt, kutter klimagassutslipp og ivaretar havet som et viktig og trygt matfat og sikker transportåre.

For å nå Hurdalsplattformens mål om å øke eksporten av varer utenom olje og gass med 50 pst. innen 2030 må eksisterende og nye næringer med havet som utgangspunkt lykkes. Tilsvarende må den grønne omstillingen av havnæringene lykkes for å nå omstillingsmålet om å kutte norske klimagassutslipp med 55 pst. innen 2030.

Vekst i havøkonomien og den grønne omstillingen vil kreve en helhetlig arealpolitikk for havområdene. Det forventes økte muligheter for bruk av havarealene i framtiden og økt konkurranse om bruken av arealene. Samtidig skal de som bruker havet i dag, være trygge på at de ikke fortrenses. Næringsplanene vil være et sentralt verktøy for å vurdere havnæringenes behov for areal og egnede områder for ulike typer næringsaktivitet. Planene skal legge til rette for god samarbeid mellom de ulike havnæringene og vurdere eventuelle muligheter for sambruk av area-

ler. Å se de ulike havnæringene i sammenheng kan bidra til en integrert og verdiskapende havøkonomi og gi økt forutsigbarhet for næringsaktørene.

Bærekraftige matsystemer skal sikre det økonomiske, sosiale og miljømessige grunnlaget for matsikkerhet og ernæring for dagens og framtidige generasjoner. Regjeringen vil sørge for at sjømat vektlegges sterkere når ernærings- og matpolitikk utformes, herunder verdikjeden etter kaitanten fram til konsum av mat fra havet som del av et sunt og bærekraftig kosthold.

Sunn mat fra havet er av stor betydning for norsk økonomi, og for verdiskaping, bosetting og arbeidsplasser langs hele kysten. Regjeringen vil legge til rette for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter fra sjømatnæringene og fremme mat fra havet i et nasjonalt og globalt perspektiv.

De marine ressursene tilhører det norske folket i fellesskap, og regjeringen vil sikre nasjonal råderett og kontroll over fiskeressursene og forvalte disse til det beste for dagens og framtidige generasjoner. For regjeringen står det sentralt å ivareta de distriktpolitiske målsettingene i fiskerilovgivning om arbeidsplasser og bosettingen i kystsamfunn. Fiskeritillatelsene skal forvaltes på en måte som ikke bidrar til sentralisering verken innad i regioner eller mellom landsdeler.

Regjeringen vil sikre en variert, fiskereid og bærekraftig fiskeflåte som bidrar til økt aktivitet, økt verdiskaping og flere helårige arbeidsplasser i lokalsamfunn langs hele kysten. Flåten skal sikres stabile, forutsigbare og gode rammebetingelser. Regjeringen vil også styrke ressurskontrollen og innsatsen mot fiskerikriminalitet, for å sikre rettferdig konkurranse og den langsiktige bærekraften i næringa.

Havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon og verdiskaping. Regjeringen vil legge til rette for videre vekst i havbruksnæringen. Vi vil intensivere regelverksutviklingen for havbruk til havs. Dette må skje på en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig måte. Politikken skal bygge opp under fortrinnet som ligger i oppdrett av fisk i kystnære strøk og fjorder, og samtidig stimulere til innovasjon, nye produksjonsformer og bruk av ny teknologi for å sikre økt bærekraft. Målet er at Norge skal lede an i utviklingen av verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring med produksjon av matressurser til et voksende verdensmarked.

Fôr står for over 70 pst. av klimagassutslippene fra havbruksnæringen. Samtidig blir over 90 pst. av råvarene til produksjonen av fiskefôr

importert. Regjeringens mål er at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder. Det vil kunne bidra til å redusere klimagassutslippene og miljøavtrykket i matproduksjonen, og styrke verdiskapingen og sysselsettingen i Norge. For å lykkes med å utvikle flere bærekraftige fôrvarer lokalt og utnytte ressursene mer effektivt og sirkulært, vil det være behov for god samhandling og koordinering, fra grunnleggende kunnskapsoppbygging til at nye innovasjoner og teknologiske løsninger tas i bruk.

Regjeringen har store ambisjoner for utvikling av nye og eksisterende havnæring. De som bruker havet i dag, skal være trygge på at de ikke fortrenges. Det må legges til rette for god sameksistens mellom havnæringene. Dette forutsetter et godt kunnskapsgrunnlag, utvikling av regelverket og god dialog på tvers av havnæringene.

2.8.1 Hovedprioriteringer 2023

- Fremme kunnskapsbaserte, bærekraftige akvatiske matsystem, inkludert i arbeid med hav, fiskeri, havbruk, mat fra havet, matsikkerhet og ernæring.
- Styrke kunnskapsgrunnlaget for sameksistens mellom havnæringene. Det er behov for økt kunnskap om effektene av havvind, havbruk til havs og mineralutvinning på havbunnen har på økosystemene og andre næringer.
- Fortsette arbeidet med å utvikle regelverk for havbruk til havs, herunder avsette og konsekvensvurdere arealer.
- Styrke arbeidet med å utvikle mer bærekraftig fôr for havbruks- og landbruksnæringen.
- Fremme en stortingsmelding om kvotesystemet.
- Sikre norske interesser ved forhandlinger av fiskeriavtaler.
- Forbedre fiskerikontrollen og bekjempe fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt.

2.9 Hovedsatsing – Effektiv, sikker og klima- og miljøvennlig skipsfart, drift av havner og bruk av farvann

Den maritime næringen er en viktig hjørnestein i mange norske lokalsamfunn og skaper store verdier i hele landet. Kjernen i denne næringen er de norske sjøfolkenes maritime kompetanse og en helhetlig maritim verdikjede bestående av norske rederier, verft, finansaktører og utstyrsleverandører. Politikken må sikre gode vilkår for norske sjø-

folk og at det legges til rette for aktivitet i hele verdikjeden.

Tilgang til norsk maritim kompetanse er en viktig del av konkurranseevnen til norsk maritim næring.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er et viktig virkemiddel for å bevare den norske maritim kompetansen og sørge for rekruttering av norske sjøfolk på norskregistrerte skip, og regjeringen vil videreføre ordningen. Regjeringen har også videre foreslått å innføre norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. Lovens formål er å fremme et rettferdig og anstendig arbeidsliv i norske farvann, i norsk økonomisk sone og på norsk sokkel ved å sikre arbeidstakere på skip norske lønns- og arbeidsvilkår.

Sjøtransporten skal være konkurransedyktig, sikker, klima- og miljøvennlig, med effektive havner og farleder. Det høye sikkerhetsnivået i sjøtransporten skal opprettholdes, samtidig som ny teknologi tas i bruk. Det framgår av Hurdalsplattformen at en nullvisjon for ulykker også bør gjelde på sjøen. I 2022 fikk Sjøfartsdirektoratet i oppdrag å utarbeide det faglige grunnlaget knyttet til etablering av en nullvisjon for næringsfartøy. Beredskapen mot akutt forurensing skal være tilpasset miljørisikoen. Kystverket la i 2022 fram en oppdatert miljøsikkerhets- og beredskapsanalyse, og denne skal følges opp i årene som kommer for å ivareta beredskapen mot akutt forurensing.

For å sørge for verdiskaping og bosetting langs kysten er det viktig med effektive og sikre havner og farleder slik at vi kan legge til rette for en effektiv og konkurransedyktig sjøtransport og bidra til videre utvikling av fiskeriavhengige kystsamfunn.

For at Norge skal nå sine klimamål, må også klimagassutslippene fra skipsfarten reduseres. I årene som kommer, skal næringen kutte utslipp og øke digitaliseringen. Dette vil gi nye muligheter for aktivitet i næringen, og den maritime politikken skal bidra til å utvikle verdensledende norske industri- og kompetansemiljøer. Et grønt løft for maritim industri som del av grønt industriløft, kan bidra til videre vekst og arbeidsplasser, i tillegg til reduksjon av utslipp. Staten skal sammen med næringen arbeide for at utviklingen av skipsfart med lave utslipp og nullutslipp blir et viktig norsk bidrag til å redusere de globale utslippene.

2.9.1 Hovedprioriteringer 2023

- Innføre norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel.

- Arbeide videre med etablering av en nullvisjon for ulykker på næringsfartøy.
- Legge til rette for at maritim næring kan videreutvikle sin konkurranseevne og bidra til grønn verdiskaping og grønne arbeidsplasser.
- Opprettholde og videreutvikle farleder og en anløpsstruktur som sikrer både havbaserte næringer og næringslivet for øvrig et effektivt, sikkert og miljøvennlig sjøtransporttilbud over hele landet.
- Styrke havnene bl.a. ved å slutføre gjeninnføringen av statlig ansvar for fiskerihavnene.
- Fortsette arbeidet med å lukke vedlikeholds- etterslepet på navigasjonsinnretningene.
- Videreføre arbeidet med å styrke den maritime trafikkovervåkingen.
- Følge opp utviklingen i lostjenesten og sørge for kostnadseffektiv drift av tjenesten.
- Legge fram en likestillingsstrategi for maritim næring.
- Fortsette arbeidet med digitalisering av tjenester og utvikling av nye digitale tjenester for å legge til rette for forenkling, effektivisering og økt sikkerhet i sektoren.
- Følge opp miljørisiko- og beredskapsanalysen fra 2022.
- Forprosjektere etablering av test- og øvingsfasiliteter for bekjempelse av akutt forurensing på Fiskebøl i Hadsel kommune i Vesterålen.
- Utrede det EØS-rettslige handlingsrommet for å stille krav og kriterier i anskaffelse av fartøy som kan bidra til at norske leverandører effektivt kan konkurrere om slike oppdrag.
- Sørge for god sameksistens mellom de ulike havnæringene, bl.a. ved å utarbeide næringsplaner for Nordsjøen, Barentshavet og Norskehavet.

2.10 Hovedsatsing –Aktivt statlig eierskap

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil utforme en ny eierskapsmelding med mål om at statlig kapital og eierskap skal bidra til økt eksport, utvikling av nye, grønne verdikjeder og flere lønnsomme arbeidsplasser. Det statlige eierskapet skal utøves mer aktivt for å fremme felleskapets interesser knyttet til klima og bærekraft, lønns- og arbeidsvilkår, lokale ringvirkninger, læreplasser, kamp mot sosial dumping og moderasjon i lederlønninger.

Regjeringen har som ambisjon at utøvelsen av det norske statlige eierskapet skal være i tråd med

ledende praksis internasjonalt. Staten skal være en aktiv eier med et langsiktig perspektiv på linje med gode og ansvarlige private eiere. Regjeringen vil fortsatt legge til rette for å videreutvikle og ytterligere profesjonalisere statens eierutøvelse, for å bidra til at fellesskapets verdier forvaltes og videreutvikles best mulig. Jevnlig videreutvikling av statens eierpolitikk gjennom eierskapsmeldinger og oppfølging av dette er regjeringens viktigste tiltak for å bidra til at statens eierskap forvaltes godt. Statens eierutøvelse bør utføres mest mulig kompetent og konsistent på tvers av departementene. God og enhetlig eierutøvelse styrker tilliten til staten som eier og bidrar til økt verdiskaping.

Regjeringen vil i løpet av høsten 2022 legge fram en stortingsmelding om statens direkte eierskap i selskaper (eierskapsmeldingen). I meldingen vil regjeringen redegjøre for *hvorfor* staten eier direkte i selskaper, *hva* staten eier, inkludert hva som er statens begrunnelse for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap og *hvordan* staten utøver sitt eierskap, inkludert statens prinsipper for god eierutøvelse og statens forventninger til selskapene.

2.10.1 Hovedprioriteringer 2023

- Føre en ansvarlig og forutsigbar eierutøvelse basert på fastlagte prinsipper for statlig eierstyring.
- Benytte eierdialogen aktivt til å følge opp selskapenes resultater og måloppnåelse, herunder selskapenes arbeid med statens forventninger om bl.a. klima og moderasjon i lederlønninger.
- Arbeide for at selskapene har kompetente og velfungerende styrer.

- Utvikle og forsterke det statlige eierskapet i omstillingen av norsk økonomi, i tråd med ambisjonene fra Hurdalsplattformen.

2.11 Hovedsatsing – Håndtering av nasjonalt atomavfall og atomanlegg

Staten har påtatt seg å finansiere opprydding etter Institutt for energiteknikk (IFE) atomreaktorvirksomhet på Kjeller og i Halden. Norsk nukleær dekommisjonering (NND) vil håndtere oppryddingen. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet stiller krav til og fører tilsyn og kontroll med oppryddingen.

Prosjektet er nå i en forberedelses- og planleggingsfase før selve oppryddingen som innebærer riving av anlegg og etablering av anlegg for permanent oppbevaring av radioaktivt avfall kan ta til. Oppryddingen er ventet å koste minst 24 mrd. kroner i investeringsperioder (P50, eksklusiv mva.) og forventes å pågå i om lag 50 år. En forutsetning for alt arbeidet er at det kan gjennomføres sikkert.

2.11.1 Hovedprioriteringer 2023

- Styrke sikkerheten ved IFEs atomanlegg.
- Legge til rette for å overføre atomanleggene fra IFE til NND, slik at staten får full kontroll med oppryddingen.
- Beholde, utvikle og styrke kompetanse i Norge på opprydding av atomavfall.
- Planlegge de enkelte tiltakene.

3 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Betegnelse	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
<i>Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål</i>			
17.10 Forvaltning og rammebetingelser	7 270,3	10 559,3	45,2
17.20 Forskning og innovasjon	8 847,1	8 803,8	-0,5
17.30 Markedsadgang og eksport	226,3	159,7	-29,4
17.40 Statlig eierskap	27 238,4	29 023,4	6,6
17.50 Kystforvaltning	3 071,9	0,0	-100,0
Sum før lånetransaksjoner	46 654,1	48 546,2	4,1
Lånetransaksjoner	71 184,7	73 163,9	2,8
Sum Nærings- og fiskeriformål	117 838,8	121 710,1	3,3
<i>Programområde 33 Arbeidsliv</i>			
33.40 Arbeidsliv	90,0	80,0	-11,1
Sum Arbeidsliv	90,0	80,0	-11,1
Sum Nærings- og fiskeridepartementet	117 928,8	121 790,1	3,3

En betydelig del av utgiftsbevilgningene på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett omfatter lån til Innovasjon Norge og Siva SF og lån som forvaltes av Eksportfinansiering Norge. I noen tilfeller gis det også bevilgninger til andre former for formuesomplussinger som aksje- og egenkapitalinnskudd på departementets budsjett. Slike bevilgninger gis på poster i postgruppe 90–99, såkalte «under streken-midler», se utgiftstabellen fordelt på postgrupper under kap. 2.1 nedenfor. Disse 90-postene er til dels av teknisk karakter og kan ikke omdisponeres til andre formål.

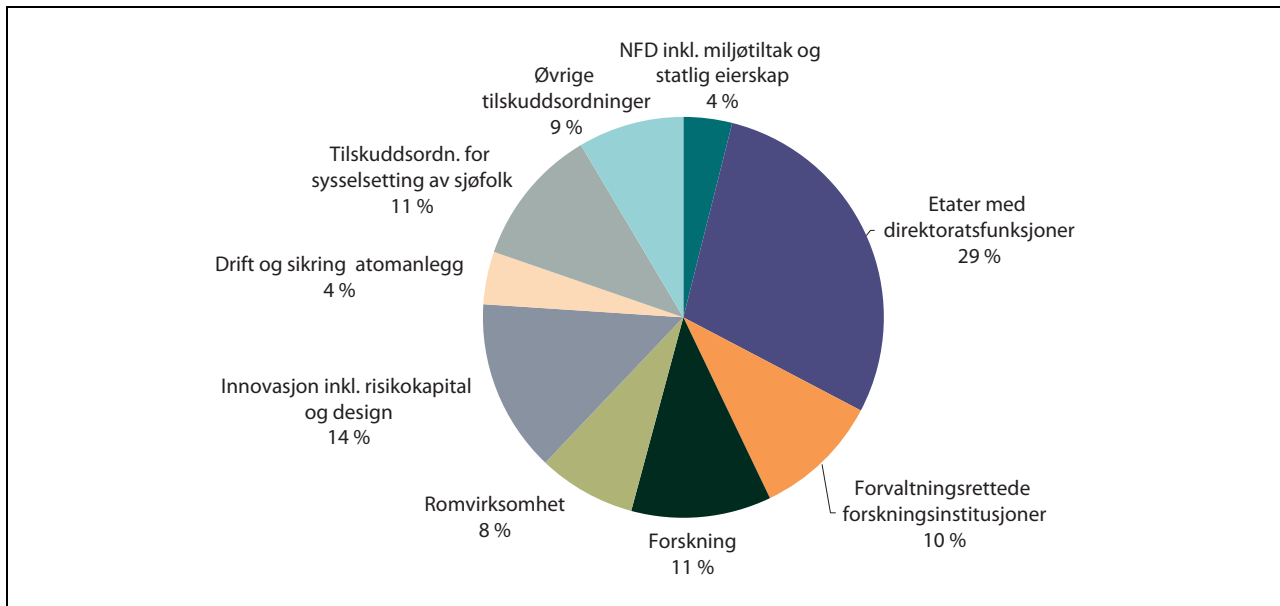
Ordinære utgiftsbevilgninger dekker drift av statlige virksomheter, tilskuddsordninger o.l., og budsjetteres i postgruppene 01–89. Det er disse bevilgningene som utgjør den «reelle» utgiftsrammen for departementet, såkalte «over streken-midler». Både for vedtatt budsjett 2022 og foreslått budsjett 2023 utgjør summen av de ordinære utgiftene, dvs. sum før lånetransaksjoner, jf. tabellen over, om lag 40 pst. av departementets totale

utgiftsramme. Dette er økt fra om lag 20 pst. i forutgående år, hovedsakelig som følge av at investeringsbevilgningen til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) ble overført fra Olje- og energidepartementet for 2022.

Budsjettframlegget for 2023 innebærer utgiftsforslag på om lag 121,8 mrd. kroner. Det er en økning på 3,3 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2022, som hovedsakelig skyldes økning knyttet til SDØE og endringer i utlån til Innovasjon Norge og Eksportfinansiering Norge.

Forslaget til ordinære reelle utgiftsbevilgninger på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett utgjør 48,6 mrd. kroner. Dette er en økning på om lag 4,1 pst. i forhold til saldert budsjett 2022.

Figur 3.1 gir oversikt over den ordinære utgiftsrammen, dvs. eksklusiv lånetransaksjoner og eksklusiv petroleumsvirksomheten (SDØE), fordelt på noen hovedområder. Driften av departe-

Figur 3.1 Fordeling av Nærings- og fiskeridepartements ordinære foreslåtte utgiftsramme for 2023 ekskl. petroleumsvirksomheten

mentet og de underliggende etatene med direktoratsfunksjoner (inkludert miljøtiltak og forvaltning av statlig eierskap) utgjør til sammen ca. 33 pst. av budsjettforslaget og omfatter ordinære utgifter til departementet, Justervesenet, Norsk akkreditering, Brønnøysundregistrene, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Norsk nukleær dekommisjonering, Sjøfartsdirektoratet, Konkurransetilsynet, Klagenemndssekretariatet, Dagligvaretilsynet, Regelrådet, Kystverket, Fiskeridirektoratet, Patentstyret, Klagenemnda for industrielle rettigheter, Eksportstrategirådet og drift av Eksportfinansiering Norge.

Kategorien forvaltningsrettede forskningsinstitusjoner omfatter de underliggende etatene Norges geologiske undersøkelse og Havforskningsinstituttet (inkludert forskningsfartøy). I tillegg er tilskudd til Veterinærinstituttet (administrativt underlagt Landbruks- og matdepartementet) inkludert her.

Forskning for øvrig, romvirksomhet og innovasjon utgjør til sammen 33 pst. av budsjettforslaget. Forskningskategorien inkluderer departementets bevilgninger til Norges forskningsråd og

tilskudd til forskningsinstituttet Nofima AS. Romvirksomhet har en sterk forsknings- og innovasjonskomponent og inkluderer utgifter til norsk deltakelse i internasjonalt romsamarbeid, inklusiv deltakelse i programmer i regi av Den europeiske romorganisasjonen (ESA) og EU-programmet for romvirksomhet m.fl. Kategorien innovasjon inneholder tilskudd til Innovasjon Norge, Siva SF, Design og arkitektur Norge, Ungt Entreprenørskap Norge og risikokapital til Nysnø Klimainvesteringer AS og Investinor AS.

Midler til drift og sikring av atomanlegg utgjør 4 pst. og omfatter bevilgninger til Norsk nukleær dekommisjonering og tilskudd til Institutt for energiteknikk (IFE).

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk utgjør 11 pst. av budsjettforslaget, mens øvrige tilskuddsordninger utgjør i underkant av 9 pst. De største utgiftene i den sistnevnte gruppen gjelder kommuners og fylkeskommuners vederlag for tildelte oppdrettstillatelse, tilskudd til kompensasjon for CO₂-avgift i fiskeflåten og tilskudd til delvis norsk deltakelse i de internasjonale programmene InvestEU og EUs program for det indre marked.

3.1 Oversikt over forslag til utgiftsbevilgninger**Utgifter fordelt på kapitler**

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
Forvaltning og rammebetingelser					
900	Nærings- og fiskeridepartementet	9 368 606	1 131 961	864 251	-23,7
902	Justervesenet	129 004	136 390	138 600	1,6
903	Norsk akkreditering	47 399	54 362	55 200	1,5
904	Brønnøysundregistrene	461 868	585 483	649 050	10,9
905	Norges geologiske undersøkelse	297 483	278 168	276 040	-0,8
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	71 291	78 400	95 050	21,2
907	Norsk nukleær dekommisjonering	198 732	422 966	553 550	30,9
908	Institutt for energiteknikk	346 050	404 500	442 900	9,5
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2 602 967	2 205 000	2 228 000	1,0
910	Sjøfartsdirektoratet	463 034	440 186	457 000	3,8
911	Konkurransetilsynet	121 118	124 166	126 150	1,6
912	Klagenemndssekretariatet	34 848	34 622	36 200	4,6
913	Dagligvaretilsynet	4 565	6 696	9 900	47,8
915	Regelrådet	10 409	11 190	11 400	1,9
916	Kystverket			3 111 250	100,0
917	Fiskeridirektoratet	567 824	576 640	591 900	2,6
919	Diverse fiskeriformål	1 296 744	779 600	912 900	17,1
	<i>Sum kategori 17.10</i>	<i>16 021 942</i>	<i>7 270 330</i>	<i>10 559 341</i>	<i>45,2</i>
Forskning og innovasjon					
920	Norges forskningsråd	2 087 039	2 223 250	2 154 655	-3,1
922	Romvirksomhet	1 693 236	1 594 151	2 015 169	26,4
923	Havforskningsinstituttet	1 207 867	1 235 730	1 264 755	2,3
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	22 662	295 245	323 400	9,5
926	Havforskningsinstituttet, forsknings- fartøy	481 130	368 310	385 650	4,7
928	Annen marin forskning og utvikling	200 735	192 650	208 100	8,0
930	Design og arkitektur Norge	67 000	19 749	23 300	18,0
935	Patentstyret	279 656	293 160	298 510	1,8

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	7 787	8 142	8 360	2,7
2421	Innovasjon Norge	73 599 342	64 053 401	67 433 896	5,3
2426	Siva SF	341 663	246 050	369 900	50,3
<i>Sum kategori 17.20</i>		<i>79 988 117</i>	<i>70 529 838</i>	<i>74 485 695</i>	<i>5,6</i>
Markedsadgang og eksport					
940	Internasjonaliseringstiltak	28 769	22 560	61 900	174,4
941	Eksportstrategirådet	2 594	76 850		-100,0
2429	Eksportkredittordningen	6 224 744	6 000 000	6 000 000	0,0
2460	Eksportfinansiering Norge	2 536 500	3 126 900	1 097 786	-64,9
<i>Sum kategori 17.30</i>		<i>8 792 607</i>	<i>9 226 310</i>	<i>7 159 686</i>	<i>-22,4</i>
Statlig eierskap					
950	Forvaltning av statlig eierskap	1 976 778	1 240 404	83 100	-93,3
952	Investinor AS			150 000	100,0
953	Nysnø Klimainvesteringer AS			600 000	100,0
954	Petoro AS			372 300	100,0
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		26 500 000	28 300 000	6,8
<i>Sum kategori 17.40</i>		<i>1 976 778</i>	<i>27 740 404</i>	<i>29 505 400</i>	<i>6,4</i>
Kystforvaltning					
970	Kystverket		3 071 900		-100,0
<i>Sum kategori 17.50</i>			<i>3 071 900</i>		<i>-100,0</i>
<i>Sum programområde 17</i>		<i>106 779 444</i>	<i>117 838 782</i>	<i>121 710 122</i>	<i>3,3</i>
<i>Sum utgifter</i>		<i>106 849 444</i>	<i>117 928 782</i>	<i>121 790 122</i>	<i>3,3</i>

Ansvaret for Kystverket ble i 2022 overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet, og utgiftsbevilgningene til etaten ble gitt på kap. 970 under egen programkategori 17.50 Kystforvaltning. For 2023 foreslås mid-

lene bevilget på nytt kap. 916 under programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser, i likhet med de øvrige direktoratene på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	4 784 840	7 359 789	7 695 634	4,6
30–49	Nybygg, anlegg mv.	633 064	27 910 207	29 380 550	5,3
50–89	Overføringer til andre	21 903 774	11 474 086	11 550 019	0,7
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	79 527 766	71 184 700	73 163 919	2,8
	Sum under departementet	106 849 444	117 928 782	121 790 122	3,3

Justeringer av de statlige virksomhetenes driftsbudsjetter

Driftsbevilgningene (post 01) for etatene er i likhet med de fleste andre postene justert for forventet prisvekst på varer og tjenester fra 2022 til 2023. Dette utgjør til sammen om lag 39 mill. kroner for de berørte etatene (samtlige av dem som har 01-poster). De er også justert som følge av lønnsoppgjøret i staten i 2022. Dette utgjør til sammen 83 mill. kroner. I tillegg er disse bevilgningene foreslått redusert som følge av en forventning om redusert reiseaktivitet i kjølvannet av pandemien (utgjør en reduksjon på til sammen 34 mill. kroner i forhold til før pandemien) og nedjustert som følge av at kompensasjon for omlegging av pensjonspremie i Statens pensjonskasse i 2022 ble beregnet for høy (utgjør 6,6 mill. kroner). I og med at flere av virksomhetenes driftsbudsjetter helt eller delvis er finansiert gjennom gebyrfinansiering, er også flere av gebyrinntekstpostene justert som følge av dette.

Budsjettgevinster fra endrede jobbreisevaner

Pandemien har ført til endrede jobbreisevaner. Redusert reiseaktivitet vil både redusere reiseutgifter i virksomhetene og spare reisetid for de ansatte. Selv om reiseaktiviteten er høyere nå enn under pandemien, vil nivået på reiseaktiviteten trolig være varig redusert. I Saldert budsjett 2022 ble det lagt til grunn et gevinstuttak på om lag 7 pst. av reiseutgiftene før pandemien. I forbindelse med RNB 2022 ble gevinstuttaket økt til om lag 14 pst. i andre halvår 2022. Regjeringen foreslår å øke gevinstuttaket i 2023 til om lag 20 pst. av reiseutgiftene før pandemien. Dette innebærer et økt gevinstuttak under Nærings- og fiskeridepartementet på om lag 24 mill. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2022. Da utgjorde uttaket

om lag 10 mill. kroner. Inntektsreduksjonene utgjør om lag 4,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2022.

Kompensasjonsberegning i forbindelse med innføring av ny premiemodell for statlige virksomheter fra 2022

Statens pensjonskasse innførte fra og med 2022 en ny hendelsesbasert og virksomhetsspesifikk premiemodell for statlige virksomheter. Det ble lagt opp til at omleggingen skulle være om lag budsjettneutryl på innføringstidspunktet, ved at de berørte virksomhetene fikk en reduksjon eller en økning i bevilgningen i tråd med endret premie, sammenlignet med hva som ville fulgt av gammelt premiesystem. Saken var omtalt i Arbeids- og inkluderingsdepartementets Prop. 1 S for 2022, side 28–29.

I etterkant av at kompensasjonsberegningene ble gjennomført, er det registrert forhold som tilsier at virksomhetene samlet er noe overkompensert. Dette skyldes at beregningene i saldert budsjett 2022 av pensjonspremier etter gammel premiemodell var basert på pensjonsgrunnlaget per 1. januar 2022. Grunnlaget ble ikke oppjustert for lønnsveksten gjennom året. Det betyr at premieanslagene etter gammel modell skulle vært noe høyere, som igjen betyr at kompensasjonen skulle vært noe lavere. Det vises til Arbeids- og inkluderingsdepartementets Prop. 1 S (2022–2023) for nærmere omtale. Nærings- og fiskeridepartementets driftsbevilgninger for 2023 er foreslått redusert med 6,6 mill. kroner som følge av dette, mens berørte gebyrinntekstposter er foreslått redusert med 2,2 mill. kroner.

Antall årsverk

I omtalen av de statlige virksomhetene under Nærings- og fiskeridepartementet er det oppgitt

antall årsverk. Tallene er hentet fra virksomhetenes årsrapporter og følger Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) sin reviderte definisjon gjeldende fra og med 2020.

Tilskudd til navngitte mottakere

Tilskuddsmidler skal normalt lyses ut og fordeles på grunnlag av åpne søknadsprosesser og kjente tildelingskriterier, slik at flere får mulighet til å søke tilskudd og alternative tilnærminger for oppnåelse av mål og samfunnseffekter kan vurderes opp mot hverandre. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har gjennomført en områdegjennomgang av praksis for navngiving av tilskuddsmottagere i statsbudsjettet. Tilskudd der mottakeren er navngitt i budsjettproposisjonen utgjør unntak fra bestemmelsene i økonomiregel-

verket. Slike unntak kan være hensiktsmessige i enkelte tilfeller, f.eks. dersom det gjelder viktige formål uten alternative tilbydere, men navngitte mottakere kan også medføre mindre effektiv måloppnåelse fordi mottakeren unntas fra konkurranse og prioritering. Regjeringen har derfor startet et arbeid med å redusere antall navngitte tilskuddsmottagere i statsbudsjettet. Se Prop. 1 S (2022–2023) *Gul bok* for ytterligere beskrivelse. Nærings- og fiskeridepartementet har som del av arbeidet foreslått å avvikle eller omklassifisere syv enkeltstående tilskudd i budsjettframlegget for 2023. Samtidig er det foreslått et nytt øremerket tilskudd til selskapet Catch Certificate SA knyttet til utstedelse av fangstsertifikater for eksport av villfanget fisk, jf. nærmere omtale under kap. 919 Diverse fiskeriformål, post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene.

3.2 Oversikt over forslag til inntektsbevilgninger

Inntekter fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
Ordinære inntekter					
3900	Nærings- og fiskeridepartementet	63 397	39 116	50 888	30,1
3902	Justervesenet	39 657	53 904	46 225	-14,2
3903	Norsk akkreditering	44 216	47 516	48 665	2,4
3904	Brønnøysundregistrene	661 882	556 140	600 485	8,0
3905	Norges geologiske undersøkelse	75 408	73 126	74 975	2,5
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2 343	1 885	1 900	0,8
3907	Norsk nukleær dekommisjonering	514			0,0
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	5 249	5 300	3 000	-43,4
3910	Sjøfartsdirektoratet	328 954	309 389	326 105	5,4
3911	Konkurransetilsynet	1 570 796	300	300	0,0
3912	Klagenemndssekretariatet	2 952	1 200	1 200	0,0
3916	Kystverket			13 800	100,0
3917	Fiskeridirektoratet	62 422	44 337	41 515	-6,4
3923	Havforskningsinstituttet	353 067	446 430	436 140	-2,3
3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	166 041	186 094	191 010	2,6
3935	Patentstyret	108 874	112 338	115 135	2,5

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	638	660	700	6,1
3940	Internasjonaliseringstiltak			4 500	100,0
3950	Forvaltning av statlig eierskap	3 619 700	42 900	25 000	-41,7
3951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			20 900	100,0
3970	Kystverket		13 400		-100,0
5325	Innovasjon Norge	69 463 660	60 900 000	63 411 000	4,1
5326	Siva SF	162 000	7 000	77 000	1000,0
5329	Eksportkredittordningen	11 846 296	9 925 000	8 820 000	-11,1
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		122 700 000	542 700 000	342,3
5460	Eksportfinansiering Norge	2 584 802	14 000	14 000	0,0
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	588 586	1 581 300	1 604 933	1,5
<i>Sum ordinære inntekter</i>		<i>91 751 454</i>	<i>197 061 335</i>	<i>618 629 376</i>	<i>213,9</i>
Renter og utbytte mv.					
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	3 162	10 400	11 900	14,4
5613	Renter fra Siva SF	18 848	11 700	11 700	0,0
5614	Renter under Eksportfinansiering Norge		95 000	197 000	107,4
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	159 710	313 400	800 600	155,5
5629	Renter fra eksportkredittordningen	901 353	890 000	830 000	-6,7
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning	26 347 846	25 690 800	30 220 400	17,6
5685	Aksjer i Equinor ASA		13 000 000	15 000 000	15,4
	Sum renter og utbytte mv.	27 430 919	40 011 300	47 071 600	17,6
<i>Sum programområde 17</i>		<i>119 182 373</i>	<i>237 072 635</i>	<i>665 700 976</i>	<i>180,8</i>
<i>Sum inntekter</i>		<i>119 182 373</i>	<i>237 072 635</i>	<i>665 700 976</i>	<i>180,8</i>

Ansvaret for Kystverket ble i 2022 overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet, og inntektsbevilgningene til etaten ble gitt på kap. 3970. For 2023 foreslås midlene bevilget på nytt kap. 3916, jf. begrunnelse for flytting av utgiftskapitlet under utgiftstabellen fordelt på kapitler ovenfor.

Den betydelige økningen fra 2022 til 2023 skyldes hovedsakelig økte inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, aksjeutbytte fra Equinor ASA og avdrag på lån til Innovasjon Norge.

3.3 Fordeling av statsrådenes konstitusjonelle ansvar

Fiskeri- og havministerens ansvar

Tabell 3.1 Budsjettkapitler og -poster fiskeri- og sjømatministeren er ansvarlig for

Kap. 900	Nærings- og fiskeridepartementet, post 51, 72 og 77
Kap. 909 og 3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk
Kap. 910 og 3910	Sjøfartsdirektoratet
Kap. 916 og 3916	Kystverket
Kap. 917 og 3917	Fiskeridirektoratet
Kap. 919	Diverse fiskeriformål
Kap. 920	Norges forskningsråd, post 51
Kap. 923 og 3923	Havforskningsinstituttet
Kap. 926 og 3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy
Kap. 928	Annen marin forskning og utvikling
Kap. 2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn
Kap. 5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet, postene 72–74 og 76-77

Næringsministerens ansvar

Tabell 3.2 Budsjettkapitler og -poster næringsministeren er ansvarlig for

Kap. 900 og 3900	Nærings- og fiskeridepartementet, utgiftspostene 01, 22, 25, 26, 31, 71, 72, 73, 74 og 81
Kap. 902 og 3902	Justervesenet
Kap. 903 og 3903	Norsk akkreditering
Kap. 904 og 3904	Brønnøysundregistrene
Kap. 905 og 3905	Norges geologiske undersøkelse
Kap. 906 og 3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
Kap. 907	Norsk nukleær dekommisjonering
Kap. 908	Institutt for energiteknikk
Kap. 911 og 3911	Konkurransetilsynet
Kap. 912 og 3912	Klagenemndssekretariatet
Kap. 913	Dagligvaretilsynet
Kap. 915	Regelrådet
Kap. 920	Norges forskningsråd, post 50
Kap. 922	Romvirksomhet
Kap. 924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer
Kap. 930	Design og arkitektur Norge

Tabell 3.2 Budsjettkapitler og -poster næringsministeren er ansvarlig for

Kap. 935 og 3935	Patentstyret
Kap. 936 og 3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter
Kap. 940 og 3940	Internasjonaliseringstiltak
Kap. 951, 3951 og 5612	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS
Kap. 952	Investinor AS
Kap. 953	Nysnø Klimainvesteringer AS
Kap. 954	Petoro AS
Kap. 2421, 5325 og 5625	Innovasjon Norge, utgiftspostene 70, 71, 74, 75, 76 og 90
Kap. 2426, 5326 og 5613	Siva SF
Kap. 2429, 5329 og 5629	Eksportkredittordningen
Kap. 2440 og 5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
Kap. 2460, 5460 og 5614	Eksportfinansiering Norge
Kap. 5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet, postene 71 og 75
Kap. 5685	Aksjer i Equinor ASA

Delt ansvar

Tabell 3.3 Budsjettposter statsrådene deler ansvaret for

Kap. 900	Nærings- og fiskeridepartementet, post 21, 70, 75 og 76
Kap. 950 og 3950	Forvaltning av statlig eierskap
Kap. 2421	Innovasjon Norge, post 50
Kap. 5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

Fordelingen av bevilgningene mellom statsrådene tilsvarer fordelingen på statsrådenes ansvarsom-

råder for prosjekter og programmer som finansieres av bevilgningene.

3.4 Oversikt over tilsagns- og bestillingsfullmakter

Tabell 3.4 Tilsagns- og bestillingsfullmakter

		(i 1 000 kr)			
Kap./post	Betegnelse	Gjeldende fullmakt 2022	Forslag til bestillingsfullmakt 2023	Forslag til tilsagnsfullmakt 2023	Anslått termin for utbetaling/dekning
900/21	Nærings- og fiskeridepartementet, spesielle driftsutgifter	7 500	7 500		2024
907/21	Norsk nukleær dekommissjonering, spesielle driftsutgifter	280 000	450 000		2024–2025
907/30	Norsk nukleær dekommissjonering, opprydding Søve	0	150 000		2024–2027
916/30	Kystverket, nybygg og større vedlikehold	510 000	745 000		2024–2025
916/60	Kystverket, tilskudd til fiskerihavneanlegg	35 200		36 100	2024–2025
916/70	Kystverket, tilskudd for overføring av gods fra vei til sjø	90 000		90 000	2024–2025
916/71	Kystverket, tilskudd til effektive og miljøvennlige havner	95 500		90 000	2024–2025
954/70	Petoro AS, tilskudd til administrasjon	35 000		35 000	2024
2421/50	Innovasjon Norge, tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	400 000		400 000	2024–2026
2421/75	Innovasjon Norge, tilskudd til Grønn plattform	-		420 000	2024–2026
2421/76	Innovasjon Norge, miljøteknologi	750 000		630 000	2024–2026
2426/71	Siva, Tilskudd til testfasiliteter	-		55 000	2024-2025

Det har gjennom flere år vært gitt en fullmakt under kap. 900, post 21 til å foreta bestillinger eller inngå forpliktelser til særlige utredninger o.l. for inntil 7,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning. Det foreslås å videreføre ordningen for 2023, jf. forslag til vedtak VII, 1.

Det foreslås å gi Norsk nukleær dekommissjonering (NND) fullmakt til å inngå avtaler om større investeringsprosjekter knyttet til opprydding etter den nukleære virksomheten på Kjeller og i Halden i 2023 ut over gitte bevilgninger med inntil 450 mill. kroner, jf. omtale under kap. 907, post 21 og forslag til vedtak VII, 2. Videre gis

NND fullmakt til å inngå avtaler knyttet til opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i 2023 ut over gitte bevilgninger med inntil 150 mill. kroner, jf. omtale under kap. 907, post 30 og forslag til vedtak VII, 3.

Det foreslås å gi Kystverket en bestillingfullmakt på inntil 745 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser knyttet til nybygg og større vedlikehold under kap. 916, post 30, jf. forslag til vedtak VII, 4. Videre foreslås tre tilsagnsfullmakter for Kystverket på inntil 36,1, 90 og 90 mill. kroner knyttet til henholdsvis tilskudd til fiskerihavne-

anlegg, tilskudd for overføring av gods fra vei til sjø og tilskudd til effektive og miljøvennlige havner, jf. omtale under kap. 916, postene 60, 70 og 71 og forslag til vedtak VIII, 1.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner til Petoro AS sin administrasjon og oppfølging av SDØE-ordningen som ikke dekkes under kap. 2440/5440, jf. omtale under kap. 954, post 70 og forslag til vedtak VIII, 1. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon og selskapets kjøp av eksterne tjenester, særlig knyttet til rådgivere og ekstern spisskompetanse.

Det foreslås å gi tre tilsagnsfullmakter til Innovasjon Norge på henholdsvis 400, 420 og 630 mill. kroner knyttet til innovasjonskontrakter, Grønn plattform og miljøteknologiordningen, jf. omtale under kap. 2421, post 50, 75 og 76 og forslag til vedtak VIII, 1.

Det foreslås en ny tilsagnsfullmakt til Siva SF på 55 mill. kroner knyttet til Grønn plattform, jf. omtale under kap. 2426, post 71 og forslag til vedtak VIII, 1.

Fullmakten knyttet til norsk deltakelse i industrirettede programmer i Den europeiske romorganisasjonen (ESA) foreslås videreført. Fullmakten innebærer at Nærings- og fiskeridepartementet gis mulighet til å gi tilsagn om tilskudd på inntil 125,9 mill. euro ut over gitt bevilgning til frivillige ESA-programmer, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 173,7 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 922, post 71 og forslag til vedtak VIII, 2.

Det foreslås også en fullmakt til tapsavsetning knyttet til norsk deltakelse i EU-programmet InvestEU på inntil 1,3 mrd. kroner ut over gitt bevilgning. I tilfknnytning til denne fullmakten foreslås det dessuten at den norske stat kan gis unntak fra forutsetningene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene, jf. nærmere omtale under kap. 924, post 70 og forslag til vedtak VIII, 3.

3.5 Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger

Garantiordninger

Tabell 3.5 Garantiordninger under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr/1 000 euro)					
Betegnelse	Utbetalt (tap) i 2021	Samlet garantiansvar per 31.12.2021	Fullmakt for nye garanti- tilsagn for 2022	Forslag til nye garantitilsagn for 2023	Totalramme for nytt og gammelt garantiansvar i 2023
<i>Innovasjon Norge:</i>					
Realinvesteringer og drifts- kreditt	12 596	366 383	160 000	160 000	685 000
<i>Eksporfinansiering Norge (Eksfin):</i>					
Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	5 181 275	102 114 239	1	1	145 000 000 ¹
Garantier ved eksport til og investeringer i utviklingsland		523 670	2	2	3 150 000 ²
Byggelånsgarantier til skips- byggingsindustrien		598 750	3	3	7 000 000 ³
Garantiordning for langsiktige kraftavtaler til kraftintensiv industri		4 362 964	4	4	20 000 000 ⁴
Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge når disse skipene skal brukes i Norge		2 168 343	5	5	10 000 000 ⁵
Garantiordning for norsk luft- fart		1 956 500	0	0	0
Garantiordning for re-forsik- ring av kredittforsikring		405 000		0	0
Reisegarantiordning		37 237	0	0	
<i>Øvrige garantier:</i>					
Den europeiske bank for gjen- oppbygging og utvikling (EBRD), garantikapital		Euro 296 920	0	0	Euro 296 920

¹ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 145 mrd. kroner.

² Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 3,15 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger syv ganger det til enhver tid innstående beløp på ordningens grunnfond.

³ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 7 mrd. kroner.

⁴ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner.

⁵ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 10 mrd. kroner.

Nærmere om de enkelte garantiene

Innovasjon Norge

Landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskreditt

Det foreslås en ramme for nye garantier til realinvesteringer og driftskapital på 160 mill. kroner for 2023. Dette er samme beløp som vedtatt for 2022. En totalramme på 685 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å dekke gammelt ansvar fra tidligere år og nye tilsagn på inntil 160 mill. kroner per år for 2022 og 2023, jf. nærmere omtale under kap. 2421 og forslag til vedtak IX, 1.

Eksportfinansiering Norge

Eksportfinansiering Norge (Eksfin) forvalter låne- og garantiordningene som tidligere ble forvaltet av Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og Eksportkreditt Norge AS, jf. omtale under programkategori 17.30.

Som følge av koronakrisen ble det etablert tre nye midlertidige ordninger under GIEK i 2020 og 2021 som ikke er videreført i 2022: garantiordning for norsk luftfart, re-forsikring av kredittforsikring og reisegarantiordning.

Nærmere omtale av og forslag til rammer for de ordinære garantiordningene omtales under kap. 2460 og forslag til vedtak IX, 2–6.

Andre garantier

Garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) ble opprettet i 1991. Banken eies av 69 land, den europeiske investeringsbanken (EIB) og Europakommisjonen. EBRDs hovedkontor ligger i London, hvor banken har et

permanent styre med 23 styremedlemmer fra medlemslandene. Norge deler styrekrets med Finland, Latvia og Libanon.

EBRDs formål er å framskynde overgangen til åpne markedsorienterte økonomier og fremme utviklingen av en konkurransedyktig privat sektor i bankens 38 operasjonsland. Operasjonslandene ligger i de sentral- og østeuropeiske landene, de tidligere sovjetrepublikkene, Sentral-Asia og sørøst i Middelhavet. EBRD kan bl.a. gi lån, foreta egenkapitalinvesteringer eller gi garantier, men yter også rådgiving og teknisk assistanse i operasjonslandene. Banken opererer etter tre prinsipper:

- virksomheten skal ha positiv innvirkning på reformprosessen i operasjonslandene
- EBRDs finansiering skal komme i tillegg til kommersiell finansiering
- banken skal operere etter sunne bankprinsipper og drive kommersielt

I 2021 investerte EBRD om lag 10,4 mrd. euro i sine operasjonsland. EBRD har også i 2021 brukt mye av sin aktivitet til å motvirke de økonomiske utfordringene som følge av koronapandemien. I strategiperioden 2021-2025 har banken som gjennomgående strategi at den skal bidra til et lavkarbonsamfunn, bidra til økt sosial mobilitet og kjønnsbalanse, samt bidra til økt digitalisering. Banken har som mål at 50 pst. av årlige investeringer skal være grønne innen 2025. EBRD har betydelige eksponeringer i Ukraina, noe som vil gi utslag i regnskapet for 2022.

EBRDs grunnkapital er på 30 mrd. euro. Norges andel av grunnkapitalen utgjør 1,26 pst., dvs. 375,18 mill. euro. Av beløpet er 78,26 mill. euro innbetalt, mens det øvrige, 296,92 mill. euro, er garantikapital.

Andre garantiliknende ordninger

Tabell 3.6 Garantiliknende ordninger under Nærings- og fiskeridepartementet

Betegnelse	(i 1 000 kr/1 000 euro)			
	Utbetalt i 2021	Samlet ansvar per 31.12.2021	Forslag til ramme for 2023	Totalramme i 2023
Institutt for energiteknikk og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell	0	0	euro 80 000	euro 80 000
Beredskapsordning for varekrigsforsikring	0	0	2 000 000	2 000 000
Statlig miljøansvar på Raufoss	5 383	141 220	4 100	168 000
Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard	0	0	25 000	25 000

Institutt for energiteknikk (IFE) og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Pariskonvensjonen fra 1960 utgjør sammen med Brusselkonvensjonen fra 1963 det internasjonale regimet for erstatningsansvar for atomskade som gjelder i de fleste vesteuropeiske land, der i blant Norge. To endringsprotokoller fra 2004 til Pariskonvensjonen og Brüsselkonvensjonen trådte i kraft 1. januar 2022. Behovet for justeringer i nasjonalt regelverk og vedtak om den norske statsgarantien som følge av ovennevnte endringsprotokoller ble forberedt for flere år siden. Lov om endringer i atomenergiloven og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokollene ble vedtatt i 2007. Endringsloven¹ har delt ikrafttredelse. Endringslovens kapittel II om ratifikasjon trådte i kraft i 2007, mens kapittel I om atomansvar har utsatt ikrafttredelse til endringsprotokollene trer i kraft.

De norske atomanleggene ble ved kongelig resolusjon av februar 2009 vedtatt å falle innenfor definisjonen lavrisikioanlegg, og IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende statsgaranti ble satt til 80 mill. euro med praktisk virkning fra det tidspunkt endringsprotokollen 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen trer i kraft.

Ansvarer omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom

¹ Lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergi-virksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brüsselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område.

på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs egne anlegg og mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg. Statsgarantien gjelder ikke utenlandstransporter. Norsk nukleær dekommisjonering vil også omfattes av ansvaret om denne virksomheten overtar anlegg fra IFE og/eller Statsbygg. Ansvarer foreslås satt til 80 mill. euro. Det vises til omtale under kap. 908 og forslag til vedtak XI, 1.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2014. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge. Iverksettelse av ordningen med hjemmel i loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket av premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 2 mrd. kroner foreslås videreført i 2023, jf. forslag til vedtak XI, 2.

Statlig miljøgaranti på Raufoss

Staten påtok seg i 2004 ansvar for å dekke kostnader knyttet til opprydding av forurensing etter den tidligere virksomheten til Raufoss Ammunisjonsfabrikker AS, som var 100 pst. eid av staten, og Raufoss ASA, hvor statens eierandel var 50,3 pst. Ved behandlingen av St.prp. nr. 40 og Innst. S. nr. 147 (2003–2004) *Statlig miljøansvar*

på Raufoss fattet Stortinget 23. mars 2004 følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at staten ved Nærings- og handelsdepartementet kan utstede garantier for miljø- og forurensingsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følger av offentligrettslig miljøpålegg oppad begrenset til 50 mill. kroner.»

Bakgrunnen for vedtaket var at juridiske vurderinger viste at staten kunne holdes ansvarlig for eventuelle miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensing på Raufoss-området, samt deponering av ammunisjon m.m. i Mjøsa. Utbetalinger under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for kostnader ved tiltak som omfattes av rettskraftige pålegg fra Miljødirektoratet. Garantien skal bare dekke kostnader knyttet til historisk forurensing. Rammen for garantiene har blitt utvidet flere ganger og utgjør nå 168 mill. kroner. Omtale av aktiviteter knyttet til garantiforpliktelsene og forslag om fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss.

For 2022 er det bevilget 3 mill. kroner til å dekke refusjon av kostnader i forbindelse med de statlige garantiene for miljø- og forurensingsansvar på Raufoss. Det foreslås en bevilgning på 4,1 mill. kroner for 2023. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig resterende fullmaktsramme for garantiforpliktelsene. Per 1. september 2022 var det utbetalt til sammen om lag 146 mill. kroner siden staten påtok seg garantiforpliktelsene i 2004. Det foreslås som tidligere år å videreføre fullmakten til å kunne overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme på 168 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 1.

Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier over 98 pst. av all grunn på Svalbard. Utleie av grunn til private er regulert av en standardavtale.

Stortinget vedtok i forbindelse med revidert budsjett for 2017, jf. Innst. 401 S (2016–2017), å ta inn en bestemmelse om en lånesikringsordning i standardavtalen. Dette innebærer at staten, dersom den sier opp en avtale eller nekter overføring av leieretten til ny leietaker, kan bli forpliktet til å innfri eksisterende lån med tinglyst pant i bygninger på grunnen som omfattes av avtalen. Ordningen er foreløpig ikke tatt i bruk, og dens mange begrensninger gjør at det er svært liten sannsynlighet for at den noen gang vil bli tatt i bruk. Ordningen vil likevel gi økt forutsigbarhet for långivere og dermed kunne legge til rette for ny næringsvirksomhet på Svalbard uten at dette går på bekostning av statens kontroll over grunnen.

Det foreslås å videreføre fullmakten til å gi garantier for lån i 2023 innenfor en samlet garantiramme for nye og gamle avtaler på 25 mill. kroner, og til å kunne utgiftsføre uten bevilgning utbetalinger innenfor en ramme på 10 mill. kroner under kap. 900, post 86, jf. forslag til vedtak X.

3.6 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Nærings- og fiskeridepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster utenom postgruppen 30–49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2023 må helt eller delvis kunne foretas i 2024 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnene er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og fiskeridepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2022	Forslag 2023
900	21	Spesielle driftsutgifter	89 316	66 583
900	22	Nukleære utredninger og prosjektledelse	8 709	10 800
900	26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard	11 515	11 700
900	75	Tilskudd til særskilte prosjekter	8 637	19 300
900	77	Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum	26 100	3 100
904	21	Spesielle driftsutgifter	37 126	33 700
905	21	Spesielle driftsutgifter	3 332	73 540
907	21	Spesielle driftsutgifter	138 190	395 000
911	70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning	3 000	2 100
916	21	Spesielle driftsutgifter,	19 948	33 700
916	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	64 600	36 100
916	71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner	46 937	98 200
917	22	Fiskeriforskning og -overvåking	74 007	121 000
919	74	Erstatninger	988	1 900
919	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	11 276	28 800
919	76	Tilskudd til fiskeriforskning	13 853	6 900
922	51	Egenkapital Andøya Space	7 850	102 600
922	72	Nasjonale følgemidler		22 800
922	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter		127 000
922	76	Tilskudd Andøya Space	48 000	26 500
923	21	Spesielle driftsutgifter		429 455
923	22	Fiskeriforskning og -overvåking		217 700
926	21	Spesielle driftsutgifter	5 152	191 200
928	21	Spesielle driftsutgifter		35 900
2421	71	Innovative næringsmiljøer	143 666	115 500
2421	74	Reiseliv, profilering og kompetanse	54 706	541 500
2421	76	Miljøteknologi	437 431	400 846
940	21	Spesielle driftsutgifter	11 277	15 200

4 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor følger tabell med oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer. I fjerde kolonne i tabellen angis det hvorvidt departementet planlegger at rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon. Rapporteringen på vedtak som innebærer at departementet skal legge fram en konkret sak for Stortinget, f.eks. proposisjon, stortingsmelding, utredning e.l., vil normalt avsluttes først når saken er lagt fram for Stortinget.

Selv om det i tabellen angis at rapporteringen avsluttes, vil det i en del tilfeller kunne være slik at oppfølgingen av alle sider av vedtaket ikke er endelig avsluttet. Dette kan f.eks. gjelde vedtak med anmodning til regjeringen om å ivareta særlige hensyn i politikkkutformingene på et område, der oppfølgingen vil kunne gå over mange år. Stortinget vil i disse tilfellene holdes orientert om den videre oppfølgingen på ordinær måte, gjennom omtale av det relevante politikkområdet i budsjettproposisjoner og andre dokumenter.

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2021-2022	35. nr. 2	Et tydelig klima- og miljømandat for Eksfin og etablering av et eget program for eksport av norsk, grønn teknologi og kompetanse	Ja
2021-2022	35. nr. 3	Investeringer i presåkorntfasen	Ja
2021-2022	35. nr. 12	Nullutslipppløsninger for servicefartøy i havbruksnæringen	Nei
2021-2022	35. nr. 57	Opprettholde aktivitetskrav i kongekrabbefiske	Ja
2021-2022	35. nr. 58	Søknadsbasert tilskuddsordning for ungdomsfiske	Ja
2021-2022	481	Nullvisjon for næringer til havs	Nei
2021-2022	498	Finnmarksløpet	Ja
2021-2022	562	Grensekryssende fiske i Skagerrak	Nei
2021-2022	601	Dagligvare – hvordan aktører uten stor kapitaltilgang kan få innpass	Nei
2021-2022	602	Dagligvare – rettferdig andel av verdiskapinga i verdikjeden for mat	Nei
2021-2022	603	Dagligvare – usaklig forskjell i innkjøpsbetingelser	Ja
2021-2022	604	Dagligvare – vurdere terskelen for dominans i dagligvaremarkedet	Ja
2021-2022	605	Dagligvare – ytterligere konkurransefremmende tiltak	Ja
2021-2022	606	Dagligvare – felles merkeordning for kjedenes egne merkevarer (EMV)	Nei

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2021-2022	607	Dagligvare – utrede virkningene av egne merkevarer på konkurransesituasjonen	Nei
2021-2022	608	Dagligvare – vertikal integrasjon og egne merkevarer i dagligvarebransjen	Nei
2021-2022	609	Dagligvare – hindre bruk av negative servitutter	Nei
2021-2022	610	Dagligvare – konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distribusjonsleddet	Nei
2021-2022	611	Dagligvare – definisjon av kjedenes egne merkevarer (EMV)	Nei
2021-2022	612	Dagligvare – midlertidig forskrift om usaklig prisdiskriminering	Nei
2021-2022	719	Tilrettelegging for testsentre for flytende havvind	Ja
2021-2022	725	Offentlige innkjøp – krav til bærekraftig produksjon av batterier ved offentlige innkjøp	Nei
2021-2022	732	Batteritoll – handels- og samarbeidsavtalen mellom EU og Storbritannia	Nei
2021-2022	733	Produksjon og resikulering av batterier	Ja
2021-2022	734	Satsing på utvikling og produksjon av batterier og andre nye grønne næringer	Ja
2021-2022	735	Batterispesifikke utdanningsløp, herunder etablere flere treparts bransjeprogram	Nei
2021-2022	754	Bransjeavtaler – råstoff til Biogass produksjon	Nei
2021-2022	755	Sirkulær økonomi i virkemiddelapparatet	Ja
2021-2022	840	Videreføring av prosjektorganisasjonen for Ocean Space Centre	Ja
2021-2022	841	Kystfiske – rapportering av posisjon og fangstmeldinger over mobilnettet	Ja
2020-2021	71	Sikre egenproduksjon – ordning med utleie av akvakultur-tillatelser	Nei
2020-2021	98	Oppfølging av kvotesystemet i kyst- og havfiske	Nei
2020-2021	172	Mineralloven – forbedringer og forenklinger	Nei
2020-2021	572	Innkjøpspriser i dagligvaremarkedet	Nei
2020-2021	573	Dagligvaremarkedet – regnskaps- og funksjonsmessig skille mellom leddene	Nei
2020-2021	574	Dagligvare – rabatter skal i større grad følge varen	Nei
2020-2021	829	Fiskeflåten – strategi for fornyelse	Nei
2020-2021	834	Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for transport av gods eller passasjerer	Ja

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2020-2021	835	Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for passasjer-skip i norske farvann	Ja
2020-2021	836	Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som utfører stasjonær virksomhet	Ja
2020-2021	837	Legge til grunn norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som betjener nye havnæringer i norske farvann	Ja
2020-2021	839	Styrke og lovfeste tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk	Nei
2020-2021	841	Utrede handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlig oppdrag hos norske verft	Nei
2020-2021	980	Representantforslag om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning	Nei
2020-2021	1111	Forenkling for næringslivet	Ja
2020-2021	1135	Kartlegging av mineralressurser	Ja
2020-2021	1137	Mineralstrategi	Nei
2020-2021	1231	Løse utfordringene Svinesundtersklene har for innseilingen til Halden	Nei
2019–2020	549	Kvotemeldingen – fordeling mellom flåtegruppene	Nei
2019–2020	551	Kvotemeldingen – fordeling av strukturegevinst	Nei
2019–2020	553	Kvotemeldingen – kvotefleksibilitet i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N	Nei
2019–2020	555	Kvotemeldingen – om faktisk lengde og hjemmelslengde	Nei
2019–2020	556	Kvotemeldingen – avvikling av «samfiske med seg selv»	Nei
2019–2020	558	Kvotemeldingen – om konsekvensutredninger	Nei
2016–2017	108 pkt. 35	Registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse	Nei
2013–2014	496	Informasjon om eiere av aksjeselskap	Nei

Stortingssesjon 2021–2022

Et tydelig klima- og miljømandat for Eksfin og etablering av eget program for eksport av norsk, grønn teknologi og kompetanse

Vedtak nr. 35. nr. 2, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen: 2. 2. gi Eksportfinansiering Norge et tydelig klima- og miljømandat, etablere et eget program for eksport av norsk, grønn teknologi og kompetanse og melde tilbake til Stortinget om dette på egnet måte.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 1 (2021–2022) *Finansinnstillingen – nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet 2022*, jf. Innst. 2 S (2021–2022)

Regjeringen har besluttet å utvide Eksportfinansiering Norge (Eksfin) sitt mandat, i tråd med redegjørelsen for Stortinget i Prop. 77 S (2021–2022). Regjeringen gir Eksfin mulighet til å gi langsiktig finansiering (lån og garanti) til bedrifter i Norge med klimavennlige investeringer og eksportpotensial. Dette innebærer at Eksfin kan finansiere klimavennlige investeringer

også hvis prosjektet ikke gir eksportinntekter direkte, men har potensial for eksport framover. Formålet er å bidra til at samfunnsøkonomisk lønnsomme og klimavennlige investeringer får tilgang på langsiktig finansiering. Regjeringen har også, gjennom Veikart for grønt industriløft varslet, at man vil styrke Eksfin som virkemiddel for store industriprosjekter og foreta en «grønn spising» av virkemiddelapparatet. Samlet bidrar dette til at Eksfin får en tydelig «grønnere» profil og portefølje framover.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Investeringer i presåcornfasen

Vedtak nr. 35. nr. 3, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen: 3. sikre at Investinor fortsetter satsingen på investeringer i presåcornfasen.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 1 (2021–2022) *Finansinnstillingen – nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet 2022*, jf. Innst. 2 S (2021–2022).

I Prop. 1 S (2019–2020) for Nærings- og fiskeridepartementet framgår det at det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer som ble tilført Investinor i 2020, også kan ivareta formålet med såkorn- og pre-såkornordningen framover. Det nye mandatet gir selskapet fleksibilitet når det gjelder investeringsfaser. Det er styret i selskapet som gjør de endelige vurderingene av investeringene, herunder også fordelingen mellom fasene. En stor andel av investeringene under mandatet for fonds- og matchinginvesteringer er i presåcornfasen, jf. ytterligere omtale under kap. 952 Investinor. Etter departementets vurdering tilsier resultatene fra fonds- og matchingmandatet så langt at det ikke er behov for ytterligere oppfølging av vedtaket.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Nullutslipppløsninger for servicefartøy i havbruksnæringen

Vedtak nr. 35. nr. 12, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen: 12. 12. utrede et påbud om nullutslipppløsninger for servicefartøy i havbruksnæringen.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 1 (2021–2022) *Finansinnstillingen – nasjonal-*

budsjettet og statsbudsjettet 2022, jf. Innst. 2 S (2021–2022).

Nærings- fiskeridepartementet arbeider med oppfølgingen av vedtaket. Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Opprettholde aktivitetskrav i kongekrabbefiske

Vedtak nr. 35. nr. 57, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen: 57. opprettholde dagens aktivitetskrav i kongekrabbefisket på 200 000 NOK.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 1 (2021–2022) *Finansinnstillingen – nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet 2022*, jf. Innst. 2 S (2021–2022).

Aktivitetskravet for å få full kvote i det kvoteregulerte fisket etter kongekrabbe i 2022 er opprettholdt på 200 000 kroner.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Søknadsbasert tilskuddsordning for ungdomsfiske

Vedtak nr. 35. nr. 58, 2. desember 2021

«Stortinget ber regjeringen: 58. øremerke 2 millioner kroner under kap. 900, post 75 til en ny nasjonal søknadsbasert tilskuddsordning for kommuner som vil legge til rette for at ungdom får erfaring med fiske.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 1 (2021–2022) *Finansinnstillingen – nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet 2022*, jf. Innst. 2 S (2021–2022).

Frist for kommuner til å søke om midler var 20. mai. Ved søknadsfristens utløp var det kommet inn søknader fra ti kommuner og alle fikk støtte. Tilsagn ble gitt 2. juni 2022.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Nullvisjon for næringer til havs

Vedtak nr. 481, 8. april 2022

«Stortinget stiller seg positiv til ein nullvisjon for næringane til havs, og ber om at regjeringa kjem tilbake til Stortinget på eigna måte, slik statsråden har gjort greie for i svaret sitt.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:86 S (2021–2022) Representantforslag fra

stortingsrepresentantene Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland og Lene Westgaard-Halle om ein visjon om at ingen fiskarar skal omkome på havet i framtida, jf. Innst. 224 S (2021–2022).

Regjeringen vil følge opp saken og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Finnmarksløpet

Vedtak nr. 498, 26. april 2022

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Finnmarksløpet for å vurdere videreføring av prosjektet 'Finnmarksløpet – Et verktøy for promotering av Norge' i 2022 og 2023, og melde tilbake til Stortinget om dette i revidert nasjonalbudsjett for 2022.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Dokument 8:105 S (2021–2022) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om Finnmarksløpet – Et verktøy for promotering av Norge, jf. Innst. 239 S (2021–2022).

Finnmarksløpet har tidligere søkt og fått økonomisk støtte fra ulike offentlige instanser, bl.a. fylkeskommune, Innovasjon Norge og direkte over statsbudsjettet. I statsbudsjettet for 2021 ble det gitt 5 mill. kroner i støtte til prosjektarbeid i regi av Finnmarksløpet. Det ble i næringskomiteens innstilling lagt vekt på at prosjektet «Finnmarksløpet – et verktøy for promotering av Norge» bør vurderes i det ordinære virkemiddelapparatet. Nærings- og fiskeridepartementet har innledet dialog med Finnmarksløpet for å vurdere videreføring av prosjektet «Finnmarksløpet – Et verktøy for promotering av Norge» i 2022 og 2023.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Grensekryssende fiske i Skagerrak

Vedtak nr. 562, 24. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen arbeide opp mot danske myndigheter for å sikre at det ikke forekommer to-sonefiske av kveite i Norges økonomiske sone sør for 62° nord og i Skagerrak mellom 20. november og 31. mars.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av den årlige stortingsmeldingen om Norges fiskeriavtaler. Meld. St. 8 (2021–2022) *Norges fiskeriavtaler for 2022 og fisket etter avtalene i 2020 og 2021*, jf. Innst. 293 S (2021–2022).

Fiskeri- og havministeren har tatt saken opp med EU-kommissæren for miljø, hav og fiskeri og den danske ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri. Saken er også tatt opp i et trilateralt møte under Nordisk ministerråd 20.-22. juni. Det tas sikte på å få løst saken i forbindelse med forhandlingene med EU (på vegne av Danmark og Sverige) høsten 2022.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – hvordan aktører uten stor kapitaltilgang kan få innpass

Vedtak nr. 601, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan også aktører uten stor kapitaltilgang kan få innpass i dagligvarehandelen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022).

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – rettferdig andel av verdiskapinga i verdikjeden for mat

Vedtak nr. 602, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som bidrar til at matprodusentene får en rettferdig andel av verdiskapinga i verdikjeden for mat.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022).

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – usaklig forskjell i innkjøpsbetingelser

Vedtak nr. 603, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen følge opp vedtak 572 (jf. Innst. 185 S (2020–2021)) om usaklig forskjell i innkjøpsbetingelser.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Vedtak nr. 572, 4.

februar 2021, som det vises til, ble vedtatt under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Dagligvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021). Vedtaket omhandler forskjeller i innkjøpspriser.

Nærings- og fiskeridepartementet er i ferd med å utarbeide utkast til forskrift om regulering av prisdifferensiering som etter planen skal på høring i 2022. Det vises til omtale under vedtak nr. 612, 31. mai 2022.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – vurdere terskelen for dominans i dagligvaremarkedet

Vedtak nr. 604, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen vurdere å senke terskelen for når aktører i dagligvaremarkedet anses som dominerende.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Nærings- og fiskeridepartementet jobber med å utarbeide utkast til forskrift om regulering av prisdifferensiering, som etter planen skal på høring høsten 2022. En vurdering av terskelen for når en dagligvareaktør anes som dominerende vil inngå i forskriftsarbeidet. Det vises til omtale under vedtak nr. 612, 31. mai 2022.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – ytterligere konkurransefremmende tiltak

Vedtak nr. 605, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere konkurransefremmende tiltak og fremme forslag som kan hindre dominerende markedsaktører i dagligvarebransjen i å misbruke sin markedsrett til å svekke konkurransen og stå i veien for nye innovative aktører, herunder vurdere former for regulering av prisdifferanser, og komme tilbake til Stortinget i løpet av 2022. Det er viktig at tiltakene som vurderes, bidrar til økt konkurranse, mer mangfold, lavere priser til forbrukerne og at det blir enklere for nye aktører å etablere seg i dagligvaremarkedet.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S

(2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å vurdere flere konkurransefremmende tiltak i dagligvarebransjen. Bl.a. er departementet i gang med å utarbeide utkast til forskrift om regulering av forskjeller i innkjøpspriser, som etter planen skal på høring høsten 2022. En vurdering av tiltak for å hindre dominerende markedsaktører i dagligvarebransjen fra å misbruke sin markedsrett, herunder ulike former for regulering av prisdifferanser, vil inngå i forskriftsarbeidet. Videre har Konkurransetilsynet foreslått et nytt og mer fleksibelt markedsetterforskningsverktøy for å kunne komme med bransjespesifikke konkurransefremmende tiltak. En vurdering av dette verktøyet vil også inngå i forskriftsarbeidet. Det vises til omtale under vedtak nr. 612, 31. mai 2022.

Departementet jobber med tiltak for å lette tilgangen til attraktive butikklokaler i dagligvaremarkedet. Som en oppfølging av dette ble det sendt et utkast til forskrift om forbud mot negative servitutter og eksklusive leiekontrakter i dagligvaremarkedet på høring 5. juli 2022, med høringsfrist 5. oktober 2022. Det vises til omtale under vedtak nr. 609, 31. mai 2022.

I tillegg til dette skal departementet lyse ut en utredning om omfanget og virkningene på konkurransen av dagligvarekjedenes egne merkevarer (EMV) i løpet av høsten 2022. Det vises til omtale under vedtak nr. 606–608, og nr. 611, 31. mai 2022.

Regjeringen og departementet er dermed i gang med å vurdere flere tiltak som skal kunne bidra til bedre konkurranse i dagligvaremarkedet.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Dagligvare – felles merkeordning for kjedenes egne merkevarer (EMV)

Vedtak nr. 606, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et regelverk som pålegger kjedene en felles merkeordning for EMV, med kjedenavn, produsent og produktets opprinnelsesland, slik at forbrukerne kan gjøre opplyste valg.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Nærings- og fiskeridepartementet skal utrede omfanget og virkningene på konkurransen av kjedenes EMV. Regjeringen vil vurdere arbeidet med en merkeordning

i forbindelse med dette arbeidet. Det vises til omtale under vedtak nr. 607, 31. mai 2022.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – utrede virkningene av egne merkevarer på konkurransesituasjonen

Vedtak nr. 607, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen om å utrede og fremme sak til Stortinget på egnet måte om virkningene som vertikal integrasjon og EMV har på konkurransesituasjonen, prisene og utvalget. En slik sak må omfatte mulig utvidelse av kjedenes meldeplikt til Konkurransetilsynet til å omfatte kjøp eller leie av produksjonskapasitet, en begrunnelsesplikt ved forskjeller i påslag mellom EMV og uavhengige merkevarer og en hjemmel for Konkurransetilsynet eller Dagligvaretilsynet for å føre tilsyn med bruken av EMV i dagligvaremarkedet.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022).

Egne merkevarer (EMV) kan ha ulike virkninger for konkurranseforholdene i verdikjeden for mat. Hvorvidt EMV har flest positive eller negative virkninger på konkurransen, og dermed på priser, utvalg og innovasjon, er omstridt. Det er derfor behov for mer kunnskap. Nærings- og fiskeridepartementet skal lyse ut et oppdrag om omfanget og virkningene på konkurransen av kjedenes egne merkevarer i løpet av høsten 2022.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte

Dagligvare – vertikal integrasjon og egne merkevarer i dagligvarebransjen

Vedtak nr. 608, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for oppfølging av stortingsvedtak nr. 577 og 578 (2020–2021) om vertikal integrasjon og egne merkevarer i dagligvarebransjen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S

(2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Vedtak nr. 577 og 578 (2020–2021) ble fattet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet skal utrede omfanget og virkningene på konkurransen av kjedenes egne merkevarer (EMV), og planlegger å lyse ut oppdraget i løpet av høsten 2022. Det er naturlig at anmodningsvedtakene det vises til, følges opp i den forbindelse. Det vises til omtale under vedtak nr. 607, 31. mai 2022.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – hindre bruk av negative servitutter

Vedtak nr. 609, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen om å vurdere hvordan en kan hindre bruken av negative servitutter på næringsareal, som hindrer etablering av nye dagligvareaktører.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Nærings- og fiskeridepartementet sendte på høring utkast til forskrift om forbud mot negative servitutter og eksklusive leiekontrakter i dagligvaremarkedet 5. juli 2022, med høringsfrist 5. oktober 2022.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distribusjonsleddet

Vedtak nr. 610, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distributørleddet i dagligvarehandelen, herunder tilsyn med priskalkylene for distribusjonstjenester.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022).

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – definisjon av kjedenes egne merkevarer (EMV)

Vedtak nr. 611, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en mer presis definisjon på hva som regnes som kjedenes egne merkevarer (EMV), for å få en bedre oversikt over totalandelen i dagligvaremarkedet.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Nærings- og fiskeridepartementet skal utrede omfanget og virkningene på konkurransen av kjedenes egne merkevarer (EMV). Regjeringen vil vurdere en definisjon av hva som regnes som EMV i forbindelse med dette arbeidet.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – midlertidig forskrift om usaklig prisdiskriminering

Vedtak nr. 612, 31. mai 2022

«Stortinget ber regjeringen sende på høring en midlertidig forskrift i medhold av konkurranse-loven A § 14 om usaklig prisdiskriminering, og eventuelt andre bestemmelser om usaklig prisdiskriminering. Følgende hensyn bør være en del av høringsutkastet:

- a. *En operasjonell definisjon av vesentlig markedsrett*
- b. *En operasjonell definisjon av hva som utgjør en varekategori*
- c. *En operasjonell definisjon av ulike innkjøpsbetingelser*
- d. *At dersom leverandører med vesentlig markedsrett skal tilby dagligvarekjeder og grossister ulike innkjøpsbetingelser, skal leverandøren kunne begrunne ulikheten saklig. Det vises til vedtak 572 (jf. Innst. 185 S (2020–2021) for definisjon og konsekvenser av forskjeller i innkjøpsbetingelser som ikke kan begrunnes saklig.*

Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2022 med resultatene av høringen, og forslag til videre oppfølging. Det bør inngå i høringsgrunnlaget at forskriftene skal evalueres etter 3 år, og at evalueringen skal fremlegges for Stortinget.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022). Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med utkast til forskrift om regulering av forskjeller i innkjøpspriser, som etter planen skal på høring høsten 2022.

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilrettelegging for testsentre for flytende havvind

Vedtak nr. 719, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen fortsette å legge til rette for at Norge skal ha ledende testsentre for flytende havvind, som Marine Energy Test Centre (Metcentre), for å utvikle verdensledende kompetanse i norsk industri.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Regjeringen prioriterer satsinger som bidrar til grønn omstilling og industriutvikling. I det nylig fremlagte veikartet for grønt industriløft beskrives nye ambisjoner, virkemidler og tiltak. Havvind er ett av satsingsområdene som presenteres i veikartet.

I tillegg til at de generelle ordningene i virkemiddelapparatet skal spisses i grønn retning videreføres Grønn plattform, der Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva samarbeider om å støtte store prosjekter gjennom hele løpet fra forskning til markedsintroduksjon. Regjeringen vil også videreføre Katapultordningen, slik at de fem etablerte katapultsentrene fortsatt kan bidra til utvikling og testing av ny teknologi og nye løsninger i samarbeid med næringslivet. Dette er viktig for videre innovasjon og teknologiutvikling innenfor områder der Norge har sterk kompetanse, som flytende havvind. Flere av katapultsentrene har også deltatt i konsortieprosjekter med finansiering fra Grønn plattform. Ordninger under Horisont Europa og den sterke satsingen gjennom EUs grønne strategi for et klimanøytralt Europa, representerer dessuten store muligheter for finansiering av prosjekter som bidrar til det grønne skiftet.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Offentlige innkjøp – krav til bærekraftig produksjon av batterier ved offentlige innkjøp

Vedtak nr. 725, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen gjennom offentlige innkjøp om å trinnvis innføre krav til bærekraftig produksjon av batterier for elektrisk transport kjøpt inn gjennom offentlige innkjøp. Dette skal skje så raskt som mulig i forbindelse med regjeringens arbeid med grønne anskaffelser.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggs melding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Batteritoll – handels- og samarbeidsavtalen mellom EU og Storbritannia

Vedtak nr. 732, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen sikre norske batteriaktørens internasjonale konkurransedyktighet, blant annet ved å arbeide for at norske aktører ikke blir pålagt den varslede batteritollen som følge av handelsavtalen mellom Storbritannia og EU.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggs melding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål.

Opprinnelsesreglene i frihandels- og samarbeidsavtalen mellom EU og Storbritannia (TCA) er gjennomgående strenge og setter klare begrensninger for bruk av innsatsmaterialer fra tredjeland for at en ferdigvare skal defineres som å ha opprinnelse i EU eller Storbritannia, og være berettiget til tollfri handel mellom de to områdene. Norge er i denne sammenhengen et tredjeland.

En særlig utfordring med opprinnelsesreglene i TCA er kravene til batterier i elbiler som skal eksporteres mellom EU og Storbritannia. For å oppnå tollfrihet for selve elbilen må elbilens

batteripakke fra 1. januar 2027 være produsert (dvs. ha opprinnelse) i EU eller Storbritannia. Dette kravet kommer i tillegg til kravet om at verdien av tredjelandsmateriale brukt i elbilen maksimalt kan utgjøre 45 prosent av elbilens «pris fra fabrikk». Som et resultat vil bruk av norskproduserte batterier i elbiler produsert i EU eller Storbritannia – og som eksporteres til den andre parten – ilegges 10 pst. toll fra og med 1. januar 2027. Det antas at dette vil gjøre det mindre attraktivt for britisk og EUs bilindustri å benytte seg av norske batteripakker i elbiler som sådan.

Det har blitt gjennomført flere møter med EU og Storbritannia, både på politisk nivå og embetsnivå, for å diskutere mulige løsninger for å unngå denne tollene. I felleserklæringen om et nytt industripartnerskap mellom Norge og EU fra næringsminister Jan Christian Vestre og EU-kommisjonens visepresident Maroš Šefčovič 27. juni 2022, er å diskutere anvendelsen av opprinnelsesreglene i TCA på norske batterier utpekt som et særlige fokusområde i arbeidet med styrket samarbeid på batteri- og råvarer framover.

Vedtaket er under løpende oppfølging.

Produksjon og resikulering av batterier

Vedtak nr. 733, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en helhetlig verdikjede for batteriproduksjon og resirkulering av batteri i Norge.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggs melding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Regjeringen lanserte i juni 2022 dokumentet «Norges batteristrategi». Verdikjeden for batterier er ett av de syv innsatsområdene i regjeringens initiativ «Grønt industriløft» og kan bidra til reduserte globale klimagassutslipp, omstilling til fornybarsamfunnet og etablering av lønnsomme, grønne arbeidsplasser i Norge.

Batteristrategien oppsummerer eksisterende kunnskapsgrunnlag og konkretiserer regjeringens ambisjoner. Den viser hva som skal til for å bidra til å realisere det norske verdiskapingspotensialet i batteriverdikjeden på en miljømessig, bærekraftig måte.

Norge har gode forutsetninger for økt verdiskaping i flere deler av batteriverdikjeden i form av fornybar kraft, kritiske råvarer og industriell kompetanse. Sistnevnte særlig innenfor storskala industrialisering i prosessindustrien, maritim industriell kompetanse og mer generelt i forbindelse med utnyttelse av digital teknologi og materialkompetanse/resirkulering av materialer.

I Norges batteristrategi framgår det at regjeringen vil arbeide for at Norge utvikler en bærekraftig europeisk batteriverdikjede med høy ytelse, høy ressursutnyttelse og miljønytte og lave klimafotavtrykk. Regjeringen vil videre vurdere ny regulering og forbedret informasjonsdeling om produktinnhold i industrien. Oppfølging av EUs strategi for sirkulærøkonomi er en viktig del av dette.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Satsing på utvikling og produksjon av batterier og andre nye grønne næringer

Vedtaket nr. 734, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2023, legge til rette for en industriell storsatsing på utvikling og produksjon av batterier og andre nye grønne næringer.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggs melding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Verdikjeden for batterier er ett av de syv innsatsområdene i regjeringens initiativ «Grønt industriløft» og kan bidra til reduserte globale klimagassutslipp og omstilling til fornybarsamfunnet samtidig som det kan skape nye grønne, lønnsomme arbeidsplasser i hele Norge, øke investeringene og eksporten og kutte utslipp.

Regjeringen lanserte i juni 2022 dokumentet «Norges batteristrategi». Av den framgår det at Norge skal videreutvikle en sammenhengende og lønnsom batteriverdikjede, som spenner fra bærekraftig mineralutvinning til resirkulering av batterier. Norges skal være et attraktivt vertsland for lønnsom aktivitet i hele batteriverdikjeden og til trekke seg de store batteriinvesteringene og gigafabrikene.

Batteristrategien oppsummerer eksisterende kunnskapsgrunnlag og konkretiserer regjerin-

gens ambisjoner. Den viser hva som skal til for å bidra til å realisere det norske verdiskapingspotensialet i batteriverdikjeden på en miljømessig, bærekraftig måte.

I Norges batteristrategi framgår det at regjeringen vil arbeide for at Norge utvikler en bærekraftig europeisk batteriverdikjede med høy ytelse, høy ressursutnyttelse og miljønytte og lave klimafotavtrykk. I strategien framgår det også at regjeringen vil dimensjonere virkemiddelapparatet for å kunne møte det økende behovet for garantier og lån til grønne industriprosjekter og stille opp med målrettet risikoavlastning, primært gjennom garantier og lån til gode, bedriftsøkonomiske lønnsomme prosjekter innenfor de syv satsingsområdene i Grønt industriløft. Dette kan omfatte ulike varianter av lån, garantier og egenkapital. Regjeringen vil komme tilbake til innretningen i de årlige statsbudsjettene. Økt statlig risikoavlastning forutsetter at det er gode prosjekter og privat investeringsvilje.

Regjeringen vil fortsette å styrke Eksfins rolle som virkemiddel for store nye prosjekter innen grønn industriutvikling. Regjeringen vil utrede behovet for økte rammer, muligheten til å ta økt risiko og se på eventuelle målrettede ordninger for å bidra til å realisere flere store, grønne industriprosjekter de neste årene.

Regjeringen vil gjennomgå hele virkemiddelapparatet for å spisse innsatsen ytterligere mot grønn omstilling i næringslivet og bygge opp under grønt industriløft.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Batterispesifikke utdanningsløp, herunder etablere flere treparts bransjeprogram

Vedtaket nr. 735, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for å til trekke kompetent arbeidskraft og starte arbeidet med å etablere batterispesifikke utdanningsløp i Norge, herunder etablere flere treparts bransje-program.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggs melding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Regjeringen lanserte i juni 2022 dokumentet «Norges batteristrategi». I strategien understre-

kes det at norsk industri skal ha tilgang til kompetent arbeidskraft. Gjennom trepartssamarbeidet skal det legges til rette for kontinuerlig kompetanseutvikling, og regjeringen fører en aktiv politikk for å inkludere flere i arbeidslivet. Norge har rike naturressurser, men det er arbeidskraft med rett kompetanse som er vår viktigste ressurs. Tilgang på tilstrekkelig mengde arbeidskraft med rett kompetanse vil være en sentral faktor å realisere regjeringens ambisjoner for batteriverdikjeden i Norge. Kompetansen må kontinuerlig vedlikeholdes og utvikles i bedriftene. For å opprettholde god konkurranseevne over tid er det sentralt å ha gode norske forskningsmiljøer og fagmiljøer innen batteriverdikjeden, i samarbeid med andre aktører i særlig Norden og Europa.

Batteriaktørene vil ha behov for mange typer kompetanse. De fleste ansatte i batteriverdikjeden er forventet å ha en yrkesfaglig bakgrunn, men det er også behov for teknologer med dyp innsikt innen batteriteknologi og tilhørende produksjonsteknologier. I tillegg vil aktivitet i batteriverdikjeden medføre etterspørsel etter underleverandører, servicefunksjoner og ulike tjenester lokalt, som hver for seg innebærer særskilte kompetansebehov.

Partene i arbeidslivet ved LO og Norsk Industri (leder), samt Prosess21, har satt i gang prosjektet BattKOMP for å kartlegge og analysere kompetansebehov forbundet med en storskala satsing på batteriindustri i Norge. Prosjektet er delt i tre; Del 1 har kartlagt det forventede *kompetansebehovet* til aktørene på ulike utdanningsnivå i batteriverdikjeden i Norge. Del 2 har kartlagt *eksisterende tilbud og kompetanse som utdanningsinstitusjonene har i dag*, fra fagbrev til høyere utdanning, og har sammenstilt dette og erfaringer fra Del 1 i form av en «gap-analyse». Del 3 av BattKOMP, som ennå ikke er gjennomført, vil se på mulige nye grep som skal sikre nødvendig kunnskapsløft (faglig og volumbehov) for framtidens batteriindustri gjennom utdanning og academia for øvrig.

Regjeringen vil vurdere anbefalingene fra BattKOMP-prosjektet når del 3 er ferdigstilt. Dette vil utgjøre et viktig underlag for å vurdere kompetansegrunnlag, kompetansebehov og hvilket tilbud av ulike former for utdannings- og kompetansetilbud lokalt, regionalt og nasjonalt som er nødvendig for å understøtte regjeringens målsettinger for batteriverdikjeden.

Regjeringen har videreført treparts bransje-program for kompetanseutvikling for industri- og byggenæringen. Gjennom dette bransje-programmet har flere fagskoler mottatt støtte til «Batteri-

fagskolen» som er et videreutdanningstilbud rettet mot fagarbeidere som ønsker å jobbe i batteriindustrien. Dette er tilbud som er utviklet i samarbeid mellom fagskolene og industrien.

Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om kompetansebehov våren 2023. Stortingsmeldingen vil gjøre rede for regjeringens prioriteringer og videre politikk for å dekke kompetansebehovene til grønne industrier som batteriindustrien.

Bransjeavtaler – råstoff til Biogass produksjon

Vedtak nr. 754, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å opprette bransjeavtaler med landbruket og fiskeri- og havbruksnæringen med mål og tiltak for å øke leveransen av råstoff til biogassproduksjon. Klyn gesamarbeid på tvers av bionæringene vil spille en viktig rolle i dette arbeidet.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Regjeringen vil følge opp vedtaket og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Sirkulær økonomi i virkemiddelapparatet

Vedtak nr. 755, 10. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen sørge for at sirkulær økonomi er et tverrgående satsingsområde for virkemiddelapparatet.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Meld. St. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser*, Meld. St. 11 (2021–2022) *Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021)* og seks representantforslag som også omhandler energispørsmål, jf. Innst. 446 S (2021–2022).

Det næringsrettede virkemiddelapparatet har en rekke tverrgående satsinger innenfor sirkulær økonomi. Satsingene inkluderer bl.a. følgende:

Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Siva, Enova og Gassnova inngikk i 2022 en ny samarbeidsavtale om grønn vekst. Avtalen viderefører et

mangeårig samarbeid mellom aktørene og er en rammeavtale for aktiviteter knyttet til grønn omstilling. Intensjonen bak initiativet er å styrke samarbeid på områder som gir merverdi for brukerne, og som bidrar til økt måloppnåelse for den enkelte virkemiddelaktør. Avtalen regulerer hvordan samarbeid om virkemidler, mobilisering, systemutvikling og digitalisering best kan rigges.

Når det gjelder Forskningsrådet, har det vært en satsing siden 2020 for å styrke forskning og innovasjon på sirkulær økonomi. Forskningsrådets totale innsats på sirkulær økonomi har nært doblet seg fra drøye 100 mill. kroner i 2020 til snau 200 mill. kroner i 2021. Satsingen har blitt noe redusert i 2022 på grunn av tiltak for å redusere Forskningsrådets negative avsetninger, men de hadde en utlysning på 72 mill. kroner i juni 2022. Forskningsrådet har også opprettet et eget budsjettformål for å synliggjøre tverrgående satsinger på sirkulær økonomi, og flere av Forskningsrådets porteføljer bidrar med midler til budsjettformålet.

Grønn plattform er en forsknings- og innovasjonssatsing som skal gi fart til den grønne omstillingen. Satsingen er et felles oppdrag til Siva, Innovasjon Norge og Forskningsrådet og bygger på etablerte ordninger og virkemidler hos de nevnte aktørene. Plattformen retter seg mot store prosjekter som kan dekke hele løpet fra forskning, kommersialisering, skalering og til markedsintroduksjon. Grønn plattform ble første gang utlyst i 2021 og i alt 12 store konsortieprosjekter innenfor energi, industri, sirkulærøkonomi og bioøkonomi er igangsatt gjennom en treårig investering på nær 1,2 mrd. kroner. Blant prosjektene som har fått finansiering, er prosjektet SirkTRE. Prosjektet fikk tildelt 106 mill. kroner for å utvikle en sirkulær verdikjede for trevirke.

Bionova etableres i 2023 og skal bl.a. være et verktøy for økt verdiskaping gjennom overgang til en mer sirkulær bioøkonomi basert på fornybare biologiske ressurser fra land og hav. I tillegg til å være et verktøy for å nå Norges klimamål for 2030 og målet om å være et lavutslippssamfunn i 2050. Bionova vil organiseres som en enhet i Innovasjon Norge og virkemidlene i Bionova vil samspille med andre virkemidler.

Europas grønne giv, som er EUs grønne vekststrategi for et klimanøytralt Europa, vil åpne opp nye muligheter for norsk næringsliv på det europeiske markedet. Strategien skal bringe EU mot klimanøytralitet i 2050 og gi et EU med mer sirkulær økonomi, mindre forurensing og bedre beskyttelse og restaurering av økosystemer og naturmangfold. Grønn omstilling og sirkulærøko-

nomi står også sentralt i flere av EU-programmene med norsk deltakelse, inkludert EUs rammeprogram for forskning og innovasjon Horisont Europa og EUs investeringsprogram InvestEU. Det er også et nordisk samarbeid om sirkulær økonomi hvor Norge deltar aktivt.

Gjennom statsbudsjettet for 2023 vil Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva også gis føringer om å styrke innsatsen og koordinere det tverrgående arbeidet innenfor sirkulær økonomi med utgangspunkt i virkemiddelaktørens samarbeidsavtale om grønn vekst.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Videreføring av prosjektorganisasjonen for Ocean Space Centre

Vedtak nr. 840, 17. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen videreføre prosjektorganisasjonen i Ocean Space Centre i tråd med vurderingen som fremkommer i brev til finanskomiteen fra fiskeri- og havministeren datert 6. juni 2022 om at det vil være mulig å starte opp med deler av prosjektet mens prosjektet omarbeides og kostnadene vurderes.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2022 Meld. St. 2 (2021–2022), jf. Innst. 450 S (2021–2022).

Revidert oppdragsbrev i tråd med Stortingets vedtak ble oversendt til Statsbygg 22. juni 2022. Prosjektorganisasjonen for Ocean Space Centre videreføres i 2022.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kystfiske – rapportering av posisjon og fangstmeldinger over mobilnettet

Vedtak nr. 841, 17. juni 2022

«Stortinget ber regjeringen frita fartøy med fartsområde kystfiske eller mindre fra kravet om å ha satellittabonnement, slik at disse fartøyene kun rapporterer posisjon og fangstmeldinger over mobilnettet.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2022 Meld. St. 2 (2021–2022), jf. Innst. 450 S (2021–2022).

Vedtaket ble fulgt opp ved forskriftsendring 1. juli 2022, jf. FOR-2022-07-01-1289 Forskrift om endring i forskrift om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy (ERS-forskriften).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Stortingssesjon 2020–2021

Sikre egenproduksjon – ordning med utleie av akvakulturtillatelser

Vedtak nr. 71, 12. november 2020

«Stortinget ber regjeringen om å utrede en ordning med utleie av tidsbegrensede akvakulturtillatelser for å sikre egenproduksjon i fiskeindustrien.»

Vedtaket ble truffet ved behandling Dokument 8:122 S (2019–2020) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Cecilie Myrseth, Terje Aasland og Åsunn Lyngedal om utleie av oppdrettstillatelser til egenproduksjon i fiskeindustrien*, jf. Innst. 65 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å vurdere vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oppfølging av kvotesystemet i kyst- og havfiske

Vedtak nr. 98, 24. november 2020

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan anbefalingene i Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket skal følges opp på en måte som ivaretar det tredelte formålet i havressursloven og sikrer en forsvarlig forvaltning av kvotesystemet som skaper tillit hos alle aktører i fiskerinæringen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Dokument 3:6 (2019–2020) *Riksrevisjonens undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket*, jf. Innst. 80 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å vurdere vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Mineralloven – forbedringer og forenklinger

Vedtak nr. 172, 3. desember 2020

«Stortinget ber regjeringen følge opp minerallovutvalget gjennom å foreslå forbedringer og forenklinger i mineralloven, herunder i avgrensningene mot annet regelverk, blant annet for å sikre at koordineringen er god og tidsbruken så lav som mulig. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1 (2020–2021) og Prop. 1 S (2020–2021) *Statsbudsjettet 2021*, jf. Innst. 2 S (2020–2021).

Mineralloven ble evaluert i 2018 av et utvalg som anbefalte at det ble vurdert endringer i loven på flere områder. Oppfølgingen av evalueringen har vært todelt. Regjeringen oppnevnte 23. juni 2020 et offentlig utvalg (Minerallovutvalget) som har fått et bredt mandat til å foreslå endringer i mineralloven. Utvalget leverte sin innstilling 1. juli 2022. Utvalgets rapport er sendt på høring med frist 1. november 2022. Nærings- og fiskeridepartementet vil etter høringen vurdere hvordan departementet skal følge opp saken.

Prop. L 124 (2020–2021) om endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskonsesjon m.m.) ble behandlet i Stortinget 4. juni 2021 (behandlet andre gang 7. juni), og forslagene ble vedtatt med unntak av forslag om rekkefølgekrav som ble oversendt Minerallovutvalget for vurdering, jf. vedtak 1136.

Regjeringen følger opp saken og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Innkjøpspriser i dagligvaremarkedet

Vedtak nr. 572, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Konkurransetilsynet at tilsynet i sitt arbeid må legge til grunn at leverandører med en dominerende stilling har et særlig ansvar for å vise at forskjeller i innkjøpsbetingelser er saklig begrunnet og ikke skader konkurransen. Det må legges til grunn at forskjeller i innkjøpspris fra dominerende leverandører, som ikke har en saklig begrunnelse gjennom forskjeller mellom kjedene i produksjons- eller distribusjonskostnader, eller ulik verdi på konkrete motytelser, skader konkurransen mellom kjedene. Det bør formidles til de ulike aktørene i bransjen, både på leverandør- og kjedeledet, at selv om bevisbyrden ligger på leverandørene, er kjedene i like stor grad ansvarlige for å etterleve regelverket.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med utkast til forskrift om regulering av forskjeller i innkjøpspriser, som etter planen skal på høring høsten 2022. Det vises til omtale under vedtak nr. 612, 31. mai 2022.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Dagligvaremarkedet – regnskaps- og funksjonsmessig skille mellom leddene

Vedtak nr. 573, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen stille regnskapsmessig og funksjonsmessig skille mellom leddene i verdikjeden i dagligvarebransjen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Et krav om å innføre et regnskapsmessig skille mellom leddene i verdikjeden har grenseflater mot flere av tiltakene i arbeidet med konkurransen i dagligvaremarkedet, bl.a. tiltak som omhandler kartlegging av lønnsomhet og selskapsstrukturer i verdikjeden for dagligvarer, og vurdering av konkurransevirkninger av dagligvarekjedenes samlede markedsmakt i ulike markeder. Disse tiltakene bør vurderes samlet siden de til dels omhandler samme problemstillinger. På denne måten kan man komme fram til mest mulig effektive og treffsikre tiltak.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Dagligvare – rabatter skal i større grad følge varen

Vedtak nr. 574, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med egen sak med forslag om hvordan man i dagligvarebransjen kan tilrettelegge for at rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder, i større grad følger varen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Innst. 185 S (2020–2021).

Formålet med at rabatter i større grad skal følge varen, er å styrke konkurransen til fordel for forbrukerne. Et tiltak må utformes slik at forhandlingene mellom aktørene og fastsettelsen av priser ikke utformes på en måte som fører til mindre effektive kontrakter mellom aktørene eller utilsiktede tilpasninger fra aktørenes side.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til hvordan Stortingets vedtak følges opp.

Fiskeflåten – strategi for fornyelse

Vedtak nr. 829, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for å fornye fiskeflåten, som utformes i samarbeid med næringen (etter modell av klimaavtalen med landbruket.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Arbeidet med grønn omstilling i fiskeflåten er tatt inn som en del av regjeringens arbeid med grønn skipsfart.

Regjeringen vil følge opp saken og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for transport av gods eller passasjerer

Vedtak nr. 834, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for transport av gods eller passasjerer mellom norske havner, nærmere avgrenset mot skip i internasjonal fart.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021) og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834–837.

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. 30. mai 2022 sendte regjeringen på høring et forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk sokkel med høringsfrist 31. august 2022. Lovforslaget bygger på anbefalingene til det partsammensatte maritime utvalget (Holmefjordutvalget) og følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 834–837 (2020–2021).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for passasjerskip i norske farvann

Vedtak nr. 835, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for passasjerskip i norske farvann som er i direkte konkurranse med kystruten, samt på cruise hvor Norge er hovedreisemålet, avgrenset mot skip i internasjonal cruisevirksomhet.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021) og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834–837.

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. 30. mai 2022 sendte regjeringen på høring et forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk sokkel med høringsfrist 31. august 2022. Lovforslaget bygger på anbefalingene til det partsammensatte maritime utvalget (Holmefjordutvalget) og følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 834–837 (2020–2021).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som utfører stasjonær virksomhet

Vedtak nr. 836, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som utfører stasjonær virksomhet i norsk farvann, herunder hotellskip.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021) og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag

for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834–837.

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. 30. mai 2022 sendte regjeringen på høring et forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk sokkel med høringsfrist 31. august 2022. Lovforslaget bygger på anbefalingene til det partsammensatte maritime utvalget (Holmefjordutvalget) og følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 834–837 (2020–2021).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Legge til grunn norske lønns- og arbeidsvilkår for skip som betjener nye havnæringer i norske farvann

Vedtak nr. 837, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen foreslå at norske lønns- og arbeidsvilkår også bør legges til grunn for skip som betjener nye havnæringer i norske farvann, herunder fremtidige havnæringer som ikke er kjent.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021) og er i tråd med anbefalingen til det partsammensatte maritime utvalget om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann. Utvalget har i rapporten «Forslag for å styrke norsk maritim kompetanse, sysselsetting og konkurransekraft» av 19. mars 2021 beskrevet sin anbefaling om å innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i fire punkter. Disse samsvarer i hovedsak med Stortingets fire anmodningsvedtak nr. 834–837.

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. 30. mai 2022 sendte regjeringen på høring et forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk sokkel med høringsfrist 31. august 2022. Lovforslaget bygger på anbefalingene til det partsammensatte maritime utvalget (Holmefjordutvalget) og følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 834–837 (2020–2021).

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Styrke og lovfeste tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk

Vedtak nr. 839, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som bidrar til at tilskuddsordningen for norske sjøfolk styrkes og blir mer forutsigbar gjennom lovfesting.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk ble lovfestet i 2017. Regjeringen har mottatt en ekstern studie for å kartlegge omfanget og effekten av kompetanseoverføringen blant sjøfolkene i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk.

Regjeringen har lagt fram et lovforslag om å innføre norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk sokkel. Regjeringen vil vurdere tilskuddsordningen opp mot eventuell innføring av norske lønns- og arbeidsvilkår.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan vedtaket følges opp.

Utrede handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlig oppdrag hos norske verft

Vedtak nr. 841, 22. april 2021

«Stortinget ber regjeringen utrede handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlige oppdrag hos norske verft. Utredningen bør særlig se på norske krav til standarder for utforming, utstyr, arbeidsspråk, lærlinger og HMS, samt krav om lokalt nærvær eller responstid.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Meld. St. 10 (2020–2021) *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Innst. 338 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har igangsatt en ekstern utredning av handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlige oppdrag hos norske verft.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan vedtaket følges opp.

Representantforslag om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning

Vedtak nr. 980, 25. mai 2021

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å sikre en mer helhetlig og effektiv havbruksforvaltning.»

Vedtaket ble truffet under behandling av Dokument 8:185 S (2020–2021) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Helge André Njåstad, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad og Terje Halleland om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning*, jf. Innst. 428 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har satt ned et offentlig utvalg der en del av mandatet går ut på å vurdere hvordan en kunnskapsorientert forvaltning av havbruksnæringen kan foregå på en effektiv og samordnet måte. Utvalget skal levere sitt arbeid innen mars 2023.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan vedtaket følges opp.

Forenkling for næringslivet

Vedtak nr. 1111, 3. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 11 mrd. kroners reduksjon i næringslivets administrative kostnader knyttet til pålagte regler og skjemavelde fra det offentlige innen 2025.»

Vedtaket ble truffet under behandling av dokument 8:239 S (2020–2021) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati, Hans Andreas Limi og Sivert Bjørnstad om å redusere næringslivets administrative kostnader med 20 prosent innen 2025*, jf. Innst. 565 S (2020–2021).

I regjeringserklæringen heter det: «Regjeringen vil redusere næringslivets kostnader knyttet til pålagte regler og utfylling av offentlige skjemaer med 11 milliarder kroner innen 2025.»

Regjeringen har etablert en interdepartemental arbeidsgruppe med representanter som skal følge opp forenklingsarbeidet for næringslivet.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Kartlegging av mineralressurser

Vedtak nr. 1135, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak for å øke tempoet i kartleggingen av mineralressurser i Norge.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 124 L (2020–2021) *Endringer i mineralloven (kvalifikasjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskon-sesjon m.m.)*, jf. Innst. 611 L (2020–2021) og Lov-vedtak 156 (2020–2021). Norges geologiske undersøkelse (NGU) fikk i 2019 en økt bevilgning på 10 mill. kroner til økt geologisk kartlegging. Den økte bevilgningen er videreført i de etterføl-gende årene. For 2023 foreslår regjeringen å styrke kartleggingen av mineralressurser med ytterligere 10 mill. kroner.

Regjeringen vil høsten 2022 legge fram en mineralstrategi, jf. vedtak 1137 der behovet for geologisk kartlegging for å legge til rette for pri-vat leting og undersøkelser med sikte på utvikling av mineralprosjekter vil være blant temaene.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Mineralstrategi

Vedtak nr. 1137, 4. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en norsk mineralstrategi, der den norske mineralnærin-gen ses i sammenheng med EUs arbeid med å sikre tilgang på kritiske mineraler og metaller.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 124 L (2020–2021) *Endringer i mineralloven (kvalifika-sjonskrav, rekkefølgekrav, overdragelse av driftskon-sesjon m.m.)*, jf. Innst. 611 L (2020–2021) og Lov-vedtak 156 (2020–2021).

Regjeringen arbeider med en mineralstrategi. Det tas sikte på at strategien legges fram innen utgangen av 2022. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Løse utfordringene Svinesundtersklene har for inns-eilingen til Halden

Vedtak nr. 1231, 15. juni 2021

«Stortinget ber regjeringen få fortgang i prosjek-tet med å slippe og løse utfordringene Svinesund-terklene har for innseilingen til Halden.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 20 (2020–2021) *Nasjonal transportplan 2022–2033*, jf. Innst. 653 S (2020–2021).

Dette farledstiltaket vil innebære inngrep både på norsk og svensk side av Ringdalsfjorden, og det krever derfor tillatelse fra myndigheter på begge sider av grensen. Uten en slik avklaring har det ikke vært grunnlag for å legge prosjektet inn i planrammen og investeringsporteføljen, som den går fram av Meld. St. 20 (2020–2021) *Nasjonal transportplan 2022–2033*.

På bakgrunn av tidligere korrespondanse mel-lom norske og svenske myndigheter fikk Kystver-ket i 2017 i oppdrag å gjennomføre de undersøkel-ser og prosesser som er nødvendige for å få behandlet en tiltakssøknad på svensk side av grensen. Etaten har så langt gjennomført flere for-undersøkelser og vært i kontakt med berørte svenske lokale og statlige myndigheter for å få avklart utredningskrav og videre søknadsprosess.

De undersøkelser som er gjennomført, har vist at Kystverket vil være avhengig av kunne inngå en samarbeidsavtale med Sjøfartsverket i Sverige for å kunne få fullført en søknadsprosess etter svensk regelverk. Norske myndigheter har på denne bakgrunn tatt kontakt med svenske myndigheter på overordnet nivå, med anmodning om en klarering på at et slikt samarbeid kan eta-bleres. Videre håndtering og framdrift for det planlagte tiltaket i innseilingen til Halden vil avhenge av tilbakemeldingen fra svenske myndig-heter. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon 2019–2020

Kvotemeldingen – fordeling mellom flåtegruppene

Vedtak nr. 549, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fordelin-gen av kvoter mellom flåtegruppene ikke endres vesentlig».

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen har fulgt opp vedtaket i arbeidet med innfasingen av et nytt kvotesystem. Regje-ringen vil vurdere å komme tilbake til Stortinget med mulige alternative tilnærminger til dette i for-bindelse med en ny Stortingsmelding om kvote-systemet som skal legges fram tidlig i 2023.

Kvotemeldingen – fordeling av strukturgevinst
Vedtak nr. 551, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ved utløp av tidsbegrensningen for strukturkvoter fordeles strukturgevinsten til den fartøygruppen fartøyet tilhører når tidsbegrensningen inntrer, og fordeles relativt etter grunnkvote. Ved opprettelse av strukturkvote fordeles strukturgevinsten som oppstår ved avkortning, til den fartøygruppen fartøyet tilhører, og fordeles relativt etter grunnkvote. For ringnotgruppen og pelagisk trål fordeles strukturgevinsten når tidsbegrensningen inntrer etter dagens gruppetilhørighet.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen følger opp vedtaket i arbeidet med ny melding til Stortinget om kvotesystemet. Ulike modeller for fordeling av strukturgevinster er nå konsekvensutredet av Fiskeridirektoratet.

Kvotemeldingen – kvotefleksibilitet i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N

Vedtak nr. 553, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N etableres kvotefleksibilitet over årsskiftet på fartøynivå, slik at et fartøy kan utnytte sitt kvotegrunnlag best mulig innenfor et kvoteår, på samme måte som i pelagiske fiskerier.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 adgang til kvotefleksibilitet på fartøynivå i fisket etter torsk nord for 62° nord, fra 2020 til 2021. Ordningen er videreført til 2022. Fiskeridirektoratet arbeider med å få på plass et nytt kvoteregister som kan håndtere kvotefleksibilitet på fartøynivå.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan vedtaket følges opp.

Kvotemeldingen – om faktisk lengde og hjemmelslengde

Vedtak nr. 555, 7. mai 2020

«Det gis en overgangsperiode der fartøy med annen faktisk lengde enn hjemmelslengde kan velge å bringe fartøyet sine faktiske lengde i tråd med hjemmelslengde. Den faktiske utformingen må være gjennomført innen 31. desember 2023. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en konkret utforming av et slikt alternativ.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen vil følge opp vedtaket i forbindelse med at ny melding om kvotesystemet legges fram for Stortinget.

Kvotemeldingen – avvikling av «samfiske med seg selv»

Vedtak nr. 556, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen sørge for at eksisterende ordning med «samfiske med seg selv» i torskefisket avvikles innen 31. desember 2025.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Regjeringen vil følge opp vedtaket i forbindelse med at ny melding om kvotesystemet legges fram for Stortinget.

Kvotemeldingen – om konsekvensutredninger

Vedtak nr. 558, 7. mai 2020

«Stortinget ber regjeringen – før iverksettelse – foreta konsekvensutredning av eventuelle elementer i beslutningene ved behandlingen av Innst. 243 S (2019–2020) som ikke er konsekvensutredet gjennom meldingen.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 32 (2018–2019) *Et kvotesystem for økt verdiskaping – En fremtidsrettet fiskerinæring*, jf. Innst. 243 S (2019–2020).

Fiskeridirektoratet har utarbeidet en rapport som viser forventet utvikling som følge av Stortin-

gets vedtak nr. 551 om fordeling av strukturgevinst når tidsbegrensningene i strukturkvoteordningene utløper.

Ulike forslag for fordeling av strukturgevinst er sendt på høring fra Nærings- og fiskeridepartementet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om videre oppfølging av vedtaket i forbindelse med at en ny kvotemelding vil legges fram for Stortinget.

Stortingssesjon 2016–2017

Registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse

Vedtaket nr. 108, vedtakspunkt 35, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen vurdere en ordning med mulighet for registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse etter modell fra Estland.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 1 (2016–2017) *Nasjonalbudsjettet 2017*, Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1-5 (2016–2017), jf. Innst. 2 S (2016–2017).

Vedtaket refererer til Estland der det gis mulighet for såkalte e-Residency, som gir anledning til å stifte og administrere virksomhet uavhengig av opphold i landet. Estlands løsning bygger på sikker elektronisk identifisering av utenlandske statsborgere.

En sikker elektronisk identifisering av utenlandske statsborgere, både ved rekvirering av d-nummer og ved bruk av digital ID, er nødvendig for å innføre en lignende modell i Norge. Per i dag ligger ikke nødvendig funksjonalitet i ID-kort som utstedes til utenlandske statsborgere uten norsk fødselsnummer. Nærings- og fiskeridepartementet har også et pågående arbeid knyttet til direktiv (EU) 2019/1151, som bl.a. pålegger EØS-statene å ha regler som åpner for elektronisk stiftelse og registrering av aksjeselskaper, og elektronisk registrering av filialer, på tvers av EØS. Brønnøysundregistrene har allerede en slik løsning for aksjeselskaper stiftet av personer med norsk fødselsnummer eller d-nummer. Departementet vil i forbindelse med gjennomføringen av direktivet vurdere hvordan man best kan åpne for sikker elektronisk verifisering av utenlandske personers identitet.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan vedtaket følges opp.

Stortingssesjon 2013–2014

Informasjon om eiere av aksjeselskaper

Vedtaket nr. 496, 16. juni 2014

«Stortinget ber regjeringen etablere en offentlig løsning med informasjon om eiere av aksjeselskaper som sikrer større åpenhet, med etablering i løpet av 2015.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 94 LS (2013–2014) *Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga*, jf. Innst. 261 L (2013–2014).

Brønnøysundregistrene er gitt i oppdrag å etablere et register over reelle rettighetshavere, dvs. personer med bestemmende innflytelse i selskaper og andre juridiske personer. Registeret skal bidra til økt åpenhet om eierskap i norske selskaper og styrke innsatsen mot skattekriminalitet, korrupsjon og hvitvasking. Norge er pålagt å opprette et slikt register via EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv, som er tatt inn i EØS-avtalen. Et offentlig digitalt register vil både gjøre det enklere å rapportere og få tilgang til opplysninger om reelle rettighetshavere.

Regjeringen fremmet 9. april 2021 Prop. 136 LS (2020–2021) *Endringer i aksjelovgivningen mv. (åpenhet om eierskap og deltakelse på generalforsamlingen) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 235/2020 og 236/2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2017/828 og forordning (EU) 2018/1212*. I proposisjonen ble det foreslått regler som vil gi økt åpenhet om eierskap i norske selskaper. Allmennheten har i dag innsynsrett i hvem som er direkte innført som aksjeeiere i aksjeeierregisteret. I proposisjonen ble det foreslått regler som også vil gi allmennheten innsynsrett i hvem som eier forvalterregistrerte aksjer. Forslaget slår fast et prinsipp om åpenhet om alle aksjeeiere i norske selskaper. Regjeringen foreslo også forskriftshjemmel for å gi regler om at alle allmennaksjeselskaper periodisk skal offentliggjøre oversikt over sine aksjeeiere. Den samme plikten skal gjelde for aksjeselskaper som har forvalterregistrerte aksjer. Det ble i proposisjonen også foreslått at allmennaksjeselskaper skal offentliggjøre oversikt over aksjeeiere som har deltatt på generalforsamling.

I Innst. 597 L (2020–2021) viser næringskomiteen til at samlet sett innebærer forslagene om innsynsrett og hjemmel til å gi forskrift om periodisk offentliggjøring en vesentlig utvidelse av allmennhetens tilgang til opplysninger om aksjeeiere. Næringskomiteen viser også til at forsla-

gene til regler om økt åpenhet om aksjeeiere innenfor sitt virkeområde imøtekommer Stortingets anmodningsvedtak nr. 496 fra 16. juni 2014 om økt åpenhet om eierskap i norske selskaper.

Lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (åpenhet om eierskap og deltakelse på generalforsamlingen) ble sanksjonert i statsråd 11. juni 2021. Det må fastsettes forskrifter før endringsloven kan tre i kraft.

Brønnøysundregistrene og Skatteetaten har vurdert alternative løsninger for en helhetlig og forenklet rapportering og tilgjengeliggjøring av eierskapsinformasjon i norske aksje- og allmennaksjeselskaper. Formålet med et helhetlig oppdrag er både å sikre oppdatert og korrekt

informasjon om eierskap, samtidig som næringslivets totale oppgavebelastning knyttet til oppdatering av slike opplysninger reduseres. Brønnøysundregistrenes og Skatteetatens vurderinger ble oversendt Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet 28. juni 2021. Utviklingen av en løsning for informasjon om aksjeeiere må bygge på et solid rettslig fundament som støtter opp under regjeringens politiske målsettinger. Departementene arbeider nå med å gjennomgå utredningen og vurdere videre arbeid.

Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget om hvordan vedtaket følges opp.

Del II
Budsjettforslag

5 Nærmere omtale av budsjettforslagene

Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål

Programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
900	Nærings- og fiskeridepartementet	9 368 606	1 131 961	864 251	-23,7
902	Justervesenet	129 004	136 390	138 600	1,6
903	Norsk akkreditering	47 399	54 362	55 200	1,5
904	Brønnøysundregistrene	461 868	585 483	649 050	10,9
905	Norges geologiske undersøkelse	297 483	278 168	276 040	-0,8
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	71 291	78 400	95 050	21,2
907	Norsk nukleær dekommisjonering	198 732	422 966	553 550	30,9
908	Institutt for energiteknikk	346 050	404 500	442 900	9,5
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2 602 967	2 205 000	2 228 000	1,0
910	Sjøfartsdirektoratet	463 034	440 186	457 000	3,8
911	Konkurransetilsynet	121 118	124 166	126 150	1,6
912	Klagenemndssekretariatet	34 848	34 622	36 200	4,6
913	Dagligvaretilsynet	4 565	6 696	9 900	47,8
915	Regelrådet	10 409	11 190	11 400	1,9
916	Kystverket	2 508 164	3 071 900	3 111 250	100,0
917	Fiskeridirektoratet	567 824	576 640	591 900	2,6
919	Diverse fiskeriformål	1 296 744	779 600	912 900	17,1
	Sum kategori 17.10	16 021 942	7 270 330	10 559 341	45,2

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelsen	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	2 856 714	3 097 723	5 586 973	80,4
30–49	Nybygg, anlegg mv.	503 087	617 407	1 049 950	70,1
50–89	Overføringer til andre	12 662 141	3 555 200	3 922 418	10,3
	Sum kategori 17.10	16 021 942	7 270 330	10 559 341	45,2

Inntekter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelsen	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3900	Nærings- og fiskeridepartementet	63 390	39 116	50 888	30,1
3902	Justervesenet	39 657	53 904	46 225	-14,2
3903	Norsk akkreditering	44 216	47 516	48 665	2,4
3904	Brønnøysundregistrene	661 882	556 140	600 485	8,0
3905	Norges geologiske undersøkelse	75 408	73 126	74 975	2,5
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2 343	1 885	1 900	0,1
3907	Norsk nukleær dekommisjonering	514			0,0
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	5 249	5 300	3 000	-43,3
3910	Sjøfartsdirektoratet	328 954	309 389	326 105	5,4
3911	Konkurransetilsynet	1 570 796	300	300	0,0
3912	Klagenemndssekretariatet	2 952	1 200	1 200	0,0
3916	Kystverket	16 578	13 400	13 800	3,0
3917	Fiskeridirektoratet	62 422	44 337	41 515	-6,4
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til Justervesenet, Fiskeridirektoratet og Kystverket	1 154 150	1 405 800	1 444 933	8,9
	Sum kategori 17.10	4 028 511	2 551 413	2 653 991	4,0

Kategorien omfatter bevilgninger til drift av Nærings- og fiskeridepartementet og de fleste av departementets underliggende virksomheter. Den omfatter også tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, tilskudd til drift og sikring av atomanlegg, beredskapsarbeid og enkelte tilskudd til miljøtiltak og næringsutvikling. Inntektene omfatter i

hovedsak gebyrer, sektoravgifter, oppdragsinntekter og vederlag for oppdrettstillatelser.

Nedenfor følger nærmere omtale av departementets arbeid med næringslovgivning og forenkling, konkurransepolitikk, industri og tjenestenæringer. Deretter følger en omtale av enkelt næringer i departementets portefølje: maritim

næring, mineralnæringen, reiseliv, fiskeri, havbruk og sjømat.

Næringslivslovgivning

Velfungerende markeder forutsetter at det finnes orden og oversikt over økonomiske ansvarsforhold. Lover, regler og systemer for utveksling av informasjon mellom næringslivet og offentlig sektor er viktige rammevilkår for næringslivet. Regjeringen har mål om mest mulig effektiv bruk av fellesskapets ressurser og arbeider for en enklere hverdag for privatpersoner og bedrifter. Ved å forenkle regelverket og fjerne unødvendige rapporteringsbyrder styrkes næringslivet og verdiskapingen. Arbeidet med dette er nærmere omtalt i kap. 6 Fornye, forenkle og forbedre i del III av proposisjonen.

Sammenslutningsretten legger rammer for organiseringen av virksomheter i Norge gjennom å regulere rettigheter, plikter, ansvar og risiko for ulike organisasjonsformer. Nærings- og fiskeridepartementet prioriterer som ansvarlig for rettsområdet, løpende utvikling av de sentrale selskapslovene som aksjelovene, samvirkeoven, selskapsloven mv. Selskapsrett har i de senere årene vært et prioritert område for EU, og på denne bakgrunn er det vedtatt flere direktiver og forordninger som i henhold til EØS-avtalen gjennomføres i norsk rett. Gjennomføringen bidrar til at norske virksomheter kan konkurrere på likeverdige vilkår med virksomheter fra EU-land og gir forutsigbarhet for europeiske selskaper ved samhandling med norske virksomheter. Departementet forvalter også regelverket for registrering i bl.a. Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Opplysninger som registreres i disse registrene sikrer at grunnleggende informasjon om virksomhetene har god kvalitet og gjøres kjent, slik at allmennheten og det offentlige kan bygge på disse. Dette innebærer at virksomhetene ikke behøver å gi disse opplysningene flere ganger til ulike offentlige virksomheter. Nærings- og fiskeridepartementet legger til rette for norsk næringsliv ved å arbeide for god kvalitet på denne informasjonen, forenkle regelverket og forbedre de digitale løsningene i Brønnøysundregistrene.

De aller fleste bedrifter følger gjeldende regelverk. Kontrollvirksomheten skal sikre etterlevelse og like rammebetingelser for aktørene, og skal være målrettet slik at innsatsen rettes inn etter en vurdering av risikoen for og konsekvensene av overtredelser.

Status og resultater

En av forutsetningene for vekst i næringslivet er at det etableres ny virksomhet. Nyetableringer av foretak gir en indikasjon på økt virksomhet. I 2021 ble det registrert 83 610 nye foretak¹. Til sammenligning ble det i 2020 registrert 76 466 nye foretak. I perioden januar til april 2022 er det registrert 25 111 nye foretak. Totalt antall registrerte foretak per 1. januar 2022 var 866 377, en økning fra 836 034 per 1. januar 2021.

I vårsesjonen 2021 behandlet Stortinget andre delproposisjon (Prop. 136 LS (2020–2021) *Endringer i aksjelovgivningen mv.*) for implementering av direktiv 2017/828 av 17. mai 2017 (endringsdirektivet) om endring av direktiv 2007/36/EF (aksjonærrettighetsdirektivet) som er ment å sikre likebehandling av alle aksjeeiere og kan styrke norske selskapers tilgang til utenlandsk kapital, jf. Innst. 597 L (2020–2021). I tillegg ble det i samme proposisjon foreslått regler som skal bidra til økt åpenhet om hvem som er eiere og utøver eierinnflytelse i norske selskaper. Lovforslaget ble vedtatt av et enstemmig Storting i juni 2021.

Brønnøysundregistrene skal sørge for sikker, brukervennlig og effektiv registrering og tilgjengeliggjøring av informasjon fra sine registre. Med økt digital dialog med næringslivet kan saksbehandlingen skje raskere, enklere og med høyere kvalitet for både bedrifter og det offentlige. Brønnøysundregistrene deltar også i et europeisk registersamarbeid (Business Register Interconnection System – BRIS), som bidrar til økt informasjonsutveksling og registerkvalitet på tvers av EØS².

Departementets arbeid med gjennomføringen av direktiv (EU) 2019/1151 om bruk av digitale verktøy og prosesser i selskapsretten (digitaliseringsdirektivet) vil også bidra til fortsatt sikker, brukervennlig og effektiv registrering og tilgjengeliggjøring av informasjon, bl.a. gjennom regulering av saksbehandlingstid for registrering av visse typer foretak og elektronisk registrering av norskregistrerte utenlandske filialer. Departementet tar sikte på å legge fram en lovproposisjon for Stortinget i 2023 om gjennomføring av digitaliseringsdirektivet.

¹ Kilde: Brønnøysundregistrene. Tallene omfatter foretak registrert i Foretaksregisteret og enkeltpersonforetak som bare er registrert i Enhetsregisteret.

² Se forordning (EU) 2015/884, forordning (EU) 2020/2244 og forordning (EU) 2021/1042.

Oppgaveregisteret er et register over alle rapporteringsplikter næringsdrivende har til statlige etater. Andelen som benytter elektronisk innsending ved bruk av Brønnøysundregistrenes skjemaløsninger, har vært økende de senere årene. Tallene viser at innsendere bruker mindre tid på å fylle ut elektroniske skjema enn papirskjema, slik at tidsbruken går ned. Andelen elektronisk innsending har økt til 96 pst. for Foretaksregisteret, 95 pst. for Enhetsregisteret, 82 pst. for Løsøreregisteret og 99,8 pst. for årsregnskap i Regnskapsregisteret. Digital innrapportering gjør det også i større grad mulig med helmaskinell saksbehandling.

Prioriteringer 2023

Utvikle og forenkle sammenslutnings- og registerlovgivningen

Teknologiske endringer og digitale løsninger kan gi mulighet for effektivisering. For at slike gevinster skal realiseres er det behov for endringer i sammenslutningsregelverket og registerlovgivningen. Samtidig må sammenslutningslovgivningen og annet regelverk bedriftene er underlagt, være konsistent. Forutsigbare og tydelige regler reduserer usikkerhet og fremmer verdiskaping. Regjeringen vil særlig prioritere behovene til små og mellomstore bedrifter.

I 2023 vil Nærings- og fiskeridepartementet fortsette arbeidet med å revidere og videreutvikle sammenslutningslovgivningen slik at næringslivet har et tydelig og hensiktsmessig regelverk. Dette omfatter i 2023 særlig aksjelovene og selskapsloven. Vedlikehold av regelverket for registrering i Enhets- og Foretaksregisteret tar sikte på å ivareta det samme formålet. Departementet vil som en del av dette innarbeide regelverk som følger av EØS-avtalen, slik at norske bedrifter kan konkurrere i det internasjonale markedet på like vilkår.

Konkurransopolitikk

Velfungerende markeder med effektiv konkurranse bidrar til at noen bedrifter blir mer produktive og tilbyr bedre produkter enn andre. Mindre effektive bedrifter blir utkonkurrert. Vellykket innovasjon gir bedrifter et konkurransefortrinn og kan bidra til et bedre tilbud av varer og tjenester. Konkurransopolitikken er derfor et sentralt virkemiddel for å fremme effektiv ressursbruk og økt verdiskaping.

Økt globalisering og digitalisering har bidratt til at norske bedrifter opplever mer konkurranse

fra internasjonale aktører. Dette krever at bedrifter i større grad enn tidligere må omstille seg for å være konkurransedyktige. Effektiv konkurranse kan dermed bidra til omstilling og vekst, og at bedrifter blir mer konkurransedyktige i internasjonale markeder.

Regjeringen vil legge til rette for et nyskpende og omstillingsdyktig næringsliv som produserer varer og tjenester mest mulig effektivt og bærekraftig. Regelverksveiledning, effektiv håndheving og streng sanksjonering av alvorlige regelverksbrudd har som mål å øke konkurransepolitikkenes samfunnsøkonomiske gevinster.

Nærings- og fiskeridepartementet har det samlede ansvaret for konkurransereglene, reglene om offentlige anskaffelser og reglene om offentlig støtte.

Konkurranseloven og EØS-avtalens konkurranseregler forbyr konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende stilling og gir hjemmel til inngrep mot konkurransebegrensende foretakssammenslutninger. Konkurransetilsynet håndhever konkurranseloven og EØS-avtalens forbudsbestemmelser. Konkurranseskjennemnda er klageinstans for tilsynets vedtak.

Regelverket om offentlige anskaffelser skal fremme effektiv ressursbruk og gi allmennheten tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte. For å oppnå dette kreves det effektiv konkurranse, gode markedsanalyser og grundige vurderinger av behovene som de enkelte anskaffelsene skal dekke. Myndighetene skal sørge for riktig og hensiktsmessig utforming og tolkning av regelverket og følge opp det internasjonale samarbeidet om offentlige anskaffelser i EØS og WTO.

EØS-avtalens regler om offentlig støtte setter rammer for hvilke muligheter norske myndigheter har til å gi støtte til næringsvirksomhet. Tidligere måtte støttetildelingene som hovedregel godkjennes av EFTAs overvåkingsorgan (ESA) før støtten kunne iverksettes, men enklere meldingsordninger blir i økende grad benyttet. Det betyr at støttegivers egen vurdering av om støtten er i tråd med regelverket har blitt viktigere.

Det er støttegiver (departement, fylkeskommune, kommune og andre offentlige myndigheter og offentlig eide virksomheter) som har ansvar for at støtten er gitt i samsvar med regelverket, og for å melde støtten til ESA. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere informasjon om ny støtte til ESA, og kan gi råd og veiledning om regelverket. Departementet koordinerer norske støttegivers dialog med ESA for å bidra til å sikre norske interesser i notifikasjons-

og klagesaker om offentlig støtte som behandles i ESA.

Status og resultater

Konkurranselovgivningen

Håndhevingen av konkurranselovens forbuds- og inngrepsbestemmelser gir opphav til en rekke direkte virkninger for forbrukerne på kort og lengre sikt i form av lavere priser, høyere kvalitet, bedre utvalg og økt innovasjon. Den viktigste virkningen av konkurranseloven og Konkurransetilsynets håndheving er den indirekte virkningen av at alle foretak må forholde seg til reglene og unnlate å drive konkurranseskadelig atferd.

Høsten 2021 sendte departementet forslag til endringer i konkurranseloven på høring. Departementet foreslo bl.a. endringer i behandlingen av klager i konkurransesaker. Det er skissert to alternative forslag. Det ene går ut på å foreta mindre justeringer i dagens klageordning. Som et alternativ er det foreslått å utrede nærmere om Konkurranseskagenemnda bør avvikles og sakene i stedet bringes direkte inn for de alminnelige domstolene. Enkelte av forslagene i høringsnotatet fremmes i Prop. 136 L (2022–2023) *Endringer i konkurranseloven m.m. (renter, delegasjon, m.m.)*. Forslaget om å avvikle klagenemnda og å gi Konkurransetilsynet søksmålskompetanse vil bli utredet nærmere.

Konkurransen i dagligvaremarkedet

Konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet er utfordrende, med konsentrerte markeder i detaljist-, grossist- og leverandørleddet og omfattende etableringshindre. Konkurransetilsynet følger opp tips og klager og behandle flere saker som omhandler mulige brudd på konkurranseloven. Tilsynet arbeider med å følge opp en rekke tiltak for å styrke konkurransen i dagligvarebransjen. Det vises til nærmere omtale under kap. 911.

Nærings- og fiskeridepartementet sendte på høring utkast til forskrift om negative servitutter i dagligvaremarkedet 5. juli 2022, med høringsfrist 5. oktober 2022. Departementet er i gang med å utarbeide utkast til forskrift om regulering av pris-differensiering som etter planen skal på høring i løpet av 2022. I tillegg til dette skal omfanget og virkningene på konkurransen av kjedenes egne merkevarer i dagligvaremarkedet utredes. Utredningen skal lyses ut i løpet av høsten 2022. Det vises til omtale under kap. 4 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak.

Håndheving av EØS-avtalens konkurranseregler

For å effektivisere håndhevingen av konkurransereglene på EU i 2004 de nasjonale konkurransemyndighetene å håndheve EUs konkurranseregler. EFTA-EØS-statene har gjennomført en tilsvarende desentralisering av håndhevingen av konkurransereglene i EØS-avtalen seg imellom, men tilsvarende er ikke gjennomført på EU-siden. Dette medfører at de nasjonale konkurransemyndighetene i EU kun kan håndheve konkurransereglene i Traktaten om den europeiske unions virkemåte (TEUV), men ikke de identiske bestemmelsene i EØS-avtalen. Som konsekvens av dette har det ikke blitt etablert grensekryssende samarbeid om etterforskning mellom nasjonale tilsyn i EFTA-landene og nasjonale tilsyn i EUs medlemsstater. Etterfølgende EU-direktiver som bygger på at vedtak i konkurransesaker fattes av nasjonale tilsyn, er heller ikke tatt inn i EØS-avtalen. EØS-avtalens mål om lik regelutvikling oppfylles dermed ikke på konkurranserettsens område, og forskjellene øker ettersom nytt regelverk kommer til som bygger videre på systemet med desentralisert håndheving.

Offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser spiller en stor rolle for ressursbruken i offentlig sektor og er et viktig marked for næringslivet. Det offentlige kjøper varer og tjenester for om lag 650 mrd. kroner (tall fra 2021) hvert år.

Divisjon for anskaffelser i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har ansvar for å legge til rette for at offentlige virksomheter har god kompetanse og organiserer sine anskaffelser på en hensiktsmessig og effektiv måte. Nærings- og fiskeridepartementet har det overordnede faglige ansvaret for anskaffelsesområdet og styringen av DFØs prioriteringer på dette området. DFØs arbeid er nærmere omtalt i Prop. 1 S (2022–2023) for Finansdepartementet.

Brudd på regelverket om offentlige anskaffelser kan klages inn for Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) eller tas til domstolene.

Innovative anskaffelser kan bidra til at markedet leverer bedre og mer effektive løsninger til offentlige virksomheter. Det vises til omtale under kap. 900, post 81.

Regjeringen jobber med tiltak for å fremme bærekraft og klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser. Riksrevisjonen la 3. februar 2022 fram Dokument 3:5 (2021–2022) *Riksrevisjonens undersøkelse av grønne offentlige anskaffelser*.

Undersøkelsene til Riksrevisjonen viser at grønne offentlige anskaffelser er et sentralt virkemiddel for å nå Norges klimamål, men at offentlige oppdragsgivere ikke i stor nok grad bidrar til å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger. Oppfølging av anbefalinger i Riksrevisjonens rapport i regi av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring er omtalt i Prop. 1 S (2022–2023) for Finansdepartementet.

Offentlig støtte

I 2019 ble det i Norge totalt utbetalt om lag 38 mrd. kroner i statsstøtte innenfor EØS-avtalens bestemmelser, jf. ESA State Aid Scoreboard for 2020. Formålet med støtten i Norge har de siste årene vært å fremme energi- og miljøtiltak, regional utvikling og forskning, utvikling og innovasjon. Støtte til fiskeri- og landbrukssektoren omfattes ikke av det alminnelige EØS-regelverket for offentlig støtte.

I forbindelse med koronautbruddet, ble det åpnet for å gi offentlig støtte etter EØS-artiklene 61 (2) b og 61 (3) b. Artikkel 61 (2) bokstav b åpner for at det kan gis «støtte som har til formål å bøte på skader som skyldes naturkatastrofer eller andre eksepsjonelle hendelser», og artikkel 61 (3) bokstav b åpner for støtte for å «bøte på en alvorlig forstyrrelse av økonomien i en av EUs medlemsstater eller en EFTA-stat». Basert på artikkel 61 (3) bokstav b vedtok Kommisjonen tidlig i pandemien et midlertidig rammeverk som åpnet for forskjellige støttetiltak i anledning koronautbruddet. Rammeverket har blitt forlenget og endret gjentatte ganger, men ble faset ut sommeren 2022. Underveis i pandemien har flere viktige støtteordninger som innledningsvis var basert på artikkel 61 (2) bokstav b etter hvert blitt hjemlet i artikkel 61 (3) bokstav b og det midlertidige rammeverket. Dette gjelder f.eks. den midlertidige tilskuddsordningen for foretak med stort omsetningsfall. Gjennom vedtakelsen av egne retningslinjer er det også åpnet for å gi offentlig støtte til foretak som er berørt av Russlands angrepskrig mot Ukraina og påfølgende sanksjoner etter artikkel 61 (3) bokstav b. Slik støtte må notifiseres før den kan gis.

Stortinget behandlet Prop. 212 L (2020–2021) *Lov om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven) i februar 2022*, jf. *Innst. 133 L (2021–2022)*. Loven regulerer de nasjonale saksbehandlingsreglene i saker om offentlig støtte og har som hovedformål å bidra til å sikre at Norge overholder sine EØS-rettslige forpliktelser på støtteområdet. Loven innebærer en

viktig klargjøring av støttegivers og støttemottakers plikter og rettigheter ved tildeling av offentlig støtte, herunder reglene om meldeplikt til ESA, innhenting av opplysninger og tilbakeføring av ulovlig støtte. Støtteprosessloven erstatter gjeldende lov om offentlig støtte fra 1992. Loven skal etter planen tre i kraft vinteren 2023.

Prosedyreforordningen er det sentrale regelverket for saksbehandling på statsstøtteområdet. Forordningen regulerer hvilke prosedyrer EØS-landene må følge dersom de gir offentlig støtte, og hvilke prosedyrer Kommisjonen og ESA må følge i sin håndheving av reglene. I EU trådte en revidert forordning i kraft i 2013. Den reviderte prosedyreforordningen gjør det enklere for håndhevingsorganene å avdekke om det gis ulovlig støtte, bl.a. gjennom en utvidet myndighet til å kreve opplysninger og til å ilegge overtredelsesgebyr hvis opplysningene ikke gis. Det blir også mulig å avvise klager som ikke oppfyller visse minstevilkår, eller der klager ikke har tilstrekkelig tilknytning til saken. Saken er til vurdering og vil bli lagt fram for Stortinget når den er ferdig forberedt.

Prioriteringer 2023

Effektiv håndheving og avdekking av konkurransekriminalitet

Konkurransetilsynet arbeider for å fremme og synliggjøre samfunnsøkonomiske virkninger av konkurransereglene. Effektiv håndheving, saksbehandling med høy faglig standard og streng sanksjonering av alvorlige brudd på konkurransereglene bidrar til å øke omfanget på håndhevingens samlede direkte og indirekte virkninger. Regjeringen har i Prop. 136 L (2021–2022) foreslått flere endringer i konkurranseloven for å nå målene om effektiv håndheving, eksempelvis et forslag om å innføre en hjemmel for beregning og krav om renter på forfalte overtredelsesgebyr.

For å sikre at saksbehandlingen i Konkurransetilsynet er så effektiv som mulig, har regjeringen også foreslått flere endringer i saksbehandlingsreglene i konkurranseloven, herunder å gi Konkurranseskjennemnda anledning til å delegere saker av mindre omfang og kompleksitet til ett nemndsmedlem og et unntak fra Konkurransetilsynets plikt til å oversende samtlige dokumenter i en sak til Konkurranseskjennemnda, jf. Prop. 136 L (2021–2022).

Departementet vil fortsette arbeidet for å sikre ensartet rettsutvikling på konkurranseområdet i hele EØS-området. Dette inkluderer å vurdere

innlemmelsen av to direktiver på konkurranseområdet i EØS-avtalen og norsk rett, dette gjelder direktiv om erstatning for overtredelser av konkurransereglene og direktiv om nasjonale konkurransemyndigheters håndhevingskompetanse, uavhengighet og ressurser. Videre har Konkurransetilsynet foreslått et nytt og mer fleksibelt markedsetterforskningsverktøy for å kunne komme med bransjespesifikke konkurransefremmende tiltak, som departementet vil vurdere i 2023.

Legge til rette for økt konkurranse innenfor detaljhandel og distribusjon av matvarer og andre dagligvarer

Arbeidet med konkurransen i dagligvaremarkedet er et pågående arbeid, som regjeringen vil ha stor oppmerksomhet om også i tiden framover. Oppfølgingen av tiltakene i Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane* og Stortingets vedtak vil være sentralt i arbeidet. I tillegg til dette behandlet Stortinget tre representantforslag om dagligvare: Dokument 8:161 S (2021–2022) – om sikring av like konkurransevilkår mellom uavhengige merkevarer og kjedenes egne merkevarer (EMV) i dagligvaremarkedet, Dokument 8:170 S (2021–2022) med representantforslag om rettferdige konkurransevilkår i norsk dagligvarehandel, og Dokument 8:191 S (2021–2022) med representantforslag om å begrense maktkonsentrasjon i norsk dagligvare. Stortinget vedtok 12 anmodningsvedtak i forbindelse med behandlingen av representantforslagene 30. mai 2022. Regjeringen jobber med å vurdere videre oppfølging av tiltak og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte om oppfølgingen av de øvrige vedtakene. Det vises også til del I, kap. 4 om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak.

Konkurranse som virkemiddel for å fremme det grønne skiftet

Konkurransepolitikken er et viktig virkemiddel i regjeringens arbeid med klima og miljø. Konkurranse kan medføre at bedrifter bruker ressurser effektivt og tenker nytt for å omstille seg. Videre er konkurranse viktig for virkemåten i de fleste markeder. Effektiv håndheving av konkurranseloven i relevante sektorer som energi- og transportsektoren kan gi viktige bidrag til den grønne omstillingen i norsk økonomi. Effektiv konkurranse kan gi lavere priser på klima- og miljøvennlige varer og tjenester og økt innovasjon. Regjeringen

vil føre en aktiv konkurransepolitikk som fremmer grønn innovasjon og bærekraftig omstilling.

Konkurransen i den digitale økonomien

Digitalisering endrer store deler av økonomien og gir opphav til omfattende teknologisk utvikling og innovasjon som bidrar til en effektiv forvaltning og effektive bedrifter. Høy digitaliseringsgrad vil kunne være en stor fordel for norske virksomheter i internasjonal konkurranse. Konkurransepolitikken skal bidra til at digitalisering gir opphav til økt konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv.

Regjeringen vil nedsette et bredt ekspertutvalg til å utrede betydningen av digitalisering for norsk næringsstruktur m.m., jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022). Planlagt igangsetting er høsten 2022, og utvalget skal være ferdig i løpet av 2023.

Legge til rette for mer effektive og bærekraftige offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser skal bidra til innovasjon, et konkurransedyktig næringsliv og effektivisering i offentlig sektor. Målet er gode offentlige ytelser med kvalitet som dekker brukernes behov, god konkurranse og reduserte kostnader ved å gjennomføre anskaffelser. Anskaffelsene skal i tillegg bidra til å løse andre viktige samfunnsoppgaver som klimautfordringen og bekjempelse av arbeidslivskriminalitet.

Regjeringen vil etablere en Norgesmodell for offentlige anskaffelser. Arbeidet er en viktig del av regjeringens innsats for å fremme det trygge og seriøse arbeidslivet og bevare den norske arbeidslivsmodellen. Det legges opp til en trinnvis prosess, hvor det i første omgang hovedsakelig tas sikte på endringer innenfor bygg- og anleggsnæringen og renholdsbransjen. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for arbeidet, i samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Regjeringen ønsker å føre en aktiv og målrettet politikk for bruk av offentlige anskaffelser i arbeidet for å nå klima- og miljømålene. Som del av dette arbeidet vil regjeringen sende på høring et forslag om at klima- og miljøhensyn må vektles med minimum 30 pst. i offentlige anskaffelser og høyere der det er relevant. Nærings- og fiskeridepartementet vil i styringsdialogen med DFØ følge opp anbefalingen i Riksrevisjonens undersøkelse av grønne offentlige anskaffelser om å gjøre DFØs veiledningsmaterieell om grønne offentlige

innkjøp mer brukervennlig og bedre kjent for offentlige oppdragsgivere. En helhetlig tilnærming til klima og miljø, standardiserte minimumskrav til miljø og et grønt kompetanseløft vil være viktige elementer i regjeringens arbeid med å styrke veiledningen om offentlige anskaffelser for å bygge kompetansen om klima- og miljøvennlige anskaffelser og fremme grønn omstilling.

Revidering av statsstøtteregelverket

EU-kommisjonen igangsatte i 2019 en omfattende evaluering og revidering av statsstøtteregelverket. Dette gjelder bl.a. det alminnelige gruppeunntaket og flere av de sentrale retningslinjene. Nye retningslinjer for bl.a. støtte til klima, miljø og energitiltak, samt regionalstøtte har allerede blitt vedtatt. Kommisjonen har signalisert at den også bl.a. vil revidere retningslinjene for støtte til utbygging av bredbånd, lufthavner og flyselskap, samt regelverket for finansiering av tjenester av allmenn økonomisk betydning. Regjeringen arbeider for å ivareta norske interesser i denne prosessen. Departementet koordinerer arbeidet og innspillene til EU-kommisjonen fra norske myndigheter. ESA vil oppdatere sine retningslinjer tilsvarende etter hvert som de nye retningslinjene vedtas i EU.

Industri og tjenestenæringer

Dette omfattes av industrien, bygg- og anleggsnæringen og tjenestenæringene inklusiv handelsnæringen.

Status og resultater

Industrien

Industrien står per 2021 for om lag 8,5 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. Industrisyssetningen er redusert over tid i Norge, slik som i mange andre vestlige land. Dels kommer dette av at IKT, vedlikehold og annen servicerettet virksomhet er organisert ut av industrien. Samtidig har produktiviteten i industrien økt, særlig som følge av økt ressursutnyttelse og bruk av mer effektiv og automatisert teknologi. Mens antall sysselsatte i industrien er redusert med om lag 40 pst. fra 1970 til 2021, har verdiskapingen økt med om lag 50 pst. i samme periode. I 2. kvartal 2022 utgjorde sysselsettingen i industrien om lag 220 000 personer, ifølge SSB.

Den petroleumsrettede leverandørindustrien har siden 2000 hatt størst vekst i verdiskapingen i

industrien. Leverandørindustrien har vist en betydelig omstillingsevne og styrket sin kostnadsmessige konkurransekraft på kort tid. Koronapandemien og oljeprisfallet våren 2020 førte til betydelig nedgang for denne delen av norsk industri, men den har styrket seg noe i tråd med gjenåpningen av samfunnet.

Den norske prosessindustrien ligger i front når det gjelder teknologi og lave utslipp fra produksjonen. Over tid har norsk prosessindustri satset betydelig på forbedring av ressursutnyttelsen og produksjonsteknologi, og overgang fra standardprodukter til mer spesialiserte høykvalitetsmaterialer. Det meste av prosessindustriens produkter eksporteres, og er i mange sammenhenger byggesteiner for det grønne skiftet innenfor et mangfold av sluttprodukter.

Næringsmiddelindustrien, med unntak av sjømatindustrien, produserer i stor grad for det norske markedet og er ikke utsatt for konjunktursvingninger i like stor grad som annen industri. Over tid har næringsmiddelindustrien hatt en stabil utvikling hva gjelder sysselsetting, med betydelig vekst i produksjon og verdiskaping over tid.

Produksjon av forbruksvarer består av et mangfold av bransjer, f.eks. møbel- og interiørindustri og tekstil- og konfeksjonsindustri, og er sammensatt av næringer og bedrifter med ulike typer av muligheter, utfordringer og særpreg. Produksjonen av forbruksvarer i Norge er redusert over tid. Det må ses i lys av at produksjonen er relativt arbeidsintensiv, og at det norske kostnadsnivået er relativt høyt. Flere virksomheter ser muligheter ved satsing på automatisert produksjon og nisjeprodukter.

Regjeringen lanserte i juni 2022 et veikart for grønt industriløft med 100 tiltak. Det ligger et særskilt potensial i å realisere nye grønne industriprosjekter i Norge, basert på våre naturgitte fortrinn, vår kompetanse og høye grad av automatisering og fleksibilitet. Innsatsområdene for satsingen er grønne industriprosjekter innenfor nye næringer som hydrogen, CO₂-håndtering og batterier, større grønne prosjekter i eksisterende fastlandsindustri, som prosessindustrien, maritim industri, skog- og trenæringen og annen bioøkonomi.

Bygg- og anleggsnæringen

Bygg- og anleggsnæringen står per 2021 for om lag 8 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. I 2. kvartal 2022 sysselsatte bygge- og anleggsnæringen om lag 256 000 personer, ifølge SSB. I perioden 1970–2021 har antall ansatte mer enn doblet seg samtidig som verdiskapingen er

nært tredoblet. Bygg- og anleggsnæringen er relativt jevnt spredt utover landet, og antall ansatte og omsetningen henger sammen med innbyggertallet i de ulike regionene. Næringen har også i de siste årene hatt god vekst, noe som er positivt for industri som produserer byggevarer, men også for deler av tjenestesektoren og handelen.

Bygg- og anleggsnæringen berøres av flere av de samme trendene som industrien, slik som digitalisering, raskere teknologisk utvikling, behov for mer miljø- og klimavennlig produksjon, og tilgang på kompetent arbeidskraft. Utviklingen i næringen framover vil være avhengig av bl.a. den generelle utviklingen i norsk økonomi.

Tjenestenæringene

Tjenestenæringene, definert som privat tjenesteyting, står for om lag 40 pst. av verdiskapingen i Norge og sysselsetter om lag 40 pst. av arbeidsstyrken. Næringene omfatter bl.a. varehandelen, forretningsmessig tjenesteyting, virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, overnattings- og serveringsvirksomhet, transport og kultur og underholdning. Blant tjenestenæringene er varehandelen den største bidragsyteren til verdiskaping og sysselsetting. Tjenestenæringenes omfang gjør at evnen til innovasjon og omstilling i disse næringene ha stor betydning for landets samlede produktivitetsutvikling og verdiskaping.

Tjenestenæringene er en viktig brikke i overgangen til mer sirkulære forretningsmodeller i norsk næringsliv. Forbruksvarer vil trolig i større grad enn i dag, dekkes gjennom tjenester. Sirkulære tjenester vil også innebære forretningsmodeller som legger vekt på reparasjon, bruktsalg og redesign. Vare- og tjenesteproduksjon er ofte knyttet sammen i verdikjeder. Varer skal ikke bare produseres, men også utvikles, designes, markedsføres, selges og transporteres. Tjenester har fått en økende betydning som innsatsfaktor i varer og i andre tjenester. Delvis skyldes det at tjenester som bedriftene tidligere selv produserte, nå i økende grad kan kjøpes i markedet fra bedrifter som tilbyr tjenester som f.eks. renhold, kantine og IKT. Videre selges tjenester og varer i økende grad som komplementære goder, og produkter får i økende grad et tjenesteinnhold. Tjenesteinnholdet i produktene synes også å bli en stadig viktigere konkurranseparameter for bedrifter i avanserte økonomier.

Handelsnæringen, ofte omtalt som varehandelen, er av stor betydning for norsk økonomi og verdiskaping. Med 358 000 ansatte i 2021, som utgjør 12,6 pst. av total andel sysselsatte, er vare-

handelen den største sysselsetteren i privat næringsliv og bidrar til rundt 10 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. Næringen består av om lag 71 000 virksomheter og er sammensatt av små og store aktører. Produktivitetsutviklingen i varehandelen har gjennomgående vært høyere enn i øvrig norsk næringsliv siden 1970-tallet. Næringen har vært en viktig bidragsyter til produktivitsveksten i norsk økonomi de siste tiårene. Handelsnæringen kan bidra til at økonomien blir mer sirkulær ved å stille krav til produsenter av varer og tjenester, utvikle nye forretningsmodeller og legge til rette for at forbrukere tar bærekraftige valg.

Regjeringen følger opp Meld. St. 9 (2018–2019) *Handelsnæringen – når kunden alltid har nett*. Handelsnæringen gjennomgår store endringer, bl.a. på grunn av økt digitalisering og netthandel. Teknologiske endringer griper inn i hele verdikjeden og utfordrer eksisterende forretningsmodeller, bl.a. som følge av nye muligheter til å kommunisere med kundene og mer effektiv logistikk. Handelsnæringen har blitt mer konkurranseutsatt. En fysisk butikk i Norge er nå gjerne i konkurranse med både norske og utenlandske nettbutikker.

Prioriteringer 2023

Regjeringen vil prioritere politikk som bidrar til å skape lønnsomme og attraktive jobber i hele landet, øke de grønne investeringene, styrke eksporten og kutte klimagassutslipp.

Regjeringen følger opp tiltakene i veikart for grønt industriløft og Norges batteristrategi som begge ble lansert i juni 2022. Rammebetingelsene for framtidens grønne industri favner bredt og omfatter mange politikkområder. Det vil derfor bli lagt vekt på utstrakt samarbeid mellom departementer, god dialog med næringslivets organisasjoner, partene i arbeidslivet, klima og miljøorganisasjoner og andre kompetansemiljøer. Opprettelse av et grønt industriråd skal bidra til dette.

Regjeringen vil legge til rette for at norsk industri har gode samlede rammevilkår slik at vi kan ha verdens reneste og mest moderne og effektive prosessindustri basert på høyteknologiske løsninger og stor verdiskaping. CO₂-kompensasjonsordningen for kraftintensiv industri bidrar til å motvirke faren for at landets bedrifter flytter sin virksomhet eller velger å investere i land utenfor Europa med svakere klimareguleringer (karbonlekkasje). EU har utarbeidet nye retningslinjer for ordningen med CO₂-kompensasjon som skal gjelde for perioden 2021–2030. Regjerin-

gen arbeider overfor EU for å ivareta hensynet til en ren norsk industri, herunder å sikre likebehandling av karbonlekkasjeutsatte virksomheter og samtidig ivareta insentivene for reduksjon av klimagassutslipp.

Regjeringen vil legge til rette for lav- og nullutslippsteknologi som øker farten på den grønne omstillingen. Regjeringen viderefører også Prosess21 som skal gi råd om hvordan prosessindustrien best kan bidra i overgangen til lavutslippssamfunnet fram mot 2050. Regjeringen vil prioritere å gå i dialog om klimapartnerskap med de næringene som står for de største utslippene og der potensialet for raske utslippskutt er størst, herunder prosessindustrien.

Regjeringen vil gjennomgå anbefalingene fra ekspertutvalget for klimavennlige investeringer og vurdere ytterligere tiltak for å stimulere til flere lønnsomme klimavennlige investeringer.

Handelsnæringen er i endring som følge av økt digitalisering og netthandel. Departementet vil i 2023 fortsette å følge opp stortingsmeldingen om handelsnæringen, for å legge til rette for god omstilling i næringen.

Reiseliv

Beskrivelse av næringen

Reiselivsnæringen brukes som samlebetegnelse på tjenestebansjer som selger en betydelig del av sin produksjon til turister eller andre reisende: overnatting, servering, transport, opplevelser (kultur/aktiviteter) og formidling (reisearrangører). Dette er bransjer som i stor grad utfyller og påvirker hverandres virksomhet. Transport og servering er de to største reiselivsbransjene, bl.a. som en følge av at deres tjenester også i stor grad benyttes av lokalbefolkningen. Veksten er imidlertid høyest i opplevelsesbransjen, som har mangedoblet sin verdiskaping det siste tiåret.

Samlet sysselsatte reiselivsnæringen i Norge i 2019 om lag 171 000 årsverk og skapte ifølge Statistisk sentralbyrå verdier for 130 mrd. kroner. Dette utgjorde 7,1 pst. av sysselsettingen og 4,2 pst. av verdiskapingen i norsk fastlandsøkonomi.

Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig* (reiselivsmeldingen) stadfester at målet med reiselivspolitikken er – som for andre næringsområder – en størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Noen av de viktigste virkemidlene for reiselivsnæringen forvaltes av Innovasjon Norge og Norges forskningsråd, jf. omtale under programkategori 17.20. ReiselivsprosjeKter finansieres i

hovedsak gjennom de generelle ordningene i virkemiddelapparatet, i tillegg til at Innovasjon Norge forvalter øremerkede midler bl.a. til å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører. Departementet gir også tilskudd til Visit Svalbard AS.

Status og resultater

Reiseliv har det siste tiåret vært en av verdens raskest voksende næringer. Fra 2014 og fram til koronautbruddet økte aktiviteten og omsetningen uavbrutt også i norsk reiseliv. Hovedgrunnen til dette var den kraftige økningen i antall utenlandske besøkende til Norge, som målt i antall kommersielle overnattinger utgjorde om lag 30 pst. I tillegg ble antall cruiseturister doblet. De siste årene før pandemien tok også markedet for forretningsreiser seg opp, etter å ha lagt bak seg effektene av oljeprisfallet i 2014. Samlet sett har det gitt mange nye arbeidsplasser i reiselivsnæringen.

Koronapandemien medførte et radikalt brudd i utviklingen. Fra mars 2020 var næringen preget av omfattende etterspørselssvikt, som følge av smitteverntiltak og reiserestriksjoner. I 2020 ble det registrert 33 pst. færre overnattinger på hoteller, campingplasser o.l. sammenlignet med 2019. I 2021 gikk overnattingstallene noe opp, men det ble likevel registrert 23 pst. færre overnattinger sammenlignet med 2019. For utenlandske gjester var nedgangen på om lag 70 pst. både i 2020 og i 2021. Etter at koronarestriksjonene ble opphevet i første kvartal 2022, har reiselivsaktiviteten økt.

For å hjelpe næringslivet gjennom krisen og for å forhindre en varig økning i arbeidsledigheten, ble det i 2020 etablert flere generelle støtteordninger. Mange av disse har hatt god effekt også på reiselivsbedrifter. Kompensasjonsordningen for næringslivet, lånegarantiordningen og endringene i permitteringsregelverket var blant de mest benyttede. I tillegg ble det iverksatt egne tiltak og støtteordninger for næringen eller deler av denne, som for pakkereisearrangører og luftfarten. Det ble også igangsatt flere tiltak for å legge til rette for gjenoppbygging og omstilling av en hardt rammet reiselivsnæring på Svalbard.

Flere av ordningene ble videreført og styrket i 2021. Dette gjaldt bl.a. tilskuddsordningen for bedriftsutvikling i reiseliv-, event- og serveringsnæringene (omstillingsordningen), som skulle bidra til nødvendig omstilling og en hensiktsmessig tilpasning av den samlede kapasiteten i næringen. Det ble innvilget totalt 1 237 mill. kroner over ordningen i 2020 og 2021.

Selv om samfunnet er gjenåpnet etter koronapandemien, er utsiktene for reiseaktiviteten fortsatt usikre. Så langt viser overnattingsstatistikken at det norske markedet har tatt seg raskt opp, mens det ser ut til at det tar noe tid før utenlandske markeder er tilbake. Krigen i Ukraina fører til usikkerhet også i reiselivsmarkedet, særlig når det gjelder reisende fra oversjøiske markeder og Russland.

Prioriteringer 2023

Det overordnede målet for regjeringens reiselivspolitik er å legge til rette for en konkurransedyktig reiselivsnæring som både er mer bærekraftig og lønnsom enn tidligere.

I 2023 vil regjeringen vektlegge tiltak som kan bidra til en mer bærekraftig reiselivsnæring med flere helårs arbeidsplasser. Arbeidet for gode generelle rammevilkår for reiselivet vil fortsatt stå sentralt. For å bidra til høyere omstillingstakt og økt kvalitet i det norske reiselivsproduktet, vil regjeringen sette i gang et strategiarbeid for kunnskapsbasert innovasjon i reiselivsnæringen, *Reis21*.

Utvikling av helårs reiselivsprodukter som kan øke kvaliteten og mangfoldet i det norske reiselivstilbudet, vil være viktig. Økt aktivitet i skuldersesongene kan føre til at flere reiselivsbedrifter satser på helårsdrift, noe som også kan gjøre det lettere å rekruttere og holde på kompetent arbeidskraft. Gevinsten ved dette kan bli at flere bedrifter lykkes med å skape et stabilt og lønnsomt reiselivstilbud, noe som igjen kan bidra til å redusere eventuelle sosiale og miljømessige utfordringer på reisemålene. Gjennom strategisk markedsføring av Norge som reisemål vil regjeringen bidra til å øke etterspørselen og lønnsomheten i næringen året rundt.

Regjeringen vil i 2023 prioritere arbeidet med å håndtere utfordringer knyttet til sosial og miljømessig bærekraft høyt, for å unngå stor belastning på naturressurser, kulturminner og lokal-samfunn. Dette er nøkkelementer ved reiseopplevelsen, som må ivaretas for å kunne skape verdier og arbeidsplasser innenfor reiseliv også i framtiden. Merkeordningen for Bærekraftige reisemål bidrar til å gjøre norske reisemål mer bærekraftige og attraktive. Anbefalingene fra Reiselivsutvalget vil gi viktige innspill til regjeringens videre arbeid med reisemålsutvikling og besøksforvaltning.

I mai 2021 la Innovasjon Norge fram en nasjonal reiselivsstrategi. Strategien er utarbeidet på oppdrag fra departementet, i samarbeid med

næringen selv. Den er å anse som et faglig innspill og anbefaling til hvilke tiltak som bør innføres for å utvikle et mer lønnsomt og bærekraftig norsk reiseliv fram mot 2030. Flere av tiltakene er iverksatt, og regjeringen vil se videre oppfølging av strategien i sammenheng med reiselivstiltakene i Hurdalsplattformen.

Maritim politikk og kystutvikling

Beskrivelse av området

Ansvar for kystforvaltningen ble overført fra samferdselsministerens til fiskeri- og havministerens ansvarsområde i oktober 2021. Nærings- og fiskeridepartementet har nå ansvaret for helheten i den maritime politikken. Dette omfatter bl.a. tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk, virkemidler for maritim forskning og utvikling, koordinering av regjeringens satsing innen grønn skipsfart, regelverket for sjøsikkerhet for nærings- og fritidsfartøyer, arbeidsmiljø og sikringsarbeid. Sentrale lover er skipssikkerhetsloven, skipsarbeidsloven, NIS-loven, lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs og deler av sjøloven. Departementet har videre ansvar for sjøtransport, maritim infrastruktur, havner, farleder og beredskap mot akutt forurensing. Dette inkluderer bl.a. rettslig regulering og tilskuddsordninger for å fremme sjøtransporten og havnesektoren. Sentrale regelverk på området er havne- og farvannsloven og deler av forurensingsloven og svalbardmiljøloven.

Maritim næring har en sentral posisjon blant de norske havnæringene og i norsk næringsliv, og bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet. Norske maritime bedrifter og arbeidstakere forvalter teknologi og kompetanse som gir dem et internasjonalt konkurransefortrinn innenfor en rekke segmenter. Næringen består av redier, verft og utstys- og tjenesteleverandører.

Hovedmålet i den maritime politikken er å legge til rette for at næringen opprettholder sin konkurransekraft og evne til verdiskaping og sysselsetting i hele landet. Den maritime politikken skal legge til rette for gode og framtidsrettede rammebetingelser for maritimt nærings- og arbeidsliv.

Virkemidler som er viktige for å støtte opp under sjøtransporten, omfatter bl.a. tilskuddsordning for investering i effektive og miljøvennlige havner. Denne ordningen skal bidra å effektivisere logistikkjeden og styrke sjøtransportens konkurransevne gjennom å støtte opp om mer effektiv infrastruktur og logistikk i havnene. Også farvannsutbedringer, navigasjonsinfrastruktur, los-

og sjøtrafikksentraltjenester, meldings- og informasjonstjenester og overvåking av skipstrafikken er virkemidler som har stor betydning for sjøtransporten.

Som oppfølging av Nasjonal transportplan 2022-2023 vil regjeringen legge til rette for utvikling av en konkurransedyktig, effektiv, sikker og klima- og miljøvennlig sjøtransport, med effektive havner og transportkorridorer, samt en hensiktsmessig dimensjonert beredskap mot akutt forurensing. Regjeringen vil opprettholde det høye sikkerhetsnivået i sjøtransporten. Videre vil regjeringen bidra til å utvikle de enkelte transportmidlenes fortrinn, styrke samspillet mellom dem og ta i bruk ny og moderne teknologi slik at det legges til rette for effektiv ressursutnyttelse.

Nærings- og fiskeridepartementet har etatsstyringsansvaret for Kystverket og Sjøfartsdirektoratet, som er nasjonale etater med oppgaver knyttet til sjøsikkerhet. Kystverket har videre oppgaver innen kystforvaltning og beredskap mot akutt forurensing og skal ivareta framkommeligheten og bygge opp under sjøtransportens konkurransekraft. Sjøfartsdirektoratet har ansvaret for kontroll og sertifisering av norskregistrerte skip og mannskap og utfører havnestatskontroll av utenlandske skip. Direktoratet er realregister gjennom de to skipsregistrene Norsk ordinært skipsregister (NOR) og Norsk internasjonalt skipsregister (NIS). Gjennom internasjonale organisasjoner samarbeider norske myndigheter med andre land for å utvikle regelverk og sikre enhetlige krav til sjøsikkerhet, klima, miljø og sosiale standarder, åpne markeder og frihandel, utvikling av regelverk og prosedyrer i tilknytning til kriser, beredskap, terror og piratvirksomhet er viktige oppgaver. Departementet har også ansvaret for sjølovens regler om undersøkelse av sjøulykker.

Status og resultater

Markedssituasjonen for norsk maritim næring er betinget av utviklingen i verdensøkonomien og internasjonal handel, så vel som utviklingen i olje- og gasspriser. Etterspørselen etter produkter og tjenester formes av disse faktorene i tillegg til utviklingen i nye havnæringer, innføring av strengere klima- og miljøkrav for skipsfarten og digitalisering.

Koronapandemien påvirket i liten grad volumet av godstransport på sjø, men førte til en vesentlig trafikknedgang i passasjertransporten. Dette medførte redusert aktivitet for lostjenesten. Pandemien førte videre til forsinkelser i enkelte investerings- og utbyggingsprosjekter.

I følge foreløpige beregninger i nasjonalregnskapet hadde maritim næring en verdiskaping på om lag 57 mrd. kroner i 2020 og sysselsatte om lag 60 500 personer. Maritim næring eksporterte varer og tjenester for om lag 141 mrd. kroner og hadde en eksportandel på om lag 57 pst.³ I 2021 var det om lag 18 500 norske sjøfolk, der om lag 15 600 arbeidet på skip i NIS og NOR. Antallet har holdt seg relativt stabilt de siste årene.

Norge har hatt en stabil handelsflåte det siste tiåret på om lag 2 500 skip. Norge er verdens åttende største skipsfartsnasjon og kontrollerer om lag 3 pst. av verdens handelsflåte målt i dødvekttonn.

Maritim industri består av verft og utstyrsleverandører. Flere av de store nybyggverftene har hatt redusert ordreinngang de siste årene, hovedsakelig som følge av bortfall av etterspørsel i off-shore- og ekspedisjonscruise-segmentene.

Statens utbedringsansvar omfatter farvannet langs hele kysten og ved alle havner og havneanlegg som er åpne for alminnelig ferdsel. Farvannsutbedringer gjennomføres for å redusere faren for ulykker, bedre framkommeligheten for skipstrafikken og for å redusere seilingsdistanse. I 2021 har Kystverket ferdigstilt prosjektene innseiling Bodø, gjennomseiling Hjertøysundet og innseiling Bulandet. I tillegg har det pågått arbeider med prosjektene innseiling Farsund, innseiling Grenland og innseiling Maurholen.

Havnene er sentrale logistikknutepunkter og viktige for verdiskaping og bosetting langs kysten. Fiskerihavnene er en forutsetning for at den kystnære fiskeflåten skal kunne operere og lande fisken, og for å sikre videre utvikling av fiskeriavhengige kystsamfunn.

Regjeringen har besluttet å gjeninnføre statlig ansvar for fiskerihavnene, og at dette skal skje i dialog med fylkene. Kystverket har videreført arbeidet mot fylkeskommunene med sikte på å inngå avtale om tilbakeføring av ansvaret fiskerihavneanleggene til staten med virkning fra 1. januar 2023.

I 2021 var den lospliktige trafikken 4,7 pst. høyere enn i 2020, men fremdeles lavere enn i årene før pandemien.

Vedlikeholdsetterslepet på navigasjonsinnretningene ble redusert med 3,2 pst. i 2021. De siste årene har det vært prioritert å modernisere innretningene. Dette arbeidet bidrar til høyere oppe-

³ Tallene er basert på satellittregnskap for hav som SSB har utarbeidet i 2022. Metoden benytter en snevrere definisjon enn tidligere leveranser av verdiskapingstall til departementet. 2020 var samtidig et år med lavere aktivitet som følge av koronapandemien.

tid for innretningene, reduserte klimagassutslipp og en mer effektiv drift av merkesystemet. Det ble ikke registrert ulykker som følge av svikt ved innretningene.

Våren 2021 vedtok Stortinget at Kystverket skal bygge Stad skipstunnel, og Kystverket startet med å utarbeide konkurransegrunnlaget for entreprisen, innløsning av eiendom og andre forberedende arbeider.

Kinn sjøtrafikksentraltjeneste, som dekker farvannet mellom Florø og Måløy, ble satt i drift i 2021. Dette er et farvann som er spesielt risikoutsatt, og tiltaket vil bidra til å styrke sjøsikkerheten.

Overvåkingssatellitten NorSat-3 ble skutt opp våren 2021. Den er utviklet og produsert i Norge og vil bidra til å styrke norsk skipsovervåking. Satellitten har ny teknologi som skal kunne oppdage skip uten AIS-signal. Teknologien er under utprøving og vil kunne gjøre overvåkingen av norske havområder mer effektiv.

Virkemidler for en konkurransedyktig maritim næring og sjøtransport

Næringslivet i Norge er spredt i hele landet, og en stor del av råvare- og industriproduksjon er lokalisert langs kysten. Om lag 90 pst. av samlet godsmengde i utenrikshandelen fraktes på sjø, mens skip står for om lag halvparten av godstransporten innenriks. Sjøtransporten er derfor svært viktig for næringslivets behov for varetransport, både nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen ønsker å sikre gode vilkår for norske sjøfolk og at det legges til rette for aktivitet i hele den maritime verdikjeden. Regjeringen har hatt på høring forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. Lovens formål er å fremme et rettferdig og anstendig arbeidsliv i norske farvann, i norsk økonomisk sone og på norsk sokkel ved å sikre arbeidstakere på skip norske lønns- og arbeidsvilkår.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er blant de fremste virkemidlene for å bevare norsk maritim kompetanse og sørge for rekruttering av norske sjøfolk på norskregistrerte skip. Regjeringen foreslår å videreføre de gjeldende takene for maksimale utbetalinger i samtlige tilskuddsmodeller.

Maritime forsknings- og innovasjonsprosjekter utløser betydelig offentlig støtte fra virkemiddelapparatet. Viktige virkemidler i Norges forskningsråd er de maritime utlysningene, den tverrgående havteknologiseringen, Skattefunn

og deltakelse i det europeiske forskningsprogrammet Horisont Europa. Av Innovasjon Norges virkemidler er særlig miljøteknologiordningen, lavrisikolån og låneordningen for skip i nærskipfart og fiskefartøy av stor betydning. Låneordningen bidrar til risikoavlastning ved finansiering av investeringer i lav- og nullutslippsfartøy, og er et supplement til annen statlig og privat finansiering. Se omtale av de maritime forsknings- og innovasjonsvirkemidlene under kap. 17.20 og kap. 2421. Den norske maritime næringen er ledende på klima- og miljøvennlig teknologi, og grønn skipsfart er et viktig satsingsområde i regjeringens maritime politikk. En mer klima- og miljøvennlig skipsfart skal bidra til vekst og arbeidsplasser, i tillegg til reduksjon av utslipp.

Regjeringen vil bidra til gode rammevilkår for maritim industri. Det offentlige er en stor innkjøper av varer og tjenester også i maritim sektor. Regjeringen har lyst ut en ekstern utredning av det EØS-rettslige handlingsrommet når det kommer til offentlige anskaffelser av fartøy. Den maritime næringen er avhengig av velfungerende internasjonale markeder og likeverdige rammebetingelser. Eksfin kan gi finansiering på markedsmessige vilkår til kjøpere av skip bygget i Norge til bruk i Norge, samt byggelånsgarantier til banker. I tillegg kommer generelle virkemidler gjennom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Horisont Europa.

Kompetent arbeidskraft er et viktig for norsk maritim næring. Gjennom prosjektet MARKOM2020 har det vært en målrettet satsing på å styrke det maritime utdanningstilbudet både på fagskole- og universitets- og høyskolenivå. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) er fra 2022 ansvarlig for å følge opp målsettingen med det nye prosjektet MARKOM II.

Prioriteringer 2023

I tråd med Hurdalsplattformen og utfordringene og mulighetene næringen står overfor, vil regjeringen prioritere å fremme utvikling av klima- og miljøvennlig skipsfart, digitalisering av maritim sektor og legge til rette for gode rammevilkår for maritimt nærings- og arbeidsliv. 30. mai 2022 sendte regjeringen forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel på høring. Det er foreslått at Sjøfartsdirektoratet skal føre tilsyn med at kravene overholdes.

Sjøtransport er en effektiv og sikker transportform som krever relativt lite infrastruktur. Gods-transport på sjø er energieffektivt, og klimagass-

utslippene per transporterte tonn er i gjennomsnitt lave i forhold til andre transportformer. Regjeringen vil derfor ruste opp havner og farleder for å styrke sjøtransportens konkurransevne og sikre videre utvikling av fiskeriavhengige kystsamfunn.

Digitalisering vil spille en sentral rolle i overgangen til en mer klima- og miljøvennlig maritim næring og bidra til mer effektiv drift, økt sjøsikkerhet og økt innovasjonstakt i næringen. Regjeringen vil legge til rette for at den maritime næringen og sjøtransporten har gode rammevilkår for å utvikle nye digitale løsninger i Norge. Digitalisering av eksisterende tjenester og utvikling av helt nye tjenester har gitt forenkling, effektivisering og økt sikkerhet.

Regjeringen vil i 2023 bl.a. legge vekt på videreutvikling av Kystverkets meldings- og informasjonssystemer for å forenkle rapportering. Det vil også legges til rette for sikker og effektiv drift og videreutvikling av BarentsWatch som digital plattform for informasjonsdeling og samhandling på tvers av myndigheter.

Regjeringen vil legge til rette for at maritim næring kan videreutvikle sitt konkurransefortrinn gjennom å ta i bruk og utvikle ny teknologi som bygger opp under norsk klima- og miljøpolitikk, og legger til rette for grønn verdiskaping og grønne arbeidsplasser. Derfor vil regjeringen følge opp tiltakene knyttet til maritim industri, bl.a. fra Veikartet for grønt industriløft. Regjeringen vil også legge fram en nasjonal plan for å tilgjengeliggjøre nullutslippsenergi og nullutslippsdrivstoff til skipsfarten. Utbygging av infrastruktur vil bidra til å støtte opp under et nasjonalt marked for grønn skipsfart. Regjeringen vil også følge opp utredningen av det EØS-rettslige handlingsrommet til offentlige anskaffelser av skip, som vil legges fram i begynnelsen av 2023.

Regjeringen vil sørge for god sameksistens mellom de ulike havnæringene, bl.a. ved å utarbeide næringsplaner for Nordsjøen, Barentshavet og Norskehavet, samtidig som hensynet til sikkerhet og framkommelighet for sjøtransporten ivaretas. Målet med næringsplanene skal være å legge til rette for en helhetlig utvikling av eksisterende og nye havnæringer og å støtte opp om sysselsetting og målet om størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Regjeringen vil arbeide videre for å sikre en effektiv og kompetent sjøfartsadministrasjon med fokus på sikkerhet og klima- og miljøvennlig skipsfart. I 2022 ga departementet Sjøfartsdirektoratet i oppdrag å utarbeide det faglige grunnlaget knyttet til etablering av en nullvisjon for hardt skadde og omkomne for næringsfartøy.

Regjeringen vil legge fram en likestillingsstrategi for maritim næring, som også vil vurdere tiltak for økt likestilling i næringen. Økt likestilling i maritim næring vil kunne bidra til høyere grad av innovasjon, verdiskaping og kompetanse i næringen.

Sjøtransporten skal være konkurransedyktig, sikker og klima- og miljøvennlig, med effektive havner og farleder. I 2023 vil regjeringen prioritere bl.a. modernisering og fornying av navigasjonsinnretningene for å opprettholde det høye sikkerhetsnivået i sjøtransporten og samtidig ta i bruk ny teknologi.

Kystverket har ansvaret for den statlige beredskapen mot akutt forurensing og for å samordne privat, kommunal og statlig beredskap i et nasjonalt beredskapssystem. Kystverket har i 2022 lagt fram en oppdatert miljørisiko- og beredskapsanalyse. Denne vil danne grunnlag for dimensjoneringen av den nasjonale beredskapen mot akutt forurensing de kommende årene. I 2023 vil regjeringen prioritere styrking av beredskap mot akutt forurensing i Oslofjorden. Denne styrkingen inneholder nye anskaffelser av oljevernutstyr, samt kompetanseheving av de interkommunale utvalgene for akutt forurensing i regi av Kystverket.

Kystverket skal i 2023 arbeide videre med etablering av fasiliteter for testing, øving og teknologit utvikling for bekjempelse av akutt forurensing på Fiskebøl i Hadsel kommune i Vesterålen, med sikte på byggestart i 2024.

Regjeringen vil videreføre tilretteleggingen for sjøtransporten gjennom utbedringer i farvannet, som å fjerne grunner og øke dybden i farledene. Utbedringene bidrar til redusert risiko for ulykker, bedre framkommelighet og redusert seilingsdistanse.

Kystverket skal i 2023 videreføre arbeidet med Stad skipstunnel, jf. Prop. 97 S (2020–2021) *Bygging av Stad skipstunnel* og Innst. 389 S (2020–2021).

Øvrige farvannstiltak som Kystverket skal arbeide med i 2023 er nærmere omtalt under kap. 916. Regjeringen tar sikte på å slutføre prosessen med å tilbakeføre ansvaret for fiskerihavneanleggene til staten.

Mineralnæringen

Beskrivelse av næringen

Norge har betydelige mineralressurser som gjennom utvinning gir grunnlag for økt verdiskaping og arbeidsplasser, særlig i distriktene. Mineralressursene er helt nødvendige for bygg, veier og infrastruktur. Mineralressurser brukes også i industri- og vareproduksjon og er sentrale innsatsfaktorer i produkter basert på «grønne teknolo-

gier» som f.eks. vindmøller, solcellepaneler og el-biler, men også en lang rekke andre produkter, fra telefoner og nettbrett til maling og kosmetikk. Regjeringen legger til rette for økt verdiskaping og bærekraftig vekst i næringen.

Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) regulerer mineralvirksomhet. Med hjemmel i denne loven gir Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard undersøkelses- og utvinningstillatelser og driftskonsesjon til mineralselskaper. Loven regulerer også selskapenes plikter ved start, drift, opphør og opprydding. Kommunale prioriteringer av arealbruk gjennom planprosesser er også av stor betydning for næringen. Blant viktige rammebetingelser for næringen kan nevnes plan- og bygningsloven, forurensingsloven, naturmangfoldloven og kulturminneloven.

Gode geologiske oversiktsdata er en forutsetning for å kunne påvise utvinnbare mineralressurser. Slike data er et kollektivt gode med en rekke bruksområder. De finansieres derfor av staten og kartlegges, samles inn og forvaltes av Norges geologiske undersøkelse (NGU).

Status og resultater

Mineralnæringen består av virksomheter som tar ut og bearbeider mineraler og bergarter fra fast fjell eller løsmasser. Mineralnæringen omsatte i 2021 for om lag 12,9 mrd. kroner, en økning på 4 pst. fra 2020. Byggeråstoff utgjør hovedvekten av salgsværdien og omsatte for 7 mrd. kroner. Næringen har for de fleste produkter en høy eksportandel. Samlet eksportandel målt i omsetning var 48,5 pst. i 2021 og utgjorde 6,2 mrd. kroner. Næringen sysselsatte 4 436 årsverk i 2021.

Etterspørselen etter mineralressurser på verdensmarkedet er nært knyttet til befolkningsvekst og økonomisk vekst, særlig i land som bygger mye infrastruktur, industri og bygg som krever mye mineraler.

For byggeråstoff bestemmes konjunktorene i større grad av byggeaktivitet og utbygging av samferdselsprosjekter.

Prioriteringer 2023

Regjeringen vil arbeide for at Norge skal utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring, legge til rette for gjenbruk og resirkulering av råvarer og samarbeide tett med Europa for å sikre kritiske verdikjeder. Offentlig kartlegging av mineralressurser gir bedre kunnskap om ressursene og er av stor betydning for å tiltrekke private letebedrifter.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er de siste årene styrket for å kunne utføre sine forvaltningsoppgaver mer effektivt og redusere saksbehandlingstiden for næringen. DMF skal innrette sin virksomhet på en måte som ivaretar helheten av den rollen direktoratet har som forvalter av mineralressurser, og fordele sin arbeidsinnsats innenfor ressursforvaltning, mineralutvinning, sikring og miljø og Svalbard på en måte som gir høyest mulig måloppnåelse.

Mineralloven fra 2010 fastsetter grunnleggende rammer for å drive mineralvirksomhet i Norge. Departementet arbeider for at mineralloven skal være et godt redskap for en god og bærekraftig ressursforvaltning til beste for samfunnet, verdiskapingen og framtidige arbeidsplasser.

Minerallovsutvalget leverte 1. juli sin rapport (NOU 2022: 8 *Ny minerallov*) med forslag til en ny, revidert minerallov. Rapporten er sendt på høring, og regjeringen vil følge opp utvalgets arbeid i etterkant av dette.

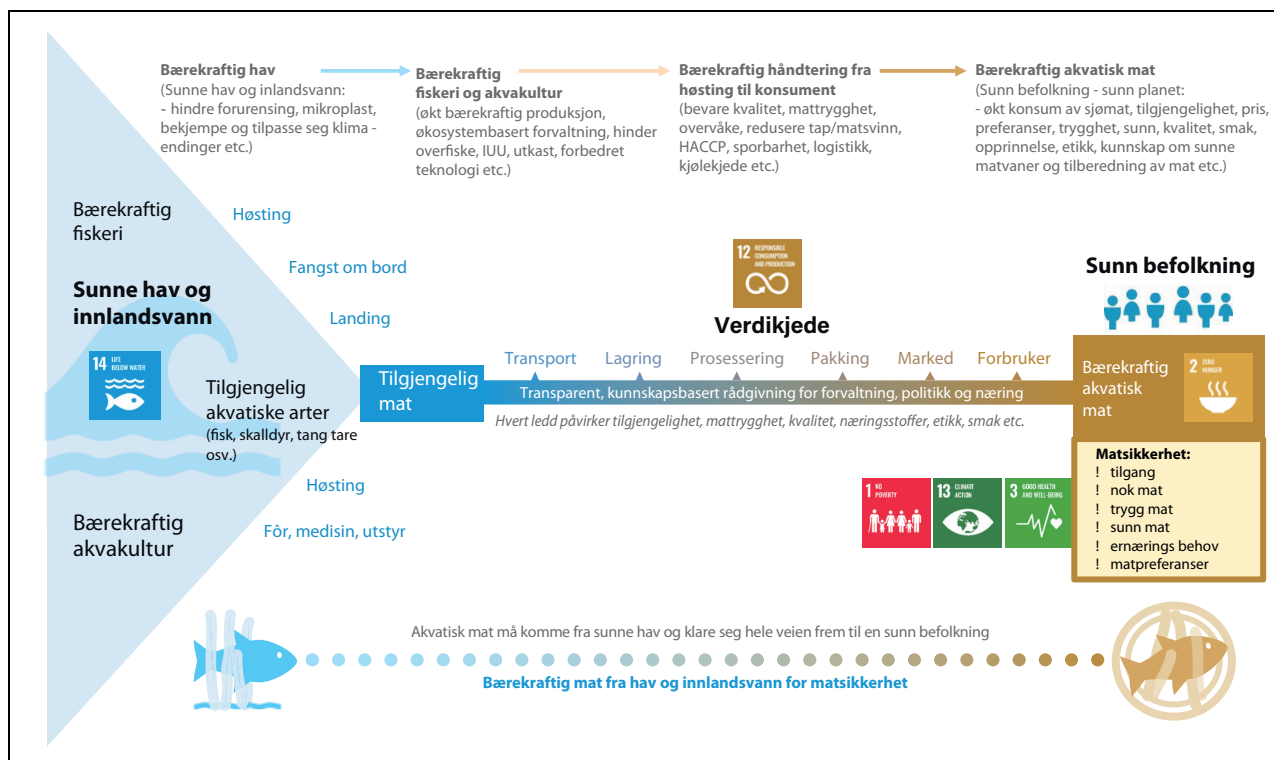
Regjeringen arbeider også med en mineralstrategi som etter planen skal legges fram i løpet av høsten 2022.

Fiskeri-, havbruks- og sjømatnæringen – det akvatiske matsystemet

Sjømat er en av Norges viktigste eksportartikler, og fiskeri-, havbruks- og sjømatnæringen er særlig viktig for sysselsetting og verdiskaping i distriktene. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for fiskeri- og havbruksforvaltningen, rammebetingelser for sjømathandelen og markedsadgang for norsk sjømat.

Departementet har ansvaret for å ivareta det akvatiske matsystemet langs hele verdikjeden «fra hav til konsum»: fra produksjon, høsting, produksjon, bearbeiding, distribusjon og omsetning, og videre fram til maten er spist av forbruker som del av et sunt og bærekraftig kosthold. Synliggjøring og styrking av betydningen sjømat har for matsikkerhet er en viktig oppgave for Nærings- og fiskeridepartementet. Dette forutsetter en verdikjedetilnærming hvor kunnskapsbasert forvaltning må legges til grunn for å sikre sunne hav, bærekraftig produksjon og høsting, og sunn og trygg sjømat av god kvalitet som møter forbruker- og markedspreferanser. Dette er grunnleggende for vekst og utvikling i fiskeri, havbruk og sjømatnæringen.

Norge er en betydelig sjømatprodusent. I 2021 ble det produsert rundt 1,5 mill. tonn sjømat i havbruksnæringen, og det ble landet over 2,5 mill. tonn sjømat fra villfisknæringen. Det ble det

Figur 5.1 Det akvatiske matsystemet – fra hav til bord

Kilde: Fiskeridirektoratet

eksportert 3,1 mill. tonn sjømat til en rekordhøy verdi av 120,8 mrd. kroner i 2021. Verdiøkningen var på 14,3 pst. sammenlignet med 2020. Fra 2008 til 2020 har veksten i verdiskaping i fiske, fangst og akvakultur vært om lag 250 pst. Sjømatnæringsens andel av verdiskapingen i norsk fastlandsøkonomi utgjorde 2,7 pst. i 2020. Næringen sysselsette 18 700 årsverk i 2021 ifølge SSB. Denne statistikken plukker ikke opp det betydelige antallet utenlandske sesongarbeidere som jobber i Norge i korte perioder utenfor SSBs talletidspunkt. Sysselsettingen i sjømatnæringen har vært økende over flere år, mye grunnet veksten i oppdrettsnæringen.

Fiskeri

Målet med fiskeriforvaltningen er å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av de villevende marine ressursene og det tilhørende genetiske materialet og medvirke til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsammfunnene.

Departementets oppgaver på fiskeriområdet omfatter bl.a. internasjonale kvoteforhandlinger, nasjonal kvotefastsettelse, regulering av adgangen til å drive fiske og fangst og tilrettelegging for kontroll med høstingen.

Fiskeridirektoratet er rådgivende og utøvende organ innen fiskeriforvaltning og har bl.a. ansvar for nasjonale reguleringer, tillatelser, overvåking og kontroll, se omtale under kap. 917.

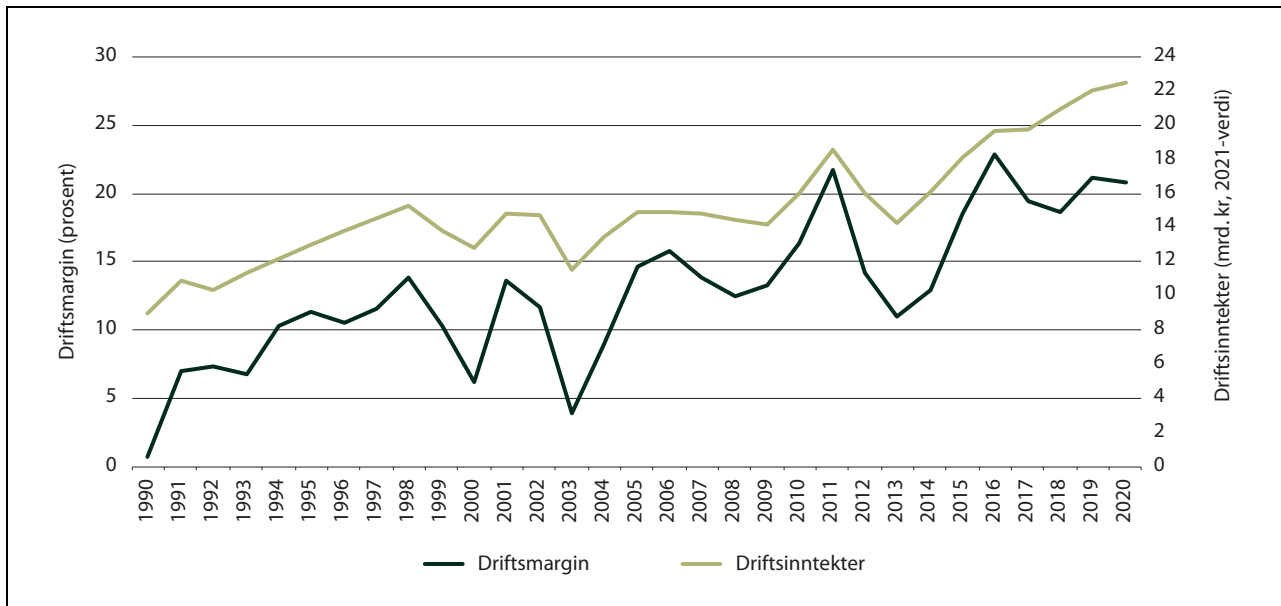
Havets og kystens ressurser og miljø er fundamentet for marin verdiskaping. Et høyt langtidsutbytte av bestandene forutsetter at forvaltningen bygger på vitenskapelige råd, gode forvaltningsprinsipper og god kontroll med høstingen av ressursene. Kvotene svinger med bestandsstørrelsene. Innenfor de biologiske rammene søkes det stabilitet i kvotefordelingen, for å sikre mest mulig forutsigbarhet for næringsaktørene.

Gjennom internasjonalt samarbeid arbeider Norge for at forvaltningen av disse ressursene skal skje i tråd med anerkjente prinsipper som bærekraftig bruk, føre-var-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Det inngås internasjonale avtaler om felles forvaltning av delte fiskebestander for å sikre bærekraftig høsting og forvaltning av fiskeriene.

Status og resultater

Lønnsomhet

Lønnsomheten for fiskeflåten varierer mye fra år til år, og mellom flåtegrupper, men har de siste 30 årene gjennomgående hatt en positiv utvikling, jf.

Figur 5.2 Gjennomsnittlig driftsmargin og totale driftsinntekter for fiskeflåten, 1990–2020

Definisjon: Driftsmargin = (driftsresultat/driftsinntekter) * 100

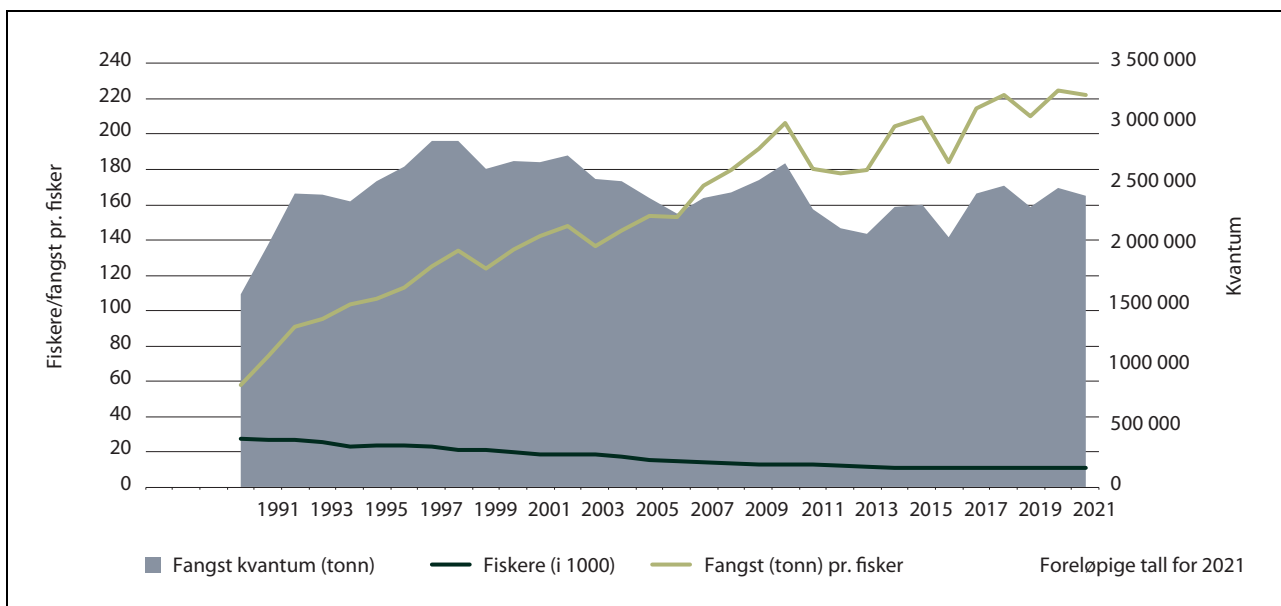
Kilde: Fiskeridirektoratet

figur 5.2. Siden 2016 har den gjennomsnittlige driftsmarginen ligget rundt 20 pst. Samlede driftsinntekter for fiskeflåten har hatt tilsvarende trend siden 1990 og var i 2020 på 22,5 mrd. kroner. Lønnsomheten er høyest blant torsketrålere og i de pelagiske fiskeriene og dårligst i kystrekeflåten.

Det er flere underliggende årsaker til den positive utviklingen i lønnsomhet i perioden. Flere av

de viktigste fiskebestandene er i langt bedre forfatning nå enn i 1990. Dessuten har tallet på fiskefartøy blitt redusert. Det har bidratt til lavere kostnader og høyere produktivitet, jf. figur 5.3. De siste årene har også økte priser bidratt sterkt til den positive utviklingen. Økte drivstoffkostnader skaper imidlertid problemer for kystrekeflåten.

Mens nær 28 000 personer hadde fiske som hovednæring i 1990, var det 20 000 i 2000 og

Figur 5.3 Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker, 1990–2021

Foreløpige tall for 2021

Kilde: Fiskeridirektoratet

13 000 i 2010. Det siste tiåret har reduksjonen vært mer moderat, og antall fiskere i 2021 var 11 000.

Effektiviseringen i fiskeriene har over tid altså ført til færre fiskere og fiskefartøy. Fordelingen av antall fartøy, antall fiskere og verdien av levert fangst mellom Sør-Norge og Nord-Norge har holdt seg relativt stabil siden 2000.

Fiskeriforvaltning

Det vises til Meld. St. 8 (2021–2022) *Noregs fiske-riavtaler for 2022 og fisket etter avtalane i 2020 og 2021* for rapportering om de internasjonale fiske-riavtalene. Meldingen rapporterer også om status for de viktigste kommersielle fiskebestandene og om Norges arbeid med FNs havretts- og fiskerire-solusjoner.

Det er besluttet å videreføre det bilaterale fiskerisamarbeidet med Russland om forvaltnin-gene av de delte bestandene i de nordlige farvan-nene, og herunder fiskeriforskningssamarbeidet, til tross for den russiske invasjonen i Ukraina. Det innebærer at det planlegges for et ordinært møte i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen i oktober.

Den russiske invasjonen og reaksjonene på denne har virket inn også på det internasjonale fiskerisamarbeidet, og Det internasjonale rådet for havforskning (ICES) har besluttet midlertidig å suspendere russiske eksperter fra deltakelse i arbeidet i ICES. Det innebærer at ICES ikke har vært i stand til å gi kvoterådgivning for de bestan-dene som forvaltes gjennom det bilaterale sam-arbeidet mellom Norge og Russland, og kvoteråd har derfor blitt utarbeidet av Havforsknings-instituttet og det russiske instituttet VNIRO i sam-arbeid.

For øvrig har en del arbeidsgruppemøter i NEAFC, den regionale organisasjonen for fiskeri-samarbeidet i Nordøst-Atlanteren, blitt avlyst som følge av at enkelte parter ikke har ønsket å delta på møter her sammen med russiske representan-ter. I andre organisasjoner har arbeidet gått som normalt.

Kvotestystemet skal sørge for at vi tar vare på de fiskeressursene vi har, både for dagens og framtidige generasjoner, og det skal bidra til å skape aktivitet, arbeidsplasser og verdiskaping i kystsamfunnene. Utformingen av kvotestystemet har stor betydning for både for næringen og fiske-riavhengige lokalsamfunn. Regjeringen har derfor i Hurdalsplattformen varslet at det skal utarbeides en kvotemelding som gir forutsigbarhet for fiske-

rinæringen, og som sikrer bosetting, aktivitet og lønnsomhet langs hele kysten.

Regjeringen sendte 6. juli ut fire sentrale tema på høring: Rammebetingelser for den minste kyst-flåten (under 11 meter), gruppeinndeling i kystflå-ten og relevante størrelsesbegrensninger, forde-ling av strukturgevinst fra utløpt tidsbegrensning i strukturkvoteordningen og kvotefordeling av nordøstarktisk torsk og norsk vårgytende sild.

Regjeringen vil arbeide videre med å fremme en melding til Stortinget om kvotesystemet. Regjeringen tar sikte på å fremme meldingen for Stortinget i 2023.

Målene er bærekraftig forvaltning, økt verdi-skaping i fiskerinæringen, bedre utnyttelse av hele fisken og økt aktivitet langs hele kysten.

For å avhjelpe en særlig vanskelig situasjon for kystrekeflåten som følge av drivstoffprisene, fore-slår regjeringen å opprette en midlertid tilskudds-ordning for denne flåtegruppen i 2023, jf. omtale under kap. 919, post 77. Ordningen vil bli admini-strert av Garantikassen for fiskere. Regjeringen viderefører arbeidet med å utvikle den nasjonale fiskerikontrollen med utgangspunkt NOU 2019: 21 *Framtidens fiskerikontroll*. Et hovedelement i arbeidet er å sikre pålitelige data fra fiskeriene. Det er nå vedtatt at alle fiskefartøy, uavhengig av størrelse, skal spores med det sikre fiskerispo-ringssystemet VMS og rapportere aktivitet og fangst elektronisk. Fordi kostnaden til abonne-ment på VMS- og fangst dagbok er relativt sett høyere for fartøy med mindre omsetning, har regjeringen besluttet å videreføre fritaket for fiskeflåtens kontrollavgift for fartøy under 15 meter.

Videre arbeides det med nye krav til automati-serte vekter og veiesystemer ved fiskemottakene. Fiskeridirektoratet jobber samtidig langsiktig for å fremme utviklingen av teknologi for automatisk fangstdokumentasjon til havs, som vil forhindre ulovlig utkast og under- og feilrapportering.

Samtidig styrkes Fiskeridirektoratets datasystemer, kontroll- og analysekapasitet og kontrollen på kaia. Det jobbes med å styrke det tverretatlige kontrollsamarbeidet og støtte opp om politiets innsats mot alvorlig fiskerikriminali-tet. Kunnskapsgrunnlaget i politiet har blitt styr-ket i et samarbeid mellom fiskerimyndighetene og Økokrim i 2020-2022.

Regjeringen legger også stor vekt på interna-sjonalt samarbeid mot fiskerikriminalitet. 48 land har så langt sluttet seg til den norsk-initierte ministererklæringen mot grensekryssende orga-nisert fiskerikriminalitet fra 2018. Gjennom «Blue Justice-initiativet» bistår Norge utviklingsland i arbeidet mot fiskerikriminalitet. Bl.a. tilbyr Blue

Justice samarbeidslandene en sikker og forutsigbar digital plattform for tverretattlig og internasjonal samhandling gjennom BarentsWatch, og et internasjonalt fartøysporingscenter er etablert i Vardø hvor Fiskeridirektoratet bistår utviklingsland med sporing av ulovlig fiske. Flere FN-organisasjoner, som FNs kontor for kriminalitet og narkotika og FNs utviklingsprogram, og flere andre partnere bidrar inn i Blue Justice-initiativet.

Prioriteringer 2023

Nærings- og fiskeridepartementet har følgende hovedprioriteringer på fiskeriområdet i 2023:

- Fremme en stortingsmelding om kvotesystemet.
- Sikre norske interesser ved forhandlinger av fiskeriavtaler.
- Forbedre fiskerikontrollen og bekjempe fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt.

Havbruk

Havbruksområdet omfatter bl.a. ansvar for forvaltning og regelverk, inkludert næringsstruktur, tildeling av konsesjoner, produksjonsbegrensninger, arealbruk og eierskap. Målet er å fremme en lønnsom og verdiskapende havbruksnæring innenfor miljømessig bærekraftige rammer.

Fiskeridirektoratet og Mattilsynet er rådgivende og utøvende organer innen forvaltning av havbruksnæringen. Hovedoppgavene til Fiskeri-

direktoratet er knyttet til produksjonsreguleringer og miljøsyn, og hovedoppgavene til Mattilsynet er knyttet til sunn og trygg sjømat, fiskehelse og fiskevelferd. Etatene samarbeider nært med Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet og andre etater og miljøer nasjonalt og internasjonalt for å gi Nærings- og fiskeridepartementet best mulig faglige råd.

Status og resultater

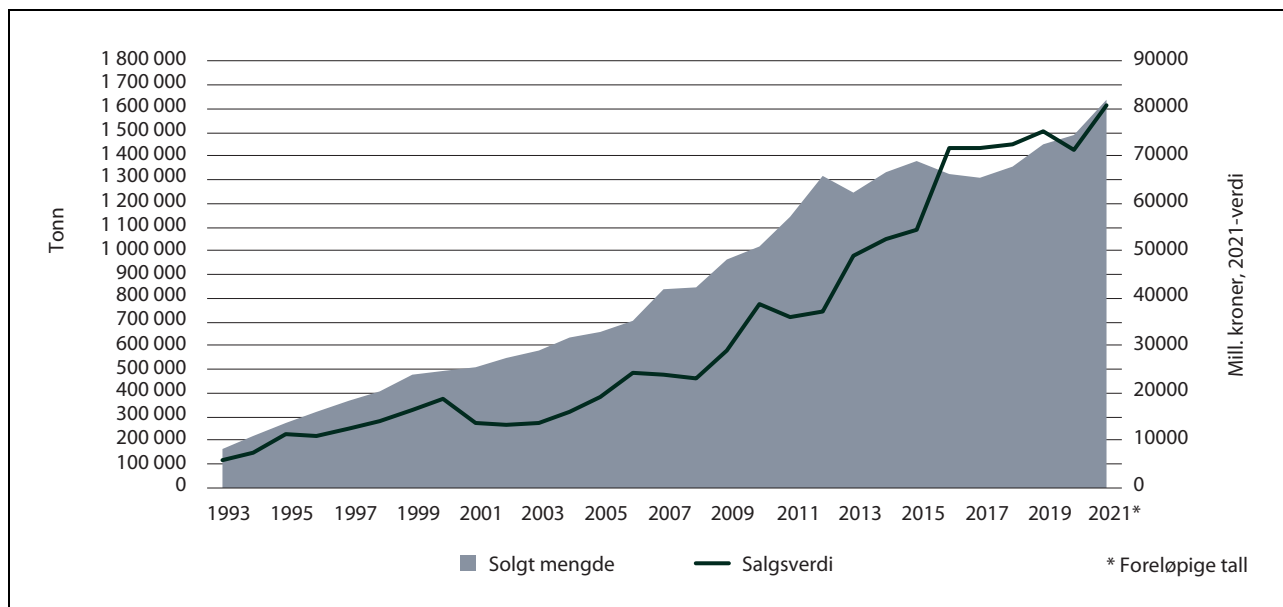
Produksjon og lønnsomhet

Førstehåndsverdien av produksjon av fisk fra havbruksnæringen var i 2021 på 80,5 mrd. kroner, mot 68,8 mrd. kroner i 2020.

Kvantumsutviklingen i havbruksnæringen har over tid vært stigende. I 2021 ble det solgt 1 546 121 tonn atlantisk laks, som var en økning på 11 pst. fra 2020, og 88 831 tonn regnbueørret, som var en nedgang på 8 pst. fra 2020, som var et særlig sterkt år.

I 2021 ble det solgt 1 622 tonn oppdrettstorsk, som er mer enn en dobling sammenlignet med 2020. Kvantum av torsk er likevel mye redusert siden «toppårene» 2009 og 2010 hvor salget var rundt 21 000 tonn. Det ble også i 2021 solgt 505 tonn røye, det samme som året før, og 2 716 tonn kveite, en økning på 36 pst. for røye og 56 pst. for kveite fra 2020. I tillegg ble det solgt 350 tonn andre arter, en økning fra 2020.

I 2021 ble det solgt 2 263 tonn skalldyr (kamskjell, østers, blåskjell og andre arter som krepss

Figur 5.4 Total mengde og førstehåndsverdi av fisk i havbruksnæringen 1993–2021¹

¹ Foreløpige tall for 2021.

og hummer). Dette er en liten økning fra 2020. Det er blåskjell som utgjør hoveddelen av salget. Det har også vært en økende interesse for dyrkning av tang og tare i Norge. I 2021 ble det høstet 249 tonn dyrket tare, primært sukkertare.

I 2021 var 9 743 personer direkte sysselsatt i akvakulturnæringen, en nedgang på 232 personer fra året før.

De siste årene har driftsmarginen vært gjennomgående høy som følge av høye priser på laks. Driftsmarginen har likevel vært nedadgående i årene 2018-2020. Gjennomsnittlig driftsmargin ble redusert fra 27,6 pst. i 2019 til 17,1 pst. i 2020.

Gjennomsnittlig produksjonskostnad, i nominell verdi, økte med 5 pst. fra 2019 til 2020 og var i 2020 40,15 kroner per kilo. Førkostnader utgjør 41 pst. av produksjonskostnadene, og endringer i denne kostnadsposten har derfor stor betydning for de totale produksjonskostnadene. Lønnsomhetsundersøkelsen for 2021 er ikke ferdig før til høsten 2022.

Kapasitetsjustering

Produksjonen reguleres gjennom maksimal tillatt biomasse, som angir hvor mye levende fisk inneholder av en produksjonstillatelse kan ha stående i sjøen til enhver tid. Gjennom behandlingen av Meld. St. 16 (2014–2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* sluttet Stortinget seg til en handlingsregel for kapasitetsjustering i norsk lakse- og ørretoppdrett basert på produksjonsområder og miljøindikatorer. En forutsetning for vekst er at næringen drives innenfor miljømessig akseptable rammer. Dagens system for kapasitetsjusteringer (trafikklyssystemet) trådte i kraft i oktober 2017.

Tredje kapasitetsvurdering etter det nye systemet ble gjennomført i juni 2022. Av 13 produksjonsområder besluttet regjeringen at åtte ble satt til grønt, tre til gult og to produksjonsområder ble satt til rødt. Det er tildelt økt produksjonskapasitet i de områdene som ble satt til grønt, samt til de enkeltlokalitetene som tilfredsstiller vilkårene for unntak, dvs. at det på lokaliteten er oppnådd lave lakselus-tall med begrenset bruk av legemidler i en nærmere bestemt periode. De to røde områdene må redusere sin produksjonskapasitet med 6 pst. Reduksjonen trer i kraft i desember 2022. Auksjon av ny kapasitet vil skje høsten 2022. Neste vurdering av miljøsituasjonen i produksjonsområdene vil skje høsten 2022. Sammen med vurderingen høsten 2023 vil dette legge grunnlaget for eventuelle kapasitetsjusteringer i 2024.

Arealstruktur

En avgjørende faktor for å kunne utnytte havbruksnæringens produksjonspotensial er tilgang på egnet areal til sjømatproduksjon og at arealet utnyttes på en best mulig måte.

Utviklingen har i store trekk gått fra en forvaltning som tok utgangspunkt i det enkelte oppdrettsanleggets påvirkning, til i stadig større grad vektlegge samlet effekt fra flere anlegg i et større geografisk område, i tråd med miljølovgivningens krav om å vurdere samlet belastning. Dette gradvise skiftet har vært nødvendig for å håndtere næringens sykdoms- og miljøutfordringer på en god måte.

Systemet for kapasitetsjusteringer gir insentiver til å legge til rette for en arealstruktur tilpasset bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

Utvikling av ny teknologi

Gode oppdrettslokaliteter er et knapphetsgode. Utvikling av ny teknologi kan bidra til å realisere nye driftsopplegg innen landbasert oppdrett, halvlukkede anlegg i skjermede fjorder, ulike anleggsformer lenger til havs og en videreutvikling av dagens åpne merdteknologi. Dette kan legge til rette for oppdrettsvirksomhet i tidligere uegnede områder og dermed også for økt produksjon.

For å tilrettelegge for best mulig utvikling av den framtidige havbruksnæringen, samtidig som sikkerhet, arbeidsforhold og ytre miljø blir ivare tatt på en forsvarlig måte, er det viktig at regelverket er oppdatert. Teknologiutviklingen går så raskt på dette området at preskriptivt regelverk fort kan hemme utvikling av nye løsninger. Det må derfor etableres et treffsikkert, men fleksibelt regelverk samtidig som man unngår overdimensjonering og unødvendige kostnader.

Ordnningen med utviklingstillatelser ble etablert som en midlertidig ordning i november 2015 og avsluttet i november 2017. Formålet er å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av de miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, f.eks. ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon. Per 5. august 2022 er det gitt tilsagn om til sammen 119 utviklingstillatelser til 24 søkere. Det gjenstår fortsatt et betydelig arbeid i Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til klagesaksbehandling.

Regjeringen sendte i februar 2022 på høring et forslag om etablering av et tillatelsesregime for havbruk til havs. Høringsfristen var 2. mai, og

departementet mottok om lag 50 høringsinnspill. Fiskeridirektoratet har i sommer oversendt sin anbefaling til hvilke områder som bør konsekvensutredes for havbruk til havs. De tre områdene er «Norskerenna sør», «Frøyabanken nord» og «Trænabanken». Fastsetting av de overordnede rammene for havbruk til havs og igangsetting av konsekvensvurderinger av konkrete arealer vil være avgjørende momenter for å legge til rette for havbruksvirksomhet utenfor dagens produksjonsområder.

Bærekraftig havbruk

Ved behandling av Meld. St. 16 (2014–2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* har Stortinget gjort klart hvilket miljøavtrykk som er akseptabelt når det gjelder lakselus. En ekspertgruppe utarbeider årlige rapporter om risiko for lakselusindusert dødelighet hos villfisk innenfor de enkelte produksjonsområdene. Rapportene inngår i det faglige grunnlaget for regjeringens beslutning om justering av produksjonskapasiteten i lakse- og ørretproduksjonen som skjer annethvert år. Siste beslutning om fargelegging ble tatt i juni 2022.

Tiltak mot rømming har vært prioritert både av myndighetene og næringen de siste årene. Myndighetene har fastsatt strengere krav til teknisk utforming av anleggene og styrket tilsynet med at reglene overholdes. De fleste uhell skyldes nå menneskelig svikt og brudd på rutiner.

Miljøutfordringene knyttet til havbruk er nærmere omtalt i kap. 7 Omtale av klima- og miljørelevante saker.

Tap og sykdom

Det er i dag betydelige velferdsutfordringer knyttet til håndtering av oppdrettsfisk, særlig ved bruk av ulike avlusningsmetoder. God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i sin ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjonen. Dødelighetstallene for 2021 viser at det døde i overkant av 50 mill. matfisk i sjøfasen, omtrent samme nivå som de to foregående årene. I tillegg døde ca. 35 mill. settefisk og rundt 40 mill. rensefisk.

Infeksiøs lakseanemi (ILA) ble i 2021 stadfestet på 25 nye lokaliteter, to flere enn i 2020. Dette er det høyeste antallet årlige ILA-tilfeller siden tidlig på 90-tallet. Etter å ha ligget stabilt på mellom 10 og 15 nye tilfeller i årene mellom 2013–2019, har det de to siste årene vært mer enn 20 nye tilfeller i året. Departementet besluttet i april 2022 å

innføre et utryddelsesprogram mot ILA, i tråd med EUs nye dyrehelseslov. Furunkulose ble i 2021 påvist i to settefiskanlegg og tre matfiskanlegg. Alle de tre påvisningene hos matfisk kunne knyttes til utsett av smittet smolt fra de to settefiskanleggene.

Pankreassykdom (PD) er fortsatt en av de mest alvorlige sykdommene i oppdrettsnæringen. Den fører til lidelser for fisken og store økonomiske tap for enkeltoppdrettere og en samlet næring. I 2021 ble det registrert 100 nye PD-tilfeller, sammenliknet med 158 året før. Ingen tilfeller er påvist utenfor PD-sonen, som strekker seg fra Søndre Revtingen til Flatanger.

Når det gjelder lakselus, var gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per oppdrettsfisk for hele landet i 2021 omtrent som i 2020. Produksjonen av lakseluslarver under villaksens utvandningsperiode var imidlertid høyere enn tidligere i de fleste produksjonsområder på grunn av at den sesongmessige økningen i luselarveproduksjonen om sommeren kom tidligere enn årene før.

Prioriteringer 2023

Nærings- og fiskeridepartementet vil legge til rette for fortsatt forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i havbruk. Den framtidige utformingen og innretningen på et tillatelsessystem er svært viktig for næringens framtidige rammebetingelser og konkurransekraft. Regjeringen har derfor nedsatt et utvalg som skal se nærmere på dette. Arbeidet med å utvikle et tillatelsesregime for havbruk til havs blir viktig framover. I tillegg prioriteres det å arbeide for god velferd og helse hos fisken, herunder redusere tap i matfiskproduksjonen.

Sjømat

Det akvatiske matsystemet – matsikkerhetsarbeidet

Global matsikkerhet og klimaendringer er blant de viktigste bærekraftsutfordringene. Matsikkerhet forutsetter tilgang til nok, trygg og sunn mat som dekker ernæringsmessige behov og preferanser. Akvatiske mat bidrar til global matsikkerhet, som kilde til inntekt og til mat med viktige næringsstoffer med relativt lave klimaspor. Arbeidet med akvatiske matsystem, foregår både før og etter kaikanten, og omfatter bl.a. tiltak for rene hav, bærekraftig høsting og produksjon, hygienisk og kvalitetsbevarende håndtering av sjømaten gjennom verdikjeden, reduksjon av matsvinn og overvåking av uønskede stoffer. Å framskaffe

kunnskap om næringsstoffer, fôr, sunt kosthold, kvalitet, produktutvikling og matvaner er også viktig. Arbeidet ses i sammenheng med styrking av bærekraftige matsystemer internasjonalt, oppfølging av FNs bærekraftsmål, arbeidet med nasjonal folkehelsepolitikk og satsingen på hav. Det er utstrakt tverrdepartementalt samarbeid på området nasjonalt, men også internasjonalt knyttet til prosesser i FN, som departementet tar del i. Det globale rammeverket som utvikles i ulike fora under FN paraplyen, legger føringer både for Norge og andre land og påvirker rammebetingelsene for sjømatnæringen. Det vises også til omtale under kap. 9 Oppfølging av FNs bærekraftsmål. Arbeidet med de ulike leddene i verdikjeden omtales under.

Sjømatindustrien og førstehåndsomsetningen

Sjømatindustrien består av bedrifter som tar hånd om fisk og annen sjømat etter at den er fisket, høstet eller oppdrettet.

Sjømat er blant matvarene det handles mest med globalt, og norsk sjømatindustri er en konkurranseutsatt næring i et land med høyt kostnads- og lønnsnivå. Omtrent en tredjedel av den norske sjømaten eksporteres bearbeidet. Mye av sjømaten som eksporteres ubearbeidet, blir til bearbeidede produkter i andre land. Handelsbarrierer, høye lønns- og produksjonskostnader og ujevn tilgang på nok råstoff av god kvalitet er viktige årsaker til at mye sjømat eksporteres ubearbeidet.

Sjømatindustriens konkurransekraft påvirkes også av det som skjer i primærleddet innenfor fiskeri og havbruk, med hensyn til bl.a. lover og reguleringer, kvalitet, variasjoner og svingninger gjennom året og mellom år.

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for lov om førstehåndsomsetning av viltlevande marine ressursar (fiskesalgslova). Loven regulerer førstehåndsomsetningen av vill sjømat og innebærer at all fangst som omsettes i første hånd må omsettes gjennom et fiskesalgslag. Det er i dag fem fiskesalgslag i Norge. Råfisklaget, Surofi, Vest-Norges Fiskesalgslag og Fiskehav omsetter fangst etter en geografisk fordeling av landet. I tillegg har Råfisklaget monopol på omsetningen av spesifikke arter, som f.eks. hval. Norges Sildesalgslag omsetter pelagisk fisk for hele Norge.

Trygg, sunn sjømat av god kvalitet, omsetning og konsum

Nærings- og fiskeridepartementet har som et av tre matdepartementer ansvar for sunn og trygg mat, kvalitet og forbrukerhensyn som er hjemlet i matloven og fiskekvalitetsforskriften. Bærekraft, dokumentasjon og sporbarhet er også viktige stikkord. Det er viktig at sjømaten som tilbys, tilfredsstiller de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter, marked og forbrukere om sunnhet, trygghet, god kvalitet og redelighet. Nasjonalt har departementet flere tiltak for å legge til rette for dette.

Mattilsynet har delegert myndighet for regelverksutvikling, tilsyn og overvåking på matområdet nasjonalt. Mattilsynet deltar i regelverksprosesser i EU på vegne av matdepartementene og i utvikling av det internasjonale rammeverket i Codex Alimentarius. Utviklingen i EU med «Farm-to-fork» strategien og i Codex gir føringer for blå sektor, og det er derfor viktig at myndighetene følger disse prosessene. Mattilsynet har også en viktig rolle i arbeidet med å legge til rette for markedsadgang for norsk sjømat, bl.a. ved å ha godt samarbeid med matmyndighetene i mottakerland og skape forutsigbare rammevilkår for eksport.

God kunnskap og vitenskapelig dokumentasjon er avgjørende for å nå målene i sjømatpolitikken. Helhetlig kunnskap om innhold av uønskede stoffer og næringsstoffer i sjømat, samt helseeffekter av sjømatkonsum, er viktig for omsetning og konsum av sjømat, og for å ivareta omdømmet.

Havforskningsinstituttet overvåker og dokumenterer innhold av næringsstoffer og uønskede stoffer i fôr, fôrråvarer, i oppdrettet og villfanget sjømat, på oppdrag fra Mattilsynet.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) foretar uavhengige vitenskapelige nytte- og risikovurderinger av forhold som har betydning for helsemessig sunn og trygg mat og for miljøet på oppdrag fra Mattilsynet og på eget initiativ. God samhandling mellom VKM, Mattilsynet og andre kunnskapsinstitusjoner er viktig for at forvaltningen skal være godt faglig og vitenskapelig fundert.

Nofima er et stort næringsrettet forskingsinstitutt. Sjømatforskningen til Nofima retter seg mot hele verdikjeden, fra produksjon til forbruk. Den skal bl.a. bidra til økt konkurransevne, mer bearbeiding og produktutvikling.

FoU bidrar til god kvalitet og variert produktutvalg. Økt kunnskap om sjømat i befolkningen er viktig, herunder om sunt kosthold og praktisk tilberedning. Økt sjømatkonsum har, i tillegg til

helse, også en klima- og bærekraftdimensjon. Forskningen gir økt kunnskap om sjømatens plass i et sunt kosthold med basis i bærekraftig produksjon. Forskning og overvåking på sjømatområdet er nærmere omtalt under programkategori 17.20.

Status og resultater

Sjømatindustri og førstehåndsomsetning

Svingende og marginal lønnsomhet er et definierende utviklingstrekk for sjømatindustrien. De siste ti årene har driftsmarginen for sjømatindustrien ligget et sted mellom -0,2 og 3,9 pst. I følge Nofima var driftsmarginen for hvitfiskindustrien i 2020 på -0,9 pst. Norsk sjømatindustri besto av 372 selskaper, med om lag 11 000 sysselsatte. Sysselsettingen i sjømatindustrien har økt, først og fremst på grunn av vekst i havbrukssektoren. Den økte sysselsettingen er i stor grad utenlandsk arbeidskraft. Økt konkurranse fra lavkostland, behov for å redusere produksjonskostnader og utfordringer med tilgang på arbeidskraft har drevet fram en utvikling hvor sjømatproduksjonen blir stadig mer automatisert. Dette gjelder spesielt i pelagisk industri. Økte priser på fiskemel- og olje har bidratt til økt utnyttelse av restråstoff, og trenden er positiv. I kystflåten blir stadig mer av fangsten sløyd på land, og flere nye havgående fartøy med ombordproduksjon har installert prosesslinjer for mel og olje eller ensilasje.

Hvorvidt det er lønnsomt å bearbeide fisk i Norge, handler for en stor del om kostnadsnivå i norsk sjømatnæring i det som er en global bearbeidingsindustri. Handelsvilkår kan også påvirke bearbeidingsgraden.

Det eksisterer flere reguleringstiltak som skal gi sjømatindustrien bedre tilgang til råstoff utenom sesongene for å bidra til å øke lønnsomheten. Ferskfiskordningen innen torskefiskerierne og bonusordningen for levendelagring av torsk er de beste eksemplene fra dagens reguleringssystem i villfisknæringa. Disse ordningene er opprettet for å tilgodese landindustriens behov for råstoff.

Det regjeringsoppnevnte Tveterås-utvalget for grønn verdiskaping og økt bearbeiding i sjømatindustrien overleverte sin rapport 8. mars 2022. Utvalget har sett på hvordan det kan tilrettelegges for grønn omstilling og framtidig bærekraftig produksjon i sjømatindustrien, med særlig vekt på bearbeidingsleddet, og foreslå tiltak som kan bidra til økt bearbeiding av sjømat i Norge. Rapporten gir et oppdatert kunnskapsgrunnlag om fiskeindustrien og eksisterende rammevilkår.

Den ser også på viktige drivere som vil påvirke industrien i tiden framover. Utvalget foreslår 32 tiltak som kan bidra til grønn omstilling og økt bearbeiding av bærekraftige sjømatprodukter i Norge. Utvalgets anbefalinger omhandler følgende tema:

1. Ressursforvaltning og kvotesystem
2. Førstehåndsomsetning og salgslag
3. FoU, teknologi og innovasjon for en grønnere sjømatnæring
4. Markedsføring og markedsadgang
5. Arbeidsliv, utdanning og kystsamfunn

Rapporten har vært ute på høring med frist 1. juni 2022. Det kom inn 31 høringsinnspill.

I tillegg kan førstehåndsomsetningen påvirke hvorvidt det er råstoff tilgjengelig for norsk industri. Råfisklaget, Surofi og Vest-Norges Fiskesalgslag har derfor innført en prøveordning med auksjonsplikt på 50 pst. av hodekappet, sløyd fryst torsk og sei fra og med kvoteåret 2022 for å sikre mer åpen konkurranse.

Det ble i 2021 satt omsetningsrekorder i både Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag. I Råfisklaget utgjorde det en omsetning på 13,5 mrd. kroner, i Sildelaget var omsetningen på 11 mrd. kroner. I de andre salgslagene var det registrert noe nedgang i førstehåndsomsetningen, både når det gjelder pris og kvantum. Dette skyldes bl.a. omsetningsvansker i enkelte områder som følge av koronapandemien, nedjusterte kvoter i Barentshavet som følge av Havforskningsinstituttets metoderevisjon og lavere fangsttall under forskningstoktene.

Trygg sunn sjømat av god kvalitet – omsetning og konsum

I EU er det og vil bli iverksatt mange regelverksinitiativer som vil ha konsekvenser for sjømatnæringens konkurransevilkår og omsetningen av sjømat på EU-markedet som følge av arbeidet med «Farm-to-fork» strategien. Det gjelder bl.a. dyrevelferdsregelverket, regelverk for merking av produkter som skal omsettes i EU, og fôr.

Mat- og fôrregelverket i EU/EØS er i stor grad utviklet og tilpasset landbasert matproduksjon. Norsk kompetanse om høsting og produksjon av sjømat vil kunne være et viktig bidrag for å sikre et EU/EØS-regelverk som er tilpasset akvatiske matproduksjon, som er forholdsmessig og ivaretar norske nærings- og forbrukerinteresser. Resultatene fra Mattilsynets overvåking og tilsyn i 2021 viser at norsk sjømat er trygg. Det var få funn av forurensede stoffer i fisk og sjømat over gjeldende grenseverdier. Miljøgifter i oppdretts-

fisk kommer hovedsakelig gjennom fôret. Innholdet av miljøgifter i fôret er regulert ved grenseverdier både for fôrvarer og ferdig fôr. Det ble registrert forhøyede konsentrasjoner (under grenseverdiene) av noen uønskede stoffer over det som normalt blir målt for fôrmidler og ferdig fôr i målingene gjort for 2021. Dette gjaldt innenfor stoffgruppene pesticider, polybromerte- og perfluorerte forbindelser i insektmel, fiskeolje og ferdig fôr. Resultatene tyder på at overvåkingen burde styrkes for å kartlegge variasjon.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø publiserte en nytte-risikovurdering av fisk i norsk kosthold i 2022 som holder fast ved at helsefordelene ved å øke inntaket av fisk og spise to-tre måltider i uken, veier opp for negative helseeffekter av å få i seg miljøgifter fra fisk. Vurderingen ble bestilt av Mattilsynet etter at det kom ny kunnskap og nye tålegrenser for eksponering av miljøgiftene dioksiner og dioksinliknende PCB-er og for perfluoralkylstoffene PFOS og PFOA (PFAS-er).

Tall fra helsemyndighetene viser at fiskekonsumet fremdeles er lavere enn det helsemyndighetene anbefaler. Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017–2023) har satt mål om 20 pst. økning i inntak av fisk og sjømat. Godt omdømme og forbrukernes tillit er viktig. For å legge til rette for et økt konsum er det viktig med oppdatert kunnskap om sammenhengen mellom inntak av sjømat og helse. Det vises også til omtale av tiltak knyttet til sjømatkonsum under kap. 900, post 77 om kostholdsprogrammet Fiskesprell og omtale av sjømat, Fiskesprell, matsvinn og trygg og sunn sjømat under kap. 7 Omtale av klima- og miljørelevante saker i del III av proposisjonen.

Matsikkerhet og akvatiske matsystem

Internasjonalt leder Norge et globalt handlingsnettverk «Bærekraftig mat fra hav og innlandsvann for matsikkerhet og ernæring» under FNs ernæringstiår (2016–2025). Nærings- og fiskeridepartementet har bidratt til at sjømatens rolle for matsikkerhet og ernæring er inkludert som en dimensjon i en rekke arbeider knyttet til hav, klima, bærekraft, matsikkerhet og ernæring, bl.a. i forbindelse med FNs toppmøte om matsystemer høsten 2021. I forbindelse med FNs havkonferanse i Lisboa 2022 forpliktet Norge seg til å videreføre arbeidet med det Globale handlingsnettverket fram til 2030 og se ernæringstiåret og FNs havforskningstiår i sammenheng.

Prioriteringer 2023

- Rapporten Grønn verdiskaping og økt bearbeiding i sjømatindustrien skal følges opp gjennom ulike løp med mål om å gi fiskeripolitikken et industrielt innhold, styrke sjømatindustriens konkurransekraft og øke sjømatindustriens bidrag til verdiskapingen.
- Nærings- og fiskeridepartementet vil kontinuerlig vurdere hvordan fiskesalgslagsloven praktiseres og hvordan førstehåndsomsetningen fungerer, med vekt på å sikre stabilitet i førstehåndsomsetningen, åpne og transparente markedsplasser som legger grunnlaget for konkurranse om råstoffet.
- Nærings- og fiskeridepartementet tar sikte på å gjennomgå fiskekvalitetsforskriften, samt kvalitetstilsynet som i dag er tillagt Norge Råfisklag.
- Arbeidet med å sikre sunn og trygg sjømat og kunnskapsgrunnlag om dette gjennom overvåking av innholdet av uønskede stoffer, og analyser av næringsstoffer for å kunne dokumentere helseeffekter av sjømatkonsum, videreføres
- Arbeidet med å fremme betydningen av akvatiske mat for bærekraftige matsystemer og i et matsikkerhets- og ernæringsperspektiv videreføres både nasjonalt og internasjonalt.
- Arbeidet med det Globale Handlingsnettverket under FNs ernæringstiår videreføres.

Håndtering av nasjonalt atomavfall og atomanlegg

Status og resultater

Staten har siden 1947 delfinansiert nukleær forskningsvirksomhet ved Institutt for energiteknikk (IFE). Staten har påtatt seg å dekke alle nødvendige oppryddingskostnader etter IFEs nukleære virksomhet, jf. Meld. St. 8 (2020–2021) og Innst. 293 S (2020–2021). I 2018 opprettet staten etaten Norsk nukleær dekommisjonering (NND) for å planlegge og gjennomføre oppryddingen. Den siste operative reaktoren ble stengt i 2019, og IFE drifter nå atomanleggene i nedstengt tilstand i henhold til konsesjon. Det er en forutsetning for både drift og opprydding at arbeidet foregår på en sikker måte.

De siste årene har det vært fokus på å styrke sikkerhet og sikring av anleggene og planlegging av det kommende oppryddingsarbeidet. En særlig viktig oppgave er overføring av anlegg og personell fra IFE til NND, som vil legge grunnlaget for en strukturert oppryddingsprosess i tråd med

Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall*. Det har vært et mål at overføringen skulle gjennomføres med virkning fra 1. januar 2024, men grunnet utfordringer knyttet framdrift i arbeidet med sikkerhetsrapporter for anleggene o.a. vil trolig overføringen måtte foregå på et senere tidspunkt.

Det pågår utredninger i henhold til Statens prosjektmodell. Utredningene anslår investeringskostnadene for den kommende rivingen av IFEs atomanlegg og tilbakeføring av områdene til friklasset status til 7 mrd. kroner og behandling av norsk brukt reaktorbrensel til 7 mrd. kroner. Etablering av oppbevaringsanlegg (deponi og behandlingsanlegg) av radioaktivt avfall er beregnet til å koste 10 mrd. kroner, slik at totale beregnede investeringskostnader er 24 mrd. kroner.

Det er fortsatt stor usikkerhet i beregningene, og driftskostnader vil komme i tillegg. Alle anslagene er P50 og eksklusiv mva.

Prioriteringer 2023

I 2023 vil fokus fortsatt være på å styrke sikkerheten ved atomanleggene og forberedelser for overføring av IFEs anlegg og personell til NND. Forberedelser til overføring inkluderer bl.a. utvikling av kompetanse og arbeid med/behandling av konsesjonssøknad fra NND. Det vil også fokuseres på planlegging av oppryddingen og ferdigstilling av oppgraderingen av sikringen av anleggene. Regjeringen foreslår å bevilge totalt 967,8 mill. kroner til håndtering av atomavfall og atomanlegg i 2023.

Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	433 372	480 515	505 650
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	35 053	63 446	66 583
22	Nukleære utredninger og prosjektledelse, <i>kan overføres</i>	7 130	10 500	10 800
25	Drift og forvaltning av kompensasjonsordninger	58 601	12 400	15 600
26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, <i>kan overføres</i>	8 270	13 000	11 700
31	Miljøtiltak Svea og Lunckefjell, <i>kan overføres</i>	412 800	388 000	85 000
51	Tilskudd til Senter for hav og Arktis			5 600
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	45 700	43 500	43 500
71	Miljøtiltak Raufoss	4 209	3 000	4 100
72	Tilskudd til skipsfartsberedskap	3 950	4 100	3 900
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge	31 600	32 400	32 400
74	Tilskudd til Visit Svalbard AS	6 150	3 200	3 300
75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>	23 453	20 700	19 300
76	Tilskudd til Standard Norge	37 450	39 400	44 300
77	Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum, <i>kan overføres</i>	4 415	3 000	3 100
79	Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter	1 934		
80	Kompensasjonsordning for utgifter til innreise- karantene ved bruk av utenlandsk arbeidskraft	256 674		
81	Tilskudd til nasjonalt program for leverandør- utvikling	9 200	9 400	9 418
82	Midlertidig støtteordning for publikumsåpne arrangementer	160 313		
83	Tilskudd til Senter for hav og Arktis	5 300	5 400	
85	Midlertidig kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall som følge av korona- pandemien, <i>overslagsbevilgning</i>	7 823 032		
	Sum kap. 900	9 368 606	1 131 961	864 251

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 23. januar 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 119 S og Prop. 51 S (2021–2022):

- post 25 ble økt med 19,7 mill. kroner
- ny post 27 Etablering av støtteregister ble bevilget med 22,6 mill. kroner
- post 82 ble bevilget med 85 mill. kroner

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendring, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 1,5 mill. kroner
- post 21 ble redusert med 12,9 mill. kroner
- post 22 ble redusert med 5 mill. kroner
- post 31 ble redusert med 47 mill. kroner
- post 71 ble økt med 1 mill. kroner
- post 75 ble redusert med 2 mill. kroner
- post 80 ble økt med 5 mill. kroner

Ved annet stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 økt med 4 mill. kroner, jf. Innst. 463 S og Prop. 77 S (2021–2022).

Vedrørende 2023:

Tilskudd til Senter for hav og Arktis er foreslått flyttet fra post 83 i 2021 og 2022 til post 51 i 2023.

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for viktige generelle rammebetingelser for næringslivet, som deler av regelverket for etablering og drift av næringsvirksomhet, næringsregistre, konkurransepolitikk, handelspolitikk, eierskapspolitikk og virkemidler for næringsrettet forskning og innovasjon. Kystforvaltningen hører fra og med 2022 også til under departementets ansvarsområde. Departementet har i tillegg et særlig ansvar for enkelt næringer som mineralnæringen, reiselivsnæringen, hav- og sjømatnæringene og den maritime næringen.

Viktige oppgaver er nasjonalt regelverksarbeid, styring av underliggende virksomheter og selskaper, internasjonalt arbeid og forvaltning av tilskudds-, låne- og garantiordninger. Det er i tillegg en viktig oppgave for departementet å sikre at næringspolitiske hensyn blir ivaretatt på nasjonale politikkområder som har betydning for verdiskaping, dvs. innen områder som finans, skatt og avgift, utdanning og forskning, energi og miljø, samferdsel og andre infrastrukturtiltak. Departementet leder regjeringens arbeid for å styrke konkurransekraften.

Departementets overordnede mål er *størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, innenfor bærekraftige rammer*. Departementet arbeider mot følgende hovedmål:

- effektiv bruk av samfunnets ressurser
- økt innovasjon og omstillingsevne
- bedrifter som lykkes i internasjonale markeder

Måloppnåelse for hovedmålene vil hver for seg og sammen bidra til å nå det overordnede målet.

Departementet disponerte 316 årsverk i 2021. I tillegg hadde departementet i 2021 to nærings- og fiskeriråder ved EU-delegasjonen i Brussel, to råder ved ambassaden i Washington DC, en råd ved ambassaden i Moskva og en råd ved ambassaden i London.

Resultater 2021

For nærmere omtale av departementets resultater i 2021 og status for forvaltningen av de ulike fagområdene vises det til kategoriomtalen. I tillegg er departementets arbeid med forenkling og effektivisering, samfunnsikkerhet og beredskap, klima og miljø, oppfølging av FNs bærekraftsmål og likestilling omtalt i proposisjonens del III. I denne delen redegjøres det også for ansettelsesvilkår for ledere i virksomheter heleid av staten der eierskapet forvaltes av departementet.

Prioriteringer 2023

Prioriteringene er beskrevet i hovedinnledningen i del I av proposisjonen og i de innledende omtalene under hver programkategori.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer. Av bevilgningen dekkes også nødvendige utgifter knyttet til forsyningsberedskap.

Det foreslås en bevilgning på 505,7 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av for høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Av bevilgningen er 8 mill. kroner knyttet til omlegginger på eksportområdet der bl.a. oppgaver fra det tidligere Eksportstrategirådet er lagt til Nærings- og fiskeridepartementet.

Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten skal dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag og prosjekter som er viktige for departe-

mentets arbeid, men som departementet ikke har kapasitet eller kompetanse til å utføre selv. Dette omfatter bl.a. større utredningsutvalg, evalueringer og prosjekter.

Posten dekker bl.a. kostnader til utvalg som skal utrede behovet for screening av økonomisk aktivitet mot virksomheter ikke underlagt sikkerhetsloven, ekstern analyse av i hvilken grad framtidens globale og internasjonale markeder kan antas å fungere også i kriser, og kostnader til forebygging av fiskerikriminalitet.

Det foreslås satt av 20 mill. kroner til utredninger av bygningsmessige behov for Havforskningsinstituttet, jf. omtale under kap. 923, post 01.

BioDigSirk er et prosjekt for å vurdere data-drevne løsninger for økt sirkularitet i bionæringene, som også kan gi etterrettelig informasjon om trygg gjenbruk. En prosjektgruppe har utredet mulige løsninger. Nærings- og fiskeridepartementet mottok 1. juli 2022 en rapport med forslag om et konsept for et digitalt markedssystem hvor de ulike aktørene kan samhandle og få nødvendig informasjon som er viktig for videre utnyttelse og dokumentasjon. Rapporten er nå til vurdering i berørte departementer. Det foreslås satt av 5 mill. kroner til videre oppfølging av prosjektet i 2023.

Videre foreslås det avsatt 2 mill. kroner til utredningsarbeid i forbindelse med mulige regelverksendingsforslag knyttet til brukthandelloven.

Det foreslås en bevilgning på 66,6 mill. kroner.

I tillegg foreslås det en fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning på 7,5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII, 1.

Post 22 Nukleære utredninger og prosjektledelse, kan overføres

Posten finansierer utredninger og prosjektledelse i departementet knyttet til oppryddingen etter Institutt for energiteknikk (IFEs) nukleære aktivitet på Kjeller og i Halden og håndtering av norsk radioaktivt avfall.

I 2021 finansierte posten bl.a. advokatbistand knyttet til overføring av atomanlegg fra IFE til Norsk nukleær dekommisjonering, kvalitetssikring av konseptvalgutredning for behandling av brukt norsk reaktorbrensel og en prosjektstilling.

Det foreslås en bevilgning på 10,8 mill. kroner i 2023. Bevilgningen skal dekke departementets behov for eksterne ressurser til styring av prosjekter, oppfølging av utredninger og andre nødvendige utredninger.

Post 25 Drift og forvaltning av kompensasjonsordninger

Posten benyttes til Brønnøysundregistrenes arbeid med å forvalte og drifte kompensasjonsordninger for næringslivet som ble utviklet for å støtte virksomheter som ble økonomisk rammet av koronatiltak. Dette omfatter ordningen for støtte til faste, uunngåelige utgifter og ordningen for støtte til innreisekarantene.

Ordningene er avsluttet i 2023, men det er fortsatt behov for drift, forvaltning og etterkontroll, som følger av krav satt i forskrift. Det foreslås en bevilgning på 15,6 mill. kroner i 2023.

Post 26 Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, kan overføres

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier i dag 99,5 pst. av all grunn på Svalbard. Fra 1. april 2020 forvalter departementet all statlig eid grunn på Svalbard direkte. Det er opprettet tre stillinger med fast tilholdssted i Longyearbyen. Organiseringen av grunnforvaltningen er provenynøytral. Inntekter fra grunnleien skal dekke utgiftene knyttet til stillingene i Longyearbyen.

Lokalkontoret på Svalbard skal ivareta departementets rolle som grunneier på Svalbard. Det inkluderer forvaltning og oppfølging av leieforhold med eksterne aktører som benytter statens grunn på Svalbard til bl.a. boliger, infrastruktur og kontor- og forretninger. Lokalkontoret ivaretar også eieransvaret for fredede kulturminner og andre bygninger som i dag eies av departementet. Ivaretakelse av grunneiers ansvar forutsetter involvering i diverse reguleringsarbeid for å muliggjøre arealutvikling i Longyearbyen og tilsyn og oppfølging med bruken av grunneiendommene.

Nærings- og fiskeridepartementet eier fire bygg i Svea med helt eller delvis fredningsstatus. Byggene istandsettes og stilles til disposisjon for Universitetssenteret på Svalbard (UNIS). Kostnadene for oppgraderingen av byggene er beregnet til 10 mill. kroner, fordelt på årene 2021 og 2022. UNIS forplikter seg til å nedbetale kostnadene innen en leieperiode på ti år, med faste årlige avdrag.

Det foreslås en bevilgning på 11,7 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 03, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 31 Miljøtiltak Svea og Lunckefjell, kan overføres

Store Norske-konsernet består av morselskapet Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) og flere hel- og deleide datterselskaper, bl.a. Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS (SNSG). Staten eier 100 pst. av aksjene i SNSK. Det vises til nærmere omtale av selskapet under kap. 951.

I forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018 ble det besluttet at SNSKs kullvirksomhet i Svea og Lunckefjell skulle avvikles. Det ble samtidig bestemt at SNSG skulle være ansvarlig byggherre. Oppryddingsarbeidet er delt opp i tre faser (Lunckefjell fase 1, Svea fase 2A og Svea fase 2B).

Oppryddingen i Lunckefjell (fase 1) er ferdig. Kostnadene ble 412 mill. kroner, mot anslått 422 mill. kroner i Prop. 1 S for 2021. For Svea fase 2A startet oppryddingen våren 2020 og ble ferdigstilt høsten 2021. Kostnadene ble 313 mill. kroner, mot anslått 330 mill. kroner. Svea fase 2B startet opp våren 2021 og er planlagt ferdigstilt høsten 2023.

SNSK har utarbeidet en revidert prognose for prosjektet hvor det framgår at totalkostnaden for prosjektet nå er beregnet til 1,6 mrd. kroner mot opprinnelige 2,5 mrd. kroner. Reduksjonen skyldes i all hovedsak god planlegging, god utførelse og kortere gjennomføringstid. Basert på revidert plan og totalprognose foreslås det en bevilgning på 85 mill. kroner knyttet til opprydding i Svea fase 2B i 2023. I tillegg fremmes det forslag om fullmakt til å forplikte staten for ytterligere inntil 120 mill. kroner ut over budsjettåret for gjennomføring av miljøtiltak i Svea og Lunckefjell, jf. forslag til vedtak XIII, 2. SNSK er pålagt å etablere overvåking etter avsluttet prosjekt, og dette vil avklares nærmere etter at miljømyndighetene har gjort sine vurderinger.

Post 51 Tilskudd til Senter for hav og Arktis

Senter for hav og Arktis ble etablert i 2018 som en del av hav- og nordområdesatsingen. Senterets formål er å sammenstille, analysere og formidle kunnskap om hva ulike globale og regionale endringsprosesser betyr for den blå økonomien og grunnlaget for høsting og verdiskaping i nordområdene og Arktis. Resultatene formidles både overfor et nasjonalt og internasjonalt publikum.

Fra 1. januar 2022 er Senter for hav og Arktis en del av UiT Norges arktiske universitet og er dermed juridisk en del av staten. Mandatet til senteret

er videreført som tidligere. Siden mandatet er knyttet til havpolitikken, gis det fortsatt tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Som en følge av endret organisering foreslås tilskuddet til senteret fra 2023 bevilget på ny post 51. Tilskuddet ble tidligere bevilget over post 83.

Rapporten «Blått kompass – hva betyr havpanelet for Norge?» ble lagt fram i juni 2021. Rapporten satte anbefalingene fra det internasjonale høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi inn i en norsk kontekst.

Prosjektet «Marine næringsparker – nye muligheter for samhandling til havs?» ble satt i gang i 2021, og en forstudie ble lagt fram i mai 2022. Hypotesen bak prosjektet er at marine næringsparker kan legge til rette for bedre utnyttelse av knappe arealressurser ved at flere aktører og næringer går sammen om å skape løsninger for samlokalisering.

Det foreslås en bevilgning på 5,6 mill. kroner i 2023.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Norge er medlem av en rekke internasjonale organisasjoner og kommisjoner som er viktige premissleverandører for utformingen av norsk nærings- og fiskeripolitikk. Formålet med det statlige tilskuddet til internasjonale organisasjoner er å:

- Bidra til at berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene.
- Sikre at norske interesser blir ivaretatt på de aktuelle områdene.
- Medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer.

Bevilgningen dekker kontingentene til organisasjonene i tabell 5.1. Informasjon om organisasjonene finnes i vedlegg 1. Kriterier for måloppnåelse og tildelingskriteriene/beregningsregler er knyttet til hvert enkelt medlemsbidrag. Størrelsen på Norges kontingent utgjør som hovedregel en andel av organisasjonenes vedtatte driftsbudsjett basert på fastsatte fordelingsnøkler.

Størrelsen på flere av bidragene vil avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene og eventuelle endringer i medlemskontingentene.

Tabell 5.1 Kontingenter til internasjonale organisasjoner

Organisasjon	(i 1 000 kroner)	
	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
Det europeiske maritime sikkerhetsbyrå (EMSA)	18 131	18 100
Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC)	6 323	6 830
Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO)	5 370	5 350
Den nordvestatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)	2 769	2 800
Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	2 420	2 400
Ispatroljetjenesten (NAIP)	2 175	2 175
Deltakelse i komiteer og arbeidsgrupper under OECD (romfart, turisme, eierskap og skipsbygging)	1 000	1 000
Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	860	860
Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCaap)	850	950
EUROFISH (bistand til oppbygging og utvikling av egen fiskerisektor i sentral- og østeuropeiske land)	620	620
Den internasjonale hvalfangstkommisjon (IWC)	697	700
Den nordvestatlantiske fiskerikommisjon (NAFO)	450	500
EQUASIS (internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet)	500	500
Paris Memorandum of Understanding on Port State Control (Paris MoU)	455	450
Det internasjonale utstillingsbyrå (knyttet til verdensutstillinger)	300	300
Studiegruppen for nikkel	225	225
Studiegruppen for bly og sink	100	100
Det internasjonale handelskammer (knyttet til frihandel)	175	175
Det norske handelskammerforbund	80	80

Det foreslås en bevilgning på 43,5 mill. kroner for 2023, samme beløp som for 2022.

Post 71 Miljøtiltak Raufoss

Formålet med bevilgningen er å oppfylle statens garantiforpliktelser for historisk forurensing ved Raufoss Industripark i Innlandet, jf. Innst. S. nr. 147 og St.prp. nr. 40 (2003–2004). Miljøtiltakene som er gjennomført, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er i kontinuerlig forbedring, og miljøbelastningen fra industriparken til omgivel-

sene reduseres årlig. Fram til 2022 er det fjernet mer enn 515,4 tonn tungmetaller, og nærmere 171 000 liter olje fra jordsmonn og grunnvann. Dette er fraktet til godkjent mottak for forsvarlig håndtering/deponering.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere pålegg og miljømål fra Miljødirektoratet. I 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg overfor Raufoss Næringspark ANS, hovedsakelig knyttet til miljøovervåking og rapportering, som følge av implementering av EUs vannforskrift i Norge. Det ble stilt krav om mer detaljert overvåking av Hunnselva, samt av grunnvann,

overflatevann og det nedlagte slamdeponiet i industriparken. Pålegget omfatter i tillegg drift og vedlikehold av tiltaksbrønner og oljeutskillere der det pumpes opp og renses forurenset vann. Miljødirektoratet endret tillatelsen og fastsatte vurderingsgrenser i 2017. Per 1. september 2022 var det utbetalt til sammen om lag 146 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Garantiforpliktelsene omfatter også de latente historiske miljøforpliktelsene knyttet til dumping av ammunisjon som har skjedd i Mjøsa, som måtte følge av offentligrettslige miljøpålegg etter forurensingslovens bestemmelser. I den forbindelse har Nærings- og fiskeridepartementet overfor Forsvarsdepartementet bekreftet at departementet vil etterskuddsvis dekke halvparten av kostnadene som Forsvarsdepartementet pådrar seg som følge av eventuelle offentligrettslige pålegg eller erstatningsansvar etter forurensingslovens bestemmelser hva gjelder historiske forhold knyttet til ammunisjonsdeponiet i Mjøsa.

Rammen for garantiene ble ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018 utvidet til 168 mill. kroner. Utvidelsen tar høyde for å dekke kostnader innenfor den statlige garantien som i hovedsak er knyttet til fortsatt overvåking og oppfølging av krav til dokumentasjon i pålegget fra Miljødirektoratet fram til 2029, samt områder hvor det er avdekket mulig historisk relatert forurensing i grunnen som vil kunne kreve oppryddings tiltak. Det kan også komme ytterligere garantiforpliktelser, bl.a. dersom det avdekkes historisk relatert forurensing i forbindelse med gravearbeider for bygg og infrastruktur ved Raufoss Industripark.

Det foreslås en bevilgning på 4,1 mill. kroner i 2023. Videre foreslås det en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor garantirammen på 168 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 1. Dersom fullmakten benyttes, vil forslag til endret bevilgning bli fremmet i endringsproposisjon for 2023.

Post 72 Tilskudd til skipsfartsberedskap

Tilskuddet har inntil 2022 dekket arbeidet Norsk Rederiforbund utfører innenfor skipsfartsberedskap etter avtale med Nærings- og fiskeridepartementet og arbeidet Eksportfinansiering Norge (Eksfin) utfører som sekretariat for den lovbestemte ordningen for varekrigsforsikring. Til å dekke sistnevnte er foreslått å flytte 0,3 mill. kroner til Eksfins budsjett i 2023, se omtale under kap. 2460, post 24.

Beredskapsarbeidet på skipsfartsområdet bygger på samarbeid mellom myndighetene og skipsfartsnæringen. Departementet har etablert NORTRASHIP-ledelsen, som ivaretar kontakten med rederinæringen og andre viktige aktører. Det er etablert et samarbeid hjemlet i avtale om at Norges Rederiforbund gjennom sin beredskapsavdeling planlegger og gjennomfører tiltak innen skipsfartsberedskap. Tilskuddet skal dekke dette arbeidet, som bl.a. omfatter å skaffe til veie relevant skipskapasitet, forebygge og håndtere trusler mot sikker skipsfart.

Ordningen har som mål å sikre:

- drift, videreutvikling og øving av beredskapssystemer for skipsfarten
- mest mulig trygg skipstransport
- samarbeid og god informasjonsutveksling mellom myndighetene og rederinæringen
- at kompetanse og kapasitet hos næringen er tilgjengelig for myndighetene i en krisesituasjon

Skipsfart og det maritime området er strategisk viktig for Norge. Innenfor et mer uforutsigbart risikobilde har beredskapen vært rettet mot å forebygge piratvirksomhet og andre trusler mot skipsfarten. Innovasjon, teknologisk utvikling og digitalisering har påvirket skipsfartsnæringen. I tillegg har næringen utviklet seg i retning av økt internasjonalisering med komplekse eierstrukturer, mannskap fra forskjellige nasjoner og skip tilknyttet ulike flaggstater. Disse endrede rammevilkårene stiller nye krav til håndteringen av skipsfartsberedskapen.

Forsvarets forskningsinstitutt har på oppdrag fra departementet gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse av norsk skipsfartsberedskap som ble ferdigstilt sommeren 2021. I sluttrapporten foreslår FFI flere tiltak for å styrke beredskapen på dette feltet. Departementet vil følge opp med aktuelle tiltak.

Det foreslås en bevilgning på 3,9 mill. kroner til dette arbeidet.

Post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge

Posten har som formål å stimulere til entreprenørskapsfremmende tiltak for ungdom (16-19 år) som skaper interesse for framtidig entreprenørskap. Det legges til grunn at entreprenørskapsfremmende aktiviteter i skolen kan gi positiv effekt med tanke på antall gründere og nyetableringer senere. Det anses derfor som relevant å videreføre en tilskuddsordning som bidrar til

entreprenørskapsfremmende aktiviteter for ungdom under videregående opplæring.

Tilskuddet i 2023 foreslås tildelt Ungt Entreprenørskap Norge og øremerkes arbeidet med å få vekst i antall elever under videregående opplæring som deltar i aktiviteten ungdomsbedrift med fokus på utvikling av innovative løsninger.

I 2021 fikk Ungt Entreprenørskap Norge et tilskudd på 31,6 mill. kroner. Tilskuddet var øremerket arbeidet med å tilby skolene bistand i å la elever under videregående opplæring få etablere innovative ungdomsbedrifter. Ungdomsbedrifter gir ungdom erfaring i å etablere (registrere i Brønnøysund), drifte (utvikle og selge) og legge ned en virksomhet. Det var i skoleåret 2021-2022 registrert 11 865 elever aktiviteten ungdomsbedrift mot 11 290 elever i skoleåret 2020-2021. Det foreligger ikke tall på andelen ungdomsbedrifter som defineres som innovative.

Det foreslås en bevilgning på 32,4 mill. kroner.

Post 74 Tilskudd til Visit Svalbard AS

Formålet med Nærings- og fiskeridepartementets tilskudd til Visit Svalbard AS er å støtte opp under selskapets arbeid for at reiselivsaktiviteten på øygruppen bidrar til å nå hovedmålene i Svalbardpolitikken. Spesielt målet om bevaring av områdets særegne villmarksnatur og målet om å opprettholde norske samfunn på øygruppen.

Visit Svalbard AS er eid av Svalbard Reiselivsråd, som i 2021 besto av 79 bedrifter innenfor reiselivs- og reiselivsrelaterte næringer. Selskapets virksomhet er finansiert gjennom medlemsavgifter, salg av tjenester til Svalbard Reiselivsråd, deltakelse i prosjekter og tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Visit Svalbard AS hadde i 2021 en omsetning på om lag 11,4 mill. kroner. Det statlige tilskuddet utgjorde 6,15 mill. kroner.

For å understøtte målet om å opprettholde norske samfunn på øygruppen har Visit Svalbard hatt spesiell oppmerksomhet knyttet til utvikling av et helårlig reiseliv i Longyearbyen. Attraktive reiselivsprodukter utenom høysesong kan bidra til å jevne ut etterspørselen etter Svalbard som reise-mål. Det er rimelig å anta at helårlige arbeidsplasser kan bidra til å gjøre Svalbard attraktivt for norske arbeidstakere.

I 2020 og 2021 ble det innført omfattende restriksjoner for å unngå spredning av koronaviruset til Svalbard. Reiselivsnæringen ble hardt rammet. Restriksjonene som ble innført, har gitt tydelige utslag på statistikken over reiselivsaktiviteten på Svalbard.

I 2021 ble det registrert 78 993 gjestedøgn på kommersielle overnattingsbedrifter i Longyearbyen, en oppgang fra 2020 (65 091), men en betydelig nedgang fra 2019 (162 949). Beleggsprosenten i 2021 var på 35,9, en økning sammenlignet med 2020 (26 pst.), men en nedgang fra 2019 (64,1 pst.). Antall ankomne gjester var i 2021 29 664, mens tilsvarende tall for 2020 og 2019 var henholdsvis 25 546 og 77 134. Oppholdstiden per gjest var i 2021 3 døgn, en økning fra 2,27 døgn i 2019 og 2,32 døgn i 2020.

Cruisetrafikken på Svalbard ble også sterkt preget av restriksjonene som ble innført. Konvensjonelle cruisepassasjerer (oversjøiske cruise) var i både 2020 og 2021 0, mot 39 282 i 2019. Antall ekspedisjonscruisepassasjerer utgjorde kun 587 i 2021, mot 1 423 i 2020 og 22 000 i 2019.

Visit Svalbard AS har som mål at all reiselivs-utvikling på Svalbard skal være bærekraftig. For å understøtte målet om å bevare områdets særegne villmarksnatur arbeider Visit Svalbard med kompetansebygging blant aktørene og opplæring av guider og turledere. Målet er å skolere reiselivsaktørene med tanke på skånsom ferdsel i naturen og forebygge at aktiviteten bidrar til skader på flora, fauna og kulturminner. I 2020 og 2021 måtte Visit Svalbard AS justere sin arbeidsinnsats i forbindelse med koronakrisen. Selskapet har i 2020 og 2021 hatt stort arbeidspress knyttet til oppgaver ved nedstenging og gjenåpning av reiselivsaktiviteten på Svalbard.

Statens tilskudd til Visit Svalbard AS skal brukes til arbeid som gjør at reiselivsaktiviteten bidrar til å nå de svalbardpolitiske målene, herunder å samle næringen for å utvikle hensiktsmessige retningslinjer for reiselivsaktiviteten, framskaffe informasjon om reiselivsaktivitet i området, bistå sentrale myndigheter i politikktvikling og ivareta fellesoppgaver som drift av helårlig turistinformasjon. I motsetning til på fastlandet er det ingen andre virksomheter som kan ivareta disse oppgavene på Svalbard. Det foreslås derfor et øremerket tilskudd til selskapet.

For 2023 foreslås en bevilgning på 3,3 mill. kroner til Visit Svalbard AS.

Post 75 Tilskudd til særskilte prosjekter, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å kunne gi tilskudd til tiltak som er vesentlige i departementets arbeid med nærings- og fiskeripolitikken. Målgruppen er organisasjoner, virksomheter og forskningsmiljøer. Områder der det kan være aktuelt å gi støtte, er bl.a.:

- samarbeidsarenaer mellom viktige aktører i næringslivet
- samfinansiering av utredninger som skal bidra til bedre kunnskapsgrunnlag for nærings- og fiskeripolitikken
- informasjonstiltak
- internasjonale organisasjoner
- utprøving av tiltak
- andre prosjekter

Tiltakene vurderes ut fra hvor relevante de er for å gjennomføre regjeringens nærings- og fiskeri-

politikk. Det legges vekt på tiltak som har forankring i politiske dokumenter, som bl.a. stortingsproposisjoner og -meldinger, handlingsplaner og strategier på Nærings- og fiskeridepartementets område. Det gis ikke støtte til tiltak som naturlig hører inn under andre tilskuddsordninger under Nærings- og fiskeridepartementet.

Kunngjøring av mulighet for å søke om tilskudd gjøres gjennom Prop. 1 S for Nærings- og fiskeridepartementet og på departementets nettside.

Tabell 5.2 Prosjekter og mottakere som fikk utbetalt støtte i 2021 over kr 200 000

Mottaker – prosjekt	(i 1 000 kr)
Akvariet i Bergen	4 700
Stiftelsen Rettferd	3 150
Finnmarksløpet	2 500
Longyearbyen lokalstyres næringsarbeid	2 000
Node Maritimt Forum	1 500
United Nations Global Compact	1 400
International Maritime Organization (IMO) – frivillige bistandsprosjekter	1 000
UNIS Arctic Safety Center	1 000
EBRD – støtte til latvisk rådgiver	893
NCE Tourism Fjord Norway – Nasjonalt Kvalitetssystem Reiseliv	825
European Bank for Reconstruction and development (EBRD) – bærekraftig bruk av marine ressurser	775
Norsk Bergindustri – innføring av «Towards Sustainable Mining» i Norge	759
Norsk senter for nærskipfart – Maritimt Forum for prosjekt Short Sea Promotion Centre	615
Forskningsprosjekt om statlig eierskap	375
Norsk Gastronomi – Årets kokkespire 2021	350
Vardø kommune – Ny Giv	300
Catch Certificate – utvikling av kvantumskontroll i portalen	300
Merkevareforeningen Norsk Hval – Bedre folkehelse gjennom aktivt informasjonsarbeid om bærekraftig Norsk Hval	275
Standard Norge – bruk av standarder i regelverksutvikling	250

Det legges til grunn at støtten til United Nations Global Compact videreføres. Departementet foreslår også at det øremerkede tilskuddet til Akvariet i Bergen videreføres. Tilskuddet følger opp en juridisk forpliktelse som følger av en avtale som

ble inngått mellom staten og Stiftelsen Akvariet i Bergen i 1959. Tilskuddet skal dekke utgiftene til husleie for bygg som akvariet disponerer. Bygningen forvaltes av Statsbygg, og tilskuddet tilsvarende husleien som betales til Statsbygg. Videre foreslås

det øremerket 1 mill. kroner til Longyearbyen lokalstyres næringsarbeid og 1 mill. kroner til Arctic Safety Center ved Universitetet på Svalbard til kompetanse og testing for økt sikkerhet i arktiske strøk.

Det foreslås en bevilgning på 19,3 mill. kroner. Det har tidligere år vært foreslått øremerkinger i Prop. 1 S av tilskudd til flere formål, herunder til flere ikke-statlige navngitte norske mottakere. Det sistnevnte innebærer et unntak fra det statlige økonomiregelverket. Departementet legger derfor opp til å begrense slik øremerket støtte for 2023 til de tre som er nevnt over. Dette er ikke til hinder for at noen av formålene og mottakerne som har fått støtte i 2021, jf. tabellen over, eller i 2022, også kan få det i 2023.

Post 76 Tilskudd til Standard Norge

Standard Norge er en nøytral og uavhengig medlemsorganisasjon for standardisering. Standard Norge utvikler standarder til nytte for samfunnet, den enkelte virksomhet og den alminnelige borger.

En standard inneholder krav og spesifikasjoner for hvordan en vare, tjeneste eller prosess skal lages eller gjennomføres. Standardisering er prosessen fra behovet for en standard inntreffer til en standard er ferdig utviklet. Bruk av standarder bidrar til mer effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser ved å redusere handelshindringer, bidra til innovasjon og forenkling og sikre at produkter og tjenester har tilsiktet kvalitet og egenskaper i samsvar med krav fra marked og myndigheter. Standarder er et kollektivt gode som mange aktører har nytte av. Markedet vil ikke nødvendigvis selv frambringe de standardene som er ønskelige for samfunnet som helhet.

Nærings- og fiskeridepartementet har etter standardiseringsforordningen⁴ oppnevnt Standard Norge som nasjonalt standardiseringsorgan og medlem i den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. Dette gir Standard Norge både rettigheter og plikter, bl.a. sikre deltakelse i europeisk standardiseringsarbeid og plikt til å ta inn Europakommisjonens harmoniserte standarder utarbeidet av CEN som Norsk standard. Som Norges nasjonale standardiseringsorgan har Standard Norge enerett på å utgi Norsk standard. Standard Norge er også Norges medlem og representant i International Standardisation Organization (ISO). Nærings- og fiskeridepartementets til-

skudd til Standard Norge skal bidra til økt verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Standard Norge skal sikre en infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivareta norske interesser og forpliktelser på best mulig måte i internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge utvikler og forvalter standarder i Norge på alle områder unntatt elektro og telestandardisering. På denne bakgrunn foreslår departementet at tilskuddet til Standard Norge skal videreføres som et særskilt tilskudd.

Det er fastsatt tre mål for tilskuddet til Standard Norge for 2021:

- Standard Norges arbeid skal føre til en best mulig infrastruktur for standardiseringsarbeid.
- Standard Norges arbeid skal føre til at internasjonale standarder i størst mulig grad er utviklet i samsvar med norske interesser.
- Standard Norges arbeid skal føre til at næringslivet og offentlige myndigheter har kunnskap og kompetanse om standarders betydning, og at relevante fagmiljøer deltar aktivt i standardiseringsarbeidet.

For 2023 foreslås det enkelte endringer i målstrukturen for tilskuddet:

- Standard Norges arbeid skal føre til en best mulig infrastruktur for standardiseringsarbeid som gjør at norske aktører deltar.
- Standard Norges arbeid skal føre til at internasjonale standarder med betydning for norske virksomheter i størst mulig grad er utviklet i samsvar med innspill fra norske aktører.
- Standard Norges arbeid skal føre til at næringslivet og offentlige myndigheter har kunnskap og kompetanse om standarder og deres betydning, og at relevante fagmiljøer deltar aktivt i standardiseringsarbeidet.

Standard Norges arbeid blir hovedsakelig finansiert ved bidrag fra offentlige og private interessenter, royalties fra salg av standarder, medlemsavgifter og tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1025/2012 om europeisk standardisering er implementert i norsk rett. Forordningen regulerer samarbeidet mellom de europeiske standardiseringsorganisasjonene, nasjonale standardiseringsorganisasjoner, EØS-statene og Europakommisjonen. Departementet legger til grunn at Standard Norge, som har status som nasjonal standardiseringsorganisasjon, følger opp de oppgavene som følger av forordningen.

⁴ Forskrift om gjennomføring av forordning (EU) nr. 1025/2012 av 25. oktober 2012 om europeisk standardisering.

Departementets styring av Standard Norge begrenser seg til oppfølging av at formålet med tilskuddet blir ivaretatt. Mens tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet hovedsakelig skal gå til drift og utvikling av en infrastruktur for standardiseringsarbeid, har andre departementer ansvar for standardisering på sine fagområder.

En del av tilskuddet foreslås øremerket til standardisering innenfor fiskeri- og havministerens ansvarsområder. Formålet er forenkling og effektivisering av internasjonal handel med fisk, fiskeprodukter og utstyr brukt i fiskeri- og havbruksnæringen, og å bidra til mer bærekraftig utvikling av næringen. Arbeidet omfatter også ledelse av standardiseringskomiteen for fiskeri og akvakultur i ISO, ISO/TC 234.

For 2023 foreslås 3,8 mill. kroner av tilskuddet øremerket til regjeringens satsing på sirkulær økonomi. Tilsvarende tilskudd er i 2022 bevilget over Klima- og miljødepartementets budsjett. Formålet er å styrke standardiseringsarbeidet innenfor sirkulær økonomi. Midlene skal bidra til å fremme nasjonale interesser og deltakelse i europeiske og internasjonale standardiseringskomiteer som er relevante for sirkulær økonomi. Standard Norges virksomhet var også i 2021 preget av koronapandemien. Fram til 1. august 2021 var en rekke standarder til personlig verneutstyr, medisinsk utstyr og ledelse midlertidig kostnadsfritt tilgjengelig, etter beslutning fra CEN. I tillegg var bransjestandardene for økt smittevern, som Standard Norge utarbeidet i samråd med Helse- og sosialdepartementet, Folkehelseinstituttet og næringen selv, fortsatt nyttige.

Standard Norge tilpasset seg den nye arbeidshverdagen, og bruken av digitale møter og arrangementer medvirket til økt deltakelse i komiteer og på arrangementer. Det ble i 2021 fastsatt 1 019 nye standarder som Norsk standard, en reduksjon på om lag 300 fra 2020. Ved utgangen av 2021 hadde Standard Norge 230 aktive standardiseringskomiteer, som fulgte om lag 68 pst. av komiteene i CEN og om lag 43 pst. av komiteene i ISO. Standard Norges årlige brukerundersøkelse blant komitedeltakerne viser at deltakerne er godt fornøyd med Standard Norge, med en stabil brukerscore på mellom 4,5 og 5,0 av 6 over flere år. I 2021 ble snittresultatet av svarene 4,7. Egeninnsatsen fra norske aktører i utarbeidelse av standarder ble anslått til å ha en verdi på om lag 325 mill. kroner i 2021, tilsvarende om lag 200 000 timers innsats.

Det foreslås en bevilgning på 44,3 mill. kroner. Av dette foreslås 3,8 mill. kroner øremerket til å følge opp regjeringens satsing på sirkulær øko-

nomi og 2 mill. kroner til standardisering innenfor fiskeri- og havministerens ansvarsområde.

Post 77 Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum, kan overføres

Posten har som formål å stimulere til økt sjømatkonsum hos den norske befolkning, i tråd med helsemyndighetenes kostråd.

Kostholdsprogrammet Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Norges sjømatråd. Representanter fra disse utgjør styringsgruppen for programmet. En arbeidsgruppe bestående av Sjømatrådet, Helsedirektoratet og Havforskningsinstituttet bidrar med faglige innspill, og Råfisklaget bidrar med råvarestøtte.

Programledelsen i Fiskesprell er administrativt plassert i Sjømatrådet, men arbeider uavhengig av Sjømatrådets markedsføringsvirksomhet. Mesteparten av tilskuddet fordeles på sluttmottakere basert på søknader til Fiskesprell. Dette gjelder bl.a. fylkeskommunene som bruker utbetalt tilskudd og kursmateriale til å avholde Fiskesprellkurs og undervisning i barnehager og skoler.

Programmet følger skolens kalender. I 2020/21 ble det holdt Fiskesprellkurs for totalt 2 718 kursdeltakere. Kursaktiviteten ble preget av koronapandemien, og det ble derfor avholdt færre kurs enn tidligere. Det ble holdt kurs for 246 ansatte i barnehager og SFO og 1 243 studenter i barnehagelærer- og grunnskoleutdanningen. Det er også gitt støtte til innkjøp av råvarer i mat- og helsefaget til 603 ungdomsskoler og 763 barneskoler. Med utgangspunkt i prisutvikling på fisk og sjømat ble råvarestøtten oppjustert med omtrent 30 pst. høsten 2021, fra henholdsvis 30 til 40 kroner per elev på mellomtrinnet og fra 50 til 65 kroner per elev på ungdomstrinnet.

Det foreslås en bevilgning på 3,1 mill. kroner til kostholdsprogrammet Fiskesprell i 2023.

Post 79 Kompensasjonsordning for utgifter til lovpålagt vedlikehold i sesongbedrifter

Kompensasjonsordning for lovpålagt vedlikehold for virksomheter med driftstillatelse under lov om taubaner og lov om fornøylesinnretninger ble vedtatt av Stortinget i juni 2020. Innovasjon Norge forvaltet ordningen som hadde siste søknadsfrist 15. september 2020. Søkere til ordningen måtte ha driftstillatelse etter tivoli- eller taubaneloven, og

ha mottatt støtte fra den generelle kompensasjonsordningen.

I tillegg til alpinanlegg omfattet ordningen lov- pålagt vedlikehold av bl.a. vannsklier, zipliner, simulatorer og hoppeslott i foretak som har hadde stort omsetningsfall.

Det var satt av 250 mill. kroner til ordningen. Det ble behandlet 86 saker og innvilget 16,2 mill. kroner fordelt på 76 tilsagn.

Post 80 Kompensasjonsordning for utgifter til innreisekarantene ved bruk av utenlandsk arbeidskraft

Brønnøysundregistrene ble høsten 2020 tillagt ansvaret for å utvikle og forvalte en kompensasjonsordning for utgifter til innreisekarantene ved bruk av utenlandsk arbeidskraft. Ordningen ble utviklet etter samme løsningskonsept som kompensasjonsordningen for foretak med stort omsetningsfall som følge av koronapandemien.

Det ble behandlet 1 211 saker og utbetalt tilskudd/refusjoner for 245 mill. kroner innenfor ordningen i 2021. Det gjensto noen utbetalinger ved starten av 2022.

Post 81 Tilskudd til nasjonalt program for leverandørutvikling

Nasjonalt program for leverandørutvikling (LUP) er et privat program underlagt Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). NHO, KS, DFØ, Innovasjon Norge og Forskningsrådet er programansvarlige, mens NHO har prosjektlederansvaret gjennom et sekretariat. LUP har også tilknyttet seg et stort antall partnere, som bl.a. kommuner, fylkeskommuner, helseforetak, og andre offentlige virksomheter med betydelige anskaffelser. Målet med departementets tilskudd er utvikling av små og mellomstore bedrifter ved at flere offentlige virksomheter i stat og kommune gjennomfører innovative anskaffelser. I en innovativ anskaffelse går man i dialog med markedet før anskaffelsen, formidler behovet anskafferer har og utnytter kompetansen blant leverandørene for å komme fram til gode, innovative løsninger. Anskaffelsene brukes til å inspirere andre offentlige virksomheter til å gjøre det samme (spredningseffekt). Tilskuddsmidlene skal benyttes til å bistå offentlige virksomheter med råd og veiledning i å gjennomføre innovative offentlige anskaffelser.

LUP gjennomfører bl.a. ulike kompetanseprogrammer, kurs, formidling og informasjonsspredning og regionalt forankret påvirkningsarbeid i tillegg til konkret bistand i anskaffelsesprosesser. Resultatene fra 2021 viser positiv effekt for de virksomhetene som har fått direkte bistand fra LUP. Det er fortsatt behov for å styrke innsatsen for å påvirke de virksomhetene som ikke har fått direkte bistand fra programmet (spredningseffekter). LUP regnes som en del av det næringsrettede virkemiddelapparatet for forskning og innovasjon og ble eksplisitt vurdert i den nylig gjennomførte områdegjennomgangen, som viste at tilskuddet til LUP har stor effekt. Det var gjennomgående enighet om en vurdering om at LUP har høy måloppnåelse, drives effektivt, har opparbeidet seg som et miljø med høy kompetanse og tillit hos brukere og samarbeidspartnere. Som følge av dette foreslås det å videreføre ordningen som et statlig tilskudd til en navngitt mottaker selv om det innebærer et unntak fra det statlige økonomiregelverket. Stortinget ga senest i 2019 tilslutning til at programmet skulle videreføres etter en vurdering gjort i Meld. St. 22 (2018–2019) *Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser*.

Tilskuddet for 2023 skal bidra til at flere små og mellomstore offentlige virksomheter og kommuner gjennomfører innovative anskaffelser og dermed bidrar til flere bedrifter og arbeidsplasser i næringslivet. Aktiviteten skal rettes mot små og mellomstore virksomheter. Det foreslås en bevilgning på 9,4 mill. kroner i 2023.

Post 82 Midlertidig støtteordning for publikumsåpne arrangementer

Formålet med ordningen var å bidra til at aktiviteten knyttet til store, publikumsåpne arrangementer av regional eller nasjonal verdi, herunder messer og matfestivaler, kunne gjenopptas så fort begrensninger om deltakerantall som følge av koronapandemien ble opphevet. Ordningen ble forvaltet av Innovasjon Norge.

Det ble i 2020 bevilget 350 mill. kroner til ordningen. Det ble behandlet 233 søknader og innvilget 165,9 mill. kroner fordelt på 176 tilsagn.

Post 83 Tilskudd til Senter for hav og Arktis

Bevilgningen er foreslått flyttet til ny post 51 for 2023. Det vises til omtale under denne posten.

Post 85 Midlertidig kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall som følge av koronapandemien, overslagsbevilgning

Brønnøysundregistrene ble høsten 2020 tillagt ansvaret for å utvikle og forvalte en kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall som følge av koronapandemien. Ansvaret omfattet bl.a. utvikling og drift av digitale tjenester, veiledning, behandling av søknader om støtte, vedtak, registrering av vedtak, utbetaling og tilbakebetaling av tilskudd, oppfølging og kontroll.

Ordningen ble utviklet på Brønnøysundregistrenes nye registerplattform og med innrapportering ved bruk av Altinn. Løsningskonseptet baserte seg på forkontroll med hjelp av kontrollhandlinger som autorisert regnskapsfører eller revisor utførte og bekreftet. Videre ble det lagt inn en rekke automatiserte kontroller ved bruk av relevante kilder fra Brønnøysundregistrene og andre etater.

Det ble behandlet 39 842 saker og utbetalt tilskudd/refusjoner for 7 823 mill. kroner innenfor ordningen i 2021.

Kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter	4	216	188
02	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til spesielle driftsutgifter	3		
03	Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard	16 732	8 000	11 700
70	Garantipremie fra garantiordning luftfart	39 761	30 900	39 000
86	Tvangsmulkt	6 897		
	Sum kap. 3900	63 397	39 116	50 888

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 70 ble økt med 8,1 mill. kroner
- post 86 ble bevilget med 200 000 kroner

Post 01 og 03 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter og inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard

Det foreslås bevilget 188 000 kroner på post 01 og 11,7 mill. kroner på post 03. Videre foreslås det merinntektsfullmakter knyttet til postene, jf. omtale under kap. 900, post 01 og 26 og forslag til vedtak II, 1.

Det vises til omtale under kap. 900, post 26 om forvaltningen av statlig grunn på Svalbard. Organiseringen av grunnforvaltningen er provenynøy-

tral. Leieinntekter dekker lønns- og driftsutgiftene til stillingene i Longyearbyen.

Post 30 Inntekter fra salg av gruveeiendom

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet står som eier av flere gruveieidommer etter hjemfall. Det budsjetteres ikke med inntekter fra salg av eiendommer i 2023. Dersom det viser seg aktuelt å gjennomføre salg i 2023, foreslås det at utgifter knyttet til avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres på denne posten, jf. forslag til vedtak XXI.

Post 70 Garantipremie fra garantiordning luftfart

Gjennom behandlingen av Innst. 200 S og Prop. 57 S (2019–2020) ble det opprettet en garantiordning for flyselskaper med norsk AOC flylisens som et tiltak i møte med koronautbruddet. Ordningen

var operativ fram til utgangen av første halvår 2021. Garantiene er priset til 2 pst. i prognoseperioden. Garanti til SAS løper gjennom 2023 og garanti til Widerøe til medio 2024. Det foreslås en bevilgning på 39 mill. kroner i garantipremier for 2023.

Post 86 Tvangsmulkt

I henhold til anskaffelsesloven kan Nærings- og fiskeridepartementet gi offentlige oppdragsgivere pålegg som er nødvendige for å sikre opp-

fyllelse av Norges internasjonale forpliktelser. Dersom slike pålegg ikke blir oppfylt, kan det ilegges tvangsmulkt. Pålegg som gir grunnlag for tvangsmulkt, vil bare være aktuelt i unntakstilfeller og vil normalt etterleves uten at det ilegges tvangsmulkt eller svært raskt etter ilegging av tvangsmulkt. Det foreslås ingen bevilgning på posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for departementet å inntektsføre mulkt i 2023, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Kap. 902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	123 028	126 690	128 700
21	Spesielle driftsutgifter	84	100	100
45	Større utstørsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 892	9 600	9 800
	Sum kap. 902	129 004	136 390	138 600

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022, ble post 01 redusert med 210 000 kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Justervesenet skal bidra til økt verdiskaping gjennom å være nasjonal måleteknisk myndighet. Etaten skal sikre nasjonal og internasjonal tillit til norske målinger og måleresultater ved å forvalte regelverket for måleteknikk og føre nødvendig tilsyn med at bestemmelsene fastsatt i eller i medhold av lov om målenheter, måling og normaltid etterleves. Videre forvalter etaten de nasjonale målenormalene og referansene, driver forskning og utvikling og gir råd og yter bistand innenfor måleteknikk i næringslivet og for offentlige myndigheter.

Justervesenet deltar i globalt samarbeid gjennom Meterkonvensjonen og International Organization of Legal Metrology (OIML), og i europeisk samarbeid gjennom European Association of National Metrology Institutes (EURAMET) og European Cooperation in Legal Metrology (WELMEC). Justervesenet disponerte 92 årsverk i 2021. Etaten har hoved- og distriktskontor på

Kjeller i Akershus, i tillegg til distriktskontorer i Tromsø, Trondheim, Bergen og Stavanger.

Det er fastsatt følgende mål for Justervesenet for 2021:

- Justervesenets tilsynsarbeid skal føre til at samfunnet har tillit til at måleresultater som er omfattet av gjeldende regelverk, er tilstrekkelig nøyaktige.
- Justervesenets arbeid med nasjonale normer, forskning og måletekniske tjenester skal føre til at målinger utført i næringslivet, forskningsinstitusjoner og forvaltningen, er sporbare og tilstrekkelig nøyaktige, både i nasjonal og internasjonal sammenheng.
- Justervesenets arbeid skal føre til en forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet.

For 2023 foreslås det noen endringer i Justervesenets målstruktur:

- Justervesenets tilsynsarbeid skal føre til at aktører som er omfattet av gjeldende regelverk, har måleresultater som er nøyaktige og innenfor tillatt feilmargin.
- Justervesenets forskningsvirksomhet og utvikling av nasjonale normaler skal, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer, gi relevant

- kunnskap som overføres til og benyttes av næringslivet.
- Justervesenets måletekniske tjenester skal føre til at målinger utført i næringslivet, forskningsinstitusjoner og forvaltningen, er sporbare og nøyaktige og innenfor tillatt feilmargin, både i nasjonal og internasjonal sammenheng.
 - Justervesenets arbeid skal føre til en utvikling og forvaltning av regelverk på måleteknikkområdet som dekker relevante endringer i sektorregelverk og øvrige relevante samfunnsendringer.

Resultater 2021

Tilsyn

Måleresultater benyttes bl.a. som grunnlag for økonomiske oppgjør, f.eks. ved fylling av bensin, kjøp av grønnsaker eller ferdigpakkede produkter, eller når industribedrifter selger eller kjøper produkter basert på vekt eller volum. For den enkelte forbruker eller bedrift kan det være vanskelig selv å kontrollere om måleresultatene for oppjøret er tilstrekkelig nøyaktig. På områder av vesentlig betydning har myndighetene derfor satt krav til måleredskap og hvordan de benyttes. Justervesenet fører tilsyn med at virksomheter følger kravene slik at forbrukerne og næringsliv kan ha tillit til at måleresultatene, som deres oppgjør er basert på, er tilstrekkelig nøyaktige. Justervesenets tilsynsarbeid finansieres ved avgifter eller gebyrer. Finansiering ved årsavgift gir Justervesenet en fleksibilitet i valg av tilsynsmetoder, noe som bidrar til at etaten kan utføre mer målrettede tilsyn. Finansiering av tilsyn ved gebyrer er beholdt på områder bestående av relativt ulike aktører siden Justervesenets ressursbruk på disse områdene i større grad varierer ved utførelse av tilsynet.

Tilsynsvirksomheten ble også i 2021 betydelig rammet av pandemien, og antall tilsynsbesøk i 2021 er på linje med 2020. Antall tilsyn økte fra 2 120 til 2 203, men er likevel over halvert fra normalåret 2019. Justervesenet har i 2021 prioritert tilsyn med nettoinnhold i ferdigpakninger, taksametre, veiing ved landing av fisk og veiing av pukk, grus og annet som foregår på bilveker. Justervesenet erfarer at enkelte aktører i ferdigpakkebransjen er for dårlige til å etterleve regelverket, og mener at dette kan skyldes manglende kunnskap om kravene. Justervesenet har derfor gitt informasjon til og laget informasjonsmateriell

for bransjen. Ny regulering i drosjebransjen gjør at nye aktører kommer til. De nye aktørene kjenner ikke regelverket godt nok, noe som øker risikoen for feil. Justervesenet har også prioritert tilsyn med veiing ved landing av fisk. Dette er et løpende samarbeid med Fiskeridirektoratet i forbindelse med operativt tilsyn, regelverk og informasjon. Området vil prioriteres videre, spesielt med tanke på implementering av, og informasjon om, nytt regelverk som skal bidra til at den landede fangsten skal registreres og rapporteres på en måte som er sikrere og mer nøyaktig enn i dag. Veiing av pukk, grus, asfalt og annet som foregår på bilveker, har også vært et høyt prioritert område i 2021, da det har forekommet betydelige målefeil.

Det måletekniske regelverket legger til rette for risikobasert tilsyn på alle tilsynsområder. At det gjøres tilsyn først og fremst hos aktører der risiko er høyest, bidrar til effektiv utnyttelse av tid og ressurser. Mer bruk av internkontroll i tillegg til eller i stedet for at Justervesenet kontrollerer måleredskaper, bidrar til at brukerne tar mer ansvar. Dette er godt egnet på enkelte områder og en naturlig utvikling i tilsynsvirksomheten.

Justervesenet utførte i 2021 totalt 6 877 vurderinger eller kontroller, hvorav 1 201 viste avvik enten ved feil som påvirker måleverdien, eller administrative feil. Det ble gitt reaksjoner i 924 tilfeller, noe som utgjør en feilrate på 13 pst., mot en feilrate på 11 og 12 pst. i de to foregående årene. Som følge av koronapandemien har det i enkelte bransjer vært mer krevende å gjennomføre tilsyn, og utvalgene er dermed ikke direkte sammenlignbare. Justervesenet gjennomførte i 2021 en del uvarslede tilsyn i drosjenæringen hvor det ble avdekket en høyere andel administrative feil enn tidligere. Dette skyldes trolig mange nye aktører i næringen som ikke kjenner regelverket like godt. Det omsettes for store verdier i fiskerinæringen, og feil kan i enkelte tilfeller ha store konsekvenser. Det er gjennomført tilsyn hos bedrifter hvor det landes vill fisk. Av 546 enkeltobservasjoner ble det gitt reaksjon i 163 tilfeller.

Brukerundersøkelsen Justervesenet gjennomførte i 2021 viser at brukerne var godt fornøyde med det arbeidet Justervesenet utfører, og at kontrollørene oppfattes som profesjonelle og kunnskapsrike. Flere savner mer informasjon i forkant og etterkant av tilsynsbesøket, noe Justervesenet vil ta tak i. Som følge av undersøkelsen vil oppdaterte maler og informasjonsbrev tas i bruk høsten 2022.

Laboratorievirksomhet

Justervesenets laboratorievirksomhet omfatter etatens måletekniske virksomhet. Måleteknikk dreier seg om målinger og måleredskapers generiske egenskaper. Justervesenets oppgaver innenfor måleteknikk er å forvalte en måleteknisk infrastruktur som skaper nødvendig tillit, nasjonalt og internasjonalt, til det norske målesystemet, og å tilby kalibrering av målenormer og måleinstrument med referanse til de nasjonale normene som Justervesenet har ansvar for. Det innebærer bl.a. å undersøke instrumenters nøyaktighet og om de er i samsvar med lovregulerte krav.

Justervesenet deltar i det europeiske forskningsprogrammet EMPIR. Deltakelsen er et viktig ledd i Justervesenets oppgave med å utvikle og spre kompetanse innenfor måleteknikk. I tillegg til grunnforskning vektlegges relevans for industri, helse, energi og miljø. Justervesenet har koordineringsansvar for to pågående EMPIR-prosjekter: ett om utvikling av optiske detektorer og ett om utvikling av sporbarhet for måling av elektrisk effekt.

I 2021 ble den første utlysningen i det nye europeiske partnerskapet for metrologi (etterfølgeren etter EMPIR) gjennomført. Samlet uttelling for Norge i de godkjente prosjektene var god og beløper seg til 13 mill. kroner. Justervesenet skal delta i fire nye prosjekter som omhandler henholdsvis hydrogenmåling, CO₂-måling, måling av fuktighet i jordsmonn og måling av distribusjonsentraler i kraftnettet. Prosjektene har forventet oppstart 1. oktober 2022.

Justervesenet deltar jevnlig i sammenligningsmåling i regi av EURAMET og Meterkonvensjonen. I 2021 har Justervesenet bl.a. fått sluttrapporten etter en sammenligning på kalibrering av volumnormaler, med svært gode resultater. Justervesenet har også deltatt i en sammenligning innenfor lengdemåling.

Justervesenet har sammen med de utpekte referanseinstituttene Direktoratet for Strålevern og Atomsikkerhet, Norsk institutt for luftforskning og Norsk Institutt for vannforskning hatt en hovedgjennomgang av Justervesenets kvalitetsstyringssystemer i EURAMETs tekniske komité for kvalitet våren 2021. En slik ekstra grundig gjennomgang skjer hvert femte år. Gjennomgangen har vært vellykket og komiteen bekrefter tillit til Justervesenets systemer.

Justervesenet er akkreditert for oppgavene som teknisk kontrollorgan etter måleinstrumentdirektivet og i direktivet om ikke-automatiske vekter. Teknisk kontrollorgan er en uavhengig tredje-

part som kan dokumentere overfor produsent om måleredskapet oppfyller EØS-regelverkets krav.

Regelverksutvikling

Justervesenets arbeid innenfor regelverksutvikling skal bidra til å sikre at norsk regelverksutvikling er harmonisert med internasjonale regler, og at regelverksutviklingen legger til rette for tilstrekkelig nøyaktige målinger i tråd med formålet i lov om målenheter, måling og normaltid. Som en del av dette utfører Justervesenet utredninger på ulike områder for å se på hvordan etaten kan legge til rette for nøyaktige målinger på samfunnsøkonomisk effektive måter.

Justervesenet forvalter lov om målenheter, måling og normaltid, i tillegg til edelmetalloven. Det er de seneste årene foretatt vesentlige endringer av regelverket for å legge til rette for mer samfunnsøkonomisk effektive tilsynsformer gjennom risikobasert tilsyn.

Nærings- og fiskeridepartementet vedtok i 2021 flere endringer i forskrift om måleenheter og måling. Bestemmelsene om hvilke måleredskaper som er underlagt krav, er nå oppdatert i tråd med norsk og europeisk praksis. Endringen klargjør hovedregelen om at måleredskapene som er underlagt krav når de selges, også er underlagt krav når de brukes. Dette forventes å gjøre regelverket tydeligere for forhandlere og brukere av måleredskap. Endringen gir i tillegg Justervesenet hjemmel til å innføre krav under bruk av vann- og varmemålere.

Endringen innebærer videre at Justervesenet kan pålegge servicefirma eller andre som har oppgaver knyttet til måleinstrumenter og måleresultater, å ha et internkontrollsystem som sikret tilstrekkelig kompetanse til å utføre oppgavene. Gjennom anledningen til å pålegge internkontroll får Justervesenet mulighet til å føre tilsyn med at servicefirma har gode rutiner for å sikre sin kompetanse. Det ble også foretatt mindre endringer og tilpasninger i forskriften.

Justervesenet har et omfattende samarbeid med Fiskeridirektoratet for å tilpasse det måletekniske regelverket og tilsynet slik at det støtter Fiskeridirektoratets behov for målinger knyttet til ressursforvaltning. Dette er mulig fordi målingene som ligger til grunn for ressursforvaltning, sammenfaller med målinger som ligger til grunn for økonomiske oppgjør. I 2021 samarbeidet Justervesenet med Fiskeridirektoratet om å få på plass nytt regelverk som sørger for sikker elektronisk lagring og overføring av veiedata og data om hendelser i vektene i fiskeindustrien. Forslag til

endringer både i det måletekniske regelverket og i landingsforskriften var på høring med høringsfrist i juni 2021. Endringene er per oktober 2022 ikke vedtatt.

Prioriteringer 2023

Ut fra relevante samfunnsmessige og teknologiske endringer skal Justervesenet vurdere behov for å omstille og tilpasse sin virksomhet. Som en del av dette skal Justervesenet arbeide for effektive og brukervennlige tjenester, og prøve ut nye, gjerne digitale, arbeidsformer der det ligger til rette for det.

Justervesenet skal arbeide videre med å innrette regelverket etter hva som er formålet med målinger framfor kun hvilket måleredskap som brukes, også innenfor områder som ikke er knyttet til et økonomisk oppgjør. Dette arbeidet skal ses i lys av den eksterne rapporten om gevinster av måling og måletilsyn på nye områder, utarbeidet i 2022.

Med utgangspunkt i medlemskapet i det europeiske partnerskapet for metrologi, skal Justervesenet utvikle og formidle kompetanse innenfor områder som er til størst mulig nytte for norsk næringsliv.

Justervesenet skal framskaffe best mulig data for å underbygge resultater av sin virksomhet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre løpende driftsutgifter. Utgifter til lov-

pålagt tilsynsvirksomhet og laboratorievirksomhet belastes kundene gjennom gebyrer og avgifter. Det foreslås en bevilgning på 128,7 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03 og under kap. 5574, post 75, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 100 000 kroner. Tilsvarende beløp er ført til inntekt under kap. 3902, post 04. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås å videreføre bevilgningen til investeringer, med 9,8 mill. kroner i 2023. Investeringene er nødvendige for å ta igjen vedlikehold og gjenanskaffelse av måleteknisk utstyr.

Kap. 3902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrinntekter	17 821	26 366	18 010
03	Inntekter fra salg av tjenester	21 712	27 388	28 115
04	Oppdragsinntekter	84	100	100
86	Overtredelsesgebyr	40	50	
	Sum kap. 3902	39 657	53 904	46 225

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S

(2021–2022) og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 35 000 kroner
- post 03 ble redusert med 35 000 kroner

Post 01 Gebyrinntekter

På posten føres gebyrinntekter fra kontroll med veiing og målinger fra en rekke bransjer. Kontrollene er bl.a. knyttet til framstilling og omsetning av ferdigpakninger, distribusjon av flytende petroleumsprodukter, oljeraffineri, petrokjemisk- og prosessindustri, flytende gass fra store anlegg (LNG, luftgasser o.l.), pukk og grus og annen veiing på bilveker, inn- og utmåling av melk og øl, tilsyn i tilknytning til farmasøytisk industri og helse-sektor og omsetning av varer av edelt metall.

Det foreslås en bevilgning på 18 mill. kroner. Gebyrinntektene skal dekke Justervesenets driftsutgifter knyttet til kontrollaktivitetene nevnt over. Gebyrene har fram til nå bl.a. finansiert Justervesenets oppgaver knyttet til sporbarhet til det internasjonale enhetssystemet for målestørrelser (SI-systemet) og FoU-aktivitet innenfor måleteknikk. Nyten av disse oppgavene tilfaller det norske samfunnet som helhet i form av tillit til målinger, og den verdiskapingen tillit bidrar til. FoU-aktiviteten mv. er ikke avgjørende for at Justervesenet skal kunne gjennomføre tilsyn og kontroll med næringslivet. På den bakgrunn foreslås det å redusere bevilgningen med 9 mill. kroner. Videre er bevilgningen foreslått økt for prisvekst og redusert som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. omtale under kap. 902, post 01 og i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Årsavgiften er omtalt under kap. 5574, post 75 nedenfor. Det foreslås en merinntektsfullmakt til

posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 03 Inntekter fra salg av tjenester

Posten er knyttet til laboratorievirksomheten, inntekter for oppgaver som teknisk kontrollorgan og andre oppdrag. Det foreslås bevilget 28,1 mill. kroner. Inntektene skal dekke Justervesenets driftsutgifter knyttet til salg av tjenester. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 04 Oppdragsinntekter

Det foreslås bevilget 100 000 kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 21 og forslag til vedtak II, 1.

Post 86 Overtredelsesgebyr

Ved alvorlige overtredelser kan Justervesenet gi overtredelsesgebyr. Det foreslås ingen bevilgning for 2023, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for Justervesenet å inntektsføre slike gebyrer i 2023, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2021	budsjett 2022	2023
75	Tilsynsavgift Justervesenet	53 644	26 650	26 700
	Sum	53 644	26 650	26 700

Post 75 Tilsynsavgift Justervesenet

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Justervesenets tilsynsvirksomhet. Dette omfatter tilsyn med taksametre, drivstoffmålere på bensinstasjoner, målere for LPG (flytende propangass),

veker i dagligvarebutikker og postkontor, veker ved fiskemottak og elektriske målere. Det foreslås å bevilge 26,7 mill. kroner i 2023.

Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	47 399	54 362	55 200
	Sum kap. 903	47 399	54 362	55 200

Norsk akkreditering er det nasjonale akkrediteringsorganet i Norge og det øverste kvalitets-sikringsnivå av varer og tjenester. Akkreditering er en formell anerkjennelse av at en virksomhets kvalitetssystemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav.

Norsk akkreditering skal se til at de som utfører samsvarsvurderinger (de som kontrollerer at spesifiserte krav knyttet til et produkt, en prosess, et system, en person eller et organ er oppfylt), er skikket til sitt virke. Det bidrar til trygge varer og tjenester, som forbrukerne kan ha tillit til. Akkreditering kan også lede til høyere kvalitet på og effektivisering av offentlige oppgaver.

Norsk akkreditering skal etterstrebe å dekke markedets behov for å behandle nye søknader om akkreditering og oppfølging av gjeldende akkrediteringer. Staten bidrar til å sikre tilliten til den norske akkrediteringsordningen gjennom arbeid i europeiske og internasjonale samarbeidsorganisasjoner. Norsk akkreditering har også myndighet til å utføre inspeksjoner i samsvar med OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis, som er forankret i et EU-direktiv. Staten har ansvar for akkreditering av miljørevisorer i Norge som et ledd i EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon (Eco-Management and Audit Scheme, EMAS).

Akkreditering etter internasjonale standarder skaper tillit til rapporter og testresultater. Internasjonale avtaler om gjensidig anerkjennelse av akkrediteringer bidrar til å senke kostnadene for bedrifter, forbrukere og myndigheter, fordi samme testrapport kan brukes i flere land. Akkrediterede virksomheter kan kvalitetssikre teknisk krevende godkjenningsordninger på vegne av det offentlige. De kan kontrollere at eksempelvis utstyr til EU-kontroll av kjøretøy, oppdrettsanlegg og avløpsrensaneanlegg er i tråd med regelverket.

Norsk akkreditering er lokalisert i Lillestrøm og disponerte i 2021 28 årsverk.

Resultater 2021

I 2021 ble to nye akkrediteringsordninger etablert, akkreditering av produsenter av referansematerialer og akkreditering av biobanker. Et referansemateriale er et materiale eller en substans som har en eller flere egenskaper som er så godt etablert at materialet kan brukes til kalibrering av måleinstrumenter eller evaluering av målemetoder. Slike materialer benyttes i stor grad av de akkrediterede prøvingslaboratoriene. Biobanker samler biologisk materiale fra planter, dyr og mennesker som brukes til analyse av genetiske og miljømessige faktorer, f.eks. miljøgifter og sykdomsmarkører.

Antall innvilgede nye akkrediteringer økte fra ni i 2020 til tolv i 2021.

Antallet gjennomførte bedømningsaktiviteter økte fra 302 i 2020 til 351 i 2021. I dette ligger en betydelig økning i antall utvidelser av eksisterende akkrediteringer sammenlignet med 2020. De fleste av disse er gjennomført i sammenheng med planlagt oppfølging. Samtidig har NA i 2021 i betydelig flere tilfeller enn i 2020 observert de akkrediterede sertifiseringsorganene under deres revisjoner.

Antallet akkrediterede sertifiseringsorganer har holdt seg relativt stabilt over flere år. Det er ingen indikasjoner på at dette vil forandre seg. Dette vil derimot endre seg dersom nasjonale myndigheter setter krav om akkreditering på nye områder.

Prioriteringer 2023

Norsk akkreditering skal prioritere behandling av søknader om akkreditering innen gjeldende frister og delta i arbeidet med å videreutvikle den europeiske akkrediteringsordningen.

Budsjettforslag**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 55,2 mill. kroner som skal dekke utgifter til lønn, pensjon, løpende drift og kjøp av tjenester. I tillegg skal bevilgnin-

gen dekke informasjons- og utviklingsarbeid og internasjonale forpliktelser. Akkrediteringsoppdrag belastes Norsk akkrediterings kunder. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Som følge av usikkerhet om omfanget av akkrediteringsoppdrag foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 3903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	44 216	47 516	48 665
	Sum kap. 3903	44 216	47 516	48 665

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 48,7 mill. kroner i 2023. Norsk akkrediterings driftsutgifter knyttet til utføring av akkrediteringer, andre godkjen-

ningsordninger og relaterte aktiviteter dekkes gjennom gebyrer.

Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 903, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	398 248	396 376	441 500
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 220	44 266	33 700
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	44 400	144 841	173 850
	Sum kap. 904	461 868	585 483	649 050

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 21 ble redusert med 19,2 mill. kroner
- post 45 ble redusert med 82,3 mill. kroner

Brønnøysundregistrene skal bidra til økt verdiskaping gjennom å være en nasjonal registerfører og datakilde. Etaten skal forvalte registerdata på en måte som gir trygghet, orden og oversikt for næringslivet, frivillig sektor, innbyggere og offentlig sektor.

Brønnøysundregistrene utførte 408 årsverk i 2021. Dette er en økning på fem årsverk sammenlignet med 2020. Antall ansatte er likevel redusert i henhold til Brønnøysundregistrenes forpliktende plan for omstilling. Målet med planen er å skaffe etaten et større økonomisk handlingsrom, bl.a. ved å redusere antall ansatte ved ikke å erstatte naturlig avgang. Antall utførte årsverk er økt som følge av overtid, særlig knyttet til utvikling av kompensasjonsordningene for næringslivet. Etaten har hovedkontor i Brønnøysund og i tillegg kontorer i Oslo og Narvik. Høsten 2021 flyttet Brønnøysundregistrene inn i nye lokaler i Brønnøysund.

Brønnøysundregistrene forvalter 17 registre. De inneholder informasjon om selskaper, foreninger, pantsettelse og annen informasjon om rettigheter og plikter som allmennheten eller myndighetene har behov for. Registrene gir rettsvern, trygghet og enkel adgang til oppdaterte opplysninger om bedrifter. Korrekte og tilgjengelige opplysninger i registrene er av stor betydning både for å gjennomføre offentlige oppgaver og for allmennheten.

Det er fastsatt følgende mål for Brønnøysundregistrene i 2021:

- Brønnøysundregistrenes registervirksomhet skal føre til at samfunnet har tillit til at registrerte data er sikre og korrekte.
- Brønnøysundregistrenes registerløsninger skal føre til en effektiv digital samhandling med næringslivet, frivillig sektor, offentlig sektor og privatpersoner.

For 2023 foreslås det noen endringer i Brønnøysundregistrenes målstruktur:

- Brønnøysundregistrenes registervirksomhet skal føre til at registrerte data i størst mulig grad og til enhver tid er sikre og korrekte.
- Brønnøysundregistrenes virksomhet skal føre til en økt digital registerforvaltning, og løsninger som gir økt digital samhandling med og mellom ulike aktører i samfunnet.

Resultater 2021

Registervirksomheten skal føre til at samfunnet har tillit til at registrerte data er sikre og korrekte

Brønnøysundregistrene forvalter viktige nasjonale registre som er av stor betydning for oversikt og kontroll over registrerte selskaper i Norge. Etaten skal ha kvalitet i registerforvaltningen, slik at registerdataene er korrekte, beskyttet mot uautorisert bruk og/eller endring, gjengis korrekt og er tilgjengelig for de som trenger dem. På denne måten kan samfunnet ha tillit til at registrerte data er sikre og korrekte.

Brønnøysundregistrene gjennomfører en årlig brukerundersøkelse for å kartlegge brukernes erfaringer med og inntrykk av etaten. Undersøkelsen for 2021 viser at brukerne har høy tillit til virksomhetens registre og data.

Brønnøysundregistrene behandler sensitive data. En trygg digital samhandling avhenger av konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet for etatens data. Samtidig stiller økt kompleksitet i Brønnøysundregistrenes digitale løsninger, bruken av disse og utviklingen i trusselbildet økte krav for å opprettholde informasjonssikkerheten.

Styringssystemene for informasjonssikkerhet og dokumentasjonsforvaltning er basert på internasjonale standarder. Brønnøysundregistrene rapporterer om at det fortsatt er et gap mellom reell og ønsket modenhet på informasjonssikkerheten i registrene. Utbedring og forbedring er en del av etatens langsiktige arbeid, som vil kreve endringer i styring, ny kompetanse og nye arbeidsprosesser.

I 2021 hadde Brønnøysundregistrene én kritisk sikkerhetshendelse på grunn av sikkerhetskull i rammeverket Apache Log4J. Publikumstjenestene ble utilgjengelige i 3,5 døgn. Etaten har arbeidet med å definere trusselscenarier som påvirker ønsket modenhetsnivå for informasjonssikkerheten. Porteføljen består av både gammel infrastruktur og en nyutviklet registerplattform. Overføring av registre og videreutvikling av ny plattform bidrar gradvis til økt informasjonssikkerhet. Videre ble det gjennomført en rekke tiltak som har ført til større grad av etterlevelse av krav til informasjonssikkerhet, bl.a. et kvalitets-sikringsarbeid for ny registerplattform for å effektivisere prosessene og forsterke sikkerheten i grensesnittet mellom utvikling og drift.

I tillegg er prioritering av nødvendige aktiviteter kartlagt for å være i samsvar med Nasjonal sikkerhetsmyndighet sine «Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet». Det er også utarbeidet struktur for et omfattende sikkerhetsprogram for de kommende årene, som skal sikre gjennomføring av flere ulike operasjonelle IKT-sikkerhetstiltak. Brønnøysundregistrene rapporterer imidlertid fremdeles om sårbarheter og svakheter i etatens systemer og infrastruktur.

Registerløsningene skal føre til en effektiv digital samhandling med næringslivet, frivillig sektor, offentlig sektor og privatpersoner

Registrene bidrar til en effektiv samhandling gjennom å sikre korrekte data og gjennom å ha brukervennlige og automatiserte saksbehandlingsløsninger. Videre bidrar etaten til effektiv samhandling ved å innhente og tilgjengeliggjøre data som gir grunnlag å utvikle tjenester som bidrar til økt verdiskaping.

Brønnøysundregistrene arbeider for å øke effektiviteten i digital samhandling, bl.a. gjennom prosjektet for ny registerplattform (BRsys-prosjektet), forprosjektet for brukervennlige register-tjenester og arbeid med tidsriktig regelverk.

Opplevd effektivitet i tjenestene måles gjennom den årlige brukerundersøkelsen. Tilbakemeldingene tilsier at etatens nettsider er bruker-

vennlige og informasjonen er relevant. Tre av fire synes det er enkelt å fylle ut og sende inn samordnet registermelding. Dette er en oppgang fra 2020 på rundt 6 prosentpoeng.

Trenden med økt antall oppslag mot internettjenester, økt andel av elektronisk innkomst av saker og økt andel helmaskinell saksbehandling fortsatte. Fra 1. mai 2021 stilte Brønnøysundregistrene krav om at årsregnskapene også skulle ha notene i maskinlesbart format. Antall helautomatisk saksbehandlede årsregnskap økte fra 8 pst. i 2020 til 44 pst. i 2021.

Saksbehandlingstiden i Foretaksregisteret, Enhetsregisteret, Løsøreregisteret og Regnskapsregisteret er økt for 2021 sammenlignet med 2020. Brønnøysundregistrene har økt produktiviteten i saksbehandlingen de senere år. Økt sakstilfang og administrative utfordringer har likevel medført lengre saksbehandlingstid. Utsettelse av fristen for innsending av årsregnskap med to måneder fram til 30. september som et tiltak som følge av koronapandemien bidro også til økt saksbehandlingstid i 2021. Det er sommervikarer som normalt tar unna store deler av innkomsten til Regnskapsregisteret.

Oppsummering

Departementets vurdering er at sikkerhetssituasjonen ved Brønnøysundregistrene fortsatt ikke er tilfredsstillende, noe som er understøttet av Riksrevisjonens Dokument 1 (2021–2022) og etatens egne analyser og vurderinger. Etaten er bedt om å prioritere informasjonssikkerhet høyt.

Det er fortsatt utfordringer med framdriften i prosjektet for utvikling av ny registerplattform, noe som krever tett oppfølging framover. Forsinkelsene i 2021 skyldtes at ressurser ble prioritert til å utvikle kompensasjonsordninger for næringslivet.

Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Brønnøysundregistrene i oppdrag å gjennomføre en forpliktende plan for omstilling, nedbemanning og økonomiske besparelser for årene 2021–2023. Prosessen vil bidra til et økt budsjettmessig handlingsrom. Omstillingsplanen er forlenget til 2025. Formålet med forlengelsen er å gi etaten større fleksibilitet samtidig som den gjennomfører en prosess for omstilling.

Prioriteringer 2023

Brønnøysundregistrene skal sette av tilstrekkelig ressurser til å øke informasjonssikkerheten, både

i sine systemer og i organisasjonen, gjennom konkrete tiltak.

Økt økonomisk handlingsrom som følge av besparelser ved gjennomføring av forpliktende plan for omstilling, skal i 2023 benyttes til å dekke kostnader til drift og forvaltning av to registerplattformer, husleiekostnader og til å dekke kostnader til drift, forvaltning og utvikling av etatens registre.

Brønnøysundregistrene skal arbeide målrettet for å ferdigstille nye leveranser i prosjektet for ny registerplattform, i samsvar med revidert sentralt styringsdokument for prosjektet. Hovedleveranse 1 for prosjektet skal leveres i løpet av 2023. Dette innebærer realisering av Løsøreregisteret og Ektepaktregisteret på ny registerplattform. Videre skal Brønnøysundregistrene prioritere å ta igjen tapt framdrift i hovedleveranse 3 som følge av arbeid med kompensasjonsordningene for næringslivet, slik at prosjektavslutning kan gjennomføres i første tertial 2026.

Videre skal etaten identifisere og gjennomføre konkrete tiltak, også sammen med andre aktører, som bidrar til oppnåelse av regjeringens forenklingsmål.

Brønnøysundregistrene skal framskaffe best mulig data for å underbygge resultater av sin virksomhet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns-, pensjons- og driftsutgifter, mindre investeringer og utgifter forbundet med oppdrag. Bevilgningen skal også benyttes til investeringer i informasjonssikkerhet og til videreutvikling av Brønnøysundregistrenes system for intern virksomhetsstyring.

Utvikling av første fase av register for reelle rettighetshavere er ferdig til 2023. Det foreslås at bevilgningen økes med 8,2 mill. kroner til drift og forvaltning av løsningen i 2023, jf. forslag om tilsvarende reduksjon under post 21.

I tillegg foreslås det at bevilgningen økes med 30 mill. kroner, jf. forslag om tilsvarende økning under kap. 3904, post 01. Økningen skal gå til økt informasjonssikkerhet og til drift og forvaltning av ny registerplattform.

Forslaget skal gi en mer robust finansiering av Brønnøysundregistrene for å sikre en forsvarlig drift, forvaltning og nødvendig utvikling av Brønnøysundregistrenes tjenester.

Det foreslås en bevilgning på 441,5 mill. kroner i 2023. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgif-

ter i 2023 og nedjustert på grunn av for høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utviklingsprosjekter knyttet til registrene. Det foreslås en bevilgning på 33,7 mill. kroner. Posten skal dekke utgifter for Brønnøysundregistrene i Skatteetatens utviklingsprosjekt Framtidens innkreving. Prosjektet er en tverrsektoriell satsing som planlegges gjennomført over flere år, og ut fra et konsept om innkreving som en del av brukernes digitale økosystem.

Bevilgningen foreslås redusert med 11,7 mill. kroner som følge av at første fase av register for reelle rettighetshavere er ferdig utviklet, og midler til drift og forvaltning foreslås flyttet til post 01. Videre er bevilgningen foreslått økt for prisvekst og redusert som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. omtale i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 45 Større utstysanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås 173,9 mill. kroner til den nye registerplattformen (BRsys) for 2023. Brønnøysundregistrenes egne personalkostnader knyttet til prosjektet budsjetteres på post 01.

I Prop. 1 S (2016–2017) ble det lagt til grunn at prosjektet skulle gjennomføres i perioden 2017–2022. I Prop. 1 S (2020–2021) ble Stortinget informert om at prosjektet ble videreført i en nedskalert versjon. Det ble ikke vurdert som hensiktsmessig å stoppe prosjektet, da det uansett ville være et behov for å erstatte utdaterte systemløsninger. Det ble heller ikke vurdert som hensiktsmessig å øke prosjektets kostnadsramme.

Prosjektet omfatter nå overføring av Løsøreregisteret og Ektepaktregisteret (hovedleveranse 1), og Foretaksregisteret, Partiregisteret, Frivillighetsregisteret og Enhetsregisteret (hovedleveranse 3) til ny plattform. Hovedleveranse 2 omfatter selve registerplattformen. Det er i hovedsak

gjennom overføring av disse registrene gevinstpotensialet for ny registerplattform ligger. Nevnte registre omfatter videre om lag 2/3 av utviklingsomfanget for BRsys. De resterende registrene, Akvakulturregisteret, Konkursregisteret, Regnskapsregisteret, Reservasjonsregisteret, EMAS-registeret, registeret over alternative behandlere, Jegerregisteret, Tros- og livssynssamfunnsregisteret og Gebyrsentralen vil måtte overføres til ny registerplattform på et senere tidspunkt.

I mai 2021 leverte Brønnøysundregistrene sitt forslag til revidert sentralt styringsdokument for BRsys-prosjektet. Formålet med revisjonen er å sikre et realistisk styringsgrunnlag videre, både for departementet og etaten. BRsys-prosjektet har etablert ny rapportering basert på forutsetningene i revidert styringsdokument. Prosjektet styres nå med økonomi som øverste prioritet, deretter omfang og til slutt tid/framdrift. Den reviderte planen innebærer en ferdigstilling av utviklingsarbeidet i 2025 og prosjektavslutning i første halvdel av 2026.

Videreføring av kompensasjonsordningen for næringslivet for nye perioder i 2022 har fått konsekvenser for framdriften i prosjektet, slik det ble orientert om i Prop. 51 S (2021–2022). Prosjektet har måttet avgi ressurser, og kostnadseffektiviteten falt med om lag 20 pst. i første tertial 2022. Ved behandlingen av Prop. 51 S (2021–2022) ble det bevilget 21,9 mill. kroner til tiltak for å motvirke forsinkelser i andre prosjekter som følge av arbeidet med en forlenget og endret kompensasjonsordning for næringslivet. Dette gir rom for å sette inn tiltak, spesielt knyttet til BRsys-prosjektet, slik at den reviderte framdriftsplanen for prosjektet kan opprettholdes. Den tapte framdriften vil trolig bli tatt igjen i løpet av 2023.

Det foreslås 30 mill. kroner til oppstart av prosjektet Brukervennlige Registertjenester. Prosjektet skal utvikle innrapporterings- og tilgjengeliggjøringstjenester til og fra Brønnøysundregistrenes nye registerplattform. En forlenget periode hvor innrapporterings- og tilgjengeliggjøringstjenester driftes på gammel plattform, gir økt risiko knyttet til informasjonssikkerhet. I 2023 skal Brønnøysundregistrene utvikle en overgangsarkitektur for innrapportering og tilgjengeliggjøring, slik at det blir mulig å realisere gevinster fra den nye registerplattformen. Regjeringen vil komme tilbake med forslag om videre finansiering av prosjektet i statsbudsjettet for 2024.

Samlet foreslås det en bevilgning på 173,8 mill. kroner for 2023.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrinntekter	618 671	523 814	567 400
02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	43 211	32 326	33 085
	Sum kap. 3904	661 882	556 140	600 485

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 500 000 kroner
- post 02 ble redusert med 50 000 kroner

Post 01 Gebyrinntekter

Gebyrinntektene kommer fra flere registertjenester og informasjonsavgivelse, hjemlet i ulike lover og forskrifter. Hoveddelen av tjenestene fra Brønnøysundregistrene er brukerfinansiert med gebyrer.

Det foreslås at bevilgningen økes med 30 mill. kroner, jf. tilsvarende økning av driftsutgifter omtalt under kap. 904, post 01.

I Ot.prp. nr. 61 (2002–2003) *Om lov om endringer i rettsgebyrloven mv.* og i selskapslovgivningen ble det vedtatt et prinsipp om at registrene skulle vurderes gruppevis ut ifra hvilke kunder det ytes tjenester for. Resultatet ble to registergrupper. Foretaksregisteret skulle foruten registerets egne utgifter også dekke kostnader ved Enhetsregisteret, Regnskapsregisteret og Oppgaverregisteret. Løsøreregisteret skulle også dekke kostnadene ved Konkursregisteret og Konkurskarantenerregisteret. Omfanget av de ulike registrene har endret seg mye siden 2003, og gjeldende gebyrstruktur for Brønnøysundregistrene er ikke tilpasset dagens kostnadsstruktur ved å drifte, forvalte og videreutvikle registrene. Det har også medført at Brønnøysundregistrenes gebyrbetalte registre er overpriset. Gebyrene i Løsøreregisteret var anslagsvis overpriset med 203 mill. kroner i 2021. Videre var gebyrene i Foretaksregisteret anslagsvis overpriset med om lag 42 mill. kroner i 2021.

Nærings- og fiskeridepartementet sendte våren 2021 et forslag til ny gebyrstruktur for finan-

siering av Brønnøysundregistrenes tjenester på høring med formål å etablere en hensiktsmessig kostnadsfordeling mellom eksisterende registre i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-112 om bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering. I høringen foreslo departementet en vesentlig omlegging av gebyrstrukturen for Brønnøysundregistrene, der siktemålet er at gebyrene for gebyrbelagte registre skal dekke kostnadene til drift av det enkelte registeret. Helt konkret foreslås det å innføre gebyr for første gangsregistrering i Enhetsregisteret og registrering av konkursåpning i Konkursregisteret. Det er også et siktemål at det ikke skal kreves inn mer i gebyr enn det driften av registrene koster. Departementet foreslår derfor å unnta enkelte, små registre fra gebyrstrukturen. Den samlede overprisen ved etablering av en ny gebyrstruktur er anslått til om lag 105 mill. kroner.

Forslag til ny gebyrstruktur har vært på alminnelig høring, med høringsfrist 15. august 2021. Nærings- og fiskeridepartementet har startet arbeidet med å vurdere innkomne høringsinnspill, og lage et endelig forslag til ny gebyrstruktur for Brønnøysundregistrene. Det foreslås en bevilgning på 567,4 mill. kroner i 2023.

Post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 33,1 mill. kroner. Posten benyttes til å inntektsføre refunderte midler for oppdrag Brønnøysundregistrene påtar seg for andre. Bevilgningen foreslås redusert som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. nærmere omtale under kap. 904, post 21 og i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, postene 01 og 21, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	197 479	189 994	202 500
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	73 689	71 774	73 540
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	23 315	16 400	
80	Geoparker	3 000		
	Sum kap. 905	297 483	278 168	276 040

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 315 000 kroner
- post 21 ble redusert med 40 000 kroner

Norges geologiske undersøkelse (NGU) skal bidra til økt verdiskaping gjennom å framskaffe, bearbeide og formidle kunnskap om Norges geologiske ressurser på land og i havområder. NGU skal dekke samfunnets behov for geologisk basis-kunnskap, bl.a. for næringsutvikling.

Innsamling av data skjer både ved egen kartlegging, ved kartlegging samfinansiert med andre offentlige etater, kommuner og bedrifter, og ved at data blir overført til NGU fra universiteter og konsulentfirmaer. NGUs forskningskompetanse er viktig for å utvikle og kvalitetssikre innsamlings- og undersøkelsesmetoder, og for å tolke geologiske data.

Gjennom digitale løsninger distribuerer NGU kart og data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennheten. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag, bl.a. for arealplanlegging og ressursforvaltning.

NGU har hovedkontor i Trondheim og et bor-kjerne- og prøvesenter på Løkken i Meldal kommune. Etaten utførte 199 årsverk i 2021. Om lag 70 pst. av virksomheten finansieres med bevilgninger over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Resten finansieres med inntekter fra samfinansieringsprosjekter og eksterne oppdrag.

Det er fastsatt følgende hovedmål for NGU i 2021:

- NGUs virksomhet skal føre til at Norges geologi og geologiske ressurser er kartlagt på en

måte som gir kartdata av god oppløsning, kvalitet og bruksverdi.

- Geologisk kunnskap som NGU besitter, skal være lett tilgjengelig og kostnadsfri for bruk innenfor næringsutvikling, samferdsel, samfunnsikkerhet, miljøspørsmål og areal- og naturforvaltning.

For 2023 foreslås det en justering i første hovedmål:

- NGUs virksomhet skal føre til at Norges geologi og geologiske ressurser er kartlagt på en måte som gir kartdata av best mulig oppløsning, kvalitet og bruksverdi innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Resultater 2021

NGUs strategi for 2020-2030 er virksomhetens plan for å oppnå de strategiske målene som NGU har satt for sin virksomhet. Med basis i NGUs samfunnsoppdrag, målsettinger og styringsinstruks, har NGU etablert fire strategiske kjerneområder (smart datafangst, smart bearbeiding, smarte produkter og smart organisasjon) med til sammen 12 strategiske innsatsområder. Arbeidsmengden og -intensiteten innenfor de ulike innsatsområde vil variere over tid, og områdene vil bli evaluert i 2022. NGU har i 2021 arbeidet med å implementere strategien i virksomheten og har brukt denne aktivt, bl.a. i sin prioritering av prosjekter og områder som kartlegges.

NGU har utarbeidet en kartleggingsplan som ett av innsatsområdene innenfor kjerneområdet smart datafangst. Kartleggingsplanen er et arbeidsverktøy som inneholder en rekke kriterier for vurdering av hvilke områder som skal kartlegges, for å sikre at områdene som kartlegges er de

som kan gi størst samfunnsøkonomisk nytte og er i tråd med NGUs strategi.

Geologiske kartleggingsprodukter

Kartlegging av geologiske forhold har effekter for mange sektorer og samfunnsoppgaver. Det gir viktig kunnskap til bruk i forvaltning, infrastrukturprosjekter, industri og næringsliv ved at verdifulle geologiske ressurser kan identifiseres og utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Det bidrar også til kunnskap om klimaforhold og geofare slik at miljø, sikkerhet og beredskap kan ivaretas.

NGU har i 2021 kartlagt en rekke nye geologiske ressurser gjennom arbeid med geofysikk, geokjemi, berggrunnsgeologi og løsmassekartlegging. NGU gjennomførte geofysisk kartlegging ved bruk av helikopter for å kartlegge viktige ressursforekomster i Norge, slik som løsmasser, mineraler og byggeråstoffer. Dekningsgraden for høykvalitets geofysiske data over norsk fastland har økt med nærmere 2,4 pst. i løpet av 2021, fra 62,8 til 65,2 pst. Dette tilsvarer kartlegging av mer enn 11 000 km². NGU har i 2021 også gjennomført mer detaljerte geofysiske målinger ved bruk av drone. Geofysisk kartlegging har betydning for mineralundersøkelser og kvikkleirekartlegging, men også som forundersøkelser til samferdselsprosjekter, og for forståelsen av geologi og naturmangfold.

Kartlegging av løsmasser er en viktig del av skredkartleggingen, som NGU utfører på oppdrag fra Norge vassdrags- og energidirektorat (NVE). I tillegg til løsmassekartlegging i målestokk 1:50 000, har NGU i 2021 produsert flere detaljerte løsmassekart over spesielt prioriterte områder, bl.a. på Helgeland og ved Bodø. Kartene er et viktig bidrag i NVEs utarbeidelse av endelige skredfarekart. Berggrunns- og løsmassekartlegging brukes også innenfor areal- og miljøplanlegging og spiller en viktig rolle i leting etter og vurdering av ulike typer råmaterialer og naturressurser innenfor avfallslagring, jordbruk og anleggsvirksomhet.

Brønnborere er pålagt å innrapportere brønnene de borer. Den nasjonale grunnvannsdatabasen og brønn databasen som NGU forvalter, omfatter en betydelig mengde registreringer. Det er registrert nærmere 7 200 nye brønner i 2021, og totalt er det registrert nærmere 121 300 brønner i databasen. Databasen har stor nytteverdi for forvaltning av vann og brønnboring. Brønnborere benytter bl.a. informasjon fra databasen til å anslå

sannsynlig dybde til fjell og vanngiverevne, slik at de kan spare tid og redusere risiko.

Kartleggingsprogrammet Mareano (marin arealdatabase for norske kyst- og havområder) er et samarbeid mellom NGU, Havforskningsinstituttet og Kartverket for å kartlegge dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensing i sedimentene i norske havområder. I 2021 ble 24 000 km² med havområder kartlagt gjennom programmet, og det ble utgitt nye marine grunnkart for områder på om lag 900 km² i kystnære farvann. Detaljerte marine grunnkart dekker så langt utvalgte områder i Porsangerfjorden, Sør-Troms, Ofotfjorden, Tysfjorden, Sunnmøre, Nordfjord, Sunnfjord, Sogn og Oslofjorden, og flere mindre områder på kysten. Marine grunnkart har bl.a. stor nytteverdi for fiskeri- og havbruksnæringen for å kartlegge lokale forhold som påvirker forvaltning og for drift av konsesjoner, havforhold, muligheter for industriutvikling og miljøkartlegging.

NGU samarbeider med Statens vegvesen og Bane NOR om å utvikle bedre grunnlagsdata for planlegging og drift av tunneler. NGUs datagrunnlag kan bidra til store besparelser gjennom bedre planleggingen av hvor og hvordan tunneler legges, gjennom bl.a. å unngå områder som krever mye ekstra sikringsarbeid, minimere graving gjennom de hardeste bergarter, unngå ras og lekkasjer osv.

I utviklingen av «Det økologiske grunnkartet» samarbeider NGU med Artsdatabanken og Miljødirektoratet om å identifisere forekomster av arter, naturtyper og økosystemer. Geologi er en viktig kilde til naturmangfold, bevaring og restaurering, der både landformer, berggrunn, grotter og løsmasser er sentrale tema.

NGU har i hovedsak klart å opprettholde sin virksomhet i 2021 og gjennomført planlagte tokt og feltoppdrag på en tilfredsstillende måte ut fra smittevern hensyn.

Lett tilgjengelige geologiske data og digitalisering

NGU arbeider målrettet med å effektivisere produksjonen fra innsamling av data i felt til ferdige digitale databaser, kart og innsynsløsninger tilgjengelig på NGUs nettside www.ngu.no. Geologisk kartproduksjon foregår i dag langt på vei som en digital prosess fra forskerens innsamling i felt til ferdige kartløsninger som samfunnet kan ta i bruk.

NGU samler årlig inn betydelige mengder data og registrerer dette i digitale kartdatabaser. Berggrunnsdatabasen i målestokk 1:250 000 dek-

ker nå hele Norge, mens data i målestokk 1:50 000 er tilgjengelig for 61 pst. av landet. I 2021 lanserte NGU et nytt berggrunnskart over Norge i målestokk 1:1 350 000. Kartet erstatter et nesten 40 år gammelt kart i samme målestokk. Det viser de store nasjonale sammenhengene i Norges berggrunn og er en sammenfatning av flere tiår med kartlegging og grunnforskning. Kartet er et referanseverk for studenter, forskere, næringsliv og utbyggere, som vil vise til og hente informasjon fra dette kartet.

Antall unike brukere av data fra NGU økte fra 569 000 i 2020 til 813 000 i 2021. Antall nedlastede datasett fra www.ngu.no og GeoNorges API økte fra 26 000 i 2020 til 27 000 i 2021. Antall brukerbesøk på NGUs kartapplikasjoner økte fra 680 000 i 2020 til 1 130 000 i 2021.

NGU har i 2021 tatt i bruk en rekke felles systemer og felleskomponenter for å bedre sine tjenester og løsninger, både for eksterne brukere og for NGUs ansatte.

Arbeid med IKT-sikkerhet er en kontinuerlig prosess. NGU har inngått en avtale med Sikt (tidligere Uninett) om deres cybersikkerhetssenter, som hever sikkerhetsnivået i etaten, bl.a. innenfor trusseletterretning, datainnsamling og rapportering for enklere å beholde kontroll ved eventuelle sikkerhetshendelser, i tillegg til respons ved angrep.

Anskaffelse av nytt forskningsfartøy

Ved behandlingen av Innst. 360 S (2019–2020) vedtok Stortinget en samlet ramme på 60 mill. kroner i 2020 til anskaffelse av et nytt forskningsfartøy til bruk innenfor marin forskning og marin-geologisk kartlegging av kyst- og fjordområder. NGU valgte, etter en anbudsrunde i 2021, Oy Kewatec AluBoat Ab som leverandør for bygging av forskningsfartøyet. Byggingen av fartøyet startet høsten 2021 og forventes ferdigstilt høsten 2022.

Prioriteringer 2023

NGU skal innrette sin virksomhet på en måte som i størst mulig grad bidrar til måloppnåelse.

Som en del av dette, skal NGU øke kartleggingen av mineralressurser, med særlig vekt på mineralområder som kan spille en stor rolle i det grønne skiftet, f.eks. sjeldne jordarter. Kartleggingen bør være størst der det dokumenterte samfunnsøkonomiske overskuddet er størst og i tråd med NGUs kartleggingsplan.

For å bidra til en trygg og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling skal NGU innhente og formidle geologisk kunnskap. Konkret skal NGU identifisere og gjennomføre tiltak som skal gi bedre muligheter for valg av bærekraftige løsninger i samfunnet, både for myndigheter, bedrifter og enkeltpersoner.

NGU skal framskaffe best mulig data for å underbygge resultater av sin virksomhet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 202,5 mill. kroner. Dette skal dekke lønns- og pensjonsutgifter, husleie, reiseutgifter, andre administrative utgifter og investeringer. Bevilgningen er foreslått økt med 10 mill. kroner til økt kartlegging av mineralressurser. Bevilgningen er også foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Det foreslås satt av 29,3 mill. kroner til Mareano-programmet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Under denne posten føres utgifter til eksterntfinansierte prosjekter. Det foreslås en bevilgning på 73,5 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for prisvekst og redusert som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. nærmere omtale i pkt. 3.2 i innledningsdelen av proposisjonen. Det har de siste årene vært vanskeligere å etablere eksternt finansierte samarbeidsprosjekter. Dette skyldes redusert reisevirksomhet pga. smitteverntiltak og koronapandemien i både 2020 og 2021. NGU har erfart at det å møtes fysisk i særlig planleggingsfasen er essensielt, både for å selv initiere samarbeidsprosjekter hvor eksterne inviteres inn og for å søke å bli med i andres samarbeidsprosjekter.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3905, post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre fremmes det forslag om fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktsfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
03	Oppdragsinntekter og andre inntekter	75 408	73 126	74 975
	Sum kap. 3905	75 408	73 126	74 975

Post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 75 mill. kroner for 2023. Under posten føres eksterne inntekter fra oppdrag og bidrag fra eksterne deltakere til finansiering av samfinansieringsprosjekter. Oppdraget fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) knyttet til kartlegging av skredfare utgjør det største enkeltprosjektet. Samarbeidet med Norsk Romsenter og NVE om å drive et nasjonalt senter for bruk av satellittbaserte innsynkingsmålinger (InSAR-data), f.eks. om innsynking i byer og bevegelse i ustabile fjellpartier, er også en viktig aktivitet. De øvrige oppdragsinntektene ventes i hoved-

sak å komme fra oljeselskaper, Norges forskningsråd, mineralindustrien, kommuner, fylkeskommuner, andre departementer og statlige etater. Inntektene skal dekke NGUs driftsutgifter knyttet til oppdragsvirksomhet og eksternt finansierte prosjekter. Bevilgningen er foreslått økt for prisvekst og redusert som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. omtale under kap. 905, post 01 og særskilt omtale i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 905, post 21 og forslag til vedtak II, 1, og en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme postene, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	60 961	60 534	61 850
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	6 029	10 900	11 100
31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	4 301	6 966	6 100
32	Miljøtiltak Folldal			16 000
	Sum kap. 906	71 291	78 400	95 050

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 redusert med 100 000 kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) skal bidra til økt verdiskaping gjennom å legge til rette for en langsiktig ressurstilgang basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler i Norge. DMF skal også bidra til at Svalbards

geologiske ressurser forvaltes og utnyttes best mulig til nytte for samfunnet.

Etaten er et statlig forvaltningsorgan lokalisert i Trondheim og på Svalbard. Virksomheten utførte 56,8 årsverk i 2021.

DMF tildeler undersøkelsesrett og utvinningsrett til mineralske ressurser som staten eier og gir driftskonsesjon for mineralvirksomhet på alle typer mineraler. DMF er høringsinstans og har innsigelseskompetanse i saker om mineralske ressurser etter plan- og bygningsloven. Videre kan DMF være ansvarlig myndighet for konse-

kvensvurderinger etter plan- og bygningsloven for større uttak av mineralressurser.

På fullmakt fra Nærings- og fiskeridepartementet administrerer og følger DMF opp en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver.

På Svalbard er grunnlaget for DMFs virksomhet Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. DMF utsteder mineraltillatelse og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapittel 11 Bergmesteren i Svalbardbudsjettet.

Det er fastsatt følgende mål for DMF for 2021:

- DMFs bruk av virkemidler skal føre til en langsiktig, forsvarlig og bærekraftig forvaltning, utvinning og bearbeiding av mineraler.
- DMFs virksomhet skal føre til at tidligere mineralvirksomhet er forsvarlig sikret, og at tiltak for å redusere miljøkonsekvenser på hjemfalte gruveeiendommer underlagt Nærings- og fiskeridepartementet er gjennomført.
- DMFs virksomhet skal føre til at Svalbards geologiske ressurser forvaltes og utnyttes på en best mulig måte for samfunnet.
- DMFs virksomhet skal føre til god kommunikasjon og brukerrettet veiledning innenfor etatens virksomhetsområder.

For 2023 foreslås det noen endringer i DMFs målstruktur:

- DMF skal til enhver tid sørge for en mest mulig bærekraftig forvaltning av Norges mineralressurser basert på helhetlige samfunnsøkonomiske vurderinger.
- DMFs virksomhet skal føre til en lønnsom og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler.
- DMFs virksomhet skal føre til en forsvarlig sikring av tidligere mineralvirksomhet og så langt som mulig redusere miljøkonsekvenser på hjemfalte gruveeiendommer underlagt Nærings- og fiskeridepartementet innenfor gjeldende budsjetttrammer.
- DMF skal sørge for at Svalbards geologiske ressurser i størst mulig grad forvaltes og utnyttes helhetlig i tråd med svalbardpolitiske målsettinger og Bergverksordningen.
- DMF skal til enhver tid, og innenfor tilgjengelige rammer, ha et best mulig kunnskapsgrunnlag om mineralnæringen.

Resultater 2021

Forvaltning

Etter innføring av den nye mineralloven i 2010 må store deler av mineralnæringen i Norge ha konsekvens for å kunne drive næringsvirksomhet. En rekke nye aktører ble med dette omfattet og måtte søke om konsesjon. Mange av disse søknadene kom ved utløpet av overgangsordningen på fem år, ved utgangen av 2014, noe som resulterte i en lang saksbehandlingskø hos DMF. Konsesjonskøen har preget DMFs ressursbruk og prioritering i årene etter.

I 2021 etablerte DMF prosjektet «konsesjonskøen 2021», for målrettet å ferdigstille konsesjonskøen, noe som lyktes. Det er fortsatt noen saker som er satt på vent, men dette skyldes i hovedsak utenforliggende forhold som at saken krever ytterligere utredning, manglende kapasitet hos eksterne utredere eller pågående behandling etter plan- og bygningsloven. Ved utgangen av 2021 var 36 saker satt på vent. DMF går nå over i en mer normal fase når det gjelder behandling av konsesjonsøknader, uten en stor mengde restanser. I 2020 fikk DMF støtte gjennom medfinansieringsordningen for etablering en digital konsesjonsbehandlingsprosess. Prosjektet skal ferdigstilles i 2022, og formålet er å heve kvaliteten på og effektivisere DMFs konsesjonsbehandling. Prosjektet legger vekt på dialog med og oppfølging av søkerne av driftskonsesjon, faglig samhandling i DMF og reduksjon av manuelle arbeidsoppgaver.

I 2021 økte antallet plansaker som ble forelagt DMF, fra 1 169 i 2019 til 1 406 i 2021. Departementet anser dette som en positiv utvikling, og det kan ses i sammenheng med veiledningsarbeidet DMF har gjort overfor kommunene. Arbeidet til DMF medfører også at etaten kan bli involvert på et tidlig tidspunkt i planprosessen og på den måten bidra til et bedre resultat. I 2021 har antall tildelinger av undersøkelsesretter økt, fra 264 i 2020 til 417 i 2021. En undersøkelsesrett gir innehaveren rett til å foreta undersøkelser i grunnen for å kunne vurdere forekomst av mineraler og potensialet for eventuell framtidig uttak/drift.

Det er et stort antall virksomheter som er underlagt tilsyn etter mineralloven. I 2021 gjennomførte DMF tilsyn ved 33 av 1 500 mineraluttak, og 29 av disse ble gjennomført som fjerntilsyn på grunn av koronapandemien. Ved 61 pst. av tilsynene ble det avdekket avvik. Hensikten med tilsynene er å undersøke at aktørene overholder krav etter mineralloven og forskrift. Tilsyn vil også kunne ha en veiledende effekt med tanke på hvordan lovens krav skal forstås. DMF har til en

viss grad fulgt opp sitt tilsynsansvar gjennom andre kontrollaktiviteter. Stedlige tilsyn vil imidlertid ikke kunne erstattes fullt ut gjennom dokumentkontroller, og de vil i enkelte tilfeller være nødvendige for å kunne avdekke alle relevante forhold. I DMFs tilsynsarbeid er det et mål at effekten av tilsynsaktiviteten ikke kun skal tilfalle tilsynsobjektet, men også at resultater og funn kan bidra til forbedret atferd hos andre aktører i næringen.

Miljøtiltak og vannovervåking

På fullmakt fra Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører DMF tiltak for å redusere miljøkonsekvenser etter tidligere mineralvirksomhet i områder hvor departementet har et eier- eller forvaltningsansvar.

Miljødirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensingstiltak i gruveområder med antatt størst forurensingsrisiko. I samarbeid med Miljødirektoratet vurderer DMF ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

DMF gjennomfører vannovervåking av gruveområdene på Løkken, Folldal, Sulitjelma og Røros (Nordgruvefeltet). Formålet er å overvåke miljøtilstanden i vannforekomstene på årlig basis for å sikre at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om mulighetene for å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i vassdragene som påvirkes av avrenning fra gruveområdene. Overvåkingsprogrammene omfatter både vannkjemiske undersøkelser (hvert år) og biologiske undersøkelser (hvert tredje år). All overvåking er utført etter disse programmene, og data rapporteres til Miljødirektoratet.

Løkken

Miljødirektoratet har gitt Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om å iverksette tiltak for å begrense forurensingen ved Løkken Gruver og har gitt sin tilslutning til en tiltaksplan. DMF har ansvar for å gjennomføre tiltaksplanen. I 2021 har etaten dokumentert at effekten av gjennomførte tiltak på Løkken er god. To av tre miljømål fra pålegget fra 2008 er oppnådd. I 2021 startet DMF med å utarbeide en revidert tiltaksplan for å lukke det siste miljømålet om at «tilførsel fra Fagerligvatnet til Bjørnlivatnet skal opphøre». Nøytraliseringsanlegget hadde stort sett stabil drift i 2021, og DMF arbeider kontinuerlig med å vedlikeholde anlegget og forbedre installasjoner ut fra behov. Totalt for året er det behandlet 507 885 m³

gruvevann, og forbruket av kalk ved nøytraliseringsanlegget var 450 tonn.

Resultater fra vannovervåkingen på Løkken viser at det er store årlige variasjoner ved de ulike målestasjonene. Vannkjemien i Raubekken viser høye tungmetallkonsentrasjoner og at bekken er påvirket av tidligere gruvedrift. Den stede gne grenseverdien for kobber på 175 mikrogram per liter (µg/l) ble overholdt i 2021. Fiskeundersøkelsene i Raubekken viser at fisk er svært negativt påvirket av gruveavrenning nedstrøms Løkken verk. Vannovervåkingen viser at det kun er enkelte perioder der kjemisk tilstand i Orkla påvirkes negativt. Om dette er fra Løkken verk eller fra andre kilder er uvisst. Grenseverdien på 10 µg/l for kobber ble overholdt i 2021. Fiskeundersøkelsene i Orkla, både nedstrøms og oppstrøms utløpet fra Raubekken, tyder på at laks nedstrøms vassdraget ikke er negativt påvirket av gruveavrenning fra Løkken verk.

Samlet sett er det en avtakende trend for kobberkonsentrasjonen tilknyttet Løkken Verk. Den avtakende trenden er forsterket etter oppstart av nøytraliseringsanlegget i 2018.

Folldal

Miljødirektoratet har pålagt Nærings- og fiskeridepartementet å gjennomføre tiltak for å redusere forurensingen fra gruveområdet i Folldal. I pålegget er målsettingen å redusere avrenningen fra gruveområdet med 60-90 pst. sammenlignet med en kartlegging gjennomført i 1998. Videre er det et mål at konsentrasjonen av kobber i Folla ved Folshaugsmoen skal reduseres ned mot 10-15 µg/l. DMF oversendte i januar 2022 en helhetlig tiltaksplan for opprydding etter gruvedriften i Folldal til departementet. I utarbeidelsen av den helhetlige tiltaksplanen har det vært en målsetting å finne fram til tiltak som er robuste og bærekraftige, som ivaretar kulturminnene i Folldal og gir minst mulig ulemper for lokalsamfunnet. Den helhetlige tiltaksplanen konkluderer med at det kreves tre tiltak for å oppfylle miljøpålegget:

1. Grøftesystemet og survannsnettets må utbedres.
2. Gruvemassene må sikres mot avrenning ved at de dekkes til.
3. Det må etableres et renseanlegg med slamhåndtering.

Etter departementets vurdering danner den helhetlige planen et godt utgangspunkt for å få løst miljøutfordringene, og departementet ga i februar 2022 sin tilslutning til at DMF kan starte arbeidet

med å gjennomføre tiltak 1 innenfor DMFs nåværende budsjettramme. Tiltaket kan gjennomføres uavhengig av tiltak 2 og 3. Det er knyttet noe usikkerhet til gjennomføring av tiltak 2 om tildekking av forurensede masser, da disse er viktige i et kulturminneperspektiv. DMF har med bakgrunn i dette løpende dialog med Folldal kommune og Riksantikvaren. I tillegg vil departementet og DMF ha dialog med miljømyndighetene om planlegging og gjennomføring av aktuelle tiltak fra den helhetlige tiltaksplanen.

Resultater fra Folldal viser høye tungmetallkonsentrasjoner, og at elva Folla er sterkt påvirket av tidligere gruvedrift. Samlet avrenning fra gruveområdet til Folldal verk måles ved en prøvestasjon. Vannprøvene viser høye konsentrasjoner av tungmetallene kadmium, krom, nikkel, arsen, kobber og sink, med spesielt høye konsentrasjoner av kobber og sink. For 2021 er gjennomsnittet for kobber 57 186 µg/l og 38 571 µg/l. Den stedegne grenseverdien for kobber ved Folhaugsmoen på 10-15 µg/l ble overskredet i alle prøvene fra 2021, med unntak av januar (13,5 µg/l). Gjennomsnittet fra prøvestasjonen er på 18,4 µg/l. På bakgrunn av de gjennomførte undersøkelsene i Folldal er det tidligere konkludert med at de gamle veltene/slagghaugene er hovedkilden til forurensing, og at disse fortsatt er en aktiv kilde. Pålegg om reduksjon av forurensingen fra gruveområdet i Folldal er ikke oppnådd.

Sulitjelma

I 2018 ble det utarbeidet en fagrapport av Norges geotekniske institutt på oppdrag av DMF, hvor anbefalingen var å ikke gjennomføre omfattende tiltak. Dette skyldes at tiltak kan medføre fare for spredning av forurensing ved at metaller frigjøres fra bunnsedimentene i Langvatnet og dermed virke mot sin hensikt. Overvåking på elleve målepunkter viser at det ikke er en forverring av kobberkonsentrasjonen i Langvatnet.

Vannovervåkingen i Sulitjelma viser en gjennomsnittlig kobberkonsentrasjon i 2021 i vann fra Grunnstolen på 11 331 µg/l. Når vannet ledes fra Grunnstolen og ut i elva Giken, synker kobberkonsentrasjonen til 2 566 µg/l. Vannovervåkingen tyder på at hovedbidraget til kobber i Langvatn kommer fra Grunnstollen via Giken og Furuhaugbekken. Det er også sannsynlig at sedimentene i Langvatnet er såpass forurenset med spesielt kobber, at sedimentene i seg selv er en kilde til forurensing. I 2021 ble den stedegne grenseverdien for Langvatnet på 10 µg/l kobber oversteget for alle enkeltmålinger med unntak av to prøveta-

kingsrunder. Gjennomsnittlig kobberkonsentrasjon ved en prøvestasjon ved utløpet av Langvatnet var på 14,9 µg/l og PH-verdi på 7. Fiskeundersøkelsene ved Sulitjelma viser at påvirkede bekker har meget reduserte fiskesamfunn. Tetthet for ørret er imidlertid generelt lav, også for mindre påvirkede bekker. Metallanalysene av fiskefilet fra ørret høsten 2021 viser at nivået av metaller var godt under nivået for EUs anbefalte grenseverdier for omsetting og gjeldende kostholdsråd for inntak av sjømat. Konsentrasjonen av kobber i lever fra ørret var vesentlig lavere i 2021, enn høsten 2018. Analysene av metaller i fisk samsvarer med analysene av vannkjemien som viser en svak nedgang i kobberkonsentrasjonen i måleperioden 1990 til 2021. Samlet sett viser resultater fra vannovervåkingen i Sulitjelma at Langvatnet fortsatt tilføres forurensing fra gruvevirksomheten, men at den kjemiske vannkvaliteten ved utløp av Langvatnet ved Hellarmo er god.

Røros

I henhold til pålegg fra Miljødirektoratet fra 2016 skal miljøtilstanden i vannforekomster ved Nordgruvefeltet overvåkes årlig for å sikre at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om muligheten for å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand. Nordgruvefeltet omfatter kobbergruver med driftsperiode fra 1657 til 1977, og den tidligere gruvedriften har medført at metall- og sulfidholdig gruveavfall er spredt i området rundt gruvene. Resultater fra vannovervåkingen på Røros viser at vannkjemien i Orva er sterkt påvirket av avrenning fra Nordgruvefeltet. Analyser av vannprøver fra Orva viser at gjennomsnittskonsentrasjonene av både kobber, sink og kadmium overstiger grenseverdien for årlig gjennomsnitt gitt i vannforskriften. Analysene viser også at dette påvirker også vannkvaliteten i Glomma. Gjennomsnittlig kobberkonsentrasjon i Glomma i 2021 øker fra 1,16 µg/l før utløpet av Orva til 38,65 µg/l etter utløpet av Orva. Nordgruvefeltet er ikke hjemfalt til staten.

Sikring

I 2021 har DMF prioritert å videreutvikle metodikken for risikobasert porteføljestyring for farlige gruveåpninger. Den tar utgangspunkt i tilgjengelig informasjon fra tidligere sikringsbefaringer, meldinger fra eksterne og samfunnsøkonomiske analyser. Hensikten er å få en samlet oversikt over sikringsporteføljen som sammen med kost-nytte vurderinger vil være styrende for prioritering av

tiltak. DMF har også arbeidet med å videreutvikle gruvesikringsregisteret og aktsomhetskart.

DMF har gjennomført fysiske sikringstiltak ved to gruvesjakter ved Vigsnes på Karmøy og lukket en dagåpning på Røstvangen gruve i Østerdalen. Direktoratet har også, som vassdragsteknisk ansvarlig, gjennomført ordinære befaringer ved Skorovatn, Joma, Knaben, Løkken og Gjersvika i henhold til damsikringsforskriften. Befaringene avdekket ikke behov for umiddelbare tiltak. Damsikkerhetsforskriften stiller krav til jevnlig revurdering av damanlegg, og hyppigheten av revurdering avgjøres av dammens klassifisering. Krav om revurdering gjelder for damanleggene på Løkken og Knaben, og det er inngått kontrakt med konsulent om revurderingsarbeidet. Arbeidet ble startet sommeren 2021 og er videreført i 2022.

Prioriteringer 2023

DMF skal innrette sin virksomhet på en måte som i størst mulig grad bidrar til måloppnåelse. Som en del av dette skal DMF styrke eget kunnskapsgrunnlag for å kunne utøve god veiledning overfor næringslivet og offentlig forvaltning. DMF skal videreutvikle rollen som helhetlig direktorat med bredt sammensatt fagkompetanse. Arbeid for økt tilsynsvirksomhet skal også prioriteres.

DMF skal iverksette trinn 1 av helhetlig plan for opprydding etter gruvevirksomhet i Folldal, i god dialog med relevante myndigheter. Videre skal DMF fortsette arbeidet med revidert tiltaksplan for Løkken gruver, for å kunne nå det siste delmålet i miljøpålegget for dette området.

DMF skal framskaffe best mulig data for å underbygge resultater av sin virksomhet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 61,8 mill. kroner i 2023. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgif-

ter i 2023 og nedjustert på grunn av for høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. På Svalbardbudsjettet for 2023 foreslås det i tillegg bevilget om lag 2,24 mill. kroner for 2023 under kap. 11 Bergmesteren, til drift av virksomheten på Svalbard.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 11,1 mill. kroner i 2023. Midlene vil bli brukt til sikring av farlige gruveåpninger, tiltak for å redusere forurensingen fra gamle gruveområder og til vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensings tiltak. I tillegg vil deler av bevilgningen bli benyttet til arbeidet med nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak på gamle gruvebygninger som eies av Nærings- og fiskeridepartementet.

Post 31 Miljøtiltak Løkken, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 6,1 mill. kroner i 2023. Bevilgningen skal dekke kostnader knyttet til gjennomføring av tiltak i samsvar med tiltaksplan for Løkken gruver. Det foreslås å videreføre øvre ramme på 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken, jf. forslag til vedtak XIII, 1.

Post 32 Miljøtiltak Folldal, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 16 mill. kroner i 2023. Totalkostnaden for oppryddingsarbeidet er i perioden 2023 til 2028 anslått til 225 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til gjennomføring av miljøtiltak for å redusere forurensingen etter den tidligere gruvevirksomheten i Folldal. I tillegg til bevilgningsforslaget for 2023 foreslås en fullmakt for staten til å pådra seg forpliktelser knyttet til hele den foreslåtte prosjektrammen på 225 mill. kroner, jf. forslag til vedtak XIII, 3.

Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Leie av bergrettigheter og eiendommer	73	85	100
02	Behandlingsgebyrer	1 090	800	800
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	1 180	1 000	1 000
	Sum kap. 3906	2 343	1 885	1 900

Post 01 Leie av bergrettigheter og eiendommer

Inntektene kommer fra leie av bergrettigheter og utleie av gruveeiendommer. Det foreslås en bevilgning på 100 000 kroner i 2023. Det foreslås også at bortfeste av gruver til museale formål kan skje vederlagsfritt, jf. forslag til vedtak XVIII.

Post 02 Behandlingsgebyrer

Inntektene kommer fra behandlingsgebyr, forundersøkelses- og utvinningssøknader. Det foreslås en bevilgning på 800 000 kroner i 2023.

Post 86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Etter minerallovens §§ 66 og 67 kan Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ilegge henholdsvis tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Gebyr kan ilegges ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av mineralloven og tvangsmulkt for å sikre at bestemmelsene i mineralloven eller vedtak i medhold av loven blir gjennomført.

Det foreslås en bevilgning på 1 mill. kroner i 2023.

Kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	50 963	64 766	117 050
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	145 833	317 500	395 000
30	Opprydding Søve	1 936	40 700	41 500
	Sum kap. 907	198 732	422 966	553 550

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 50 000 kroner
- post 21 ble redusert med 80,7 mill. kroner
- post 30 ble redusert med 35,7 mill. kroner

Norsk nukleær dekommisjonering (NND) er et statlig forvaltningsorgan opprettet i 2018. Virksomheten er lokalisert med hovedkontor i Halden

og avdelingskontor på Kjeller. NND er nasjonalt organ for opprydding etter den nukleære virksomheten ved Institutt for energiteknikk (IFEs) anlegg på Kjeller og i Halden og for sikker håndtering av nukleært avfall. NND skal bidra til samfunnsøkonomisk gode løsninger innenfor sitt ansvarsområde og utføre oppgavene på en måte som sikrer tillit i samfunnet. NND skal som del av sitt oppdrag også håndtere opprydding av avfall fra Søve gruver.

For å sørge for klare ansvarsforhold, statlig kontroll og redusere antallet kostnadsdrivende

parallele funksjoner hos IFE og NND, legges det opp til en så rask overføring som mulig av ansvar, nødvendig personell, oppgaver og atomanlegg fra IFE til NND. NND utførte 25 årsverk i 2021.

Resultater 2021

2021 var som de foregående årene et oppbyggings- og planleggingsår for NND. Etatens hovedprioritet var å forberede organisasjonen på å overta alle relevante anlegg med tilhørende personell og ansvar fra IFE og Statsbygg. Dette innebærer bl.a. å videreutvikle samhandlingen med IFE, utvikle system og organisering for prosjektstyring, utvikle og iverksette ledelsessystem og kartlegge og planlegge for nødvendig kompetanse og utvikling av nødvendige strategier innenfor et bredt område. Utarbeidelse av søknad om konsesjon for å eie og drive atomanleggene var særlig sentralt.

Planlegging av oppryddingsarbeidet inkluderte bl.a. forprosjekt for riving av atomanleggene på Kjeller og i Halden, utredning av midlertidig lager og behandlingsanlegg for radioaktivt avfall og konseptvalgutredning for et deponi. Framdriften i planleggingen går imidlertid saktere enn planlagt. En årsak er at man ikke har hatt oversikt over kompleksiteten i prosjektene på forhånd. Videre har koronapandemien medført redusert aktivitet og begrenset tilgang til anlegg og lokaler, og det har vært krevende å rekruttere rett kompetanse for flere stillingskategorier i forbindelse med oppbygging av NNDs organisasjon. Som følge av disse utfordringene ble bare 145,8 av 284 mill. kroner av tildelte midler til opprydding benyttet i 2021. Konsekvensen av redusert framdrift er at det vil påløpe merkostnader på lengre sikt, da hovedtyngden av oppryddingsarbeidet ikke kan starte, samtidig som driftskostnadene løper fordi anleggene må driftes i tråd med konsesjon.

Prioriteringer i 2023

Hovedprioriteringen for NND i 2023 vil være å legge til rette for overføring av nukleære anlegg og personell fra IFE. Videre skal NND i samarbeid med IFE prioritere planlegging av oppryddingsarbeidet. Dette omfatter bl.a. nødvendige behandlingsanlegg, lagre og deponier for norsk radioaktivt avfall, inkludert avfall fra Søve gruver.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 117,1 mill. kroner i 2023. Dette er en økning på om lag 52 mill. kroner fra 2022 som i hovedsak skyldes behov for å bygge opp etaten for å klargjøre og tilrettelegge for virksomhetsoverdragelse fra IFE. Bevilgningen skal dekke lønn, husleie, konsesjonsgebyr til DSA og andre driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal benyttes til nødvendige oppryddingsrelaterte aktiviteter. Det omfatter bl.a. videre utredninger om behandling av ikke-lagringsbestandig brukt reaktorbrensel, IT-systemer, IFEs oppryddingskostnader, inkludert investeringer i trygg lagring og deponering av reaktorbrensel og annet radioaktivt avfall, tredjeparters kostnader til å delta i ulike prosesser og planlegging av framtidig dekommisjonering av reaktoranleggene. Utredninger knyttet til overføring av nukleære oppgaver, anlegg og personell fra IFE til NND kan også dekkes av posten.

Det foreslås bevilget 395 mill. kroner i 2023. Dette er en økning på 77,5 mill. kroner fra saldert budsjett 2022, som særlig er knyttet til forberedelse og planlegging av oppryddingsarbeidet. I tillegg foreslås en bestillingsfullmakt på 450 mill. kroner ut over gitt bevilgning på posten for å kunne inngå avtaler som kommer til utbetaling i senere år, jf. forslag til vedtak VII, 2.

Post 30 Opprydding Søve

Staten har påtatt seg å finansiere og gjennomføre opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–1965. Statens strålevern ga i 2014 Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om opprydding.

Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 NND i oppdrag å forestå den videre forberedelsen og gjennomføringen av nødvendige miljøtiltak. NND har i 2021 gjennomført en anbudskonkurranse for en totalentreprise om opprydding av

radioaktivt avfall på Søve. Etter at resultatet av konkurransen ble meddelt i september 2021, mottok NND klage på tildeling av kontrakten. Klager begjærte, og fikk medhold i, en midlertid forføyning om å stanse kontraktsinngåelsen. Avgjørelsen ble ikke anket, og det er besluttet at oppdraget skal lyses ut på nytt. NND tar sikte på å gjennomføre ny konkurranse for en totalentreprise i løpet av høsten 2022, med forventet tildeling av kontrakt i første kvartal 2023. Det foreslås en bevilgning på 41,5 mill. kroner til miljøtiltak Søve i 2023. Det er knyttet usikkerhet til resultat av anbudskonkurranse, endelige kontraktsummer

og gjennomføringsplan. Eventuelle behov for å vurdere endringer av bevilgning vil først foreligge når man har mer kunnskap om tilbudene i konkurransen.

Den økonomiske rammen for prosjektet er ikke endret. Ved forrige anbudskonkurranse var kontraktens verdi estimert til om lag 120 mill. kroner, men at den kunne bli høyere. I 2021 ble det gitt en bestillingsfullmakt for inngåelse av kontrakt på 150 mill. kroner. Det foreslås en tilsvarende bestillingsfullmakt for 2023 på 150 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII, 3.

Kap. 3907 Norsk nukleær dekommisjonering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Innbetaling fra Institutt for energiteknikk	514		
	Sum kap. 3907	514		

Post 01 Innbetaling fra Institutt for energiteknikk

Ved behandlingen av Meld St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* vedtok Stortinget at staten skal dekke alle kostnader til oppryddingen, jf. Innst. 293 S (2020–2021). Inntekten i 2021 er sluttinnbetaling ved avvikling av IFEs dekommisjoneringsfond.

Post 02 Diverse inntekter

Det foreslås ingen bevilgning på denne posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for NND å inntektsføre refusjoner og andre mindre inntekter i 2023, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Kap. 908 Institutt for energiteknikk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd til drift av atomanlegg	311 050	322 500	358 900
71	Tilskudd til sikring av atomanlegg	35 000	42 000	19 000
72	Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur		40 000	65 000
	Sum kap. 908	346 050	404 500	442 900

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 70 ble økt med 2,5 mill. kroner
- post 72 ble redusert med 25 mill. kroner

Institutt for energiteknikk (IFE) er et teknisk-industrielt forskningsinstitutt med virksomhet

innen bl.a. nukleær forskning, reaktorsikkerhet, digitale systemer, fornybar energi og radiofarmasi. Instituttet er en selveiende stiftelse som disponerte om lag 664 årsverk i 2021, hvorav ca. 210 var tilknyttet nukleær sektor. Totalomsetningen i 2021 var på 1,14 mrd. kroner, inkludert tilskudd fra staten. IFE eier og drifter Norges to atomreaktorer, i Halden og på Kjeller. Reaktorene ble stengt for ordinær drift i henholdsvis 2018 og 2019, men må driftes også i nedstengt tilstand. Staten finansierer drift og sikring av reaktorene og oppryddingskostnader. Hovedmålet for bevilgningene er å ivareta sikkerhet ved de nukleære anleggene og trygg og effektiv håndtering av nukleært avfall. I Halden er IFE vertskap for Haldenprosjektet, som er et internasjonalt forskningsprosjekt innen atomsikkerhet som staten delfinansierer. Statens bidrag til Haldenprosjektet bevilges for perioden 2021-2023 over kap. 920, post 50.

IFE har ikke økonomisk mulighet til å dekke oppryddingskostnadene etter reaktorvirksomheten, og staten tok i 2016 ut fra et samfunnsmessig hensyn et medansvar for finansiering av opprydding av atomavfall fra norsk nukleær forskningsvirksomhet. Stortinget vedtok i 2021 at staten skal dekke alle kostnader til oppryddingen, jf. Innst. 293 S (2020–2021).

Nærings- og fiskeridepartementet har innført en formell styringsdialog med IFE knyttet til tilskuddene til drift og sikring av den nukleære virksomheten og foretar oppnevning av IFEs styre med unntak av ansattrepresentantene. IFEs nukleære anlegg og nødvendig personell tilknyttet disse skal så snart det lar seg gjøre overføres Norsk nukleær dekommisjonering (NND).

Resultater 2021

IFE har i 2021 driftet Haldenreaktoren og anleggene på Kjeller i nedstengt tilstand, og kompetansen på anleggene har i hovedsak blitt opprettholdt. Samtidig har IFE flere pålegg knyttet til sikkerhet fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet hvor oppfølgingen ikke er avsluttet.

Bevilgningen er blitt brukt til å styrke sikringen av IFEs skjermingsverdige objekter i tråd med de pålegg som er gitt. Det er god framdrift i sikringsarbeidet, men det er noen forsinkelser som følge av koronapandemien. Det har vært utfordringer med å finne løsninger som ivaretar hensynet til Norske Skog Saugbrugs næringsvirksomhet på naboeiendommen til Haldenreaktoren. IFE kom til enighet med Norske Skog Saugbrugs i slutten av 2021. IFE iverksatte tidlig beredskap

for å opprettholde sikker drift av reaktorene etter utbruddet av koronaviruset og har opprettholdt nødvendig bemanning ved atomanleggene.

Prioriteringer 2023

Sikkerhet og sikring av anleggene skal ivaretas. IFE skal drive reaktoranleggene trygt og i henhold til konsesjonskravene. Pålegg fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, bl.a. om brenselhåndtering skal følges opp. IFE skal jobbe videre med å ferdigstille tiltak knyttet til pålegg på sikringssiden, oppfølging av sikkerhetsloven og Nærings- og fiskeridepartementets vedtak fra 2021 knyttet til klassifisering av IFEs skjermingsverdige objekter. Kompetansen på de nukleære anleggene skal ivaretas og utvikles slik at reaktorene kan dekommisjoneres på en trygg og samfunnsøkonomisk god måte. IFE skal gjøre nødvendige forberedelser til riving av reaktorene. Det skal legges til rette for en rask og trygg overføring av anlegg og nødvendig personell til NND.

Finansiering av oppryddingsrelaterte aktiviteter gjøres over kapittel 907, post 21.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til drift av atomanlegg

Tilskuddet skal dekke sikker drift ved IFEs reaktorer i nedstengt tilstand. Det foreslås bevilget 358,9 mill. kroner i 2023.

Post 71 Tilskudd til sikring av atomanlegg

Tilskuddet skal finansiere oppgradering av sikringsnivået ved IFEs nukleære anlegg i tråd med de pålegg som er gitt av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, oppfølging relatert til sikkerhetsloven og Nærings- og fiskeridepartementets vedtak fra 2021 knyttet til klassifisering av IFEs skjermingsverdige objekter. Det foreslås en bevilgning på 19 mill. kroner i 2023.

Post 72 Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur

Det legges opp til at de nukleære anleggene skal overføres fra IFE til NND. Dette innebærer at IFE må flytte en rekke laboratorier og IKT-infrastruktur knyttet til sin øvrige virksomhet ut av området som skal overføres til NND. For å sikre framdriften i oppryddingsarbeidet gis IFE et lån for å finansiere flyttingen.

Det foreslås en bevilgning på 65 mill. kroner for 2023. Det foreslås videre en fullmakt om til-

sagn om lån på 40 mill. kroner som sammen med bevilgningene i 2022 og 2023 dekker de anslåtte flyttekostnadene, jf. forslag til vedtak XII, 4.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statsgarantien for ansvaret foreslås satt til 80 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 3.3 i del I av proposisjonen og forslag til vedtak XI, 1.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	2 602 967	2 205 000	2 228 000
	Sum kap. 909	2 602 967	2 205 000	2 228 000

Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning

Tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs skal bidra til å opprettholde norsk maritim kompetanse og sørge for rekruttering av norske sjøfolk på skip under norsk flagg. Tilskuddsordningen kompenserer delvis for kostnadsulempen ved å sysselsette arbeidstakere fra Norge og de andre EØS-landene. Sjøfartsdirektoratet forvalter ordningen på grunnlag av lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, forskrift og oppdragsbrev fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet.

Tilskuddsordningen er regelstyrt og rettighetsbasert. Den omfatter arbeidstakere på skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Rederier kan søke om tilskudd på grunnlag av innbetalt forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for tilskuddsberettiget mannskap. På bakgrunn av fartsområdeutvalgets rapporter ble ordningen forenklet og utvidet i 2016 og 2017. Etter endringene er ordningen utformet som åtte ulike tilskuddsmodeller med ulike vilkår og virkeområder:

- generell tilskuddsmodell for arbeidstakere på skip i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på petroleumsskip i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på passasjerskip i utenriksfart i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes
- tilskudd for arbeidstakere på seilskip i NOR

- generell tilskuddsmodell for arbeidstakere på skip i NIS
- tilskudd for arbeidstakere på lasteskip i utenriksfart i NIS
- tilskudd for arbeidstakere på konstruksjonskip i NIS

Tilskuddet er begrenset til 220 000 kroner per arbeidstaker per år i alle tilskuddsmodeller utenom den generelle tilskuddsmodellen for skip i NIS, hvor maksimal støtte er begrenset til 26 pst. av tilskuddsgrunnlaget.

Ordningen er godkjent av EFTAs overvåkingsorgan (ESA). Bevilgningen for 2023 dekker utbetalinger for seks terminer: 5.–6. termin 2022 og 1.–4. termin 2023.

Resultater 2021

I budsjettåret 2021 omfattet ordningen i gjennomsnitt om lag 12 000 sjøfolk. Antall sjøfolk har holdt seg stabilt i 2021, sammenlignet med 2020. Ordningen omfattet i gjennomsnitt 600 skip, fordelt på om lag 200 rederier. Fra 2020 til 2021 økte antall skip i ordningen. Samlet utbetaling av tilskudd i 2021 var om lag 2,6 mrd. kroner.

Den generelle tilskuddsmodellen for arbeidstakere på skip i NOR sto for den største andelen av tilskuddsutbetalinger. Tilskuddsmodellen for arbeidstakere på petroleumsskip i NOR hadde i gjennomsnitt flest sjøfolk. Gjennomsnittlig antall sjøfolk i tilskuddsmodellene for arbeidstakere på skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes, passasjerskip i utenriksfart i NOR og den generelle tilskuddsmodellen for skip i NIS

hadde en nedgang fra 2020 til 2021. Øvrige modeller hadde en vekst i antall sjøfolk i samme periode.

Tabell 5.3 Statistikk for tilskuddsmodeller under ordningen i 2021

Tilskuddsmodell	Antall sjøfolk	Antall skip	Antall rederier	Utbetalinger (i mill. kroner)
Skip i NOR, generelt	3 871	298	121	897
Petroleumsskip i NOR	4 031	114	25	862
Passasjerskip i utenriksfart i NOR	1 036	6	1	202
Skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes	874	11	1	117
Seilskip i NOR	92	3	3	15
Skip i NIS, generell	658	81	28	118
Lasteskip i utenriksfart i NIS	375	44	7	135
Konstruksjonsskip i NIS	1 050	39	16	257
Totalt	11 986	596	202	2 603

Rederier som mottar tilskudd, skal bidra til opplæring av arbeidstakere til sjøs og er pålagt å ha et visst antall opplæringsstillinger om bord gjennom året. Rederiene betaler månedlig inn 500 kroner per arbeidstaker omfattet av ordningen til kompetansefondet under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Fondets utbetalinger bidrar positivt til antallet opplæringsstillinger i norske rederier. I 2020 utbetalte stiftelsen tilskudd for om lag 2 800 stillinger. Tilskuddsmottakernes samlede kompetansefremmende bidrag til fondet beløp seg til om lag 79 mill. kroner.

Oslo Economics gjennomførte en undersøkelse i 2021 av hvorvidt tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk bidrar til kompetanseoverføring fra sjø til land. Undersøkelsen viste omtrent 50 pst. av de som har vært til sjøs, går til hav-

baserte næringer, der halvparten av disse igjen går til landbasert maritim næring.

Budsjettforslag 2023

Det foreslås en bevilgning på 2 228 mill. kroner til ordningen i 2023. Bevilgningen skal dekke utbetalinger av tilskudd for seks terminer. Utbetalingene av tilskudd beror i stor grad på utviklingen i antallet tilskuddsberettigede sjøfolk i ordningen og lønnsnivået blant disse.

Regjeringen foreslår å videreføre makstaket på utbetalingene på 220 000 kroner per sysselsatt i samtlige tilskuddsmodeller utenom den generelle tilskuddsmodellen for skip i NIS, hvor grensen for maksimalt tilskudd på 26 pst. av tilskuddsgrunnlaget foreslås videreført.

Kap. 3909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Tilbakeføring av tilskudd	5 249	5 300	3 000
	Sum kap. 3909	5 249	5 300	3 000

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 redu-

sert med 3,3 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 01 Tilbakeføring av tilskudd

Sjøfartsdirektoratet fører kontroll med utbetalinger under tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Et av vilkårene for at rederier kan motta tilskudd, er at arbeidstaker det søkes om tilskudd for, har rett til sjømannsfradrag etter skatteloven.

Sjøfartsdirektoratet har fra 2019 forsterket kontrollen av at kravet om rett til sjømannsfradrag er oppfylt. Resultater fra kontrollen viser at de siste års særskilte kontroll har hatt en preventiv effekt. På usikkert grunnlag legges det til grunn forventede tilbakebetalinger på 3 mill. kroner i 2023.

Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	463 034	440 186	457 000
	Sum kap. 910	463 034	440 186	457 000

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 økt med 8,4 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Sjøfartsdirektoratets samfunnsoppdrag er at det skal være *en attraktiv sjøfartsadministrasjon med høye krav til sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier*.

Direktoratet er forvaltnings- og tilsynsmyndighet for fartøy med norsk flagg og utenlandske fartøy i norske farvann. Direktoratet ivaretar også funksjonen som realregister gjennom skipsregistrene Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Sjøfartsdirektoratet har hovedkontor i Haugesund, avdeling for skipsregistrering i Bergen og syv regioner med tilsynskontorer langs kysten. Direktoratet disponerte til sammen 349 årsverk i 2021, hvorav 227 ved hovedkontoret i Haugesund, 22 ved Skipsregistrene i Bergen og 100 årsverk ved regionene.

Hoveddelen av direktoratets virksomhet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. I saker som gjelder forurensing fra skip og vern av det marine miljøet, er direktoratet underlagt Klima- og miljødepartementet. Direktoratet bistår Kystverket bl.a. med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner, Petroleumsstilsynet med å håndheve petroleumsloven på norsk sokkel og Statens havarikommisjon i forbindelse med skipsulykker.

Sjøfartsdirektoratets hovedoppgaver er å forvalte og utvikle norsk og internasjonalt regelverk på skipsfartsområdet, føre risikobasert tilsyn og drive forebyggende arbeid innen sjøsikkerhet.

Videre forvalter direktoratet tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, jf. omtale under kap. 909.

Resultater 2021**Sikre og miljøvennlige fartøy**

Sjøfartsdirektoratet registrerer ulykker med norske fartøy (NOR/NIS) og ulykker med utenlandske fartøy i norske farvann.

I 2021 har Sjøfartsdirektoratet registrert 276 personulykker og 336 skipsulykker med næringsfartøy. Dette er over gjennomsnittet for de fem siste årene både for personulykker (216) og skipsulykker (250). En stor del skyldes økning i miljøutslipp, samt mindre alvorlige fartøy- og personskader. Det er også en økning i antall forlis. Parallelt med denne utviklingen har det vært en liten reduksjon i antall omkomne sammenlignet med tidligere år. Deler av utviklingen knyttet til de mindre alvorlige hendelsene kan skyldes bedre rapporteringskultur og høyere aktivitetsnivå, spesielt i NIS-flåten.

Direktoratet registrerer også ulykker med fritidsfartøy. I 2021 omkom 26 personer i fritidsfartøyulykker, noe som tilsvarer snittet de fem foregående årene. Det omkom seks personer i forbindelse med næringsfartøyulykker. Departementet har gitt Sjøfartsdirektoratet i oppdrag å utarbeide et faktagrunnlag for en nullvisjon for omkomne og hardt skadde. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Sjøfartsdirektoratets inspeksjons- og revisjonsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for å opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske og utenlandske skip i norske farvann. Direktoratet

driver risikobasert tilsyn, gjennomfører årlige risikovurderinger og velger ut områder som skal prioriteres. I 2021 var sikkerhetskultur og risikoforståelse et prioritert område. Det ble gjennomført til sammen 150 uanmeldte tilsyn på norskregistrerte skip. På grunn av koronapandemien har direktoratet utført færre uanmeldte tilsyn. Direktoratet har prioritert stedlig tilsyn med høy-

risikoskip for å ivareta sikkerhetsnivået. Det er etablert fjerntilsyn for fartøy med lav risiko.

Direktoratet har deltatt i det internasjonale arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO hvor direktoratet leder Norges delegasjon til sjøsikkerhetskomiteen og miljøkomiteen. I IMOs miljøkomité er det viktigste arbeidet fortsatt knyttet til reduksjon av klimagassutslipp fra internasjonal skipsfart.

Tabell 5.4 Sertifikater og båtførerbevis

Beskrivelse	2019	2020	2021
Personellsertifikater, antall utstedte	16 752	21 452	29 806
Båtførerbevis, antall utstedte	23 595	27 737	23 070
Internasjonalt båtførerbevis (ICC)	173	159	183

Sjøfolks kompetanse og velferd

Gjennom revisjoner og annen oppfølging har det blitt ført kontroll med at skoler og kurssentre som inngår i den maritime utdanningen, oppfyller internasjonale minimumskrav og relevant EU-regelverk.

Sjøfartsdirektoratet har gjennomført sertifiseringer etter den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILO) konvensjon om sjøfolks arbeids- og levevilkår og inspeksjoner på aktuelle fartøy.

Dagens velferdstjeneste vektlegger elektroniske løsninger, helse og trivsel for sjøfolk. Direktoratet tilbyr bl.a. e-bibliotek for sjøfolk, Sjøtrimkonkurransen, fotballturneringer for skipsbesetning, og en oversikt over velferdstilbud i norske og utenlandske havner.

NOR og NIS skal være attraktive kvalitetsregistre

NOR og NIS er realregistre som skal sikre rettsvern og realkreditt og være et ledd i den offentlige kontrollen med skip og skips eierforhold. En betydelig flåte under norsk flagg og en kompetent sjøfartsadministrasjon er viktig for norsk verdiskaping og for å sikre innflytelse i internasjonale myndighetsfora.

Det har i 2021 vært en liten nedgang i antall skip i NOR og en økning i antall skip i NIS. Nedgangen i NOR er først og fremst knyttet til innføring av årsgebyr for fritidsfartøy og mindre næringsfartøy som har medført en del slettelser. Innføringen av årsgebyret har ført til et mer oppdatert og korrekt register. Ved utgangen av 2021 var 20 518 fartøy registrert i NOR mot 21 232 i 2020 og 724 fartøy registrert i NIS mot 695 i 2020.

I 2021 var det om lag 18 500 norske sjøfolk, der om lag 15 600 arbeidet på skip i NOR og NIS.

Innreiseprosjektet

I februar 2021 ble det opprettet en ny ordning for bedrifter som åpnet opp for å hente inn strengt nødvendig arbeidskraft fra utlandet. Sjøfartsdirektoratet fikk ansvaret for å administrere ordningen. Ordningen opphørte i november 2021. Om lag 40 000 søknader ble behandlet i perioden. Direktoratet løste oppdraget på en god måte med hensiktsmessige digitale løsninger, effektiv veiledning og saksbehandling.

Oppsummering

Sjøfartsdirektoratet er konkurranseutsatt. Det innebærer at bl.a. service, brukervennlighet og kompetanse måles mot kvaliteten på tjenestene i andre lands sjøfartsadministrasjoner. Direktoratet har i 2021 arbeidet for at både nye og eksisterende brukere foretrekker Sjøfartsdirektoratet framfor andre flaggstater. Omstillingen i maritim næring krever at direktoratet opprettholder og fornyer sin kompetanse, og at det arbeides for at internasjonalt regelverk legger til rette for bruk av innovative løsninger og økt digitalisering i årene framover.

Prioriteringer 2023

Sjøfartsdirektoratet skal forvalte og videreutvikle regelverket på sjøsikkerhets- og miljøområdet. Tilsynsaktivitet skal være risikobasert. Direktoratet skal fortsette med forebyggende og holdnings-

skapende arbeid for å redusere antall ulykker i både nærings- og fritidsflåten.

Det framgår av Hurdalsplattformen at regjeringen vil innføre et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. 30. mai 2022 sendte regjeringen et forslag til lov om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel på høring med høringsfrist 31. august 2022. Lovforslaget har til formål å sørge for gode og rettfærdige betingelser for maritim næring i norske havområder og langs kysten. Sjøfartsdirektoratet vil få i oppgave å utføre tilsyn med at kravene overholdes. Det vil påløpe kostnader forbundet med tilsyn.

Videre skal Sjøfartsdirektoratet arbeide for ytterligere effektivisering av tjenestene. Direktoratet skal bidra til at skip skal være gode, seriøse og trygge arbeidsplasser bemannet med kompetente sjøfolk.

Videre skal det være en pådriver i det internasjonale regelverksarbeidet for sikkerhet, klima og miljø gjennom å delta i organisasjoner som IMO, ILO, Paris MoU og gjennom EØS/EU.

Det skal også vektlegges å møte næringens behov som følge av den grønne omstillingen i den maritime næringen, og videreutvikle den tekniske, maritime og juridiske kunnskapen knyttet til nye klima- og miljøvennlige løsninger.

Arbeidet med å markedsføre Norge som flaggstat for å få flere norske rederier til å velge NOR og NIS, skal videreføres.

Kravet om å ha høyhastighetsbevis for fritidsbåter og vannscootere som kan oppnå en hastighet fra 50 knop eller mer trer i kraft 1. juni 2023. Sjøfartsdirektoratet skal bl.a. få på plass tilstrek-

kelig antall godkjente kurstilbydere før kravet trer i kraft.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 457 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjonsutgifter og andre ordinære driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått økt med 9 mill. kroner mot tilsvarende økning av inntekter under kap. 3910, hvorav post 02 Maritime personellsertifikater foreslås økt med 1 mill. kroner og post 04 Gebyrer for skip i NIS foreslås økt med 8 mill. kroner. Den foreslåtte endringen skyldes utstedelse av anslagsvis 3 000 høyhastighetsbevis og økt aktivitet innenfor NIS. Anslaget knyttet til høyhastighetsbevis er usikkert. Videre er bevilgningen foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3910, post 03, jf. forslag til vedtak II, 1.

Andre utgifter

Sjøfartsdirektoratets utgifter knyttet til arbeid med deler av regelverket på miljøområdet, utarbeidelse og oppfølging av forvaltningsplaner mv. belastes Klima- og miljødepartementets kap. 1422, post 21.

Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR	221 563	227 477	233 195
02	Maritime personellsertifikater	24 157	19 619	21 135
03	Diverse inntekter	11 530	450	500
04	Gebyrer for skip i NIS	65 572	57 043	66 475
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	6 132	4 800	4 800
	Sum kap. 3910	328 954	309 389	326 105

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort føl-

gende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

– post 01 ble redusert med 320 000 kroner

- post 02 økt med 960 000 kroner
- post 04 ble økt med 7,92 mill. kroner

Post 01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR

Skip i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) er i hovedsak underlagt kontroll av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip og flyttbare innretninger i NOR omfatter førstegangsgebyr, årsgebyr, gebyr for flyttbare innretninger, andre NOR-gebyrer og gebyr for registrering av NOR-skip i Skipsregistrene.

Det foreslås en bevilgning på 233,2 mill. kroner.

Post 02 Maritime personellsertifikater

Posten omfatter gebyr knyttet til personlige sertifikater og obligatorisk båtførerbevis. Det ventes om lag 18 500 norske sertifikatutstedelser i 2023. Videre forventes at det avlegges om lag 23 500 båtførerprøver, og at det utstedes 200 internasjonale båtførerbevis. På bakgrunn av utstedelse av anslagsvis 3 000 høyhastighetsbevis er bevilgningen foreslått økt med 1 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning på 21,1 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter bl.a. refusjoner for oppdrag fra Petroleumstilsynet og Kystverket.

Kap. 911 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	121 118	122 166	124 050
70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning, <i>kan overføres</i>		2 000	2 100
	Sum kap. 911	121 118	124 166	126 150

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 redusert med 205 000 kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Det foreslås en bevilgning på 500 000 kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 910, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 04 Gebyrer for skip i NIS

Gebyrene for skip i NIS skal minst dekke virksomhetens kontrollutgifter og i tillegg norsk bidrag til IMO og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet. Gebyrene omfatter førstegangsgebyr, årsgebyr, andre NIS-gebyr og gebyr for registrering av NIS-skip i Skipsregistrene. Bevilgningen foreslås økt med 8 mill. kroner på grunn av økt aktivitet som medfører behov for å øke tilsyns- og kontrollvirksomheten, særlig innen ny teknologi ved nybygg og ombygginger. Det foreslås en bevilgning på 66,5 mill. kroner i 2023.

Post 86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Bestemmelsene i skipssikkerhetslovens §§ 55 og 56, skipsarbeidsloven § 12-3 og NIS-loven § 23 gir Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på lovene. Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i skipssikkerhetslovens § 50 til å ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkt kan ilegges dersom pålegg ikke er innfridd innen den pålagte fristen som er gitt i vedtaket. Det foreslås en bevilgning på 4,8 mill. kroner. Anslaget er usikkert. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Konkurransetilsynet skal bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å fremme konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv. Konkurransetilsynet fører tilsyn med konkurranseforholdene og håndhever konkurranseloven og EØS-avtalens konkurranseregler. Konkurranse-

loven forbyr samarbeid som begrenser konkurransen og misbruk av dominerende stilling. Bedrifter har plikt til å melde fusjoner og oppkjøp til Konkurransetilsynet, og tilsynet kan gripe inn mot konkurranseskadelige oppkjøp og fusjoner.

Tilsynet kan også påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige ordninger og reguleringer. Konkurransetilsynet skal i tillegg bidra til å fremme konkurranse og forhindre konkurranseskadelig atferd gjennom å øke kunnskap om konkurransereglene og fordelene ved velfungerende konkurranse i markedene. Økt kompetanse blant foretak om konkurransereglene forebygger brudd på konkurranselovens forbudsbestemmelser og bidrar til at håndhevingen blir mer effektiv.

Konkurransetilsynets hovedmål er *Velfungerende markeder hvor markedsaktørene etterlever konkurransereglene.*

Konkurransetilsynet ligger i Bergen og disponerte 91,6 årsverk i 2021.

Resultater 2021

Konkurranseskriminalitet

For at Konkurransetilsynet skal gjennomføre sitt samfunnsoppdrag og nå sitt hovedmål, er avdekking og forebygging av konkurranseskriminalitet, som pris- og anbudssamarbeid, markedsdeling og misbruk av dominerende stilling av vesentlig betydning. Misbruk av dominerende stilling og konkurransebegrensende samarbeid kan gi opphav til betydelige tap for forbrukerne, i form av varer og tjenester med lavere kvalitet og høyere priser. Det er derfor viktig med en effektiv håndheving av konkurranselovens forbud mot denne type atferd.

Konkurransetilsynet arbeidet i 2021 med flere saker som omhandler mulig brudd på forbudet mot misbruk av dominans. Tilsynet startet i 2021 etterforskning av det digitale plattformsselskapet Foodora, som ble avsluttet med avhjelpende tiltak. I juni 2019 fikk tilsynet medhold i Konkurransesklagemnda for sitt vedtak fra 2018 om å ilegge Telenor et gebyr på 788 mill. kroner, hvoretter Telenor tok ut søksmål. I juni 2021 stadfestet Gulating lagmannsrett vedtaket fra nemnda, og Telenor anket saken inn for Høyesterett. I desember 2021 avviste Høyesteretts ankeutvalg Telenors anke, saken ble avsluttet og gebyret ble stående.

Konkurransetilsynet har i 2021 bl.a. startet etterforskningssaker om mulig ulovlig samarbeid i et digitalt marked, et helsereelatert marked og i markedet for flyttetjenester. I tillegg har tilsynet arbeidet med en sak mot en bransjeforening om

mulig konkurranseskadelig informasjonsutveksling i bokmarkedet, og har varslet et gebyr på 502 mill. kroner. Tilsynet varslet i desember 2020 de tre store dagligvarekjedene om at de vurderer å ilegge gebyrer på til sammen 21 mrd. kroner for et samarbeid som gjelder prisjegervirksomheten til kjedene. Partene hadde frist til april 2021 med å inngi merknader. Det foreligger ikke endelig avgjørelse i saken. Etter grundige vurderinger avsluttet tilsynet etterforskningssaken om prisdiskriminering i dagligvaremarkedet og etterforskningssaken i markedet for sjøtransport. Konkurransetilsynet fikk i mai 2021 medhold i Høyesterett i at forlagene Cappelen Damm og Gyldendal brøt konkurranseloven § 10 om ulovlig samarbeid da de i 2014 sammen med to andre forlag boikottet leveranser til distributøren Interpress. I november 2021 fikk tilsynet medhold i Konkurransesklagemnda for sitt vedtak fra 2019 om å ilegge Verisure AS gebyr på 766 mill. kroner for brudd på konkurranseloven § 10 om ulovlig samarbeid.

Foretakssammenslutninger

Konkurransetilsynet har i 2021 gjennomført fusjonskontroll på en effektiv måte, og mottok 156 meldinger om fusjoner og oppkjøp. Av dem ble 94 pst. klarert innen fristen på 25 virkedager, og de fleste av dem etter få dager.

Konkurransetilsynet overvåker markeder for å fange opp mulig konkurransebegrensende foretakssammenslutninger som i utgangspunktet er under terskelverdiene for meldeplikt. Tilsynet overvåker særskilte markeder med høy konsentrasjon og har mulighet til å pålegge enkelte aktører en utvidet meldeplikt. Opplysningsplikten for enkelte aktører, som omfatter alle foretakssammenslutninger uavhengig av terskelverdier, er en viktig del av fusjonskontrollen. For å kunne ivareta forbrukernes interesser er tilsynet avhengig av å få tilgang til pålitelig og lovpålagt informasjon fra partene.

I 2021 fattet Konkurransetilsynet vedtak om å ilegge St1 Norge et gebyr på 3 mill. kroner for brudd på opplysningsplikten. Tilsynet fikk medhold i Konkurransesklagemnda som opprettholdt gebyret. Fusjonssaken mellom DNB og Sbanken ble avsluttet i mars 2022 etter at partene fikk medhold i Konkurransesklagemnda. Fusjonen mellom Altia Plc. og Arcus ASA ble godkjent på vilkår, der partene forpliktet seg til å selge enkelte merkevarer og tilhørende virksomhet til Vinmonopolet før foretakssammenslutningen. Vedtaket om inngrep mot Schibsteds oppkjøp i markedet for digitale

plattformer (Nettbilsaken) ble fattet etter pålegg om meldeplikt. Schibsted fikk medhold i Gulating lagmannsrett, og vedtaket fra Konkurransetilsynet og Konkurranseskadefundet ble opphevet. I mai 2022 anket tilsynet Gulating lagmannsretts dom til Høyesterett.

Synlighet

Konkurransetilsynet skal være synlig i offentligheten på en måte som bidrar til å fremme konkurranse og forhindre konkurranseskadelig atferd. Synlighet fører til bedre kunnskap om tilsynets arbeid og øker næringslivets kjennskap til konkurransereglene. Både kjennskap til konkurranseregelverket og risiko for sanksjoner ved brudd på dette forebygger konkurranseskadefundet. Informasjon om regelverket og saker kan derfor bidra til at håndhevingen av konkurranselovgivningen blir mer effektiv. Konkurransetilsynet er synlige i norsk offentlighet via bl.a. redaksjonelle nyheter, høringsuttalelser, kronikker, rapporter, fagartikler, foredrag og sosiale medier.

Særlig prioriterte områder

Digitalisering bidrar til omfattende teknologisk utvikling og innovasjon. Tradisjonelle markedsstrukturer utfordres, hvilket kan bidra til økt konkurranse. Samtidig kan digitalisering resultere i markedsdominans og øke faren for ulovlig pris-samarbeid. Konkurransetilsynet har prioritert konkurranse i digitale markeder. Tilsynet har bl.a. vurdert i hvilken grad det er aktører i digitale markeder som bør pålegges opplysningsplikt om oppkjøp under terskelverdiene. I tillegg har tilsynet i 2021 hatt fokus på kompetanseheving innen digitale markeder og publisert en rapport om resultatene av en markedsundersøkelse om bedrifters bruk av algoritmer.

Digitale markeder er preget av store aktører som har virksomhet i mange land. Konkurransetilsynet følger med på håndhevings- og regelverksarbeidet som foregår internasjonalt, særlig utviklingen av EUs forordning om digitale markeder (Digital Market Act), som kommer til å pålegge atferdsregler for aktører som blir regnet som portvoktere. Forordningen skal bidra til å forbedre konkurransen i digitale markeder. I tillegg har tilsynet deltatt i ulike nettverk med erfaringsutveksling om digitale markeder, som f.eks. European Competition Network der konkurransetilsyn i Europa deler kompetanse om håndheving av konkurranseregler i digitale markeder.

Konkurransetilsynet overvåker dagligvaremarkedet tett og arbeider med flere ulike saker i markedet. Tilsynets arbeid med kartlegging av innkjøpspriser er et løpende prosjekt som er viktig for at tilsynet skal kunne følge med på utviklingen av prisdifferensiering i markedet. Konkurransetilsynet prioriterte også ressurser til en pågående etterforskningssak som gjelder prisjegervirksomheten til de tre store dagligvarekjedene. I 2022 utvidet Konkurransetilsynet opplysningsplikten til dagligvarekjedene slik at tilsynet skal orienteres om samtlige foretakssammenslutninger og alle minoritetserverv over en viss størrelse som skjer i de konsern kjedene er en del av. Tilsynet har funnet dette nødvendig for å kunne drive en tilstrekkelig effektiv strukturkontroll i dagligvaremarkedet. Økt kapasitet er også blitt brukt til flere utredninger av mulige konkurranseutfordringer og vurdering av alternative tiltak.

Oppsummering

Tilsynet har gjennomført en rekke tiltak for å fremme konkurransen. Undersøkelser blant næringslivsledere og konkurranserettsadvokater deler vurderingen av at konkurranseregelverket og tilsynets håndheving medfører at markedsaktører avslutter, skrinlegger eller endrer konkurranseskadelige avtaler. Virkningene av tilsynets håndheving er både direkte, gjennom vedtak, og indirekte ved avskrekking. I tillegg styrkes effekter av veilednings- og pådriverarbeid gjennom økt aktivitet og synlighet.

Prioriteringer 2023

Konkurransetilsynets hovedoppgave i 2023 vil være å fortsette en aktiv håndheving av konkurranseloven gjennom å bekjempe karteller, slå ned på misbruk av dominerende stilling og å gripe inn mot konkurransebegrensende fusjoner og oppkjøp. Konkurransetilsynet skal håndheve konkurranseloven på en slik måte at lovbrudd sanksjoneres raskt og effektivt, og at kontrollen med fusjoner og oppkjøp blir så effektiv som mulig både for partene og tilsynet. I tiden framover vil konkurranse i en digital økonomi, dagligvaremarkedet og bærekraft være viktige områder.

Konkurransetilsynet skal fortsette sitt arbeid knyttet til konkurranse i en digital økonomi, og bidra til å legge til rette for at digitalisering bidrar til økt konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv. Håndheving av konkurransereglene i digitale markeder er i endring. Konkurransetilsynet vil være en pådriver for at regulering i digi-

tale markeder skal fremme og ikke begrense konkurransen. Regelverksarbeid på europeisk nivå er svært viktig. For å oppnå sine mål vil tilsynet delta aktivt i nasjonale og internasjonale nettverk.

Hensynet til bærekraft, klima og miljø vil prege alle deler av næringslivet framover, og aktører må tenke nytt for å omstille seg. Konkurransen fremmer bedriftenes insentiver til omstilling og innovasjon. Effektiv håndheving av konkurranse-loven er derfor et viktig bidrag til å realisere en bærekraftig utvikling. Det pågår internasjonale prosesser om temaet, bl.a. i EU-kommisjonen. Flere land innenfor EØS-området har tatt nasjonale initiativ for å sikre at konkurransereglene ikke er til hinder for det grønne skiftet. Konkurransetilsynet skal følge utviklingen i internasjonale initiativ innenfor bærekraft og miljø på konkurranseområdet, og i lys av dette vurdere behovet for nasjonale tiltak. Konkurransetilsynet skal særlig vurdere behovet for nasjonal veiledning om avtaler mellom foretak om miljøtiltak. Tilsynet arbeider for at konkurransepolitikken bidrar til den grønne omstillingen som er nødvendig for å nå bærekraftsmålene.

Dagligvaresatsingen i Konkurransetilsynet gir økte ressurser til håndheving og pådriverarbeid i dagligvaremarkedet. Satsingen på dagligvare er langsiktig, og tilsynet vil fortsette dette arbeidet i 2023. Konkurransetilsynet følger opp flere tiltak fra Meld. St. 27 (2019–2020) *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, bl.a. knyttet til dagligvarekjedenes innkjøpspriser, veiledning, vertikal integrasjon og tilgangen til attraktive butikklokaler. I tillegg til dette vil tilsynet bidra i oppfølgingen av en rekke av anmodningsvedta-

kene som Stortinget vedtok 31. mai 2022, jf. Innst. 322 S (2021–2022). I mai 2022 sendte tilsynet en anbefaling om å vurdere innføring av en ny hjemmel til å iverksette tiltak mot konkurranseskadelige forhold som ikke fullt ut løses gjennom konkurranse-loven. Tilsvarende regulering er innført i Storbritannia og på Island, og vurderes innført i Sverige og Danmark.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Det foreslås en bevilgning på 124 mill. kroner for 2023. Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre løpende driftsutgifter.

Post 70 Tilskudd til konkurransefaglig forskning, kan overføres

Konkurransetilsynet har årlig utlyst midler til konkurransefaglige forskningsprosjekter og utredninger. Det foreslås en bevilgning på 2,1 mill. kroner i 2023. Tilskuddet er ment å styrke den konkurransefaglige forskningen og sikre kontinuitet og aktivitet i relevante og uavhengige forskningsmiljøer, samt tilrettelegge for kunnskapsdeling mellom konkurransemyndighetene og academia.

Kap. 3911 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
03	Refusjoner og andre inntekter	214	200	200
86	Lovbruddsgebyr	1 570 582	100	100
	Sum kap. 3911	1 570 796	300	300

Post 03 Refusjoner og andre inntekter

Inntektene gjelder bl.a. eksterne refusjoner til Konkurransetilsynet for kurs og konferanser. Det foreslås en bevilgning på 200 000 kroner i 2023.

Post 86 Lovbruddsgebyr

Konkurransetilsynet kan ilegge gebyr for bl.a. brudd på konkurranse-lovens og EØS-avtalens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid, forbud mot utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling og påbudet om alminnelig melding av fore-

takssammenslutninger. Ved de mest alvorlige bruddene kan det ilegges gebyr på inntil 10 pst. av den årlige omsetningen til et foretak.

For å tvinge fram etterlevelse av et enkeltvedtak etter konkurranseloven kan Konkurransetilsynet gi tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet opp. Det samme gjelder for å sikre at pålegg om å gi opplysninger etter kravene i loven blir oppfylt.

Kap. 912 Klagenemndssekretariatet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	34 848	34 622	36 200
	Sum kap. 912	34 848	34 622	36 200

Klagenemndssekretariatet betjener i dag ni klagenemnder: Konkurransseklagenemnda, Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA), Medieklagenemnda, Stiftelsesklagenemnda, Lotterinemnda, Frivillighetsregisternemnda, Energiklagenemnda, Markedsrådet og Klagenemnda for tilskudd til kulturarrangementer. Konkurransseklagenemnda og Klagenemnda for offentlige anskaffelser er underlagt Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde, mens Medieklagenemnda, Stiftelsesklagenemnda, Lotterinemnda, Klagenemnda for tilskudd til kulturarrangementer og Frivillighetsregisternemnda er underlagt Kulturdepartementet. Energiklagenemnda er underlagt Olje- og energidepartementet, og Markedsrådet er underlagt Barne- og familiedepartementet.

Klagenemndssekretariatets samfunnsoppdrag er å sikre rettssikkerhet gjennom en profesjonell og uavhengig forberedelse av de tilknyttede nemndenes behandling av klager. Hovedmålet er at Klagenemndssekretariatet skal være et velfungerende og effektivt sekretariat for nemndene. Formålet med opprettelsen av organet var å skape synergieffekter ved å samle sekretariatene for flere nemnder i ett organ. Klagenemndssekretariatet holder til i Bergen og disponerte 28 årsverk i 2021. Organet betjener 60 nemndsmedlemmer som har vervet som et bierverv i tillegg til sin ordinære stilling.

Resultater 2021

Klagenemndssekretariatet har i 2021 videreført arbeidet med å drifte et velfungerende og effektivt

Det er knyttet stor usikkerhet til den samlede summen for gebyr og tvangsmulkt for 2023, bl.a. på grunn av eventuell klagebehandling og rettsbehandling. Det foreslås derfor en bevilgning på 100 000 kroner. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

sekretariat for klagenemndene. I 2021 hadde Klagenemndssekretariatet sitt beste produksjonsår siden opprettelsen, med en fordobling av antall avgjorte klagesaker. Både KOFA, Konkurransseklagenemnda, Lotterinemnda og Energiklagenemnda har avgjort sitt høyeste antall saker siden 2017.

Målet om tre måneders saksbehandlingstid var ved utgangen av 2021 nådd for Lotterinemnda, Markedsrådet, Frivillighetsregisternemnda, Stiftelsesklagenemnda og Klagenemnda for tilskudd til kulturarrangementer. Saksbehandlingstiden for rådgivende klagesaker i KOFA ble vesentlig redusert i 2021, til fire måneder, men det er fortsatt over seks måneders saksbehandlingstid for gebyrsakene som utgjør en stor andel av sakene. Gebyrsakene er betydelig mer ressurskrevende enn rådgivende saker. Konkurransseklagenemnda overholdt alle sine lovpålagte frister, og har hatt stor produksjon med store og ressurskrevende saker. Energiklagenemnda og Medieklagenemnda har begge lengre saksbehandlingstid enn tre måneder. Dette har sammenheng med stor vekst i antall saker og større kompleksitet i sakene.

Kvaliteten på sekretariatets juridiske og administrative tjenester til nemndene er svært god, ifølge en undersøkelse foretatt høsten 2021 blant nemndsmedlemmene.

Administrativt har organet gjennomført viktige IT-prosjekter og effektiviseringstiltak, men planlagte digitaliseringsprosjekter har blitt forsinket som følge av personvernutfordringer.

Resultatene organet har oppnådd i 2021 har sammenheng med styrket grunnbemanning.

Organet har nå flere seniorrådgivere enn noen gang. Den økte kapasiteten har ført til at ressursene kan omdisponeres ved behov, slik at flere nemnder når sine fastsatte mål og legitimiteten til nemndene styrkes.

Prioriteringer 2023

Klagenemndssekretariatet skal være et velfungerende og effektivt sekretariat for klagenemndene. Klagenemndssekretariatet vil, i samråd med departementet, vurdere om det er hensiktsmessig å samle flere nemnder under etaten, for å oppnå ytterligere synergieffekter. Administrativt vil fokus være på digitalisering med implementering av nye kommunikasjonsløsninger og skyløsning for arkiv. Organet vil ellers ytterligere styrke arbeidet med sikkerhet innen IT.

I 2023 vil organet fortsatt prioritere å oppnå lav saksbehandlingstid i klagenemndene, og å sikre god kvalitet på de tjenestene organet leverer til klagenemndene. Spesielt vil organet prioritere å få ned restansene på gebyrsakene i KOFA der saksbehandlingstiden ennå ikke er nede i seks måneder. Organet vil også prioritere å få ned saksbehandlingstiden i de nemndene som ikke klarte å nå målet om ca. tre måneders saksbehandlingstid i 2021.

Å opprettholde kvalitet på både de juridiske og administrative tjenestene er en viktig prioritering. For å kunne opprettholde høy kvalitet på de juridiske tjenestene er det avgjørende å holde på og

rekruttere medarbeidere som har kunnskap innenfor de rettsfeltene organet håndterer. Organet er særskilt sårbart for utskiftning av kompetente medarbeidere fordi mange av rettsfeltene krever spesialkompetanse innenfor kompliserte rettsfelt. Organet vil derfor prioritere å bruke ressurser på å utvikle en stabil og attraktiv arbeidsplass, og å være synlig i de miljøer der organet kan rekruttere personer med ønsket kompetanse.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 36,2 mill. kroner som skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre driftsutgifter for Klagenemndssekretariatet, samt driften av de ni klagenemndene. Det er overført 1 mill. kroner fra Olje- og energidepartementets budsjett for å dekke ytterligere ett fast årsverk i sekretariatet, for å øke Klagenemndssekretariatets kapasiteten til å behandle saker i Energiklagenemnda. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3912, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 3912 Klagenemndssekretariatet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Klagegebyr	902	900	900
02	Refusjoner og andre inntekter	18	200	200
87	Overtredelsesgebyr	2 032	100	100
	Sum kap. 3912	2 952	1 200	1 200

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 87 økt med 9,9 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 01 Klagegebyr

Inntektene gjelder klagegebyr for KOFA. Det foreslås en bevilgning på 900 000 kroner.

Det foreslås videre en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 912, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 02 Refusjoner og andre inntekter

Inntektene på denne posten knytter seg først og fremst til refusjoner for kurs og konferanser. Det foreslås en bevilgning på 200 000 kroner.

Post 87 Overtredelsesgebyr

Klagenemnda for offentlige anskaffelser har myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr for ulovlige direkteanskaffelser. Det er stor usikkerhet knyttet til anslaget.

Konkurranseskilgenemnda og Markedsrådet har myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved prøving av vedtak fra førsteinstansen, og prøver om det skal ilegges gebyr og størrelsen på allerede ilagte gebyr. Det er imidlertid førsteinstansen som inndriver gebyrene.

På dette grunnlag foreslås en bevilgning på 100 000 kroner. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Kap. 913 Dagligvaretilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2023
		2021	Saldert budsjett 2022	
01	Driftsutgifter	4 565	6 696	9 900
	Sum kap. 913	4 565	6 696	9 900

Stortinget besluttet ved lovvedtak 47 (2019–2020) av 12. mars 2020 om *Lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden* opprettelsen av et nytt dagligvaretilsyn for å føre tilsyn med lovens bestemmelser. Dagligvaretilsynet ble opprettet 1. januar 2021. Dagligvaretilsynet er samlokalisert med Forbrukertilsynet i Porsgrunn og disponerte 1,7 årsverk i 2021.

Dagligvaretilsynet sitt samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser og ivaretagelse av forbrukernes interesser ved å fremme redelighet, forutsigbarhet og lojalitet i kontraktsforhold mellom næringsdrivende i dagligvarebransjen. Etatens hovedmål er en dagligvarebransje som kjennetegnes av god handelsskikk.

Resultater 2021

I sitt oppstartsår har Dagligvaretilsynet prioritert å bygge opp et operativt tilsyn for å utføre de oppgavene som Stortinget har vedtatt i lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden. En viktig del av dette har bestått i å etablere de nødvendige administrative systemer, gjennomføre ansettelser og hente inn informasjon om bransjen.

Informasjon om bransjen har så langt blitt innhentet gjennom dialog med aktørene, gjennomgang av utredninger og rapporter, og gjennomføring av en kvalitativ undersøkelse av samarbeidsklimaet i bransjen. Tilsynet har gjennomført

møter med en rekke aktører i bransjen, herunder de største dagligvarekjedene, leverandører, interesseorganisasjoner, og andre statlige etater med oppgaver i dagligvarebransjen.

Prioriteringer 2023

Hovedprioriteringen for Dagligvaretilsynet i 2023 er å videreutvikle den operative innsatsen overfor dagligvarebransjen på bakgrunn av de erfaringer og vurderinger som tilsynet har tilegnet seg i de to første driftsårene. Dette innebærer håndheving av lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden gjennom veiledning, pålegg og/eller vedtak. Tilsynet skal særlig prioritere målrettet veilednings- og informasjonsarbeid overfor aktørene i bransjen. I tillegg skal tilsynet legge til rette for mer effektive forhandlinger og kontrakter mellom dagligvarekjeder og leverandører for å bidra til mer samfunnsøkonomisk effektive løsninger. Tilsynet skal følge opp utviklingen av samarbeidsklimaet i dagligvarebransjen med utgangspunkt i en årlig undersøkelse, første gang gjennomført i 2022. Videre skal tilsynet fortsette å styrke sin faglige bemanning i 2023.

Budsjettforslag**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen foreslås økt med 3 mill. kroner, i hovedsak til styrking av den faglige bemanningen

i Dagligvaretilsynet. Det foreslås med dette en samlet bevilgning på 9,9 mill. kroner for 2023, som skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre driftsutgifter.

Det følger av lov om god handelsskikk at Dagligvaretilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på loven. Det foreslås ikke bevilgning til

dette i 2023, ettersom tilsynet i første rekke skal forsøke å oppnå etterlevelse av loven ved hjelp av veiledning og informasjon, om den, dens rekkevidde og anvendelse, jf. Prop. 33 L (2019–2020). Dersom tilsynet ilegger gebyr vil regjeringen foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Kap. 915 Regelrådet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	10 409	11 190	11 400
	Sum kap. 915	10 409	11 190	11 400

Regelrådet er et statlig forvaltningsorgan med en fri og uavhengig stilling innenfor de rammer som fastsettes av departementet. Departementet har ingen instruksjonsmyndighet i faglige spørsmål.

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk. For å oppnå dette skal Regelrådet vurdere om konsekvensene for næringslivet av nye regler er tilstrekkelig kartlagt og om reglene er utformet slik at målene nås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet. Regelrådet er et ledd i forenklingsarbeidet for næringslivet som skal legge til rette for økt verdiskaping og konkurransekraft.

Rådet består av seks medlemmer, hvorav fem er faste og ett er vara. Disse bistås av et fast sekretariat som er lokalisert på Hønefoss. Sekretariatet har ni fast ansatte. Regelrådet deltar i RegWatch Europe, det europeiske regelrådssamarbeidet. Rådet deltar også i møter i andre internasjonale organisasjoner.

Det er fastsatt følgende mål for Regelrådet:

- Regelrådets arbeid skal føre til uttalelser til forslag til nytt eller endret regelverk som påvirker næringslivets rammebetingelser.
- Regelrådets arbeid skal føre til at forvaltningen får generell veiledning om utarbeidelse av konsekvensvurderinger og ansvarlig departement får bistand i arbeid med å vurdere konsekvensene av EØS-relevant regelverk.
- Regelrådets arbeid skal være i samsvar med den faglige utviklingen og praksisen på områdene regelforenkling og regulering.

For 2023 foreslås det noen endringer i Regelrådets målstruktur:

- Regelrådets arbeid skal føre til relevante og begrunnede uttalelser til forslag til nytt eller endret regelverk som påvirker næringslivets rammebetingelser, og som i størst mulig grad gir nytte for regelverksutviklere og beslutningstakere.
- Regelrådets arbeid skal føre til at forvaltningen, så langt som mulig innenfor Regelrådets budsjettammer, får generell veiledning om utarbeidelse av konsekvensvurderinger og ansvarlig departement får bistand i arbeid med å vurdere konsekvensene av EØS-relevant regelverk.
- Regelrådets arbeid skal være i samsvar med den faglige utviklingen og praksisen på områdene regelforenkling og regulering.

Resultater 2021

Uttalelser til forslag til nytt og endret regelverk

Regelrådet har i 2021 kartlagt innholdet i 296 utredninger av regelverksforslag som berører næringslivet. Det er noen færre enn de to foregående årene.

Regelrådets uttalelser markeres med et grønt lys dersom Regelrådet vurderer at høringsforslaget er tilstrekkelig utredet, gult dersom utredningen har svakheter og rødt dersom forslaget er utilstrekkelig utredet. Regelrådet avga 36 høringsuttalelser i 2021, hvorav 12 fikk grønt, 18 fikk gult og 6 fikk rødt lys. Dette er det laveste antallet røde uttalelser på flere år. Regelrådets uttalelser bidrar til å opplyse saker. Siden Regelrådet opererer med forkortet høringsfrist, har andre høringsinstanser anledning til å ta hensyn til Regelrådets uttalelser i egne høringssvar.

Veiledningsarbeid

Gjennom veiledning gir Regelrådet råd om hvordan utredninger kan bli bedre før de sendes på høring. Når Regelrådet avgir en rød (kritisk) uttalelse til forslag om et nytt eller endret regelverk, tilbyr rådet et overleveringsmøte for å gi veiledning. Hensikten med slike møter er dialog om utredningsarbeid generelt og den konkrete høringen spesielt. Regelrådet har i 2021 tilbudt ti og avholdt syv overleveringsmøter med aktører som de har gitt uttalelse til.

Regelrådet publiserer jevnlig aktuell informasjon om sentrale fagområder som Regelrådet arbeider med, som skal bidra med å gi konkrete og nyttige innspill til hvordan konsekvensutredninger for næringslivet kan forbedres. I 2021 utga OECD rapporten «OECD Regulatory Policy Outlook 2021» hvor medlemsland rangeres etter hvor langt de er kommet i å implementere OECDs anbefalinger om god reguleringspolitikk fra 2012, i tillegg til omtale av flere viktige og aktuelle tema innenfor reguleringspolitikk. Regelrådet har i 2021 formidlet hovedinnholdet fra denne rapporten på sine veiledningssider for å fremme effektiv regulering.

Regelforenkling og regulering

Regelrådet har fortsatt oppbyggingen av kompetanse og effektivitet i organisasjonen, i tillegg til et tettere samarbeid med internasjonale organisasjoner og regelråd i andre land. Regelrådet følger den faglige utviklingen og praksisen på områdene regelforenkling og regulering, bl.a. gjennom deltagelse i internasjonale samarbeidsråd som Reg-WatchEurope og dialog med bl.a. EUs regelråd, Regulatory Scrutiny Board, det svenske Regelrådet og Storbritannias Regulatory Policy Committee.

Nærings- og fiskeridepartementet fikk i 2021 utført en ekstern evaluering av Regelrådet. Evalueringen, som ble gjennomført av revisjons- og rådgivningsselskapet KPMG, konkluderer med at Regelrådet fyller en viktig rolle i norsk offentlig forvaltning. Evalueringen gir flere betraktninger om måloppnåelse og organisering, i tillegg til anbefalinger for Regelrådets virksomhet framover. Det er vanskelig å estimere Regelrådets bidrag til verdiskaping for næringslivet, men evalueringen konkluderer med at Regelrådet har bidratt til og fortsetter å bidra til en nødvendig prosess for bedring av utredningskvaliteten for regelverksendringer og lovforslag.

Prioriteringer 2023

Regelrådet skal fordele sin arbeidsinnsats på uttalelser, veiledning og utvikling på en måte som i størst mulig grad ivaretar samfunnsoppdraget. Som en del av dette skal Regelrådet styrke egen kompetanse om EØS-relevant regelverk og prosessen med slike forslag, for å kunne gi en mer aktiv veiledning på dette området. Regelrådet skal også øke oppmerksomheten om små og mellomstore bedrifter i sine uttalelser, og fortsette arbeidet med å spore og dokumentere effekter av sitt arbeid.

Regelrådet skal bistå i departementenes forenklingsarbeid, bl.a. med å beregne kostnader med nytt regelverk.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 11,4 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønn og pensjon til de ansatte ved sekretariatet, honorering av rådsmedlemmer, husleie og andre driftsutgifter.

Kap. 916 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 903 423	2 071 500	2 127 350
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 778	32 800	33 700
30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	296 891	596 000	585 900
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	199 954	196 800	196 700
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	16 099	35 200	36 100
70	Tilskudd til overføring av gods fra vei til sjø, <i>kan overføres</i>	21 866	32 400	33 300
71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner, <i>kan overføres</i>	43 352	95 500	98 200
72	Tilskudd til kystkultur	10 800	11 700	
	Sum kap. 916	2 508 164	3 071 900	3 111 250

Vedrørende 2021:

Bevilgninger ble gitt over kap. 1360 på Samferdselsdepartementets budsjett. Regnskapsbeløp for 2021 er innarbeidet i tabellen for sammenlikningens skyld.

Vedrørende 2022:

Bevilgninger ble gitt over kap. 970, men de er plassert under kap. 916 i tabellen for sammenlikningens skyld.

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer under kap. 970, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 4,2 mill. kroner
- post 70 ble redusert med 32,4 mill. kroner

Deler av Kystverkets virksomhet er finansiert gjennom sektoravgifter, jf. kap. 5574, post 77.

Kystverket er en nasjonal etat for kystforvaltning, sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensing. Kystverkets ledelse er lokalisert i Ålesund og virksomheten er spredd på lokasjoner langs hele kysten. Antall årsverk i 2021 var 925. Sentrale regelverk for Kystverket er havne- og farvannsloven og deler av forurensingsloven og svalbardmiljøloven.

Kystverkets hovedmål er å bidra til effektiv, sikker og klima- og miljøvennlig sjøtransport, og ivareta statlig beredskap mot akutt forurensing.

Status og resultater

For 2021 rapporteres det på hovedmålene i Nasjonal transportplan 2018–2029, framkommelighet, sikkerhet og klima og miljø. Sjøtransporten skal bidra til å dekke samfunnets transportbehov på en sikker og miljøvennlig måte.

Framkommelighet

Koronapandemien medførte nedstenging av samfunnet også i deler av 2021. De nasjonale smitteverntiltakene påvirket i liten grad Kystverkets drift og tjenesteyting. Godstransportnæringen på sjø tilpasset seg den endrede etterspørselen etter varer. Fravær av anløp fra cruiseskip reduserte havnenes inntekter, mens inntekter fra fartøyer i opplag økte.

Godstransport på sjø

Målt i tonn blir rundt 90 pst. av samlet godsmengde i utenrikshandelen fraktet på sjø, mens skip står for om lag halvparten av godstransporten innenriks målt i transportarbeid. Transportmiddelfordelingen har holdt seg relativt konstant over lang tid. Importen med sjøcontainer ble redu-

sert med 1,1 pst., mens importen med lastebil økte med 1,0 pst. fra 2020 til 2021. I perioden 2018 til 2021 har importvolumene for sjøcontainer økt med 2,6 pst., mens lastebilimporten har økt med 3,8 pst.

En lengre tidsserie (fra 2003) viser likevel at containerimporten på sjø har økt vesentlig raskere enn importen på vei, og at disse to markedssegmentene har vokst i ulik takt uten at dette nødvendigvis skyldes at gods er overført fra en transportform til en annen.

Farvannstiltak

Kystverket fullførte i 2021 prosjektene:

- gjennomseiling Hjertøysundet
- innseiling Bodø

Det pågikk arbeider i prosjektene:

- innseiling Farsund
- innseiling Grenland
- innseiling Bulandet
- innseiling Maurholen

Prosjektet innseiling Leirpollen er forsinket grunnet vernebestemmelser i området.

Våren 2021 vedtok Stortinget at Kystverket skal bygge Stad skipstunnel, og Kystverket startet med å utarbeide konkurransegrunnlaget for entreprisen, innløsning av eiendom og andre forberedende arbeider.

Støtte til nærskipfarten

Kystverket forvaltet i 2021 to ulike tilskuddsordninger som skal bidra til å styrke nærskipfarten.

Tilskuddsordningen for investering i effektive og miljøvennlige havner ble opprettet i 2019 og skal bidra til en mer effektiv logistikk i havnene. Det ble i 2021 gitt tilsagn til syv prosjekter på til sammen 72 mill. kroner. Målet er at prosjektene som er tildelt støtte, skal effektivisere logistikkjeden gjennom bl.a. tidsbesparelser for skip eller lastebil i havn.

Tilskuddsordningen for nærskipfart er innrettet mot redere som ønsker å etablere nye sjøtransporttilbud. To nye prosjekter fikk tilsagn om tilskudd i 2021, men disse ble senere trukket tilbake da sjøtransporttilbudene ikke ble satt i gang som forutsatt. Det var tre prosjekter som mottok støtte i 2021, og støtteperioden for to av disse ble avsluttet ved utgangen av året. Av de ti prosjektene som hadde fått tilsagn om tilskudd så langt, var det ved slutten av året fem prosjekter som Kystverket fortsatt vurderte som levedyktige.

Kystverket har beregnet at disse prosjektene bidrar med om lag 165 mill. tonnkilometer overført transportarbeid årlig og en årlig netto nytteverdi på om lag 32 mill. kroner. Omregnet til lastebiltransporter utgjør godsoverføringen årlig om lag 31 000 færre lastebiltransporter på norske veier.

Sjøsikkerhet

Navigasjonsinfrastruktur

Vedlikeholdsetterslepet på navigasjonsinnretninger ble redusert fra om lag 0,8 mrd. kroner i 2020 til om lag 0,7 mrd. kroner ved utgangen av 2021. Arbeidet med vedlikehold og oppgradering av navigasjonsinnretninger innrettes for å gi størst mulig reduksjon i ulykkesrisiko og lavest mulig drifts- og vedlikeholdskostnader over tid.

Tilgjengeligheten for Kystverkets navigasjonsinnretninger med lys, dvs. fyr, lykter, lanterner, lysbøyer og radarsvarere var 99,8 pst. i 2021, mot 99,7 pst. i 2020. Dette er innenfor krav til oppetid satt av IALA.

Navigasjons- og meldingstjenester

AIS er et automatisk identifikasjonssystem som er et viktig hjelpemiddel i arbeidet som Kystverkets sjøtrafikksentraler utfører med å overvåke skipstrafikken langs norskekysten. Gjennomsnittlig tilgjengelighet for de 87 landbaserte AIS-basestasjonene var 99,9 pst. i 2021.

Norge har i dag fire havovervåkingssatellitter i drift. I mai 2021 satt Kystverket, Norsk Romsenter og Forsvaret i samarbeid en ny satellitt i drift.

I 2021 klarerte Kystverkets sjøtrafikksentraler 414 129 seilaser. Tallene for 2021 er fortsatt noe lavere enn tidligere år, og dette skyldes lavere aktivitet i sjøtransporten, og da hovedsakelig i passasjertransporten, på grunn av koronapandemien.

Kinn sjøtrafikksentraltjeneste ble satt i drift 1. juni 2021. Dette er det første steget i utvidelsen av sjøtrafikksentraltjenesten langs Vestlandet. Det videre arbeidet med å utvide tjenesteområdet er noe forsinket grunnet restriksjoner innført under koronapandemien.

Lospliktig trafikk

Lospliktig trafikk omfatter både fartøy med los om bord og fartøy der føreren har farledsbevis.

I 2021 økte den lospliktige trafikken med 4,7 pst. fra 2020, men var fortsatt lavere enn årene

før pandemien. Reduksjonen er i hovedsak knyttet til redusert aktivitet innen passasjer- og cruisetraffikk.

Tabell 5.5 viser utviklingen i den lospliktige trafikken fra 2020 til 2021.

Tabell 5.5 Lospliktig trafikk

	2020	2021
Antall losoppdrag	35 270	35 823
Antall dispensasjoner	1 206	1 155
Antall lospliktige seilaser med farledsbevis	76 464	81 295
Sum lospliktig trafikk	112 940	118 273

Det ble i 2021 registrert 18 ulykker med lospliktige fartøyer, hvorav seks hadde los ombord og tolv seilte med farledsbevis. Dette er om lag på samme nivå som tidligere år.

BarentsWatch

BarentsWatch er en del av Kystverket, og et tverrsektorielt samarbeid der flere departementer og en rekke etater er involvert. BarentsWatch etablerer og videreutvikler digitale tjenester for data-delning og samhandling. Formålet er å bidra til at norske hav- og kystområder blir brukt og forvaltet på en effektiv, bærekraftig og godt koordinert måte. Bruken av tjenestene er økende, og i løpet av 2021 ble tjenestene videreutviklet og de fleste har fått ny funksjonalitet. Flere av BarentsWatch' tjenester ble testet under en fullskalaøvelse på Svalbard høsten 2021 (Arctic Mass Rescue Operation/AMRO 2021). Dialogen mellom partene ble styrket og identifiserte forbedringspunkter vil bli fulgt opp i den videre utviklingen av tjenestene.

Samfunnssikkerhet

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er integrert i Kystverkets virksomhet, og etatens strategier og handlingsplaner er tilpasset Samferdselsdepartementets *Strategi for samfunnssikkerhet i transportsektoren*.

Kystverket deltar i prosesser knyttet til videreutvikling av totalforsvaret, både i Norge og gjennom NATO. Koronapandemien har medført en noe lavere aktivitet enn tidligere uten at dette har påvirket samarbeidet mellom aktørene negativt.

Kystverkets tjenester skal være rustet for å operere i ulike sikkerhetspolitiske kriser. I sektoransvaret inngår å sikre at havner og andre relevante private aktører også har nødvendige risikoanalyser og planer for å håndtere eventuelle hen-

delsler. Tett samarbeid med de andre aktørene i Totalforsvaret og samarbeidet med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) om cybersikkerhet i staten videreføres.

Klimatilpasning er et prioritert område, og Kystverket tar hensyn til bl.a. ekstremvær og økt framtidig havnivå i egen planlegging, gjennom medvirkning i planprosesser etter plan- og bygningsloven og ved myndighetsutøvelse etter havne- og farvannsloven.

Erfaringer med naturkatastrofer, som f.eks. kvikkleireskredet ved Kråknes i Alta, viser at Kystverket kan bidra til å håndtere andre typer forurensingskilder enn oljeutslipp.

Kystverket gjennomfører risikovurderinger av informasjons- og IKT-sikkerheten samt IKT-hendelser, og følger opp avvik fortløpende. Kystverket hadde en alvorlig sikkerhetshendelse i desember 2021. Hendelsen førte ikke til nedetid for Kystverkets tjenester.

For nærmere omtale av samfunnssikkerhetsarbeidet vises det til omtalen av i kap. 6 Samfunnssikkerhet og beredskap i del III.

Klima og miljø

For omtale av klima- og miljøarbeidet vises det til rapportering i kap. 3 Klima- og miljørelevante saker i del III.

Beredskap mot akutt forurensing

I 2021 mottok Kystverket 927 varsler om akutt eller fare for akutt forurensing, der 600 var hendelser som medførte akutt forurensing. Kystverket har fulgt opp disse hendelsene bl.a. ved å påse at den ansvarlige har utført nødvendige tiltak i henhold til tiltaksplikten og særskilte pålegg.

Ved hendelser som medfører fare for et større tilfelle av akutt forurensing, kan Kystverket

bestemme at staten skal lede håndteringen av aksjonen (statlig aksjon). I 2021 gjennomførte Kystverket én slik aksjon. Aksjonen var knyttet til hendelsen med fartøyet «Eemslift Hendrika» som kom i drift nordvest for Ålesund. Aksjonen viste at samarbeidet mellom aktørene som har en rolle ved denne type hendelser, fungerer godt.

I tillegg til hendelsen med «Eemslift Hendrika» avsluttet Kystverket i 2021 en statlig aksjon som ble startet i 2020. Den omfattet håndtering en store mengder plastpellets langs kysten fra svenskegrensen til Lillesand etter utslipp fra skipet «Trans Carrier». Utslipet var på om lag 13 tonn plastpellets, og det er samlet opp over fire tonn i Norge. Aksjonen ble avsluttet i mai 2021. Erfaringene har gitt ny kunnskap, og det er utviklet nye metoder for å samle opp denne typen avfall.

Det ble gjennomført kurs og øvinger for aktørene innenfor beredskap mot akutt forurensing som normalt i 2021. For innsatsstyrker og fartøy som inngår i den statlige beredskapen, er målet at 80 pst. skal trenes i løpet av året. I 2021 ble resultatet 84 pst. for innsatsstyrker og 87 pst. for fartøy.

Prioriteringer i 2023

Sjøtransport

Sjøtransporten skal være konkurransedyktig, sikker og klima- og miljøvennlig, med effektive havner og farleder. Det høye sikkerhetsnivået i sjøtransporten skal opprettholdes og styrkes, samtidig som ny teknologi tas i bruk. Beredskapen mot akutt forurensing skal være tilpasset miljørisikoen.

Sjøtransportutviklingen preges av langvarige trender. Selv med internasjonale kriser og stor usikkerhet i økonomi og handelsmønster framover, forventes det totalt sett økt skipstrafikk i norske farvann, med variasjon innenfor ulike segmenter. Havområdene skal spille en avgjørende rolle i grønn omstilling, med satsinger innen mineralutvinning, mat- og energiproduksjon. Næringsutvikling langs kysten vil i seg selv utløse mer sjøtransport. Med økt skipstrafikk og aktivitet langs kysten er det fremdeles behov for å sette av ressurser til å ivareta sikkerhet og framkommelighet i farvannet, og å sørge for god forvaltning av sjøareal og havrom. Kravene til samfunnssikkerhet og behov for klimatilpasningstiltak øker. Samtidig må klimagassutslippene fra sjøtransporten reduseres.

Rask teknologisk utvikling kan få betydning for gjeldende regelverk, stille strengere krav til oppdatert kunnskap om sektoren og kreve økt

innsats innen forskning og utvikling. Framover må vi både tilrettelegge for ny teknologi og samtidig sørge for et godt tjenestetilbud for de som benytter eksisterende teknologi. Dagens navigasjonsstøtte til skipsfarten vil ha relevans i lang tid framover. Samtidig vil behovet for digitalisering av sjøsikkerhetstjenestene og navigasjonsstøtten, samt behovet for å sikre redundante systemer for posisjonsbestemmelse og kommunikasjon øke.

Sjøtransport har lave infrastrukturkostnader og generelt lavere påvirkning enn andre transportformer når det gjelder eksempelvis arealbeslag, støy, lokal luftforurensing, ulykker og personskader. For at Norge skal nå sine klimamål, må også klimagassutslippene fra sjøtransporten reduseres. EU sin klimapakke «Klar for 55» er omfattende, og mange av tiltakene rettes mot sjøfarten.

I Norge utfyller de ulike transportformene hverandre i stor grad når det gjelder godstransport, og tilbyderne er spesialiserte. Desentraliserte havne- og kaistrukturer bidrar til å sikre tilgjengeligheten til sjøtransporttilbudet for det kystnære næringslivet i Norge. Næringsarealer bør utvikles i eller i umiddelbar nærhet til havnene. Kommunene må selv avgjøre hvilke arealer som er egnet og som bør reguleres til havneformål og andre utbyggingsformål. Statlige og regionale myndigheter kan påvirke beslutningen i planprosessen på ordinært vis gjennom virkemidler i plan- og bygningsloven dersom det er behov for det.

Tilrettelegging for sjøtransporten

For å redusere sannsynligheten for ulykker til sjøs og beskytte samfunnet mot hendelser som kan føre til tap av liv, personskade, miljøskade og økonomiske konsekvenser, er det etablert en rekke forebyggende sjøsikkerhetstiltak som Kystverket har ansvaret for. Tiltakene omfatter både infrastruktur og tjenester, bl.a. navigasjonsinnretninger, farvannsutbedringer, losordningen, sjøtrafikksentralene, meldingstjenester og maritime overvåkingssystemer. Tiltakene bidrar til forutsigbar og sikker seilas og reduserer risikoen for ulykker og alvorlige hendelser.

Kystverket skal sørge for at den maritime trafikkovervåkingen gir et tilfredsstillende situasjonsbilde og oversikt over skipstrafikken langs kysten og i norske havområder. De viktigste overvåkings- og meldesystemene er AIS-systemet, med AIS-basestasjoner og -satellitter, og SafeSea-Net Norway. Systemene setter norske myndigheter i stand til å oppdage farlige situasjoner, gripe

inn ved hendelser, avverge ulykker og ivareta operative oppgaver i kyst- og havområdene. AIS benyttes til å identifisere skipene og skipenes posisjoner, og dataene benyttes både av Kystverket og andre offentlige myndigheter, forskningsinstitusjoner og private. SafeSeaNet Norway er et nasjonalt meldesystem der skipsfarten sender rapporteringspliktige opplysninger til norske myndigheter og havner.

Sjøtrafikksentralene avdekker hendelser og avvik fra sikker seilas i sanntid, slik at nødvendige sjøsikkerhets- og beredskapstiltak raskt kan settes i verk ved behov. Losordningen sørger for at fartøyer som ferdes kystnært, har navigatører med tilstrekkelig farvannskunnskap og kompetanse for sikker seilas.

Sentralt i tilretteleggingen for sjøtransporten er utbedringer i farvannet som å fjerne grunner, øke dybden i farleden og forbedre merkingen. Utbedringene bidrar til redusert risiko for ulykker, bedre framkommelighet i trange farvann eller redusert seilingsdistanse. Staten har etter havne- og farvannsloven ansvar for utbedring i alt farvann som har betydning for den alminnelige ferdsel. Dette inkluderer også farvannet ved alle havner og havneanlegg, og moloer som har som formål å ivareta sikkerhet og framkommelighet i farvannet. I planleggingen av konkrete prosjekt skal det fortsatt vurderes endringer og justeringer som vil øke nytten og redusere kostnadene forbundet med tiltakene

Ved behandlingen av Prop. 97 S (2020–2021) *Bygging av Stad skipstunnel* vedtok Stortinget våren 2021 bygging av Stad skipstunnel innenfor en kostnadsramme på 4 090 mill. kroner, jf. Innst. 389 S (2020–2021). Etter Stortingets vedtak har prisene på flere innsatsfaktorer i anleggssektoren økt betydelig, herunder drivstoff, sprengstoff, stål og betong. Dette har gitt seg utslag i økt kostnadsanslag for anleggsprosjekter generelt, og SSBs byggekostnadsindeks for fjelltunnel har i perioden fra 1. april 2021 til 30. juni 2022 økt med 20,9 pst. Kystverket har med utgangspunkt i kostnadsindekser fra SSB utarbeidet en oppdatert kostnads- og framdriftsanalyse for Stad skipstunnel. Analysen tilsier at forventet kostnad for prosjektet kan ha økt med 22,9 pst. I kostnads- og framdriftsanalysen har Kystverket også sett på konsekvensene av at kommunene har behov for mer tid til å utarbeide utredninger og reguleringsplaner for bruk av overskuddsmasser fra prosjektet. Kommunenes bruk av overskuddsmasser vurderes som viktig for å ta ut mest mulig nytte av prosjektet, og anskaffelsesprosessen vil derfor måtte forskyves for å imøtekomme behovet for

mer tid til kommunale planprosesser. Forventet tidspunkt for mulig anbudsutlysning vil med dette forskyves til høsten 2023.

Kystverket vil i 2023 videreføre de forberedende arbeidene med prosjektet. Nærings- og fiskeridepartementet vil på bakgrunn av bl.a. nevnte kostnads- og framdriftsanalyse foreta en gjennomgang av kostnadene ved prosjektet. Resultatet av gjennomgangen og eventuelle forslag om endret kostnads- og styringsramme vil bli fremmet på egnet måte. På grunn av forskyvningen vil nødvendig bevilgning til prosjektet i 2023 bli 76 mill. kroner.

Eventuelle øvrige farvannstiltak som Kystverket skal arbeide med i 2023, er nærmere omtalt under kap. 916, post 30.

Kystverkets navigasjonsinfrastruktur bidrar til sikker navigasjon langs kysten og omfatter nær 22 000 navigasjonsinnretninger (fyr, lykter, faste og flytende merker og radarsvarere). Navigasjonsinnretningene skal ha høy oppetid og gi korrekt informasjon til brukerne. Kystverket gjennomfører modernisering og vedlikehold med egne fartøyer og prioriterer tiltakene ut fra en vurdering av ulykkesrisiko, samfunnsnytte, optimalt vedlikeholdsnivå og praktisk gjennomføring. I 2023 fortsetter det langsiktige arbeidet med å lukke vedlikeholdsetterslepet og fornye alle sektorlykter til LED-lyskilder med sektorinndeling i henhold til IALA-standard. Videre fortsetter arbeidet med å fase inn fjernovervåking og modernisere objekter for klimatilpasning og redusert framtidig vedlikeholdsbehov. Det er utarbeidet en vedlikeholdsstrategi for fyr for å prioritere ressursbruken optimalt, både med hensyn til bygningsvedlikehold og arbeidet med kulturformidling.

Beredskap mot akutt forurensing

Kystverket har ansvaret for den statlige beredskapen mot akutt forurensing og for å samordne privat, kommunal og statlig beredskap i et nasjonalt beredskapssystem.

Den statlige beredskapen mot akutt forurensing er dimensjonert etter miljørisiko. Naturmiljøet endrer seg og sårbarheten forventes å øke framover. Stadig flere av sjøfuglartene som er vurdert å ha en risiko for å dø ut i Norge, er truet. Som følge av bl.a. klimaendringer, nye drivstofftyper og framdriftssystemer og økt aktivitet i hav- og kystområdene forventes det en endring i risiko for og typer av forurensingstilfeller. Dette framgår av Kystverkets oppdaterte miljørisiko- og beredskapsanalyse fra 2022. Analysen vil ligge til grunn

for å utvikle og dimensjonere beredskapen mot akutt forurensing i årene framover, og styrking av beredskap mot akutt forurensing i Oslofjorden prioriteres. Dette innebærer nye anskaffelser av oljevernutstyr, samt kompetanseheving av de interkommunale utvalgene for akutt forurensing i regi av Kystverket.

Det er særlig krevende å bekjempe akutt forurensing i nordområdene. Øvelser og samarbeid med andre land om oljevernberedskap i Arktis er derfor viktig. Prioriterte oppgaver framover er utvikling av metoder og teknologi for å håndtere komplekse hendelser, også i isfylte farvann, samhandling mellom beredskapsaktørene og håndtering av flere ulike typer akutt forurensing.

Regjeringen er opptatt av å styrke oljevernberedskapen i nord og vil videreutvikle teknologi for beredskap mot akutt forurensing som er tilpasset bruk i arktiske områder. Derfor vil vi gå videre med å etablere testfasiliteter for bekjempelse av akutt forurensing på Fiskebøl. I 2023 settes det av midler til forprosjektering, og det tas sikte på å igangsette prosjektet i 2024. Det legges opp til en trinnvis utbygging, og bevilgningene vil bli vurdert i lys av den makroøkonomiske og budsjettmessige situasjonen, på lik linje med andre større prosjekter.

Klimagassutslipp, naturmangfold og vannkvalitet

Kystverket skal bidra til å følge opp nasjonale mål for klima og miljø innen egen sektor og gjennom egen virksomhet. For å redusere klimagassutslippene i sektoren skal Kystverket samarbeide med Sjøfartsdirektoratet og Miljødirektoratet om å utrede egnede tiltak og identifisere eventuelle barrierer som kan begrense gjennomføringen av tiltakene.

Kystverkets utslippsberegninger bidrar til et bedre kunnskapsgrunnlag om klimagassutslippene i sektoren og til utforming av mer målrettede og effektive tiltak og virkemidler. Etaten vil legge til rette for å formidle kunnskap om tiltak og virkemidler som kan bidra til det grønne skiftet i sjøfarten og i havnesektoren.

For å redusere egne klimagassutslipp skal Kystverket ha fokus på kravstilling i anskaffelser, modernisering og effektiv bruk av egne fartøy, drift av bygg og anlegg og reisemåter. Samferdselsdepartementet og Klima- og miljødepartementet vurderer nye krav om utslippsfrie anleggsplaser. Dette vil kunne påvirke både kostnader og framdrift på utbedringstiltak i farvannet. Tiltakene ligger ofte langt fra elektrisk infrastruktur, og sjøentreprenørmarkedet i Norden er preget av eldre

maskinparker og begrenset lønnsomhet. Krav om reduserte utslipp vil kunne bidra til fornying av innsatsfaktorene over tid, men kan føre til økte kostnader for tiltak i sjø i en overgangsperiode.

Kystverket bidrar til å oppnå de nasjonale miljømålene for naturmangfold og vannmiljø gjennom bl.a. forvaltning, planmedvirkning, planlegging og gjennomføring av tiltak i farvannet og gjennom opprydding etter hendelser som defineres som akutt forurensing.

Kystverket skal fortsette samarbeidet med andre statlige myndigheter og kommuner om opprydding av forurensete sedimenter i forbindelse med farvannstiltak.

Kystverket skal fortsatt bidra til å redusere tilførsel av plastavfall og mikroplast til miljøet ved gjennomføring av farvannstiltak, og ha et tett samarbeid med entreprenørene om bruk av mindre plast.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Det foreslås bevilget 2 127,4 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under posten mot tilsvarende merinntekter under kap. 3916, post 02 og kap. 5574, post 77, jf. forslag til vedtak II, 1.

Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det settes av om lag 155 mill. kroner til felles administrasjon og IKT-infrastruktur for Kystverket. For øvrig skal bevilgningen dekke:

Transport, havn og farleder

Infrastruktur og arealforvaltning er viktig for å sikre framkommelighet og å opprettholde og styrke sikkerhetsnivået i sjøtransporten. Den fysiske infrastrukturen består av farleder og navigasjonsinnretninger. Det settes av om lag 500 mill. kroner til vedlikehold av navigasjonsinfrastrukturen, planlegging av farvannstiltak, kystforvaltning og transportplanlegging. Drift og vedlikehold av installasjoner som har stor betydning for navigasjonssikkerheten, prioriteres. Midlene skal bl.a. bidra til å redusere vedlikeholdsetterslepet på navigasjonsinnretningene.

Bevilgningen foreslås økt med 20 mill. kroner for å styrke Kystverkets planleggings- og prosjekteringskapasiteter for å ivareta statens ansvar for fiskerihavnene. Satsingen er viktig for å sikre gjennomføringen av tiltak som ligger inne i Nasjonal transportplan 2022-2023, samt videre utredning fram mot rullering av planen.

Beredskap mot akutt forurensing

For å ivareta den nasjonale beredskapen mot akutt forurensing settes det av om lag 330 mill. kroner til flyovervåking og satellittjenester, lagring og vedlikehold av utstyr, gjennomføring av kurs og øvelser og den nasjonale slepeberedskapen.

I forbindelse med iverksatte statlige aksjoner mot akutt forurensing kan det komme a konto innbetalinger fra advokatfirma og forsikringselskap. Det foreslås at Kystverkets fullmakt til å bokføre disse som forpliktelse mot mellomværendet med statskassen videreføres i 2023. Når oppgjør etter en aksjon m.v. er endelig avgjort, vil forpliktelsen i mellomværendet med statskassen gjøres opp, og Kystverket bokfører inntekten som tilfaller staten på kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse, jf. forslag til vedtak XXVIII.

Navigasjonsteknologi og maritime tjenester

Det settes av om lag 1 130 mill. kroner til navigasjonsteknologi og maritime tjenester. Midlene dekker drift av los- og sjøtrafikksentraltjenestene, BarentsWatch, elektroniske meldings- og informasjonstjenester og havnesikring.

Av beløpet gjelder om lag 925 mill. kroner forvaltning av losordningen og drift av lostjenesten. Utgiftene er i hovedsak finansiert av avgifter, mens en mindre andel finansieres gjennom statlig bevilgning.

Videre gjelder om lag 94 mill. kroner driften av de fire sjøtrafikksentralene i Sør-Norge. Driften finansieres i hovedsak gjennom sektoravgifter, mens 8 mill. kroner finansieres ved statlig bevilgning.

Utgiftene til driften av sjøtrafikksentralen i Vardø, om lag 28 mill. kroner, finansieres ved statlig bevilgning. Sjøtrafikksentralen overvåker tankskip og annen risikotrafikk som følger seilingsledene langs norskekysten, samt skipstrafikken ved gassterminalen på Melkøya utenfor Hammerfest.

Kystkultur

Det foreslås avsatt 12 mill. kroner til kystkultur. Midlene foreslås flyttet fra kap. 916, post 72 Tilskudd til kystkultur. Formålet med midlene er å ivareta den maritime kulturarven, i det alt vesentlige gjennom å bidra til finansiering av Kystverkmusea.

Kystverkmusea er et nettverkssamarbeid mellom Lindesnes Fyrmuseum, Jærmuseet, Sunnmøre Museum, Museum Nord og Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark. Modellen forutsetter at minimum 40 pst. av utgiftene til driften av den enkelte enhet dekkes av lokale og regionale bidrag.

Kystverkmusea dokumenterer og formidler etatens historie i tråd med det overordnede målet om at Kystverkets kulturarv skal være grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås bevilget 33,7 mill. kroner for å dekke utgifter til tiltak for å bekjempe og redusere fare for akutt forurensing, samt fjerne gjenstander i eller nær farledene som kan medføre fare for skipstrafikken.

Videre dekker bevilgningen utgifter til miljøundersøkelse og -overvåking av ubåtvraket U-864 utenfor Fedje i Vestland.

I tilfeller av akutt forurensing kan det raskt være behov for midler til aksjoner som staten setter i verk, eller garantier til kommuner som starter aksjoner med vesentlige driftsutgifter, og som selv ikke er i stand til å dekke påløpte utgifter før refusjon for aksjonen fra ansvarlig forurenser er betalt. Det foreslås å videreføre fullmakten til å kunne overskride bevilgningen med inntil 70 mill. kroner per aksjon dersom det er nødvendig for å iverksette tiltak uten opphold, jf. forslag til vedtak IV, 5.

Post 30 Nyanlegg og større vedlikehold, kan overføres

Det foreslås bevilget 585,9 mill. kroner til nyanlegg og større vedlikehold. Videre foreslås en fullmakt til å pådra forpliktelser ut over budsjettåret for investeringer med en samlet ramme for gamle og nye forpliktelser for inntil 745 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII, 4. Fullmakten inkluderer framtidige utbetalinger til prosjektet Bømlo fiskerihavn som allerede er igangsatt og gjennomføres av Bømlo kommune etter avtale med Vestland

fylkeskommune. Utbetalinger til prosjektet Bømlo fiskerihavn forutsetter at Vestland fylkeskommune tilbakefører fiskerihavneanlegg til Kystverket.

Bevilgningen omfatter om lag 84 mill. kroner til fornying og modernisering av navigasjonsinfrastrukturen. Midlene bidrar bl.a. til å redusere vedlikeholdsetterselepet på navigasjonsinnretningene.

Om lag 328 mill. kroner settes av til investeringer i farvannet, ekskl. midler til Stad skipstunnel. Farvannstiltakene innebærer utdyping, skjerming og merking av farvannet, og bidrar til sikkerhet og framkommelighet. Tiltakene utgjør Kystverkets investeringsportefølje, jf. NTP 2022-2033, og er et resultat av utredninger som ser lengre kyststrekninger i sammenheng.

Det planlegges for å gjennomføre arbeider med følgende større farvannsutbedringer i 2023:

- innseiling Forsøl i Hammerfest kommune, Troms og Finnmark – ferdigstilles i 2023
- innseiling Kragerø i Kragerø kommune, Vestfold og Telemark – ferdigstilles i 2023
- Bognes-Tjeldsundet-Harstad i kommunene Narvik, Lødingen, Tjeldsund og Harstad, Nordland og Troms og Finnmark – ferdigstilles i 2026
- Svolvær-Raftundet i kommunene Vågan og Hadsel, Nordland – ferdigstilles i 2024

Den sterke globale prisveksten påvirker også innsatsfaktorene i disse prosjektene. Dette har bl.a. gjort det nødvendig å forskyve hoveddelen av tiltaket Bognes-Tjeldsundet-Harstad fra 2023 til 2024. Tiltak for merking av farleden blir gjennomført som planlagt i 2023.

I tillegg er det satt av i alt 31 mill. kroner til å gjennomføre mindre farvannstiltak i områder som ikke inngår i strekningene over og som har kostnad under 100 mill. kroner. I likhet med de større tiltakene består tiltakene av merking, utdyping eller skjerming, eller kombinasjoner av disse. Også de mindre farvannstiltakene er utredet og planlagt gjennom strekningsvise utredninger som ser lengre strekninger i sammenheng.

Til prosjektet Stad skipstunnel er det satt av 76 mill. kroner. Midlene vil i hovedsak gå til forbedende arbeider og eventuelle gjenstående innløsninger av eiendom.

Regjeringen vil gjeninnføre det statlige ansvaret for fiskerihavnene. Fra 1. januar 2020 ble fiskerihavneanleggene i Vestland, Rogaland, Agder, Vestfold og Telemark og Viken fylkeskommuner overført fra staten til fylkeskommunene. Det pågår en prosess for å inngå avtaler mellom staten og de nevnte fylkeskommunene om tilbakeføring

av fiskerihavneanleggene til staten. Det arbeides opp mot fylkeskommunene med en ambisjon om at fiskerihavneanleggene kan tilbakeføres fra fylkeskommunene til staten med virkning fra 1. januar 2023.

Det er satt av 71 mill. kroner på posten for å ivareta det statlige ansvaret for fiskerihavnene. I hovedsak vil midlene bli disponert til å betale ut tidligere inngåtte forskutteringsforpliktelser til fiskerihavnetiltak som lå inne i Nasjonal transportplan 2018-2029. I tillegg vil bevilgningen dekke mindre vedlikehold og gjennomføring av nødvendige tilstandsvurderinger. Det vises også til omtalen under kap. 916, post 01.

Til videre arbeid med etablering av testsenter på Fiskebøl foreslås det satt av 25 mill. kroner. Senteret skal bl.a. bestå av et innendørs klimaregulert basseng, fire utendørs strandbasseng sprengt ned i fjellgrunnen og fasiliteter for dispergering og brenning av olje.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01

Det foreslås bevilget 196,7 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under posten mot tilsvarende merinntekter under kap. 3916, post 02 og kap. 5574, post 77, jf. forslag til vedtak II, 1.

Bevilgningen omfatter anskaffelse av datasystemer og IKT-utstyr til bl.a. maritim trafikkovervåking, sjøtrafikksentraler, los, navigasjons- og meldingstjenester, BarentsWatch og intelligente transportsystemer for maritim sektor. Bevilgningen skal også dekke produksjons- og anleggsmidler til Kystverkets operative arbeider med navigasjonsinfrastrukturen og utstyr som inngår i statens beredskap mot akutt forurensing.

Av bevilgningen er 19,7 mill. kroner avgiftsfinansiert, jf. kap. 5574, post 77.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, kan overføres

Det foreslås bevilget 36,1 mill. kroner.

Bevilgningen går til å delfinansiere kommunale fiskerihavneanlegg etter søknad. Hensikten med ordningen er å stimulere til lokal og regional næringsutvikling. Det kan gis inntil 50 pst. samlet statlig tilskudd.

I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt på 36,1 mill. kroner knyttet til ordningen, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 70 Tilskudd til overføring av gods fra vei til sjø

Det foreslås bevilget 33,3 mill. kroner.

Formålet med tilskuddsordningen for nærskipsfart er å redusere skadekostnadene fra transport gjennom å overføre gods fra vei til sjø. Å flytte gods fra vei til sjø kan gi positive effekter på miljø, klima, trafikksikkerhet og framkommelighet. Ordningen vil også bedre tilgangen til sjøtransport for næringslivet.

I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt på 90 mill. kroner knyttet til ordningen, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 71 Tilskudd til i effektive og miljøvennlige havner, kan overføres

Det foreslås bevilget 98,2 mill. kroner.

Formålet med tilskuddsordningen for investering i effektive og miljøvennlige havner er å effek-

tivisere logistikkjeden gjennom tiltak i havn, og på den måten bidra til kostnadsbesparelser, bedre kvalitet, bedre samspill i logistikkjeden og mellom transportformene, godsoverføring fra vei til sjø, samt positive klima- og miljøeffekter.

Tilskuddsordningen er rettet mot havnene og skal utløse samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i allment tilgjengelige havner som ellers ikke ville blitt realisert. Aktuelle prosjekter kan omfatte investeringer i havneinfrastruktur og tilgangsinfrastruktur fra vei og sjøsida og mudring.

I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt på 90 mill. kroner knyttet til ordningen, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 72 Tilskudd til kystkultur

Bevilgningen er i sin helhet foreslått overført til post 01 Driftsutgifter, jf. omtale under denne posten.

Kap. 3916 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
02	Andre inntekter	16 578	13 400	13 800
	Sum kap. 3916	16 578	13 400	13 800

Vedrørende 2021:

Bevilgningen ble gitt over kap. 4360 på Samferdsdepartementets budsjett. Regnskapsbeløp for 2021 er innarbeidet i tabellen for sammenlikningens skyld.

Vedrørende 2022:

Bevilgningen ble gitt over kap. 970, men er plassert under kap. 3916 i tabellen for sammenlikningens skyld.

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter inntekter fra eksterne, bl.a. knyttet til salg av fiskerihavner og statens beredskap

mot akutt forurensing. Det foreslås en bevilgning på 13,8 mill. kroner på posten.

Det foreslås videre merinntektsfullmakter knyttet til posten, samt en fullmakt til å nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av fiskerihavner til dekning av salgskostninger forbundet med salget og oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 916, post 30, jf. forslag til vedtak II, 1 og 3.

Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 916, post 01 og post 45 mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
77	Sektoravgifter Kystverket	715 009	979 000	984 433
	Sum	715 009	979 000	984 433

Vedrørende 2021:

Bevilgninger ble gitt over kap. 5577 Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet, post 74. Regnskapsbeløp for 2021 er innarbeidet i tabellen for sammenlikningens skyld.

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 77 redusert med 98 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 77 Sektoravgifter Kystverket

Sektoravgiftene under Kystverket er anslått til 984,4 mill. kroner. Posten omfatter Kystverkets inntekter fra losavgiftene og sikkerhetsavgiften.

Losavgiftene skal dekke en andel av utgiftene for losordningen.

Avgiftene består av:

- losingsavgift som betales ved faktisk bruk av los
- losberedskapsavgift som betales både ved faktisk bruk av los og av fartøy som seiler med farledsbevis
- farledsbevisavgift som betales ved utstedelse, fornying eller endring av farledsbeviset.

Sikkerhetsavgiften skal dekke driftskostnadene ved sjøtrafikksentralene i Horten, Brevik, Kvitsøy og Fedje.

Det foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 916, post 01 og post 45 mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 917 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	456 506	465 376	470 900
21	Spesielle driftsutgifter	14 199		
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	92 705	111 264	121 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 414		
	Sum kap. 917	567 824	576 640	591 900

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 økt med 17,3 mill. kroner
- post 22 økt med 7,9 mill. kroner

Fiskeridirektoratet er det sentrale rådgivende og utøvende forvaltningsorganet for fiskeri- og havbruksnæringen. Hovedmålet til etaten er å *fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet, gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.*

Direktoratet regulerer og kontrollerer fiske og fangst med sikte på å skape langsiktig balanse mellom høsting og beskyttelse av ressursene. For-

valtningen regulerer både hvem som kan fiske, og hvor mye, hvor og hvordan det fiskes. Vern av yngel og småfisk gjennom stenging av områder, tekniske redskapsreguleringer, ilandføringsplikt og langsiktige høstingsregler er viktige virkemidler i en god forvaltning. Fiskeridirektoratet samarbeider både med kontrollmyndighetene i andre land og med andre etater og politiet nasjonalt, for å følge opp etablerte fiskerireguleringer og bekjempe ulovlig fiske.

Fiskeridirektoratet har en sentral rolle i gjennomføring av regjeringens politikk knyttet til vekst i havbruksnæringen, både gjennom rollen som tildelingsmyndighet for tillatelser til akvakulturvirkosomhet og ved oppfølging av fylkeskommunenes arbeid med tildelings- og lokalitetsklareringer. Når tillatelsene er i drift, har Fiskeridirektoratet ansvar for å følge opp at de kravene som er satt, blir fulgt. Tilsynsansvaret retter seg mot miljømessig forsvarlig drift, forebygging av og skadebegrensning ved rømming og at biomassen holdes innenfor de rammene som er satt i regelverk og tillatelser.

Direktoratet er i tillegg en viktig aktør i marin arealforvaltning og leverer norsk offisiell statistikk om fiskeri og havbruk.

Fiskeridirektoratet har hatt en organisasjonsmodell med hovedkontor i Bergen og fem regioner med til sammen 20 kontorer langs kysten. I løpet av 2021 har direktoratet fått utredet alternative organisasjonsmodeller, og fiskeridirektøren tar i løpet av 2022 sikte på å endre den eksisterende organisasjonsmodellen. Et viktig premiss i arbeidet har vært at ingen skal miste jobben eller pålegges å flytte og at alle kontorsteder skal videreføres.

Resultater 2021

Fiskeridirektoratet disponerte 418 årsverk i 2021. Drøyt halvparten av årsverkene er knyttet til havressursforvaltningen, mens snaut 30 pst. gjaldt havbruksforvaltning og marin arealforvaltning. I underkant av 20 pst. gjaldt IKT og støttefunksjoner. Fiskeridirektoratet opprettholdt driften i hele koronaperioden.

Direktoratet har i 2021 brukt betydelige ressurser på å oppgradere IT-infrastruktur og -sikkerhet, utvikle nye register- og fagsystemer og forbedre informasjonsforvaltningen. Komplekst regelverket med mange spesialordninger og dispensasjonsordninger gjør digitaliseringsarbeidet krevende.

Havressursforvaltning

Utviklingen i gytebestand for våre viktigste fiskebestander viser en langsiktig positiv utvikling fra midten av 80-tallet, men gytebestandene både for bunnfisk og pelagiske arter har gått noe tilbake de siste fem årene. Lønnsomheten i fiskeflåten er god, men varierer mellom flåtegruppene. Den er høyest blant torsketrålere og i de pelagiske fiskeriene. Kystrekeflåten har slitt de siste årene og er særlig rammet av økte drivstoffkostnader.

Direktoratet behandlet om lag 3 000 fartøysaker i 2021. Det legges vekt på effektiv saksbehandling i fartøysaker for å hindre unødvendige driftsavbrudd.

På reguleringsområdet var fastsettelsen av et enklere regelverk for gjennomføring av fiske, fangst og høsting gjennom ny høstingsforskrift en viktig milepæl. Reguleringen av makrell ble tilpasset den nye situasjonen med manglende adgang til britisk sone.

Direktoratet har i 2021 utarbeidet forslag til ny forskrift om fiskeritillatelser og kvotefaktorer, som en oppfølging av endrede bestemmelser i del-takerloven. Direktoratet har også utredet mulige eierkonsentrasjonsregler i kystfiskeflåten.

I tråd med forvaltningsprinsippet i havressursloven vurderes alle bestander regelmessig, og det iverksettes tiltak for å oppnå en bærekraftig forvaltning. I 2021 prioriterte Fiskeridirektoratet tiltak rettet mot kysttorsk, kongsnegl, sjøkreps, stillehavsøsters og flatøsters.

En bærekraftig forvaltning forutsetter at regelverk og kvotebegrensninger etterlevs. I tråd med rådene i NOU 2019: 21 *Framtidens fiskerikontroll* jobber Fiskeridirektoratet for å utvikle bedre systemer for dokumentasjon av ressursuttaket og har styrket analysearbeid og informasjonsforvaltning. Direktoratet har i 2021 jobbet med implementering av nye krav til posisjons- og fangstdata fra kystfiskeflåten og sammen med Justervesenet gjennomført høring av forslag til nytt regelverk om krav til bruk av automatiske vekter og veiesystemer på norske fiskemottak. Direktoratet satser gjennom FangstID-programmet på utvikling av teknologi som sikrer korrekt registrering av ressursuttaket gjennom automatisk identifisering av fangsten i forbindelse med selve uttaket.

Havbruksforvaltning

Tilsynet med havbruksnæringen har de senere årene blitt styrket både med teknisk kompetanse, nye tilsynsmetoder og med mer nettbasert risiko-

og erfaringsformidling og veiledning overfor næringen.

Å forebygge rømming og redusere effektene av rømt oppdrettsfisk har vært et høyt prioritert tilsynsområde for Fiskeridirektoratet i 2021, og videreføres i 2022. At aktørene overholder de kravene som gjelder for biomasse i forskrifter og tillatelsesdokumenter, er avgjørende for å ivareta legitimiteten til tillatelsessystemet og sikre like konkurransevilkår for aktørene. Fiskeridirektoratet har derfor både i 2020 og 2021 løftet dette som en prioritering for det operative tilsynet. Direktoratet har også utviklet tilsynsmetodikken på havbruksområdet. Et risikobasert tilsyn med systemrevisjon som hovedverktøy skal sikre at direktoratet bruker tilsynsressursene der det oppnås størst effekt. Fiskeridirektoratet har i 2021 særlig lagt vekt på hvordan virksomhetene bruker egne internkontrollsystemer til å sikre etterlevelse av biomasseregelverket gjennom hele produksjons- syklusen, både på lokalitets- og selskapsnivå, og sammenholdt dette med virksomhetenes rapportering av faktisk biomasse.

Antall innrapporterte rømmingshendelser har ligget relativt stabilt de siste årene. For 2021 mottok Fiskeridirektoratet 33 rapporter om rømmingshendelser fra oppdrettere på om lag 61 000 laks og 7 700 regnbueørret. I 79 pst. av de 178 undersøkte vassdragene i 2021 var innslaget av oppdrettslaks lavt, i 14 pst. var innslaget moderat, mens i 8 pst. av vassdragene ble innslag av rømt oppdrettslaks vurdert til høyt. Andelen vassdrag med høyt innslag har generelt vært lav de siste årene sammenlignet med tidligere år.

Resultatene fra miljøundersøkelsene for bunnforholdene under og rundt oppdrettsanleggene viser at på landsbasis har mer enn 90 pst. av lokalitetene god eller svært god miljøtilstand. Dette har vært stabilt de siste ti årene.

Direktoratet fortsatte arbeidet med å forenkle og digitalisere havbruksforvaltningen. Nytt og forbedret offentlig Akvakulturregister ble satt i drift våren 2021, og en felles digital løsning for behandling av søknader om akvakulturtillatelser på tvers av etats- og forvaltningsgrenser er under utvikling. En sterkt forbedret løsning for rapportering av miljøundersøkelser ble satt i drift våren 2022.

Marin arealforvaltning

Fiskeridirektoratet ivaretar fiskeri- og havbruksnæringens interesser i planprosesser i kystsonen og i arbeidet med forvaltningsplaner for havområdene. De senere årene har det blitt stadig

flere aktører fra andre næringer som ønsker å benytte havområdene, og med det økt saksomfang og kompleksitet i direktoratets arbeid på dette området. Direktoratet har behandlet saker knyttet til sameksistens med petroleumsaktivitet, vindturbiner til havs, kabler, fiberoptisk utbygging og annen bruk av havet. Fiskeridirektoratet opplever stor etterspørsel etter geodata, og forbedrer stadig kartverktøyet Yggdrasil.

Direktoratet fremmet i 2021 åtte innsigelser til kommunale arealplaner, som har ført til at fiskeri- og havbruksinteresser har blitt tatt større hensyn til. I Oslofjorden deltar direktoratet i flere prosesser og prosjekter for helhetlig forvaltning.

Direktoratet lanserte i 2021 en handlingsplan mot marin forsøpling med mål om å forebygge marin forsøpling fra de marine næringene og fritidsfiske. Det ble ryddet over 1 000 garn og 78 km line og 19 forlatte blåskjellanlegg. Det jobbes parallelt med nye krav til merking av redskap, rapporteringsløsninger for tapt redskap og holdningsskapende arbeid.

Prioriteringer 2023

Fiskeridirektoratet vil i 2023 legge vekt på å få en ny organisasjonsstruktur til å fungere godt. Videre utvikling av digitale løsninger og etatens informasjonsforvaltning vil fortsatt være en hovedprioritering. Det samme gjelder utviklingen av fiskerikontrollen i tråd med direktoratets handlingsplan, samt å bidra til gjennomføring av Stortingets vedtak om kvotesystemet.

På akvakulturområdet vil en viktig prioritering også i 2023 være å fortsette utviklingen av digital samhandling mellom havbruksnæringen og myndighetene. Direktoratet skal også prioritere å legge til rette for havbruk til havs og må være forberedt på å bistå i oppfølging av Havbruksutvalgets innstilling når den foreligger før sommeren 2023.

Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet mot marin forsøpling i tråd med sin fastlagte handlingsplan.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 470,9 mill. kroner i 2023. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, husleie og andre driftsutgifter. Bevilgningen er foreslått økt med 2,5 mill. kroner for å styrke forvaltningen av for havvind og havbruk til havs med sikte på sameksistens mellom havnæringene. Den er videre økt med 1,5 mill. kroner mot tilsvarende

økning av saksbehandlingsgebyr, jf. kap. 3917, post 05.

Bevilgningen er foreslått redusert med 5 mill. kroner som følge av nettoføring av refusjoner mot en tilsvarende reduksjon av kap. 3917, post 01. Bevilgningen er videre foreslått økt for lønns- og prisvekst, men redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023. Den er også noe nedjustert på grunn av for høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3917, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiften trekkes av førstehåndsomsetningen til fiskerne, og skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen, til å forebygge marin forsøpling fra fiskerier næringen og rydde tapte fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 121 mill. kroner. Videre foreslås det at de tre utgiftsbevilgningene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Kap. 3917 Fiskeridirektoratet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Diverse inntekter	1 167	6 150	1 200
05	Saksbehandlingsgebyr	26 497	28 187	30 315
13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner	22 192		
22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og utvikling	2 175		
86	Forvaltningssanksjoner	10 391	10 000	10 000
	Sum kap. 3917	62 422	44 337	41 515

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 ble redusert med 5,2 mill. kroner
- post 05 ble redusert med 35 000 kroner

Post 01 Diverse inntekter

Inntektene gjelder registrering av pant i akvakulturregisteret m.m. Bevilgningen er foreslått redusert med 5 mill. kroner som følge av nettoføring av refusjoner mot en tilsvarende reduksjon av kap. 917, post 01.

Det foreslås en bevilgning på 1,2 mill. kroner i 2023. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 917, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 05 Saksbehandlingsgebyr

Inntektene gjelder tre typer gebyr for saksbehandling: gebyr for søknader om ervervstillatelse o.l., gebyr ved akvakultursøknader og innmeldingsgebyr i Merkerregisteret for fiskefartøy.

Inntektene skal dekke direktoratets utgifter til saksbehandlingen av søknader. For at gebyrene skal dekke direktoratets kostnader til de gebyrfinansierte tjenestene i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-112, vil direktoratet justere gebyrsatsene for ulike typer søknader. Satsen for søknad om ervervstillatelse vil øke med 60 pst., med unntak for fartøy under 15 meter uten spesiell tillatelse eller årlige deltakeradgang, hvor dagens gebyrsats dekker kostnaden. Videre vil gebyret for innmelding i merkerregisteret for den samme gruppen fartøy under 15 meter reduseres fra 2 000 til 1 000 kroner. Saksbehandlingsgebyret for akvakultur foreslås økt med 10 pst. Bevilgningen er videre foreslått økt for prisvekst, og redusert som følge av forutsetning om reduserte reise-

utgifter i 2023 og nedjustert på grunn av for høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. omtale under kap. 917, post 01, og nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

For å dekke kostnadene til tjenestene er bevilgningen foreslått økt med 1,5 mill. kroner, mot en tilsvarende økning av direktoratets driftsbevilgning, jf. kap. 917, post 01.

Det foreslås en bevilgning på 30,3 mill. kroner i 2023.

Post 13 Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner

Inntektene gjelder vederlag for tildeling av oppdrettstillatelser eller vekst i eksisterende tillatel-

ser. Det skal i 2022 tildeles nye tillatelser til fastpris og gjennom auksjon. Regjeringen vil komme tilbake med forslag til bevilgning for 2022 når auksjonen er gjennomført. Det legges ikke opp til tildeling av økt kapasitet i 2023.

Post 86 Forvaltningsanksjoner

Posten gjelder inntekter fra overtredelsesgebyr ilagt for brudd på fiskeri- og havbrukslovgivningen og administrativ inndragning av utbytte på havbruksområdet. Inntektene varierer fra år til år avhengig av mengde og type saker, klagebehandling og rettsoppgjør. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner i 2023.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	34 166	33 100	33 100
73	Årsavgift Merkeregisteret	8 276	8 550	8 600
74	Fiskeriforskningsavgift	308 369	318 000	345 600
76	Kontrollavgift fiskeflåten	34 686	40 500	46 500
	Sum	385 497	400 150	433 800

Post 72 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur

Inntekten dekker Fiskeridirektoratets kostnader til kontroll og tilsyn med havbruksnæringen. Det foreslås en bevilgning på 33,1 mill. kroner i 2023.

Post 73 Årsavgift Merkeregisteret

Det foreslås en bevilgning på 8,6 mill. kroner i 2023. Inntektene dekker en del av statens kostnader knyttet til drift og vedlikehold av merkeregisteret og bruk av registret til statistikk- og forvaltningsformål.

Post 74 Fiskeriforskningsavgift

Posten omfatter inntekt fra fiskeriforskningsavgiften. Avgiften skal bidra til å dekke kostnader til å

innhente kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen og forebygge marin forsøpling fra fiskerier næringen, bl.a. ved å rydde tapte fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 345,6 mill. kroner i 2023. Økningen fra saldert budsjett 2022 på 27,6 mill. kroner skyldes endret anslag for verdien av førstehåndsomsetningen fra norske fiskerier i 2023.

Inntektene motsvares av utgifter på tre budsjettposter, jf. tabell 5.6.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten slik at eventuelle merinntekter kan motsvares av tilsvarende økte utgifter under de tre nevnte utgiftspostene, jf. forslag til vedtak II, 2.

Tabell 5.6 Oversikt over bevilgninger finansiert av fiskeriforskningsavgiften

		(i 1 000 kroner)
Kap./post	Betegnelse	Forslag 2023
917/22	Fiskeridirektoratet, Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	121 000
919/76	Diverse fiskeriformål, Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	6 900
923/22	Havforskningsinstituttet, Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	217 700
	Sum	345 600

Post 76 Kontrollavgift fiskeflåten

Posten gjelder inntekter fra kontrollavgift fra fiskeflåten. Formålet med avgiften er å bidra til å dekke forvaltningens arbeid med kontroll av fiskeriene. Avgiften kreves inn av fiskesalgslagene ved avregning av oppgjør til fisker, og satsen er 0,22 pst. av brutto fangstverdi.

Fartøy under 15 meter har til nå vært fritatt for avgift med bakgrunn i kostnader til utstyrsinveste-

ringer i forbindelse med nye krav til sporing og rapportering for flåten under 15 meter. Fordi også den årlige kostnaden til sporing og fangst dagbok er relativt høy for den mindre flåten, har regjeringen besluttet å videreføre dette fritaket for fartøy under 15 meter.

Det foreslås en bevilgning på 46,5 mill. kroner i 2023. Dette er en økning på 6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2022. Økningen skyldes endret anslag for brutto fangstverdi.

Kap. 919 Diverse fiskeriformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	1 021 406	497 000	503 000
61	Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt			2 000
71	Tilskudd til velferdsstasjoner	2 500	2 500	2 500
73	Tilskudd til kompensasjon for CO ₂ -avgift	249 800	255 000	346 800
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>		1 900	1 900
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	16 186	16 800	28 800
76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	6 852	6 400	6 900
77	Tilskudd til kystrekeflåten			21 000
	Sum kap. 919	1 296 744	779 600	912 900

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2020–2021):

- post 61 ble bevilget med 2 mill. kroner
- post 75 ble økt med 10 mill. kroner

Post 60 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner

Posten gjelder kommunenes og fylkeskommunenes andel av vederlag for tildelte oppdrettstillatelser, samt provenyet fra produksjonsavgiften. Formålet med tilskuddet er at kommuner som stiller arealer til disposisjon for havbruksnæringen, skal oppleve positive ringvirkninger fra aktiviteten.

I statsbudsjettet for 2021 besluttet Stortinget å innføre en produksjonsavgift på laks, ørret og

regnbueørret. En produksjonsavgift på 40,5 øre per kilo sløyd fisk i 2022 anslås å gi et proveny på om lag 506 mill. kroner, påløpt i 2022 og bokført i 2023. 3 mill. kroner av avgiften benyttes til å dekke Fiskeridirektoratets kostnader til forvaltning av ordningen.

Stortinget besluttet samtidig at fra og med 2022 skal 60 pst. av inntektene ved kapasitetsjusteringer tilfalle staten. 40 pst. skal fordeles til havbrukskommuner og fylkeskommuner via Havbruksfondet.

Produksjonsavgiften og kommunal sektors del av vederlaget ved kapasitetsjusteringer fordeles gjennom Havbruksfondet. Midlene fordeles i tre potter, der 6/8 tilfaller kommunene med oppdrettsvirksomhet, 1/8 tilfaller kommuner som har klarert ny lokalitetskapasitet de siste to år og 1/8 tilfaller fylkeskommunene med oppdrettsvirksomhet.

Det foreslås en bevilgning på 503 mill. kroner i 2023. Provenyet fra eventuelle konverteringer av utviklingstillatelser inngår i Havbruksfondet på samme måte som provenyet fra ordinære tillatelser. Regjeringen vil ved behov komme tilbake til Stortinget med forslag til endelig bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Post 61 Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt

Ordningen skal gi støtte til konkrete kommunale tiltak som tilrettelegger for at ungdom kan få erfaring i fiskeriyrket. Dette er en nasjonal søknadsbasert tilskuddsordning og tilsagn vil bli gitt etter en samlet vurdering av de innkomne søknadene.

Det foreslås en bevilgning på 2 mill. kroner i 2023.

Post 71 Tilskudd til velferdsstasjoner

Midlene brukes til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon. Det foreslås å bevilge 2,5 mill. kroner i 2023, fordelt med 1,375 mill. kroner til Norges Fiskarlag og 1,125 mill. kroner til Den Indre Sjømannsmisjon. Tilskuddet forvaltes av Fiskeridirektoratet.

Post 73 Tilskudd til kompensasjon for CO₂-avgift

Fra 2020 ble fiskeflåtens tidligere refusjonsordning for innbetalt CO₂-avgift avviklet. For å lette omstillingen for næringen ble ordningen erstattet

av en midlertidig kompensasjonsordning. Ordningen forvaltes av Garantikassen for fiskere.

Kompensasjonen utbetales etterskuddsvis, slik at kompensasjon for avgift det ene året utbetales i påfølgende budsjettår.

CO₂-avgiften per liter marin gassolje var på 2,05 kroner i 2022, mot 1,58 kroner i 2021. Avgiften er foreslått økt til 2,53 kroner i statsbudsjettet for 2023, jf. Prop. 1 LS (2022–2023).

Regjeringen foreslår å øke kompensasjonsordningen for fiskerinæringen med 91,8 mill. kroner til 346,8 mill. kroner i 2023, for å dekke økt CO₂-avgift i 2022.

Utviklingen i drivstoffprisene har medført utfordringer for fiskeflåten og medvirket til at ordningen som var tiltenkt trappet ned over 5 år i stedet blir videreført og styrket. Utformingen av forskriften som regulerer ordningen er preget av denne midlertidigheten hvor det bl.a. ble tatt hensyn til at det ikke var ønskelig å etablere mer administrativt krevende ordninger enn nødvendig. I lys av at ordningen videreføres er det derfor igangsatt et arbeid for å vurdere sider ved ordningen som kan forbedres. Med virkning fra 1. januar 2022 ble det på denne bakgrunn gjort en endring i forskriften ved at muligheten for å bunkre i utlandet og samtidig få rett til kompensasjon, ble fjernet. Endringen vil ha administrative merkostnader, men anses likevel hensiktsmessig å gjennomføre. Det er også avholdt møter med næringsorganisasjonene for å samle erfaringer med hvordan ordningen har fungert og innhentet synspunkter på hva som bør forbedres. Departementet jobber videre med innspillene og vil vurdere behovet for ytterligere justeringer i forskriften.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Bevilgningen dekker eventuell utbetaling av erstatning til fiskere etter to erstatningsordninger:

- erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 8-2 og FOR 2008-12-12-1357
- kompensasjon til fiskere for tapt fangsttid ved lokalisering, opptak og ilandbringelse av skrap som ikke stammer fra petroleumsvirksomhet etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 10-18 og FOR-2009-06-19-700

Sakene behandles i erstatningsnemnder. Fiskeridirektoratet er sekretariat for nemdene. De fleste sakene om erstatning gjelder økonomisk tap som følge av seismikkinnnsamling. Det ble i 2021 ikke utbetalt erstatninger under ordningene. Utbetaling av erstatninger varierer mye fra år til år.

Basert på tidligere års erfaring foreslås det en bevilgning på 1,9 mill. kroner.

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres

Posten foreslås å dekke utgifter til ordninger som skal bidra til utvikling og økt lønnsomhet for fiskeri- og fangstnæringen, samt til utstedelse av fangstsertifikat. For 2023 tas det sikte på å finansiere føringstilskudd, tilskudd til rapporteringsutstyr for fiskeflåten, Catch Certificate, tilskudd til selfangst og mottak av selprodukter og ordningen med garantilott for fiskere. Andre mindre ordninger kan også være aktuelle.

Føringstilskudd

Føring innebærer frakt av fisk fra ett område til et annet. Formålet med ordningen er å opprettholde lokale fiskerimiljøer og en variert flåtestruktur, bidra til at ressursene utnyttes også i områder hvor det ikke er mottak i umiddelbar nærhet, og bidra til en effektiv gjennomføring av fisket ved å føre fisk ut av overskuddsområder. Tilskuddet ble innført i 2005, da hovedavtalen mellom staten og Norges Fiskarlag ble avviklet. I 2022 er det avsatt 13,8 mill. kroner til føringstilskudd. Fiskesalgslagene finansierer den resterende andelen av føringstilskuddet opp til 23,4 mill. kroner gjennom bruk av såkalte inndratte midler. Fiskesalgslagene foretar inndragning av fangst, eller verdi av fangst, som er fisket ut over kvote, eller på annen måte er tatt i strid med nærmere bestemmelser i havressursloven og deltakerloven. Disponeringen av de inndratte midlene er regulert i en egen forskrift.

Rapporteringsutstyr til fiskeflåten

Det ble i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2022 vedtatt å opprette en tidsavgrenset tilskuddsordning i 2022 og 2023, for å redusere kostnaden ved innføringen av nye rapporteringskrav for fiskeflåten under 15 meter. Tilskuddet er en engangsstøtte på 7 000 kroner per fartøy og skal dekke deler av kostnaden til innkjøp og installasjon av nytt utstyr. Det ble i 2022 satt av 15 mill. kroner til å dekke tilskudd til fartøy mellom 10 og 15 meter. Det settes av 12 mill. kroner i 2023 til å dekke tilskudd til fartøy under 10 meter. Ordningen administreres av Garantikassen for fiskere.

Selfangst

Formålet med tilskuddet er å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel blir tatt, og å legge til rette for en mer lønnsom selfangstnæring. Målgruppen for ordningen er rederier og mottak for selprodukter. Det har blitt satt som forutsetning for tilskudd at rederi har deltatt i norsk selfangst i løpet av de siste årene. Det er Fiskeridirektoratet som administrerer ordningen og utbetaler tilskuddene. I 2021 ble det satt av 1,75 mill. kroner til selfangsten. Det gikk tre fartøy på fangst i Vestisen.

Tilskuddsordningen i det frie fisket etter kongekrabbe

Formålet med tilskuddsordningen i det frie fisket etter kongekrabbe er å begrense spredningen av kongekrabbe utenfor kvoteregulert område, i tråd med Norges internasjonale forpliktelser om å begrense spredningen av introduserte arter. Fiskeridirektoratet administrerer ordningen, og det skal utbetales tilskudd for fangst og mottak av kongekrabbe under en viss størrelse fangstet utenfor kvoteområdet. Utbetalingene under ordningen har de siste ti årene variert mellom knapt 40 000 og 1 mill. kroner.

På grunn av at det er avdekket mye svart omsetning av kongekrabbe de seneste årene, og at det har vist seg vanskelig å kontrollere om krabbe fangstet i kvoteområdet blir oppgitt som fri fangst, har Fiskeridirektoratet ikke funnet det forsvarlig å aktivisere ordningen de siste par årene. Innretningen av ordningen er til vurdering, og ny aktivisering av ordningen avventer til kontrollutfordringene er løst. Ordningen kan ikke avvikles før behovet for ordningen er tilstrekkelig vurdert.

Garantilott

Formålet med ordningen er å sikre fiskere en viss minsteinntekt i de ulike fiskeriene, dersom fisket av ulike årsaker skulle slå feil. Ordningen er hjemlet i forskrift om garantiordningen og administreres av Garantikassen for fiskere. Ordningen er regelstyrt, som innebærer at fiskere som tilfredsstillter vilkårene, er berettiget til garantilott.

Nivået på utbetalingene har holdt seg stabilt de siste årene. Utbetalingene for 2021 utgjorde om lag 725 000 kroner.

Catch Certificate

Stadig flere land stiller krav om at villfanget fisk som eksporteres skal ledsages av et offentlig

utstedt fangstsertifikat. Det er inngått en avtale mellom Norge og EU om utstedelse av slik fangstdokumentasjon, og det utstedes videre sertifikater ved eksport av sjømat til Storbritannia, Ukraina, Serbia og Japan. For Japan utstedes det p.t. bare sertifikater for produkter av krabbe, men Japan utvider ordningen til å gjelde flere arter, deriblant makrell, i løpet av 2022.

Ansvar for utstedelse av fangstsertifikater i Norge er lagt til fiskesalgslagene som del av deres kontrolloppgaver. Salgslagene har opprettet et felles selskap, Cath Certificate SA, som løser oppgaven på vegne av alle salgslagene.

Det følger av forskrift om fangstsertifikat m.v. at salgslagene utsteder og godkjenner norske fangstsertifikater til eksportør av partier av norskfanget fisk, samt lager- og produsenterklæringer for partier av fisk som ikke er norskfanget. Kopi av godkjente dokumenter formidles til Fiskeridirektoratet som er verifikasjonsmyndighet.

Det foreslås avsatt 4 mill. kroner til Catch Certificate SA. Bevilgningen skal dekke kostnader knyttet til drift av Catch Certificate SAs portal for utstedelse av norske fangstsertifikater, herunder lønnskostnader, drift og vedlikehold av portalen m.v. Catch Certificate SA er opprettet spesielt for å ivareta de nevnte oppgavene, og det er dermed ingen andre som kan ivareta dem. Det foreslås derfor å avsette et særskilt tilskudd til denne navngitte mottakeren i statsbudsjettet.

Budsjettforslag 2023

Det foreslås en samlet bevilgning til tilskudd til næringstiltak i fiskeriene på til sammen 28,8 mill. kroner.

Post 76 Tilskudd til fiskeriforskning, kan overføres

Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiften skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen.

Midlene går til en tilskuddsordning for å finansiere bruk av fartøy og andre ekstrakostnader ved toktbasert fiskeriforskning. Norske forskningsinstitusjoner utenom fiskeriforvaltningen og norskregistrerte private aktører som kan bidra med å innhente kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig høsting av de viltlevende marine ressursene kan søke. Fiskeridirektoratet forvalter ordningen etter et regelverk fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet. Sintef Ocean er den største mottakeren av midler fra ordningen.

Det foreslås en bevilgning på 6,9 mill. kroner i 2023.

Det foreslås at bevilgningene på de tre utgiftspostene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Post 77 Tilskudd til kystrekeflåten

Regjeringen foreslår å opprette en midlertidig tilskuddsordning for kystrekeflåten, i lys av den vanskelige situasjonen de økte drivstoffprisene har ført til for denne flåtegruppen. Ordningen vil bli administrert av Garantikassen for fiskere.

Det foreslås å bevilge 21 mill. kroner til ordningen.

Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
920	Norges forskningsråd	2 087 039	2 223 250	2 154 655	-3,1
922	Romvirksomhet	1 693 236	1 594 151	2 015 169	26,4
923	Havforskningsinstituttet	1 207 867	1 235 730	1 264 755	2,3
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	22 662	295 245	323 400	9,5
926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	481 130	368 310	385 650	4,7
928	Annen marin forskning og utvikling	200 735	192 650	208 100	8,0
930	Design og arkitektur Norge	67 000	19 749	23 300	18,0
935	Patentstyret	279 656	293 160	298 510	1,8
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	7 787	8 142	8 360	2,7
2421	Innovasjon Norge	73 599 342	64 053 401	67 433 896	5,3
2426	Siva SF	341 663	246 050	369 900	50,3
	Sum kategori 17.20	79 988 117	70 529 838	74 485 695	5,6

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	1 876 963	1 930 542	1 962 575	1,7
30–49	Nybygg, anlegg mv.	129 977		30 600	100,0
50–89	Overføringer til andre	8 452 152	6 916 596	6 810 601	-1,5
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	69 529 025	61 682 700	65 681 919	6,5
	Sum kategori 17.20	79 988 117	70 529 838	74 485 695	5,6

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3923	Havforskningsinstituttet	353 067	446 430	436 140	-2,3
3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	166 041	186 094	191 010	2,6
3935	Patentstyret	108 874	112 338	115 135	2,5
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	638	660	700	6,1
5325	Innovasjon Norge	69 463 660	60 900 000	63 411 000	4,1
5326	Siva SF	162 000	7 000	77 000	1000,0
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til Patentstyret	149 445	175 500	160 000	-8,8
5613	Renter fra Siva SF	18 848	11 700	11 700	0,0
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	159 710	313 400	800 600	155,5
Sum kategori 17.20		70 582 283	62 153 122	65 203 285	4,9

Programkategori 17.20 omfatter bevilgninger til offentlige virkemidler for forskning og innovasjon i næringslivet. I tillegg bevilges midler til forvaltningsrettet marin forskning. Inntektene knyttet til programkategorien er i hovedsak oppdragsinntekter, gebyrer, sektoravgifter, renteinntekter og lånetransaksjoner.

Nedenfor følger nærmere omtale av departementets arbeid med næringsrettet forskning og innovasjon, samt marin forvaltningsrettet forskning.

Næringsrettet forskning og innovasjon

Mål

Forskning, utvikling og innovasjon er avgjørende for at norske bedrifter skal hevde seg internasjonalt over tid, og for at vi skal nå de ambisiøse klimamålene vi har satt oss. Departementets bevilgninger til forskning og innovasjon i næringslivet skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer.

Innovasjon er en av de viktigste drivkreftene for å opprettholde og utvikle Norges konkurranseevne, verdiskaping og velstand. Verdiskaping og produktivitetsvekst krever både fornyelse og forbedring. Innovasjon er en betegnelse på vellyk-

ket fornyelse og innebærer at virksomheter og entreprenører tar i bruk ny kunnskap, bruker eksisterende kunnskap på nye måter, utvikler nye produkter og løsninger og finner nye bruksområder.

Det meste av forskning og innovasjon i næringslivet foregår uten støtte fra det offentlige. Det er i utgangspunktet et sunnhetstegn, og det viser at det er lønnsomt for privat næringsliv å investere i forskning og innovasjon. Forskning og innovasjon som utføres og finansieres av én virksomhet, kan også skape verdier for andre virksomheter og for samfunnet som helhet. Offentlig støtte til forskning og innovasjon skal bidra til at næringslivet satser mer på forskning og nyskaping enn det ellers ville gjort.

Kunnskap, kompetanse, kundebehov, konkurransesituasjon, initiativ blant medarbeiderne, internasjonalt samarbeid, tilgjengelig infrastruktur, institusjoner, regelverk og økonomiske rammebetingelser er bare noen av faktorene som kan påvirke innovasjonsnivået i næringslivet. En rekke politikkområder har derfor betydning for innovasjonsevnen, bl.a. utdannings- og forskningspolitikken, konkurransepolitikken, skattepolitikken, infrastrukturpolitikken, arbeidsmarkedspolitikken og politikk for offentlige innkjøp. Innovasjon

krever et godt samspill mellom ulike aktører, og en helhetlig innovasjonspolitik avhenger av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere regjeringens politikk og virkemidler for å fremme innovasjon i næringslivet.

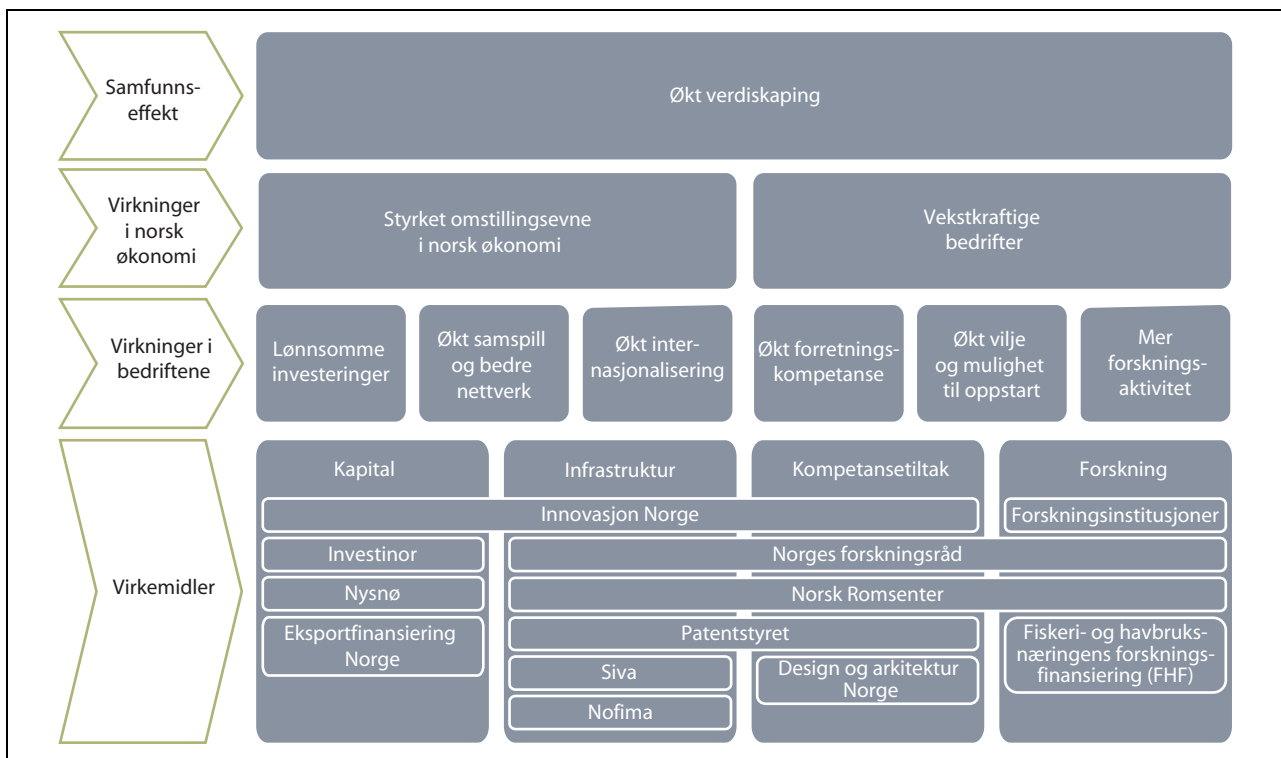
Aktører og virkemidler

Bevilgningene over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett til næringsrelevant forskning og innovasjon blir i hovedsak forvaltet av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, Norsk Romsenter, Siva, Patentstyret, Design og arkitektur Norge (DOGA) og Nofima. I tillegg tildeles støtte gjennom et ekstra skattefradrag for forskning og utvikling (FoU), Skattefunn. Skattefunn er den ordningen som flest foretak anvender. Ordningen er hjemlet i Skatteloven og forvaltes av Finansdepartementet og Skatteetaten. Forskningsrådet forhåndsgodkjenner FoU-innholdet basert på søknader. Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfinansiering AS tildeler også midler til næringsrettet FoU.

Videre deltar Norge i en rekke næringsrelevante EU-programmer i perioden 2021–2027, inkludert EUs rammeprogram for forskning og

innovasjon Horisont Europa, EUs romprogram, DIGITAL, Det Europeiske forsvarsfondet, delprogrammene COSME og Konkurransprogrammet under EUs Indre markedsprogram. Det er i tillegg besluttet at Norge skal delta i deler av EUs investeringsprogram InvestEU. Norge deltar også i internasjonalt samarbeid om FoU-relatert romvirksomhet i Den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA). Deltakelse i programmene som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, omtales ytterligere under kap. 922 og kap. 924.

I tillegg bidrar flere andre aktører og virkemidler til forskning og innovasjon i næringslivet, inkludert bl.a. Investinor og Eksportfinansiering Norge, jf. omtale i henholdsvis kap. 952 og kap. 2460. Til sammen utgjør disse aktørene et helhetlig virkemiddelapparat for næringsrelevant forskning og innovasjon. Virkemidlene for forskning og innovasjon i næringslivet bidrar til infrastruktur, tilførsel av kapital, kompetanse og forskning. Figur 5.5 illustrerer sammenhengene mellom målene om økt verdiskaping gjennom styrket omstillingsevne og vekstkraftige bedrifter og virkemidlene for forskning og innovasjon i næringslivet, mens boks 5.1 og 5.2 beskriver de forskjellige virkemidlene og virkningene de skal skape i næringslivet.

Figur 5.5 Sammenhengen mellom virkemidlene for forskning og innovasjon

Boks 5.1 Offentlige virkemidler for forskning og innovasjon

Kapital

Virkemidlene for kapital bidrar til økt kapitaltilgang for bedrifter gjennom både direkte støtte og ved at støtten utløser privat kapital og kompetanse. Kapitalvirkemidlene omfatter lån, skatteintensivordning for investeringer i oppstartsselskaper, tilskudd, garantier og egenkapital.

Forskning

Virkemidlene for forskning utløser forsknings- og utviklingsaktiviteter. Dette kan føre til nye eller forbedrede varer, tjenester og prosesser, eller at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger. Regjeringens FoU-virkemidler omfatter bl.a. støtte til forskningsprosjekter (skatterefusjon og tilskudd), kommersialisering av forskningsresultater fra offentlig finansiert forskning, rekruttering av FoU-personell, samarbeid mellom næringsliv og akademia og midler til mobilisering til og deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon (Horisont Europa).

Infrastruktur

Støtten til infrastruktur fremmer verdiskapende forskning og innovasjon. Virkemidlene inkluderer både fysisk infrastruktur og immateriell infrastruktur, som møteplasser, samarbeidsplattformer og tilgang til forskningsmiljøer med relevant kunnskap og kompetanse. Eksempler på virkemidler er eiendomsvirksomhet, inkubatorer, institutter, katapultordningen, klyngepro-

gram, pilot- og demonstrasjonsanlegg, satellittsystemer, forskningsfartøy, forskningsstasjoner, forskningsinfrastruktur, tildeling av industrielle rettigheter og støtte til laboratorier.

Kompetansetiltak

Støtten til kompetansetiltak går til veiledning og rådgivning for å fremme verdiskapende forsknings- og innovasjonsaktiviteter. I tillegg til rendyrkede kompetansetjenester inngår ofte veiledning og rådgivning som del av andre virkemidler. Det dreier seg eksempelvis om rådgivning som skal bidra til økt forretningsforståelse, økt forståelse for designmetodikk, utvikling av forskningsprosjekter og veiledning i hvordan bedriftene kan forvalte sine immaterielle verdier.

Grunnfinansiering av instituttsektoren

Instituttsektoren er samarbeidspartner og leverandør av FoU-tjenester for næringsliv og offentlig sektor og skal bidra til bærekraftig utvikling og omstilling gjennom forskning av høy kvalitet og relevans.

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for flere forskningsinstitutter og tilfører midler til disse både gjennom et grunnfinansieringssystem administrert av Forskningsrådet, og ved direkte driftsbevilgninger over departementets budsjett. Grunnbevilgningen fra Nærings- og fiskeridepartementet går til primærnæringsinstituttene Nofima AS og SINTEF Ocean AS og de teknisk-industrielle instituttene.

Status og resultater

Styrket omstillingsevne og vekstkraftige bedrifter

Nyskaping og omstilling skjer kontinuerlig i næringslivet, og de konkrete virkningene av de offentlige virkemidlene for næringsrettet forskning og innovasjon materialiserer seg ofte ikke før det er gått lang tid. Over de senere årene har den offentlige innsatsen rettet mot forskning, innovasjon og omstilling i næringslivet økt.

Den globale koronapandemien preget også i 2021 norsk næringsliv. I flere næringer fikk smitteverntiltakene direkte konsekvenser for driften, mens andre i større grad kunne gå tilbake til normal drift. Allerede før krisen var det av avgjørende

betydning for Norge å utvikle et mer diversifisert og bærekraftig næringsliv. Det langsiktige omstillingsbehovet har blitt enda tydeligere gjennom pandemien. Samtidig haster det med tiltak for å nå klimamålene, og etterspørselen etter grønne løsninger øker internasjonalt. Endrede etterspørselsmønstre og behov gir nye muligheter for norske bedrifter i et internasjonalt marked.

Den offentlige innsatsen rettet mot grønn omstilling i næringslivet ble ytterligere styrket i 2021. Bl.a. har ordningen Grønn plattform, som ble introdusert i 2020, bidratt til flere løft for grønne verdikjeder innenfor områder som sirkulærøkonomi og fornybar energi. Totalt ble det i 2021 gitt tilsagn om rundt 1,1 mrd. kroner til

Boks 5.2 Virkninger av virkemidlene i næringslivet

Formålet med de offentlige virkemidlene for forskning og innovasjon er å utløse positive virkninger i virksomhetene som ikke ville funnet sted uten den offentlige innsatsen. For å oppnå ønskede virkninger må virkemidlene også fungere godt i samspill.

Lønnsomme investeringer

Virkemidlene skal bidra til at flere samfunnsøkonomisk lønnsomme forsknings- og innovasjonsprosjekter som ellers ikke ville blitt realisert, utløses i næringslivet, bl.a. gjennom direkte finansiell støtte, risikoavlastning for private investorer og ved å gjøre det enklere for bedriftene å få banklån.

Økt samspill og bedre nettverk

Virkemidlene skal gjøre det enklere for bedriftene å samarbeide, utvikle og utnytte kunnskap gjennom bl.a. klynger, nettverk og forsknings- og innovasjonssentre.

Økt internasjonalisering

Virkemidlene skal stimulere norsk næringsliv til bedre å utnytte de mulighetene som finnes i

internasjonale markeder gjennom kompetansehevende programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Økt forretningskompetanse

Virkemidlene skal øke gründeres og bedrifters evne til markedsorientering gjennom kompetansehevende programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Økt vilje og mulighet til oppstart

Virkemidlene skal stimulere til oppstart av ny virksomhet gjennom tilgang på kapital, kompetansehevende programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Mer forskningsaktivitet

Virkemidlene skal stimulere til økte FoU-investeringer i næringslivet gjennom infrastruktur, tilskudd og veiledning, og til næringsrelevant kunnskapsoppbygging i instituttsektoren.

Grønn plattform-prosjekter gjennom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva. Innovasjon Norge har også styrket innsatsen for økt eksport av norsk miljøvennlig teknologi og løsninger. Videre åpner EUs grønne vekststrategi «Grønn giv» store markedsmuligheter for norsk næringsliv. Innovasjon Norge har sammen med Forskningsrådet økt satsingen for å mobilisere norske bedrifter til å benytte ulike EU-programmer. I 2021 har norsk næringsliv i større grad enn tidligere lyktes i å oppnå finansiering gjennom EUs rammeprogram for forskning og innovasjon «Horisont Europa».

De fleste av de ekstraordinære koronatiltakene for næringslivet ble avvirket i løpet av 2021. Flere målinger, bl.a. gjengitt i OECD Economic Surveys: Norway 2022 (februar 2022), viser at Norge har klart seg godt gjennom pandemien. Ifølge Norges Banks regionale nettverk økte aktiviteten i store deler av næringslivet betydelig i andre halvdel av 2021, men mange bedrifter meldte om kapasitetsbegrensninger, særlig grunnet mangel på kompetent arbeidskraft. Digitalise-

ringen i næringslivet skjøt fart i 2020 og har fortsatt i 2021. Digitalisering anses i store deler av næringslivet som vesentlig for videre utvikling og suksess. Etterspørselen etter finansiering til innovasjons- og utviklingsprosjekter var stor også i 2021, men som i 2020 har det vært en lavere etterspørsel etter lån sammenlignet med tilskudd.

I løpet av 2021 fikk nesten 4 800 unike foretak ulike former for bistand fra Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Nivået på antall unike foretak er lavere enn i 2020, men fortsatt høyere enn i 2019. De to virksomhetene innvilget til sammen om lag 9 mrd. kroner i tilskudd til næringsrettet forskning og innovasjon i 2021. Innovasjon Norge innvilget i tillegg rundt 3,5 mrd. kroner i lån og garantier. Status for arbeidet i Innovasjon Norge, Forskningsrådet og de andre virkemiddelaktørene utdypes i relevante budsjettkapitler.

Næringslivet økte FoU-aktiviteten i pandemiåret 2020. Statistisk sentralbyrå (SSB) gjennomfører årlige FoU-undersøkelser for næringslivet. Undersøkelsen for 2020 viser en samlet investering i egenutført FoU på nær 37 mrd. kroner i

2020. Det er nesten 1,5 mrd. kroner mer enn i 2019 og utgjør en oppgang på 4 pst. Justert for pris- og lønnsvekst var økningen på 2 pst. Foretakene kjøpte i tillegg FoU-tjenester for 8,1 mrd. kroner i 2020.

Offentlige tilskudd, skattefradrag og EU-støtte utgjorde bare i underkant av 11 pst. av foretakenes finansiering av egenutført FoU i næringslivet i 2020. Mesteparten av næringslivets FoU-arbeid skjer i tjenestenæringene, og det er også i tjenestenæringene at veksten er høyest. I industrisektoren ble det utført færre FoU-årsverk i 2020 enn året før. SSBs FoU-undersøkelse for næringslivet i 2021 offentliggjøres i slutten av oktober 2022.

SSB gjennomfører Innovasjonsundersøkelsen for næringslivet hvert annet år. 58 pst. av norske foretak som var inkludert i undersøkelsen for årene 2018–2020, introduserte en eller flere innovasjoner i løpet av treårsperioden 2018–2020. Dette er ett prosentpoeng høyere enn i perioden 2016–2018. Om lag 38 pst. av disse foretakene introduserte produktinnovasjon, mens 48 pst. hadde innovasjon knyttet til produksjonsprosesser. Ytterligere 5 pst. av foretakene utførte aktivitet med hensikt om å innovere, men uten at det førte til introduksjon av noen innovasjoner i foretaket i løpet av perioden. Endringene fra forrige periode er så små at de ligger innenfor den statistiske usikkerheten.

Pandemien har påvirket sammensetningen av foretakenes innovasjonsaktiviteter. Undersøkelsen viser at 17 pst. av alle foretakene, som tilsvarende 30 pst. av innovatørene, har introdusert innovasjoner som en direkte følge av pandemien. For alle typene innovasjon svarer de aller fleste foretakene at noen av disse innovasjonene vil bli videreført i foretaket også etter at en normal situasjon er gjenopprettet. Om lag 7 pst. av foretakene svarer at de har avbrutt, utsatt eller ferdigstilt innovasjonsaktivitet uten introduksjon i markedet som en direkte følge av pandemien.

Næringslivets kompetansebehov

Norges konkurransekraft er avhengig av et næringsliv som har høy og relevant kompetanse og god omstillingsevne. Kompetanse er grunnlaget for å håndtere komplekse utfordringer og for hensiktsmessige omstillinger både i næringslivet og i samfunnet for øvrig. Hvordan forskningsresultater kan tas i bruk og spres i næringslivet, er derfor sentralt i regjeringens forsknings- og innovasjonspolitiske satsinger.

Arbeidsstyrkens kompetanse er en nøkkelfaktor for verdiskaping og et prioritert satsingsom-

råde for regjeringen. Behovet for kompetanse vil variere avhengig av næring og bransje og endres over tid. Norge må derfor ha læringsarenaer og utdanningssystem som fanger opp skiftende kompetansebehov på en effektiv og god måte, og myndighetenes tilnærming må understøtte dette. Dette omfatter å kunne tilby relevant utdanning av høy kvalitet, både til dem som er i utdanning og til dem som er i jobb og trenger ny, eller endret kompetanse. Utvikling av dialog og møteplasser mellom utdanningsinstitusjoner og nærings- og arbeidsliv både nasjonalt og regionalt er derfor et viktig tiltak.

Universiteter og høyskoler skal tilby undervisning og utføre forskning, men har også et ansvar for å bidra til spredning og formidling av kunnskap og bidra til innovasjon og verdiskaping. Samarbeid mellom næringslivet, universitets- og høyskolesektoren, forskningsinstitutter og offentlig sektor er viktig, når det gjelder å ta kunnskapen fra høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner i bruk. Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet, i samarbeid med andre relevante departementer, ser i fellesskap på hvordan det kan legges til rette for økt kommersialisering av offentlig finansiert forskning. God samhandling mellom næringsliv og forsknings- og utdanningsinstitusjonene er gjennomgående i dette arbeidet. Det vises til nærmere omtale i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Oppfølging av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon

Internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid er av stor betydning for Norge. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er den største enkeltatsingen fra norske myndigheter innen internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid. Deltakelse her gir tilgang på ny kunnskap, teknologi, nettverk, markeder og infrastruktur for norske bedrifter. I Horisont Europa (2021–2027) har innovasjon fått en styrket rolle, og det er en egen innovasjonssøyle hvor Det europeiske innovasjonsrådet (EIC) utgjør hoveddelen. For nærmere omtale av Norges deltakelse i Horisont Europa vises det til Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

I Horisont Europa er målet om norsk returandel av midlene som blir lyst ut i programmet satt til 2,8 pst. Norsk returandel var per mai 2022 på 3,26 pst. Nærings- og fiskeridepartementet har et særskilt ansvar for næringsrelevant forskning og innovasjon. Forskningsrådet og Innovasjon Norge samarbeider for å styrke den norske deltakelsen.

Det er gjennomført flere tiltak de siste årene, bl.a. styrking av stimuleringsmidler og bedre synliggjøring av mulighetene som finnes i EUs forskningssamarbeid, ved mobiliseringskonferanser og møter. Forskningsrådet og Innovasjon Norge vil framover fortsette arbeidet med å mobilisere norske deltakere og få på plass et godt samspill mellom nasjonale virkemidler og EU-virkemidler.

Satsing på kunnskap og teknologi i havnæringene

Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi består av 16 regjeringssjefer og ledes av statsminister Jonas Gahr Støre og presidenten i Stillehavstaten Palau. Kunnskapsgrunnlaget som panelet har fått utarbeidet, tyder på at det haster med å utvikle god havforvaltning verden over for å oppnå de miljømessige, økonomiske og sosiale målene i FNs 2030-bærekraftsagenda. Havpanelet har fremmet en rekke tiltak innen mat, energi, turisme, transport, nye havnæringene, mineraler, klima, kystøkosystemer, forurensing, fordeling, kunnskap, naturkapitalregnskap, data/teknologi og finans. Panelet oppfordrer alle andre kyststater til å bli med på hovedforpliktelsen om å innføre en planmessig bærekraftig forvaltning av 100 pst. av sine hav- og kystområder.

Regjeringen har bl.a. besluttet å lage samlede næringsplaner for havet som skal inneholde de overordnede prinsippene for den totale arealbruken. Dette skal skape forutsigbarhet og grunnlag for sameksistens på tvers av havnæringene samtidig som marine økosystemer blir ivarettatt. Statsbudsjettet 2023 følger opp havpanelets anbefalinger og anbefalingene fra FNs havkonferanse 2022 om at forskning, kunnskaps- og teknologiutvikling er avgjørende for bærekraftig havforvaltning og videre verdiskaping i havnæringene.

Forskningsrådet finansierte i 2021 forskning og innovasjon på området hav for om lag 2,1 mrd. kroner. Innovasjon Norge innvilget til sammen rundt 919 mill. kroner i tilskudd til havnæringene i 2021, inkludert om lag 150 mill. kroner til marine og maritime pilot- og demonstrasjonsprosjekter gjennom Havpilot i Innovasjon Norges Miljøteknologiordning. Innovasjon Norge innvilget også om lag 2,1 mrd. kroner i lån og garantier til næringene. Videre ble det bevilget 101 mill. kroner i tilskudd til Nofima over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. I tillegg mottar havnæringene støtte til FoU gjennom Skattefunn-ordningen.

Romvirksomhet

Norsk romvirksomhet skal bidra til å oppnå mål innen en rekke politikkområder, som nordområdepolitikk, klima- og miljøpolitikk, samfunnssikkerhet, transportpolitikk og forskning. Følgende mål er fastsatt for norsk romvirksomhet gjennom behandlingen av Meld. St. 10 (2019–2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål. En strategi for norsk romvirksomhet*:

- Fremme lønnsomme bedrifter, vekst og sysselsetting
- Dekke viktige samfunns- og brukerbehov
- Sørge for tilfredsstillende sikring av samfunns viktig rominfrastruktur
- Sikre norske utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser i romvirksomhet og det ytre rom

Norge deltar i europeisk romsamarbeid gjennom den europeiske romorganisasjonen ESA og EUs romprogram for perioden 2021–2027, som omfatter satellittnavigasjon (Galileo og EGNOS), jordobservasjon (Copernicus) og nysatsingene GOVSATCOM (sikker satellittkommunikasjon for myndighetsformål) og SSA (romovervåking). Deltakelsen sikrer Norge markedsadgang, tilgang til teknologi og tidlig innsikt i rombaserte infrastructuresystemer. Satsingen gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, forskning, teknologiutvikling og utvikling av nasjonal evne til å ivareta strategisk viktige oppgaver som miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, redningstjeneste og sjøsikkerhet.

Norsk Romsenter er statens strategiske, rådgivende, samordnende og utøvende organ for romvirksomhet og forvalter teknologiutviklingsordningen Nasjonale følgemidler. Norsk Romsenter arbeider for å sikre norsk industri kontrakter i internasjonale programmer og for å legge til rette for bedre utnyttelse av rombaserte tjenester i norsk forvaltning, næringsliv og forskningsmiljøer.

Det statseide selskapet Andøya Space AS leverer tjenester til forskning og næringsliv, bl.a. i form av oppskytning av forskningsraketter, slipp av forskningsballonger og testing av missilteknologi. Ved Stortingets behandling av Innst. 360 S og Prop. 127 S (2019–2020) ble det gitt et betinget tilslag om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i tilskudd for å etablere en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya.

Space Norway AS er et statseid selskap med drift knyttet til sjøfiberkabelen til Svalbard, satellittbakkestasjoner på Svalbard, Jan Mayen og

Trollstasjonen i Antarktis, romrelatert infrastruktur for norske forvaltningsetater og etablering og drift av satellittkommunikasjon i nordområdene.

Med bakgrunn i utviklingen i romsektoren og Norges internasjonale forpliktelser utarbeider Nærings- og fiskeridepartementet en ny lov om aktivitet i verdensrommet. Loven skal fastsette de overordnede rammene for framtidens norske romvirksomhet. Romlovutvalget la fram sin rapport i februar 2020. Det tas sikte på at et lovforslag oversendes Stortinget til behandling i vårsesjonen 2023. Det vises til ytterligere omtales i kap. 922.

Grønn plattform

I 2020 vedtok Stortinget å innføre ordningen Grønn plattform, med en bevilgning på 1 mrd. kroner fordelt over årene 2020–2022. Formålet med ordningen er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Gjennom plattformen kan bedrifter og forskningsinstitutter få støtte gjennom tre år til å gjennomføre forsknings- og innovasjonsdrevet grønn vekst og omstilling. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva administrerer Grønn plattform. Aktørene samarbeider også med Enova om plattformen. Den årlige bevilgningen på 333 mill. kroner ble i 2020, 2021 og 2022 fordelt med 192 mill. kroner til Forskningsrådet, 102,5 mill. kroner til Innovasjon Norge og 38,5 mill. kroner til Siva. I tillegg ble det gjennom revidert nasjonalbudsjett 2021 bevilget ytterligere 125 mill. kroner til plattformen, hvorav 25 mill. kroner var forbeholdt sirkulær økonomi.

I Grønn plattform er det ønskelig å se hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon i sammenheng, og på tvers av de involverte virkemiddelaktørene. Plattformen bygger på etablerte ordninger med veldefinerte kriterier for støtte. Målgruppen for ordningen er bedrifter og forskningsinstitutter, og et konsortium skal stå bak hvert hovedprosjekt. Det er etablert en felles brukerfront for næringslivet og instituttene.

Gjennom utlysningen av forprosjekter i 2020 mottok Grønn plattform over 400 søknader. I februar 2021 ble det tildelt midler til 93 av disse forprosjektene. Til hovedutlysningen med frist i mai 2021 kom det inn 44 søknader, hvorav totalt 12 store prosjekter fikk tilsagn om støtte. Prosjektene setter bl.a. søkelys på ombruk av tre, lønnsom produksjon av vindkraft, grønn ammoniakk til maritim sektor og utslippsreduksjoner innen fiskeri og havbruk. I 2022 ble det lyst ut inntil 750 mill. kroner til nye treårige prosjekter (med

forbehold om Stortingets budsjettvedtak for 2023 og 2024). Det er gjort enkelte endringer i søknadsprosessen basert på erfaringer fra tidligere runder. I første fase av prosessen er det nå obligatorisk å sende inn en prosjektskisse. Prosjekter som får tilsagn gjennom 2022-utlysningen kan trolig starte opp fra januar 2023.

Ocean Space Centre

Ocean Space Centre skal sikre verdiskaping for Norge gjennom konkurransedyktige havromsnæringer. Senteret skal gjøre de norske havromsnæringene mer produktive gjennom kunnskaps- og teknologiutvikling, kunnskapsspredning, verdensledende utdanningsmiljø og gjennom bidrag til omstilling av næringsliv. Stortinget bevilget i revidert nasjonalbudsjett 2022 230 mill. kroner i oppstartsbevilgning for Ocean Space Centre.

Prosjektet er modulbasert med suksessiv utbygging av senterets fire fløyer. Det er i 2022 inngått to kontrakter relatert til prosjektet, i tråd med de økonomiske prognosene fra Statsbygg. Endelig kontrakt for bassengfløyen (B-fløyen), som utgjør over halvparten av kostnadene til senteret, vil inngås i siste del av 2023.

Regjeringen vektlegger god styring og kostnadskontroll i prosjektet. Innen 1. oktober 2022 skal Statsbygg ferdigstille en operativ og prioritert liste over mulige innsparingstiltak til bruk ved eventuelle kostnadsoverskridelser. Listen skal være av en slik størrelse at den gir nødvendig sikkerhet for å kunne styre prosjektet innenfor kostnadsrammen som er vedtatt av Stortinget. Eventuelle innsparingstiltak kan trolig gjennomføres fra begynnelsen av 2023. Tiltakene må vurderes opp mot målsettingene for prosjektet og betingelsene i notifiseringen til EFTAs overvåkingsorgan ESA.

For bevilgning til prosjektet for 2023 vises det til Prop. 1 S (2022–2023) for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Fiskeri og havbruksnærings forskningsfinansiering AS (FHF)

FHF er et statlig aksjeselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet som finansieres 100 pst. av sjømatnæringen gjennom en FoU-avgift på eksportverdien av fisk og fiskevarer på 0,3 pst.

FHF finansierer forsknings- og utviklingsoppgaver som fiskeri- og havbruksnæringen ønsker gjennomført. FHF's inntekter fra FoU-avgiften utgjorde 362,8 mill. kroner i 2021. Selskapet tar initiativ til og finansierer FoU-prosjekter med generell nytteverdi for hele eller deler av marin

næring. Midlene gis som tilsagn til FoU-leverandører basert på FHF's strategier, utarbeidet i dialog med næringen.

Marin forvaltningsrettet forskning

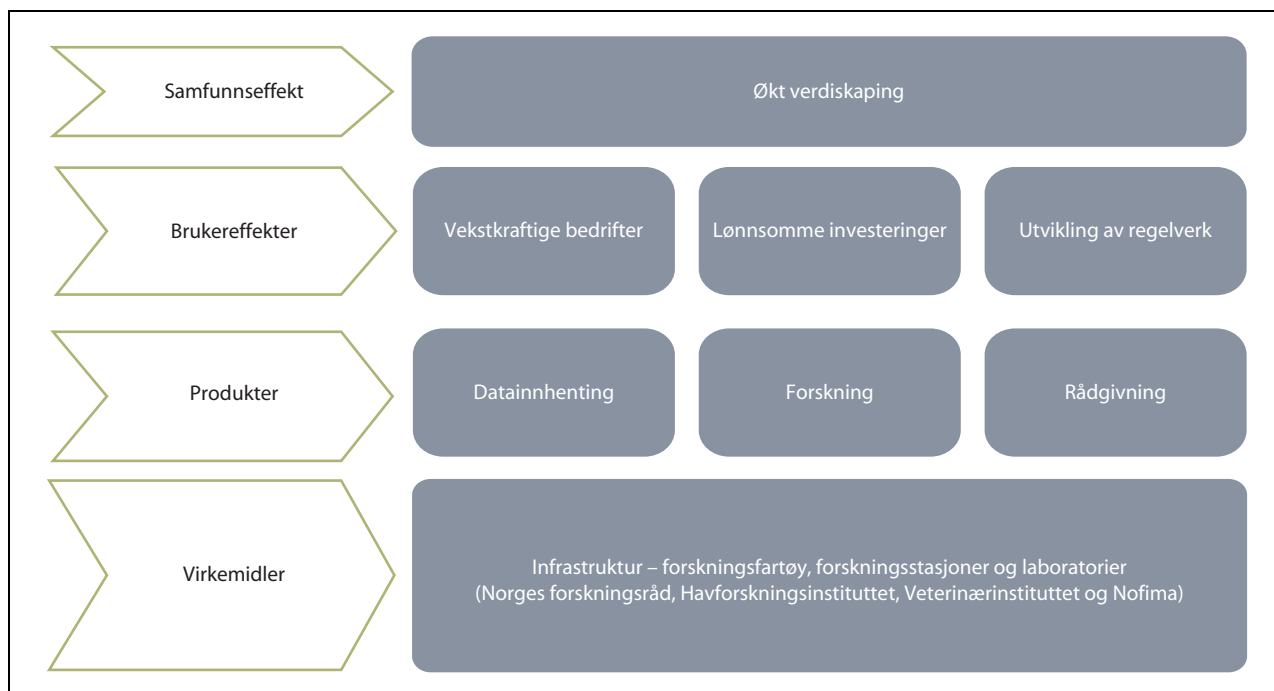
Nærings- og fiskeridepartementets tildelinger til marin forvaltningsrettet forskning skal bidra til et best mulig kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig forvaltning av norske hav- og kystområder. Forvaltningen trenger kunnskap om tilstanden i økosystemene og bestandsutvikling, status for fiskehelse og -velferd, trygg og sunn sjømat og miljø, og konsekvenser av næringsvirksomhet. God kunnskapsutvikling og rådgivning gir grunnlag for utvikling av gode regelverk og økt verdiskaping i næringen, jf. figur 5.6. Marin forvaltningsrettet forskning danner i tillegg et viktig kunnskapsgrunnlag for flere internasjonale prosesser, bl.a. det internasjonale høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi, FN's forskningstiår for hav og FN's ernæringstiår.

Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet er forvaltningens viktigste rådgivere innen marin forvaltningsrettet forskning. De skal levere data, forskning og kunnskap som grunnlag for god forvaltning og til bruk i nasjonal overvåking og beredskap, samt for næringsliv og samfunnet ellers. I tillegg kanaliseres en del av forskningsressursene gjennom Forskningsrådet og Nofima.

Institusjonenes forskningsfartøy, forskningsstasjoner og laboratorier utgjør en betydelig del av

marin forskningsinfrastruktur i statlig eie. Det er nødvendig å ha god kapasitet for innhenting av marine data for forskning og forvaltning. Denne infrastrukturen er også tilgjengelig for bruk av andre forskningsinstitusjoner og næringslivet. Havforskningsinstituttet arbeider med anskaffelse av et nytt kystgående forskningsfartøy, noe som vil gi bedre og mer effektiv forskning og overvåking i kystsonen. Havforskningsinstituttet arbeider også med å samle data fra offentlige og private aktører gjennom overvåkingskonseptet Coastwatch, i samarbeid med Veterinærinstituttet, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet.

En god forvaltning av fiskebestandene forutsetter et tett internasjonalt samarbeid om forskning og overvåking av havområder. Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) er det viktigste forumet for samarbeid om marin forskning i Nord-Atlanteren. EUs rammeprogram for forskning og det felleseuropeiske program-samarbeidet «Healthy and Productive Seas and Oceans» (JPI Oceans) er andre viktige arenaer for internasjonalt marint forskningssamarbeid. Videre er Veterinærinstituttet referansesenter for utvalgte fiske sykdommer for Verdens dyrehelseorganisasjon (WOAH), noe som innebærer å samarbeide internasjonalt om å bekrefte diagnoser og utveksle kunnskap av betydning for fiskehelse. Instituttene medarbeidere deltar i komitéer og fagpaneler tilknyttet Vitenskapskomitéen for mat og miljø (VKM) og instituttene leverer også data

Figur 5.6 Effektkjede for marin forvaltningsrettet forskning

til den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA).

Status og resultater

Den nyeste rapporten om samlet ressursinnsats til marin FoU kom i 2021 og inneholder tall for 2019¹. Tallene viser samlet ressursinnsats nasjonalt og inneholder både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning. I 2019 ble det rapportert 940 mill. kroner til FoU innenfor fiskeri (høsting/fangst, foredling og marked mm.). Dette utgjorde 1,3 pst. av de samlede driftsutgiftene til FoU i Norge. Nærmere 50 pst. av innsatsen ble finansiert av offentlige kilder. Driftsutgifter til FoU innenfor havbruk utgjorde til sammen 2,9 mrd. kroner. Dette tilsvarte 3,9 pst. av samlede driftsutgifter til FoU i Norge. Næringslivet finansierte 52 pst. av driftsutgiftene til FoU innenfor havbruk. Det ble rapportert nesten 2,7 mrd. kroner til marin FoU (marine økosystemer, overvåking og forvaltning mm.) i 2019, noe som utgjorde 3,6 pst. av samlede driftsutgifter til FoU i Norge. Det offentlige finansierte fire femtedeler av denne innsatsen.

Samlet bevilgning til marin forvaltningsrettet forskning over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2021 var 1,9 mrd. kroner. I tillegg kom tilskudd til marin forskning på 406 mill. kroner via Forskningsrådet, som både er forvaltningsrettet og næringsrettet.

Gjennom den forvaltningsrettede forskningen utformes det råd knyttet til fiskeri, havbruk og kystmiljø. Dette gjelder bl.a. overvåking av mattrygghet, vurdering av bestandssituasjonen, utvikling av kvoteråd for de sentrale fiskebestandene, fiskehelse, risikovurdering av norsk fiskeoppdrett og råd knyttet til kapasitetsjustering i havbruk (trafikklyssystemet).

Tilstanden for de kommersielt sett viktigste fiskebestandene er meget god, og bestandene høstes med godt utbytte. Det er imidlertid flere utfordringer i kystsonen hvor bl.a. kysttorsk er en av artene som det er iverksatt tiltak for.

Risikovurderingen av norsk fiskeoppdrett i 2022 viser at lakselus og rømming fortsatt er to av de største miljøutfordringene for havbruksnæringen. Helse og velferdssituasjonen til oppdretts- og renseskisk er også utfordrende. Behandling mot lakselus er fortsatt den største utfordringen for

fiskevelferden i oppdrettsnæringen, men også sykdommer forårsaket av virus regnes som et stort problem. Det er derfor viktig å ivareta fiskens helse og velferd i utviklingen som skjer innen havbruksteknologi og nye oppdrettsmetoder. Det er fortsatt behov for mer kunnskap for bedre å forstå hvordan oppdrettsnæringen påvirker kystøkosystemene.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) publiserte en nytte-risikovurdering av fisk i norsk kosthold i 2022 som fastholder at helsefordelene ved å øke inntaket av fisk og spise to-tre måltider i uken, veier opp for negative helseeffekter av å få i seg miljøgifter fra fisk. Vurderingen ble bestilt av Mattilsynet basert på ny kunnskap og nye tålegrenser for eksponering av miljøgiftene dioksiner og dioksinliknende PCB-er og for perfluoralkylstoffene PFOS og PFOA (PFAS-er). Konklusjonen er en videreføring av anbefalingene fra 2006 og 2014.

Resultatene fra Mattilsynets overvåking og tilsyn i 2021 viser også til at norsk sjømat er trygg. Det var få funn av forurensede stoffer i fisk og sjømat over gjeldende grenseverdier. Miljøgifter i oppdrettsfisk kommer hovedsakelig gjennom fôr. Innholdet av miljøgifter i fôr er regulert ved grenseverdier både for fôrvarer og ferdig fôr. Det ble registrert forhøyede konsentrasjoner av noen uønskede stoffer over det som normalt blir målt for fôrmidler og ferdig fôr i målingene gjort for 2021. Dette kan tyde på at det er behov for ytterligere overvåking av noen stoffgrupper, som pesticider, polybromerte og perfluorerte forbindelser for å kartlegge variasjonen.

Marine forskningstema er hovedsakelig innlemmet i EUs forskningssatsinger på mat, miljø og klima. Norsk retur innenfor det marine området er høy og synliggjør at dette er et område hvor norske miljøer holder høy kvalitet og på mange områder er verdensledende. Det marine forskningssamarbeidet med EU er nærmere omtalt i kap. 920.

Prioriteringer 2023

Regjeringen foreslår å opprettholde et høyt nivå på bevilgningene til forskning og innovasjon i 2023. Bevilgningene skal legge til rette for langsiktig konkurransekraft, omstillingsevne og stimulere til vekst i konkurranseutsatt næringsliv. Innenfor bevilgningene for 2023 foreslår regjeringen å rette særlig innsats mot grønn omstilling, sameksistens mellom havnæringene, bærekraftig fôr og norsk deltakelse i europeisk forsknings-, innovasjons- og romsamarbeid. Regjeringen vil

¹ Rørstad, K, Sarpebakken, B, Wendt, K, Østby, M. N, Gunnes, H, Denisova, E & Steine, F, S, 2021: Ressursinnsatsen til FoU innenfor tema- og teknologiområder i 2019, NIFU-rapport 2021:12.

også arbeide videre med effektivisering og målretting av det næringsrettede virkemiddelapparatet, for å underbygge regjeringens satsingsområder best mulig.

Regjeringens politikk for forskning og høyere utdanning er samlet i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032*. Meldingen legges fram samtidig med regjeringens budsjettforslag for 2023. Langtidsplanen inneholder tiårige mål og prioriteringer for perioden 2023–2032. For nærmere omtale av regjeringens forslag til oppfølging av langtidsplanen i 2023 og den samlede FoU-innsatsen vises det til del III, kap. 5 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Grønn omstilling

Regjeringen ønsker å legge til rette for en dreining i næringslivets forsknings- og innovasjonsaktiviteter mot mer klima- og miljøvennlige løsninger i hele landet. Grønn omstilling og en mer effektiv og sirkulær økonomi med økt gjenbruk kan bidra til framvekst av ny industri, opprettelse av nye arbeidsplasser og redusert press på naturressursene våre. For å stimulere til grønn omstilling i næringslivet vil regjeringen prioritere grønne innovasjonsprosjekter. Grønn omstilling og konkurransekraft er bl.a. førende i de målrettede ordningene Grønn plattform og Grønne vekstlån.

Regjeringen vil innføre et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er f.eks. ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft.

Grønn plattform har blitt et sentralt virkemiddel for å nå regjeringens mål om et grønt industriløft. Ordningen retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder, herunder grønn industri inkludert skog- og treforedling, havvind, grønn skipsfart og omstilling på verftene. De pågående prosjektene i Grønn plattform er innenfor flere av regjeringens syv satsingsområder i Grønt industriløft. Regjeringen vil videre-

føre satsingen og øremerke midler fra ordningene som inngår i Grønn plattform for å legge til rette for en utlysning på til sammen 600 mill. kroner for perioden 2023 til 2025. Utlysningen gjøres med forbehold om Stortingets budsjettvedtak for 2024 og 2025. Midlene fordeles mellom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva, se nærmere omtale under kap. 920, post 50, kap. 2421, post 75 og kap. 2426, post 71.

Regjeringen foreslår at minst 300 mill. kroner av Nærings- og fiskeridepartementets midler til innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) i Forskningsrådet, avsettes til prosjekter som har en plass på vei mot lavutslippssamfunnet. I tillegg foreslår regjeringen å øke øremerkingen til Grønne vekstlån innenfor innovasjonslånordningen, slik at Innovasjon Norge kan tilby flere lån til grønne prosjekter. Det foreslås å øke øremerkingen i utlånsrammen til 900 mill. kroner. Full utnyttelse av øremerkingen i lånerammen for 2023 på 900 mill. kroner forutsetter norsk deltakelse i EUs finansprogram InvestEU og avtaler om risikoavlastning mellom Innovasjon Norge og Det europeiske investeringsfondet (EIF). EU er forsinket i arbeidet med vilkår for Norges deltakelse i InvestEU. Det ventes at norsk deltakelse i programmet kan formaliseres gjennom avtaler med Europakommisjonen mot slutten av 2022. Det maksimale utlånsvolumet for grønne vekstlån er begrenset til 300 mill. kroner i 2022 ettersom slike avtaler foreløpig ikke er implementert. Med regjeringens forslag vil total låneramme utgjøre 900 mill. kroner når norsk deltakelse i InvestEU trer i kraft.

For å dokumentere og følge opp den grønne dreiningen av virkemiddelapparatet skal virkemiddelaktørene etablere sammenlignbar rapportering om støtte til prosjekter med klima- og miljøinnhold. Virkemiddelaktørene skal bl.a. vurdere hvordan deres rapporteringsrutiner og statistikk kan videreutvikles og bli mest mulig sammenlignbar med tilsvarende statistikk i EU. For å oppnå lik vurdering av prosjekter på tvers av virkemiddelapparatet skal virkemiddelaktørene vurdere hvordan prinsippene i EUs taksonomi kan brukes som referansepunkt for å vurdere om prosjekter kan defineres som grønne. Virkemiddelaktørene skal også vurdere og finne konkrete løsninger på hvordan næringer som ikke dekkes av taksonomien, bør håndteres. Den grønne dreiningen av det næringsrettede virkemiddelapparatet er en del av den generelle innsatsen rettet mot videre utvikling av virkemiddelapparatet, jf. omtale under.

Norsk deltakelse i ESAs industrirettede programmer
Regjeringen prioriterer fortsatt deltakelse i den europeiske romorganisasjonen ESAs industrirettede programmer i forbindelse med at det skal inngås nye flerårige forpliktelser på ESAs ministerrådsmøte i november 2022. Deltakelsen i programmene kombineres med et eget norsk utviklingsløp i samarbeid med ESA for utvikling av et nasjonalt system for satellittbasert havovervåking med tre satellitter. Innsatsen rettet mot havovervåking vil gi nasjonal egenevne innen utvikling av satellitter og sikre nasjonal kontroll med havområder til nytte for forsvar, sivil beredskap og fiskeriforvaltning.

Norsk deltakelse i næringsrelevante EU-programmer
Regjeringen prioriterer deltakelse i Horisont Europa for perioden 2021–2027. Gjennom Horisont Europa får norsk næringsliv tilgang på læring, internasjonale nettverk og markedskunnskap som styrker konkurransevne, samt tilgang på infrastruktur som ikke tilbys nasjonalt. Kontingenten dekkes over Kunnskapsdepartementets budsjett.

I tillegg prioriterer regjeringen delvis deltakelse i EUs investeringsprogram InvestEU for perioden 2021–2027. InvestEU samler EUs finansielle instrumenter i ett program og vil gi norsk næringsliv tilgang på virkemidler som kan komplementere nasjonale ordninger. Det foreslås 262 mill. kroner til deltakelse i programmet i 2023.

Norge deltar også i delprogrammet for konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (COSME) under EUs indre markedsprogram. Delprogrammet er rettet mot små og mellomstore bedrifter og entreprenører. Programmet består av det EU-omfattende rådgivningsnettverket for små og mellomstore bedrifter og vitenskapsinstitusjoner Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkemidler og en mentorordning. For 2023 er Norges utgifter til COSME anslått til om lag 40 mill. kroner.

Sameksistens mellom havnæringene

Regjeringen vil legge til rette for velfungerende sameksistens mellom havnæringene. Havbruksnæringen er i rask utvikling, og det utvikles nye næringer som havvind, tare, skjell, torskeoppdrett, CO₂-lagring, mineraler på havbunnen m.v. Samtidig skal de som bruker havet i dag, være

trygge på at de ikke fortrenses. Det er derfor behov for økt kunnskap knyttet til lokalisering, regelverksutvikling og effekter av næringsvirksomhet på miljø og andre næringer. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til kunnskapsgrunnlag og forvaltning for utvikling av havvind og havbruk til havs med 10 mill. kroner, fordelt på Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet.

Bærekraftig fôr

Fôr står for over 70 pst. av klimagassutslippene fra havbruksnæringen. Samtidig blir over 90 pst. av råvarene til produksjonen av fiskefôr importert. Regjeringens mål er at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder. For å lykkes med å utvikle flere bærekraftige fôrvarer lokalt og utnytte ressursene mer effektivt og sirkulært vil det være behov for god samhandling og koordinering, fra grunnleggende kunnskapsoppbygging til at nye innovasjoner og teknologiske løsninger tas i bruk.

Videre utvikling av det næringsrettede virkemiddelapparatet

Mye fungerer bra, men virkemiddelapparatet er for komplekst

Det er gjennomført en omfattende områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet i perioden 2017–2019. Hovedfunnene i arbeidet er oppsummert i Prop. 1 S (2021–2022) for Nærings- og fiskeridepartementet og tegner følgende utfordringsbilde:

- Mye fungerer bra i dagens virkemiddelapparat og brukerne er stort sett fornøyd med de enkelte aktørene hver for seg. Særlig de mindre og spesialiserte aktørene har mange fornøyd brukere.
- I sum består dagens virkemiddelapparat av en rekke aktører som forvalter et enda større antall virkemidler både på nasjonalt og regionalt nivå gjennom fylkeskommuner og kommuner. Dette bildet gjør at virkemiddelapparatet i sum oppleves som komplekst. Det ble bl.a. anbefalt færre og bredere ordninger og færre aktører, med den hensikt å skape et mer effektivt og mer oversiktlig apparat for brukerne.
- Undersøkelser fra områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet viser at bedriftene bruker flere dagsverk på å finne fram til riktig virkemiddel, søke og rapportere i etterkant. Det er variasjoner mellom de enkelte virkemidlene, men bildet viser at brukervennligheten i apparatet kan bedres

Områdegjennomgangen ble fulgt opp gjennom en rekke effektiviserings- og forbedringstiltak, inkludert sammenslåingen av Eksportkreditt Norge AS og GIEK til Eksportfinansiering Norge (Eksfin). I tillegg ble det fastsatt effektiviseringsmål for Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Eksfin. I forbindelse med oppfølgingsarbeidet ble også ansvaret for FoU-programmet for marin bioteknologi i Nord-Norge (Mabit) flyttet til fylkeskommunene og ordningen for studententreprenørskap (STUDENT) flyttet fra Forskningsrådet til Innovasjon Norge.

For å nå målene i næringspolitikken må virkemiddelapparatet utvikles for fremtiden

Det næringsrettede virkemiddelapparatet er en del av verktøykassen i næringspolitikken sammen med de mer generelle rammebetingelsene for næringslivet. For å oppnå målene i næringspolitikken må det næringsrettede virkemiddelapparatet være omstillingsdyktig og tilpasset framtidens næringsliv gjennom:

- Økt brukervennlighet
- Økt effekt fra virkemidlene
- Bedre og bredere kompetansemiljø
- Økt kostnadseffektivitet

Et viktig prinsipp er brukerne skal møte én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Bedriftene skal oppleve å ha én vei inn til virkemiddelaktørene. Det må vurderes hvordan regjeringens ambisjon kan gjennomføres mest mulig effektivt. Regjeringen ønsker å vurdere organisering av ansvar for ordninger og programmer, men også organisering av hvordan aktørene samarbeider kan vurderes. Regjeringen har videre en ambisjon om at antallet programmer og ordninger skal reduseres, og at det skal gis et bredere tilbud som forsterker og ikke overlapper. Videre ønsker regjeringen å legge til rette for en dreining av virkemidlene for å raskere få til grønn omstilling i næringslivet. Som en del av dette arbeidet må rapportering og måling av effekt bedres.

Et enklere og mer kundevennlig virkemiddelapparat

Regjeringen ønsker å videreutvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet. Det er igangsatt en kartlegging av næringslivets brukerreiser gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet. Ved å se på ulike brukerreiser skal de faktiske «smertepunktene» i kontakten mellom næringslivet og virkemiddelapparatet identifiseres. Arbei-

det skal gi forslag til konkrete justeringer og endringer. Resultatene fra arbeidet vil gi innspill til videre politikktutvikling med et mål om å forenkle og tilgjengeliggjøre virkemiddelapparatet. Mulige tiltak vil dreie seg om endringer som virkemiddelaktørene kan iverksette selv og organiseringen av ulike virkemidler. Det er ventet at arbeidet skal ferdigstilles i løpet av 2023.

Regjeringens ambisjon er at brukerne skal møte én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet. For å følge opp denne ambisjonen mener regjeringen at brukervennligheten i virkemiddelapparatet må økes både gjennom forenkling, bedre tilgjengelighet og bedret effekt på tvers av aktørene. Det er gitt et oppdrag til Innovasjon Norge om å opprette en felles digital inngang til virkemiddelapparatet sammen med Forskningsrådet, Eksportfinansiering Norge og Siva. Virkemiddelaktørene har i tillegg fått i oppdrag å identifisere andre tiltak som kan redusere kompleksiteten og få i stand et mer helhetlig tjenestetilbud. Dette skal samlet gi innspill til framtidens virkemiddelapparat.

Verktøy for grønn industrivekst

Gjennom et grønt industriløft skal Norge skape jobber, øke eksporten og bidra til å kutte klimagassutslipp.

Siva spiller en viktig rolle for utvikling av grønn industri gjennom katapultordningen og skal framover bidra i tilretteleggingen av større industrielle prosjekter gjennom sin eiendomsvirksomhet.

Manglende tilgang på egnede industritomter har vært trukket fram som en flaskehals i utviklingen av grønn industri i Norge, bl.a. av prosessindustrien. Særlig kan det være utfordrende å finne gode tomter med tilstrekkelig areal og strømtilgang. Gjennom dagens eiendomsmandat har Siva mulighet til å investere i både eiendomsprosjekter og tomter, herunder grønne industritomter. Sivas eiendomsvirksomhet drives på kommersielle vilkår. Det er derfor satt avkastningskrav som oppfyller kravene til markedsinvestorprinsippet i statsstøtteregelverket. Siva har imidlertid begrenset med kapital til større nyinvesteringer og vil i hovedsak først gå inn i nye prosjekter etter å ha solgt seg ut av eksisterende prosjekter.

Regjeringen mener at Sivas eiendomsvirksomhet kan bidra til utviklingen av grønn industri i Norge. Det foreslås derfor å tilføre Sivas eiendomsvirksomhet 100 mill. kroner i 2023. Sivas eiendomsvirksomhet skal utløse investeringer som markedet ikke finansierer, og senke barriere-

ren for etablering av industri og nærings- og kunnskapsmiljøer. I tråd med god budsjettpraksis budsjetteres 35 pst. av egenkapitalen som risikokapital og føres som ordinær utgift over streken. Det vises til nærmere beskrivelse av prinsipper og praksis for budsjettering av lånetransaksjoner i *Gul bok*.

I tillegg kan Siva framover spille en aktiv rolle i en tidlig fase ved å tildeles en egen oppgave med å veilede og koordinere relevante aktører i tilretteleggingen av industritomter – blant disse inngår tomteeiere, reguleringsmyndigheter, industri og kraftselskaper og lokale og regionale myndigheter.

Det tar tid å regulere og klargjøre nye industritomter. Tiden vil bl.a. avhenge av hvilke behov industrien har for areal, kraft og kompetanse og hva som trengs av tillatelser og omreguleringer. Siva vil kunne redusere tiden det tar ved å kartlegge potensialet i tomten og etablere samarbeid mellom relevante aktører tidlig i tilretteleggingen. Regjeringen foreslår at det settes av 5 mill. kroner til arbeid med tilrettelegging av industritomter, inkludert koordinering av relevante aktører. Der som Siva selv skal investere, skal det skje innenfor rammene som gjelder for selskapets eidsvirksomhet. Den konkrete innretningen av

dette arbeidet må vurderes opp mot statsstøtteregeverket.

Denne nye oppgaven vil også utgjøre en styrking av Siva i Trondheim. Den vil også innebære at Siva må samarbeide enda tettere med Innovasjon Norge. Innovasjon Norge har, gjennom Invest in Norway, god oversikt over utenlandske miljøer som vurderer å investere eller etablere ny industri i Norge. I mange sammenhenger vil det være utenlandske kapitalinteresser og industriaktører som etterspør industritomtene. Et godt samarbeid med Invest in Norway vil derfor være hensiktsmessig for å lykkes.

Sivas programvirksomhet støtter opp om eidsvirksomhetens rolle som industribygger, særlig katapultordningen. Sustainable Energy er et av katapultsentrene som får støtte fra Siva. Katapulten tilbyr testfasiliteter for å utvikle, teste og simulere bærekraftige energiløsninger. I tillegg tilbyr de ulike sentrene testfasiliteter innenfor industriproduksjon, bærekraftige materialer, havnæringene og digitalisering som alle er relevante for grønn industri. I budsjettet for 2022 fikk Siva tilført 40 mill. kroner til utvikling av distriktskatapulter som skal koble de eksisterende katapultsentrene til mindre sentre (noder) flere steder i landet slik at enda flere bedrifter kan teste og videreutvikle ny teknologi.

Kap. 920 Norges forskningsråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2023
		2021	Saldert budsjett 2022	
50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 681 259	1 777 800	1 563 755
51	Tilskudd til marin og maritim forskning	405 780	445 450	590 900
	Sum kap. 920	2 087 039	2 223 250	2 154 655

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 50 ble redusert med 182,1 mill. kroner
- post 51 ble økt med 163 mill. kroner

Dette skyldes bl.a. overføring av ansvar for maritim forskning fra næringsministerens til fiskeri- og havministerens portefølje. Samtidig endret post 51 navn til Tilskudd til marin og maritim forskning. Norges forskningsråd er det sentrale organet for oppfølging av regjeringens forsknings-

politiske prioriteringer. Forskningsrådet har ansvar for forskning på alle fagområder, med virkemidler som spenner fra grunnforskning til innovasjonsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater.

Forskningsrådets tre hovedoppgaver er å finansiere forskning, gi forskningspolitiske råd og skape møteplasser. Forskningsrådet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet.

Forskningsrådet har følgende fem mål:

- økt vitenskapelig kvalitet
- økt verdiskaping i næringslivet
- møte store samfunnsutfordringer

Boks 5.3 Strategiske områder under målet Økt verdiskaping i næringslivet*Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv*

Forskningsrådet skal utløse forskningsbasert innovasjon som gir økt konkurransevne i næringslivet. Forskningsrådet skal utløse økt innsats rettet mot FoU i bedriftene og økt kvalitet i prosjektene. Målet er uavhengig av bedriftenes størrelse og alder, næring og geografi.

Nærings- og fiskeridepartementet bygger opp under dette strategiske området gjennom tildelinger til forskning og internasjonalt forskningssamarbeid der næringslivets deltakelse prioriteres.

Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Forskningsrådet skal identifisere, bygge opp kunnskap og legge til rette for utvikling av forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien. Målet omfatter forskning som ikke nødvendigvis har umiddelbar anvendelse i dagens marked.

Nærings- og fiskeridepartementet bygger opp under dette strategiske området gjennom

tildelingene til næringsrettet forskning og internasjonalt forskningssamarbeid.

Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Forskningsrådet skal fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringsliv som fører til økt verdiskaping i norsk økonomi. Forskningsrådets virksomhet skal gi økt næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøene og økt FoU-kompetanse i næringslivet. Forskningsrådet skal også bidra til at forskning ved offentlig finansierte institusjoner kommer til bedre utnyttelse i næringslivet, bl.a. gjennom kommersialisering av forskningsresultater.

Nærings- og fiskeridepartementet bygger opp under dette strategiske området gjennom tildelinger til kommersialisering, institutter og annen infrastruktur. Tilskuddet skal også bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av marin og maritim sektor.

- et velfungerende forskningssystem
- god rådgiving

Målene er felles for alle departementene. Under hvert mål er det definert strategiske områder som skal bidra til å nå målene. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med de øvrige berørte departementene utarbeidet systemet for departementenes styring av Forskningsrådet. Kunnskapsdepartementet har ansvaret for å samordne styringssignalene, mens hvert enkelt departement er ansvarlig for styringen av midlene som kanaliseres gjennom Forskningsrådet.

Samlet måloppnåelse for Forskningsrådet i 2021 omtales i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon. Når det gjelder den økonomiske situasjonen i Forskningsrådet og tiltak som iverksettes for å redusere virksomhetens negative avsetninger, vises det til nærmere omtale i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet skal primært bidra til målet om økt verdiskaping i næringslivet og tilhørende strategiske områder, jf. boks 5.3, og målet om å møte store

samfunnsutfordringer innenfor det strategiske området *Hav* jf. boks 5.4.

Boks 5.4 Det strategiske området *Hav* under målet *Møte store samfunnsutfordringer*

Forskningsrådet skal bidra til konkurranse-dyktige havnæringer og til kunnskaps- og teknologiutvikling for forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene for å sikre et rent og rikt hav og produksjon av sunn og trygg sjømat. Sammen med en fortsatt satsing på forskning for de havbaserte næringene fiskeri, havbruk, petroleum, maritim, fornybar energi og også nye næringer, vil dette kunne gi økt verdiskaping. Forskningsrådet skal arbeide for helhetlig kunnskap, samspill og kompetanseoverføring mellom og fra havnæringene og internasjonalt samarbeid.

Resultater 2021

Tabell 5.7 Fordeling av tildelingen over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett på post 50 i 2021

Tiltak	(i 1 000 kr)
Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv og styrket evne til omstilling i norsk økonomi	1 166 688
Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv	661 444
Andre tiltak	2 299
Ettårig reduksjon i avsetninger	-170 600
Sum	1 659 831

Tabellen viser bevilgningen på post 50 Tilskudd til næringsrettet forskning fordelt på tiltak i 2021.

På post 51 Tilskudd til marin forskning ble det i 2021 bevilget 405,8 mill. kroner. Hoveddelen av dette gikk til forskningsprogrammer og til grunnfinansiering av primærnæringsinstitutter.

Det rapporteres i det etterfølgende på resultater for ordinære tildelinger i 2021 for de strategiske områdene som midlene er rettet mot. Rapporteringen for de to strategiske områdene *Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv* og *Styrket evne til omstilling i norsk økonomi* er slått sammen. «Andre tiltak» er områder som ikke faller inn under virksomhetsbudsjettet (under Kunnskapsdepartementet), og inkluderer bl.a. statistikk og kunnskapsgrunnlag, planlegging, utredninger og evalueringer. Disse midlene skal benyttes slik at de best mulig støtter opp om den langsiktige kunnskapsoppbyggingen hos Forskningsrådet.

Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv og styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Forskningsrådet rapporterer om god utvikling for næringsrettet forskning i 2021, med økt søknadsinngang, høy prosjektkvalitet og stor bredde i porteføljen med tanke på bransjer, bedriftsdemografi og geografi. Grønn og digital omstilling har vært gjennomgående i prosjektene til både nytt og eksisterende næringsliv. Forskningsrådet peker på at flere selskaper i hele landet bør øke FoU-innsatsen dersom målet om FoU i næringslivet på 2 pst. av BNP skal nås innen 2030. Målet om returandel på 2 pst. fra Horisont 2020 er imidlertid overoppfyllt, med 2,53 pst., jf. omtale under Internasjonalt forskningssamarbeid.

Den løpende porteføljen av næringslivsprosjekter var om lag 820 mill. kroner høyere i 2021 enn i 2020, grunnet tiltakspakker som først kom i arbeid i 2021. Forskningsrådets samlede aktive portefølje med næringslivsprosjekter utgjorde om lag 5,9 mrd. kroner i 2021. Av dette er om lag 2,2 mrd. kroner tildelt prosjekter som ledes av bedrifter, mot 1,6 mrd. kroner i 2020. Lavere budsjett kombinert med høyere søknadsinngang har gitt lavere tilsagnsprosent i 2021 enn i 2020.

I 2020 gjennomførte Forskningsrådet flere endringer for i enda større grad å imøtekomme behovene i næringslivet, inkludert løpende søknadsmottak og flere tildelingsrunder. I 2021 gjennomførte Forskningsrådet en ekstern evaluering av de innførte endringene. Evalueringen viser at endringene er positivt mottatt i næringslivet.

Forskning i og for næringslivet

Evnen til å utvikle og ta i bruk ny kunnskap er blant de viktigste konkurransefaktorene for norsk næringsliv. Tildelingen til forskning i og for næringslivet skal bidra til å styrke konkurranseevnen i nytt og eksisterende næringsliv gjennom utvikling av nye eller forbedrede varer, tjenester og prosesser, eller ved at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger. Tildelingen skal også bidra til at foretak igangsetter forskningsprosjekter de ellers ikke ville igangsatt, eller som de ikke ville igangsatt i samme omfang.

Forskningsrådet bidrar til omstillingsevnen i norsk økonomi på ulike måter. Gjennom innovasjonsprosjekter får bedrifter støtte til FoU-prosjekter og samarbeid med andre bedrifter og FoU-institusjoner. Gjennom utvikling av sterke fagmiljøer og muliggjørende teknologier ved universiteter, høyskoler og institutter legges grunnlaget for framtidens varer, tjenester og prosesser.

Forskningsrådet arbeider for å koble forskningsmiljøene med eksisterende næringsliv og for å få etablert nye foretak basert på forskning. Forskningsrådet bidrar også til utvikling og implementering av nasjonale strategier gjennom f.eks. 21-prosesser, der et bredt spekter av interessenter setter felles retning for utviklingen på et næringsområde.

De mest sentrale virkemidlene for forskningsbasert innovasjon i bedrifter er Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) og Skattefunn. Disse

virkemidlene treffer bredden i næringslivet og skal bidra til vekst og konkurransekraft i alle regioner og næringer. Skattefunn er nærmere omtalt under. I IPN er det bedrifter som er prosjektansvarlige og mottar støtten, mens forskningsinstituttene er aktive samarbeidspartnere. I 2021 ble det innvilget 1,36 mrd. kroner fordelt på 144 prosjekter (mot 1,84 mrd. kroner fordelt på 186 prosjekter i 2020). Omsøkt beløp fra næringslivet var 4,83 mrd. kroner fordelt på 471 prosjekter. Dette ga en innvilgning på 31 pst. i 2021, mot 41 pst. i

Boks 5.5 Sentrale søknadstyper for næringslivet

Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN) er et bedriftsledet prosjekt med omfattende innhold av forsknings- og utviklingsaktiviteter. Formålet er verdiskaping og fornyelse i næringsliv og offentlig sektor. Prosjektene skal bidra til økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv og styrke omstillingsevne i norsk økonomi og offentlig sektor. I tillegg skal prosjektene bidra til å bedre samspillet og kunnskapsoverføringen på tvers av aktører. En stor andel av midlene er finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet, bl.a. via BIA (Brukerstyrt innovasjonsarena) og MAROFF (forskning rettet mot maritim virksomhet).

Demonstrasjonsprosjekt i næringslivet (IP-D) bygger videre på en konkret innovasjon, med aktiviteter som demonstrasjon og verifisering av produkter, tjenester eller prosesser i forkant av markedsintroduksjon og kommersialisering. IP-D krever samarbeid med minst en annen bedrift i verdikjeden. Prosjekttypen har tidligere vært forbeholdt petroleumsprosjekter, og ble i 2021 tatt i bruk for maritime prosjekter, landbasert mat, miljø og bioressurser.

Kompetanse- og samarbeidsprosjekter (KSP) er prosjekter der forskningsorganisasjoner samarbeider med offentlig sektor, næringsliv eller andre offentlige eller private organisasjoner. Det kan søkes om midler til å utvikle ny kunnskap og bygge kompetansemiljøer som samfunnet eller næringslivet trenger for å møte viktige samfunnsutfordringer. Formålet er å stimulere og støtte samarbeid mellom forskningsmiljøene og de som representerer den samfunnsutfordringen det søkes om midler til.

Kommersialiseringsprosjekter er prosjekter med formål å fremme økt kommersiell anvendelse av offentlig finansiert forskning i Norge.

Prosjektene har utspring fra Teknologioverføringskontorene (TTO), forskningsorganisasjoner og oppstartsselskap tilknyttet TTOene. Prosjektene skal avklare usikkerhet knyttet til den kommersielle bruken av lovende forskningsresultater, spørsmål som ved å forbli uløst, hindrer prosjektet i å komme videre i kommersialiseringen. Midler fra FORNY2020 inngår i denne søknadstypen.

Forskerprosjekter er prosjekter for godkjente forskningsorganisasjoner. Formålet er å fremme fornyelse og utvikling i forskningen innenfor alle fag og tematiske områder. Prosjektene skal bidra til viktig ny innsikt i den internasjonale kunnskapsfronten og kan være med eller uten ambisjoner om anvendelse på kort eller lang sikt. Satsingen på muliggjørende teknologier som IKT, nanoteknologi og bioteknologi er eksempler der denne søknadstypen er benyttet.

Nærings-ph.d.-ordningen bidrar til å styrke forskerrekutteringen til næringslivet. Ordningen gir prosjektstøtte til bedrifter med ansatte som tar en doktorgrad i bedriften. Ph.d.-kandidatens forskning må ha klar relevans for bedriften.

Ved siden av tilskuddsordningene som Forskningsrådet forvalter, tildeles det betydelig støtte gjennom et ekstra skattefradrag for forsknings- og utviklingsarbeid (Skattefunn). Ordningen er hjemlet i Skatteloven og forvaltes derfor av Finansdepartementet og Skatteetaten. Forskningsrådet forhåndsgodkjenner FoU-innholdet i foretakenes prosjekter basert på søknader. Foretakene reiser krav om fradrag i skattemeldingen året etter at arbeidet ble utført, og skatteetaten kontrollerer dokumentasjon o.l. opp mot reglene i likningen.

2020. Forskningsrådet rapporterer om søknadsinngang fra hele landet og høyere kvalitet i søknadene enn tidligere. Andelen søkerbedrifter med under 10 ansatte har økt fra under 10 pst. i 2015 til 57 pst. i 2021, og andelen nye søkerbedrifter var 67 pst.

Et viktig virkemiddel for å styrke evnen til omstilling er Kompetanse- og samarbeidsprosjekter (KSP) for næringslivet. Disse prosjektene skal bidra til næringsrettet forskerutdanning og langsiktig kompetansebygging i norske forskningsmiljøer.

Statistisk sentralbyrå (SSB) har analysert Forskningsrådets næringsrettede virksomhet i perioden 2006–2020. SSB har bl.a. sett på utviklingen over tid for bedrifter som mottar prosjektstøtte fra Forskningsrådet, sammenlignet med bedrifter som ikke mottar støtte. Analysen indikerer at Forskningsrådets støtte til næringslivet virker utløsende på FoU-investeringer. Resultatene viser at foretak med støtte oppnår bedre resultater enn kontrollgruppen, særlig gjelder dette for vekst i FoU-intensitet og antall ansatte. Når det gjelder omsetning og produktivitet er det ingen signifikante forskjeller bortsett fra økt omsetning i gruppen med de yngste og minste foretakene. Dette er som forventet, da det vil ta noe tid før økt FoU-innsats eventuelt gir økonomiske resultater. De totale estimerte effektene tenderer til å være sterkere jo yngre og mindre foretaket er.

Den teknologiske utviklingen er en sentral driver for omstilling og vekst i norske næringer, og teknologi er viktig for å løse store samfunnsutfordringer knyttet til energi, bærekraftig utnyttelse av naturressurser og helse. Andel prosjekter der IKT, prosessindustri og helse er en vesentlig del av prosjektinnholdet øker, og dette er en trend som er forsterket de senere årene. Disse prosjektene vinner fram i de åpne konkurransearenaene. Særlig har helse hatt en svært positiv utvikling. Tjenestenæringene har også opplevd en betydelig vekst, etter flere års målrettet mobilisering mot utvalgte næringer. Forskningsrådets totale innsats knyttet til muliggjørende teknologier og industri og tjenestenæring var på 1,2 mrd. kroner i 2021.

I 2021 har Forskningsrådet videreført arbeidet for økte tildelinger til grønn omstilling både gjennom EU-programmer og Grønn plattform. Under Grønn plattform fikk 12 store prosjekter tildelt støtte på totalt om lag 1,2 mrd. kroner. Rundt 370 partnere er involvert i prosjektene, hvorav om lag 300 bedrifter, 10 offentlige aktører, 60 forskningsinstitusjoner og fem katapultsentre. Om lag halvparten av Forskningsrådets andel på 600 mill. kroner gikk til instituttsektoren. Se nærmere

omtale under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Nærings-ph.d.-ordningen har siden 2019 hatt en betydelig økning i antall søknader, og det ble tildelt midler til om lag 70 nye prosjekter både i 2020 og 2021. Ved utgangen av 2021 hadde 289 kandidater fullført sitt doktorgradsprosjekt, siden oppstart av ordningen i 2008. En gjennomgang viser at vel 70 pst. av kandidatene fortsetter i næringslivet etter fullført ph.d.-grad.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid gir økt forskningskvalitet. Samtidig er internasjonalt forskningssamarbeid en inngangsport for nærings-samarbeid og dermed tilgang til kunnskap, som er nødvendig for å konkurrere i et globalt marked. Innsatsen mot internasjonalt forskningsarbeid er rettet både mot næringslivets og kunnskapsinstitusjoners deltakelse i internasjonalt samarbeid.

Norsk deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid går i stor grad gjennom EU. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa (2021–2027), var derfor særlig prioritert også i 2021. Deltakelsen skal bidra til økt kvalitet i forskning, flere innovative miljøer, bedre offentlige tjenester, økt verdiskaping og et mer konkurransedyktig næringsliv. Høy norsk deltakelse er nødvendig for at vi kan utvikle oss som kunnskapsnasjon og for å styrke næringslivet vårt.

Returandelen til norske aktører har de siste årene blitt stadig høyere. Den totale norske returandelen i Horisont 2020 ble totalt på 2,53 pst. I mai 2022 lå den norske returandelen i Horisont Europa på 3,26 pst. Næringslivet har hatt betydelig vekst i tildelingene fra rammeprogrammet. Like viktig som midlene er den betydelige merverdien som ligger i kunnskapen som utvikles i fellesskap med europeiske partnere for det norske samfunn, forvaltning og næringsliv. Forskningsrådet har de senere årene gjort flere grep både internt og i samarbeid med andre for å bidra til økt deltakelse i EUs rammeprogram.

Det er betydelige forskjeller i returandel i de ulike delprogrammene i Horisont 2020 og Horisont Europa. Norge har hentet klart mest av alle land fra maritime utlysninger i Horisont Europa-programmet til nå, 17,6 pst. av totale tilgjengelige maritime midler. Prosjektene Norge deltar i, og ofte koordinerer, dekker bl.a. konvertering av fossildrevne skip til miljøvennlige drivverk, innovativ seilteknologi for lasteskip, effektivisering av

prosesser for skipsbygging gjennom digitale verktøy, sikkerhetssertifisering innen ammoniakk og modulære containerbaserte hydrogendrivverk. Mange av prosjektene stammer fra industripartnerskapet Zero Emission Waterborne Transport, der norske aktører sammen med Forskningsrådet er svært aktive. Dette bidrar til å øke sjansen for norsk suksess i utlysningene.

Marine forskningstema er hovedsakelig innlemmet i EUs forskningssatsinger på mat, miljø og klima. Norsk retur innenfor det marine området er høy og synliggjør at dette er et område hvor norske miljøer holder høy kvalitet og på mange områder er verdensledende. Innrapporterte tall i 2021 tilsier at Norge i Horisont 2020 oppnådde en returandel på 4,4 pst. innenfor Mat, hav og bioøkonomi, og 4,6 pst. innenfor Klima, miljø, naturressurser og råmaterialer. Norge mottok 105 mill. euro relatert til marin forskning i Horisont 2020, det tilsvarer noe over 6 pst. av alle midlene som norske miljøer mottok i dette rammeprogrammet. Mer enn hvert tolvte prosjekt med norsk deltakelse i Horisont 2020 hadde innslag av marin forskning. I dette ligger forskning om økosystem, havets ressurser og muligheter innenfor fiskeri og havbruk, og effekter av havbruk på omliggende miljø. Endelige tall for det nye rammeprogrammet, Horisont Europa, foreligger ikke ennå for disse innsatsområdene, men foreløpige tall tyder på at den positive tendensen videreføres.

Partnerskapet «Innovative SMEs» (tidligere Eurostars) er et felles initiativ mellom EUREKA og EU-kommisjonen for å styrke innovative SMBer. Partnerskapet støtter FoU-prosjekter i små- og mellomstore bedrifter under forutsetning av at de deltar i et internasjonalt samarbeid. I 2021 vedtok Norge også å delta i flere EU-programmer med relevans for forsknings- og innovasjonssamarbeidet mellom EU og norsk næringsliv, bl.a. Digital Europe (DIGITAL) og The European Defence Fund (EDF). Forskningsrådet har en rolle i det nasjonale mobiliseringsarbeidet til disse programmene.

Forskningsrådet deltar i fellesprogrammsamarbeidet JPI Sunne og produktive hav (JPI Oceans), som skal styrke marin og maritim forskning og teknologiutvikling i Europa. Gjennom deltakelse i JPI Oceans har Norge også innflytelse på innretningen av det nye forslaget til rammeprogram, Horisont Europa.

Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Kommersialisering

Å bidra til nyskaping og verdiskaping fra forskningsinstitusjonene er en del av Forskningsrådets oppdrag. Forskningsrådets støtte til tidligfase-kommersialisering fra utdannings- og FoU-institusjonene er viktig for å verifisere ideer og prosjekter. Støtte gjennom FORNY-programmet skal bidra til at forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner, dvs. UH-institusjoner, forskningsinstitutter og helseforetak, kommer til nytte og skaper verdier i samfunnet. UH-sektoren er gjennom UH-loven pålagt ansvar for at kunnskap tas i bruk og for kommersialisering av idéer fra forskning, ofte omtalt som teknologioverføring. Teknologioverføringsfunksjonen (TTO-funksjonen) omfatter tidligfasearbeid med kommersialisering av forskningsresultater og utføres vanligvis av TTO-er (Technology Transfer Offices).

Forskningsrådet rapporterer om god utvikling i økosystemet for nyskaping i og rundt utdannings- og FoU-institusjonene, men det er etter deres vurdering for liten tilsøkning og for smal involvering i innovasjons- og nyskapingssinnsatsen. Forskningsrådet viser til god kvalitet i søknadene og flertallet av prosjektene videreutvikles etter endt prosjektperiode gjennom bedriftsetableringer som tiltrekker seg investorkapital og midler fra virkemiddelapparatet og EU.

I perioden 2019–2020 la Forskningsrådet om kommersialiseringsstøtten fra FORNY til løpende søknadsmottak og månedlige vedtak, mens det tidligere var én eller to årlige utlysninger. Antall mottatte søknader i 2021 viser en oppgang fra 2020, men fortsatt er ikke søknadsnivå for verifiseringsmidler tilbake til nivået før koronapandemien. Årsakene til dette antas å være sammensatt.

Forskningsrådet har i 2020 og 2021 finansiert seks felles kompetanseprosjekter for TTO-ene, med formål å øke kompetansen om og profesjonalisere prosessen for teknologioverføring og samspill mellom forskningsinstitusjoner og næringsliv. Prosjektene har bl.a. styrket potensialet for samarbeid mellom TTOene og deling av beste praksiserfaringer.

Som ledd i arbeidet på dette området har Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet bl.a. vurdert TTOenes rolle, insentiver og virkemidler som støtter opp under kommersialiseringsarbeidet, herunder FORNY. Dette ble signalisert i statsbudsjettet for 2022. Planlagte

endringer i FORNY-programmet omtales nærmere under Budsjettforslag 2023.

Grunnbevilgning til instituttene

Formålet med grunnbevilgningene er å bidra til at instituttene kan tilby næringslivet og det offentlige god kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Tildelingen går til teknisk-industrielle institutter og primærnæringsinstitutter. Primærnæringsinstitutter som mottok grunnbevilgning i 2021 var Nofima AS og SINTEF Ocean AS. Teknisk-industrielle institutter som mottok grunnbevilgning i 2021, var Institutt for energiteknikk (IFE), Norce, Norges Geotekniske Institutt (NGI), NORSAR, Norsk Regnesentral (NR) og SINTEF. Treforedlingsinstituttet RISE PFI mottar grunnbevilgning fra 2022.

Grunnbevilgningen består av en fast del og en resultatbasert del. 1 pst. av grunnbevilgningen til primærnæringsinstituttene ble omfordelt etter oppnådde resultater i 2021, mens 10 pst. av grunnbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene ble omfordelt etter oppnådde resultater. Samlet ordinær grunnbevilgning til primærnæringsinstituttene som ble finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2021, var 113,5 mill. kroner. Totalt ble det tildelt 457,4 mill. kroner i ordinær grunnbevilgning til de teknisk-industrielle instituttene i 2021. Det ble også tildelt strategiske instituttmidler til kunnskaps- og kompetanseoppbygging i Havforskningsinstituttet gjennom Forskningsrådet.

Instituttene har et stort internasjonalt engasjement, og inntekter fra EUs rammeprogram og øvrige ordninger utgjør en stadig viktigere finansieringskilde for norske forskningsmiljøer. Instituttene holder generelt et høyt vitenskapelig nivå.

Andre infrastrukturtiltak

Andre infrastrukturtiltak omfatter støtte til institusjoner som bidrar til en bred teknologidebatt, fremmer kunnskap om teknologi og naturvitenskap og formidler forskningsresultater. Forskningsrådet har en stor portefølje som bygger opp kunnskap i samspill mellom bedrifter og FoU-institusjoner, og utvikler forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien. Blant virksomhetene som finansieres er Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. I 2021 ble det avsatt 1,5 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi og 10,6 mill. kroner til Teknologirådet.

Teknologirådet har i 2021 bl.a. arbeidet med temaene demokrati i et digitalisert samfunn, det nye arbeidslivet og teknologipolitikk for en grønn omstilling. Dette er tema med høy grad av samfunnsmessig aktualitet og relevans. Rådet har i løpet av året bidratt med innspill til Stortinget og øvrige myndigheter, stimulert til diskusjon og refleksjon på digitale åpne møter og i media, og på den måten bidratt positivt til den offentlige samtalen.

Skattefunn

For skatteåret 2020 fikk om lag 3 700 enkeltforetak skattefradrag på om lag 3,7 mrd. kroner når likningen ble ferdigstilt høsten 2021, jf. omtale i Prop. 1 LS (2022–2023) *Skatter, avgifter og toll*. Det betyr at Skattefunn både i samlet beløp og i antall foretak er den største ordningen for FoU i næringslivet. Tallene var likevel lavere enn før pandemien.

Gjennom skatteåret 2021 ble det forhåndsgodkjent 1 903 nye søknader, betraktelig færre enn årene før. Som et koronatiltak fikk bedrifter med aktive prosjekter i 2020 og 2021 mulighet til å be om ett års forlengelse, dersom forsinkelsen skyldtes koronarelaterte utfordringer. Samlet utgjør de nye forhåndsgodkjente prosjektene, ordinære flerårige prosjekter og prosjekter med forlengelse gjennom pandemien om lag like mange aktive prosjekter i 2021 som året før (6 240 prosjekter i 2021 mot 6 311 i 2020). Det var i alt 4 645 enkeltforetak som hadde aktive prosjekter i 2021.

Nedgangen i nye forhåndsgodkjenninger i 2021 vil være påvirket av muligheten til forlenging av eksisterende forhåndsgodkjenninger, og av fokus i foretakene på andre, midlertidige støtteordninger med forhåndsutbetaling av støtte. Siden statsstøtteregele setter et samlet tak på støtten et foretak kan motta, er det sjelden noen gevinst for foretaket ved å søke på mange ordninger for samme periode.

Det strategiske området Hav – økt verdiskaping fra havnæringene

Området omfatter de marine og maritime næringene, petroleumsvirksomhet og utvikling av nye havbaserte næringer. Forskningsrådets havsekretariat skal ivareta den nasjonale koordineringen og oppfølgingen av FN's tiår for havforskning for bærekraftig utvikling (2021–2030). I 2021 har havsekretariatet fulgt opp havforskningstiåret bl.a. med «Values of the Ocean – a ten year decade programme», opprettelsen av en nasjonalkomiteé for å

styrke det norske havforskningstiårsarbeidet og i arbeidet med havforskningstiårsplaner for Nordishavet og Sørishavet. Havsekretariatet følger også opp Norges deltakelse i havtiårsalliansen der statsministeren er høy beskytter.

Marin forskning

Forskningsrådets innsats på det marine området hadde et samlet volum på om lag 1,1 mrd. kroner med 641 aktive prosjekter. Forskningsaktiviteten omfatter forskning for økte verdier fra fiskeri, havbruk og nye næringer basert på marine ressurser, forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene og forskning for et rent hav og sunn og trygg sjømat. Forskning på marine problemstillinger er også viktig i utviklingen av bioøkonomien.

Marin forskning har blitt noe styrket de siste årene, og økningen har vært størst for forskning knyttet til naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester. I havbruksforskning er den største innsatsen rettet mot tapsreducerende tiltak og fiskevelferd i produksjonen. Det er fortsatt stor forskningsaktivitet knyttet til bekjempelse av lakselus.

Det er høy kvalitet og relevans på norsk marin forskning, og på flere områder er Norge i den internasjonale forskningsfronten. Kvaliteten på norsk marin forskning gjenspeiles i at norske aktører har gjort det svært godt i Horisont 2020. En analyse av oppmerksomhet og effekt av vitenskapelige publiseringer på området Hav viser at forskningen er godt synlig utenfor forsknings- og innovasjonssystemet nasjonalt og internasjonalt.

Maritim forskning

Midlene til maritim forskning skal stimulere til investeringer i forsknings- og innovasjonsprosjekter som styrker næringens konkurransedyktighet og omstillingsevne. Prosjekter knyttet til områdene autonomi, sikkerhet, digitalisering, klima- og miljøvennlig maritim virksomhet og nye muligheter i havnæringene er prioritert. Prioriteringene bygger bl.a. på anbefalingene i næringens helhetlige forsknings- og innovasjonsstrategi Maritim21 fra 2016.

Løsninger for å redusere utslipp fra maritim virksomhet er sentralt for prosjektene under grønn skipsfart. Innsatsen gjennom flere år har vært viktig for å få utslippsfrie fartøyer; alternative drivstoff og elektrifisering, økt energieffektivisering, renseteknologi for ballastvann og avgassrensing.

Forskningsrådet har i 2021 utbetalt om lag 518 mill. kroner til maritim forskning, der 239 mill. kroner ble utbetalt til pågående maritime prosjekter i Forskningsrådets program for maritim FoU (MAROFF).

I tillegg har Skattefunn 407 maritime prosjekter med et budsjettert skattefradrag på 263,5 mill. kroner.

Den samlede innsatsen på det maritime området i 2021 var 781,5 mill. kroner.

I 2021 ble det gitt tilsagn på om lag 154 mill. kroner fra Forskningsrådets program for maritim FoU til nye prosjekter. Av tilsagnene går 48 pst. til digitaliseringsprosjekter, 25 pst. til klima- og miljøvennlig maritim virksomhet, og 20 pst. til prosjekter innen autonom skipsfart og resterende til sikkerhet.

En oppdatert Maritim21-strategi ble utarbeidet i 2021 på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet og overlevert i januar 2022. Strategien anbefaler at den maritime forsknings- og innovasjonsinnsatsen rettes inn mot digitalisering i maritim næring, lav og nullutslippsteknologier og -løsninger, samt grønn og sikker sjøtransport.

Prioriteringer 2023

Regjeringen vil videreføre satsingen på virkemidler for å øke forskningsbasert omstilling og innovasjon i næringslivet. Formålet er å legge til rette for økt verdiskaping i næringslivet, omstilling i norsk økonomi og å bidra til bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv.

Grønn omstilling

Det skal være et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Forskningsrådet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft.

Grønn omstilling og konkurransekraft er prioritert, bl.a. gjennom Grønn plattform. Grønn plattform er en felles konkurransearena sammen med Innovasjon Norge og Siva. Samarbeidet skal også omfatte Enova. Formålet med midlene til Grønn plattform er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Forskningsrådet skal følge opp arbeidet med Grønn plattform. Ordningen retter

seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder, herunder grønn industri inkludert skog- og treforedling, havvind, grønn skipsfart og oms-tilling i verftene.

Regjeringen foreslår at minst 300 mill. kroner av Nærings- og fiskeridepartementets midler til innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) i Forskningsrådet, avsettes til prosjekter som har en plass på vei mot lavutslippssamfunnet. Se nær-mere omtale under programkategori 17.20.

Forskningsrådet skal styrke innsatsen og koordinere det tverrgående arbeidet innenfor sirkulærøkonomi med utgangspunkt i virkemid-delaktørenes samarbeidsavtale om grønn vekst.

Muliggjørende teknologier

Satsingen på muliggjørende teknologier som IKT, nanoteknologi og bioteknologi videreføres. Dette er teknologiområder som kan understøtte innovasjon innenfor de fleste næringer, og en forsterket satsing på disse teknologiene vil lette den omstil-lingen næringslivet står overfor.

Kommersialisering av forskning

I tråd med signaler gitt i statsbudsjettet for 2022 er Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskaps-departementet sammen med Forskningsrådet i dialog om utviklingen av virkemidlene for kom-mersiell utnyttelse av forskningsresultater fra offentlig finansiert forskning. Dette inkluderer utviklingen av programmet for Forskningsbasert nyskaping FORNY2020, som hittil har finansiert det tidlige arbeidet ved teknologioverføringskon-torene (TTO-ene) gjennom ordningen med lokale prosjektmidler. Denne ordningen foreslås i 2023 erstattet med en søkbar ordning i Forsknings-rådet rettet mot forskningsinstitusjoner, dvs. UH-institusjoner, forskningsinstitutter og regionale helseforetak. Ordningen skal bidra til å finansiere den tidlige fasen av teknologioverføringsproses-sen («TTO-funksjonen»), dvs. arbeid med evaluering, rettighetssikring og utvikling av ideer og kunnskap, inkludert etablering av nye selskaper der dette er den mest relevante formen for kunn-skapsutnyttelse. Det er viktig at FoU-institusjo-nene selv tar et ansvar for kommersialiseringsar-beidet i tidlig fase. Det forutsettes derfor at insti-tusjonene bidrar med egne midler til dette arbei-det. Forskningsrådet skal fastsette nærmere inn-retning av ordningen, i dialog med Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartemen-tet, samt andre berørte departementer. Ordning

gen skal ivareta TTO-funksjonen og målet om økt kommersialisering av offentlig finansiert forskning. Omleggingen skal vurderes etter en tid.

Grunnbevilgning til forskningsinstituttene

Statlig grunnbevilgning til forskningsinstituttene skal brukes til langsiktig kunnskaps- og kompe-tanseoppbygging og skal stimulere vitenskapelig kvalitet, internasjonalisering og samarbeid i hele bredden av instituttens aktivitet. Deler av grunn-bevilgningen er resultatbasert og tildeles ut ifra instituttens skår på indikatorer for kvalitet og relevans, men indikatorene og utregningsmåten er noe endret.

De teknisk-industrielle og marine instituttens forskning bidrar til den grønne teknologiutviklin-gen, og for å styrke evnen til langsiktig kunn-skapsoppbygging på områder av betydning for kunnskapsbasert nyskaping og omstilling i næringslivet, foreslås det 496,6 mill. kroner i grunnbevilgning til de teknisk-industrielle institut-tene i 2023, en ettårig økning på 10 mill. kroner fra 2022. Det foreslås 120 mill. kroner i grunnbevilg-ning til marine primærnæringsinstitutter, en økning på 3,5 mill. kroner fra 2022.

Mobilisering til Horisont Europa

Inneværende programperiode for Horisont Europa, EUs rammeprogram for forskning og innovasjon gjelder for 2021–2027. Regjeringen prioriterer deltakelse i Horisont Europa for denne perioden. Kontingenten dekkes over Kunnskaps-departementets budsjett. Norge har en ambisjon om å opprettholde en høy returandel. Et godt sam-spill mellom nasjonale og EU-virkemidler er en forutsetning for å oppnå dette. Forskningsrådet må i samarbeid med andre sentrale virkemid-delaktører fortsette arbeidet med å organisere mobiliseringsarbeidet på en effektiv måte.

Videre utvikling av det næringsrettede virkemiddelapparatet

Forskningsrådet skal fortsette å bidra i arbeidet med videreutvikling av det næringsrettede virke-middelapparatet sammen med de andre virkemid-delaktørene. Arbeidet er ytterligere omtalt i pro-gramkategori 17.20.

Forskningsrådet skal også styrke egeninnsat-sen for et mer brukervennlig tilbud til kundene.

Sameksistens mellom havnæringene

Regjeringen vil legge til rette for velfungerende sameksistens mellom havnæringene. Havbruksnæringen er i rask utvikling. Det er forventet vekst i oppdrett av laksefisk i sjø, innføring av ny merdteknologi, etablering av havbruksanlegg til havs og utvikling av nye marine næringer som tare, skjell, torskeoppdrett, CO₂-lagring, mineraler på havbunnen mv. Planene om storskala etablering av vindkraftverk til havs vil kreve bruk av store arealer i havområdene. Det er derfor behov for økt kunnskap knyttet til lokalisering, miljøeffekter og sameksistens mellom næringene.

Bærekraftig før

Forskningsrådet skal bidra i arbeidet med å nå regjeringens mål om at alt før til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder. I dette arbeidet vil det være behov for god samhandling og koordinering i virkemiddelapparatet og for å se hele utviklingsløpet fra idé til marked og grunnleggende kunnskapsoppbygging i sammenheng. Se nærmere omtale under programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Budsjettforslag

Post 50 Tilskudd til næringsrettet forskning

Det fremmes forslag om en bevilgning på 1 563,8 mill. kroner i 2023.

Maritime forskningsmidler ble overført fra post 50 til post 51 i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022. Midlene foreslås bevilget over post 51 også i 2023.

Grønn plattform er foreslått videreført med en bevilgning på 205 mill. kroner over Forsknings-

rådets budsjett i 2023. Innenfor denne rammen skal 112,5 mill. kroner benyttes til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2022. Regjeringen foreslår at 92,5 mill. kroner settes av til en ny utlysning i 2023.

Det vises til nærmere beskrivelse av Grønn plattform i programkategori 17.20.

Minst 300 mill. kroner av Nærings- og fiskeridepartementets midler til innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) i Forskningsrådet, foreslås settes av til prosjekter som har en plass på vei mot lavutslippssamfunnet.

Tilskuddet til grunnbevilgningen av forskningsinstitutter foreslås økt til 496,6 mill. kroner, en ettårig økning på 10 mill. kroner sammenlignet med 2022. Videre foreslås det satt av 11,5 mill. kroner til Teknologirådet og 1,58 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi.

Haldenprosjektet er videreført for en ny programperiode 2021-2023. Regjeringen foreslår å avsette 21 mill. kroner i statlig tilskudd til Haldenprosjektet for 2023.

Det foreslås at øremerkingen på 1,3 mill. kroner for å tilby flere virkemidler for kunnskapsbasert næringsutvikling på Svalbard videreføres i 2023.

Post 51 Tilskudd til marin og maritim forskning

Det fremmes forslag om en bevilgning på 590,9 mill. kroner i 2023.

Maritime forskningsmidler ble overført fra post 50 til post 51 i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022. Midlene foreslås bevilget over post 51 også i 2023.

120 mill. kroner foreslås avsatt til grunnfinansiering av primærnæringsinstituttene.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Norsk Romsenter	90 728	92 501	91 750
51	Egenkapital Andøya Space, <i>kan overføres</i>	27 000	112 650	102 600
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	225 100	221 500	219 200
71	Internasjonal romvirksomhet	510 201	495 800	506 400
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	22 200	22 800	22 800
73	EUs romprogrammer	408 982	473 200	572 000
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>	85 000	81 700	127 000
76	Tilskudd Andøya Space, <i>kan overføres</i>		11 300	26 500
95	Egenkapital Space Norway AS	324 025	82 700	346 919
	Sum kap. 922	1 693 236	1 594 151	2 015 169

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 50 ble redusert med 0,1 mill. kroner
- post 71 ble økt med 5,7 mill. kroner
- post 73 ble økt med 1,9 mill. kroner

Bevilgningene dekker statlige bidrag til norsk romvirksomhet og omfatter driften av Norsk Romsenter, deltakelse i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet gjennom Den europeiske romorganisasjonen ESA, EUs romprogram og bilaterale avtaler. I tillegg dekker bevilgningen FoU-støtte til norske bedrifter og fagmiljøer gjennom støtteordningen Nasjonale følgemidler, samt investeringer i nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter. Internasjonalt samarbeid gir Norge tilgang på infrastruktur som det ikke er hensiktsmessig eller mulig å bygge opp i nasjonal regi, mens den nasjonale satsingen bidrar til å dekke norske behov som ikke håndteres gjennom internasjonalt samarbeid.

For å bidra til å løse kommunikasjonsutfordringene i nord er det også gitt tilsagn om egenkapital til Space Norway AS for å realisere et prosjekt basert på to satellitter som skal gi bredbåndsdekning i hele Arktis, jf. Innst. 330 S og Prop. 55 S (2017–2018). I tillegg er det gitt et betinget tilsagn til Andøya Space om inntil

282,6 mill. kroner i egenkapital og 83 mill. kroner i tilskudd, for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Spaceport), jf. Innst. 360 S og Prop. 127 S (2019–2020).

For å bidra til at oppskytninger fra Andøya Spaceport gjennomføres på en forsvarlig måte fikk Norsk Romsenter og Luftfartstilsynet i 2021 i oppdrag å utrede regime for tilsyn og tillatelse med oppskyting av satellitter til bane fra Norge. Utredningsarbeidet ble ferdigstilt i 2022. På grunnlag av utredningen legges det opp til at Luftfartstilsynet blir nasjonal tilsynsmyndighet for romaktiviteter. Luftfartstilsynet vil i perioden 2023–2025 få faglig bistand fra Norsk Romsenter. Etter 2025 vil Luftfartstilsynet operere som et uavhengig romtilsyn. Som følge av dette foreslås det å overføre 12,5 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementets budsjett til Luftfartstilsynets kap. 1313, post 01 for etablering av en nasjonal tilsynsmyndighet for romaktiviteter i 2023. Det vises til omtale i Samferdselsdepartementets budsjettproposisjon.

Post 50 Norsk Romsenter

Norsk Romsenter er statens strategiske, samordnende og utøvende organ for romvirksomhet og er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Virksomheten er lokalisert i Oslo og disponerte 44,8 årsverk i 2021. Staten ivaretar Norges interesser i internasjonalt samarbeid om romvirk-

somhet og driver rådgivning og utredning rettet mot norsk forvaltning og næringsliv. Norsk Romsenter forvalter ordningen med nasjonale følge-midler og midler til infrastrukturutvikling.

Som en oppfølging av Meld. St. 10 (2019–2020) *Høytflyvende satellitter – jordnære formål – En strategi for norsk romvirksomhet* ble det i 2020 utarbeidet nye mål for Norsk Romsenter. De nye målene gjelder fra og med 2021 og består av ett samfunns-mål og fire brukermål. Romsenterets samfunns-mål er at *viktige samfunnsutfordringer løses effektivt ved bruk av romvirksomhet*. Samfunnsmålet skal nås gjennom følgende fire brukermål:

- Konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked
- Romvirksomhet utnyttes for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen
- Effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning
- Riktig og relevant kunnskap om bruken av romvirksomhet

Resultater 2021

Konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked

Norsk Romsenter oppfyller på en god måte sin rolle som tilrettelegger og veileder for norsk deltakelse i Den europeiske romorganisasjonen ESA og EUs romprogrammer. Den norske romnæringen er etablert i det internasjonale markedet, spesielt som underleverandører til europeiske satel-

litt- og rakettsystemer. Norge er ledende på nedlesing av data fra polare satellitter, og eksportandelen er høy.

EUs romprogram for perioden 2021–2027 ble innlemmet i EØS-avtalen høsten 2021. Norske aktører har inngått kontrakter for 100 mill. euro for jordobservasjonsprogrammet Copernicus og 120,5 mill. euro for navigasjonsprogrammene Galileo og EGNOS. Kontraktsvolumet for Copernicus overgår Norges andel i programmet. Kontraktsporteføljen er dominert av bakkestasjonstjenester levert av KSAT, delsystemer til satellitter levert av Kongsberg Gruppen og tjenesteutvikling levert av instituttsektoren. Det er foreløpig ikke tegnet kontrakter til de nye programkomponentene GOVSATCOM (sikker satellittkommunikasjon for myndighetsformål) og SSA (romovervåking), da de er i en tidlig fase. I tillegg kreves det at Norge inngår egne avtaler med EU om deltakelse i de to komponentene. Norsk industri opplever utfordringer med deltakelse i anbudsprosesser mot EUs romprogram. Dette skyldes at flere områder er definert som sikkerhetssensitive, og det kreves særskilte godkjenninger fra EU for at norske aktører skal kunne delta. Det er etablert dialog med Europakommisjonen om problemstillingen. Det vises for øvrig til omtale under post 73 EUs romprogrammer.

Norge deltar i ESA for å bidra til utvikling av ny teknologi og infrastruktur som kan ivareta norske brukerbehov, og for å utvikle norsk industri.

Tabell 5.8 Resultater for norsk deltakelse i ESAs romprogrammer

	Resultat 2020	Resultat 2021
Ringvirkningsfaktor for norske industriaktører	3,9	3,9
Returandel i ESAs obligatoriske programmer	0,78	0,78
Returandel i ESAs frivillige programmer	0,91	0,92
ESA-generert salg (i mill. kroner)	1 052	1 153

Ringvirkningsfaktoren for norske industriaktører beregnes av Norsk Romsenter og viser hvilken effekt de offentlige midlene til industriutvikling innen ESA har på utviklingen av norske virksomheter. Ringvirkningsfaktoren på 3,9 viser at de offentlige midlene til industriutvikling innen ESA fortsatt har en positiv effekt på utviklingen av norske virksomheter som deltar i ESA-prosjekter. Tabellen viser en fortsatt underretur i ESAs pro-

grammer. Det har vært noe bedring i industrireturen siden 2020, men ikke en varig endring. Den svake utviklingen skyldes økt vertikal integrering blant hovedleverandørene i Europa, som i større grad benytter egne underleverandører, og hardere konkurranse om ESA-opdrag. Norsk Romsenter er i dialog med ESA om strategisk posisjonering av norsk romnæring i det europeiske markedet.

Romvirksomhet utnyttes for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen

Norsk Romsenter har jobbet på en god måte for at flere norske aktører skal utnytte romvirksomhet for nyskaping og omstilling i næringslivet. Flere små- og mellomstore bedrifter (SMB) har kvalifisert seg til tilskudd fra tilskuddordningen nasjonale følgemidler, jf. omtale under post 72, eller ESA-kontrakter. Av de totalt 63 aktørene som har fått kontrakter, er 44 bedrifter, hvorav 30 er SMB. Ni aktører fikk følgemidler eller ESA-kontrakter for første gang. Det vurderes som positivt for nyskapingen at flere og mindre bedrifter er kommet til. Nye innovative norske romprosjekter i 2021 er bl.a. ferdigstilling av NorSat-3 satellitten som leverer data til maritim overvåking og den norskutviklede Rimfax-radaren som i 2021 for første gang ga forskningsresultater fra Mars.

Tildelte ESA-kontrakter og nasjonale følgemidler vurderes å kunne bidra til å oppnå FNs bærekraftsmål og nyskaping og omstilling også utenfor romsektoren. Dette inkluderer kontrakter for utvikling av teknologi og tjenester som på lengre sikt bl.a. vil kunne bidra til å:

- modernisere infrastruktur innen luftfart
- forbedre matproduksjon og -sikkerhet
- forbedre forvaltning av fornybar energi og andre energiressurser
- modernisere overvåking av klima og miljø
- modernisere områdeplanlegging
- styrke samfunnssikkerhet

Effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning

Norsk Romsenter har bidratt til effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning. Bruken av jordobservasjonsdata fra EUs jordobservasjonsprogram Copernicus øker stadig i offentlig forvaltning. I 2021 ble utvikling av brettjenesten til Norges vassdrags- og energidirektorat og Norsk Polarinstitutt fullført. Tjenesten er nyttig for å kartlegge hvordan klimaendringene påvirker de norske isbreene. Barkilletjenesten til Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble satt i pre-operativ drift. Tjenesten ble særlig aktuell pga. økningen av barkilleskader i 2021 og innebærer at satellittovervåking benyttes for å kartlegge skogsområder med barkilleskader. I løpet av året demonstrerte Norsk institutt for vannforskning (NILU) også at jordobservasjonsdata kan brukes for å overvåke luftforurensing i de største byområdene i Norge.

Når det gjelder bruken av tjenester knyttet til posisjonsbestemmelse, navigasjon og tid fra EUs navigasjonsprogrammer Galileo og EGNOS, er disse fritt tilgjengelige og krever ikke direkte involvering fra Norsk Romsenter. Det er derfor ikke mulig å få et eksakt bilde av utviklingen i bruken av disse systemene. De fleste norske flyplasser og landingsplasser for helikopter har, eller er i ferd med å få, mulighet for å ta i bruk EGNOS til innflyvning. Det jobbes for at EGNOS skal kunne tas i bruk også maritimt og vil da kunne være et alternativ til dagens bakkebaserte infrastruktur langs kysten, og for å bestemme posisjon og hastighet på norske tog. Norsk Romsenter samarbeider med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet for å sikre at satellittnavigasjonssignalene beskyttes mot radiofrekvensforstyrrelser, og det er etablert mer effektive nasjonale rutiner for varsling av radiofrekvensforstyrrelser.

Riktig og relevant kunnskap om bruken av romvirksomhet

Norsk Romsenter har jobbet godt med å formidle kunnskap om romvirksomhet og bruken av romvirksomhet til allmenheten. Dekningen av NASAs marslanding med norsk teknologi om bord, ESAs astronautopptak, NorSat 3-satellitten, finansiering av Andøya Spaceport og nordlysforskning nådde et bredt publikum og ga flest medieoppslag. Sentrale medier benytter i stor grad Romsenterets fagfolk som kilder når de skal dekke større romfartsbegivenheter. Ved utgangen av året var det 1 078 omtaler der Norsk Romsenter var nevnt som kilde, av disse 340 unike saker. Ettersom dette er første gang Norsk Romsenter rapporter på dette delmålet, finnes det ikke sammenlignbare tall fra året før.

Tabeller med økonomiske nøkkeltall for Romsenteret er gjengitt i kap. 12 i proposisjonens del III Andre saker, jf. standardrapportering for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.

Oppsummering

Norsk Romsenter har i stor grad oppfylt målene for 2021. Ringvirkningsfaktoren på 3,9 viser at de offentlige midlene til industriutvikling innen ESA fortsatt har en positiv effekt på utviklingen av norske virksomheter som deltar i ESA-prosjekter. Det vesentligste avviket er den flate utviklingen i industrireturen fra ESAs obligatoriske og frivillige programmer.

Prioriteringer 2023

Norsk Romsenter skal særlig prioritere følgende oppgaver:

- Arbeide for en konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked. En av etatens hovedprioriteringer for 2023 er å bedre industrireturen fra ESAs programmer.
- Arbeide for økt bruk av romvirksomhet for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen.
- Bidra til effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning.

Budsjettforslag

Det foreslås å bevilge 91,8 mill. kroner i 2023. Bevilgningen skal dekke administrasjonsutgifter for Norsk Romsenter og inkluderer om lag 24 mill. kroner til nasjonal administrativ oppfølging av Norges deltakelse i EUs romprogram og 2 mill. kroner til faglig bistand til Luftfartstilsynet i arbeidet med tilsyn og tillatelser for romaktiviteter. Bevilgningen er foreslått økt for prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Post 51 Egenkapital Andøya Space, kan overføres

Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) å gi Andøya Space et betinget tilsagn om inntil 282,6 mill. kroner i egenkapital for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Spaceport). Forutsetningene for vedtaket var at:

1. Egenkapitalen forventes å gi staten en finansiell avkastning som tilsvarer det en rasjonell markedsinvestor ville ha akseptert.
2. Løsningen er i samsvar med EØS-avtalens statsstøtteregele.
3. Andøya Space legger fram en plan som sikrer at andre næringers interesser ivaretas på en forsvarlig måte, herunder avbøtende tiltak for ulempe som forårsakes for andre næringer. I arbeidet med planen skal Andøya Space konsultere med relevante næringsaktører, herunder Norges Fiskarlag.

Regjeringen bekreftet i oktober 2021 at Stortingets betingelser vurderes som oppfylt, og at finan-

sieringen det ble gitt tilsagn om gjennom Prop. 127 S (2019–2020), kan utbetales. Nærings- og fiskeridepartementet har hittil tilført Andøya Space 180 mill. kroner av egenkapitalen Stortinget ga tilsagn om i Prop. 127 S (2019–2020), herav 127,3 mill. kroner i 2022.

Det har blitt inngått en investeringsavtale mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Kongsberg Defence & Aerospace og Andøya Space AS, som knytter utbetaling av egenkapital til milepæler. Andøya Spaceport planlegges etablert med to oppskytningsramper. Kapitaltilførselene så langt har vært knyttet til etablering av første oppskytningsrampe. Andøya Space har inngått langsiktig avtale med den tyske oppskytningsaktøren Isar Aerospace om bruk av denne oppskytningsrampen. Bygging ble igangsatt i mars 2022, og første oppskyting ventes å finne sted i 2023. Resterende egenkapital (102,6 mill. kroner) vil utbetales når Andøya Space har forhandlet fram en langsiktig kundekontrakt for den andre oppskytningsrampen. Det forventes at den resterende egenkapitalen vil utbetales i første halvår 2023.

Det vises til omtale under post 76.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 102,6 mill. kroner i 2023.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i den europeiske romorganisasjonen ESA er av stor betydning for norsk industri, brukerinteresser og forskning. Kontingenten i ESA er obligatorisk og dekker ESAs administrasjon og vitenskapsprogram. Vitenskapsprogrammet har som mål å bidra til å utvide forståelsen av grunnleggende spørsmål som mulighetene for liv andre steder enn på jorden og de fundamentale kreftene i universet.

Nivået på ESAs budsjett bestemmes av ESAs ministerrådsmøter. Hvert land betaler en andel basert på størrelsen på nettonasjonalinntekten. For perioden 2021–2023 er Norges andel satt til 2,33 pst. av ESAs budsjett. For 2023 tilsvarer dette 21,82 mill. euro.

Det foreslås å bevilge 219,2 mill. kroner i 2023.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling i norsk industri,

ivaretagelse av norske brukerinteresser, utvikling av nasjonal kompetanse og etablering av romrelatert infrastruktur. Bevilgningen dekker også Esrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen med Tyskland, Frankrike, Sveits og Sverige og bidrag til utdanningskontoret ESERO ved Andøya Space.

Norges innbetalinger til ESAs industrirettede frivillige programmer følger av flerårige forpliktelser Norge har inngått i forbindelse med ESAs ministerrådsmøter. På ministerrådsmøtet i 2019 inngikk Norge forpliktelser for totalt 161 mill. euro for perioden 2020–2028. Størrelsen på Norges årlige innbetalinger følger framdriften i programmene.

Norges gjenstående forpliktelser i inneværende programperiode er forventet å utgjøre 128,7 mill. euro ved utgangen av 2022. I tillegg foreslår regjeringen å inngå nye forpliktelser på inntil 45 mill. euro på ministerrådsmøtet i ESA i november 2022 for programperioden 2023–2030, jf. omtale nedenfor. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar vil da utgjøre 173,7 mill. euro.

Forslaget innebærer en innbetaling for 2023 på 45,3 mill. euro i gjenstående forpliktelser og 2,5 mill. euro i nye forpliktelser, totalt 47,8 mill. euro for 2023. Etter innbetalingen for 2023 vil rammen for nye tilsagn og gammelt ansvar reduseres fra 173,7 til 125,9 mill. euro.

Det foreslås i tråd med dette at Stortinget samtykker til at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan gi tilsagn om tilskudd på 125,9 mill. euro ut over gitt bevilgning for å delta i de industrirettede programmene i ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 173,7 mill. euro, jf. forslag til vedtak VIII, 2.

Videre foreslås det avsatt om lag 26,7 mill. kroner til EASP-avtalen i 2023.

ESAs programmer

Tabell 5.9 gir oversikt over ESAs industrirettede programmer.

Tabell 5.9 Forventede gjenstående forpliktelser i ESA per 31. desember 2022, ekskl. ny deltakelse

Betegnelse	(i 1 000 kr) ¹
<i>ESA programmer:</i>	
Jordobservasjon	401 551
Telekommunikasjon	325 520
Teknologi	297 497
Navigasjon	30 634
Romtransport	111 285
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	106 163
Romovervåking	19 585
Sum gjenstående forpliktelser	1 292 235

¹ Basert på valutakurs per 1. juni 2022.

ESAs ministerrådsmøte 2022

De industrirettede programmene i ESA finansieres gjennom at medlemslandene forplikter deltakelse under hvert program. Disse forpliktelsene gjøres på ESAs ministerrådsmøter, som normalt finner sted hvert tredje år. Neste ministerrådsmøte avholdes 22–23. november 2022 i Paris. Det totale nivået på Norges forpliktelser vil være avhengig av utfallet av ministerrådsmøtet, bl.a. nivået på forpliktelser fra de øvrige landene og sammensetningen og størrelsen på programmene som blir vedtatt gjennomført. Regjeringen foreslår at Norge under ministerrådsmøtet i 2022 inngår nye, flerårige forpliktelser til ESAs industrirettede programmer for inntil 45 mill. euro. I den nye satsingen legges det spesielt opp til et eget norsk utviklingsløp i samarbeid med ESA under GSTP-programmet for satellittbasert havovervåking, jf. omtale under post 74. Forpliktelsen vil bli nedbetalt gjennom årlige bidrag ut programperioden 2023–2030. Utbetalingstakten vil avhenge av framdriften i programmene Norge slutter seg til. Forpliktelsene på ministerrådsmøtet vil bli inngått med forbehold om Stortingets samtykke.

Nærmere om ESA-programmene

Jordobservasjon

Programmet utvikler satellitter for værvarsling, miljøovervåking og forskning. Jordobservasjons-satellitter har de senere årene fått stadig større

betydning for en rekke viktige samfunnsoppgaver, som miljø- og klimaovervåking, ressursforvaltning, samfunnssikkerhet og katastrofehandtering. Størrelsen på Norges territorium og spredt bosetting gjør satellittbasert overvåking svært nyttig. Teknologi utviklet til og gjennom ESAs programmer har særlig hatt betydning for utviklingen av hav- og maritim overvåking i Norge.

Det vises for øvrig til omtale under post 73 EUs romprogrammer.

Telekommunikasjon

Programmet Advanced Research in Telecommunications Systems (ARTES) skal styrke konkurransevnen til medlemslandenes satellittkommunikasjonsindustri gjennom prosjekter for utvikling av teknologi, utstyr og systemer. Satellittkommunikasjonsindustrien er i stor grad markedsdrevet, men offentlige programmer spiller fortsatt en sentral rolle for å utvikle og teste nye teknologier. Årsaken er den store risikoen knyttet til å ta i bruk ny teknologi som ikke tidligere har blitt testet i verdensrommet. I tillegg dekker ARTES utviklingen av kommersielt orienterte tjenester basert på bruk av relevant rominfrastruktur og data. Satellittkommunikasjon står for den største delen av omsetningen innen norsk romvirksomhet. Hoveddelen av omsetningen er eksporttrettet.

Teknologi

General Support Technology Programme (GSTP) er et viktig program for utvikling av basisteknologi i ESA. Norske bedrifter med spisskompetanse innen f.eks. offshoreteknologi, medisinsk teknologi og forsvarsteknologi har produkter og teknologi som kan ha synergier med romvirksomhet. GSTP gir disse bedriftene mulighet til å kvalifisere teknologi for levering til ESAs programmer og det kommersielle markedet. PRODEX er et annet program ESA har opprettet for å utvikle og utnytte eksperimenter på satellitter og som muliggjør norsk industriell deltakelse i utvikling av nye forskningsinstrumenter.

Navigasjon

Navigation and Innovation Support Program (NAVISP) tilrettelegger for utvikling av innovative produkter, tjenester, konsepter, teknologier og systemer for å sikre europeisk konkurransekraft i det raskt voksende markedet for satellittnavigasjon og PNT-anvendelser (Posisjonsbestemmelse,

Navigasjon og Tid). NAVISP støtter også utvikling av navigasjonsprodukter og -tjenester i deler av næringslivet som ikke tradisjonelt regnes som en del av romindustrien. Norge har stor samfunnsøkonomisk nytte av satellittnavigasjon innenfor maritim virksomhet og luftfart. NAVISP gir tilgang til ESAs erfaring og spesialkompetanse innen PNT. Navigasjonssatellitter i samvirke med bakkebaserte sensorer og nye funksjoner i det europeiske systemet Galileo åpner for stadig nye og krevende anvendelser.

Romtransport

ESAs romtransportprogram sikrer Europa uavhengig tilgang til verdensrommet gjennom utvikling av nye generasjoner bæreraketter. For Norge er deltakelse i programmet viktig for å kunne gi norsk næringsliv andeler i utvikling og produksjon av de europeiske bærerakettene Ariane og Vega og markedet for kommersielle oppskytninger. Norge deltar også i utviklingen av ESAs gjenbrukbare romfly Space Rider og utnytter ESAs programmer til teknisk støtte til Andøya Spaceport og utvikling av hybridraketteknologi.

Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning

ESAs program for bemannet romfart og utforskning inneholder store og langvarige internasjonale samarbeidsprosjekter for utforskning av solsystemet, bl.a. for bemannet utforskning av månen og for å hente hjem prøver fra Mars (Sample Return Mission). I tillegg utnyttes den internasjonale romstasjonen (ISS) til forskning og teknologiutvikling. Norge legger særlig vekt på teknologiutviklingsløp som gir industrien leveransmuligheter i framtiden, og som har synergier med andre aktiviteter i ESA og med nye kommersielle muligheter.

Romovervåking

Målet for ESAs romovervåkingsprogram er å utrede og legge til rette for europeisk egeevne innen sporing av satellitter og romsøppel, romværværsling og overvåking og varsling av asteroider og kometer som passerer nær jorda. Romovervåking er et domene hvor Norge har både spesielle forutsetninger og behov, innen romværværsling, kollisjonsvarsler for egne norske satellitter i bane og i forbindelse med mulig oppskytning av satellitter fra Andøya.

Esrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et samarbeid mellom Tyskland, Frankrike, Sveits, Sverige og Norge om bruken av rakettskytefeltene ESRANGE i Kiruna og Andøya Space på Andøya. Avtalen bidrar med en betydelig del av inntektene til Andøya Space og finansierer norsk og internasjonal forskning som har betydning bl.a. for forståelsen av klimaendringer og for hvordan romvær påvirker satellittnavigasjons-systemer. Avtalen fornyes automatisk for fem år av gangen. Ved behandling av revidert nasjonalbudsjett 2020 ga Stortinget fullmakt til å forplikte staten for en ny femårsperiode 2021–2025. For 2023 er Norges forpliktelse anslått til 26,7 mill. kroner.

Radarsat

Post 71 har gjennom mange år dekket det norske bidraget til Radarsat-avtalen med Canada. Avtalen har vært til stor nytte for norske brukere. Som følge av at jordobservasjonssatellitten Sentinel 1-B uventet sluttet å virke i 2021, ble det gjennom behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022 besluttet å videreføre Radarsat-avtalen for datatilgang ut 2023. Utgiftene for 2023 ble dekket av tilleggsbevilgning for 2022. Videreføringen innebærer behov for midler over post 74 til flerbruks dataprosessering i 2023, jf. omtale under denne posten. Dette blir det siste året med nedlesing og prosessering av Radarsat-data i Norge.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 506,4 mill. kroner. Av dette er 479,4 mill. kroner forventede utbetalingskrav til ESAs industrirettede programmer, 26,7 mill. kroner til EASP-avtalen og 0,25 mill. kroner til ESAs utdanningskontor ESERO.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

Nasjonale følgemidler er en søknadsbasert støtteordning for romrelatert teknologi- og tjenesteutvikling. Formålet med ordningen er å styrke konkurransevnen til norsk romrelatert næringsliv og bidra til utvikling av rombaserte varer og tjenester som kan dekke norske brukerbehov. Målgruppen for ordningen er norske bedrifter og forskningsmiljøer som har eller kan få leveranser til internasjonal romrelatert virksomhet eller til anvendelsesområder av stor betydning for Norge. Nasjonale følgemidler skal bidra til bedre utnyttelse av de norske investeringene i ESAs og EUs

programmer og skal legge til rette for best mulig industriretur i ESAs programmer.

Resultater 2021

Totalt 30 kontrakter ble tildelt støtte innenfor nasjonale følgemidler, hvorav 79 pst. til vare- og tjenesteproduserende industri og 21 pst. til utdannings- og instituttsektoren. Kontraktene dekker et bredt spekter av utviklingsoppgaver innenfor nye og innovative teknologier.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 22,8 mill. kroner i 2023.

Post 73 EUs romprogrammer

EUs romprogram for perioden 2021–2027 ble innlemmet i EØS-avtalen høsten 2021. Programmet samler alle EUs tidligere romprogrammer i ett felles program og omfatter Copernicus (jordobservasjon), Galileo/EGNOS (satellitnavigasjon), GOVSATCOM (sikker satellittkommunikasjon for myndighetsformål) og SSA (romovervåking). Norsk deltakelse i GOVSATCOM og deler av SSA krever at det inngås egne avtaler med EU. Det er startet et arbeid med sikte på forhandlinger om dette. Forhandlinger med EU om en avtale om norsk deltakelse i Galileos offentlige regulerte tjeneste (Public Regulated Service, PRS) har pågått siden 2016, og det er lite som gjenstår i forhandlingene. Det forventes at forhandlingene slutføres innen utgangen av 2022.

Norsk deltakelse i EUs romprogram skal bidra til at Norge får innflytelse på beslutninger knyttet til samfunnsviktig infrastruktur. Deltakelsen skal også legge til rette for at norske aktører får den innsikten som er nødvendig for best mulig utnyttelse av EUs satellittsystemer, bakkeinfrastruktur og tilhørende tjenester for norske brukere. Norge deltar i programmets styrende og rådgivende organer, men uten stemmerett.

Budsjetttrammen for EUs romprogram 2021–2027 er satt til 14,88 mrd. euro. Norges kontingent følger av EØS-avtalen og baseres på BNP-andel av programbudsjettet. Med en BNP-andel på 2,74 pst. for 2023, vil den norske andelen tilsvare 51,8 mill. euro for 2023. Gjenstående forpliktelser fra forrige programperiode for Galileo/EGNOS og Copernicus er beregnet til 5,1 mill. euro for 2023.

Norsk Romsenter ivaretar rollen som sekretariat for Norges deltakelse i EUs romprogram og

arbeider for å sikre norske industriinteresser i alle programkomponenter.

Galileo og EGNOS

EUs satsing på satellittnavigasjon skjer gjennom programmene Galileo og EGNOS. EGNOS er et støttesystem for det amerikanske GPS som gjør at brukere vil oppleve bedre ytelse i Europa enn ved bruk av GPS alene. EGNOS ble erklært fullt operativt i 2011. Det er nå klargjort for bruk på nærmere 90 norske flyplasser og landingsplasser for helikopter og krever ingen egen infrastruktur på den enkelte fly- eller landingsplass. Galileo er et selvstendig, globalt satellittnavigasjonssystem på lik linje med GPS, og full operasjonell kapasitet ventes i 2024. EGNOS videreutvikles til å bli et støttesystem også for Galileo, noe som vil gi bedre ytelse, spesielt i våre nordlige områder.

Norge har vært med på å utvikle teknologien og systemene bak Galileo og EGNOS siden dette arbeidet startet, først gjennom ESA og senere gjennom samarbeid med EU. Geografi, topografi og nærings- og bosettingsstruktur gjør Norge til et av de landene som får størst utbytte av Galileo og EGNOS. Deltakelse i programmenes styrende organer har gitt norske myndigheter mulighet til å påvirke programmene slik at de i størst mulig grad ivaretar norske interesser. Programmene har også gitt norsk forvaltning og industri tidlig innsikt i systemer som leverer tjenester som samfunnet er avhengig av. Dette har bidratt til å posisjonere norsk industri i det voksende markedet for tjenester som nyttiggjør satellittnavigasjon, og har forberedt norsk forvaltning til raskt å kunne ta i bruk nye, samfunnsnyttige satellittnavigasjonstjenester.

Som følge av Norges deltakelse er det lokalisert bakkeinfrastruktur for Galileo og EGNOS på Svalbard, Jan Mayen, i Trondheim, Tromsø, Kirkenes og på Troll-basen i Antarktis. Den norske infrastrukturen sørger for bedre ytelse i områder som er viktige for Norge, norsk tilstedeværelse i områder av strategisk betydning og inntekter til norske operatører. I tillegg styrker infrastrukturen Norges posisjon som en viktig samarbeidspartner i programmene.

Copernicus

Copernicus er EUs jordobservasjonsprogram som skal støtte opp under bærekraftig ressursforvaltning, sikkerhet og beredskap, klima og miljø. Programmet omfatter bygging og drift av satellitter, sensorer og tilhørende tjenester og har alle-

rede gitt en stor forbedring av den globale kapasiteten for bl.a. havovervåking, overvåking av klimaendringer og miljøtrusler, katastrofehåndtering og overvåking av rasfare. Norge har deltatt i utviklingen og utbyggingen av Copernicus siden programmet ble startet opp, og mange norske etater er nå storbrukere av Copernicus-data.

Copernicus har til sammen syv operasjonelle Sentinel-satellitter i bane, etter at Sentinel-1B sluttet å virke i desember 2021. I innværende programperiode vil det bli skutt opp en rekke satellitter for å sikre kontinuitet i dekingen. I tillegg vil det bli introdusert satellitter for nye typer målinger, deriblant måling av CO₂ og sjøis, med økt fokus på målinger over polare strøk.

Norge har etablert nasjonal infrastruktur for å dekke spesielle data- og prosesseringsbehov for nasjonale brukere. SvalSat på Svalbard er per i dag den viktigste bakkestasjonen for nedlesing av Sentinel-data i Copernicus.

Deltakelsen i Copernicus gir Norge mulighet til å delta i styrende og rådgivende organer for programmet, og i så måte bidra til at programmet får styrket deking og ytelse over norske områder. Norsk deltakelse i Copernicus gir norsk forvaltning og næringsaktører de beste mulighetene til å nyttiggjøre seg data og tjenester fra programmet. Deltakelse er også en forutsetning for at norske næringsaktører får by på kontrakter som lyses ut under programmet.

GOVSATCOM

GOVSATCOM (Governmental Satellite Communications) er en ny komponent i EUs romprogram fra 2021. Denne komponenten har som mål å betjene behov for satellittkommunikasjonskapasitet og relaterte tjenester hos sivile og militære myndigheter i EUs medlemsland, i tredjeland og for organisasjoner som har inngått egne avtaler med EU.

Flere norske myndighetsaktører vil dra nytte av deltakelse i europeisk samarbeid knyttet til GOVSATCOM. Aktører som forvalter samfunnskritisk infrastruktur, vil kunne få tilgang til ulike typer sikker kommunikasjonskapasitet og -tjenester som supplerer anskaffelser fra kommersielle aktører og kapasiteter som Norge etablerer selv, bl.a. gjennom Space Norways prosjekt for å etablere bredbåndsdekning i Arktis (omtalt under post 95). Brukernytten vil være avhengig av ytelse og deking over norske interesseområder, inkludert Arktis, utformingen av tjenestene som inngår/autoriseres, og sikkerhetskravene som etableres. Norsk deltakelse i GOVSATCOM vil gi

Norge mulighet til å påvirke slike beslutninger og vil, i tillegg til brukernytte for sivile og militære myndigheter, også gi norsk industri muligheter for ulike tjeneste- og utstysleveranser innen romprogrammet.

Space Situational Awareness (SSA)

Romovervåking, eller SSA, er nytt som egen komponent i EUs romprogram. Satsingen viderefører og utvider de eksisterende tjenestene innen romtrafikkovervåking (Space Surveillance and Tracking, SST) for sporing av romobjekter, varsling av kollisjonsfare og beregning av manøvrer for å unngå kollisjon for satellitter og andre romobjekter. I tillegg skal det etableres verdikøkende SSA-tjenester som f.eks. hendelsesovervåking, beregning av baner og risiko for forurensing ved retur av romobjekter til jorda. Det vil også etableres varslingstjenester for romvær (Space Weather Events, SWE) inn mot utvalgte sektorer og startes en innledende samordning på europeisk nivå om faren for kollisjon med asteroider (Near Earth Objects, NEO).

EUs romprogram åpner for full deltakelse i underkomponentene SWE og NEO for EØS/EFTA-stater. Norge vil få full tilgang til SST-tjenestene som er åpne for tredjeland: varsling av kollisjonsfare, fragmentering- og kollisjonsdeteksjon, samt risiko rundt retur av romobjekter til jorden. Nyutviklede tjenester innen temaer som omfatter begrensning og håndtering av romsøppel vil kreve forhandlinger og etablering av en samarbeidsavtale med EU.

Norge har et økende behov for SSA-tjenester grunnet økt trafikk tetthet i rommet, flere nasjonale satellitter, mulig ny oppskytningsaktivitet fra Andøya og økende antall ukontrollerbare objekter (romsøppel). Samfunnets økende avhengighet av teknologi har også gjort oss mer sårbare for effektene av solstormer og andre hendelser på solen (romvær), og Norges plassering langt mot nord gjør oss ekstra utsatt. Norsk medlemskap i SSA-komponenten av EUs romprogram gir interessante muligheter for norsk næringsliv og forskningsmiljøer i form av et marked for SSA-tjenester, finansiering av etablering og operasjon av nasjonale kapasiteter og økte muligheter for utveksling av data med andre deltakerland.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 572 mill. kroner. Bevilgningen dekker gjenstående forpliktelser fra forrige programperiode 2014–2020 på 51,5 mill.

kroner, medlemskontingenten for norsk deltakelse i EUs nye romprogram på 499,9 mill. kroner og i EUs byrå for romprogrammet på 20,6 mill. kroner. Her omfattes deltakelse i alle programets delkomponenter Galileo og EGNOS, Copernicus, deler av SSA og GOVSATCOM. Den årlige kontingenten fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av forventet framdrift for de enkelte delprogrammene. Eventuelle endringer i medlemskontingenten vil bli håndtert i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, kan overføres

Posten omfatter midler til infrastrukturutvikling og tekniske støtteaktiviteter som skal løse særlige norske brukerbehov. Midlene benyttes til utviklingsprosjekter i norske etater og institutter og til å anskaffe tjenester og infrastruktur. Formålet er å øke nytten av Norges deltakelse i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet og skaffe til veie infrastruktur og tjenester som Norge har særlige behov for, men som det ikke er mulig eller hensiktsmessig å skaffe tilgang til gjennom internasjonalt samarbeid.

Resultater 2021

Norsk Romsenter har gjennom året gitt støtte til etater og forskningsinstitutter for utvikling av nye og forbedrede nasjonale tjenester basert på data fra Galileo, EGNOS og Copernicus. Aktivitetene omfatter bl.a. arbeid med beskyttelse av radiofrekvensforstyrrelser, skred-, hav- og miljøovervåking og utvikling av nasjonalt bakkeselement for Copernicus.

Prioriteringer 2023

I 2023 foreslås det å videreføre arbeidet med utvikling av satellitter for skipsidentifikasjon (AIS) og arbeidet med flerbruks dataprosessering. Det siste er særskilt sentralt i 2023 som følge av at Radarsat-avtalen med Canada er blitt forlenget for datatilgang ut 2023, jf. omtale under post 71. Det vil også være behov for nasjonale tekniske oppfølgingsaktiviteter knyttet til Norges deltakelse i Galileo, EGNOS og Copernicus, samt oppfølging knyttet til de nye programelementene SSA og GOVSATCOM. Dette omfatter også utbygging, utprøving og drift av nasjonalt bakkeselement for Copernicus.

I perioden 2023–2025 legges det videre opp til i samarbeid med ESA å utvikle et nasjonalt system

for satellittbasert havovervåking med tre satellitter. Dette vil gi nasjonal egegnevne innen utvikling av satellitter og sikre nasjonal kontroll med havområder til nytte for forsvar, sivil beredskap og fiskeriforvaltning. Rammen for prosjektet er 150 mill. kroner og 30 mill. euro gjennom ESA.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 127 mill. kroner. Bevilgningen benyttes til utvikling av nasjonal infrastruktur og tekniske støtteaktiviteter. Av bevilgningen foreslås 63,8 mill. kroner til nasjonal oppfølging av Norges deltakelse i EUs romprogrammer, 50 mill. kroner til utvikling av satellittbasert havovervåking, om lag 9,2 mill. kroner til skipsidentifikasjon/videreutvikling av AIS-konseptet og om lag 4 mill. kroner til flerbruks data-prosessering.

Post 76 Tilskudd Andøya Space, kan overføres

I tillegg til tilsagnet om egenkapital, jf. omtale under post 51, ble det i forbindelse med behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) vedtatt å gi Andøya Space et betinget tilsagn om inntil 83 mill. kroner i regionalstøttetilskudd for etableringen av

Andøya Spaceport. 56,5 mill. kroner av tilskuddet ble utbetalt i 2022. Det resterende beløpet på 26,5 mill. kroner ventes utbetalt i 2023.

Det foreslås derfor en bevilgning på 26,5 mill. kroner.

Post 95 Egenkapital Space Norway AS

For å bidra til å løse kommunikasjonsutfordringer i nord er det også gitt tilsagn om tilførsel av inntil 101 mill. USD i egenkapital til Space Norway AS for å realisere et prosjekt basert på to satellitter som skal gi bredbåndsdekning i hele Arktis, jf. Innst. 330 S og Prop. 55 S (2017–2018) *Space Norway AS og prosjekt for satellittkommunikasjon i nordområdene*. Kapitalen tilføres selskapet over flere år, i takt med prosjektets kapitalbehov. Til og med 2021 er 54 mill. USD tilført selskapet i egenkapital. For 2022 er det bevilget 82,7 mill. kroner tilsvarende 10 mill. USD. For 2023 er prosjektets kapitalbehov estimert til 37 mill. USD, tilsvarende 346,9 mill. kroner (basert på valutakurs per 1. juni 2022). Prosjektet planlegges ferdigstilt i 2023.

Det foreslås bevilget 346,9 mill. kroner i kapitaltilførsel til Space Norway AS i 2023. Med den foreslåtte bevilgningen i 2023 vil hele beløpet på 101 mill. USD være innfridd.

Kap. 923 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	603 317	602 286	587 000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	380 598	433 144	429 455
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	223 952	200 300	217 700
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>			30 600
	Sum kap. 923	1 207 867	1 235 730	1 264 755

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende endringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 er økt med 4,2 mill. kroner
- post 21 er redusert med 380 000 kroner
- post 22 er redusert med 7,9 mill. kroner

Havforskningsinstituttet har som hovedmål at *det skal være en ledende kunnskapsleverandør for forvaltningen nasjonalt og internasjonalt, for høsting, akvakultur, sjømat og forvaltning av marine økosystemer*.

Instituttet har tre delmål; Havforskningsinstituttet skal:

- levere råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning.
- levere internasjonalt ledende forskning.

- generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig relevante data av høy kvalitet for forskning, forvaltning og næringsutøvere.

Havforskningsinstituttets faglige kjerneområder er fiskeri, havbruk, sjømat og økosystem. Instituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål.

Instituttet er et forvaltningsrettet forskningsinstitutt tilknyttet departementet som et ordinært forvaltningsorgan, med hovedkontor i Bergen og avdelinger i Tromsø og Arendal. Instituttet disponerte 1 007 årsverk i 2021, inkludert 195 årsverk knyttet til drift av forskningsfartøy, jf. kap. 926. Instituttet forvalter en betydelig del av norsk marin forskningsinfrastruktur som laboratorier, fartøy og forskningsstasjoner på Austevoll, Masfjorden (Matre) og Arendal (Flødevigen). Programmet Global utvikling er organisert under Havforskningsinstituttet, men rapporterer også til NORAD.

En betydelig del av instituttets aktivitet skjer som en direkte oppfølging av internasjonale og nasjonale forpliktelser i tilknytning til arbeid i Det internasjonale råd for havforskning (ICES), fiskeritavtaler, lovverk og reguleringer for fiskeri- og

havbruks- og matforvaltningen, forvaltningsplanarbeid for norske havområder og vannforskriften. Instituttet bidrar i arbeidet med det globale handlingsnettverket under FNs ernæringsår. Nettverket skal bidra til å fremme bærekraftige akvatiske matsystemer.

Havforskningsinstituttets arbeid med Mareano-programmet og Norsk nettverk for blå skog er omtalt under kap. 928, post 21.

Regjeringen varslet i Prop. 115 S (2021–2022) en gjennomgang av planene for byggeprosjekter i statlig sivil sektor. Målet er å redusere kostnadene til slike prosjekter, få bedre kostnadskontroll og unngå ytterligere press i norsk økonomi. På bakgrunn av denne gjennomgangen foreslår regjeringen at prosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i Bergen avsluttes. Nærings- og fiskeridepartementet vil sette i gang en konseptvalgutredning for å vurdere hvordan Havforskningsinstituttets bygningsmessige behov i Bergen kan ivaretas, jf. forslag om bevilgning på 20 mill. kroner på kap. 900, post 21. Behovet for nye lokaliteter vil inngå i utredningen. Det vises til omtale i Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettproposisjon.

Resultater 2021

Tabell 5.10 Ressursbruk i forsknings- og rådgivingsprogrammene i 2021¹

	(i 1 000 kroner)			
	Råd	Forskning	Data	Sum
Bærekraftig akvakultur	37 781	123 820	109 986	271 587
Bærekraftig høsting hav	49 309	72 123	274 542	395 973
Bærekraftig høsting kyst	20 171	24 787	71 173	116 130
Marint miljø hav	38 183	65 327	136 143	239 653
Marint miljø kyst	18 507	34 188	61 804	114 500
Marin utviklingsforskning	30 658	52 794	37 979	121 432
Trygg og sunn sjømat	21 368	29 756	46 110	97 234
Sum	215 975	402 795	737 739	1 356 509

¹ Tallene inkluderer forskningsfartøy, som budsjetteres på kap. 926.

Råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning

Innsatsen innen rådgiving må ses i sammenheng med delmålene for data og forskning, som er kostnadskrevende og nødvendige forutsetninger for rådgivningen. Samlet ressursbruk til rådgiving i

2021 var 216 mill. kroner. Rådgivingen er knyttet til høsting av levende marine ressurser i havet og langs kysten, havbruk, fiskeernæring og sunn og trygg sjømat, konsekvenser av petroleumsaktivitet og overvåking av det marine miljøet og økosystemer. De største brukerne av instituttets råd

er Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Oljedirektoratet.

Havforskningsinstituttet bidrar til rådgiving på over 80 høstbare bestander. Kvoterådene for de fleste av de kommersielt viktige bestandene blir gitt gjennom Det internasjonale havforskningsrådet (ICES). I 2021 er det gjennomført en revisjon av metodikken for bestandsvurdering av kysttorsk nord for 62° N. Metoderevisjonen førte til deling av bestanden i to forvaltningsenheter og implementering av ny metodikk for bestandsvurdering for begge bestandene. Instituttet har etablert et eget prosjekt for å styrke forskningen på datafattige bestander.

Innen havbruk har særlig oppfølging av produksjonsreguleringen for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret (trafikklyssystemet) og arbeid med fiskevelferd vært prioritert. Havforskningsinstituttet har økt overvåkingen av kystsonen bl.a. gjennom Coastwatch², og har utviklet havvarsler i samarbeid med Meteorologisk institutt. Havvarslene benyttes bl.a. til rådgiving om fordeling av lakselus og varsling av skadelige alger.

Levere internasjonalt ledende forskning

Forskningen er i hovedsak styrt av behovene innen rådgiving knyttet til havbruk, fiskerier, økosystem og trygg og sunn sjømat. Samlet ressursbruk til forskning i 2021 var 403 mill. kroner.

I løpet av 2021 har Havforskningsinstituttet arbeidet for å styrke kunnskapsgrunnlaget om interaksjoner i økosystemene som kan støtte opp under en flerbestandsforvaltning. Instituttet har bl.a. undersøkt interaksjonen mellom raudåte og de tre store pelagiske fiskebestandene sild, makrell og kolmule.

Havforskningsinstituttet har prioritert å styrke kunnskapsgrunnlaget for å videreutvikle trafikklyssystemet. Det er framskaffet ny kunnskap om lakselusens biologi og effekter av lakselus på laksens atferd, og modellene for å predikere tetthet av lakselus langs kysten og på villaks er utviklet videre.

Det er framskaffet kunnskap om slam som restråstoff fra oppdrett, der variasjon i sammensetning og innhold av uønskede stoffer er undersøkt. Det arbeides også med å skaffe ny kunnskap om organismer som er lavere i næringskjeden

² Coastwatch-konseptet skal bidra til å styrke innsamling av data, samtidig som data fra private og offentlige aktører samles og tolkes mer tverrfaglig som én datakilde. Satsingen omfatter etablering av datainfrastruktur og sammenkobling av datastrømmer mellom Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet og Fiskeridirektoratet.

(bl.a. mesopelagisk fisk³) som potensielt kan inngå som fôrressurser.

Instituttet har hatt høy publiseringsaktivitet i 2021. Publikasjoner fra Havforskningsinstituttet viser høy og økende grad av siteringer, noe som er en indikasjon på kvalitet og relevans av forskningen.

Generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig relevante data

Data utgjør grunnlaget for Havforskningsinstituttets forskning og råd. Samlet ressursbruk til innsamling, forvaltning og tilgjengeliggjøring av data i 2021 var 738 mill. kroner.

Datainnhenting er basert på omfattende toktaktivitet, måleinstallasjoner, landbaserte eksperimentelle fasiliteter og modellering. Havforskningsinstituttets toktaktivitet er fordelt med 51 pst. på egne fartøy og 49 pst. på leiefartøy. Toktvirksomheten ble i all hovedsak gjennomført i henhold til plan til tross for koronapandemien.

Det har vært prioritert å øke overvåking i kystsonen. Det er etablert et omfattende kysttokt som dekker store deler av kysten i nord om høsten. Toktet har gitt ny kunnskap om kyst- og fjordreker og kysttorsk.

Tabell 5.11 Aktivitet finansiert av fiskeriforskningsavgiften i 2021

(i 1 000 kroner)	
Aktivitet	Forbruk i 2021
Bestandsovervåking	120 783
Redskapsutvikling	15 406
Observasjonsmetodikk og utstyr	7 787
Rådgiving	16 974
Fangstsampling (referanseflåten m.m.)	41 318
Økologi	8 998
Trygg og sunn sjømat	9 384
Sum	220 649

Havforskningsinstituttet har ansvar for årlig analyse av både fremmedstoff og næringsstoff i sjømat og publiserer årlig nye data fra overvåkingen i den åpne Sjømatdatabasen. I samarbeid med næringen, Mattilsynet og FAO/WHO overvåker

³ Fisk som lever på mellom 200 og 1 000 meters dyp.

og risikokartlegger Havforskningsinstituttet fremmedstoff og næringsstoff i makroalger og mesopelagiske arter, noe som er viktig for etablering av praksis med hensyn til mattrygghet i algene og etablering av risikohåndtering internasjonalt.

Organisasjonsutvikling og effektiv drift

Havforskningsinstituttet tar i bruk ny teknologi for å forbedre og effektivisere hav- og kystobservasjon. Instituttet har satt i gang anskaffelse av ubemannede forskningsfarkoster og nytt kystgående forskningsfartøy. Det er også tatt i bruk maskinlæring for ekkoloddata og optiske data. I tillegg har instituttet økt innsatsen rettet mot innhentning av data fra havbruksanlegg, fiskeriene og referanseflåten for å dekke økte kunnskapsbehov.

Oppsummering

Havforskningsinstituttet har levert råd basert på forskning og data av høy kvalitet. Instituttets publisering har økt i 2021. Instituttet har økende antall siteringer og godt gjennomslag på søknader i konkurransearenaer i Norges forskningsråd. Samlet vurderes derfor måloppnåelsen til instituttet som god.

For informasjon om tilstanden til de marine ressursene vises det til Havforskningsinstituttets årlige risikovurdering av norsk fiskeoppdrett og oppdateringer av bestandsoversikten. En oversikt over kvoteråd m.m. presenteres i den årlige meldingen til Stortinget om Norges fiskeriavtaler og fisket etter avtalene.

Prioriteringer 2023

Sameksistens

Havbruksnæringen er i rask utvikling. Det er forventet vekst i oppdrett av laksefisk i sjø, innføring av ny merdteknologi, etablering av havbruksanlegg til havs og utvikling av nye marine næringer som tare, skjell, torskeoppdrett, CO₂-lagring, mineraler på havbunnen m.m. Samtidig skal de som bruker havet i dag, være trygge på at de ikke fortrenses. Det er derfor behov for økt kunnskap knyttet til lokalisering, regelverksutvikling og effekter av næringsvirksomhet på miljø og andre næringer. Planene om storskala etablering av vindkraftverk til havs vil kreve bruk av store arealer. Det er derfor nødvendig å kartlegge økosystemene i disse områdene og etablere kunnskap om hvilke effekter havvind har på fiskeriressurser og på økosystemet som helhet.

Det foreslås derfor å øke bevilgningen med 7,5 mill. kroner til å styrke kunnskapsgrunnlaget for utvikling av havvind og havbruk til havs.

Ved utvikling av nye næringsinitiativ er det viktig at grunnleggende faktorer knyttet til matsikkerheten, som nok, trygg og sunn mat, ivaretas.

Hav- og kystøkologi

Økt kunnskap om kystøkosystemene og sammenhenger mellom hav- og kystøkosystemene, og kunnskap om økt avrenning fra land, er nødvendig for å forstå endringene som skjer i kystsonen og kunne gi bedre rådgivning. Instituttet skal prioritere arbeidet med å utvikle kystovervåkingen gjennom Coastwatch-konseptet. Havforskningsinstituttet skal arbeide med å forbedre regional og lokal rådgivning bl.a. ved å utvikle Coastrisk-metodikken, som er en helhetlig og risikobasert metode for å vurdere påvirkning og tilstanden i økosystemene. Utviklingen skal skje i god dialog med Fiskeridirektoratet og andre relevante myndigheter.

Bestands- og ressursforskning

Bærekraftige fiskerier krever god bestands- og ressursforskning i havet, langs kysten og i fjordene. Dette er derfor et prioritert område for Havforskningsinstituttet. Instituttet skal prioritere å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for kysttorsk og datafattige bestander.

Havbruk

God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjon. Det er ofte velferdsutfordringer knyttet til håndtering av fisk, særlig knyttet til ulike avlusningsmetoder. Havforskningsinstituttet skal arbeide for å øke kunnskapen om velferd hos oppdrettsfisk, både hvordan den kan måles og hvordan fiskens behov kan ivaretas. Videre skal instituttet prioritere arbeidet med kunnskapsgrunnlaget for produksjonsregulering av lakse- og ørretoppdrett (trafikklyssystemet).

Helhetlig vurdering av sjømaten

Kunnskap om innhold av både næringsstoff og fremmedstoff, samt effekten av disse, er avgjørende for å gjøre nytte- og risikovurderinger og for å vurdere hvilken plass sjømaten bør ha i kostholdet. Havforskningsinstituttet skal derfor

arbeide med kunnskapsgrunnlaget for å kunne dokumentere den samlede effekten av sjømatkonsum. Havforskningsinstituttets kunnskap relatert til bærekraftig fiskeri og akvakultur og trygg og sunn sjømat er viktig for å fremme mat fra havet i et matsikkerhetsperspektiv, både nasjonalt og globalt. Instituttet skal i denne sammenheng bl.a. prioritere arbeidet med det globale handlingsnettverket under FNs ernæringsår 2016-2025. Arbeidet skal bidra til å nå FNs bærekraftsmål innen 2030.

Digitalisering og effektivisering

Instituttet skal fortsette arbeidet med å utnytte ny teknologi og nye metoder for å sikre bedre og mer effektiv datainnsamling. Dette omfatter innfasing av nye datainnsamlingsplattformer, undervannsdroner, overflatedroner og luftbårne droner. Knyttet til dette vil det bli utviklet automatiske løsningsfor dataanalyse og effektive digitale løyper.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til lønn, pensjoner, husleie og kjøp av varer og tjenester. Bevilgningen foreslås økt med 7,5 mill. kroner for å styrke kunnskapsgrunnlaget for utvikling av havvind og havbruk til havs. Det foreslås å omdisponere 10 mill. kroner fra posten til å dekke økte kostnader til drift av forskningsfartøy. Det foreslås videre en ettårig reduksjon i bevilgningen med 20 mill. kroner som delvis inndekning av kostnadene ved å reetablere Lofoten-Vesterålen havobservatorium, jf. omtale under kap. 923, post 45. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås å bevilge 587 mill. kroner i 2023. Lønns- og driftskostnader knyttet til forskningsfartøyer budsjetteres under kap. 926, post 01.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten omfatter utgifter til eksterne oppdrag inkludert prosjekter som finansieres av Norges forskningsråd og EU, og motsvares av inntekter under kap. 3923, post 01. I tillegg til Forskningsrådet er FNs matvareorganisasjon (FAO), Mattilsynet og Fiskeri- og havbruksnærings

forskningsfinansiering de største oppdragsgiverne. Oppdrag knyttet til drift av forskningsfartøyer budsjetteres under kap. 926, post 21. Det fremmes forslag om å bevilge 429,5 mill. kroner i 2023. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Videre foreslås det å redusere bevilgningen med 15 mill. kroner som følge av endret anslag for oppdragsvirksomheten.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3923, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre fremmes det forslag om fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Det foreslås å bevilge 217,7 mill. kroner i 2023. Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiftsinntektene skal dekke deler av utgiftene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen.

Inntektene fra fiskeriforskningsavgiften varierer med verdien av førstehåndsomsetningen av fisk. Forslag til bevilgning for 2023 samsvarer med prognosene for avgiftsinntektene i 2023. Anslaget er imidlertid usikkert, og regjeringen vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av bevilgningen. Det er store svingninger i verdien av førstehåndsomsetningen av fisk. Usikkert anslag for avgiftsinntektene har de siste årene ført til betydelige overføringer mellom budsjettår. I planleggingen av bruken av midlene tas det høyde for at svingningene i avgiftsinntektene i minst mulig grad skal påvirke aktivitetsnivået.

Bevilgningene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, foreslås å kunne overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås å bevilge 30,6 mill. kroner i 2023 til reetablering av Lofoten-Vesterålen havobservatorium. Havobservatoriet består av en kabel som er påmontert noder og sensorer som detekterer

ulike data i vannmassene. Dataene benyttes i forskning og overvåking av marint miljø. Kabelen ble ødelagt i 2021. Anskaffelsesprosessen for ree-

tablering av havobservatoriet startes i 2022, og det legges opp til at observatoriet reetableres i løpet av 2023 og 2024.

Kap. 3923 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Oppdragsinntekter	353 067	446 430	436 140
	Sum kap. 3923	353 067	446 430	436 140

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 redusert med 530 000 kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten omfatter eksternfinansierte oppdrag inkludert finansiering fra Norges forskningsråd og EU, og motsvares av utgifter på kap. 923, post 21. Det fremmes forslag om å bevilge 436,1 mill. kroner i 2023. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som

følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av for høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. omtale under kap. 923, post 21, og nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Det foreslås å redusere bevilgningen med 15 mill. kroner som følge av endret anslag for oppdragsvirksomheten. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 923, post 21 og forslag til vedtak II, 1, samt en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme kapitler og poster, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd	22 662	295 245	323 400
	Sum kap. 924	22 662	295 245	323 400

Vedrørende 2022:

Ved Stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gitt fullmakt til departementet til å stille en garanti tilsvarende 4 555 mill. kroner for deltakelse i EU-programmet InvestEU i perioden 2021–2027 og fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd til tapsavsetning for norsk deltakelse i InvestEU med inntil 1 562 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 70 Tilskudd

Regjeringen ønsker å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og andre land i Europa. Dette målet oppnås bl.a. gjennom norsk deltakelse i flere EU-programmer og bidrag til Europakommisjonens arbeid med det indre marked. Bevilgningen på kap. 924 dekker delvis deltakelse i investeringsprogrammet InvestEU, deler av den norske kontingenten for deltakelse i EUs program for det indre marked, samt etterbetaling til EUs program for interoperabilitetsløsninger for europeiske offentlige institusjoner, bedrifter og innbyggere (ISA²) som ble avsluttet i 2020.

De årlige medlemskontingentene for norsk deltakelse i EU-programmene fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av forventet framdrift under det enkelte program. Kontingentene betales samlet av Utenriksdepartementet mot senere refusjon fra departementene som er ansvarlige for oppfølgingen av de enkelte programmene eller delprogrammene. EUs omfattende programsamarbeid gikk inn i en ny syvårsperiode fra 2021. I tillegg til kontingentene som dekkes over kap. 924, har Nærings- og fiskeridepartementet ansvar for kontingenten for norsk deltakelse i EUs romprogram, jf. nærmere omtale under kap. 922 Romvirksomhet, post 73.

InvestEU

InvestEU er et nytt EU-program som samler og videreutvikler finansieringsvirkemidler som lån, garantier og egenkapitalinvesteringer fra 13 tidligere rammeprogram og Det europeiske fondet for strategiske investeringer. Programmet gjelder for perioden mellom 2021 og 2027 og finansieres ved at deltakerlandene stiller garanti for tap på prosjekter som finansieres gjennom programmet. Gjennom InvestEU stiller EU en garanti til Den Europeiske investeringsbanken (EIB), Det europeiske investeringsfondet (EIF) og andre aktører som Den nordiske investeringsbank (NIB), slik at disse institusjonene kan implementere ulike investeringsvirkemidler under programmet. EU-garantien er på 26,2 mrd. euro, hvorav 40 pst. utgiftsføres i EU-budsjettet som avsetning til tap. Tilsvarende gjøres for den norske finansieringen av programmet. Norges andel av garantien er beregnet til 462 mill. euro, mens innbetalingen av 40 pst. til tapsavsetning utgjør 184,8 mill. euro.

Garantien fordeles på følgende politikkvinduer:

- a. Bærekraftig infrastruktur
- b. Forskning, innovasjon og digitalisering
- c. Små og mellomstore bedrifter
- d. Sosiale investeringer og humankapital

Minst 30 pst. av investeringene gjennom programmet skal bidra til å nå EUs klimamål. EU estimerer at InvestEU vil mobilisere mer enn 372 mrd. euro i offentlige og private investeringer i løpet av programperioden.

75 pst. av EU-garantien skal forvaltes av EIB og EIF, mens den resterende andelen skal implementeres av NIB og andre virkemiddelaktører. Forhandlingene mellom Europakommisjonen og de implementerende partnerne tok lengre tid enn ventet. De delene av InvestEU som implemente-

res av EIB og EIF, startet derfor først opp i andre kvartal 2022, mens det antas at de resterende virkemidlene kan iverksettes rundt årsskiftet 2022/2023.

InvestEU-forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen i juli 2022 gjennom endringer i protokoll 31 og 32. EU er forsinket i arbeidet med vilkår for Norges deltakelse i InvestEU. Det ventes at norsk deltakelse i programmet kan formaliseres gjennom avtaler med Europakommisjonen i løpet av 2022. I overensstemmelse med premissene for Stortingets vedtak i revidert budsjett 2022 legges det opp til norsk deltakelse i alle virkemidlene som er igangsatt av EIB og EIF under InvestEU, med unntak av virkemidlene under politikkvinduet for sosiale investeringer og humankapital, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022). I tillegg legges det opp til norsk deltakelse i InvestEU-portalen, som samler investorer og prosjekter med investeringsbehov i en EU-omfattende database. Portalen gir prosjekter som trenger finansiering, muligheten til å nå fram til investorer som de kanskje ellers ikke ville kommet i kontakt med.

EUs program for det indre marked

Hovedformålet med EUs program for det indre marked er å styrke videreutviklingen av et velfungerende indre marked i EU. EØS- og EFTA-landene har siden 2004 bidratt med finansiering av Europakommisjonens aktiviteter knyttet til gjennomføring og utvikling av det indre marked. Slike tiltak er positive for verdiskapingen og bidrar til at norsk næringsliv får like gode vilkår som øvrig europeisk næringsliv. Programmet favner bredt, og ansvaret for finansiering og gjennomføring er derfor fordelt på flere departementer. Nærings- og fiskeridepartementets budsjett finansierer følgende programdeler:

- a. Effektivt indre marked
- b. Selskapsrett og hvitvasking
- c. Konkurransopolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder
- d. Markedstilsyn for varer
- e. Konkurranseskraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (COSME)

I tillegg finansier departementet en andel av administrasjonskostnader knyttet til norsk deltakelse i EUs program for det indre marked.

Effektivt indre marked

Programdelen for et effektivt indre marked skal bidra til videreutvikling av det indre markedet for

varer og tjenester. At regelverk fungerer etter hensikten, og at bedrifter og borgere er kjent med og på en enkel måte kan benytte seg av sine rettigheter, er sentralt for et velfungerende og effektivt indre marked. I tillegg må myndigheter ha tilstrekkelig kompetanse og verktøy for å kunne håndheve regelverket på en god måte. Under delprogrammet støttes derfor bl.a. evaluering av eksisterende og foreslått EØS-regelverk, opplæring av personell, informasjonskampanjer og drift og videreutvikling av digitale løsninger for bedrifter, borgere og myndigheter.

Selskapsrett og hvitvasking

Selskapsrett inngår som en av byggeklossene i det indre marked. Programdelen for selskapsrett og hvitvasking omfatter bl.a. samspill mellom foretaksregistrene, tilgang til og utnyttelse av digitale løsninger for å stifte, omdanne og drive selskaper og vedlikehold av regelverk og utvikling av prinsipper for eierstyring og selskapsledelse. Innsatsen gjennom programdelen skal bl.a. motvirke at juridiske personer benyttes i kriminell aktivitet som f.eks. hvitvasking, arbeidslivskriminalitet og bedrageri.

Aktuelle problemstillinger for delprogrammet er utfordringene som digitalisering og endrede forretningsmodeller skaper for eierstyring og selskapsledelse og forebygging av hvitvasking og annen kriminalitet, inkludert tiltak for å benytte virtuell valuta. Andre aktuelle temaer er forbedret og sikrere digital tilgang til foretaksregistrene, styrerepresentanters forpliktelser og ansvar og traktatfestede rettigheter for juridiske personer.

Konkurransopolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder

Dette delprogrammet omfatter konkurransebegrensende atferd, fusjonskontroll og kontroll av offentlig støtte. Programmet skal bidra til å styrke EUs konkurransepolitikk, bl.a. ved å styrke samarbeidet mellom Kommisjonen og nasjonale konkurransemyndigheter i og utenfor EU og samarbeidet med nasjonale domstoler, gi økt kunnskap om EUs konkurransepolitikk til et bredere publikum og bidra til effektivt og tidsriktig regelverk og håndheving, bl.a. gjennom undersøkelser og analyser. Gjennom deltakelse i programmet får EFTA-landene ytterligere anledning til å bidra aktivt i og høste fruktene av dette arbeidet.

Videre skal delprogrammet bidra til finansiering av Kommisjonens nettverk av nasjonale konkurransemyndigheter og myndigheter med

ansvar for regelverket for offentlig støtte, organisering av møter med nasjonale myndigheter i EU/EØS, tredjeland og interesserte parter, gjennomføring av studier, evalueringer, analyser, konsekvensutredninger, osv. som grunnlag for vurdering og utvikling av konkurransepolitikk og regelverk og utvikling av digitale verktøy for håndhevingen av regelverket.

Markedstilsyn for varer

Et effektivt markedstilsyn for varer i det indre marked er avgjørende for å forhindre at skadelige produkter tilbys, og for å forhindre at næringsdrivende som ikke oppfyller kravene, gis et konkurransefortrinn sammenlignet med næringsdrivende som opererer i tråd med regelverket. I 2019 vedtok EU forordning (EU) 2019/1020 for markedstilsyn og produktansvar, som medfører en revisjon av deler av det eksisterende regelverket for markedstilsyn. Den nye forordningen tar sikte på å oppnå et mer enhetlig og samordnet markedstilsyn i det indre marked og vil etter hvert også utgjøre en del av norsk regelverk. Programdelen finansierer deler av endringene som ny forordning for markedstilsyn og produktansvar medfører, og legger til rette for samarbeid mellom markedstilsyn på tvers av landegrensene.

Konkurranseskraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (COSME)

Delprogrammet COSME er rettet mot små og mellomstore bedrifter og entreprenører. Deltakelse i COSME gir tilgang til Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkemidler og mentorordninger. EEN er et EU-omfattende rådgivningsnettverk som bistår små og mellomstore bedrifter og vitenskapsinstitusjoner med å finne markedsmuligheter, teknologier, prosjekter og partnere i andre land i det indre marked. Innovasjon Norge har koordinert Enterprise Europe Network nasjonalt siden nettverkets oppstart i 2008. COSME kan gjennom de ulike ordningene forbedre norske små og mellomstore bedrifters markedsadgang og bidra til vekstmuligheter.

Resultater 2021

I 2021 utgjorde utgiftene til norsk deltakelse i delprogrammene under EUs program for det indre marked som Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for, om lag 22,3 mill. kroner. I tillegg ble det etterbetalt nærmere 300 000 kroner til det

avsluttede programmet ISA². Som det framgår av omtalen over, startet InvestEU først opp i 2022.

EUs program for det indre marked

2021 var første år i programperioden 2021-2027. I løpet av året ble det bl.a. gjennomført aktiviteter knyttet til effektivisering av det indre marked, markedsovervåking, videreutvikling og forbedring av digitale verktøy, oppstart av delprogrammet om konkurransepolitikk i den digitale tidsalder, informasjonstiltak rettet mot bedrifter og borgere og mobilisering av bedrifter.

Effektivt indre marked

Programdelen dekker et bredt område relatert til forbedring og effektivisering av det indre marked. Eksempelvis har det blitt gitt støtte til vedlikehold og utvikling av digitale løsninger for informasjonsutveksling mellom myndigheter. Disse verktøyene brukes av norske etater og departementer. Det har også blitt gjennomført kompetansehevede tiltak for saksbehandlere som arbeider med SOLVIT. SOLVIT er et system for uformell problemløsning for borgere og bedrifter i EØS, herunder norske, og bistår disse med å benytte seg av de rettigheter de har etter EØS-retten.

Selskapsrett og hvitvasking

Området selskapsrett omfatter regelverksutforming og tilrettelegging for digitalisering. Som eksempler på utført arbeid kan nevnes direktiv (EU) 2019/2121 om grenseoverskridende omdanning, fusjon og fisjon av selskaper og direktiv (EU) 2019/1151 om bruk av digitale verktøy og prosesser i selskapsretten. Samtidig utvikles registersamarbeidet (Business Register Interconnection System – BRIS) som i dag omfatter 27 medlemsstater.

Konkurransepolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder

Programmet er enda nokså nytt og omfattet i 2021 løpende arbeid med bl.a. støtte til opplæring av nasjonale dommere og offentlig ansatte i EU/EØS-avtalens konkurranseregler.

Markedstilsyn for varer

Programdelen for markedstilsyn for varer finansierte i 2021 deler av endringene som ny forordning

for markedstilsyn og produktansvar medfører og understøttet grensekryssende samarbeid, bl.a. felles systemer for markedstilsyn, felles aktiviteter og undersøkelser av varer, kunnskapsinnhenting, utvikling av testkapasitet og -fasiliteter, fagfelle-vurderinger og opplæringsprogrammer og kapasitetsbygging hos myndigheter.

Bedrifiers konkurransevne og små og mellomstore bedrifter (COSME)

I 2021 ble en rekke utlysinger publisert under delprogrammet COSME. Innovasjon Norge har jobbet med å mobilisere norske aktører til disse utlysningene, og særlig til utlysingen «New Joint Cluster Initiatives (EUROCLUSTERS) for Europe's Recovery». I 2021 søkte Innovasjon Norge om å fortsatt ha den nasjonale koordinerings-funksjonen for EEN i programperioden fra 2022-2025, og fikk gjennomslag for søknaden i mars 2022. Gjennom EEN vil Innovasjon Norge bistå norske bedrifter med å finne markedsmuligheter, teknologier, prosjekter og partnere i utlandet.

Prioriteringer 2023

InvestEU

Regjeringen prioriterer norsk deltakelse i deler av InvestEU, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022). Norges deltakelse i programmet skal gi norsk næringsliv tilgang til virkemidler ut over det som eksisterer i vårt nasjonale virkemiddelapparat. Deltakelse i InvestEU skal bidra til å styrke verdiskapingen i norsk næringsliv innenfor bærekraftige rammer og til å øke nytten av Norges deltakelse i andre EU-programmer.

EUs program for det indre marked

Regjeringen prioriterer norsk deltakelse i flere av delprogrammene i EUs indre markedsprogram som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Ved å kombinere ulike tiltak og initiativer i et bredt felles program skal EUs indre markedsprogram bidra til en mer strategisk og integrert tilnærming til utviklingen av det indre marked. En bred felles tilnærming skal bidra til økt samvirke mellom forskjellige EU-initiativ og bidra til bedre koordinering mellom ulike tiltak for til slutt å få mer igjen for midlene.

Budsjettforslag

De årlige medlemskontingentene for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av forventet framdrift under det enkelte program, jf. omtale i innledende del av kapitlet. Eventuelle endringer i kontingentinnbetalingene vil bli håndtert i forbindelse med endring av statsbudsjettet i 2023.

InvestEU

Det vises til Stortingets vedtak av 17. juni 2022 om fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd til tapsavsetning for norsk deltakelse i InvestEU med inntil 1 562 mill. kroner og til å fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022). Det vises også til Stortingets vedtak av samme dato om fullmakt til å stille en garanti tilsvarende 4 555 mill. kroner for deltakelse InvestEU i perioden 2021–2027.

Det foreslås å avsette 262 mill. kroner til norsk deltakelse i InvestEU for 2023. Bevilgningen skal dekke Norges tapsavsetning for delvis deltakelse i InvestEU, norsk deltakelse InvestEU-portalen og Norges andel av tilknyttede administrasjonskostnader i EU.

Videre foreslås en tilsagnsfullmakt for 2023 for gjenværende tapsavsetning for norsk deltakelse til programmet. Fullmakten omfatter den del av Norges forpliktelse til tapsavsetning på 184,8 mill. euro, jf. omtale innledningsvis, som omfatter resterende år av programperioden ut over 2023. Stortinget sluttet seg til en tilsagnsfullmakt på 1 562 mill. kroner for 2022. Med en bevilgning på 262 mill. kroner for 2023 kan tilsagnsfullmakten for 2023 reduseres til 1 300 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII, 3.

EUs program for det indre marked

Den estimerte samlede kostnaden for deltakelse i programdelene som Nærings- og fiskeridepartementet er ansvarlig for under EUs program for det indre marked, er for 2023 anslått til 6,1 mill. euro, om lag 61,3 mill. kroner. Dette inkluderer om lag 2,7 mill. kroner i administrative kostnader som ikke er direkte knyttet til de enkelte delprogrammene. Estimert kostnad per programdel er spesifisert i tabellen under.

Tabell 5.12 Oversikt over estimerte kostnader per programdel under EUs program for det indre marked

	(i 1 000 kr)
Programdel	
Effektivt indre marked	8 900
Selskapsrett og hvitvasking	300
Konkurransopolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder	6 600
Markedstilsyn for varer	3 000
Konkurranseskraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (COSME)	39 800
Administrasjonskostnader	2 700
Totalt	61 300

I tillegg er etterbetalingen til ISA² anslått til om lag 40 000 kroner i 2023.

Oppsummering

Til sammen foreslås en bevilgning på 323,4 mill. kroner til å dekke delvis deltakelse i investeringsprogrammet InvestEU, deler av den norske kontingenten for deltakelse i EUs program for det indre marked og etterbetaling til ISA² i 2023.

Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	185 408	182 012	194 450
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	165 745	186 298	191 200
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	129 977		
	Sum kap. 926	481 130	368 310	385 650

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende endringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 01 er økt med 9,7 mill. kroner
- post 21 er økt med 34,6 mill. kroner

Kapitlet omfatter drift og bemanning av forskningsfartøyene «Kronprins Haakon», «G.O. Sars», «Johan Hjort», «Kristine Bonnevie», «G.M. Dannevig», «Hans Brattström», «Dr. Fridtjof Nansen», «Hydrograf» og «Prinsesse Ingrid Alexandra» med tilhørende vitenskapelige instrumenter og utstyr. Kapitlet omfatter også drift av undervannsrobotikk og seildroner.

Havforskningsinstituttet utfører rederitjenester for en rekke institusjoner, bl.a. Universitetet i Bergen, Norsk Polarinstitut, Norad, FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), Universitetet i Tromsø og Statens kartverk. Drift, lønnskostnader og investeringer i forskningsfartøy er derfor skilt ut på eget kapittel.

Forskningsfartøyene er viktige verktøy for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse. Fartøyene benyttes også til undersøkelse av geologiske og biologiske forhold på havbunnen. Rederidriften er dermed en sentral del av grunnlaget for en langsiktig forvaltning av marine ressurser i de norske havområdene.

Det er satt følgende mål for driften av forskningsfartøyene:

- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøyene skal utnyttes optimalt, og driften skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
- Fartøyene og vitenskapelig instrumentering skal vedlikeholdes og oppgraderes som nødvendig for å tilfredsstille myndighetskrav til

sikkerhet for personell og materiell, og beskyttelse av det ytre miljøet.

Bruken av de havgående forskningsfartøyene koordineres gjennom en nasjonal toktkomité, slik at toktene kan ses i sammenheng og personell fra flere institusjoner kan delta på planlagte tokt. Det er også etablert et samarbeid om bruk av kapitalkrevende vitenskapelig utstyr om bord på fartøyene.

Havforskningsinstituttet har bygd opp et betydelig internasjonalt nettverk innen prosjektering, bygging, drift og operasjon av forskningsfartøyer og vitenskapelig instrumentering. Andre land benytter instituttet som rådgiver på dette feltet.

Resultater 2021

Havforskningsinstituttet administrerte og driftet 1 290 toktedøgn i 2021, hvorav 956 var knyttet til instituttets egen aktivitet. De havgående fartøyene har i gjennomsnitt vært i drift i 253 døgn, mens målet var 260. For kystgående fartøy som bare har én besetning, var gjennomsnittlig utnyttelse 132 døgn, mens målet var 155. På grunn av koronapandemien ble «Dr. Fridtjof Nansen» tatt ut av drift i april 2020 og kunne først gjenoppta ordinær aktivitet i oktober 2021.

I 2021 ble det inngått kontrakt med Holland Shipyards Group for bygging og utrustning av det nye kystgående forskningsfartøyet «Prinsesse Ingrid Alexandra», som ventes levert i januar 2023. To undervannsfarkoster er levert fra Kongsberg Maritime og er satt i drift.

Prioriteringer 2023

Havforskningsinstituttet skal videreføre arbeidet med å legge til rette for økt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner om bruk av forskningsfar-

tøy og instrumenter, bl.a. ved å tilby utleie av instituttets fartøy.

Instituttet skal arbeide med å effektivisere datainnhenting gjennom å sette i drift det nye kystgående forskningsfartøyet og nye plattformer som undervannsroboter og seildroner. Deler av dette vil være et ledd i å styrke kystovervåkingen, jf. bl.a. Coastwatch-satsingen.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønns- og pensjonskostnader og utgifter til drift og vedlikehold av fartøyene «G.O. Sars», «Johan Hjort», «G.M. Dannevig» og «Kristine Bonnevie» og instituttets del av kostnadene for «Kronprins Haakon», «Harald Brattström», «Prinsesse Ingrid Alexandra» og «Hydrograf». Det foreslås å omdisponere 10 mill. kroner fra kap. 923, post 01, til å dekke økte kostnader til drift av forskningsfartøy. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås å bevilge 194,5 mill. kroner i 2023.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen blir motsvart av inntekter under kap. 3926, post 01. Utgiftene omfatter lønn og drift av nye «Dr. Fridtjof Nansen» i henhold til trepartsavtalen mellom Norad, FAO og Havforskningsinstituttet, Universitetet i Bergens andel av drift og lønn for «G.O. Sars», «Kristine Bonnevie» og «Hans Brattström», Statens kartverks andel av drift og lønn for «Hydrograf» og Nord Universitets andel av drift og lønn for «Prinsesse Ingrid Alexandra». Videre dekker posten utstyr som omfattes av samarbeidsavtalen mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen. Norsk Polarinstittutt og Universitetet i Tromsø sine andeler av lønns- og driftskostnader for «Kronprins Haakon» er også budsjettert på denne posten.

Det foreslås en bevilgning på 191,2 mill. kroner i 2023. Bevilgningen er foreslått økt for prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3926, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktsfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		
		2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Oppdragsinntekter	166 041	186 094	191 010
	Sum kap. 3926	166 041	186 094	191 010

Vedrørende 2022:

Ved budsjettvedtak 17. juni 2022 ble post 01 økt med 34,56 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 926, post 21 Spesielle driftsutgifter. Det fremmes forslag om å bevilge 191,0 mill. kroner i 2023.

Bevilgningen er foreslått økt for prisvekst, og er foreslått redusert som følge av forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023 og nedjustert på grunn av høy kompensasjon for pensjon i Statens pensjonskasse i 2022 som følge av ny premiemodell, jf. omtale under kap. 926, post 21, og nærmere omtaler i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 926, post 21 og forslag til vedtak II, 1, og en overskridelsesfullmakt

knyttet til de samme kapitler og poster, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 500	25 200	35 900
50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	69 134	70 550	72 600
72	Tilskudd til Nofima AS	101 101	96 900	99 600
	Sum kap. 928	200 735	192 650	208 100

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten skal finansiere programmer og prosjekter der flere etater og virksomheter deltar.

Resultater 2021

I 2021 ble det satt av 24,1 mill. kroner til Mareano-programmet under kap. 928, post 21 og 29,3 mill. kroner under kap. 905, post 01. Kartleggingen gjennomføres av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse og Statens kartverk. Formålet med kartleggingen er bl.a. å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene gjennom bidrag til forvaltningsplanene for norske havområder. I 2021 ble det gjennomført dybdekartlegginger ved Spitsbergenbanken og Hopendjupet i Barentshavet på til sammen 1 090 km². Det er utført geologiske, biologiske og kjemiske prøvetakinger i Norskehavet og Barentshavet over et område på til sammen 24 388 km².

Det ble satt av 4,1 mill. kroner til Norsk nettverk for blå skog. Nettverket består av Havforskningsinstituttet, GRID-Arendal og Norsk institutt for vannforskning. Formålet er å bidra til økt kunnskap og bevissthet om blå skog, dvs. fastsittende alger og planter som vokser under vann. I samarbeid med FNs miljøprogram har nettverket startet arbeidet med en global rapport om tare-skog som oppsummerer kunnskap om tareøkologi og inneholder et digitalt kart over kjent distribusjon av tareskoger for hele kloden. Nettverket har også bidratt med finansiering av en oppsummeringsstudie om karbonbinding i makroalger og kartlegging av blå skog-prosjekter som er finansiert av den norske regjeringen.

Videre ble det satt av 3,6 mill. kroner til Norsk institutt for naturforvaltnings arbeid tilknyttet trafikklyssystemet for kapasitetsjusteringer i norsk lakse- og ørretoppdrett. Systemet skal bidra til en forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i disse næringene og baserer seg på en bred kunnskapsvurdering hvor flere forskningsinstitusjoner deltar.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 35,9 mill. kroner for 2023.

Innenfor rammen foreslås det å sette av 18,2 mill. kroner til Mareano-programmet⁴, 4,1 mill. kroner til Norsk nettverk for blå skog og 3,6 mill. kroner til Norsk institutt for naturforsknings arbeid tilknyttet trafikklyssystemet for kapasitetsjusteringer i norsk lakse- og ørretoppdrett.

Videre foreslås det satt av 10 mill. kroner til polarforskningsprogrammet Go North. Formålet er å fremme norsk forskningsinnsats i og om Polhavet. Midlene skal benyttes til å dekke utstyrs- og toktkostnader. I 2022 er midler til programmet gitt over kap. 920, post 51.

Post 50 Tilskudd til Veterinærinstituttet

Veterinærinstituttet er et biomedisinsk beredskaps- og forskningsinstitutt innen fiske- og dyrehelse og -velferd, før- og mattrygghet. Instituttet bistår myndigheter, produsenter og andre over hele landet i å hindre spredning av smittestoffer

⁴ Samlet forslag til bevilgning til Mareano under Nærings- og fiskeridepartementet er 47,5 mill. kroner, fordelt med 29,3 mill. kroner under kap. 905, post 01 og 18,2 mill. kroner under kap. 928, post 21.

og utvikling av sykdom hos fisk, dyr og mennesker.

Veterinærinstituttet er et forvaltningsorgan underlagt Landbruks- og matdepartementet, jf. omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Landbruks- og matdepartementet, kap. 1112, post 50. Det er utviklet et felles mål- og resultatstyringssystem som ligger til grunn for styring og oppfølging av etaten.

Instituttets hovedmål er *God helse hos dyr, fisk og mennesker*. Det er utarbeidet tre delmål:

- Kunnskapsbasert forvaltning
- God beredskap
- Konkurranseskraftige bionæringer

Hovedmålet tar utgangspunkt i begrepet «én helse», hvor helse hos dyr, planter, miljø i hav og på land og mennesker henger sammen og må ses i sammenheng. Veterinærinstituttets hovedoppgave er å bidra til kunnskap om og opprettholde god beredskap mot sykdom som truer helse og velferd hos landdyr og fisk, og mot sykdom som kan overføres til mennesker. Instituttets arbeid for Nærings- og fiskeridepartementet er relevant for flere bærekraftsmål, særlig knyttet til bærekraftig bruk, mat og klima.

Tilskuddet over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett er rettet mot å utvikle en god vitenskapelig forståelse av fiskehelse, fiskevelferd, risiko for sykdom og sjømattrygghet. Tilskuddet benyttes til kunnskapsutvikling, diagnostikk og analyser, kunnskapsformidling, biosikkerhet, beredskap og internasjonalt arbeid. Instituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål.

Instituttet er referansesenter for Verdens dyrehelseorganisasjon (WOAH, tidligere OIE) for utvalgte sykdommer og parasitter på fisk, epidemiologi/risikovurdering for sykdommer hos akvatiske dyr, helseøkonomi og sykdomsbyrde, og nasjonalt referanselaboratorium for listeførte sykdommer hos fisk og krepssdyr. Formålet med referansefunksjonene er å sikre like og gode testresultater gjennom å harmonisere og øke kvaliteten i metodene til laboratoriene som utfører analyser, noe som også bidrar til kompetansebygging og effektivisering.

Resultater 2021

Veterinærinstituttet publiserte fiskehelse rapporten i februar 2022 som viste at dødeligheten for oppdrettslaks og rensefisk var høy også i 2021. Dette skyldes flere forhold, hvor de viktigste er skader etter mekanisk lusebehandling, infeksjons-

sykdommer og dårlige miljøforhold. Dødeligheten og sykdomsbildet gir utfordringer for helsen og velferden til norsk oppdrettsfisk.

Veterinærinstituttets viktigste kunnskapsgrunnlag for å ha oversikt over nasjonal sykdomsforekomst og helsestatus er overvåkingsprogrammene finansiert av Mattilsynet, prøver som tas ved mistanke om listeførte sykdommer og andre prøver tatt i ulike oppdrag. Disse prøvene danner også utgangspunkt for instituttets diagnostiske kompetanse og utdanning. Antall prøver fra mistanke om listeførte sykdommer har økt noe. Dette har spesielt sammenheng med en økning i antall tilfeller av infeksjøs lakseanemi (ILA). Prøvene knyttet til ikke-listeførte har blitt redusert med 60 pst. siden 2017 som en følge av at næringen benytter private laboratorier for disse analysene. En tilstrekkelig og forutsigbar tilgang til nødvendige data og prøvemateriale er viktig for at Veterinærinstituttet framover skal kunne levere på det samfunnsoppdraget det er gitt.

For å få en bedre oversikt over de ikke-listeførte sykdommene har Veterinærinstituttet også i 2021 inngått avtaler med flere private oppdrettselskaper om utveksling av data på disse sykdommene for vurdering av den helhetlige sykdomssituasjonen i Fiskehelse rapporten. Samarbeidet bidrar slik til et bredere datagrunnlag for å vurdere den årlige sykdomsstatusen i oppdrettsnæringen, og viser at rapporten er viktig også for næringen. Instituttet har opplevd stor deltakelse på lanseringen og betydelig interesse for rapporten de siste årene.

Instituttet forsker på en rekke områder, fra å utvikle nye metoder for tidlig påvisning av sykdom og smittestoff, drivere for sykdomsutvikling og styrking av biosikkerheten. Instituttets vitenskapelige publikasjoner har hatt en stigende trend siden 2017, og vel 20 pst. av publikasjonene er i tidsskrift rangert med høy kvalitet. Antall siteringer har økt, og dette kan reflektere en økt forskningskvalitet og interesse for Veterinærinstituttets fagområde nasjonalt og internasjonalt. Instituttet arbeider målrettet for å få inn relevante problemstillinger for akvakultur i EUs forskningsutlysninger på dyrehelse, én helse og helseøkonomi.

Kunnskapsbasert forvaltning

Instituttet bistår forvaltningen, spesielt Mattilsynet, med råd, diagnostikk og relevant kunnskapsutvikling. Generelt erfarer instituttet at behovet for kunnskapsstøtte til forvaltningen øker. Instituttet deltar i vitenskapskomiteen for mattrygghet og

miljø og holder kurs. Veterinærinstituttet deltar i og overtok i 2021 ledervervet for styringsgruppen som gir vitenskapelige vurderinger av hvilken påvirkning lakselus har på villfisk. Gruppen leverte rapport og vurderinger for 2020 og 2021, som dannet grunnlag for departementets beslutning om fargelegging av kysten og kapasitetsjusteringer i norsk lakse- og ørretoppdrett (trafikklyssystemet).

God beredskap

Veterinærinstituttet har i 2021 levert kunnskapsstøtte og analyser om akutt sykdom, løpende overvåking, regelverksutvikling og kunnskap om mulige nye trusler til Mattilsynet, som utøver det nasjonale ansvaret for beredskap for fiskehelse og mattrygghet. Instituttet har i 2021 gjennomført en beredskapsøvelse. Slike øvelser er viktig for å avklare roller og forbedre beredskapsevnen.

Instituttet arbeider for en mer risikobasert overvåking, hvor man i større grad kan få tilgang til risikobasert prøvemateriale for diagnostikk og benytte ulike datakilder som grunnlag for å forutsi og overvåke sykdom. Det er behov for mer grunnleggende kunnskap om oppdrettsfiskens helse og fiskesykdommer. Denne type kunnskap er viktig for å få gode vurderinger av hvordan fisken påvirkes av oppdrettsteknologi og risiko for smittespredning, og for et tilpasset regelverk.

Forbruket av antibiotika er fortsatt lavt i norsk oppdrettsnæring, og norsk oppdrettsproduksjon representerer en av matproduksjonene med lavest antibiotikaforbruk nasjonalt og globalt. For å sikre et lavt forbruk videre, blir det viktig å opprettholde en lav forekomst av bakterielle sykdommer og ha en god nasjonal overvåking og sykdomsforebygging.

Konkurranskraftige bionæringer

Samhandlingen med næringen skjer hovedsakelig gjennom prosjekter, oppdrag og direkte gjennom råd og seminarer, fagartikler og rapporter. Instituttet har en betydelig portefølje finansiert av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS.

Instituttet har også etablert et samarbeid med næringen om deling av data for å få mer innsikt i dødsårsaker til oppdrettsfisk. Instituttets digitale infrastruktur for sømløse digital samhandling med næringen («VI-HUB») ventes å være på plass i løpet av 2022. Den nye infrastrukturen gjør at standardiserte data automatisk kan utveksles fra maskin til maskin mellom de som knytter seg til

systemet. VI-HUB legger slik grunnlaget for en mer effektiv samhandling med forvaltningen og næringen, noe som er viktig for god beredskap.

Prioriteringer 2023

God fiskehelse

Veterinærinstituttet leverer sentral kunnskap for havbruksforvaltningen på et område som er i sterk utvikling gjennom ny teknologi og nye driftsformer. En risikobasert overvåking av fiskehelsen hvor nye trusler kan oppdages og varsles tidlig blir derfor viktig. Veterinærinstituttets kunnskapsutvikling om sykdommer og biosikkerhet er kontinuerlige aktiviteter og viktige redskap for å forebygge sykdom og sikre god fiskehelse og -velferd. Instituttet skal øke kunnskapen om de viktigste drivere for sykdomsutvikling og dødelighet i oppdrettsnæringen. Instituttet skal øke kunnskapen om smittestoff og videreutvikle systemer og metoder for tidlig varsling og rask og presis fiskediagnostikk, både av kjente og ukjente/nye sykdommer.

God fiskevelferd

Regjeringen har påbegynt arbeidet med ny en stortingsmelding om dyrevelferd. Meldingen omhandler alle dyr som er omfattet av dyrevelferdsloven, inkludert fisk. God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i sin ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjonen. Instituttet skal fortsatt prioritere samarbeid med Havforskningsinstituttet for å oppnå god fiskevelferd, og bidra i arbeidet med dyrevelferdsmeldingen.

Digitalisering og tjenesteutvikling

Instituttet skal fortsatt prioritere og videreføre arbeidet med å etablere og videreutvikle brukervennlige tjenester basert på en effektiv deling av data koblet med kunnskapsutvikling.

Veterinærinstituttet besitter kunnskap og kompetanse om diagnostiske analyser og data som er relevante for en bærekraftig utvikling i bionæringene. Instituttet må gi nødvendig prioritet til denne type samarbeid, inkludert arbeidet knyttet til Offentlig Privat Sektorutvikling (OPS) – Havbruk.

Akvatiske matsystemer ventes å få økt nasjonal og global betydning i utviklingen av bærekraftig og trygg mat. Nye produkter fra havet, og behovet for en mer effektiv og sirkulær bioøkonomi gjør instituttets kompetanse knyttet til smittestoff og fremmedstoff viktig framover.

Budsjettforslag

Tilskuddet til Veterinærinstituttet skal bidra til god kunnskap om sykdommer og biosikkerhet som grunnlag for en god forvaltning og en bærekraftig utvikling av havbruksnæringen.

Det foreslås en bevilgning på 72,6 mill. kroner i 2023.

Post 72 Tilskudd til Nofima AS

Nofima AS er et næringsrettet forskningsinstitutt med kompetanse på hele verdikjeden innen blå og grønn sektor. Nofimas formål er å levere forskning og innovasjon som bidrag til bærekraftig matproduksjon og god forvaltning av ressurser fra hav og land. Staten eier 56,8 pst. av aksjene i selskapet. Statens begrunnelse for eierskapet er å legge til rette for forskningsaktivitet og forskningsinfrastruktur innenfor akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien, på området markedet ikke finansierer og som er viktige for samfunnet.

Hovedkontoret ligger i Tromsø og selskapet hadde 393 ansatte ved utgangen av 2021. Omset-

ningen i 2021 var på 677 mill. kroner. Det er 6 mill. kroner mer enn i 2020.

Nofima blir finansiert ved tilskudd fra Nærings- og fiskeridepartementets, midler fra Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS. Nofima får mesteparten av sine inntekter gjennom oppdrag fra norsk næringsmiddelindustri og sjømatnæring, farmasøytisk industri, forvaltningen og konkurranseutsatte prosjektbevilgninger fra bl.a. Norges forskningsråd og EU.

Tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet skal benyttes til drift av tyngre forskningsinfrastruktur og forskningsvirksomhet innenfor fiskeri og havbruk. Tilskuddet skal fremme økt verdiskaping i sjømatnæringen og finansiere aktiviteter innenfor tre hovedområder:

- utvikle og utnytte infrastruktur gjennom kostnadseffektiv drift som muliggjør langsiktig forskning
- styrke kunnskapsgrunnlag for en effektiv fiskeri- og havbruksforvaltning
- forskning for bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen

Resultater 2021

Tabell 5.13 Oversikt over Nofimas fordeling av tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet i 2021

	(i 1 000 kr)
Utvikle og utnytte infrastruktur gjennom kostnadseffektiv drift	80 327
<i>Herav:</i>	
– Driftsstøtte til Havbruksstasjonen i Tromsø	16 926
– Husleiestøtte	11 001
– Driftsstøtte til Forskningsstasjonen på Sunndalsøra	15 300
– Leie av avlsstasjon og drift av torskeavlsprogrammet	33 500
– Nasjonalt senter for marin bioprosessering (Biotep)	3 600
Kunnskapsgrunnlag for å bidra til en effektiv fiskeri- og havbruksforvaltning og forskning som fremmer bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen	20 774
Totalt	101 101

Nofima gjennomfører prosjekter i nært samarbeid med oppdragsgivere og virkemiddelapparatet. Rundt 70 pst. av inntektene vinnes i konkurranse med andre forskningsmiljøer. Tverrfaglig og tverrsektoriell faglig tilnærming bidrar til at

forskningsresultatene får bred anvendelse og kan implementeres i flere bransjer.

Nedstengninger i 2021 som følge av smitteverntiltak påvirket aktivitetene i Nofima. Noe av prosjektgjennomføringen ble forsinket og utsatt til 2022.

Utvikle og utnytte infrastruktur

Størstedelen av tilskuddet anvendes til drift av forskningsinfrastruktur. Det er et mål at infrastrukturen skal gjøres tilgjengelig også for eksterne brukere og driftes mest mulig effektivt.

Havbruksstasjonen i Tromsø eies av UiT Norges arktiske universitet og Nofima. Selskapet driver tre ulike forskningsanlegg: Fiskehelselaboratoriet, landanlegg og sjøanlegg. I tillegg drifter Havbruksstasjonen Senter for marin akvakultur med to avdelinger.

Senter for marin akvakultur (SMAK) i Tromsø er etablert som et anlegg for «Det nasjonale avlsprogrammet for torsk». Anlegget er spesialdesignet med tanke på produksjon og oppfôring av familiegrupper av marin yngel, og særlig torsk. SMAK blir også brukt til forskning på grunnleggende biologi og reproduksjon for annen marin fisk. Interessen og behovet for anlegget har økt som resultat av økende interesse for torskeoppdrett og framtidige muligheter knyttet til bruk av andre marine arter.

Nasjonalt senter for marin bioprosessering (Biotep) i Tromsø er designet for oppskalering av produksjonsprosesser ved utnyttelse av marint råstoff. Anlegget brukes i hovedsak av bedrifter som utvikler nye prosesser og produkter fra slikt råstoff, for å teste prosessene i industriell skala. Biotep er et pilotanlegg som både små og store bedrifter kan benytte.

Forskningsstasjon for bærekraftig akvakultur på Sunndalsøra er et landbasert forskningsanlegg med ferskvann, sjøvann og resirkulert vann. Hovedaktiviteten ved stasjonen er forskning innenfor ernæring, fôr og fôring, avl og genetikk, nye arter, kvalitet, forebyggende helsearbeid og produksjonsteknologi og miljø. Senteret skal legge grunnlaget for utviklingen av framtidens lukkede oppdrettskonsepter. Miljømyndighetene planlegger behandling av elver i Driva-regionen mot lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i 2022 og 2023. Kjemikaliebruken fra denne prosessen kan bli en utfordring for forskningsstasjonen. Det arbeides derfor med planer og tiltak for å øke sikkerheten rundt vannforsyningen.

Kunnskapsgrunnlag for forvaltningen

Nofima bidrar med data og kunnskapsutvikling om norsk sjømatnæring. Dette utgjør en viktig beslutningsstøtte for forvaltningen og et viktig faktagrunnlag i den offentlige debatten om tema som verdiskaping, aktivitet og næringsstruktur, arealtilgang havbruk, sjømatnæringen og klima-

endringer. Aktivitetene dreier seg om innsamling, strukturering, bearbeiding og tilrettelegging av data som benyttes i forsknings- og utredningsprosjekter.

Forskning for bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen

Innenfor «Bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen» arbeider Nofima med temaer i hele verdikjeden fra fangst til marked som har interesse for store deler av norsk sjømatnæring, bl.a. problemstillinger knyttet til lønnsomhet, økonomi, prosess- og produktutvikling og markedsforskning. Nofima har også gjennomført forskning med sikte på å skape større verdier av marint råstoff. Denne forskningen omfatter også virksomheten knyttet til Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur.

Tilskuddet er også brukt til avlsforskning og drift av det nasjonale avlsprogrammet for torsk. Etter en periode med liten interesse for torskeoppdrett har man i den senere tid sett økt interesse, noe som bl.a. har vist seg i form av nye investeringer i produksjonsanlegg og økende etterspørsel etter torskeyngel. Nofima har styrket veiledningsaktiviteten overfor bedriftene. Et hovedmål for programmet er å bidra til en robust og konkurransedyktig torskeoppdrettsnæring, samtidig som man sikrer de investeringene som er gjort i fysisk og biologisk infrastruktur, samt oppbygging av kunnskapskapital. Nofima har satt i gang en vurdering av videre utvikling og organisering av torskeavlsprogrammet og hvilke strategiske grep som bør gjøres for å ivareta programmets målsetting og dermed legge til rette for økt kommersiell aktivitet hos de private aktørene i næringen. Dette arbeidet blir videreført i 2023.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 99,6 mill. kroner i 2023. Nofima skal arbeide videre med å utvikle kostnadseffektiv drift av selskapets forskningsinfrastruktur, særlig ved forskningsstasjonen på Sunndalsøra og havbruksstasjonen i Tromsø, og med å tilrettelegge kunnskapsgrunnlaget for forvaltning og bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen. Videre skal selskapet gjennomføre tiltak som i kombinasjon med tilbud fra andre private aktører, kan bidra til å dekke etterspørsel etter avlsmateriale på torsk. Nofima skal arbeide med en framtidsrettet organisering av avlsprogrammet for oppdrettstorsk og bidra til oppbyg-

ging av kunnskap om bærekraftig fiskefôr og grønn omstilling i sjømatnæringen.

Kap. 930 Design og arkitektur Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd	67 000	19 749	23 300
	Sum kap. 930	67 000	19 749	23 300

Post 70 Tilskudd

Stiftelsen Design og arkitektur Norge (DOGA) skal fremme forståelse, kunnskap og bruk av design og arkitektur i næringslivet og i samfunnet. Hovedmålet for tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet er økt samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer gjennom design- og arkitekturdrevet nyskaping. Dette skal gjøres gjennom å fremme økt konkurransevne i næringslivet.

DOGA disponerte 33 årsverk per 31. desember 2021 og er lokalisert i Oslo.

Som ledd i oppfølgingen av områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet ble oppfølgingsansvaret for stiftelsen overført til Kommunal- og distriktsdepartementet fra og med 2022.

Resultater 2021

DOGA mottok 72,2 mill. kroner i tilskudd i 2021, hvorav 67 mill. kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet. Stiftelsen arbeider med å videreutvikle effektive virkemidler for spredning av design- og arkitekturmetodikk. DOGA skal være en tydelig aktør i hele landet.

Økt konkurransevne i næringslivet

Designdrevet innovasjonsprogram (DIP) skal stimulere norske bedrifter til økt bruk av design tidlig i innovasjonsprosessen. Gjennom programmet kan innovasjonsprosjekter i alle typer bransjer og samfunnssektorer få støtte til å involvere designere i idéfasen. DOGA leder programmet i samarbeid med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. Gjennom programmet fikk 21 prosjekter støtte i 2021, mot 20 i 2020. DOGAs vurdering er at kvaliteten på søknadene i DIP fortsatt er svært god. I 2020 ble det gjennomført en ekstern evaluering

av 32 DIP-prosjekter som har fått støtte i perioden mellom 2015 og 2017. Rapporten konkluderte med at «prosjektene jevnt over har betydelig effekt på de tre effektparameterne endring i atferd, økonomisk resultat og kvalitet og innovasjonsnivå». Videre viste evalueringen til at programmet er relevant, ettertraktet og gir gode resultater for deltakende bedrifter. For at arbeidet skal lykkes bedre framover var anbefalingen å gjøre designbasert innovasjonsmetodikk mer kjent blant virksomheter flest i norsk næringsliv. DOGA har bl.a. fulgt opp dette ved å utvikle guide og kurs i designdrevet innovasjon.

Fornye offentlig sektor

DOGA er engasjert i prosjekter som tar utgangspunkt i brukernes behov for innovasjon og forbedring av tjenester og prosesser. Gjennom tett samarbeid sammen med andre offentlige virksomheter skal dette arbeidet bidra til bedre og mer effektiv oppgaveløsning i offentlig sektor.

Stimuleringsordningen for innovasjon og tjenstedesign (Stimulab) drives av Digitaliseringsdirektoratet og DOGA. Ordningen tilrettelegger for innovasjon av offentlige tjenester i samarbeid med markedet og stiller krav om at prosjektene skal utvikles gjennom en designdrevet innovasjonsprosess. En ny undersøkelse viser at ordningen legger særlig godt til rette for innovasjon i prosesser der offentlige aktører må samarbeide på tvers av sektorer for å utvikle eller forbedre offentlige tjenester med utgangspunkt i brukernes reelle behov. Stimulab bidrar til å spre kunnskap om nye innovasjonsmetoder i offentlig sektor, men også kompetanseheving i det relevante leverandørmarkedet. I 2021 videreutviklet DOGA ordningen og etablerte et nytt partnerskap med DFØ for å spre fagkompetansen til ledere i staten. I 2021 mottok DOGA 18 søknader til Stimulab. Dette er en nedgang fra 2020, men ifølge DOGA

var søknadene av svært høy kvalitet. Det ble gjennomført sju prosjekter i 2021, mot åtte i 2020.

Gnist-programmet er rettet mot distriktskommuner der næringslivet inviteres til å løse konkrete utfordringer knyttet til steds- og næringsutvikling med utgangspunkt i lokale forutsetninger og behov. I 2021 meldte 1/3 av alle norske kommuner seg på kompetanseprogrammet, og 42 kommuner søkte om å bli med videre i programets løsningsdel. Det ble valgt ut tre kommuner som har utformet innovasjonsvennlige utfordringer som næringslivet har bidratt til å løse. Brukerundersøkelser av *Gnist-programmet* gir gode resultater, bl.a. ved at kommunene har jobbet med utfordringer på nye måter, både i definering av problemstillinger og utforming av løsninger, og ved å få økt kunnskap om metoder for innovativ steds- og næringsutvikling.

Gode design- og arkitekturpolitiske råd

I 2021 har DOGA videreutviklet rollen som design- og arkitekturpolitisk rådgiver og har bl.a. jobbet strategisk med kompetanseutvikling og spredning for å øke innsikt i og effekter av design og arkitektur i innovasjons- og omstillingsprosesser.

Prioriteringer 2023

DOGA skal i 2023 styrke DIP-programmet, og fortsette å utvikle og prioritere programmet gjen-

nom å støtte de prosjektene som kan antas å gi høyest effekt. Det skal være et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. DOGA skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft. I tillegg skal DOGA arbeide for å spre informasjon og kunnskap om resultatene og metodikken fra DIP til bredere deler av næringslivet.

DOGA skal fortsette å bidra til å utvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet i samarbeid med de andre virkemiddelaktørene.

For øvrige prioriteringer vises det til omtale under kap. 590, post 71 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Budsjettforslag

Regjeringen foreslår å styrke tilskuddet til DIP med 3,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2022. Det foreslås en total bevilgning på 23,3 mill. kroner til DOGA i 2023. Tilskuddet skal benyttes til DIP for å stimulere norske bedrifter til økt bruk av design. Tilskuddet skal dekke DOGAs administrasjons- og gjennomføringskostnader ved forvaltning av programmet.

Kap. 935 Patentstyret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	279 656	293 160	298 510
	Sum kap. 935	279 656	293 160	298 510

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 01 redusert med 455 000 kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Patentstyret behandler søknader om industrielle rettigheter, dvs. patent, varemerke og design i Norge, innvilger slike rettigheter og fører register over dem. I tillegg er etaten et kompetansesenter for immaterielle rettigheter og skal stimulere til

økt beskyttelse og bedre bruk av immaterielle rettigheter. Patentstyret ivaretar også nasjonale og internasjonale forpliktelser bl.a. som følge av norsk medlemskap i Det europeiske patentverket. Patentstyret bistår også ved en rekke frihandelsforhandlinger.

Patentstyrets virksomhet er regulert i lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter (patentstyrelova) og tilhørende forskrift.

Patentstyret er en del av det norske innovasjonssystemet. Gjennom å legge til rette for at nor-

ske bedrifter kan sikre seg inntjening av egen nyskaping, strategisk markedsføring og design, skal etaten bidra til innovasjon og økt verdiskaping.

Patentstyret er lokalisert i Oslo og disponerte om lag 233 årsverk i 2021.

Patentstyrets hovedmål er *større bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet fra immaterielle verdier*. Målet reflekterer Patentstyrets samfunnsoppdrag om å sørge for en riktig balanse mellom sikring av industrielle rettigheter, som gir innehaerne en styrket konkurranseposisjon, og andres behov for å kunne konkurrere med disse. Å treffe denne balansen antas å gi størst mulig privat- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet fra Patentstyrets virksomhet. Det betyr bl.a. at Patentstyret ikke har noe mål om å maksimere antall nye registrerte rettigheter.

De tilhørende delmålene er:

- Flere gode rettigheter
- Bedre bruk av immaterielle verdier

Resultater 2021

Håndtering av søknader om patent, varemerke og design utgjør kjernen i Patentstyrets lovpålagte myndighetsoppgaver. Andre pålagte oppgaver er behandling av klager, regelverksarbeid, internasjonalt arbeid og råd og bistand til departementer.

Patentstyret utfører også informasjonsoppdrag for norsk og utenlandsk næringsliv og gjennomfører aktiviteter for å spre kunnskap om immaterielle rettigheter.

I 2021 gjennomførte Arkivtilsynet et arkivtersyn hos Patentstyret. Det ble avdekket flere mangler, noe som førte til en rapport med ni pålegg om forbedring av arkivførselen. Bl.a. må papirarkivet digitaliseres.

Flere gode rettigheter

Patentstyret skal tildele flere gode rettigheter. For å vurdere om Patentstyret når dette målet, skal etaten rapportere på indikatorer og gi støttende analyser innenfor områdene effektivitet, kvalitet og kundetilfredshet i søknadsbehandlingen.

Effektivitet i saksbehandlingen

I 2021 mottok Patentstyret 21 014 søknader om varemerke, patent og design. Dette er 1 631 flere

enn i 2020. Den langt største andelen av disse søknadene var varemerkesøknader. 76 pst. av søknadene kom fra utenlandske søkere som ønsker rettigheter i Norge.

Patentstyret avgjorde om lag like mange varemerkesøknader i 2021 som i 2020. Det høye antallet avgjorte søknader og et noe lavere antall inngående søknader gjorde at antall varemerkesøknader under behandling gikk ned sammenlignet med året før. Patentstyret tilbyr søkerne en digital søknadsveiviser for varemerker. Målet er å behandle varemerkesøknader som kommer gjennom veiviseren innen tre uker. For varemerkesøknader som inngis på andre måter, er målet å få avgjort sakene og registrert varemerkene i løpet av tre til seks måneder. Ved utløpet av 2021 var saksbehandlingstiden for varemerkesøknader innlevert via veiviseren om lag tre uker, og om lag fire og en halv måned for søknader som ble levert direkte til Patentstyret.

Patentstyret har som mål å gi en grundig vurdering av om en nasjonal førstesøknad om patent kan påregnes å bli innvilget innen syv måneder etter inngivelse for minst 95 pst. av alle slike søknader. Det dreier seg her om søknader som er inngitt direkte til Patentstyret og som ønskes gransket nasjonalt. Andre veier til patent er å søke om europeisk patent hos Det europeiske patentverket (EPO) eller å inngi en søknad under konvensjonen om patentsamarbeid (PCT) til Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO). Målet ble nådd i 2021. Over 90 pst. av disse søknadene kom fra norske bedrifter, mange av dem små og mellomstore.

Antall Europapatenter mottatt i 2021 til validering i Norge var 6 930. Dette er patentsøknader godkjent av EPO hvor Patentstyret kun foretar en kort patentfaglig kontroll og registrering: Antallet slike søknader gikk noe ned sammenlignet med 2020 og 2019, men er fortsatt høyere enn i årene før 2019. Det indikerer at det norske markedet er interessant nok til at mange utenlandske søkere sikrer seg patent i Norge via Europapatenter som innvilges av Det europeiske patentverket.

Patentstyret har som mål at den som søker om registrering av design, skal få avgjort søknaden sin i løpet av to til tre måneder. I 2021 ble de fleste søknadene behandlet innen to måneder.

Tabell 5.14 Saksinngang og saksbehandling i 2021

	Antall nye saker	Antall ferdigbehandlede saker
Varemerke	18 142	18 116
Patent	1 580	1 655
Design	1 292	1 285
Klager på foretaksnavn	31	31

Tabell 5.15 Antall ferdigbehandlede saker per årsverk anvendt på det, etter type sak

År	2021	2021
Varemerke	492	530
Patent	51	42
Design	639	730

Effektiviteten i saksbehandlingen oppleves dermed som høy. Patentstyret gjennomfører i tillegg en digitaliseringsstrategi som omfatter en rekke ulike prosjekter. Gjennom den arbeider etaten kontinuerlig med forenkling og forbedring av både egne prosesser og kundenes opplevelse.

Kvalitet i saksbehandlingen

Patentstyret gjennomfører kontroller for å måle kvalitet i søknadsbehandlingen. Dette skjer i overensstemmelse med systemet etablert av Det europeiske patentverket EPO. Det er i 2021 ikke avdekket avvik fra etatens kvalitetsmål. Kvalitetskontrollene avdekket imidlertid flere områder for forbedring knyttet til søknadsprosessene som følger opp fortløpende.

Antall klager på Patentstyrets avgjørelser til Klagenemnda for industrielle rettigheter (KFIR) har ligget mellom 100 og 150 i flere år. I 2021 kom det inn 129 klager. Hoveddelen av klagen gjelder som tidligere år varemerkesaker. Tallet er å anse som svært lavt sammenlignet med det årlige antallet avgjørelser som fattes av etaten (om lag 20 000). I flertallet av klagesakene ble Patentstyrets opprinnelige avgjørelse opprettholdt av KFIR.

Kundetilfredshet

Årlige kundeundersøkelser viser at kundene i stor grad er godt fornøyd med Patentstyrets tjenester. Resultatene har vært stabile over tid og for de ulike tjenestene Patentstyret leverer.

Bedre bruk av immaterielle rettigheter

Bedre bruk av immaterielle rettigheter innebærer at Patentstyret skal arbeide for at norske bedrifter har tilstrekkelig kunnskap og bevissthet om riktig bruk av immaterielle rettigheter. På denne måten vil Patentstyret kunne bidra til norske bedrifters lønnsomhet. Delmål to omfatter en begrenset del av etatens ressurser. Det er utfordrende å måle effektene av Patentstyrets arbeid på dette området, men indikatorer som forsøker å måle effekten av kompetanseoverføring og bedriftenes kompetansenivå innen immaterielle verdier og rettigheter (IR-modenhet), gir visse indikasjoner på effektene av Patentstyrets arbeid.

Kompetanseoverføring

Patentstyret skal drive med kompetanseoverføring og bidra til å øke IR-modenheten blant norske bedrifter og andre næringslivsaktører. Målgruppen for etatens arbeid med kompetanseoverføring er primært universitets- og høyskolesektoren, virkemiddelaktører, næringslivsorganisasjoner, klynger og inkubatorer.

I 2021 gjennomførte Patentstyret 33 arrangementer. På grunn av koronapandemien ble alle arrangementene avholdt på nett, inkludert konferansen «Innovasjonskraft 2021» i samarbeid med Design og arkitektur Norge og «IP-dagen» sammen med rådgiverbransjen. Nettbaserte arrangementer har bidratt til å nå flere interessenter enn tidligere. Tilbakemeldingene fra deltakerne er stort sett positive eller svært positive.

IR-modenhet

Begrepet IR-modenhet sier noe om hvor bevisst bedriftene utnytter sine immaterielle rettigheter og verdier. Størrelser som kan gi en indikasjon på bedriftenes modenhet, er bl.a. bruk av forundersøkelser. Forundersøkelse er en betalt tjeneste Patentstyret tilbyr for å kartlegge om andre alle-

rede har rettigheter på dette området, eller lignende varemerke eller design som det som planlegges brukt. Videre benyttes bruk av Patentstyrets søke- og varslings tjenester og antall norske søknader i andre land som indikatorer.

Antall forundersøkelser levert av Patentstyret gikk opp med 8,3 pst. i 2021. De profesjonelle aktørene, dvs. patentfullmektigbyråene, er Patentstyrets største kundegruppe for slike tjenester. Patentstyret har registrert økende bruk av sine registre og databaser i 2021. Antall besøk på etasens nettsider økte med 12 pst. fra 2020 til 2021.

I 2020 gikk det totale antallet søknader om industrielle rettigheter fra norske søkere inngitt til andre lands registreringsmyndigheter ned til 27 900, fra ca. 29 300 året før. Antallet søknader levert til utlandet var 5,6 ganger høyere enn antallet levert av norske søkere til Norge (5 020) i 2020. Dette er de nyeste tilgjengelige tallene. Antallet slike søknader kan gi en pekepinn på utviklingen i IR-modenhet hos norske bedrifter. Samtidig spilte andre faktorer som koronapandemien og global konjunktur en stor rolle.

Kap. 3935 Patentstyret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Inntekter av informasjonstjenester	4 125	4 686	4 800
02	Inntekter knyttet til NPI	3 267	4 484	4 600
03	Gebyrer immaterielle rettigheter	101 482	103 168	105 735
	Sum kap. 3935	108 874	112 338	115 135

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 03 redusert med 170 000 kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 01 Inntekter av informasjonstjenester

Posten omfatter i hovedsak inntekter fra forundersøkelser til primært norske kunder. Dette kan dreie seg om kartlegging av teknikkområder, om oppfinnelser kan patenteres eller varemerker registreres. Det foreslås en bevilgning på 4,8 mill. kroner i 2023.

Prioriteringer for 2023

Patentstyret skal fortsette arbeidet med økt digitalisering og ytterligere effektivisering av søknadsbehandlingen. Videre skal etaten videreføre arbeidet med å bidra til næringslivets kompetanse på immaterielle verdier og rettigheter. Dette bør oppnås bl.a. gjennom økt målretting av tiltak for å tilby kunnskap og kompetanseøkning, bl.a. i samarbeid med andre deler av virkemiddelapparatet. Patentstyret skal også arbeide målrettet med å etterkomme påleggene fra Arkivtilsynet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 298,5 mill. kroner i 2023. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, andre driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått økt for lønns- og prisvekst, mens den er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. nærmere omtale i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3935, post 04, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 02 Inntekter knyttet til NPI

Posten omfatter inntekter fra oppdragsvirksomhet utført for Nordisk patentinstitutt (NPI). Det dreier seg om forundersøkelser for utenlandske kunder på patentområdet og granskning av internasjonale patentsøknader fra norske, danske, islandske og svenske patentsøkere. Det foreslås en bevilgning på 4,6 mill. kroner for 2023.

Post 03 Gebyrer immaterielle rettigheter

Posten omfatter inntekter fra gebyrer som avkrevs kundene for Patentstyrets tjenester i forbin-

delse med saksbehandling. Sammen med avgiftene for enkelte typer tjenester, jf. omtale under kap. 5574 nedenfor, går gebyrene til å dekke Patentstyrets utgifter til utøvelse av myndighetsrollen, dvs. behandling av patent-, varemerke- og design søknader og fornyelse av slike rettigheter, enkelte andre lovpålagte oppgaver og utvikling av kunderettede elektroniske tjenester. Bevilgningen er foreslått redusert som følge av bl.a. forutsetning om reduserte reiseutgifter i 2023, jf. nærmere omtale i pkt. 3.2 i del I av proposisjonen.

Det foreslås en bevilgning på 105,7 mill. kroner i 2023.

Post 04 Ymse inntekter

Posten har pleid å omfatte tilskudd fra Utenriksdepartementet og andre refusjoner knyttet til bistandsarbeid i utviklingsland som Patentstyret har utført. Det foreslås ingen bevilgning på posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt å inntektsføre inntekter fra prosjekter i 2023, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Det foreslås imidlertid en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2023
		2021	Saldert budsjett 2022	
71	Avgifter immaterielle rettigheter	149 445	175 500	160 000
	Sum	149 445	175 500	160 000

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 71 redusert med 15,5 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 71 Avgifter immaterielle rettigheter

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Patentstyrets søknadsbehandling. Det foreslås en bevilgning på 160 mill. kroner i 2023.

Posten omfatter de årlige fornyelsesavgiftene for å opprettholde beskyttelsen av patenter og fornyelsesavgifter for å opprettholde et varemerke i en ny periode på ti år.

Kap. 936 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2023
		2021	Saldert budsjett 2022	
01	Driftsutgifter	7 787	8 142	8 360
	Sum kap. 936	7 787	8 142	8 360

Klagenemnda for industrielle rettigheter er et faglig uavhengig statlig klageorgan som behandler klager på vedtak fattet av Patentstyret. Virksomheten er regulert av lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettigheter (patentstyrelova) og forskriften til denne.

Klagenemnda er lokalisert i Oslo, og sekretariatet utførte om lag fem årsverk i 2021. De fleste klagesakene behandles av paneler satt sammen av

deltakere fra nemnda og eksterne eksperter. Det er totalt rundt 25 eksterne eksperter tilknyttet nemnda, fordelt på forskjellige tekniske og juridiske områder. Departementet utnevner de eksterne ekspertene for perioder på tre år av gangen, etter forslag fra nemnda.

Klagenemndas hovedoppgave er å behandle klager på endelige førsteinstansvedtak fattet av Patentstyret etter patent-, varemerke- og designlo-

ven. Klagene gjelder i hovedsak avslag på og innvilgelse av søknader om patenter og varemerker. I tillegg behandler Klagenemnda saker etter lov om planteforedlerrettigheter, foretaksnavneloven og edelmetaloven. Saksbehandlingen skal skje på en enkel, rask og effektiv måte sammenlignet med domstolsbehandling. Klagenemnda skal:

- bidra til økt rettsikkerhet på området industrielle rettigheter
- være en anerkjent instans innenfor industrielle rettigheter

Resultater 2021

Departementet mener at Klagenemnda har hatt en forsvarlig og effektiv drift i 2021. Klagenemnda er en anerkjent institusjon blant brukerne.

Klagenemnda skal bidra til økt rettsikkerhet på området industrielle rettigheter

For å kunne vurdere måloppnåelse skal nemnda rapportere på indikatorer relevant for balansen mellom antall nye og antall ferdigbehandlede saker, effektiv saksbehandling og kvalitet i saksbehandlingen.

Tabell 5.16 Saksinngang og saksbehandling i 2021

	Antall nye saker	Antall ferdigbehandlede saker
Patent	7	23
Varemerke	126	107
Design	0	0
Foretaksnavn	1	2

Nemnda ferdigbehandlet i 2021 flere patentsaker enn det som kom inn. Staten klarte ikke innen

utgangen av året å nedarbeide alle innkommende varemerkesaker.

Produksjonen og produktiviteten har ikke vært nevneverdig påvirket av koronapandemien eller tiltakene som ble innført i den sammenheng.

Klagenemnda avholdt i 2021 muntlige forhandlinger i fire saker. Dette er færre enn i 2020, men synes likevel å ligge på et rimelig nivå ut fra hensynet til effektivitet og behovet for å gi partene anledning til å bli hørt. I 2021 ble det reist totalt syv søksmål mot Klagenemndas avgjørelser. Dette anses som lavt, men tilstrekkelig til å sikre en betryggende grad av domstolskontroll av nemndas avgjørelser.

Klagenemnda skal være en anerkjent instans innenfor industrielle rettigheter

For å kunne vurdere måloppnåelse skal nemnda rapportere på relevante indikatorer for hvorvidt nemnda følger utviklingen innenfor sitt fagfelt nasjonalt og internasjonalt, spesielt i EØS-området, og om nemnda sikrer faglig kvalitet og kompetansespredning på området industrielle rettigheter.

Nemnda deltok i 2021 på både nasjonale og europeiske faglige fora og tilbød videreutdanningstiltak for egne ansatte og eksterne medlemmer. Nemnda bidro også aktivt til kompetansespredning på fagområdet gjennom egen nettside, Meklingsnemnda for arbeidstakeroppfinnelse nettside og på andre måter.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter lønns- og pensjonsutgifter og kjøp av varer og tjenester. Det foreslås en bevilgning på 8,4 mill. kroner i 2023.

Kap. 3936 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Gebyrer	638	660	700
	Sum kap. 3936	638	660	700

Post 01 Gebyrer

Posten omfatter gebyrer for klager på Patentstyrets avgjørelser ved behandling av søknader om patent, varemerke, design og etter edelmetallogen, samt klager på avgjørelser om planteforedlerrettigheter og foretaksnavn fattet av henholdsvis

Plantesortsnemnda og Foretaksregisteret. Klagegebyrene er satt betydelig lavere enn kostnaden med å behandle klagen, for at terskelen for å klage på Patentstyrets vedtak ikke skal være for høy.

Det foreslås en bevilgning på 700 000 kroner for 2023.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	2 652 500	947 136	798 650
70	Basiskostnader	247 131	168 500	169 500
71	Innovative næringsmiljøer, <i>kan overføres</i>	104 394	121 940	115 500
72	Innovasjonskontrakter, <i>kan overføres</i>	267 749		
73	Tilskuddsordning for pakkerreisearrangører, <i>kan overføres</i>	90 795		
74	Reiseliv, profilering og kompetanse, <i>kan overføres</i>	533 693	492 070	541 500
75	Grønn plattform, <i>kan nyttes under post 50, 71 og 76</i>	6 450	217 700	207 900
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	631 599	505 080	400 846
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	2 262	975	
79	Tilskudd til kondemneringsordning for skip	12 550		
80	Næringstiltak Svalbard	219		
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	69 050 000	61 600 000	65 200 000
	Sum kap. 2421	73 599 342	64 053 401	67 433 896

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 5. mai 2022 ble ny post 77 Tilskudd til bedrifter som har inntektsbortfall ifm.

krigen i Ukraina bevilget med 55 mill. kroner, jf. Innst. 270 S og Prop. 78 S (2021–2022).

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 74 økt med 30 mill. kroner, jf. Innst. 463 S og Prop. 77 S (2021–2022).

Om Innovasjon Norge

Innovasjon Norge er statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Innovasjon Norges hovedmål er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Av hovedmålet er det utledet tre delmål:

- flere gode gründere
- flere vekstkraftige bedrifter
- flere innovative næringsmiljøer

Innovasjon Norge er organisert som et særlovselskap. Selskapets styre har et selvstendig ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier 51 pst. av selskapet, mens fylkeskommunene til sammen eier 49 pst. I tillegg til hovedkontoret i Oslo har Innovasjon Norge ti regionkontorer fordelt på 17 steder over hele landet og 28 utenlandskontorer fordelt på 23 land. Ved utgangen av 2021 disponerte selskapet 725 årsverk, fordelt med 293 ved regionkontorene, 133 ved utekontorene og 299 ved hovedkontoret.

Innovasjon Norge forvalter virkemidler innenfor finansiering, kompetanse, profilering, nettverk og rådgivning. Selskapet skal kombinere virkemidler ut fra den enkelte kundes behov og har frihet til å utforme og prioritere virkemidler innenfor gitte budsjettammer. I tillegg skal selskapet forvalte virkemidlene i overensstemmelse med EØS-regelverket og føringer gitt i lov om Innovasjon Norge, Stortingets behandling av årlige budsjettproposisjoner, oppdragsbrev og øvrige føringer fra oppdragsgiverne.

Virkemidler i Innovasjon Norge på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett

Bioøkonomiordningen er en finansiell støtteordning som skal legge grunnlag for økt verdiskaping i biobaserte næringer gjennom en markedsorientert og bærekraftig utnyttning av bioressurser fra hav og land, herunder innovativt bruk av tre. Fra 2023 overføres ansvaret for Bioøkonomiordningen til Landbruks- og matdepartementet.

Eksport og internasjonalisering. Innovasjon Norge tilbyr ulike rådgivnings- og kompetansetjenester for å bistå norske bedrifter i å eksportere sine varer og tjenester til utlandet. Gjennom sitt nettverk av kontorer i utlandet tilbyr selskapet bl.a. internasjonal markedsrådgivning og formid-

ler informasjon til norsk næringsliv om markeds- og konkurranseforhold. Innovasjon Norge organiserer også næringslivsdelegasjoner og norsk deltakelse på viktige internasjonale messer. Innovasjon Norge har en sentral rolle i arbeidet med gjennomføringen av større strategiske eksportfremmesatsinger som er forankret i eksportreformen Hele Norge eksporterer.

Etablerertilskuddsordningen skal støtte gründere som har nye ideer med stort vekstpotensial. Tilskuddet kan brukes til å utvikle egen kompetanse, kjøpe kompetansetjenester av andre, tilpasse produktet eller tjenesten til markedet eller som sikkerhet for å innhente mer kapital. Etablerertilskudd gis i to faser, til markedsavklaring og til kommersialisering. Maksimalt tilskudd for begge fasene er normalt på til sammen om lag 700 000 kroner per prosjekt. Midlene tilhørende fase 1 finansieres av fylkeskommunene.

Grønn plattform er en felles konkurransearena i regi av Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og Siva og har som formål å fremme grønn omstilling. Plattformen bygger på etablerte ordninger og skal bidra til at hele løpet fra forskning, kommersialisering og til markedsintroduksjon ses i sammenheng, på tvers av de involverte virkemiddelaktørene.

Innovasjonskontrakter er tilskudd til forsknings- og utviklingssamarbeid mellom en leverandørbedrift og offentlig eller privat kunde. Formålet med samarbeidet skal være å utvikle et nytt produkt eller en ny løsning som ikke tilbys i dagens marked.

Innovasjonspartnerskap er offentlig-private partnerskap der Innovasjon Norge tilbyr risikoavlastning og veiledning til offentlige aktører som går sammen med næringslivet for å løse samfunnsutfordringer. Innovasjonspartnerskap legger til rette for at innovative gründere og vekstbedrifter kommer i posisjon til å utvikle og levere nye løsninger til store, offentlige markeder. Ordningen fremmer etterspørselsdrevet innovasjon, som kan være et effektivt verktøy for å løse samfunnsutfordringer.

Innovasjonslån kan benyttes til delfinansiering av investeringsprosjekter som handler om nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling, hvor det er vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for gjennomføring i det private kredittmarkedet. Lånene skal stimulere til utvikling av innovative vekstbedrifter.

Grønne vekstlån er et grønt låneprodukt med betingelser og risikoprofil, som sammenliknet med de ordinære betingelsene i innovasjonslåneordningen, premierer bedrifter og prosjekter som

direkte bidrar til å realisere Norges forpliktelse om 55 pst. reduksjon av klimautslipp innen 2030. Ordningen kom i statsbudsjettet for 2022 og var operativt mot slutten av slutten av 1. halvår 2022.

Kompetanse og rådgivning. Innovasjon Norge tilbyr ulike kompetansetiltak for etablerere, ansatte og ledere i bedrifter, styremedlemmer eller ulike aktører og interessenter i regionale næringsutviklingstiltak. Selskapet tilbyr også rådgivning til enkeltbedrifter og grupper av bedrifter. Tilbudene skal bidra til å få fram flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Midler tilhørende Mentortjenesten, som tilbyr personlig veiledning og oppfølging til gründere i oppstartsfasen, ble i 2020 overført til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett i forbindelse med at oppdragsgiveransvaret ble overflyttet til fylkeskommunene.

Landsdekkende garanti kan tilbys i forbindelse med driftskreditt eller investeringslån, primært til små og mellomstore bedrifter som har utfordringer med finansiering grunnet manglende pantesikkerheter.

Lavrisikolån gis i hovedsak til prosjekter sammen med lån fra private banker på markedsmessige vilkår. Lavrisikolån brukes til å delfinansiere investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøy og til investeringer i landbruket. Lånene bidrar til å utløse annen finansiering og er orientert mot de deler av markedet hvor konkurransen er moderat eller begrenset.

Låneordning for nærskipfart og fiskefartøy skal bidra til å redusere klima- og miljøutslipp ved å finansiere flåtefornyelse. Ordningen supplerer innsatsen for grønn skipsfart i eksisterende ordninger rettet mot utvikling av miljø- og klimavennlige fartøy. Under ordningen kan det gis lån til kjøp av null- og lavutslippsfartøy eller til investeringer i et brukt fartøy som bygges om for å gi lavere utslipp. Ellers har ordningen lignende innretning som innovasjonslåneordningen.

Miljøteknologiordningen gir tilskudd til pilot- og demonstrasjonsprosjekter for å bidra til kommersialisering av innovative løsninger basert på miljøteknologi. Ordningen skal bidra til flere vekstkraftige bedrifter.

Oppstartslån er en ordning for kommersialisering av oppstartsprosjekter (selskaper under fem år) med lav teknisk risiko eller prosjekter som raskt trenger mye kapital for å styrke veksten og internasjonaliseringen av selskapet. Oppstartslån gir gründeren mer kapital å bygge selskapet med, samtidig som det krever en annen forpliktelse enn å motta tilskudd. Lånet kan dekke inntil 60 pst. av selskapets kapitalbehov, og er oppad begrenset til

1,5 mill. kroner. Resterende kapitalbehov skal dekket av ny kontant egenkapital eller konvertible lån.

Profilering. For å stimulere til økt verdiskaping i reiselivsnæringen innenfor bærekraftige rammer skal Innovasjon Norge bl.a. bidra til å profilere Norge som helårlig reisemål. Selskapet skal også profilere norsk næringsliv i utlandet og Norge som et attraktivt land å gjøre investeringer i.

Program for klyngeutvikling (Norwegian Innovation Cluster) skal bidra til å forsterke innovasjons- og fornyelsesevnen i regionale innovasjonsmiljøer gjennom økt samspill og samarbeid i næringslivet, og mellom næringsliv, kunnskapsmiljøer og offentlige utviklingsaktører.

Krav i statsstøttereguleringen – gruppeunntaket

Støtte som gis under ordninger som er innmeldt til ESA (EFTA Surveillance Agency) under det alminnelige gruppeunntaket (GBER), må gis i henhold til de spesifikke kravene som gjelder for den enkelte ordning.

Resultater 2021

I 2021 har Innovasjon Norge opprettholdt rollen som beredskapsorganisasjon og forvalter av krisepakker i forbindelse med koronapandemien. De fleste ekstraordinære ordningene under Innovasjon Norge ble avvirket i løpet av 2021. Innovasjon Norge hadde i 2021 som for 2020 rekordstore leveranserammer drevet av koronatilpakker. Selv om samlede leveranser til kundene for 2021 var lavere enn 2020, var de rundt 50 pst. høyere enn 2019.

I tillegg har Innovasjon Norges rolle under koronakrisen vært å utløse investeringer i omstilling, innovasjon og internasjonalisering, med mål om å bidra til at den langsiktige omstillingsevnen til næringslivet ikke stopper opp. Med en stor andel grønne prosjekter er Innovasjon Norge en vesentlig aktør for at Norge lykkes med det grønne skiftet. Innovasjon Norge rapporterer at 2021 ble et rekordår for investeringer i grønne prosjekter. 61 pst. av finansielle midler i Innovasjon Norge gikk til prosjekter med positiv miljøeffekt. De øvrige prosjektene er i hovedsak nøytrale.

Innovasjon Norge har løpende kontakt med næringslivet over hele Norge og internasjonale markeder. Dette har gjort det mulig gi oppdragsgivere og eiere jevnlig rapportering om signaler, innblikk og trender som gjør seg gjeldene.

Boks 5.6 Innovasjon Norges mål- og resultatstyringsystem

Mål- og resultatstyringsystemet setter overordnede mål og indikatorer for Innovasjon Norges virksomhet og gir sammen med støttende analyser og evalueringer en indikasjon på om selskapet når sine mål. Det kan også være et verktøy for å utvikle bedre og mer treffsikre virkemidler.

Metode

Måloppnåelse for delmålene er en indikator på om hovedmålet nås. Hvert av selskapets delmål har et sett styringsindikatorer til å vurdere måloppnåelse. Effektindikatorerne skal vise virkninger som søkes oppnådd på lengre sikt, knyttet opp mot selskapets overordnede målsettinger. Resultatindikatorerne skal vise virkninger som Innovasjon Norge søker å påvirke direkte, og som kan måles raskere. Resultater har som regel en nær sammenheng med Innovasjon Norges bidrag, mens effekter ofte er påvirket av flere andre utenforliggende forhold. Det kan derfor være krevende å vurdere hvor stor betydning selskapets innsats har hatt for de effektene som måles.

Innovasjon Norges mål- og resultatstyringsystem ble operasjonalisert av Statistisk sentralbyrå (SSB) i 2015. Metoden går ut på å sammen-

ligne indikatorer for bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge med en gruppe av likeartede foretak som ikke har fått støtte. Resultatindikatorerne hentes fra Innovasjon Norge og fra kundeeffektundersøkelser utført av Oxford Research. I tillegg suppleres effekt- og resultatindikatorerne med støttende analyser bestående av indikatorerne lønnsomhetsvekst og vekst i sysselsetting.

Samfunnsøkonomisk analyse AS (SØA) overtok i 2018 oppdraget etter SSB og har også gjennomført analysene i 2021. SØA benytter samme metode som SSB, men har noe ulikt datagrunnlag, bl.a. i utvelgelsen av kontrollgruppen. Effekter er målt som forskjeller i gjennomsnittlig årlig vekstrate mellom Innovasjon Norge-kunder og kontrollgruppen i den første treårsperioden etter støtte fra Innovasjon Norge (årlig mervekst i forhold til kontrollgruppen).

Indikatorerne legges også til grunn ved vurdering av måloppnåelse for hver enkelt av Innovasjon Norges virkemidler. Det framgår av postomtalene hvilke delmål den enkelte ordningen skal bidra til å oppnå. Prosjektene som støttes, skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektet.

Tabell 5.17 Styringsindikatorer knyttet til delmålene

Delmål	Flere gode gründere	Flere vekstkraftige bedrifter	Flere innovative næringsmiljøer
Effektindikatorer	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping Overlevelsrate	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping	Omsetningsvekst Produktivitetsvekst Vekst i verdiskaping
Resultatindikatorer	Utvikling i utløsningsgrad Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse Innovasjonsnivå i prosjektene Risikovurdering i prosjektene	Utvikling i utløsningsgrad Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse Innovasjonsnivå i prosjektene Driftsrisiko i bedriftene	Samarbeid innad i næringsmiljøet og med eksterne bedrifter og kunnskapsmiljøer Mobilisere deltakere i næringsmiljøer

Fordeling av midler

Tabell 5.18 viser fylkesvis fordeling av Innovasjon

Norges tilsagn om tilskudd, lån og garantier over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Tabell 5.18 Geografisk fordeling av tilsagn over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2021

(i 1 000 kr)

	Tilskudd, innovasjonslån og garantier		Lavrisikolån	
Agder	326 488	7,1 pst.	65 344	2,7 pst.
Innlandet	215 812	4,7 pst.	139 314	5,7 pst.
Møre og Romsdal	338 380	7,4 pst.	490 860	20,2 pst.
Nordland	382 277	8,3 pst.	546 100	22,5 pst.
Oslo	712 859	15,5 pst.	-	0,0 pst.
Rogaland	610 502	13,3 pst.	163 950	6,8 pst.
Troms og Finnmark	308 710	6,7 pst.	361 710	14,9 pst.
Trøndelag	435 402	9,5 pst.	155 187	6,4 pst.
Vestfold og Telemark	177 622	3,9 pst.	48 026	2,0 pst.
Vestland	615 346	13,4 pst.	441 500	18,2 pst.
Viken	394 830	8,6 pst.	16 750	0,7 pst.
Svalbard	16 399	0,4 pst.	-	0,0 pst.
Flere fylker/utland	57 230	1,2 pst.	-	0,0 pst.
Totalt	4 591 858		2 428 742	

Kilde: Oppdragsgiverrapport fra Innovasjon Norge 2021

Innovasjon Norges ordninger som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, har i hovedsak ikke føringer knyttet til geografi eller sektor.

Den landsdekkende lavrisikolåneordningen er åpen for alle næringer, men en stor andel går til investeringer i fiskefartøyer og i landbruket. Lavrisikolån gis i hovedsak på markedsmessige vilkår sammen med lån fra private banker.

Effekter for hele selskapet

I 2021 ble det bevilget til sammen om lag 6,9 mrd. kroner til Innovasjon Norge over budsjettene til flere departementer og fylkeskommuner. I tillegg disponerte selskapet rammer for nye utlån på til sammen ca. 5,1 mrd. kroner, hvorav 2,5 mrd. kroner til landsdekkende lavrisikolån, 2,6 mrd. kroner til landsdekkende innovasjonslån og hvorav 600 mill. kroner til låneordning for nærskipfart og fiskefartøy. Innovasjon Norge disponerte også en ramme til nye landsdekkende garantier på 160 mill. kroner i 2021. I tillegg gir selskapet til-

sagn om distriktsrettede lån og garantier på oppdrag fra fylkeskommunene. I 2021 ga selskapet tilsagn om totalt 214 mill. kroner i distriktsrettede risikolån og garantier.

Den etterfølgende resultat- og effektrapporteringen er i hovedsak basert på mål- og resultatstyringssystemet for selskapet, jf. beskrivelse i boks 4.2.

- *Høyere omsetningsvekst:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har i gjennomsnitt nær 10,4 prosentpoeng høyere årlig vekst i omsetning enn sammenligningsgruppen (2020: 10,3).
- *Høyere produktivetsvekst:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har i gjennomsnitt 4,0 prosentpoeng høyere årlig vekst i produktivitet enn sammenligningsgruppen (samme som i 2020).
- *Høyere vekst i verdiskaping:* Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge, har i gjennomsnitt 9,0 prosentpoeng høyere årlig vekst i verdiskaping enn sammenligningsgruppen (2020: 8,7).

Effekter og resultater for oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet

Innovasjon Norge ga i 2021 tilsagn om tilskudd, lån og garantier for totalt 7,2 mrd. kroner over Nærings- og fiskeridepartementets budsjettposter. I dette beløpet er lavrisikolån på 2,5 mrd. kroner og koronatiltaksordninger medregnet. Av lavrisikolån gikk 18 pst. til gründere, definert som bedrifter ikke eldre enn tre år. Av innovasjonslån, tilskudd og programmer gikk 25 pst. til gründere. 73 mill. kroner ble gitt i tilsagn om tilskudd til innovative næringsmiljøer bl.a. klynger og bedriftsnettverk og 677 mill. kroner gikk til prosjekter under miljøteknologiordningen.

Tabell 5.19 viser differanser i ulike effektindikatorer for bedrifter støttet av Innovasjon Norge sammenlignet med likeartede foretak i samme periode som ikke mottok støtte. Tallene representerer forskjell i vekst målt i prosentpoeng. Innovasjonshøyde (i hvilken grad prosjektene representerer nye produkter/tjenester eller prosesser/løsninger) i prosjektene holder seg på et stabilt høyt nivå på linje med fjoråret. Addisjonaliteten (i hvilken grad støtten er utslagsgivende for at prosjektene realiseres) var i 2021 på 95 pst.⁵, mot 96 pst. i

⁵ Inkluderer de som har svart middels (22 pst.) og høy (73 pst.) addisjonalitet.

2020 og 91 pst. i 2019. Dette kan trolig forklares med at Innovasjon Norges bidrag til bedriftenes innovasjons- og utviklingsarbeid har vært viktigere under de to årene koronakrisen pågikk, enn i et normalår. Andelen kunder innenfor oppdrag finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet som har svart at støtten fra Innovasjon Norge har hatt høy addisjonalitet, har ligget stabilt rundt 70 pst. siden 2009 og er i 2021 målt til 79 pst., likt som i 2020. I tillegg har 20 pst. svart at støtten har hatt middels addisjonalitet, slik at totalt 98 pst. mener støtten har vært utslagsgivende for realisering av prosjektene. Andel av Innovasjon Norges samlede brutto tilsagn med innovasjon på internasjonalt nivå lå i 2021 på 44 pst., mot 53 pst. i 2020. De senere årene før 2020 har andelen ligget stabilt rundt 40 pst.

Innovasjon Norge har i 2021 videreført arbeidet med samfunnsutfordringer og bærekraft. Målet er å styrke næringslivets evne til å gripe markedsmuligheter gjennom å utvikle og skalere verdensledende løsninger som svar på regionale, nasjonale og globale utfordringer. Innovasjon Norges rolle er knyttet til næringslivets behov for kapital, kompetanse og adgang til framvoksende markeder. Selskapet legger stor vekt på grønn forretningsutvikling, bærekraft og klimarisiko, og arbeider for å fremme et ansvarlig næringsliv.

Tabell 5.19 Estimerte effekter fra 2021-rapporteringen for alle Innovasjon Norges delmål – differanser i forhold til sammenlignbar gruppe bedrifter (prosentpoeng)

	Effektindikatorer		
	Vekst i omsetning	Vekst i verdiskaping	Vekst i produktivitet
Selskapets samlede virkemidler (alle departementer)	10,4 ¹	9,0 ¹	4,0 ¹
Tilskudd, innovasjonslån og garantier («Innovasjonsoppdraget» fra Nærings- og fiskeridepartementet)	15,0 ¹	12,4 ¹	6,9 ¹

¹ Statistisk signifikant på 1 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultater og effekter suppleres med noen støttende analyser for å gi bedre innsikt og forståelse for de ulike virkemidlene. Følgende supplerende analyser er gjennomført for Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler:

Effekter på delmål nivå

Delmål 1: Flere gode gründere

Innovasjon Norge skal stimulere gründere og oppstartsbedrifter til å utnytte sine muligheter for

vekst. Med gründere menes i denne rapporteringen foretak yngre enn tre år. Målet er ikke å etablere flest mulig bedrifter, men at flest mulig lovende nyetableringer utnytter sitt vekstpotensial. Selskapet prioriterer tre innsatsområder:

- Flere globale gründere
- Flere levedyktige oppstartsbedrifter
- Mer attraktivt å være gründer

Effektindikatorer

Tabell 5.20 viser at det er statistisk signifikante effekter for gründere som mottok tilskudd, inno-

vasjonslån eller garantier fra Innovasjon Norge, finansiert av Nærings- og fiskeridepartementet.

Tabell 5.20 Effektindikatorer for gründere finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett – differanser i forhold til sammenlignbar gruppe bedrifter (i prosentpoeng)

	Effektindikatorer		
	Vekst i omsetning	Vekst i verdiskaping	Vekst i produktivitet
Gründere som mottok tilskudd, innovasjonslån eller garantier	23,6 ¹	21,7 ¹	18,2 ¹

¹ Statistisk signifikant på 1 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultatindikatorer

Innovasjon Norges støtte er utløsende dersom prosjektet eller aktiviteten ikke ville blitt gjennomført i samme grad uten støtten. Årets måling for delmål 1 viser at hele 95 pst. av gründerne mener at Innovasjon Norges deltakelse blir utslagsgivende for gjennomføring av prosjektene. Svarene er hentet fra Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse –forundersøkelsen 2021, gjennomført av Oxford Research.

Kundeeffektundersøkelsene viser prosjektenes bidrag til kompetanseheving for gründerne. Gründerprosjekter har gjennomgående høyere kompetansebidrag enn prosjektene i de etablerte bedriftene i så godt som alle kompetansekategorier. 75 pst. av gründerne mener at utviklingsprosessen med Innovasjon Norge har ført til økt kompetanse i stor grad på ett eller flere områder. 95 pst. av gründerne svarer at de er fornøyde med oppfølgingen de har fått av Innovasjon Norge i årene etter tilsagn. Videre viser analysene at 85 pst. av gründerprosjektene som mottok støtte fra Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler (unntatt lavrisikolån), bidrar til innovasjon som representerer noe nytt internasjonalt. Dette er omtrent på samme nivå som målingen i 2020. Når virkemidler fra alle oppdragsgivere regnes med, er tilsvarende tall 66 pst., mot 62 pst. i 2020.

Risikoen i prosjektene som mottar støtte, skal normalt være høy. For gründerprosjekter som mottok støtte fra Innovasjon Norge finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett (unntatt lavrisikolån), hadde 67 pst. høy risiko i prosjektet målt av tilsagnsbeløp, mot 60 pst. i 2020.

Økt tilgang på risikokapital

Etablerertilskudd og oppstartslån er finansieringsvirkemidler spesielt tilpasset gründersekskaper i etablerings- og kommersialiseringsfasen. Oppstartslån ble lansert i 2017 og gir gründeren tilgang på mer kapital utover tilskudd.

I 2021 mottok 89 gründersekskaper oppstartslån på til sammen 125 mill. kroner, en betydelig nedgang mot 722 mill. kroner til 396 sekskaper i 2020. Den samlede vurderingen fra følgeevaluering av ordningen i 2019 er at oppstartslån har et potensial til å være et relevant, effektivt og addisjonelt virkemiddel. Innovasjon Norges etablererordninger blir evaluert i 2022.

Innovasjon Norge mobiliserer norske bedrifter til å utnytte mulighetene som ligger i Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Horisont Europa har en rekke markedsnære aktiviteter og et stadig sterkere fokus på kommersialisering og innovasjon. Dette åpner for bred deltakelse fra næringslivet. Innovasjon Norge skal spesielt mobilisere bedrifter til de markedsnære programmene under Det europeiske innovasjonsrådet (EIC). I 2021 mottok norske små og mellomstore bedrifter totalt 298 mill. kroner i tilskudd og egenkapital gjennom programmet EIC Accelerator. Dette tilsvarte 2,9 pst. av utlyste tilskuddsmidler i programmet og 3,15 pst. av tilgjengelige egenkapitalmidler.

Målgruppen oppstartsbedrifter/gründerne (0–3 år) fikk i 2021 tilsagn om 2,2 mrd. kroner i risikolån, tilskudd og garantier over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett (av totalt 3,2 mrd. kroner til målgruppen). Av dette gikk 722 mill. kroner til oppstartslån. I tillegg kom 626 mill. kro-

ner i lavrisikolån og verdien av rådgivnings-, nettverks- og kompetansetjenester.

Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter

Innovasjon Norge skal bistå både nyskapende bedrifter med internasjonale ambisjoner og bredden av norsk næringsliv som arbeider for å sikre sin konkurransekraft og lønnsomhet. Under delmål 2 omfattes selskaper som er over tre år. Det kan være både små og mellomstore bedrifter, eller større selskaper. Disse bedriftene representerer en stor andel av Innovasjon Norges kunder. I 2021 ga Innovasjon Norge tilsagn for om lag 6 mrd. kroner til denne målgruppen (vekstkraftige bedrifter over 3 år) – mot 8,1 mrd. kroner i 2020. Støtten fordeler seg på 3,4 mrd. kroner i tilskudd, 2,3 mrd. kroner i lån og 300 mill. kroner i garantier.

Innvilgede innovasjonslån til bedrifter under delmål 1 og delmål 2 hadde en betydelig nedgang fra tidligere år. Gjennom 2021 ble det samlet innvilget nye generelle innovasjonslån for 486,2 mill. kroner, herunder oppstartslån på totalt 125 mill. kroner. Grunnen til at rammen på 2 mrd. kroner ikke ble fullt utnyttet, antas å være sammensatt. Bl.a. generell usikkerhet i næringslivet som følge av pandemisituasjonen, men trolig også manglende kapasitet til mobilisering og kundesparing i Innovasjon Norge.

Effektindikatorer

Tabell 5.21 viser at det er statistisk signifikante resultater for vekst i omsetning, vekst i verdiskaping og vekst i produktivitet for foretak eldre enn tre år som har mottatt tilskudd, innovasjonslån og garantier.

Tabell 5.21 Effektindikatorer for foretak eldre enn tre år finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett – differanser i forhold til sammenlignbar gruppe bedrifter (i prosentpoeng)

	Effektindikatorer		
	Vekst i omsetning	Vekst i verdiskaping	Vekst i produktivitet
Tilskudd, innovasjonslån og garantier	7,9 ¹	5,4 ¹	1,9 ¹

¹ Statistisk signifikant på 1 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultatindikatorer

I kundeundersøkelsen svarer 94 pst. av bedriftene som er eldre enn tre år, at støtten fra Innovasjon Norge helt eller delvis har vært utløsende for prosjektet for alle oppdrag og virkemidler, mot 95 pst. i 2020. For innovasjonsoppdraget er tallet 97 pst. i 2021, likt som i 2020.

Økt kapitaltilgang

Innovasjon Norge inngikk to samfinansieringsavtaler med Det europeiske investeringsfondet (EIF) gjennom EUs forrige rammeprogram for forskning og innovasjon Horisont 2020. Den ene avtalen, Innovasjonslån med garanti fra EIF, opphørte i januar 2021. Det ble følgelig kun innvilget to slike lån på til sammen 15 mill. kroner i 2021. Den andre avtalen, en kontragarantiavtale for banklån fra private banker, fikk Innovasjon Norge forlenget ut 2022. Denne forlengelsen ga Innovasjon Norge anledning til å utvide rammen til de 14

tilknyttede bankene med 500 mill. kroner, fra 1,9 til 2,4 mrd. kroner.

Virkemidlene som muliggjorde samfinansieringsavtalene mellom EIF og Innovasjon Norge er blant de som videreføres i EUs nye investeringsprogram InvestEU for perioden mellom 2021 og 2027. Programmet samler og videreutvikler finansieringsvirkemidler som lån, garantier og egenkapitalinvesteringer fra 13 tidligere rammeprogram og Det europeiske fondet for strategiske investeringer. Regjeringen prioriterer delvis deltakelse i InvestEU. Dette gjør det mulig for Innovasjon Norge å inngå nye avtaler med EIF. Se nærmere omtale under kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer.

Eksport og internasjonalisering

Eksport og internasjonalisering er en viktig del av arbeidet under delmål 2. Innovasjon Norge har de siste årene styrket sitt eksportarbeid med utgangspunkt i selskapets interne eksportstrategi som ble vedtatt i 2020. Innovasjon Norge har

videre gjennom eksportreformen *Hele Norge eksporterer* fått et utvidet eksportoppdrag. Innovasjon Norge har bl.a. en sentral rolle i gjennomføringen av strategiske eksportfremmesatsinger foreslått av Nasjonalt eksportråd. Videre har Innovasjon Norge fått et nytt oppdrag om å etablere en ny ordning hvor bedrifter kan søke om støtte til å delta på messer og felles næringsfremmeaktiviteter. Innovasjon Norge har også fått i oppdrag å etablere et nytt nasjonalt merkevareprogram – «*Made in Norway*», som skal utvikle effektive verktøy som setter næringer, klynger og bedrifter i stand til å ta markedsposisjoner i utlandet gjennom den styrken Norge som merkevare representerer.

Innovasjon Norge har internasjonal tilstedeværelse i 23 land med 28 kontorer. Innovasjon Norges kontor i Brussel er styrket for å prioritere arbeidet med å posisjonere norske næringsforsknings- og innovasjonsmiljøer inn mot EUs programmer, samt initiativer som Europas grønne giv.

Selskapets eksportstrategi legger opp til en dreining mot mer selvbetjening og digitalisering, og samtidig mer spissing av tjenestetilbudet til bedrifter som har særlig gode forutsetninger for å lykkes internasjonalt. Strategien har derfor et tredelt målbylde: et breddetilbud med generelle eksporttjenester, et eksportutviklingstilbud for bedrifter som har forutsetning for å lykkes internasjonalt og et etterspørselsdrevet program for å fange opp og kapitalisere på store internasjonale muligheter.

Ved kontorene i utlandet tilbyr Innovasjon Norge bl.a. tjenesten internasjonal markedsrådgivning. Effektestimater utført av Samfunnsøkonomisk Analyse AS viser at selskaper som mottar denne tjenesten, har årlig mervest i omsetning, verdiskaping og produktivitet i forhold til en sammenlignbar kontrollgruppe. Dette underbygger viktigheten av at Innovasjon Norge tilbyr rådgivnings- og kompetansetjenester i tillegg til finansieringsvirkemidlene.

Miljøteknologi

I 2021 ble det innvilget 677 mill. kroner (822,5 mill. i 2020) i miljøteknologitilskudd, fordelt på 110 prosjekter. Disponibel ramme for ordningen utgjorde 730,5 mill. kroner i 2021. Tilskuddene fra miljøteknologiordningen utløste prosjekter i næringslivet til en samlet kostnad på 2,3 mrd. kroner. Gjennomsnittlig tilskudd i ordningen, som andel av prosjektenes totalstørrelse, er 25,4 pst. hvilket innebærer at hver krone fra Miljøteknolo-

giordningen, vil matches med tre kroner fra andre investorer. Bevilgningen under miljøteknologiordningen finansierer også Innovasjon Norges bidrag i Pilot-E-samarbeidet med Norges forskningsråd og Enova.

Maritim næring

I 2021 ga Innovasjon Norge tilsagn på til sammen 950 mill. kroner i tilskudd og lån til prosjekter i maritim næring. Av dette ble det gitt fem tilsagn på samlet 150 mill. kroner fra kondemneringsordningen for offshoreskip og 144 mill. kroner fra låneordningen fra skip i nærskipfart og fiskefartøy.

Under Pilot-E ble det gitt tilsagn om støtte til ett maritimt prosjekt i 2021.

Reiseliv

Innovasjon Norge skal tilrettelegge for økt verdiskaping i norsk reiselivsnæring, først og fremst gjennom å profilere Norge som helårlig reisemål og ved å bidra til å styrke utviklingen av produkttilbudet i næringen.

Satsingen på reiseliv går under navnet Visit Norway og baseres på strategien *Hele Norge – hele året* som ble utarbeidet på bakgrunn av Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig*. Innovasjon Norges arbeid på dette området har ikke egne effekt- og resultatstyringsmålinger, og det rapporteres derfor kun på aktivitetsnivå.

I 2021 ble det avsatt 179,5 mill. kroner til Innovasjon Norges reiselivssatsing. Stortinget bevilget også 50 mill. kroner ekstra til internasjonal markedsføring av Norge som reisemål i revidert nasjonalbudsjett for 2021. Formålet med midlene var å sikre rask økning i etterspørselen fra utlandet i takt med at Norges grenser åpnet igjen etter koronapandemien. Videre ble det høsten 2021 bevilget 2 mill. kroner til to tiltak som ble foreslått i ny nasjonal reiselivsstrategi. Næringsinntektene til Visit Norway var på 9,3 mill. kroner i 2021. Som følge av koronapandemien var næringsinntektene betydelig lavere i 2020 og 2021 sammenlignet med 2019. I sum innvilget Innovasjon Norge til sammen 1,29 mrd. kroner i lån og tilskudd til bedrifter i næringsområdet reiseliv, fra en rekke generelle finansieringstjenester under ulike departementer. Tilsvarende beløp i 2020 var 728 mill. kroner, og før pandemien i 2019 var beløpet 306 mill. kroner. Av midlene i 2021 ble 1,09 mrd. kroner finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Siden mars 2020 har Innovasjon Norges reiselivsarbeid vært preget av effektene av koronapandemien, som rammet reiselivsnæringen spesielt hardt. Gjennom 2020 ble det innført flere støtteordninger rettet mot næringen som Innovasjon Norge håndterte. Det ble bl.a. opprettet en tilskuddsordning for bedriftsutvikling i reiselivs-, event- og serveringsnæringene (omstillingsordningen), for å bidra til nødvendig omstilling og tilpassing av det samlede tilbudet i næringene. Ordningen ble i likhet med flere andre videreført i 2021, og totalt ble det bevilget 1,6 mrd. kroner under ordningen.

Innovasjon Norges profilering av Norge som reisemål består av kampanjer og pressearbeid og gjøres via digitale kanaler som visitnorway.com og sosiale medier. Innovasjon Norge produserte 26 større kampanjer i 2021, bygd rundt egenproduserte konsept. En sentral aktivitet innenfor kampanjearbeidet har vært produksjon og visning av film for definerte målgrupper. Innovasjon Norge produserte 136 filmer i 2021, som så langt er vist 58 mill. ganger i minst 15 sekunder. Ved utgangen av 2021 hadde Visit Norway til sammen 2 mill. følgere på Facebook, Instagram og Twitter, og antallet øker gradvis i alle tre kanaler.

For å koble norsk reiselivsnæring med de rette internasjonale bedriftskundene gjennomfører Innovasjon Norge også operative aktiviteter mot turoperatører og beslutningstakere i møte-, kongress og arrangementsmarkedene. Årlig avholdes Norwegian Travel Workshop (NTW), der norske reiselivsaktører møter potensielle kunder/kjøpere fra hele verden. På grunn av pandemien ble NTW avholdt digitalt både i 2020 og 2021, med henholdsvis 550 og 611 deltakere. I 2021 deltok 301 norske selgere og 310 kjøpere fra rundt 30 nasjoner. Over 8 000 møter ble planlagt og gjennomført i løpet av to dager. 95 pst. av deltakerne svarte i evalueringen at de var svært fornøyd med arrangementet.

Digitaliseringen av reiselivsmarkedet har bidratt til at reiselivsbedriftene i mindre grad deltar på felles profileringskampanjer med Innovasjon Norge, og at næringsaktørene i større grad driver egen markedsføring gjennom nye digitale kanaler. Samtidig har regjeringen en uttalt målsetting om å legge til rette for helårlig aktivitet på flere reisemål i hele landet. På bakgrunn av dette har Innovasjon Norge gradvis dreidd sin innsats overfor reiselivsnæringen fra mindre vekt på markedsføring til mer vekt på aktiviteter som stimulerer til utvikling av reiselivsprodukter og bærekraftige reisemål.

Som en del av arbeidet med å styrke utviklingen av produkttilbudet i næringen har Innovasjon Norge i 2021 gitt støtte til bedriftsnettverk, utviklingsprosjekter og reiselivsrelatert kompetansebygging i form av kurs. Innovasjon Norges har også videreutviklet merkeordningen «*Merket for Bærekraftige reisemål*», som bidrar til å gjøre norske reisemål både mer bærekraftige og mer attraktive. Per i dag deltar mer enn 115 kommuner i denne merkeordningen, som er internasjonalt anerkjent.

Våren 2021 fullførte Innovasjon Norge arbeidet med ny nasjonal reiselivsstrategi, «*Sterke inntrykk med små avtrykk*». Strategien ble utarbeidet i samarbeid med reiselivsaktører fra privat og offentlig sektor. Strategien ble overrakt regjeringen i mai 2021 og er å anse som et faglig innspill og anbefaling til hvilke tiltak som bør innføres for å utvikle et mer lønnsomt og bærekraftig norsk reiseliv fram mot 2030. Som en oppfølging av strategien fikk Innovasjon Norge i 2021 tildelt ekstra midler bl.a. knyttet til markedsføring og digitalisering av reiselivet.

Investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Øst-Europa er etablert som et datterselskap under Innovasjon Norge. Fra og med andre kvartal 2019 forvaltes fondet av Kirkenes Forvaltning AS.

Ved utgangen av 2021 hadde fondet 180,4 mill. kroner i likvide midler og investeringer til en regnskapsført verdi på 49 mill. kroner. Fondet avhendet to selskap og gjorde én nyinvestering i løpet av 2021. Ved utgangen av 2021 var det seks selskap i investeringsporteføljen. I 2021 hadde fondet et regnskapsført underskudd på 11 mill. kroner etter forvaltningskostnader. Forvaltningshonoraret til Kirkenes fondsforvaltning for 2021 utgjorde 8,7 mill. kroner. I tillegg kommer kostnader i Innovasjon Norge for oppfølgingen av ordningen. I lys av Russlands angrep på Ukraina og sanksjonene som er innført mot Russland, innstilte Innovasjon Norge i 2022 all aktivitet rettet mot Russland.

Delmål 3: Flere innovative næringsmiljøer

Innovasjon Norge skal stimulere bedrifter, kunnskapsmiljøer og offentlige aktører til samhandling for å forsterke evnen til innovasjon og omstilling. Selskapet skal forsterke samarbeidsrelasjonene i slike miljøer og igangsette aktiviteter som øker

aktørenes nasjonale og internasjonale konkurransekraft. Disse tre innsatsområdene prioriteres:

- Mer innovative, dynamiske og internasjonalt orienterte næringsmiljøer
- Mer samarbeidsorienterte bedrifter
- Mer innovative og vekstkraftige regioner

Klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters

Klyngeprogrammet finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets og Kommunal- og distriktsdepartementets budsjetter. Programmet støtter etablering og utvikling av klynger gjennom finansiering, kompetanse, rådgivning, profilering og nettverk. Målsettingen er å utvikle gode, effektive klynger som bistår medlemsbedrifter og næringsliv gjennom samarbeidsbaserte utviklingsaktiviteter

I 2021 ble arbeidet med å notisere egen ordning for modne klynger avsluttet, ettersom det ikke var mulig å oppnå ønsket innretning på ordningen. Det ble istedenfor lagt opp til utlysning i tråd med det ordinære gruppeinntaksregelverket for statsstøtte. Dette delprogrammet for modne klynger er nå implementert.

Økonomiske resultater

Innovasjon Norges inntekter kommer i all hovedsak fra offentlige bevilgninger og renteinntekter fra låneordningene. Innovasjon Norge har ikke noe økonomisk formål utover effektiv drift, men det er knyttet avkastningsmål og krav om egenkapital til enkelte av låneordningene. Selskapets samlede driftskostnader var på 1 537 mill. kroner i 2021. Dette er en nominell økning på 128 mill. kroner (9,1 pst.) fra året før, men om lag på samme kostnadsnivå som i 2019. Driftskostnadene består i hovedsak av selskapets administrasjonskostnader og kostnader knyttet til å produsere og gjennomføre de ulike ordningene og tjenestene selskapet leverer til sine kunder. De senere årene har det vært en økning i driftskostnader fra år til år på om lag 6 pst. Dette har hatt sammenheng med økt ressursbruk på veiledning og rådgivning til bedriftene som mottar støtte, og økte utgifter til digitalisering av selskapets ulike tjenester som på lengre sikt skal gi innsparing. Nedgangen i driftskostnader i 2020 har sammenheng med redusert aktivitet på flere områder som følge av koronapandemien. Samtidig har selskapet håndtert et doblet volum av lån og tilskudd i forhold til et normalår. Kostnadseffektiviteten i 2020 er derfor ikke direkte sammenlignbar med tidligere år.

Antall årsverk er i 2021 redusert fra 773 til 725. En del av denne reduksjonen skyldes midlertidige årsverk som har jobbet med tiltakspakker i 2020 og 2021.

De samlede bevilgningene til Innovasjon Norge i 2021 var 6,9 mrd. kroner, sammenlignet med 9,5 mrd. kroner i 2020. Totalt sett leverte Innovasjon Norge tjenester til næringslivet for 10,1 mrd. kroner (i form av finansiering, rådgivning, kompetanse, nettverk og profilering), mot 13,3 mrd. kroner i 2020. Når private investorer og andre går inn med kapital og egeninnsats i tillegg, viser Innovasjon Norges anslag at 31,5 mrd. kroner gikk til investeringer i næringslivet. Beløpet er på nivå med 2020 (32,8 mrd.), tilsvarende beløp i 2019 var 17,9 mrd. kroner.

Utviklingen i kostnadseffektiviteten måles årlig som forholdet mellom levert kroneverdi og kostnadene ved å levere dette (totale driftskostnader). Selskapets kostnadseffektivitet må ses i sammenheng med oppnådde effekter i næringslivet (formåleffektiviteten).

Beregning av kostnadseffektivitet for rådgivnings-, kompetanse-, nettverks- og profileringstjenester er metodisk krevende. Selskapet har fastsatt et internt mål om at utviklingen i selskapets samlede kostnadseffektivitet over rullerende fireårsperioder skal oppfylle de krav til effektivisering som staten selv setter i de årlige statsbudsjetter.

Kostnader per krone levert har blitt redusert fra 24,9 pst. i 2013 til 15,2 pst. i 2021. Det rullerende snittet for siste fireårsperiode er på 15,9 pst. i 2021. Her er det en klar sammenheng med de ekstraordinære kundeleveransene i 2020 og 2021 fra tiltakspakker, og tallene kan ikke sammenliknes direkte med årene før.

I statsbudsjettet for 2022 ble det som ledd i arbeidet med et mer effektivt og forenklet virkemiddelapparat, satt et effektiviseringsmål på totalt 100 mill. kroner for Innovasjon Norge. Kostnadsreduksjonene skal være varige og omfatter Innovasjon Norges samlede virksomhet og realiseres innen utgangen av 2024.

Oppsummering

Selv om det er usikkerhet knyttet til målingene av effekter og resultater, gir de overordnede resultatene fra mål- og resultatstyringssystemet indikasjon på at oppdraget fra Nærings- og fiskeridepartementet bidrar til positive resultater hos bedriftene som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Estimaten indikerer bl.a. at Innovasjon Norges oppdrag totalt sett bidrar til vekst i omsetning, verdiskaping, produktivitet og sysselsetting

i de bedriftene som mottar støtte. Samfunnsøkonomisk analyse AS, som gjennomfører målingene, skal sammen med Innovasjon Norge videreutvikle disse for å se hvor lenge påvist mervekst mellom Innovasjon Norges kunder og kontrollgruppen vedvarer. Som følge av indikasjoner fra effektanalysene på at kompetanseleveranser sammen med kapital gir bedre resultater for kundene, ønsker Innovasjon Norge i prinsippet å videreføre den økte innsatsen på oppfølging og rådgivning. Dette gjelder også internasjonaliseringstjenestene, som i stor grad består av kompetanse- og rådgivningstjenester. Koronapandemien har i 2020 og 2021 krevd at Innovasjon Norge har måttet endre til å levere flere av sine tjenester digitalt. Dette er en vridning som selskapet har videreført, også sett i lys av ny eksportstrategi og endret tilstedeværelse internasjonalt.

Prioriteringer 2023

Innovasjon Norge spiller en viktig rolle i omstillingen av norsk økonomi. Selskapet skal øke samlet verdiskaping gjennom å skape flere gode gründere og bidra til at Norge får flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

I 2023 skal Innovasjon Norge prioritere følgende:

- Mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft. Det skal være et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.
- Videreføre rollen som lyttepost og innovasjonspolitisk rådgiver for eiere og oppdragsgivere.
- Fortsette å bidra til å utvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet i samarbeid med de andre virkemiddelaktørene, se nærmere omtale i programkategori 17.20.
- Styrke innsatsen for et mer brukervennlig tilbud til kundene.
- Innsatsen på eksport og internasjonalisering, herunder oppfølging av nye oppdrag gjennom eksportreformen «*Hele Norge eksporterer*», som strategiske eksportfremmesatsinger, ordningen for messer og eksportframstøt og merkevareprogrammet «*Made in Norway*».
- Følge opp arbeidet med Grønn plattform og samarbeidet med Siva, Norges forskningsråd og Enova. Ordningen retter seg mot grønne

prosjekter innenfor alle tematiske områder, herunder grønn industri inkludert skog- og treforedling, havvind, grønn skipsfart og omstilling i verftene.

- Styrke innsatsen og koordinere det tverrgående arbeidet innenfor sirkulærøkonomi med utgangspunkt i virkemiddelaktørenes samarbeidsavtale om grønn vekst.
- Følge opp Horisont Europa-arbeidet i samarbeid med Norges forskningsråd.
- Følge opp arbeid med muligheter under InvestEU, COSME og IPCEI (Important Projects of Common European Interest).
- Bidra til å posisjonere norsk næringsliv inn mot markedsmuligheter som oppstår gjennom Europas grønne giv, og bidra til å følge opp industripartnerskapene med prioriterte land.
- Følge opp utnyttelse av lånerammer og utnyttelse av eventuelle nye muligheter for risikodeling under Horisont Europa/InvestEU.
- Styrke samarbeidet mellom Invest in Norway og Siva, for å støtte opp under Sivas nye oppgave som pådriver for tilrettelegging av industriotter.
- Aktiviteter som gir størst mulig effekt for næringslivet og videreutvikling av arbeidet med å bedre dokumentasjonen av måloppnåelse.
- Effektivisering og digitalisering av tjenestetilbudet.

Budsjettforslag

Lån og garantier

Rammen for den landsdekkende innovasjonslåneordningen foreslås satt til 3 mrd. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak XII, 1. Rammen inkluderer videreføring av den særskilte låneordningen for å finansiere bygging av miljøvennlige skip i nærskipsfart og fiskefartøy med inntil 400 mill. kroner og ordningen Grønne vekstlån som foreslås økt til inntil 900 mill. kroner. Økningen betyr at Innovasjon Norge kan tilby flere lån til grønne prosjekter. Full utnyttelse av øremerkingen på 900 mill. kroner forutsetter norsk deltakelse i EUs finansprogram InvestEU og avtaler om risikoavlastning mellom Innovasjon Norge og Det europeiske investeringsfondet (EIF). EU er forsinket i arbeidet med vilkår for Norges deltakelse i InvestEU. Det ventes at dette kan formaliseres mot slutten av 2022. Det maksimale utlånsvolumet for grønne vekstlån er begrenset til 300 mill. kroner i 2022 ettersom slike avtaler foreløpig ikke er implementert.

Rammen for Innovasjon Norges ordinære lavrisikolåneordning foreslås videreført på samme nivå som i 2022, med 2,5 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak XII, 2. Den ekstraordinære rammen som ble vedtatt for 2022 på 500 mill. kroner til lavrisikolån til Øst-Finnmark, foreslås ikke videreført i 2023.

Rammen for landsdekkende garantier foreslås videreført med 160 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Gjennom norsk deltakelse i EUs finansprogram InvestEU kan Innovasjon Norge inngå avtaler om ytterligere risikoavlastning med Det europeiske investeringsfondet (EIF), jf. omtale av InvestEU i kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer. Innovasjon Norge har tidligere år hatt avtaler som har gitt mulighet for høye låne- og garantirammer fordi EIF har delt risikoen.

Bestemmelsene i Lov om Innovasjon Norge § 9 sier at den enkelte oppdragsgiver er ansvarlig for at Innovasjon Norge kan ivareta forpliktelser knyttet til de låne- og garantiordningene som oppdragsgiveren har lagt til selskapet. I tråd med dette videreføres statens ansvar for forpliktelser knyttet til de låne- og garantiordningene som Innovasjon Norge forvalter på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Dekning av administrasjonskostnader

Det er som tidligere år lagt opp til at kostnadene ved å forvalte tilskuddsordningene, inklusiv IT-investeringer, som hovedregel belastes innenfor rammen av bevilgningene til de enkelte ordningene, mens kostnadene ved å forvalte låneordningene dekkes av ordningenes rentemargin. Selskaps basiskostnader dekkes gjennom en egen bevilgning på post 70. Det er fortsatt et potensial for å forbedre og effektivisere kundebehandlingen i Innovasjon Norge gjennom økt digitalisering.

Innovasjon Norges brukerbetalte tjenester er i hovedsak tilknyttet reiselivsvirksomheten, næringslivsprofilering (delegasjoner og fellesstands) og internasjonal markedsrådgivning.

Videre utvikling av det næringsrettede virkemiddelapparatet

Det vises til omtalen i programkategori 17.20 som omtaler videre utviklingen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Her er det også en omtale av områdegjennomgangen.

Som ledd i arbeidet for effektivisering og forenkling i virkemiddelapparatet er det fastsatt et effektiviseringsmål på totalt 100 mill. kroner for Innovasjon Norge i perioden mellom 2022 og 2024, jf. Innst. 8 S (2021–2022), Prop. 1 S (2021–2022) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022). 25 mill. kroner av det totale målet skal realiseres i løpet av 2022. I 2023 fases det inn ytterligere 25 mill. kroner fordelt på flere bevilgninger på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett til Innovasjon Norge. Resterende 50 mill. kroner skal realiseres i 2024.

Post 50 Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger

Posten inneholder tilskudd til gründere og næringsliv og vil være hovedposten for å nå Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

For 2023 foreslås en samlet bevilgning på 798,65 mill. kroner.

Posten finansierer landsdekkende etablerertilskudd, ordninger for entreprenørskap, innovasjonskontrakter og avsetning til tapsfond knyttet til landsdekkende innovasjonslån, grønne vekstlån og den landsdekkende garantiordningen. Ordningene skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeuntaket (GBER) for støtte som er forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9 og artikkel 17–22, 25–31, 36–49, 53 og 54.

Det foreslås å sette rammen for landsdekkende innovasjonslån til 3 mrd. kroner i 2023 og å videreføre rammen for landsdekkende garantier på 160 mill. kroner. Innovasjon Norge skal selv påse at avsetning til tapsfond for låne- og garantiordningene er på riktig nivå, innenfor rammen av bevilgningen. Nødvendig tapsavsetning til skipsfinansieringslåneordningen forutsettes dekket av tidligere bevilgede midler til tapsavsetning for denne ordningen som ikke er bundet opp i tilsagn ved utgangen av 2022.

Samlet bevilgning på posten er foreslått redusert i forhold til tidligere år. Innenfor posten skal ordninger og programmer rettet mot gründere og etablerere opprettholdes på tilsvarende nivå som i 2022.

Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagn om innovasjonskontrakter fra tidligere år som ikke er utbetalt innen utgangen av 2022, jf. tilsagnsfullmakten på posten. Det foreslås at tilsagnsfullmakten for innovasjonskontrakter på 400 mill. kroner videreføres i 2023, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

I forbindelse med strategi for innovasjon og næringsutvikling på Svalbard fra 2019 ble det avsatt 2 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med å mobilisere og støtte gode prosjekter på Svalbard, etter modell av distrikts- og regionalpolitiske virkemidler. Prosjektene skulle understøtte de svalbardpolitiske målene. Det ble anført at Innovasjon Norge skal synliggjøre mulighetene som finnes innenfor eksisterende virkemidler til å utnytte Svalbards potensial som testarena for bærekraftige løsninger og arktisk teknologi. Det foreslås videreført en øremerking på 2,1 mill. kroner til tiltaket i 2023.

I 2023 etableres Bionova som en enhet under Innovasjon Norge. Formålet skal være todelt. Bionova skal være et verktøy for:

- å nå Norges klimamål for 2030 og målet om å være et lavutslippssamfunn i 2050 gjennom å bidra til reduserte klimagassutslipp og økte karbonopptak og -lagring
- verdiskaping gjennom overgang til en mer sirkulær bioøkonomi basert på fornybare biologiske ressurser fra land og hav

I forbindelse med etableringen er Innovasjon Norges bioøkonomiordning innlemmet i Bionovas virkemiddelportefølje. Midlene til ordningen er fra 2023 foreslått overført fra Nærings- og fiskeridepartementets og Kommunal- og distriktsdepartementets til Landbruks- og matdepartementets budsjett. Bioøkonomiordningen legges i sin helhet til Bionova med utgangspunkt i de aktiviteter, mål, målgrupper og forpliktelser ordningen har hatt tidligere år. Ordningen skal fortsatt legge grunnlag for økt verdiskaping i biobaserte næringer gjennom en markedsorientert og bærekraftig utnyttning av bioressursene. Dette inkluderer bl.a. også fortsatt arbeid med teknologi og grønne løsninger i fiskeri- og havbruksnæringen og oppfølging av felles handlingsplan for bioøkonomi sammen med Forskningsrådet og Siva.

Post 70 Basiskostnader

Formålet med bevilgningen er å sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som en samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndigheter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og bedriftenes utfordringer og rammebetingelser. Innovasjon Norge skal bruke sin kompetanse til å gi bedrifter i Norge og norske bedrifter i utlandet

et godt og effektivt tilbud som bidrar til å oppfylle selskapets mål. Innovasjon Norges kostnader til administrasjon og gjennomføring skal dekkes av den enkelte oppdragsgiver med unntak av selskapets basiskostnader og kostnader spesifisert i budsjettforslaget for 2023. Basiskostnadene omfatter:

- direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne ved utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- honorar til styret og valgkomiteen
- en grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er knyttet til særskilte oppdrag
- styringsdialog med eierne
- innspill til nasjonal og regional politikutføring
- deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

For 2023 foreslås en bevilgning på 169,5 mill. kroner.

Post 71 Innovative næringsmiljøer, kan overføres

Innovasjon Norge skal prioritere bruken av bevilgningen slik at selskapet i størst mulig grad bidrar til å nå delmål 3 om flere innovative næringsmiljøer.

Posten skal i hovedsak finansiere nettverks- og klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters. Programmet finansieres sammen med midler fra Kommunal- og distriktsdepartementet. Videre skal posten finansiere andre samhandlingsvirkemidler.

Det foreslås en bevilgning på 115,5 mill. kroner for 2023.

Post 74 Reiseliv, profilering og kompetanse, kan overføres

Innovasjon Norge skal prioritere bruken av midlene som stilles til disposisjon for selskapet, slik at de i størst mulig grad bidrar til å nå delmålene om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Det foreslås en bevilgning på 541,5 mill. kroner i 2023.

Reiseliv

Det foreslås 184 mill. kroner til Innovasjon Norges ordinære arbeid med å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører. Det kanaliseres dessuten andre midler (lån og tilskudd) til reiselivsnæringen fra Innovasjon Norges øvrige ordinære ordninger. Innovasjon Norges midler til reiselivsformål skal styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører gjennom hele året.

Innovasjon Norge har en viktig rolle i å tilrettelegge for at norsk reiseliv kan fortsette å utvikle seg i en mer bærekraftig retning slik at Norge har et konkurransekraftig reiselivstilbud i framtiden. I dette arbeidet står utvikling av et bredere og mer lønnsomt produkttilbud i norsk reiseliv sentralt. Et mer mangfoldig tilbud kan føre til at flere reiser gjennomføres utenom hovedsesong, og til at hver turist benytter seg av flere tilbud og blir lenger i Norge. Innovasjon Norge tilbyr ulike tjenester som bidrar til utvikling i reiselivsnæringen, bl.a. merkeordningen for bærekraftige reisemål, bedriftsnettverk, kurs og andre utviklingsprosjekter.

Strategisk markedsføring av Norge som reisemål er viktig for at norsk reiseliv skal nå fram i et konkurranseutsatt internasjonalt marked. Det er også et virkemiddel for å spre besøksstrømmene til Norge over tid og sted, samt å skape synlighet overfor lønnsomme kundesegmenter.

Ordningen med kompetansetilbud i reiselivet skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeunntaket (GBER) for støtte som er forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9 og artikkel 14, 21, 22, 25–31, 36–49, 53 og 54.

Rådgivning- og kompetansetjenester for eksport og internasjonalisering

Det foreslås å sette av 357,5 mill. kroner til Innovasjon Norges kompetansetjenester og annen profilering i 2023. Midlene skal finansiere selskapets kompetansetiltak overfor næringslivet inklusiv en stor del av Innovasjon Norges internasjonale virksomhet og programmer for eksport og internasjonalisering. Av midlene skal minst 17 mill. kroner disponeres til mobiliseringsmidler knyttet til EU-programmene InvestEU, COSME, Horisont Europa og IPCEI. Hovedformålet med Innovasjon Norges mobilisering er å sikre at norske bedrifter får mest mulig igjen for Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, og at norske aktører får

god utnyttelse av rammeprogrammene for forskning og innovasjon.

At norske selskaper lykkes i internasjonale markeder er svært viktig for utvikling av lønnsomme arbeidsplasser i Norge, og for å understøtte en verdiskapende og positiv omstilling av norsk næringsliv.

Midlene skal benyttes til å forvalte ordningen for messer og eksportframstøt, og det nye merkevareprogrammet «*Made in Norway*».

Innovasjon Norge skal videreføre sin rolle som kontaktpunkt for Enterprise Europe Network (EEN) i 2023. Innovasjon Norge skal ivareta det viktige breddetilbudet med generelle eksporttjenester og tilby eksportutviklingstjenester til bedrifter som har forutsetning for å lykkes internasjonalt.

Innovasjon Norges arbeid på eksport- og internasjonaliseringsområdet må ses i sammenheng med de strategiske eksportfremmesatsingene foreslått av Nasjonalt eksportråd.

Øremerkingen på 10 mill. kroner til Invest in Norway foreslås videreført i 2023. I tillegg foreslås øremerkingen på 3 mill. kroner til Invest in Norways arbeid med å legge til rette for investeringer i databasert verdiskaping og datasentre i Norge videreført. Innovasjon Norge prioriterer selv midler til funksjonen utover dette.

Post 75 Grønn plattform, kan nyttes under post 50, 71 og 76

Det vises til nærmere beskrivelse av Grønn plattform i omtalen av programkategori 17.20 Forskning og innovasjon. Bevilgningen på Innovasjon Norges budsjett skal bidra til å nå selskapets delmål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer. Grønn plattform foreslås videreført med en bevilgning på 207,9 mill. kroner over Innovasjon Norges budsjett i 2023. Det foreslås å sette av 92,5 mill. kroner til en ny utlysning i 2023, hvorav 83 mill. kroner av dette øremerkes innenfor bevilgningen på kap. 2421, post 76. Resten av bevilgningen på posten benyttes til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2021 og 2022. Midlene skal også dekke Innovasjon Norges administrasjons- og gjennomføringskostnader knyttet til Grønn plattform. For å sikre finansiering gjennom tre år til prosjektene som har fått og vil få tilsagn om støtte gjennom utlysningene i 2021, 2022 og 2023, foreslås det i tillegg en tilsagnsfullmakt på 420 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 76 Miljøteknologi, kan overføres

Innovasjon Norges miljøteknologiordning skal bidra til å oppfylle delmål 2 om flere vekstkraftige bedrifter. Målgruppen for ordningen er bedrifter i hele landet som skal sette i gang pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Prosjektene skal være bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektene.

Innovasjon Norge har en tett dialog med andre aktører innenfor miljøteknologiområdet for å bygge kompetanse og nettverk. Ordningen skal innrettes i tråd med betingelsene i det alminnelige gruppeunntaket (GBER) for støtte som er forenlig med EØS-avtalen, jf. GBER artikkel 1–9 og artikkel 21, 22, 25–30 og 36–49.

For 2023 foreslås det en bevilgning på 400,85 mill. kroner. Midlene kan også anvendes til prosjekter under Grønn plattform. Av årets bevilgning til miljøteknologiordningen øremerkes det 83 mill. kroner til Grønn plattform, jf. omtale under post 75 over.

Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagn gitt innenfor rammen av tilsagnsfullmakten fra tidligere år som ikke er utbetalt innen utgangen av 2022. Det foreslås at tilsagnsfullmakten under ordningen reduseres med 120 mill. kroner til 630 mill. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med ordningen har vært å dekke deler av administrasjonskostnadene i enkelte av de dis-

triktsrettede såkornfondene og på den måten redusere kostnadene for de private investorene. Støtten skulle bidra til å opprettholde regionale forvaltermiljøer med kompetanse innen såkorninvesteringer. I 2023 vil de siste distriktsrettede fondene være avviklet. På bakgrunn av dette er ikke foreslått bevilgning for 2023.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

For å finansiere egen utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med en rentesats som tilsvarende rente på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling og låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a. budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i lånerammene. Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansiering av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskaps- og rapporteringsmessig adskilt.

Tabell 5.22 viser Innovasjon Norges utlånsportefølje fordelt på ulike typer ordninger ved utgangen av 2021 og per 30. juni 2022.

Tabell 5.22 Innovasjon Norges utlånsportefølje

Låneordning	(i mill. kr)	
	Per 31. desember 2021	Per 30. juni 2022
<i>Innovasjonslåneordningen:</i>		
Landsdekkende innovasjonslån	3 378,3	3 430,6
Lån til skip i nærskipfart og fiskefartøy	21,8	21,4
Distriktsrettede risikolån	1 250,4	1 237,2
Landsdekkende innovasjonslån med risikoavlastning fra European Investment Fund	889,8	856,1
Distriktsrettede risikolån med risikoavlastning fra European Investment Fund	187,9	194,3
Sum innovasjonslåneordningen	5 728,2	5 739,6
<i>Lavrisikolåneordningen:</i>		
Ordinære lavrisikolån inklusiv gamle grunnfinansieringslån	3 463,1	3 395,6
Grunnfinansieringslån til fiskeriformål	6 024,8	5 792,2
Lavrisikolån til landbruksformål	4 049,2	3 905,5
Lån til landbruksformål gitt før 2001	70,9	60,5
Sum lavrisikolåneordningen	13 608,0	13 153,8
Sum utlån	19 336,2	18 893,4

De sentrale låneordningene til Innovasjon Norge er lavrisikolån og innovasjonslån.

Innovasjonslån

Innovasjonslåneordningen skal bidra til å nå delmålene om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Denne kategorien lån omfatter distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån, hvor sistnevnte inngår i Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.

Den landsdekkende innovasjonslåneordningen omfatter ansvarlige lån, gjeldsbrevlån og pantelån. Risikoprofilen bestemmes av størrelsen på tapsfond og ordningens tilhørende bevilgning til tapsavsetninger. Det foreslås at innovasjonslåneordningens utlånsramme settes til 3 mrd. kroner for 2023, inkludert 400 mill. kroner til låneordning for skip i nærskipfart og fiskefartøy og 900 mill. kroner til grønne vekstlån.

Tapsfondet skal dekke bokførte tap som følge av konstaterte tap og endringer i spesifiserte tapsnedskrivninger og ha dekning for påregnelige slike tap i lånenes løpetid. Innovasjon Norge har

ansvar for å fylle opp tapsfondet for landsdekkende innovasjonslån med midler fra bevilgningen på post 50 slik at det til enhver tid gjenspeiler den reelle risikoen i porteføljen. Dersom tapsfondet avviker negativt fra vurdert risiko med mer enn 10 prosentpoeng, skal tapsfondet fylles opp inntil avviket er innenfor denne grensen. Norsk deltakelse i EUs finansprogram InvestEU muliggjør avtaler om risikoavlastning med det europeiske investeringsfondet (EIF).

Lavrisikolån

Lavrisikolåneordningen skal primært bidra til å nå delmålet om flere vekstkraftige bedrifter, men kan også bidra til delmålet om flere gode gründere.

Det foreslås at rammen for nye ordinære lavrisikolån videreføres på samme nivå i 2023 som i 2022, dvs. med 2,5 mrd. kroner. Den midlertidige utvidede lånerammen på 500 mill. kroner for 2022 til nye utlån forbeholdt bedrifter i Øst-Finnmark som følge av krigen i Ukraina foreslås ikke videreført i 2023. Administrasjonskostnadene knyttet til ordningen skal dekkes av rentemarginen.

Budsjettforslag

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlån for samtlige lånetyper under innovasjons- og lavrisikolåneordningene. Bevilgningen dekker også refinansiering av tidligere opptatte

innlån. Det foreslås en total innlånsbevilgning på 65,2 mrd. kroner for 2023. Anslaget på brutto innlånsvolum er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	27 119	5 000	
70	Låneprovisjoner	67 553	75 000	73 000
90	Avdrag på utestående fordringer	69 290 000	60 800 000	63 300 000
92	Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag	78 988	20 000	38 000
	Sum kap. 5325	69 463 660	60 900 000	63 411 000

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 50 ble økt med 208,4 mill. kroner
- ny post 52 Tilbakeføring fra kondemneringsordning for skip ble bevilget med 53,4 mill. kroner
- post 70 ble redusert med 2,6 mill. kroner

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Det ble i budsjettproposisjonen for 2022 lagt opp til at ordningen med tilbakeføring av bevilgede midler opphører fra og med 2022. Det foreslås dermed ikke bevilgning for 2023.

Post 70 Låneprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen. Det foreslås en bevilgning på 73 mill. kroner for 2023 som provisjon for innlåne i 2022. Anslaget er usikkert, og

regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlåne Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 63,3 mrd. kroner for 2023. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Post 92 Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag

Som ett av tiltakene i møte med koronapandemien ble det våren 2020 opprettet en låneordning for pakkereisearrangører med en ramme på 1,5 mrd. kroner. Det ble gitt tilsagn for om lag 260 mill. kroner. Det foreslås en avdragsbevilgning på 38 mill. kroner i 2022. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
80	Renter på lån fra statskassen	41 243	190 000	675 000
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	22 367	21 000	22 000
82	Låneordning for pakkereisearrangører – renter	5 003	2 400	3 600
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	91 097	100 000	100 000
	Sum kap. 5625	159 710	313 400	800 600

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S (2021–2022) og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 81 ble økt med 17,5 mill. kroner
- post 85 ble økt med 64 mill. kroner

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Innovasjon Norge foretar innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarende renten på statspapirer med samme løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 675 mill. kroner for 2023, basert på en antakelse om langt høyere rentenivå i 2023 enn i inneværende år. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under innovasjonslåneordningen følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Netto-

beløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2022 med utbetaling i 2023 foreslås budsjettet med 22 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Post 82 Låneordning for pakkereisearrangører – renter

Det ble opprettet en særskilt låneordning for pakkereisearrangører i 2020 som følge av koronapandemien. Det foreslås en rentebevilgning på 3,6 mill. kroner fra ordningen i 2023.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Lavrisikolåneordningen skal drives på kommersielle vilkår. Innovasjon Norge bør ha tilsvarende minstekrav og bevaringsbuffer som private banker. Alt overskudd skal tilbakeføres staten så lenge målet om egenkapitaldekning på 10,5 pst. er nådd. Det anslås et resultat for ordningen på om lag 100 mill. kroner for regnskapsåret 2022. På dette grunnlag foreslås en bevilgning på 100 mill. kroner for 2023. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Kap. 2426 Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd	38 163	38 950	11 600
71	Tilskudd til testfasiliteter	148 500	207 100	188 300
72	Risikokapital			35 000
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	155 000		70 000
95	Kapitalinnskudd			65 000
	Sum kap. 2426	341 663	246 050	369 900

Om Siva

Siva – Selskapet for industrivekst SF – tilrettelegger for nyskaping gjennom å bygge, eie og utvikle infrastruktur for innovasjon i hele landet. Siva har et særlig ansvar for å fremme vekstkraft i distriktene.

Siva er et statsforetak eid av Nærings- og fiskeridepartementet, og mottar tilskudd fra eierdepartementet og fylkeskommunene. Selskapet er lokalisert i Trondheim og hadde 54 ansatte per 31. desember 2021.

Sivas hovedmål er å utløse lønnsom næringsutvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer. Siva arbeider innenfor eiendom og innovasjon, og det er knyttet egne delmål til hvert av disse områdene.

Eiendomsvirksomheten

Siva skal gjennom sine eiendomsinvesteringer senke barrierer for etablering der markeds mekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekt.

Sivas eiendomsinvesteringer skal være tilpasset næringslivets behov og bidra til å utvikle nye og umodne næringer eller bedrifter med behov for omstilling og vekst. En forutsetning for Sivas investeringer er svak tilgang på privat kapital.

Eiendomsvirksomheten er samlet i det heleide datterselskapet Siva Eiendom Holding AS. Siva Eiendom Holding AS skiller seg fra andre eiendomsselskap ved at formålet er å bidra til innovasjon og næringsutvikling, samtidig som selskapet drives kommersielt og har krav til avkastning. Sivas investeringer skal alltid utløse privat kapital. Siva Eiendom Holding AS var ved utgangen av 2021 hel- eller deleier i en eiendomsportefølje som

består av 99 bygg på til sammen 5420 000 m² og med 632 leietakere.

Innovasjonsvirksomheten

Sivas innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk.

Innovasjonsvirksomheten omfatter eierskap i innovasjonsselskaper, Næringshageprogrammet og Inkubasjonsprogrammet, Katapultordningen, samt samarbeid med Innovasjon Norge og Forskningsrådet om klyngeprogrammet. Fra 2020 ble oppdragsgiveransvaret for Næringshageprogrammet og Inkubasjonsprogrammet overført til fylkeskommunene, se omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Siva var ved utgangen av 2021 medeier i 73 små og store innovasjonsselskaper (næringshager, forskningsparker, kunskapsparker osv.). Innovasjonsselskapene er pådrivere for nyskaping i sine miljøer og regioner. Målet med Sivas eierskap er å legge til rette for at selskapene utnytter sitt potensial best mulig i arbeidet med utvikling av bedrifter, og å bidra til koordinering av aktører og videreutvikling av en infrastruktur for vekst og nyskaping i næringslivet i hele landet.

Katapultordningen skal bidra til etablering av nasjonale flerbrukssentre for testing, pilotering, simulering og visualisering, for å gi raskere industriell vekst og utvikling i Norge. Ordningen kan gi støtte til utstyrsinvesteringer og kompetanse- og tjenesteutvikling. Siva har ansvaret for ordningen sammen med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Sentrene skal ha tett samarbeid med FoU-miljøer og tilby utstyr, fasiliteter og kom-

petanse innenfor muliggjørende teknologier til bedrifter over hele landet. Formålet er å gjøre veien fra konseptstadiet til markedsintroduksjon enklere.

I statsbudsjettet for 2022 ble det bevilget 40 mill. kroner ekstra til Siva på kap. 2426, post 71, øremerket tilskudd til testfasiliteter i distriktene. Formålet med ordningen er å gjøre testfasiliteter og industrikompetanse mer tilgjengelig for næringslivet i hele Norge.

Resultater 2021

Sivas mål- og resultatstyringssystem består av styringsindikatorer som er inndelt i effektindikatorer og resultatindikatorer. Effektindikatorer skal vise langsiktige virkninger på et overordnet nivå, mens resultatindikatorer skal vise direkte og mer kortsiktige virkninger av selskapets virksomhet.

Eiendomsvirksomheten

Langsiktige virkninger (effektindikatorer)

Indikatoren *omsetningsvekst hos leietakere* omfatter bare leietakere lokalisert i «enbrugerbygg» realisert gjennom Sivas medvirkning. I disse byggene har Siva som regel 100 pst. eierskap, som i 2021 omfattet ni leietakere i enbrugerbygg. Samlet sett viser de nyeste tallene fra undersøkelsen at bedriftene fra 2016 til 2020 hadde en gjennomsnittlig omsetningsvekst på 62 pst. og en gjennomsnittlig vekst på 6 pst. fra 2019 til 2020. Tre bedrifter hadde i 2020 negativ omsetningsutvikling, men kun en av disse hadde negativt årsresultat. Samlet hadde bedriftene som inngår i denne målingen, en omsetning på 2,63 mrd. kroner i 2020. Dette er en økning på 138 mill. kroner fra 2019. Bedriftene representerer mange ulike bransjer og har stor variasjon i omsetningsutvikling.

Indikatoren *avkastning på eiendomsinvesteringene* måles som Siva Eiendom Holdings egenkapitalrentabilitet før skatt, eksklusiv Koksa Eiendom AS. Det forventes at avkastningen over en femårsperiode minimum skal tilsvare fem års rullerende snitt av tiårs statsobligasjonsrenter, med et risikopåslag på 2,0 prosentpoeng. Årets beregninger viser en gjennomsnittlig avkastning på 11,46 pst. de siste fem år, sett opp mot kravet på 3,52 pst.

Det følger av metoden for avkastningsberegning at økt markedsverdi på eiendommene ikke blir tatt med når avkastningen skal beregnes. Bakgrunnen for dette er mangel på et annenhåndsmarked for denne typen bygg. Siva opplyser derfor om at det foreligger betydelige merverdier i

eiendomsporteføljen som ikke er hensyntatt i avkastningsberegningen.

Årets avkastningsberegning viser en avkastning for 2021 på 29 pst. Avkastningen for 2021 er høy sammenlignet med de fem siste årene. Dette skyldes finansinntekter etter konvertering av aksjer i Marineholmen Forskningspark AS til aksjer i GC Rieber Eiendom AS, som utløste en realisasjon av verdistigning i Marineholmen.

Kortsiktige virkninger (resultatindikatorer)

Utleiegraden i Sivas eiendomsportefølje var 91 pst. i 2021, en økning på 3 pst. fra 2020. Hovedtyngden av ledige lokaler er knyttet til eiendommer i Årdal, Målselv og Halden. Siva har i liten grad opplevd avgang av leietakere i 2021.

Totalt investeringsbeløp for 2021 var på 218 mill. kroner. Blant prosjektene Siva investerte i var Krux Oppdal Innovasjonssenter, Vitux på Andenes og Unitech-senteret på Bømlø. I tillegg har Siva solgt seg ut av noen prosjekter for å frigjøre kapital til nye investeringer.

Innovasjonsvirksomheten

Katapultordningen ble opprettet i 2017. Siva samarbeider med Innovasjon Norge og Forskningsrådet om utvikling og drift av ordningen. Det er utnevnt til sammen fem katapultsentre med bredt nasjonalt nedslagsfelt

Totalt 639 enkeltbedrifter har benyttet seg av tjenestetilbudet under ordningen og 349 bedrifter har deltatt i flerbedriftsprosjekter. Siva jobber aktivt med mobilisering av bedrifter til Katapultprosjekter gjennom næringshager og inkubatorer.

Det er blitt igangsatt en følgeevaluering av Katapultordningen som gjennomføres av Menon. Basert på data som har kommet gjennom kartlegging av casestudier tyder evalueringen på at brukerbedrifter i stor grad oppnår økt innovasjonsevne som følge av katapultprosjekt.

Kundetilfredshetsundersøkelsen indikerer videre at brukerbedriftene er godt fornøyde med kompetansetilgangen og -nivået i katapultsentrene. I undersøkelsen svarte 88 pst. av respondentene at de kan tenke seg å bruke katapultsentret igjen, og 85 pst. vil anbefale det til noen andre.

EFTAs overvåkingsorgan, ESA, har undersøkt om Katapultordningen er innrettet i tråd med statsstøtteregelverket. ESAs vurdering fra desember 2021 var at det meste av investeringsstøtten tildelt sentrene, totalt om lag 200 mill. kroner, var å anse som ulovlig støtte. ESA anbefalte at norske

myndigheter setter i gang en prosess med frivillig tilbakebetaling av støtten.

ESA anser at denne støtten ikke er i tråd med statsstøttereguleringen fordi investeringene er gjort i form av leasingavtaler som ikke medfører kjøpsforpliktelse ved utgangen av leasingperioden. ESA mener at dette ikke kan regnes som investeringer og kvalifisere for støtte under artiklene i det alminnelige gruppeunntaket.

Departementet mener det foreløpig ikke er grunnlag for å konkludere med at støtten er i strid med statsstøttereguleringen og har derfor valgt å ikke følge ESAs anbefaling om frivillig tilbakebetaling av støtten. ESA besluttet 7. september 2022 i henhold til sine foreløpige vurderinger å innlede en formell granskning av støtten til Katapultordningen. Granskningen vil gi norske myndigheter anledning til å belyse saken nærmere og få den grundigere vurdert.

I 2022 ble bevilgningen til ordningen økt med 40 mill. kroner øremerket testfasiliteter i distriktene. Formålet er å gjøre testfasiliteter og industrikompetanse mer tilgjengelig for næringslivet i hele Norge. Siva gjennomfører nå et pilotprosjekt hvor det vil etableres 3–5 distriktskatapulter (noder) som kobles tett opp mot de nasjonale katapultsentrene. En slik node skal gjøre relevante testfasiliteter og industrikompetanse tilgjengelige for SMB-segmentet i sitt geografiske nedslagsfelt. I tillegg skal noden bidra til å forsterke og videreutvikle den nasjonale katapultsatsingen.

Koksa Eiendom AS

Siva inngikk i slutten av desember 2016 avtale om et samlet salg av gjenværende eiendeler i Koksa Eiendom AS på Fornebu i Bærum.

Koksa Eiendom avga ved salget garantier overfor kjøper som trappes gradvis ned fram til januar 2024. Etter utløp av garantiperioden vil det bli en avregning som vil innebære en mindre innbetaling til staten.

Økonomiske resultater

Konsernresultatet for Siva i 2021 viser et overskudd etter skatt og minoritetsinteresser på 520 mill. kroner, mot 84 mill. kroner i 2020. Driftsresultatet var i 2021 på 97,2 mill. kroner, mot 37,9 mill. kroner i 2020. Årsresultatet for morselskapet viser et overskudd på 2,21 mill. kroner i 2021, mot et resultat på 24,65 mill. kroner i 2020.

Prioriteringer 2023

Sivas virkemidler skal legge til rette for lønnsom næringsutvikling i hele landet. Selskapet skal fokusere innsatsen på aktiviteter som gjennom dokumenterte resultater bidrar til å nå selskapets hovedmål.

Det skal være et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Siva skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft.

Siva skal følge opp arbeidet med Grønn plattform i samarbeid med Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Samarbeidet skal også omfatte Enova. Ordningen retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder, herunder grønn industri inkludert skog- og treforedling, havvind, grønn skipsfart og omstilling i verftene. Det vises til nærmere omtale av Grønn plattform i omtalen av programkategori 17.20.

Siva skal styrke innsatsen og koordinere det tverrgående arbeidet innenfor sirkulærøkonomi med utgangspunkt i virkemiddelaktørenes samarbeidsavtale om grønn vekst.

For å følge opp områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet ble det i tilleggsproposisjonen fra regjeringen varslet at behandlingen av de endringene av Sivas virksomhet som ble foreslått i revidert budsjett for 2021 skulle avvente nærmere vurderinger av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Regjeringen har igangsatt dette arbeidet og har en ambisjon om at bedriftene skal oppleve å ha én vei inn til virkemiddelaktørene. Det må vurderes hvordan regjeringens ambisjon kan gjennomføres mest mulig effektivt, herunder organisering av ansvar for ordninger og programmer. Siva skal fortsette å bidra til å utvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet i samarbeid med de andre virkemiddelaktørene (se nærmere omtale i programkategori 17.20).

I 2023 skal Siva prioritere arbeid med Katapultordningen, inkludert oppfølging av den nye ordningen med testfasiliteter i distriktene som skal gjøre industrikompetanse mer tilgjengelig for næringslivet i hele Norge. Siva skal sikre at ordningene forvaltes i tråd med statsstøttereguleringen.

Sivas eiendomsvirksomhet kan bidra til utviklingen av grønn industri i Norge. Regjeringen

foreslår at det settes av 5 mill. kroner til arbeid med tilrettelegging av industritomter, inkludert koordinering av relevante aktører. Det er et mål å redusere tiden det tar å kartlegge potensialet i en tomt. Et godt samarbeid med Invest in Norway under Innovasjon Norge vil være hensiktsmessig. Dersom Siva selv skal investere skal det skje innenfor rammene som gjelder for selskapets som eiendomsvirksomhet. Den konkrete innretningen av dette arbeidet må vurderes opp mot statsstøtte-regelverket.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd

Det foreslås en bevilgning på 11,6 mill. kroner for 2023. Forslaget innebærer en ettårig reduksjon i bevilgningen i 2023 på 33,5 mill. kroner som følge av at Siva har hatt et mindreforbruk knyttet til midler bevilget i forbindelse med Prop. 117 S, jf. Innst. 360 S (2019–2020). Det forutsettes at Siva benytter disse midlene i 2023 i stedet for ordinært tilskudd. Bevilgningen skal sammen med Sivas tilgjengelige likviditet dekke de kostnadene som i mindre grad varierer med oppdragsmengden fra staten og fylkeskommunene. Dette er kostnader relatert til lokaler, regnskap og revisjon, fysisk og digital infrastruktur, styrehonorarer, lønn til administrerende direktør og ledelse, styringsdialog med eier, samarbeid med andre virkemiddelaktører og rapportering til styret og oppdragsgivere. I tillegg skal bevilgningen dekke oppfølging av eierskapet i innovasjonsselskaper og klyngeprogrammet, og til å delta i nasjonal politikktutforming og utviklingsprosesser regionalt.

Bevilgningen er i tillegg foreslått økt med 5 mill. kroner i 2023 som skal benyttes til å ivareta Sivas nye oppgave med tilrettelegging av industritomter.

Post 71 Tilskudd til testfasiliteter

Det foreslås en bevilgning på 188,3 mill. kroner til Katapultordningen og grønn plattform.

Tilskuddet skal benyttes til å støtte investeringer i forbindelse med testfasiliteter som flere bedrifter og eventuelt FoU-aktører kan benytte på deling. Tilskuddet skal dekke supplerende investeringer til allerede utnevnte katapultsentre og kostnader knyttet til ordningens andel av administrasjon og drift. Tilskuddet skal dekke supplerende investeringer til allerede utnevnte katapultsentre og deler av kostnader knyttet til administrasjon og drift av sentrene.

Av bevilgningen foreslås det benyttet 40 mill. kroner til å videreføre ordningen med testfasiliteter i distriktene som ble etablert i 2022.

Det vises til nærmere beskrivelse av Grønn plattform i omtalen av programkategori 17.20. Grønn plattform er foreslått videreført med en bevilgning på 40 mill. kroner over Siva sitt budsjett i 2023. Innenfor denne rammen skal 25 mill. kroner benyttes til de treårige prosjektene som fikk tilsagn i 2022. Regjeringen foreslår at 15 mill. kroner settes av til en ny utlysning i 2023. For å sikre finansiering gjennom tre år til prosjektene som har fått og vil få tilsagn om støtte gjennom utlysningene i 2022 og 2023, foreslås det i tillegg en tilsagnsfullmakt på 55 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII.

Post 72 Risikokapital

Eiendomsvirksomheten i Siva foreslås styrket med 100 mill. kroner i egenkapital i 2023, hvorav 35 mill. kroner tilført post 72 som risikokapital og 65 mill. kroner tilført på post 95 som egenkapital. Det vises til omtale under post 95 nedenfor. Mandatet og risikoen i Sivas eiendomsinvesteringer tilsier at ikke all kapital som bevilges til formålet, kan behandles som en formuesomplussing i kapitalregnskapet. Forutsetningen for at investeringer skal behandles som formuesomplussing er en forventning om avkastning tilsvarende alternative plasseringer. For å ta høyde for dette budsjetteres 35 pst. av egenkapitalen som risikokapital og føres som ordinær utgift over streken. Det vises til nærmere beskrivelse av prinsipper og praksis for budsjettering av lånetransaksjoner i *Gul bok*. Grønne industri- og eiendomsprosjekter skal prioriteres gjennom denne styrkingen.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

Siva kan foreta innlån i statskassen for å finansiere sin eiendomsvirksomhet innenfor en låneramme fastsatt til 700 mill. kroner. Siva velger selv løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på lånene blir satt lik renten på statspapir med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang Siva tar opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Lånerammen har vært fullt utnyttet de siste årene. 70 mill. kroner har forfall i 2023. Det foreslås en bevilgning på 70 mill. kroner basert på en antagelse om at Siva vil refinansiere lån som forfaller i 2023.

Post 95 Kapitalinnskudd

Det vises til omtale under post 72. Det foreslås en bevilgning på 65 mill. kroner i egenkapital for

2023. Grønne industri- og eiendomsprosjekter forutsettes prioritert gjennom denne styrkingen.

Kap. 5326 Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Låne- og garantiprovisjoner	7 000	7 000	7 000
90	Avdrag på utestående fordringer	155 000		70 000
	Sum kap. 5326	162 000	7 000	77 000

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Selskapet betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. av årlig gjennomsnittlig saldo på innlånsporteføljen til statskassen og en garantiprovisjon på 0,6 pst. av samme beregningsgrunnlag. Sistnevnte skal kompensere for mulig subsidieffekt ved låneopptak i statskassen, jf. EØS-avtalens regelverk for statsstøtte. Provisjonene innbetales etterskuddsvis,

dvs. at innbetalingen i 2023 gjelder påløpt provisjon for 2022. Låne- og garantiprovisjon budsjetteres med 7 mill. kroner, dvs. basert på full utnyttelse av lånerammen i hele 2022.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Det foreslås en bevilgning på 70 mill. kroner for 2023. Det vises til omtale under kap. 2426, post 90.

Kap. 5613 Renter fra Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
80	Renter	18 848	11 700	11 700
	Sum kap. 5613	18 848	11 700	11 700

Post 80 Renter

Siva foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selskapet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på tilsva-

rende statspapir. Det foreslås bevilget 11,7 mill. kroner i renter fra Sivas låneopptak i statskassen for 2023. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2023.

Programkategori 17.30 Markedsadgang og eksport

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
940	Internasjonaliseringstiltak	28 769	22 560	61 900	174,4
941	Eksportstrategirådet	2 594	76 850		-100,0
2429	Eksportkredittordningen	6 224 744	6 000 000	6 000 000	0,0
2460	Eksportfinansiering Norge	2 536 500	3 126 900	1 097 786	-64,9
	Sum kategori 17.30	8 792 607	9 226 310	7 159 686	-22,4

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	10 388	201 710	112 986	-44,0
50–89	Overføringer til andre	148 657	24 600	46 700	89,8
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	8 623 562	9 000 000	7 000 000	-22,2
	Sum kategori 17.30	8 782 607	9 226 310	7 159 686	-22,4

Inntekter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3940	Internasjonaliseringstiltak			4 500	100,0
5329	Eksportkredittordningen	11 846 296	9 925 000	8 820 000	-11,1
5460	Eksportfinansiering Norge	1 347 714	14 000	14 000	0,0
5614	Renter under Eksportfinansiering Norge		95 000	197 000	107,4
5629	Renter fra eksportkredittordningen	901 353	890 000	830 000	-6,7
	Sum kategori 17.30	14 095 363	10 924 000	9 865 500	-9,7

Departementets arbeid med markedsadgang og eksport skal legge til rette for at bedrifter skal lykkes i internasjonale markeder. Dette gjøres gjennom å inngå frihandelsavtaler, følge opp løpende handelspolitiske spørsmål bilateralt mot andre lands myndigheter, arbeide for norske interesser i

Verdens handelsorganisasjon (WTO), fremme EØS-avtalen og bidra til videreutvikling av det indre marked. I tillegg legges det til rette for fremme av norsk næringsliv i utlandet og eksportfinansierings-ordninger på like vilkår som andre lands ordninger.

Utvikling i norsk eksport

Tabell 5.23 Norsk eksport i 2021

	Verdi, mrd. kroner	Volumendring, pst.	Prisendring, pst.
Varer, herav:	1 368	5,0	69,0
– råolje og naturgass	862	2,8	137,5
– tradisjonelle varer	493	6,7	13,1
Tjenester, herav:	353	3,7	3,6
– utenriks sjøfart, bruttofrakter	116	8,7	9,2
– finans- og forretningstjenester	94	5,7	1,5
Totalt	1 722	4,7	49,5

Kilde: Nasjonalregnskapet, SSB

Fremme frihandel og sikre forutsigbar markedsadgang i viktige markeder

Multilateralt handelsregelverk

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for å følge opp WTO-prosesser som berører norsk

næringsliv og medvirke til at hensynet til norsk verdiskaping blir ivaretatt. Dette omfatter bl.a. handelstiltak som gjennomføres under WTO-regelverket, da saker hvor norske selskaper ilegges straffetoll potensielt kan få store konsekvenser for norsk næringsliv.

Frihandelsavtaler

Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet med Norges bilaterale frihandelsavtaler. Norge har sammen med medlemsstatene i Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) inngått 30 frihandelsavtaler med i alt 41 land. Norge inngår frihandelsavtaler for å sikre norske bedrifter best mulig markedsad-

Boks 5.7 Eksport av sjømat

Norge eksporterte 3,1 mill. tonn sjømat for 120,7 mrd. kroner i 2021. Verdien fra havbruk utgjorde 71 pst., mens volumet fra havbruk utgjorde 44 pst. av den totale sjømateksporten i 2021. Sjømatnæringen har vært i rask vekst de siste årene, og de siste ti årene har eksportverdien mer enn doblet seg.

Sjømatnæringen er en global næring. Den norske sjømaten sendes til over 140 land. EU er det viktigste markedet, og i 2021 utgjorde verdien av sjømateksporten til EU 69 mrd. kroner, tilsvarende 58 pst. av den norske sjømateksporten målt i verdi. I tillegg til land i EU er USA, Storbritannia, Kina og Japan de største markedene for norsk sjømat. Sjømatnæringen er nærmere omtalt i Programkategori 17.10.

Boks 5.8 Maritim næring

Maritim næring er av natur internasjonal med skip og rigger som opererer over hele verden. I 2020 sto maritim næring for en eksport på om lag 141 mrd. kroner, ifølge foreløpige beregninger i nasjonalregnskapet utført av SSB for Nærings- og fiskeridepartementet. De viktigste eksportmarkedene for norske maritime selskaper er Storbritannia, EU, USA, Brasil, Kina, Japan, Sør-Korea og Singapore.

gang hos viktige handelspartnere. Det er også viktig å sikre at rammebetingelsene for norsk næringsliv i utenlandske markeder er minst like gode som for konkurrenter i EU og andre land. Avtalene framforhandles primært sammen med de øvrige EFTA-statene, men forhandlingene mellom Norge og Kina skjer bilateralt.

Siden 1. januar 2021 har ikke lenger EØS-avtalen regulert handelen mellom Norge og Storbritannia. En frihandelsavtale med Storbritannia ble sluttført i juni 2021, og trådte i kraft 1. september 2022. Frihandelsavtalen mellom EFTA og Indonesia trådte i kraft 1. november 2021. Det pågår forhandlinger om en bilateral avtale med Kina, og gjennom EFTA om avtaler med India, Kosovo, Malaysia, Moldova, Thailand og Vietnam. EFTA og Mercosur¹ ble enige om utkast til en frihandelsavtale i august 2019. Juridisk og teknisk gjennomgang av avtaleteksten pågår.

Departementet jobber med å reforhandle flere av EFTA-frihandelsavtaler, herunder med Chile og Den sørafrikanske tollunion (SACU²).

Markedsadgang for sjømat

Sjømat er en av Norges viktigste eksportvarer, og god markedsadgang er avgjørende for at den norske sjømatnæringen skal lykkes i internasjonale markeder. Nærings- og fiskeridepartementet arbeider for at norsk sjømat skal møte konkurransedyktige tollbetingelser og lave handelsbarrierer i eksportmarkedene.

Norge møter toll til hovedmarkedet EU for en rekke viktige sjømatprodukter. Norge og EU startet i 2022 forhandlinger om nye EØS-midler og parallelle forhandlinger om markedsadgang for sjømat. Det ventes at forhandlingene vil pågå i 2023, og Nærings- og fiskeridepartementet vil prioritere dette arbeidet i 2023.

Mattilsynet og departementet bruker betydelige ressurser på å sikre markedsadgang for sjømat til land utenfor EU der vi ikke har felles veterinært regelverk. Storbritannia innfører helsesertifikater og veterinær grensekontroll ved utgangen av 2023. Arbeidet med nødvendige forberedelser for å sikre smidig sjømathandel med Storbritannia vil prioriteres. Mattilsynet har ansvaret for å utstede helsesertifikater som sjømatnæringen er helt avhengig av for å kunne eksportere til en lang rekke markeder utenfor EØS området. I 2021 ble

det utstedt 71 402 eksportattester for sjømatprodukter. Krav fra Storbritannia vil kunne bidra til at antallet helsesertifikater øker til anslagsvis 85 000. Det er viktig at Mattilsynet setter av tilstrekkelige ressurser til å effektivisere sertifikatutstedelsen. Overgang til digitalisering er påbegynt og arbeidet videreføres i 2023. Se også omtale under programkategori 17.10.

Videre vil Nærings- og fiskeridepartementet prioritere arbeid knyttet til markedsadgang for norsk sjømat til Kina. Markedsadgang til Kina har vært utfordrende over flere år, og norsk sjømatnæring opplever en mer usikker markedsadgangssituasjon til dette viktige vekstmarkedet. Nærings- og fiskeridepartementet vil fortsette pågående arbeid for å løse opp markedsadgangsutfordringer for prioriterte produkter til enkeltmarkeder, og bidra i norske myndigheters håndtering av uforutsette og plutselige utfordringer i enkeltmarkeder.

Tettere samarbeid med Europa

EØS og indre marked

EU er Norges viktigste handelspartner. Gjennom EØS-avtalen er Norge integrert i EUs indre marked. Et velfungerende indre marked er viktig for norsk verdiskaping. EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelighet for varer, tjenester, personer og kapital åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene og bidrar til vekst, sysselsetting og konkurransevne. Et felles regelverk skaper forutsigbarhet og likeverdige konkurransevilkår for alle som opererer i det indre marked.

Nærings- og fiskeridepartementet forvalter en stor portefølje av EU/EØS-saker. Grønn omstilling og digitalisering er overordnede mål for EU. Derfor lanserte EU i desember 2019 sin Grønne giv som inkluderer den omfattende Fit for 55-pakken. Fit for 55-pakken inneholder en rekke forslag til nye og endringer i eksisterende rettsakter som skal bidra til at EU når disse målene. Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å følge opp de ulike prosessene knyttet til Grønn giv som er relevante for norsk næringsliv slik at norske interesser blir ivaretatt på best mulig måte. Særlig viktig blir arbeidet med et strategisk industripartner-skap med EU, som blir en del av det EU omtaler som EU-Norway Green Alliance.

Departementet administrerer også flere ordninger som har som mål å bidra til å fjerne ulovlige restriksjoner i det indre marked og motvirke etablering av nye handelshindringer. Dette omfatter bl.a. EØS-høringsloven, varekontaktpunktet og EØS-problemløsningsnettverket SOLVIT.

¹ Mercado Común del Sur – et frihandelssamarbeid mellom Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay.

² Southern African Customs Union – tollunion mellom Botswana, Lesotho, Namibia, Sør-Afrika og Swaziland.

Nærings- og fiskeridepartementet legger stor vekt på å påvirke regelverksutviklingen i EU på et tidlig tidspunkt i tråd med norske interesser. Samtidig arbeider departementet med å innlemme nytt EØS-relevant regelverk i EØS-avtalen, for å sikre like vilkår for norsk næringsliv. F.eks. er EØS-regelverket svært viktig for skipsfarten og sjømatnæringen.

Fremme av norsk næringslivs interesser internasjonalt

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å fremme norsk næringsliv i utlandet gjennom bl.a. bilateral myndighetsdialog og næringslivsdelegasjoner. Sentrale virkemidler³ er bl.a. Innovasjon Norges eksport- og internasjonaliseringarbeid, Norges Sjømatråd innenfor sjømatområdet og eksportfinansiering fra Eksportfinansiering Norge.

Departementet er ansvarlig for næringslivsdelegasjoner ved statsbesøk og offisielle besøk, både til utlandet og ved innkommende besøk. Målet er at bedriftene som deltar, skal dra nytte av profileringen som representantene fra det offisielle Norge skaper. Departementet har også ansvar for det næringspolitiske samarbeidet innenfor regionale fora som bl.a. Nordisk Ministerråd.

Ansvarlig næringsliv er en del av dialogen med myndigheter og næringsliv ved politiske besøk i utlandet og i økonomiske kommisjoner. Norske myndigheter forventer at norske selskap kjenner til og etterlever FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Her ligger det en klar forventning om at selskaper utfører aktsomhetsvurderinger for å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø.

Departementet er ansvarlig for norsk deltakelse på verdensutstillinger organisert av det internasjonale utstillingsbyrå (BIE). Eventuell norsk deltakelse tar utgangspunkt i norske næringslivsinteresser.

Regjeringen har igangsatt eksportreformen «Hele Norge eksporterer» for å nå målet om å øke eksporten utenom olje- og gass med 50 pst. innen 2030 med formål å utvikle bredden i norsk økonomi for å bidra til grønn omstilling og økt verdiskaping. Gjennom «Hele Norge eksporterer» vil myndighetene, næringslivet og virkemiddelapparatet forene krefter for å gjøre offensive framstøt i utlandet. Som en del av eksportreformen har

regjeringen etablert en ny modell for arbeidet med større strategiske eksportfremmesatsinger. Ansvar for å analysere, prioritere og beslutte strategiske eksportfremmesatsinger flyttes fra Eksportstrategirådet til Nærings- og fiskeridepartementet og Eksportstrategirådet avvikles i løpet av høsten 2022. Denne endringen gir mulighet for mer overordnet styring av midler, samordning med andre departementer og bedre involvering og styring av virkemiddelaktørene. Videre vil det bidra til at eksportfremmearbeidet ses i sammenheng med øvrig næringspolitikk, som Grønt industriløft, arbeidet med å forenkle virkemiddelapparatet og etableringen av industripartnerskapsavtaler med viktige samarbeidsland.

Næringslivet har i lengre tid bedt om å bli koblet tettere på det offentlige eksportfremmearbeidet. For å sørge for medvirkning og medfinansiering fra næringslivet er det opprettet et Nasjonalt eksportråd bestående av representanter for næringslivet og partene i arbeidslivet, som både skal gi innspill til større eksportfremmesatsinger og gi regjeringen råd om strategisk innretning på eksportarbeidet. Det er også etablert et sekretariat for Nasjonalt eksportråd, bestående av representanter fra partene i arbeidslivet og relevante departementer. Nasjonalt eksportråd er et samarbeid mellom departementene og partene i arbeidslivet. Det er besluttet at de to første strategiske eksportfremmesatsingene blir havvind og mer og grønnere maritim eksport.

Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet med «Team Norway» sammen med Utenriksdepartementet og Olje- og energidepartementet. Team Norway er et samarbeid mellom ulike offentlige og private aktører som jobber for å fremme norsk næringsliv i utlandet. Formålet er å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi gjennom informasjonsutveksling, samordning og koordinert innsats.

Norges sjømatråd AS

Norges sjømatråd AS er et virkemiddel for å fremme eksport av norsk sjømat til utlandet. Selskapet har en global tilstedeværelse med sjømatutsendinger i 13 land. Selskapet bidrar med markeds kampanjer, strategisk omdømmebygging, bistand til profilering for enkeltbedrifter og beredskap for håndtering av eventuelle negative presesaker om norsk sjømat. Selskapet bistår departementet i saker som knytter seg til markedsadgang. Selskapet drifter også et register over alle norske sjømateksportører.

³ En samlet oversikt over regjeringens virkemidler for fremme av norsk eksport og internasjonalisering finnes i regjeringens eksportstrategi «Verda som marknad».

Norges sjømatråd AS er et statsaksjeselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet. Mandatet for selskapet er hjemlet i fiskeeksportloven med tilhørende forskrifter. Selskapets inntekter kommer hovedsakelig fra en markedsavgift for all eksportert sjømat, samt en årsavgift for alle eksportører. I 2021 utgjorde markedsavgiften og årsavgiften henholdsvis 458 og 7,6 mill. kroner av totale inntekter på 466 mill. kroner.

Målet med eierskapet er å maksimere eksportverdien på norsk sjømat. Selskapet samarbeider med sjømatnæringen for å nå dette målet, bl.a. gjennom å ha markedsgrupper for de viktigste artene som eksporteres. Selskapet jobber systematisk for å analysere resultatene av egne markeds kampanjer. Resultatene av disse analysene viser at selskapet bidrar til økt verdiskaping for norsk sjømatnæring.

Det offentlige tilbudet av eksportfinansiering

Langsiktig eksportfinansiering

Det norske statlige tilbudet av langsiktig eksportfinansiering består av lån fra eksportkredittordningen og eksportgarantier.

Eksportfinansieringsordningene er regulert av internasjonalt regelverk. Norge deltar i arbeidet med å videreutvikle det internasjonale regelverket om eksportfinansiering i OECD. Formålet med arbeidet er at norske eksportører skal ha like konkurransevilkår som konkurrentene og unngå eksportsubsidiekonkurranse mellom land. I dag reguleres offentlig langsiktig eksportfinansiering i den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Avtaleverket består av en generell hovedavtale og sektoravtaler for skip, fly, tog, atomkraftverk og fornybar energi. Avtalene regulerer minimumspriser (renter og garantipremier), maksimal løpetid, nedbetalingsandel m.m. og anbefalinger om håndtering av antikorrupsjon, bærekraftig långivning, miljø og sosiale spørsmål.

Staten tilbyr eksportfinansiering for at norske eksportører skal ha tilgang til like gode konkurransevilkår som eksportører i andre land med et tilsvarende eksportfinansieringstilbud. Lån og garantier som innvilges, skal være et supplement til kommersiell finansiering av eksportkontrakter. Ordningene er viktige virkemidler for å øke norsk verdiskapende eksport.

En vesentlig del av de eksisterende låne- og garantiporteføljene er knyttet opp mot olje, gass og maritime næringer. Markedssituasjonen innenfor disse næringene medfører mye oppfølging av

utestående lån og garantier hvor låntaker er eller kan komme i økonomiske vanskeligheter. Nye saker er i stor grad innenfor andre næringer som havvind, sjømat og skip som ikke er relatert til olje og gass, noe som bidrar til å diversifisere porteføljene. For å støtte opp under grønn omstilling og økt eksport, har regjeringen i 2022 utvidet eksportkredittordningen og alminnelig garantiordning slik at det kan gis lån og garantier til eksportrettede investeringer og klimavennlige investeringer som har eksportpotensial. Det er også åpnet for finansiering av bunnfaste vindkraftprosjekter til havs, på lik linje med flytende vindkraftprosjekter. Det vises til omtale under kap. 2429 Eksportkredittordningen og eksportgarantier under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge.

Fram til 30. juni 2021 ble eksportkredittordningen forvaltet av Eksportkreditt Norge AS, mens garantiordningene ble forvaltet av Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK). Eksportkreditt Norge AS og GIEK ble 1. juli 2021 slått sammen til Eksportfinansiering Norge (Eksfin).

I forbindelse med virksomhetsoverdragelsene fra GIEK og Eksportkreditt Norge AS ble eiendeler, rettigheter, forpliktelser, kontrakter og låneavtaler m.m. overført til Eksfin. GIEK ble avvirket i siste kvartal 2021, og Eksportkreditt Norge AS vil etter planen avvirkles i 2022.

Prioriteringer 2023

Nærings- og fiskeridepartementet vil:

- Følge opp eksportreformen «Hele Norge eksporterer», herunder utvikle strategiske eksportsatsinger for utvalgte sektorer.
- Utløse lønnsomme prosjekter gjennom virkemiddelapparatet som bidrar til grønn omstilling og økt eksport.
- Opprettholde trykket på å fremme frihandel og forutsigbar markedsadgang for norsk næringsliv.
- Videreutvikle strategiske industripartnerskap med EU og andre sentrale land, bl.a. Tyskland og Sverige.
- Påvirke prosesser og regelverksutvikling i EU, herunder tilknyttet Europas grønne giv som har betydning for norsk næringsliv og norske strategiske eksportområder, og tilrettelegge for at næringslivet kan nyttiggjøre seg av EUs programmer.
- Sikre stabil, god og konkurransedyktig markedsadgang for norsk sjømat i eksisterende og prioriterte nye markeder, herunder forbedringer i tollregimet for sjømat til EU og forberedelser til innføring av veterinær grensekontroll i Storbritannia.

Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 794	10 960	15 200
70	Eksportfremmetiltak		10 000	46 700
73	Støtte ved kapitalvareeksport	20 975	1 600	
	Sum kap. 940	28 769	22 560	61 900

Vedrørende 2022:

Ved Stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 77 S og Innst. 463 S (2021–2022):

- post 21 ble økt med 4 mill. kroner
- post 70 ble økt med 35,65 mill. kroner

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Nærings- og fiskeridepartementet stiller årlig midler til disposisjon for næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, strategiske prosjekter for internasjonalisering og til eventuell norsk deltakelse på verdensutstillinger. Målet er å bidra til å samordne og styrke den samlede og langsiktige offentlige innsatsen for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet. Næringslivet har særlig behov for drahjelp og støtte fra myndighetene i nye og viktige vekstmarkeder. Dette skal være et supplement til den ordinære virksomheten til virkemiddelapparatet, i markeder og innenfor sektorer der norsk næringslivs langsiktige muligheter er spesielt framtrepende. Det er særlig behov for tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profileerings- og døråpningseffekten i forbindelse med gjennomføringen av politiske besøk og statsbesøk.

Bevilgningen skal også dekke kostnader ved behov for utredninger og utgifter i forbindelse med utarbeiding av strategiske eksportfremmesatsingene og til godtgjørelse til medlemmene i Nasjonalt Eksportråd, jf. omtale under kap. 940, post 70.

I 2021 ble midler avsatt til nærings- og profileeringsarbeid ved utenriksstasjonene. Ved tildelingen av midler ble det lagt vekt på prosjekter som er etterspurt av næringslivet og samordnet med andre deler av virkemiddelapparatet, for å under-

bygge satsingen på Team Norway. Koronapandemien førte også for 2021 til at mange av de planlagte prosjektene ble avlyst.

Arbeidet med å videreutvikle Team Norway-samarbeidet for å bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi gjennom å fremme norsk næringsliv i utlandet fortsetter. Verdensutstillingen Expo 2020 i Dubai ble gjennomført i perioden oktober 2021 til mars 2022.

Bevilgningen er foreslått styrket med 4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2022, og det foreslås en bevilgning på 15,2 mill. kroner i 2023.

Post 70 Eksportfremmetiltak

Som oppfølging av Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett 2022 er det etablert en ny modell for arbeidet med større strategiske eksportfremmesatsinger. Oppgaven med å analysere, prioritere og beslutte enkelte større eksportsatsinger er flyttet fra Eksportstrategirådet til Nærings- og fiskeridepartementet. Videre er det etablert et Nasjonalt eksportråd bestående av næringslivsrepresentanter og partene i arbeidslivet som skal gi innspill og råd til større eksportfremmesatsinger. Når beslutning om en eksportfremmesatsing foreligger, vil Nærings- og fiskeridepartementet gi et særskilt oppdrag til Innovasjon Norge om å gjennomføre satsingen, i tett samarbeid med de øvrige næringsrettede virkemiddelaktørene og utenriktjenesten. Midlene til eksportfremmetiltak skal benyttes til å gjennomføre disse strategiske eksportfremmesatsingene. Videre skal midlene brukes til å koble norske selskaper på markedsmuligheter som oppstår gjennom initiativer lansert i forbindelse med EUs grønne giv.

Det foreslås en bevilgning på 46,7 mill. kroner i 2023.

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Det vises til omtale under kap. 3940.

Kap. 3940 Internasjonaliseringstiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
71	Tilbakebetaling av støtte ved kapitalvareeksport			4 500
	Sum kap. 3940			4 500

Post 71 Tilbakebetaling av støtte ved kapitalvareeksport

Ordnningen med fastrentelån (CIRR-lån) til kjøpere av norske eksportvarer, den såkalte 108-ordningen, ble opprettet i 1978. Formålet med ordningen har vært å fremme norsk eksport. Dette ble gjort ved å tilby norske eksportører av kapitalvarer og arbeids- og tjenesteytelser et konkurransedyktig eksportkreditttilbud på like gode vilkår som offentlig støttede eksportkreditter i våre konkurrentland. Eksportfinans ASA forvalter fortsatt den resterende utestående porteføljen av CIRR-lån under 108-ordningen, som ikke dekkes under Eksportkredittordningen, jf. kap. 2429. Eksportfinans blir godtgjort for å forvalte ordningen gjennom marginer på utestående lån. Ordningens årsresultat framkommer som renteinntekter fratrukket

renteutgifter og forvaltningsgodtgjørelse, justert for oppgjør for eventuelle førtidige innfrielse av utlån. Ordningen går normalt med underskudd som belastes statsbudsjettet to år etter at de er påløpt. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse for den mellomværende perioden fram til utbetalingstidspunktet.

Saldoen til utestående utlån under 108-ordningen utgjorde 400 mill. kroner ved utgangen av 2021. Regnskapet for 108-ordningen for 2021 viste et overskudd på om lag 4,4 mill. kroner. Dette betyr at staten skal motta en innbetaling fra Eksportfinans i 2023. Overskuddet i 2021 skyldes positive oppgjør for førtidsinnfrielse av utlån og positive rentedifferanser. Rentegodtgjørelsen forventes å utgjøre om lag 0,1 mill. kroner. Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner i 2023.

Kap. 941 Eksportstrategirådet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
01	Driftsutgifter	2 594	20 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>		46 850	
70	Tilskudd til særskilte prosjekter		10 000	
	Sum kap. 941	2 594	76 850	

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble Eksportstrategirådet vedtatt avviklet. Videre ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 463 S og Prop. 77 S (2021–2022):

– post 01 ble redusert med 16,8 mill. kroner

- post 21 ble redusert med 46,85 mill. kroner
- post 70 redusert med 10 mill. kroner

Eksportstrategirådet ble opprettet 1. juli 2021. Formålet med etaten var å utløse potensialet for økt verdiskapende eksport som ligger i at næringslivet og virkemiddelapparatet sammen

beslutter, finansierer og gjennomfører felles strategiske eksportfremmesatsinger.

Resultater 2021

Etaten gjennomførte i løpet av høsten 2021 flere møter i ulike deler av landet og møtte lokalt

næringsliv, klynger, virkemiddelaktører og andre relevante aktører for å få innspill til arbeidet. Etaten igangsatte utviklingen av en første strategisk eksportfremmesatsing innen havvind og bidro med å utvikle indikatorer for å måle resultater av de prioriterte eksportfremmesatsingene.

Kap. 2429 Eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd til Eksportkreditt Norge AS	121 182		
90	Utlån	6 103 562	6 000 000	6 000 000
	Sum kap. 2429	6 224 744	6 000 000	6 000 000

Forvaltningen av eksportkredittordningen ble overført fra Eksportkreditt Norge AS til Eksportfinansiering Norge (Eksfin) med virkning fra 1. juli 2021, jf. omtale under kap. 2460.

Formålet med eksportkredittordningen er å øke norsk verdiskapende eksport. Dette gjøres primært ved å gi lån til kjøpere av norske kapitalvarer og tjenester. Lånene skal gis på betingelser som er på nivå med tilbud fra andre land som har tilsvarende ordninger. Lånene skal være et supplement til kommersiell finansiering. For å støtte opp under grønn omstilling og økt eksport har regjeringen i 2022 utvidet eksportkredittordningen og alminnelig garantiordning slik at det kan gis lån til eksportrettede investeringer og klimavennlige investeringer som har eksportpotensial. Eksportkredittordningen omfatter også et midlertidig tilbud om lån på markedsmessige vilkår ved kjøp av skip bygget ved verft i Norge til bruk i Norge. Ordningen varer ut 2023.

Under eksportkredittordningen kan det gis lån på CIRR-vilkår⁴ i henhold til OECDs *Arrangement on Officially Supported Export Credits (Arrangement)* eller lån på markedsmessige vilkår. Lånene står på statens balanse, og ordningen finansieres i sin helhet over statsbudsjettet. Det er lav kredittrisiko under eksportkredittordningen fordi alle lån skal være garantert enten gjennom garantiordninger forvaltet av Eksfin eller av bank i Norge eller i utlandet.

Eksportkredittordningen er rettighetsbasert. Det betyr at alle søknader som faller innenfor det

fastsatte regelverket, vil få tilbud om finansiering. Vilkårene reguleres bl.a. i den OECD-tilknyttede eksportfinansieringsavtalen og i regelverk for Eksfins ordninger. Det stilles krav til bl.a. ansvarlig virksomhet, miljø og antikorrupsjon.

Resultater 2021

Eksportkredittordningen per 31. desember 2021

I perioden 1. januar 2021-30. juni 2021 ble eksportkredittordningen forvaltet av det heleide statlige aksjeselskapet Eksportkreditt Norge AS. Eksportkreditt Norge AS er under avvikling. Fra og med 1. juli 2021 ble eksportkredittordningen forvaltet av Eksfin.

Ved utgangen av 2021 var utlånssaldoen under eksportkredittordningen 46,1 mrd. kroner fordelt på 178 lån. Utlånsporføljen har vært synkende de siste årene, noe som hovedsakelig skyldes at aktiviteten i petroleumsrelaterte næringer har gått betydelig ned sammenlignet med tidligere år.

⁴ CIRR (Commercial Interest Reference Rate) er minimumsrenten for offentlig støttede fastrentelån i henhold til «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Rentesatsen oppdateres månedlig. For fastsettelse av renten tas det utgangspunkt i statsobligasjonsrenten i den aktuelle valuta. CIRR-renten settes ett prosentpoeng høyere enn denne. 15. juli 2023 innføres det nye regler for CIRR. Hensikten med reformen er å harmonisere praksis mellom OECD-landene og å gjøre CIRR mer markedsnær. Fastrenten vil framover settes bl.a. ut fra hvor lang tid man ønsker å binde tilbudet. Hoveddelen av endringene gjelder for alle sektorer utenom finansiering av skip og fly.

Tabell 5.24 Nøkkeltall for eksportkredittordningen (2019–2021, i mill. kroner)

	2021	2020	2019
Utlånssaldo i mill. kroner	46 101	51 269	65 040
Antall utestående lån	178	184	217
Utlånssaldo i pst. fordelt på CIRR-lån/lån på markeds- messige vilkår	59/41	64/36	66/34
Antall mottatte søknader	171	308	282
Søknadsvolum i mill. kroner	65 856	98 881	128 218
Antall signerte låneavtaler	19	18	19
Verdi nye signerte låneavtaler i mill. kroner	8 200	3 000	7 900
Nye lån utbetalt i mill. kroner	6 076	5 617	11 360

Ved utgangen av 2021 var 73,7 pst. av utlånssaldoen i utenlandsk valuta. Eksfin garanterer for 73 pst. av utlånssaldoen, 13 pst. er garantert av norske banker og 14 pst. av utenlandske banker. Nye lån som har blitt innvilget de siste årene, har

først og fremst vært innenfor fornybar energi, fiskeri og havbruk og passasjerskip. Hovedtyngden av porteføljen er likevel fortsatt er innenfor olje og gass, jf. tabell. 5.25.

Tabell 5.25 Næringsfordeling i utlånsporteføljen under eksportkredittordningen per 31. desember 2021

	Olje og gass	Fornybar energi	Annen industri	Sum
Andel av total utlånssaldo i pst.	64	3	33	
Utlånssaldo i mill. kroner	29 431	1 521	15 148	46 100
– Herav skip og skipsutstyr	24 789	502	12 324	37 615

Eksfin har i 2021 fulgt opp utestående portefølje for å sikre statens samlede verdier på grunn av situasjonen i petroleumsrelaterte næringer. Ved utgangen av 2021 var 55 lån for til sammen 9,5 mrd. kroner innvilget avdragsutsettelse. Lånene er garantert, og det har ikke vært tap under ordningen.

For fastrentelån som innfris før tiden, fremmes krav om avbruddskostnader i henhold til låneavtalene. I misligholdssaker dekkes disse kravene av garantier fra private banker og finansinstitusjoner, men ikke av garantier utstedt under Eksfins ordninger. Derfor har enkelte restruktureringssaker resultert i krav under eksportkredittordningen som ikke er dekket av garantier. Ved utgangen av 2021 var disse kravene på i alt 120 mill. kroner.

Budsjettforslag

Post 90 Utlån

Posten gjelder anslag på nye utlån fra eksportkredittordningen. Alle lånesøknader som oppfyller kravene i regelverket for eksportkredittordningen, vil få tilbud om finansiering, jf. forslag til vedtak XII, 3.

For 2023 er utbetalinger anslått til 6 mrd. kroner. Fullmakt som Stortinget innvilget i 2022 til å overskride bevilgningen, men begrenset slik at samlede utbetalinger ikke overskrider 26 mrd. kroner, foreslås videreført, jf. forslag til vedtak IV, 3. Anslaget på bevilgningsbehovet i 2023 er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2023.

Kap. 5329 Eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Gebyrer m.m.	23 839	25 000	20 000
90	Avdrag på utestående fordringer	11 822 457	9 900 000	8 800 000
	Sum kap. 5329	11 846 296	9 925 000	8 820 000

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 90 ble økt med 4,7 mrd. kroner
- ny post 95 Tilbakeføring av innskutt egenkapital og likvidasjonsutbytte ble bevilget med 21,9 mill. kroner

Post 70 Gebyrer m.m.

Gebyrinntekter under eksportkredittordningen vil avhenge av forhold ved den enkelte låneavtale, antall lån og hvor mange lån som innfris før tiden. Gebyrnivået skal ikke avhenge av låntakers rentevalg.

Gebyrene fastsettes i tråd med markedspraksis for tilsvarende lån og varierer bl.a. med kompleksiteten i den enkelte låneavtale.

Det foreslås en bevilgning på 20 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2023.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

På posten føres avdrag på lån innvilget under eksportkredittordningen. Avdragene på lån under eksportkredittordningen følger fastsatte avdragsprofiler.

Det foreslås en bevilgning på 8,8 mrd. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2023.

Kap. 5629 Renter fra eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
80	Renter	901 353	890 000	830 000
	Sum kap. 5629	901 353	890 000	830 000

Vedrørende 2022:

- Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble post 80 økte med 90 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Post 80 Renter

Staten forventer renteinntekter fra eksisterende lån og lån som skal utbetales under eksportkredittordningen. Anslaget på forventede renteinntekter per år er avhengig av bl.a. utlånsvolum, avdragsutsettelse, valutakurs og renteutvikling nasjonalt og internasjonalt. Eksfin tilbyr lån både til fast og flytende rente. Faste renter gis i henhold til de såkalte CIRR-reglene i den OECD-tilknyttede avtalen som regulerer eksportfinansiering.

Det foreslås en bevilgning på 830 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring våren eller høsten 2023.

Kap. 2460 Eksportfinansiering Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
24	Driftsresultat		123 900	97 286
25	Forvaltning av midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina			500
51	Tilskudd til forvaltning av ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	6 500	3 000	
53	Tilskudd til forvaltning av risikoavlastningsordningen for garantier til Reisegarantifondet	10 000		
90	Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning	2 520 000	3 000 000	1 000 000
	Sum kap. 2460	2 536 500	3 126 900	1 097 786

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 5. mai 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 270 S og Prop. 78 S (2021–2022):

- ny post 25 Forvaltning av midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina ble bevilget med 5 mill. kroner.
- ny post 55 Tapsavsetning for midlertidig låneordning ifb. Krigen i Ukraina ble bevilget med 120 mill. kroner.

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendring, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 24 ble økt med 2,8 mill. kroner

Eksportfinansiering Norge (Eksfin)

Eksfin forvalter garantiordningene som tidligere ble forvaltet av Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og eksportkredittordningen som ble forvaltet av Eksportkreditt Norge AS. Eksfins formål er effektiv forvaltning av finansieringsordninger for verdiskapende eksport. De ulike ordningene omtales under. Samfunns målet er størst mulig verdiskapende eksport, og brukermålet er konkurransedyktige eksportører.

Boks 5.9 viser en oversikt over de ordinære ordningene. Eksfin forvalter også enkelte midlertidige garantiordninger med støtteelement og følger opp gjenstående forpliktelser under enkelte garantiordninger som er opphørt, jf. boks 5.10.

Eksfin forvalter eierskapet i et 100 pst. statlig eid holdingselskap, Støperigata Holding AS, jf. omtale i Innst. 401 S og Prop. 129 S (2016–2017). Selskapet har som formål å forvalte eierandeler som følger av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning.

Låne- og garantivirksomheten skal finne sted innenfor de rammer som settes av internasjonalt regelverk. Dette omfatter bl.a.:

- den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits»
- EØS-avtalens regler om offentlig støtte
- WTO-regelverket, særlig «The Agreement on Subsidies and Countervailing Measures»

Eksfin er også faglig rådgiver for departementet, bl.a. i utviklingen av internasjonalt regelverk om eksportfinansiering.

Eksfin er en forvaltningsbedrift med styre. Styret utnevnes av Nærings- og fiskeridepartementet og styret ansetter leder for virksomheten. Hovedkontoret ligger i Oslo og etaten er i ferd med å etablere regionkontor i Ålesund og Stavanger som skal åpnes innen oktober 2022. Etaten disponerte ved utgangen av 2021 130 årsverk.

Resultater 2021

Fram til 30. juni 2021 ble garantiordningene forvaltet av Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK), mens eksportkredittordningen ble forvaltet av Eksportkreditt Norge. Eksfin ble etablert 1. juli 2021. For rapportering om eksportkredittordningen vises det til kap. 2429.

Boks 5.9 Oversikt over ordinære ordninger

Eksportkredittordningen: Formålet med ordningen er å øke norsk verdiskapende eksport. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 2429.

Alminnelig garantiordning: Formålet med ordningen er å øke norsk verdiskapende eksport og norske investeringer i utlandet. Dette gjøres ved å avlaste risiko knyttet til eksporttransaksjoner, herunder avlastning av risiko for manglende tilbakebetaling av lån til kjøp av norske kapitalvarer og tjenester. I 2022 ble eksportkredittordningen og Alminnelig garantiordning utvidet slik at Eksfin også kan gi lån og garantier til klimavennlige investeringer som har eksportpotensiale, jf. omtale i programkategori 17.30.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen): Formålet med ordningen er å øke norsk verdiskapende eksport og norske investeringer i utviklingsland. Med utviklingsland menes land som er definert av OECD som lavere mellominntektsland, lavinntektsland og minst utviklede land. Under ordningen kan det tas høyere risiko

enn det som er akseptabelt under Alminnelig garantiordning. Det er et grunnfond tilknyttet ordningen.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøy og innretninger til havs (Byggelånsgarantiordningen): Formålet med ordningen er å øke aktivitet ved verft i Norge. Dette gjøres ved å avlaste risiko for manglende tilbakebetaling av lån til bygging av skip, fartøy og innretninger til havs, slik at verft kan oppnå byggelån på markedsmessige vilkår.

Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge (Skipsgarantiordningen): Formålet med ordningen er å øke aktivitet ved verft i Norge. Dette gjøres ved å avlaste risiko for manglende tilbakebetaling av lån til rederier i Norge, slik at rederiene oppnår finansiering på markedsmessige vilkår

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft (Kraftgarantiordningen): Formålet med ordningen er å medvirke til at kraftintensiv industri i Norge kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår.

Boks 5.10 Oversikt over midlertidige ordninger med støtteelement

Midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina har som formål at ellers lønnsomme bedrifter som har likviditetsmangel som følge av Russlands krigføring i Ukraina, får tilgang til likviditet og dermed kan tilpasse seg situasjonen. Garantiramme for ordningen er satt til 400 mill. kroner, og det er bevilget et tapsfond på 120 mill. kroner. Ordningen varer til 31. desember 2022.

Lånegarantiordningen hadde som formål å sikre delvis statsgaranterte lån til bedrifter som sto overfor en akutt likviditetsmangel. Ordningen var operativ fram til 30. juni 2022. Eksfin forvalter ordningen på vegne av Finansdepartementet.

Ordning for risikoavlastning av garantier stilt til Reise Garantifondet for små og mellomstore pakkereisearrangører har som formål å styrke små og mellomstore pakkereisearrangørers tilgang

til garantier, ved at staten tilbyr en midlertidig risikoavlastningsordning til finansforetak. Ordningen er operativ fram til 31. desember 2022.

Garantiordningen for luftfart hadde som formål å bidra til at flyselskapene kunne få tilgang til finansiering i markedet, og at norsk luftfart ble opprettholdt gjennom en økonomisk krevende periode. Ordningen var operativ fram til 30. juni 2021.

Garantiordningen for reforsikring av kredittforsikring hadde som formål å opprettholde et tilstrekkelig kredittforsikringstilbud for selskaper i Norge som selger sine varer og tjenester ved kredittsalg, gjennom å tilby risikoavlastning til kredittforsikringsselskapene. Ordningen dekket tap i kredittforsikringsselskapenes porteføljer opp til 20 mrd. kroner. Ordningen var operativ fram til 30. juni 2021.

Ved utgangen av 2021 var utestående garantier og bindende tilbud på til sammen 89,5 mrd. kroner og fordringer på til sammen 20,5 mrd. kroner. Nye lån og garantier har fra 2016 i hovedsak vært innenfor fornybar energi, sjømat og fastlandsindustrien. En vesentlig andel av den samlede eksponeringen er likevel fortsatt innenfor olje og gass, herunder offshoreoljeservice. Denne delen av porteføljen er tapsutsatt, selv om høyere aktivitetsnivå og økte energipriser i løpet av andre halvår 2021 gjorde at Eksfin vurderte situasjonen som mer positiv enn tidligere på kort og mellomlang sikt.

Det har vært et prioritert satsingsområde de siste årene å gjøre finansieringstilbudet som Eksfin har ansvar for kjent og tilgjengelig, særlig for nye brukergrupper og næringer. Det gjelder f.eks. små og mellomstore bedrifter. Etaten har startet måling av kjennskap hos relevante bedrifter og interessenter. Dette vil bli fulgt opp. Undersøkelser viser at kunder og interessenter er godt fornøyd med etatens arbeid. Disse undersøkelsene

og Eksfins egne vurderinger viser at det norske eksportfinansieringstilbudet er på nivå med tilsvarende tilbud i konkurranse-relevante land, og at eksportfinansieringstilbudet er et supplement til det private markedet. Eksfin viser også til at effektundersøkelser indikerer at tilbudet om garantier og lån er utløsende for ny eksport, og at det kan bidra til økt sysselsetting og verdiskaping. Det er imidlertid behov for å forbedre målingene for å kunne trekke robuste konklusjoner.

Etaten har etter sammenslåingen jobbet med effektivisering. Det er lagt opp til en innsparing på 60 mill. kroner f.o.m. 2023. Det er fortsatt er nødvendig å ha tett oppfølging av risikoen i porteføljen.

Garantiporteføljen per 31. desember

Utestående garantiansvar for alle ordninger var på 73,9 mrd. kroner ved utgangen av 2021 fordelt på 456 løpende garantier. I 2021 ble det utstedt 202 nye garantier for til sammen 14,7 mrd. kroner.

Tabell 5.26 Næringsfordelingen i porteføljen (alle garantiordninger)

	(i mill. kroner)			
Utestående garantiansvar	Olje og gass	Fornybar energi	Annen industri	Sum
Andel av sum utestående garantiansvar i pst	35	15	50	
Utestående garantiansvar i mill. kroner	25 663	11 113	37 119	73 895
– herav skip og skipsutstyr	23 291	1 997	16 471	41 759

Resultater for de enkelte garantiordningene

Tabell 5.27 Hovedtall for de ordinære ordningene ved utgangen av 2021

	(i mill. kroner)						
Ordning	Gjeldende søknader	Gjeldende tilbud	Utestående garantier	Forordninger	Bundet under rammen ³	Garanti-ramme	Utnyttelsesgrad
Alminnelig garantiordning ¹	28 872	14 852	66 879	20 098	101 829	145 000	70
U-landsordningen		120	371	33	524	3 150	17
Byggelånsgarantiordningen			599		599	7 000	9
Skipsgarantiordningen	33	427	1 741		2 168	10 000	22
Kraftgarantiordningen	192		4 363		4 363	20 000	22
Ordninger under avvikling ²				422			

¹ Under Alminnelig garantiordning er ubenyttet del av kontragarantiramme inkludert i tilbud om garantier.

² Ordninger under avvikling består av gammel alminnelig ordning og gamle særordninger.

³ Fra og med 2020 er fordringer inkludert i beregning av rammeutnyttelsen for ordningene.

Tabell 5.28 Årsresultat for garantiordningene for 2021

Ordning	Inntekter	Drifts- kostnader	Endringer i tapsavset- ning ¹		Overføring til/fra staten	Resultat 2021
Alminnelig garantiordning	1 238,9	225,4	-2 742,5			3 756,1
U-landsordningen	18,8	1,4	11,1			6,3
Byggelånsgarantiordningen	16,7	2,5	-7,6			21,8
Skipsgarantiordningen	34,2	3,5	-4,6		10	35,4
Kraftgarantiordningen	37,9	10	6,5		10	21,4
Ordninger under avvikling ²	2,2	0,1	-4,1		23	-16,8

¹ Netto endring avsetninger og nedskrivning fond. Negativ endring betyr at tapsavsetningene er redusert.

² Ordninger under avvikling består av gammel alminnelig ordning og gamle særordninger.

Garantiordninger som skal fremme norsk eksport

Nærings- og fiskeridepartementet mener at Eksfin i 2021 oppfylte målet om å bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og være et supplement til markedet. Garantier som utstedes under Alminnelig garantiordning og U-landsordningen, skal bidra til å nå dette målet.

Under Alminnelig garantiordning ble tapsavsetningene redusert med 2,7 mrd. kroner, og førte til et positivt resultat på 3,75 mrd. kroner.

Som følge av utfordringene innenfor offshorenæringen har Stortinget siden våren 2020 innvilget Eksfin fullmakt til å trekke opp lån fra statskassen til å dekke erstatningsutbetalinger. Det ble i 2020 anslått at fordringene ville kunne bygge seg opp til 38 mrd. kroner i 2027, og at om lag 30 pst. av fordringene ville kunne gjenvinnes. Det ble også vurdert at det var sannsynlig at det ville kunne bli tap under ordningen. Det er derfor bevilget 10 mrd. kroner til avsetning til eventuelle tap, jf. Innst. 360 S og Prop. 117 S (2019–2020). Det vil være behov for opptrekk av lån også i 2023, men det er stor usikkerhet om lånebehovet. Som følge av at noen misligholdssaker er avklart og mer positiv utvikling av markedssituasjonen enn tidligere antatt innenfor cruise og offshore oljeservice har Eksfin justert anslag på mulig gjenvinning av fordringer til 40 pst. og anslår at tap under ordningen ville kunne bli lavere enn tidligere antatt. Det er imidlertid fortsatt betydelig usikkerhet om utviklingen videre.

For å gi et bedre bilde av risikoen i porteføljen under Alminnelig garantiordning rapporterer Eksfin fra og med 2021 om «uventet tap». Uventet tap

er lite sannsynlige, men like fullt mulige tap, og kommer i tillegg til forventet tap. Forventet tap sier hvor stort tap garantisten forventer å få på engasjementene i porteføljen. Størrelsen på beregnet uventet tap avhenger bl.a. av hvordan engasjementene i porteføljen samvarierer og utvikler seg. Per 31. desember 2021 har Eksfin beregnet uventet tap til 4,9 mrd. kroner. Dette betyr at man i 99 av 100 år kan forvente at Eksfin ikke taper mer enn dette beløpet det kommende året.

Under U-landsordningen var 524 mill. kroner av rammen på 3,15 mrd. kroner bundet opp, dvs. mer 17 pst. Det ble mottatt en søknad og gitt ett tilbud under ordningen i 2021. Resultat under ordningen var på 6,3 mill. kroner. Det vurderes at likviditet og soliditet i ordningen er tilstrekkelig til at etaten kan dekke eventuelle erstatningsutbetalinger, og at ordningen vil gå i balanse på lang sikt.

Garantiordning for å medvirke til byggelån

Byggelånsgarantiordningen skal bidra til å nå målet om å medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår. Ved utgangen av 2021 var 599 mill. kroner av rammen på 7 mrd. kroner bundet. Det var et positivt resultat under ordningen på 21,8 mill. kroner. Eksfin vurderer at svake markedsforhold i skipsbyggingsmarkedet og pandemien har ført til at det viktige cruise-segmentet midlertidig har falt bort, og at dette har ført til en betydelig reduksjon i byggelån og utestående garantiansvar under ordningen. Næringen har pekt på at den har utfordringer med å få lån hos private banker, ettersom disse ikke ønsker eksponering mot skipsbyggingsmarkedet. Eksfin vurde-

rer at ordningen er kjent, brukervennlig og relevant. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer at ordningen vil gå i balanse på lang sikt.

Garantiordning for å medvirke til markedsmessig finansiering av skip

Ved utgangen av 2021 utgjorde samlet tilbud 427 mill. kroner og utestående garantier 1,74 mrd. kroner, dvs. 22 pst. av garantirammen på 10 mrd. kroner. Utnyttelsesgraden er bl.a. påvirket av at tilbudet har virket i kort tid, og at det tar lang tid fra rederiene starter prosjektering av skip til de er ferdig bygget og levert. Rederienes bruk av tilbudet må også vurderes i forhold til markedssituasjonen for maritim næring, som har vært svært krevende de siste årene.

Eksfin viser til at brukere og interessenter er godt fornøyd med tilbudet, og at de vurderer det som relevant. Eksfin vurderer at tilbudet er kjent hos norske redere, melder om at det er interesse for ordningen, og at etaten har mottatt flere relevante søknader og utstedt flere nye garantier. Da ordningen ble opprettet ble det bevilget 10 mill. kroner til å dekke utgifter til administrasjon av ordningen, fram til det ble bygget opp nok kapital i ordningen. I 2021 ble disse midlene tilbakeført til staten. Det vurderes at ordningen vil gå i balanse på lang sikt.

Garantiordning for å medvirke til langsiktige kraftavtaler

Kraftgarantiordningen skal medvirke til at langsiktige kraftavtaler inngås på forretningsmessige vilkår. Næringene som er omfattet av ordningen, er kjent med tilbudet og gir tilbakemelding om at kraftgarantiordningen styrker den kraftkrevende industriens muligheter til å inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår. Verken i 2020 eller i 2021 ble det mottatt nye søknader eller utstedt tilbud om garanti. Etaten melder likevel at det er interesse for ordningen, og at tilbudet er kjent. Kraftgarantiordningen er aktualisert i forbindelse med økte strømpriser vinteren 2022, og enkeltaktører har fremmet forslag for Nærings- og fiskeridepartementet om å utvide ordningen. Ved utgangen av 2021 var utestående garantiansvar 4,36 mrd. kroner. Av rammen på 20 mrd. kroner var dermed 22 pst. utnyttet. Resultat for ordningen var på 21,4 mill. kroner. Det vurderes at likviditet og soliditet i ordningen er tilstrekkelig til at etaten kan dekke eventuelle erstatningsutbetalinger, og at ordningen vil gå i balanse på lang sikt. Da ordningen ble opprettet ble det bevilget

Boks 5.11 Eksfins arbeid med å sikre statens samlede verdier

Eksfin har tett oppfølging av alle utestående garantier og forsøker å fange opp eventuelle misligholdssaker tidlig. Etaten har gode systemer, rutiner og kompetanse til å vurdere risikoen i den enkelte sak og i porteføljen. Eksfin deltar i finansiering av prosjektene på samme vilkår som bankene. Eventuelle tap fordeles på de ulike partene i henhold til partenes posisjoner og eksponering.

Eksfin har fullmakt til å erverve, forvalte og avhende aksjer og opsjoner som følge av misligholdssaker i porteføljen. Formålet er å minimere statens tap i misligholds- og gjenvinningssakene. Eierskapet skal være midlertidig. Det er staten som eier aksjer og opsjoner som Eksfin erverver i forbindelse med misligholdssaker. Eierandeler som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning forvaltes i holdingselskapet Støperigata Holding AS. I løpet av 2021 fikk Støperigata Holding en større eierpost i offshorerederiet Siem Offshore Inc. Denne ble solgt våren 2022, og midlene fra salget tilbakeføres til Alminnelig garantiordning. I midten av august 2022 hadde Eksfin eierposter i til sammen fire selskaper, hvorav eierposten på om lag 17,6 pst. i Seadrill er den største. Holdingselskapet skal være midlertidig og avvikles når markedssituasjonen bedres.

10 mill. kroner til å dekke utgifter til administrasjon av ordningen, fram til det ble bygget opp nok kapital i ordningen. I 2021 ble disse midlene tilbakeført til staten. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer måloppnåelse for kraftgarantiordningen som tilfredsstillende.

Midlertidige ordninger med støtteelement

Nærings- og fiskeridepartementet vurderer at Eksfin hadde god forvaltning av de midlertidige koronaordningene som etaten hadde ansvar for. Under lånegarantiordningen som Eksfin forvalter på vegne av Finansdepartementet, var 11,4 mrd. kroner av rammen på 50 mrd. kroner bundet ved utgangen av året, og Eksfin betalte 121 mill. kroner i erstatninger. Under kredittforsikringsordningen har staten re-forsikret kredittsalg for 135 mrd. kroner i 2021 og totalt 354 mrd. kroner siden opp-

start av ordningen. Premieinntekter fra ordningen utgjorde 127 mill. kroner i 2021 og 259 mill. kroner i perioden, mens erstatningsutbetalinger utgjorde 51 mill. kroner ved utgangen av 2021. I løpet av året ble tapsfondet på 1,62 mrd. kroner redusert til 405 mill. kroner.

Under luftgarantiordningen var om lag 5 mrd. kroner av rammen på 6 mrd. kroner bundet. Eksfin hadde ved utgangen av 2021 eksponering mot tre flyselskap. Ved behandlingen av Innst. 233 S og Prop. 79 S (2020–2021) vedtok Stortinget at staten kunne delta i et hybridlån og obligasjonslån knyttet til rekonstruksjon av Norwegian Air Shuttle ASA. Stortinget ga samtidig regjeringen en salgsfullmakt på lånene. Ansvar for forvaltning av disse lånene ble i juli 2022 overført til Eksfin, mens Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å vurdere og å gjennomføre eventuelle salg av lånene.

Ved utgangen av året utgjorde garantiansvaret 73 mill. kroner, noe som er en liten andel av totale reisegarantier som er stilt til Reise Garantifondet. I 2021 ble det inntektsført 88 000 kroner i garanti-premier under ordningen, mens det ikke ble meldt erstatningskrav under ordningen.

Prioriteringer 2023

Eksfin skal prioritere:

- å utløse lønnsomme prosjekter som bidrar til økt eksport, grønn omstilling eller andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft. Det skal være et hovedprinsipp at prosjekter som får finansiering, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Prosjektene skal også støtte opp om målet om å øke eksport fra fastlandet med 50 pst innen 2030.
- å gjøre det samlede tilbudet for fremme av eksport enkelt tilgjengelig for næringslivet i hele landet, og skal fortsette samarbeidet med de andre virkemiddelaktørene om å utvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet
- å videreutvikle arbeidet med å synliggjøre og følge opp risikoen i porteføljen, herunder oppfølging av misligholdssaker
- å realisere gevinster som følge av etableringen av etaten

Budsjettforslag

Garantivedtak

Alminnelig garantiordning

Per 31. juli 2022 var det 55,2 mrd. kroner i utestående garantiansvar og 6 mrd. kroner i bindende tilbud under Alminnelig garantiordning, mens fordringer under ordningen utgjorde 21,6 mrd. kroner. Bundet under rammen utgjorde dermed om lag 82,8 mrd. kroner. På samme tidspunkt lå søknader for 21,7 mrd. kroner til behandling.

Det foreslås en garantiramme for Alminnelig garantiordning og Gammel alminnelig ordning på 145 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 2.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Per 31. juli 2022 var det 510 mill. kroner i utestående garantiansvar under ordningen, mens det ikke var utstedt tilbud ordningen. Fordringer utgjorde 36 mill. kroner. På samme tidspunkt lå det ingen søknader til behandling. Det foreslås at garantirammen for U-landsordningen settes til 3,15 mrd. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak IX, 3.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs (byggelånsgarantiordningen)

Per 31. juli 2022 var det 410 mill. kroner i utestående garantiansvar og 370 mill. kroner i bindende tilbud under byggelånsgarantiordningen, mens det ikke var fordringer. Bundet under rammen for ordningen var dermed 781 mill. kroner. På samme tidspunkt lå det ingen søknader til behandling. Det foreslås at garantiramme for byggelånsgarantiordningen settes til 7 mrd. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak IX, 4.

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft (Kraftgarantiordningen)

Per 31. juli 2022 var det 4,3 mrd. kroner i utestående garantiansvar under kraftgarantiordningen. Det var ikke fordringer eller utstedte tilbud under ordningen, eller søknader til behandling. Det foreslås at garantiramme for kraftgarantiordningen settes til 20 mrd. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak IX, 5.

Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge (Skipsgarantiordningen)

Skipsgarantiordningen ble innført i 2018 som et midlertidig tilbud og videreført også i 2021. Ved

behandlingen av statsbudsjettet for 2022 ble skipsgarantiordningen besluttet videreført til utgangen av 2023. Per 31. juli 2022 var det 1,2 mrd. kroner i utestående garantiansvar og 460 mill. kroner i bindende tilbud under ordningen. Det var ingen utestående fordringer under ordningen eller søknader til behandling. Det foreslås at garantirammen for skipsgarantiordningen settes til 10 mrd. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak IX, 6.

Andre fullmakter

Trekkfullmakter

En trekkfullmakt gir Eksfin fullmakt til å kunne låne et gitt beløp fra statskassen til utbetalinger under en garantiordning dersom den opparbeidede kapitalen i ordningen ikke er tilstrekkelig. Fullmakten angir øvre ramme for nytt og gammelt opptrekk av lån. Dersom det foretas trekk i statskassen, skal midlene betales tilbake etter hvert som fordringer som følge av utbetalinger helt eller delvis gjenvinnes. Opptrekk av lån fra statskassen renteberegnes.

I 2022 har Eksfin fullmakt til å trekke opp til sammen 18 mrd. kroner i nytt og gammelt lån under Alminnelig garantiordning. Per 31. juli var det trukket opp lån for til sammen 14,2 mrd. kroner. Lånebehovet for 2023 er anslått til 1 mrd. kroner, jf. også omtale under budsjettforslag på kap. 2460, post 90. For å ta høyde for at det kan bli større utbetalinger, og dermed større lånebehov i 2023, foreslås en trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning på 18 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak III, 1.

Byggelånsgarantiordningen har lite opparbeidet kapital, og likviditeten er begrenset. Det er usikkert om likviditeten vil være tilstrekkelig til å dekke eventuelle utbetalinger under ordningen i 2023. Det forventes likevel ikke at det vil oppstå behov for å øke trekkfullmakten i 2023 i forhold til tidligere år. Det foreslås derfor å videreføre trekkfullmakten for 2022 med en ramme på 600 mill. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak III, 2.

Det vil ta tid å bygge opp likviditet i Skipsgarantiordningen, og det foreslås derfor å videreføre trekkfullmakten med en ramme på 150 mill. kroner i 2023, jf. forslag til vedtak III, 3.

Det forventes ikke behov for å benytte trekkfullmakt i 2023 for Eksfins øvrige garantiordninger.

Fullmakt til å overføre ubrukte midler i reguleringsfond

Eksfin er en forvaltningsbedrift hvor deler av driften dekkes av inntekter fra garantiordningene, og deler av driften dekkes gjennom virksomhetens underskudd. Dersom Eksfin har et mindreforbruk knyttet til forvaltning av eksportkredittordningen, foreslår regjeringen at disse kan overføres til et reguleringsfond, begrenset slik at maksimalt inntående på reguleringsfondet ved utløpet av 2023 er 5 pst. av bevilgningen på kap. 2460, post 24, jf. forslag til vedtak XIV.

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Det har siden 2015 vært gitt en årlig fullmakt til midlertidig å erverve og avhende aksjer og opsjoner i misligholds- og gjenvinningssaker innenfor alle garantiordningene. Fullmakten innebærer at Eksfin har mulighet til midlertidig å overta aksjer, etablere aksjeselskap alene eller sammen med andre, å ha eller gi en opsjon til å selge eller overta aksjer på et senere tidspunkt. Det foreslås å videreføre fullmakten i 2023, jf. forslag til vedtak XIX.

Fullmakt til bruk av holdingselskap

I 2017 fikk GIEK fullmakt til å opprette et holdingselskap (aksjeselskap) for å forvalte eierandeler som staten pådrar seg som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning, inkl. fullmakter knyttet til at Alminnelig garantiordning finansierer holdingselskapet og kan få overført utbytte og andre inntekter fra selskapet. Hensikten med holdingselskapet er å gi staten som eier et bedre vern mot ansvars- gjennombrudd og eventuelt erstatningsansvar, enn om eierandelene forvaltes direkte av forvalter av garantiordningene.

Det foreslås at Eksfin får fullmakt til å benytte holdingselskapet i 2023, herunder å overføre verdier mellom selskapet og Alminnelig garantiordning, gi lån til og ta ut utbytte fra selskapet, jf. forslag til vedtak XXII.

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
24.1	Driftsinntekter		-218 188	-193 000
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>		342 088	290 286
	Sum post 24		123 900	97 286

Lønns- og pensjonsutgifter, husleie og andre driftsutgifter for alle ordningene Eksfin forvalter, føres på post 24.2. Det fastsettes en øvre ramme for administrasjonsutgiftene gjennom en overslagsbevilgning. Det foreslås at driftsutgiftene settes til 290,3 mill. kroner i 2023, hvorav 193 mill. kroner belastes garantiordningene, mens omlag 97 mill. kroner gjelder forvaltning av eksportkredittordningen. 0,3 mill. kroner gjelder forvaltning av beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring.

Midlene til forvaltning av beredskapsordningen ble tidligere bevilget på kap. 900, post 72. Ordningen forvaltes av Eksfin etter retningslinjer fastsatt av departementet. Den skal sikre at myndighetene har et sekretariat for å vedlikeholde og eventuelt aktivisere beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring i en krise- eller krigssituasjon, samt at myndighetene kan få bistand med faglige utredninger, råd, utførende arbeid og øvelser knyttet til varekrigsforsikring. I 2022 har Eksfin arbeidet med vedlikehold av ordningen i dialog med forsikringsbransjen gjennom et etablert Forsikringsforum. For 2023 vil departementet vedlikeholde beredskapsordningen i dialog med forsikringsbransjen og vurdere ordningens videre innretning. Fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring foreslås videreført med en ramme på 2 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak XI, 2

Post 25 Forvaltning av midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina

På posten føres utgifter til forvaltning av midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina som ble vedtatt ved behandlingen av Innst. 270 S og Prop. 78 S (2021–2022). Det vil også påløpe utgifter til forvaltning av ordningen for årene framover, selv om det ikke vil utstedes nye garantier etter 2022. I 2023 er merutgifter på usikkert grunnlag anslått til 500 000 kroner. Det foreslås en bevilgning på 500 000 kroner.

Post 51 Tilskudd til forvaltning av ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring

Kredittforsikringsordningen ble avviklet i 2021, men Eksfin vil fortsatt ha utgifter til oppfølging av ordningen. Utgiftene i 2023 forutsettes dekket av ubenyttet tilskudd til forvaltning av ordningen som ble bevilget i 2022.

Post 90 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning

Det vises til fullmakt til å trekke opp lån under Alminnelig garantiordning Per 31. juli 2022 var lånesaldoen på 14,2 mrd. kroner og lånebehovet for 2023 er anslått til 1 mrd. kroner. Det foreslås en bevilgning på 1 mrd. kroner.

Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i 2023. Rentene posteres under kap. 5614, post 80.

Kap. 5460 Eksportfinansiering Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Tilbakeføring av tapsavsetning for garantiordning for re-forsikring av kortsiktig kredittforsikring	1 215 000		
71	Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger	21 000	13 000	12 000
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	2 000		
73	Inntekter under ny statlig garantiordning for re-forsikring av kredittforsikring	126 714		
74	Inntekter fra risikoavlastningsordningen for garantier til Reisegarantifondet	88		
75	Tilbakeføring fra garantiordning for langsiktige kraftavtaler	10 000		
76	Tilbakeføring fra garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge	10 000		
77	Inntekter fra midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina			1 000
90	Avdrag på lån knyttet til bruk av trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning	1 200 000	1 000	1 000
	Sum kap. 5460	2 584 802	14 000	14 000

Vedrørende 2022:

Ved Stortingsvedtak 5. mai 2022 ble ny post 77 bevilget med 1 mill. kroner, jf. Innst. 270 S og Prop. 78 S (2021–2022).

Post 71 Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger

På posten føres tilbakeføring av overskuddslikviditet både fra Gammel alminnelig ordning og Gammel særordning for utviklingsland, jf. post 71 og 72 i regnskapet for 2021. Tilbakeføringen for det enkelte år vil avhenge av gjenvinninger, erstatningsutbetalinger og realisering av gjeldsplanen for det enkelte år, samt grensen for overføring av overskuddslikviditet til å dekke eventuelle erstatninger. Siden 2020 er grensen for overskuddslikviditet satt til 5 mill. kroner. Det foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner.

Post 77 Inntekter fra midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina

Selv om ordningen kun skal gjelde i 2022, kan garantiene løpe over flere år. For 2023 er inntekter fra garantier utstedt under ordningen anslått til 1 mill. kroner. Det foreslås en bevilgning på 1 mill. kroner.

Post 90 Avdrag på lån knyttet til bruk av trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning

Lån under Alminnelig garantiordning forutsettes tilbakebetalt etter hvert som fordringene helt eller delvis gjenvinnes. Det foreslås en bevilgning på 1 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil eventuelt komme tilbake med forslag til bevilgningsendring i 2023.

Kap. 5614 Renter under Eksportfinansiering Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
80	Renter fra lån til Alminnelig garantiordning		95 000	129 000
81	Renter fra Norwegian Air Shuttle ASA			68 000
	Sum kap. 5614		95 000	197 000

Post 80 Renter fra lån til Alminnelig garantiordning

Lån under Alminnelig garantiordning skal renteberegnes. Rentesats fastsettes i tråd med halvårslige rundskriv fra Finansdepartementet om «Rentesats for mellomværende med statskassen og statens kapital i statens forvaltningsbedrifter». Det foreslås en bevilgning på 129 mill. kroner.

Post 81 Renter fra Norwegian Air Shuttle ASA

På posten føres inntekter fra renter fra hybridlån knyttet til rekonstruksjon av Norwegian Air Shuttle ASA. Det foreslås en bevilgning på 68 mill. kroner.

Programkategori 17.40 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
950	Forvaltning av statlig eierskap	1 976 778	1 240 404	83 100	-93,3
952	Investinor AS			150 000	100,0
953	Nysnø Klimainvesteringer AS			600 000	100,0
954	Petoro AS			372 300	100,0
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		26 500 000	28 300 000	6,8
	Sum kategori 17.40	1 976 778	27 740 404	29 505 400	6,4

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	40 775	25 514	33 100	29,7
30–49	Nybygg, anlegg mv.		26 500 000	28 300 000	6,8
50–89	Overføringer til andre	560 824	712 890	690 300	-3,2
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	1 375 179	502 000	482 000	-4,0
	Sum kategori 17.40	1 976 778	27 740 404	29 505 400	6,4

Inntekter under programkategori 17.40 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
3950	Forvaltning av statlig eierskap	3 619 700	42 900	25 000	-41,7
3951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			20 900	100,0
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		122 700 000	542 700 000	342,3
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	3 162	10 400	11 900	14,4
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning	26 347 846	25 690 800	30 220 400	17,6
5685	Aksjer i Equinor ASA		13 000 000	15 000 000	15,4
	Sum kategori 17.40	29 970 708	161 444 100	587 978 200	264,2

Regjeringen vil i løpet av høsten 2022 legge fram en stortingsmelding om statens direkte eierskap i selskaper (eierskapsmeldingen). I eierskapsmeldingen vil regjeringen redegjøre for *hvorfor* staten eier direkte i selskaper, *hva* staten eier, inkludert hva som er statens begrunnelse for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap, samt *hvordan* staten utøver sitt eierskap, inkludert statens prinsipper for god eierutøvelse og statens forventninger til selskapene.

Statens direkte eierskap omfatter selskapene hvor statens eierskap forvaltes direkte av et departement. Dette utgjør i dag 71 selskaper fordelt på tolv departementer.

Selskapene er i dag plassert i tre kategorier. Selskapene som primært opererer i konkurranse med andre er normalt i kategori 1 og 2, og for disse selskapene er statens mål som eier høyest mulig avkastning over tid. Selskapene som primært ikke opererer i konkurranse med andre er normalt i kategori 3, hvor statens mål som eier er mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål. Statens begrunnelse for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap framgår i eierskapsmeldingen og Statens eierrapport.

Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier. Dette skjer gjennom at staten stiller tydelige forventninger til selskapene, velger kompetente styrer, følger opp selskapene systematisk, samt at staten er åpen om statens eierskap og eierutøvelse. Høyest mulig avkastning eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål

over tid forutsetter at selskapene er bærekraftige. Videre er staten opptatt av at selskapenes virksomhet er ansvarlig.

Styret har ansvaret for forvaltningen av selskapet. Staten vurderer selskapets måloppnåelse og selskapets arbeid med statens forventninger, og styrets bidrag til dette. Statens eiermyndighet utøves på generalforsamling.

Nærings- og fiskeridepartementet forvaltet per 1. september 2022 statens eierskap i 29 selskaper. Ansvaret for eierskapsforvaltningen av Equinor ASA og Petoro AS samt ansvaret for Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) ble overført fra Olje- og energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet 1. januar 2022.

Status og resultater

Målet med statens eierskap i kategori 1 og 2 er høyest mulig avkastning over tid. Den anslåtte verdien av statens eierandeler i selskaper i kategori 1 og 2 forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet var om lag 462 mrd. kroner per 31. desember 2021, mot 404 mrd. kroner året før. Avkastningen for de børsnoterte selskapene i 2021 var 78,4 pst. for Norsk Hydro ASA, 68,5 pst. for Kongsberg Gruppen ASA, 42,1 pst. for Aker Solutions ASA, 37,2 pst. for Yara International ASA, 31,8 pst. for DNB Bank ASA, 1,2 pst. for Telenor ASA og -28,8 pst. for Akastor ASA.

Selskapene i kategori 3 har ulike sektorpolitiske mål som bør nås mest mulig effektivt. For mange av selskapene finansieres driften helt eller

delvis gjennom bevilgninger over statsbudsjettet. For disse selskapene vises det til de relevante budsjettkapitlene og -postene.

Tabell 5.29 Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet (avrundede beløp)

	Statens	Verdi av statens	
	eierandel per 31.12. (pst.)	eierandel per 31.12. (mill. kroner) ¹	
<i>Børsnoterte selskaper</i>	2021	2020	2021
Akastor ASA	12,08	234	177
Aker Solutions ASA	12,23	990	1 407
Aker Carbon Capture AS ²	-	589	
Aker Offshore Wind AS ²	-	351	
DNB Bank ASA	34,00	90 267	106 479
Kongsberg Gruppen ASA	50,004	15 858	25 575
Norsk Hydro ASA	34,26	28 255	49 279
Telenor ASA	53,97	110 187	104 674
Yara International ASA	36,21	34 555	41 047
Sum børsnoterte selskaper		281 286	328 638
<i>Unoterte selskaper</i>			
Ambita AS ²	-	118	
Andøya Space AS	90,0	113	131
Argentum Fondsinvesteringer AS	100	9 055	13 313
Baneservice AS	100	345	395
Eksportfinans ASA	15,0	952	913
Eksportkreditt Norge AS	100	34	34
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS	100	78	111
Flytoget AS	100	1 027	814
Innovasjon Norge	51,0	1 602	1 602
Investinor AS ³	100	5 268	5 557
Mantena AS	100	428	205
Mesta AS	100	552	652
Nammo AS	50,0	1 505	1 593
Nofima AS	56,8	122	123
Norges sjømatråd AS	100	274	305
Nysnø Klimainvesteringer AS	100	1 715	2 479
Posten Norge AS	100	7 358	7 224
Siva – Selskapet for industrivekst SF	100	1 050	1 580
Space Norway AS	100	898	1 309

Tabell 5.29 Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet (avrundede beløp)

	Statens eierandel per 31.12. (pst.)		Verdi av statens eierandel per 31.12. (mill. kroner) ¹
	2021	2020	2021
<i>Børsnoterte selskaper</i>			
Statkraft SF	100	91 312	100 393
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	100	-908	-418
Sum unoterte selskaper		122 898	138 316
Sum alle selskaper		404 184	466 954

¹ Beregnet ut fra børsverdi ved årets slutt for børsnoterte selskaper. De unoterte selskapene er verdsatt til statens andel av bokført egenkapital (i konsernet) fratrukket eventuelle minoritetsinteresser. Unntaket er for Innovasjon Norge hvor de samlede regnskapsførte verdiene av egenkapitalen er oppført, herunder også verdier knyttet til statlige ordninger i selskapet. En mindre del av de regnskapsførte verdiene i selskapet ville normalt blitt tilskrevet fylkeskommunene og trukket fra i beregningen.

² Staten solgte seg helt ut av selskapet i 2021.

³ Verdiene som oppgis, er bokførte verdier hovedsakelig knyttet til kapitalen som er skutt inn under direkteinvesteringsmandatet og mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. I tillegg kommer bevilget, men ikke tilført investeringskapital og kapital under andre mandater, jf. omtale under kap. 952.

Prioriteringer 2023

Regjeringen skal føre en ansvarlig og forutsigbar eierpolitikk innenfor fastlagte rammer.

Det statlige eierskapet skal forvaltes profesjonelt og forutsigbart innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og annet lovverk, basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper og med bevissthet om skillet mellom rollen som eier og andre roller staten har. Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier i hvert enkelt selskap. Statens prinsipper for god eierstyring gjelder alle selskaper hvor staten er eier.

Arbeide for at selskapene har kompetente og velfungerende styre

Det er styret som har ansvaret for forvaltningen av selskapet. En av statens mest sentrale oppgaver som eier er å bidra til sammensetting av kompetente og velfungerende styre. Relevant kompetanse er hovedhensynet ved statens arbeid med styresammensetning. Styret i det enkelte selskap bør samlet sett ha kompetanse ut fra selskapets virksomhet, muligheter og utfordringer, samt statens mål som eier. Med utgangspunkt i de grunnleggende kompetansebehovene vil staten bidra til at det enkelte styre har et relevant mangfold.

Fullmakter til å redusere statens eierskap i enkelt-selskaper

Dersom staten ikke lenger har begrunnelse for å eie, vil regjeringen normalt være åpen for å redusere eierskapet i selskapet.

Regjeringen har i dag fullmakt fra Stortinget til å redusere statens eierskap helt eller delvis i Mesta AS. Regjeringen er i utgangspunktet positiv til strategiske initiativer og transaksjoner i Mesta AS som kan forventes å bidra til å nå statens mål som eier, men vurderer det ikke lenger som aktuelt å åpne opp for at staten selger seg helt ut av selskapet. Regjeringen er likevel åpen for å vurdere å redusere eierskapet i Mesta AS noe for å bidra til å videreutvikle verdiene i selskapet.

Regjeringen har i dag fullmakt fra Stortinget til å redusere statens eierskap helt eller delvis i Baneservice AS. Regjeringen har varslet at den vil gjennomgå organiseringen og selskapsstrukturen i jernbanesektoren. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om eierskapet i Baneservice AS når den planlagte gjennomgangen av selskapsstrukturen i jernbanesektoren er slutført.

Regjeringen foreslår følgende fullmakter til reduksjon av statens eierskap for 2023, jf. forslag til vedtak XX:

1. redusere eierskapet i Akastor ASA helt eller delvis
2. redusere eierskapet i Aker Solutions ASA helt eller delvis
3. redusere deltakelsen i hybridlån og obligasjonslån utstedt av Norwegian Air Shuttle ASA helt eller delvis

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
21	Spesielle driftsutgifter	40 775	25 514	33 100
52	Risikokapital, Nysnø Klimainvesteringer AS	245 000	175 000	
54	Risikokapital, Investinor AS	140 500	50 000	
55	Tapsfond såkørnkapital, Investinor AS	45 424		
70	Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag	10 000	8 000	
71	Tilskudd til drift av Gruve 7, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	40 000	51 000	
72	Tilskudd til pensjonsforpliktelser, Mantena AS	79 900	66 890	50 000
73	Petoro AS, tilskudd til administrasjon		362 000	
90	Kapitalinnskudd, Nysnø Klimainvesteringer AS	455 000	325 000	
91	Kapitalinnskudd, Investinor AS	260 000	92 000	
92	Lån til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	342 000	85 000	
95	Egenkapitalinnskudd til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	318 179		
	Sum kap. 950	1 976 778	1 240 404	83 100

Vedrørende 2022:

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- post 21 ble økt med 14,9 mill. kroner
- post 71 ble redusert med 10,2 mill. kroner
- post 72 ble økt med 26,2 mill. kroner
- post 92 ble økt med 24 mill. kroner
- post 95 ble økt med 16 mill. kroner

Vedrørende 2023

Postene 52, 54, 70, 71, 73, 90, 91 og 92 er foreslått flyttet til nye kapitler 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, kap. 952 Investinor AS, kap. 953 Nysnø Klimainvesteringer AS og kap. 954 Petoro AS. Omtale av og rapportering for selskapene er gjort under de nye kapitlene.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eiermessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper hvor Nærings- og

fiskeridepartementet forvalter statens eierskap. I tillegg dekker posten årsgebyr til Verdipapirsentralen (VPS) og godtgjørelse til departementets kontofører hos VPS.

Departementets behov for eksterne rådgivnings- og megler tjenester varierer betydelig fra år til år, og utgiftene til slike tjenester er derfor vanskelig å anslå på forhånd.

Det foreslås en bevilgning på 33,1 mill. kroner. Økningen skyldes bl.a. at Euronext VPS har gått over til ny prismodell. Videre foreslås det at gjeldende overskridelsesfullmakt for posten videreføres for 2023, jf. forslag til vedtak IV, 2. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2023.

Post 72 Tilskudd til pensjonsforpliktelser, Mantena AS

Det foreslås en bevilgning på 50 mill. kroner i tilskudd til overgangsordningen i Mantena AS for eldre ansatte som ikke fikk videreført sitt medlemskap i Statens pensjonskasse.

Stortinget ga Samferdselsdepartementet fullmakt til å etablere en slik ordning med en samlet tilskuddsramme på inntil 320 mill. kroner (pris-

nivå 2017), jf. Innst. 401 S og Prop. 129 S (2016–2017). Forvaltning av statens eierskap i Mantena AS ble overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet 1. januar 2020.

Endring fra 66,9 mill. kroner i saldert budsjett for 2022 skyldes at utbetaling av tilskudd til pensjonsforpliktelser i det enkelte år er avhengig av hvor mange ansatte som faktisk går av med pensjon.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
90	Avdrag på lån, Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	4 527	17 900	
96	Salg av aksjer	3 615 173	25 000	25 000
	Sum kap. 3950	3 619 700	42 900	25 000

Post 96 Salg av aksjer

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner fra mulige statlige aksjesalg i 2023. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført, enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner, jf. omtale under kap. 950, post 21.

Kap. 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Bevilgninger til selskapet ble i 2021 og 2022 gitt over kap. 950, postene 71, 92 og 95.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (Store Norske) driver virksomhet innenfor bergverk, eiendom (bolig og næringsbygg), logistikk og prosjekter innenfor fornybar energi. I tillegg er Store Norske ansvarlig for oppryddingen etter den tidligere kullvirksomheten i Svea og Lunkefjell. Selskapet ble stiftet i 1916, og staten ble eier på 1930-tallet. Konsernet har hovedkontor i Longyearbyen.

Resultater 2021

Konsernet hadde i 2021 driftsinntekter på 284 mill. kroner mot 144 mill. kroner året før. Driftsresultatet for konsernet ble i 2021 på -182 mill. kroner mot 340 mill. kroner i 2020. Utgifter for 2021 knyttet til oppryddingsprosjektet i

Svea, på til sammen 365 mill. kroner, ble kostnadsført ved avsetning for ryddeforpliktelse i regnskapsåret 2017. Oppryddingsutgiftene for 2021 ble finansiert gjennom tilskudd over statsbudsjettet. I 2021 er det tilbakeført 203 mill. kroner av denne avsetningen, dette vises som negative driftskostnader i konsernregnskapet.

Egenkapitalen i konsernet var ved utgangen av 2021 på -418 mill. kroner mot -908 mill. kroner ved utgangen av 2020. Forbedringen i egenkapitalen skyldes at oppryddingsforpliktelsen i Svea og Lunkefjell er redusert i henhold til framdriften, samt redusert kostnadsestimat for hele oppryddingen.

Gruve 7 har i 2021 levert kull til kullkraftverket i Longyearbyen i henhold til behov og uten kvalitetsavvik. Gruvedriften vurderes å ha vært effektiv. Konsernets boligforvaltning har hatt effektiv drift, høy utleiegrad og oppfylte boligbehovene til alle prioriterte leietakere. Konsernet har gjennom året økt den strategiske satsingen knyttet til drift og utvikling av relevante næringsbygg i Longyearbyen.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til drift av Gruve 7

Statens mål som eier i Store Norske, er bl.a. gjennom drift av Gruve 7 å bidra til at kraftverket i Longyearbyen har tilgang på stabil kullforsyning. Gruve 7 har gått med underskudd de siste årene og har mottatt driftstilskudd over statsbudsjettet. For 2022 ble det i statsbudsjettet bevilget 40,8 mill. kroner i tilskudd til å dekke det anslåtte driftsunderskuddet. Med bakgrunn i at det ikke var utsikter til at gruveen kunne drives videre uten betydelige underskudd, besluttet styret i Store

Norske i februar 2021 at driften i Gruve 7 skulle opphøre, og at opprydding skulle igangsettes når kullkraftverket i Longyearbyen var stengt ned. Stortinget ble orientert om dette i Revidert nasjonalbudsjett for 2021, jf. Prop. 195 S (2020–2021).

Longyearbyen lokalstyre har fått i oppdrag å utarbeide en ny energiplan for Longyearbyen. Lokalstyret har besluttet å si opp leveranseavtalen for kull med Store Norske, og har lagt opp til at driften av kullkraftverket skal opphøre i september 2023.

Kullet fra Gruve 7 har høy kvalitet og er etterspurt i markedet for produksjon av stål, papir og sement. Selskapet har i lang tid levert faste volum til europeiske industrikunder. Den endrede verdenssituasjonen medfører stor usikkerhet om tilgangen på kritiske råvarer. Med bakgrunn i dagens markedssituasjon for kull har Store Norske kommet til enighet med en av sine store industrikunder om fortsatt å levere kull til industriproduksjon fram til sommeren 2025. Styret i Store

Norske har derfor besluttet å forlenge driften av Gruve 7 til sommeren 2025. Beslutningen innebærer at Store Norske får produsert de tilgjengelige kullreservene i Gruve 7 på forretningsmessige betingelser, og at det ikke er behov for driftstilskudd fra staten i den gjenværende driftsperioden

Kullet skal benyttes til industriproduksjon, bl.a. som reduksjonsmiddel for å kunne produsere stål i Europa. Stålprodusentene er foreløpig helt avhengig av slikt industrikull, inntil andre utslippsfrie teknologier kommer på plass.

Norge må ta sin del av ansvaret for forsyningsikkerheten for råvarer. Staten som eier motsetter seg derfor ikke en betinget forlenget drift inntil juli 2025. Beslutningen om å videreføre produksjonen av kull til industriformål i ytterligere to år vil ikke ha innvirkning på energiomstillingen på Svalbard.

På denne bakgrunn er det ikke behov for tilskudd for driften av Gruve 7 i 2023.

Kap. 3951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
90	Avdrag			20 900
	Sum kap. 3951			20 900

Vedrørende 2021 og 2022:

Avdrag ble for disse årene bevilget over kap. 3950, post 90.

Post 90 Avdrag

Per juni 2022 har Store Norske-konsernet utestående lån i statskassen på til sammen 537,2 mill. kroner. I tillegg er det etablert en prosjektfinansiering med en ramme på 110 mill. kroner, hvorav 95 mill. kroner er utbetalt, i forbindelse med at Store Norske bygger nye lokaler for Svalbard folkehøgskole. Prosjektfinansieringen vil konver-

teres til et ordinært langsiktig lån når bygget er ferdig.

Av praktiske årsaker, og for å etablere pant på riktig nivå i konsernstrukturen, er lånene inngått med Nærings- og fiskeridepartementet som långiver og et heleid datterselskap av Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK) som låntaker. Morselskapet SNSK er part i alle avtalene gjennom å være garantist for lånene. Alle lånene er gitt på markedsmessige betingelser.

Avdrags- og rentebetalinger utgjør 32,8 mill. kroner i 2023, hvorav 11,9 mill. kroner i renter og 20,9 mill. kroner i avdrag.

Kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
80	Renter	3 162	10 400	11 900
	Sum kap. 5612	3 162	10 400	11 900

Det vises til omtale under kap. 3951, post 90. Renteinnbetalingene anslås til 11,9 mill. kroner i 2023.

Kap. 952 Investinor AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Risikokapital			50 000
70	Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag			8 000
95	Kapitalinnskudd			92 000
	Sum kap. 952			150 000

Vedrørende 2021 og 2022:

Bevilgninger til risikokapital, forvaltningskostnader og kapitalinnskudd ble for disse årene bevilget over kap. 950, henholdsvis post 54, 70 og 91.

Investinor er et aksjeselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet. Selskapet har 32 ansatte og kontorlokaler i Trondheim og Oslo. Hovedkontoret ligger i Trondheim. Investinor er organisert som et konsern med fond for de ulike mandatene, organisert som datterselskap. Morselskapet Investinor AS er forvalter for fondene.

Investinors formål er å bidra til bedre kapitaltilgang i tidligfasemarked gjennom å utøve seks hovedmandater på vegne av staten. Tilgang på kapital og kompetanse er viktig for etableringen og utviklingen av vekstbedrifter. Utvikling av nye vekstbedrifter er viktig for omstillings- og vekstevnen i norsk økonomi. På grunn av høy teknologisk risiko, høy markedsrisiko, mangel på investorkompetanse og nettverk kan det være utfordrende å få private investorer til å investere tilstrekkelig i denne typen bedrifter i forhold til det som er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Statlige virkemidler skal bidra til å korrigere markeds-

svikt både ved å utløse privat kapital til tidligfaseselskapene og ved å bygge kompetanse i investeringsmiljøene slik at tidligfasebedrifter med høyt vekstpotensial får tilgang på kapital og kompetanse.

I vedtak nr. 35. nr. 3, 2. desember 2021 ber Stortinget regjeringen sikre at Investinor fortsetter satsingen på investeringer i pre-såkorndfasen. Resultatene for 2021, omtalt nedenfor, viser at en stor del av investeringene under det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer går til pre-såkorndfond.

Departementet har igangsatt en evaluering av Investinor. Evalueringsrapporten skal foreligge i løpet av høsten 2022.

Resultater 2021

Ved utgangen av 2021 forvaltet Investinor 8,3 mrd. kroner i statlig investeringskapital, fordelt på direkteinvesteringsmandatet (4,2 mrd. kroner), såkorndfondordningene (2,2 mrd. kroner), nytt mandat for fonds- og matchinginvesteringer (1,3 mrd. kroner), ordningen med presåkorndfond (273 mill. kroner), Koinvesteringsfondet for Nord-Norge (132 mill. kroner) og nytt fond med statlig

og privat kapital forvaltet fra Nord-Norge (200 mill. kroner). Gjennom disse ordningene er det investert i 516 bedrifter i tidlig fase; av disse er 428 registrert i Norge. Et stort flertall av investeringene er gjort indirekte gjennom 58 tidligfasefond som Investinor har investert i. Kapital tilhørende de ulike mandatene som er holdt av til oppfølgingsinvesteringer med videre, er plassert på statlige kontoer eller markedsbaserte fond av obligasjoner og sertifikater med lav kreditt- og renterisiko.

Nyinvesteringsaktiviteten til Investinor kommer i hovedsak fra fond under mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. Disse fondene gjorde til sammen 97 nyinvesteringer i 2021. Ut over dette ble det gjort 14 nyinvesteringer fra fond opprettet under pre-såknordningen i 2015-2020, ni nyinvesteringer fra såkornfondene opprettet etter 2014 og åtte nyinvesteringer fra mandater hvor Investinor investerer direkte. Bedriftene i de ulike porteføljene ble tilført til sammen 4 239 mill. kroner i 2021, hvorav om lag 20 pst. fra Investinor og om lag 80 pst. fra private investorer. Investinor har et pågående arbeid for å måle klimapåvirkningen fra investeringsporteføljen og bidraget til bærekraftig omstilling av norsk økonomi.

Direkteinvesteringsmandatet

Under mandatet var det 62 bedrifter i porteføljen ved utgangen av 2021. Det ble avhendet fire selskaper og gjort to nyinvesteringer i løpet av året. Porteføljen ble samlet tilført 2 028 mill. kroner,

hvorav 372 mill. kroner fra Investinor. De to nyinvesteringene ble tilført 30,5 mill. kroner i 2021. Direkteinvesteringsmandatet hadde en netto avkastning på investeringsporteføljen på 0,1 pst. i 2021, og siste fem år er gjennomsnittlig netto avkastning på investeringsporteføljen 2,9 pst. Siden oppstart i 2008 er netto avkastning om lag null. Som det framgår av omtale i Prop. 195 S (2020–2021) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2021* er føringene for 500 mill. kroner av forvaltningskapitalen som er øremerket investeringer i skog- og trenæringene, endret. Endringene innebærer at Investinor i enkelttilfeller kan etablere og forvalte tidsbegrensede fond med disse midlene sammen med kapital fra private investorer. Endringene fikk virkning fra 2022.

Såknordningene opprettet i perioden 2006-2019

Siden 2020 har Investinor fulgt opp 13 såkornfond opprettet av Innovasjon Norge og private investorer i perioden 2006-2019. Fondene er opprettet gjennom tre forskjellige ordninger. Felles for såkornfondene er at de skal bidra til framvekst av flere innovative vekstbedrifter ved å investere i bedrifter i en tidlig fase. Alle ordningene innebærer støtte til de private medinvestorene i fondene. I tabell 5.30 gis det en oversikt over fondene. De tre fondene opprettet i 2007-2008 og KapNord Fond har distriksrettet mandat. Øvrige fond har landsdekkende mandater. I 2021 var det ti aktive såkornfond med til sammen 115 bedrifter i porteføljene.

Tabell 5.30 Status såkornfond opprettet i 2006–2019

Fond	Etablert	Sted	Størrelse (mill. kroner)	Antall investeringer	Avkastning ¹
Sarsia Seed	2006	Bergen	367	22	Positiv
SåkorninVest II	2006	Stavanger	374	13	Ikke avsluttet
ProVenture Seed	2006	Trondheim	300	19	Negativ
Alliance Venture Polaris	2006	Oslo	339	16	Ikke avsluttet
KapNord Fond	2006	Bodø	255	25	Positiv
Fjord Invest SørVest	2007	Førde	216	11	Ikke avsluttet
NorInnova Invest	2007	Tromsø	272	20	Ikke avsluttet
Midvest 1 og 2	2008	Ålesund og Namsos	221	21	Ikke avsluttet
Alliance Venture Spring	2014	Oslo	510	22	Ikke avsluttet
ProVenture Seed II	2014	Trondheim	525	15	Ikke avsluttet
Skagerak Maturo Seed	2016	Grenland og Kristiansand	300	13	Ikke avsluttet
Sarsia Seed Fond II	201	Bergen	510	13	Ikke avsluttet
ProVenture Seed III	2019	Trondheim og Stavanger	339	9	Ikke avsluttet

¹ Det oppgis om de private investorene har fått avkastning fra fond som har gått ut av ordningen. Det foreligger ikke endelige oppgjør for øvrige fond.

Såkornfondene etablert i perioden 2006–2008 er i en avviklingsfase fram mot 2023. Fondene hadde totalt en låneramme fra staten på 1 275 mill. kroner. I tillegg ble det bevilget midler til tapsfond på 319 mill. kroner tilsvarende 25 pst. av lånerammen, for å dekke tap på lån og renter. Det er tilbakebetalt 606 mill. kroner av lånene til staten. Det er foreløpig beregnet behov for tapsavsetninger ut over tapsfond på 27 mill. kroner for fondene som fremdeles er aktive. I tillegg kommer eventuelle tap av renter. Ved tap utover tapsfond vil det bli behov for tilleggsbevilgninger når fondene avsluttes. Ved utgangen av 2021 er statens utlån til fondene gjennom Investinor 703 mill. kroner. Utviklingen i de gjenværende fondene framstår som positiv sammenlignet med tidligere år. I tråd med Innst. 391 S og Prop. 114 S (2018–2019) og omtalen i Prop. 117 S (2019–2020) har Investinor fullmakt til å inngå avtaler med eierne av fondene om tiltak for å ivareta verdier i fondene, herunder å utsette datoen for avslutning av fondene. Ved utgangen av 2021 er det inngått avtaler med fire fond.

Fondene opprettet etter 2014 gjorde til sammen ni nyinvesteringer i 2021, men er i hovedsak ferdig

med nyinvesteringsfasen og jobber nå med videreutvikling og oppfølgingsinvesteringer i porteføljebedriftene. Det er for tidlig å si noe om resultatene. Det er forventet at formålet med de tidligere såkornordningene framover ivaretas av det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer.

Pre-såkornfondordningen

Pre-såkornfondordningen tildelte mandater til om lag 30 ulike fond i perioden 2015–2020 for å del-finansiere og utløse privat investeringskapital til innovative vekstbedrifter som er under fem år. I 2021 ble det gjort 14 nyinvesteringer fra disse fondene. Til sammen er det gjort 242 investeringer under ordningen. Ved utgangen av 2021 var det 212 bedrifter i fondenes porteføljer. I alt 37 bedrifter er gått ut av porteføljene, hvorav tolv er konkurs, ti er avhendet med tap og 13 er avhendet med gevinst. Ordningen ble lukket for investeringer i nye pre-såkornbedrifter i 2021. Det er forventet at formålet med ordningen framover ivaretas av det nye mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. Konstaterte tap er så langt om lag på nivå med gevinstene, men det er for tidlig å si noe

om de endelige resultatene av ordningen. Av opprinnelig kapital på 290 mill. kroner i ordningen er om lag 15 mill. kroner tilbakeført til staten, jf. også omtale i Prop. 27 S 2021–2022 *Endringer i statsbudsjettet 2021 under Nærings- og fiskeridepartementet*.

Koinvesteringsfondet for Nord-Norge

Fondet er opprettet for å øke kapitaltilgangen for bedrifter i tidlig fase lokalisert i Nord-Norge. Investeringene skal gjøres sammen med private investorer på prosjektbasis, der private investorer deltar med minst like mye som staten i enkeltinvesteringer og oppfølgingsinvesteringer. Siden 2018 har fondet investert i seks selskaper, og det er prekvalifisert 20 medinvestorer. I overkant av en tredjedel av den opprinnelige kapitalen på 132 mill. kroner var investert ved utgangen av 2021. Det er forventet av nyinvesteringsaktiviteten vil fortsette i årene framover. Fondet gjorde sin første avhending i 2021, med en avkastning på om lag 25 pst. Det for tidlig å si noe om de øvrige resultatene fra fondet.

Fonds- og matchinginvesteringer

Mandatet for fonds- og matchinginvesteringer ble etablert i 2020. Det er så langt gjort 14 investeringer i enkeltbedrifter (matching) og 15 fondsinvesteringer. Fondene hadde totalt 185 bedrifter i porteføljen ved utgangen av 2021. I 2021 ble det gjort fem matchinginvesteringer og åtte fondsinvesteringer. De 15 fondene som er tilført investeringskapital under mandatet, gjorde 97 nyinvesteringer i 2021. Ser man på fordeling etter faser er ti av fondsinvesteringene i såkorn- og venturefasene og fem i pre-så Kornfasen. Fondene har investert i 63 selskaper i de senere fasene og 122 selskaper i pre-så Kornfasen. Enkelte av fondene investerer i flere land. I porteføljene til fondene Investinor har investert i, er 88 bedrifter registrert i utlandet. De utenlandsregistrerte bedriftene kan også ha aktivitet i Norge. Investinors verdivurderinger tilsier at det er positiv verdiutvikling under mandatet i 2021, men det er for tidlig å si noe om de økonomiske resultatene i ordningen. Den ekstraordinære bevilgningen på 1 mrd. kroner som ble tilført gjennom tiltakspakkene i 2020, er i stor grad investert eller holdt av til oppfølgingsinvesteringer i eksisterende portefølje. Det er forventet at de 15 fondene i porteføljen vil fortsette med nyinvesteringsaktivitet også de nærmeste årene. I til-

legg kommer nye matching- og fondsinvesteringer fra de årlige bevilgningene, jf. bevilgningsforslag under post 50 og 95.

Nytt fond forvaltet fra Nord-Norge

Investinor arbeider med etableringen av et nytt fond med statlig og privat kapital som skal forvaltes fra Nord-Norge i tråd med bevilgning i revidert budsjett 2021. Det er forventet av fondet vil bli etablert i løpet av 2022.

Budsjettforslag

Post 50 Risikokapital

Det vises til omtale i Prop. 1 S (2019–2020) for Nærings- og fiskeridepartementet under «Saker i tilknytning til enkeltselskaper» og under kap. 950, post 54 om Investinors mandat for forvaltning av fonds- og matchinginvesteringer. For å øke selskaps investeringskapasitet foreslås det bevilget til sammen 142 mill. kroner som tilføres mandatet i 2023. Investinor skal være et virkemiddel og ikke fortrenge privat kapital. Det er nødvendig at selskapet gis anledning til å ta risiko for å utløse investeringer som ellers ikke ville blitt gjennomført. Selskapet skal primært investere i faser hvor det kan tenkes å være markedssvikt. Kapitaltilførsler til selskapet budsjetteres som følge av dette med 35 pst. risikokapital og 65 pst. øvrig kapitaltilførsel. Midlene på post 50 utgiftsføres som tilskudd, mens utbetaling av midlene på post 95 aktiveres som en formuesomplussing i statens kapitalregnskap. Som følge av dette foreslås 50 mill. kroner bevilget i risikokapital på post 50. Det vises også til omtale under post 95 hvor det foreslås å bevilge 92 mill. kroner i kapitalinnskudd til mandatet.

Post 70 Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag

Bevilgningen dekker Investinors kostnader knyttet til arbeid med å vurdere og etablere samarbeid under InvestEU, samt oppfølgingen av nytt fond forvaltet fra Nord-Norge, ordningen med pre-så Kornfond og ordningene med så Kornfond, unnatt Koinvesteringsfondet for Nord-Norge. Det foreslås en bevilgning på 8 mill. kroner i 2023. Det vises også til Prop. 1 S (2022–2023) for Forsvarsdepartementet kap. 1700, post 53 med omtale av Investinors rolle i å følge opp norsk deltakelse i NATOs innovasjonsfond.

Post 95 Kapitalinnskudd

Det vises til omtale under post 50. Det foreslås en bevilgning på 92 mill. kroner i kapitalinnskudd til

Investinors mandat for fonds- og matchininvesteringer. Mandatet blir med dette tilført totalt 142 mill. kroner i 2023.

Kap. 953 Nysnø Klimainvesteringer AS

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
50	Risikokapital			210 000
95	Kapitalinnskudd			390 000
	Sum kap. 953			600 000

Vedrørende 2021 og 2022:

Bevilgninger til risikokapital og kapitalinnskudd ble for disse årene bevilget over kap. 950, henholdsvis post 52 og 90.

Nysnø Klimainvesteringer AS (Nysnø) ble stiftet i desember 2017, og selskapet var operativt fra høsten 2018. Statens begrunnelse for eierskapet er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom lønnsomme investeringer. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid.

Selskapets formål er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. Investeringene skal i hovedsak rettes mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering. Investeringsfokus skal være bedrifter i tidlige faser, men selskapet har mulighet til å gjennomføre oppfølgingsinvesteringer i senere faser. Nysnø skal investere i unoterte selskaper og/eller fond rettet mot unoterte selskaper med virksomhet i eller ut fra Norge. Investeringene skal foretas på kommersielt grunnlag og sammen med private investorer.

Ny teknologi bidrar til det grønne skiftet og til å bygge framtidens lavutslippssamfunn. Kapitaltilgang i et hensiktsmessig omfang fremmer investeringer, og Nysnø er et virkemiddel for å bidra til kapitaltilgang for norske unoterte vekstbedrifter som kommersialiserer klimavennlig teknologi.

Resultater 2021

Nysnø har per utgangen av 2021 investert i tolv selskaper og elleve fond. Driftsinntektene til Nysnø består i hovedsak av verdiutvikling i inves-

teringsporteføljen. Resultatet fra investeringsporteføljen var 90 mill. kroner i 2021. Driftskostnadene var 34 mill. kroner. Driftsresultatet var dermed på 56 mill. kroner. Årsresultatet, som inkluderer finansinntekter, var på 64 mill. kroner. Avkastningen på investeringsporteføljen etter kostnader var 6,6 pst. i 2021. Siden etableringen i 2017 er gjennomsnittlig årlig avkastning etter kostnader 1,4 pst.

Budsjettforslag**Post 50 Risikokapital**

Nysnø er hittil tilført 2 925 mill. kroner i kapital. For å øke selskapets investeringskapasitet foreslås det bevilget 600 mill. kroner til selskapet i 2023, hvorav 210 mill. kroner som risikokapital på post 50. Det vises til omtale under post 95 nedenfor der det foreslås bevilget 390 mill. kroner som kapitalinnskudd.

Post 95 Kapitalinnskudd

For å øke selskapets investeringskapasitet foreslås det bevilget 600 mill. kroner i 2023, hvorav 390 mill. kroner i kapitalinnskudd på post 95. Bakgrunnen for at kapital til Nysnø budsjetteres med 35 pst. risikokapital og 65 pst. kapitalinnskudd er beskrevet i Prop. 1 S (2017–2018) for Nærings- og fiskeridepartementet. Her framgår det at regjeringen ønsket at selskapet skal være et virkemiddel som bidrar til reduserte klimagassutslipp, og at selskapet ikke skal fortrenge privat kapital. Da er det nødvendig at selskapet gis anledning til å ta risiko og på den måten utløse investeringer som ellers ikke ville blitt gjennomført.

Kap. 954 Petoro AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd til administrasjon			372 300
	Sum kap. 954			372 300

Vedrørende 2021 og 2022:

Bevilgningen til administrasjonstilskudd ble i 2021 bevilget over kap. 1815, post 70 på Olje- og energidepartementets budsjett og i 2022 over kap. 950, post 73.

Petoro er et statlig eid aksjeselskap som ivaretar Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) på et forretningsmessig grunnlag. Selskapet er lokalisert i Stavanger og hadde 70 ansatte ved årsslutt i 2021.

Gjennom SDØE deltar staten i mange utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg for petroleum, jf. nærmere omtale under kap. 2440/5440. Petroleumsvirksomheten er organisert som interessentskap der deltakerne er olje- og gasselskaper. Petoro opptrer som rettighetshaver for SDØE-andelene og har rettigheter og plikter som andre rettighetshavere. Petoro er likevel forskjellig fra andre rettighetshavere på norsk kontinentalsokkel, bl.a. ved at selskapet:

- ikke er eier, men rettighetshaver for statens deltakerandeler. Petoro har heller ikke operatøransvar i interessentskap.
- ikke selv står for salg av olje og gass som selskapet forvalter og dermed ikke er en aktør i olje- og gassmarkedene. Gjennom en egen instruks er Equinor ASA gitt ansvaret for salg av statens petroleum. Alle inntekter fra Equinors salg av SDØE-volumer går direkte fra Equinor og inn på statens konto.

Petoro er avhengig av godt samarbeid med øvrige rettighetshavere. Petoro supplerer egen innsats med bruk av ekstern bistand for å gjennomføre dybdearbeid, studier og verifikasjoner.

Petoros overordnede mål for ivaretagelsen av SDØE-porteføljen er å skape størst mulig verdi og oppnå høyest mulig inntekt til staten. På bakgrunn av rammer og føringer for Petoros virksomhet som følger av petroleumslovens kapittel 11, relevante stortingsdokumenter og selskapets vedtekter, har selskapet følgende hovedoppgaver:

- ivaretagelse av statens direkte deltakerandeler i interessentskap der staten til enhver tid har slike
- overvåking av Equinors avsetning av den petroleum som produseres fra statens direkte deltakerandeler i tråd med Equinors avsetningsinstruks
- økonomistyring, herunder føring av regnskap, for statens direkte deltakerandeler

Ivaretagelse av statens direkte deltakerandeler

Petoro skal være en aktiv partner som gjennom helhetsvurderinger skal bidra til å maksimere verdien av SDØE-porteføljen. Arbeidet skal orienteres mot områder og oppgaver der selskapet med utgangspunkt i porteføljen, og i samspill med øvrige petroleumsselskaper på norsk sokkel, i særlig grad kan bidra til å øke verdiskapingen, hensyntatt statens samlede økonomiske interesser.

Aktiviteten på norsk sokkel er på et høyt nivå med et rekordhøyt antall funn, videreutviklings- og elektrifiseringsprosjekter som planlegges og vil bli gjennomført de nærmeste årene. Videre pågår det en betydelig energiomstilling som skaper utfordringer og muligheter for olje- og gassvirksomheten. Den seneste tids urolighet i energimarkedene gjør det også viktig at norsk sokkel forblir en pålitelig energileverandør til Europa.

Petoro skal bidra til:

- realisering av reservegrunnlag og identifikasjon av nye prosjekter for feltutvikling og økt utvinning fra modne felt i SDØE-porteføljen
- økt boreeffektivitet og effektiv utnyttelse av rigg- og borekapasitet for nye brønner
- robuste og helhetlige konseptvalg-løsninger for funn og nye utbyggingsprosjekter som ivaretar framtidig fleksibilitet
- kvalitet i underlagene for investeringsbeslutninger
- redusert usikkerhet i reservegrunnlaget for nye prosjekter

Petoro skal ha særlig oppmerksomhet mot HMS-risiko, digitalisering og effektiv driftspraksis på tvers av utvinningstillatelsene i SDØE-porteføljen.

Overvåking av Equinors avsetning av statens petroleum

Petoro skal overvåke at Equinor utfører avsetningen av statens petroleum sammen med sin egen i samsvar med avsetningsinstruks gitt til Equinor ASA, herunder at det er rettmessig fordeling av inntekter og kostnader mellom staten og Equinor.

Petoro skal bl.a. prioritere oppfølging av identifiserte interesseulikheter, samt Equinors dokumentasjon av rettmessig fordeling.

Økonomistyring

Petoro skal:

- ivareta god økonomistyring og kontroll av SDØE i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og instruks for økonomistyring av SDØE
- utarbeide og følge opp budsjett og prognoser, forstå regnskapsføring og foreta periodiske avviksanalyser og rapportering av SDØEs finansielle tilstand og utvikling

Resultatrapport 2021

Petoro AS hadde et negativt årsresultat på om lag 0,4 mill. kroner, som ble overført fra annen egenkapital. Annen egenkapital var om lag 17,6 mill. kroner per 31. desember 2021.

Ivaretagelse av statens direkte andeler

Petoro har i 2021 videreført arbeidet for utvikling av modne felt i SDØE-porteføljen. Selskapet har gjennomført egne studier bl.a. for Åsgard, Grane, Gullfaks, Oseberg og Snorre. Selskapet har også hatt en aktiv rolle for å identifisere tiltak og konsepter for økt produksjon fra Maria-feltet.

Selskapet har ytt betydelige bidrag i gjennomføringsfasen i prosjekter som Johan Sverdrup fase 2, Johan Castberg, Martin Linge og Troll fase 3. Arbeidet har vært rettet mot forhold som påvirker HMS-, klima- og gjennomføringsrisiko, samt å sikre gode driftsforberedelser. I tillegg har Petoro hatt tett oppfølging av reparasjonsprosjektet for Hammerfest LNG.

For nye utbyggingsprosjekter har Petoro rettet innsats mot vurdering før konseptvalg for å velge utbyggingsløsninger som har kapasitet og

utvidelsesmuligheter til å realisere feltets verdipotensial. For nye utbygginger med usikkert ressurspotensial har selskapet gjennomført egne vurderinger, som for Grosbeak og Wisting. Det ble i 2021 sendt inn plan for utbygging og drift (PUD) for Kristin Sør fase 1, endret PUD for Ormen Lange fase 3, Troll Vest elektrifisering og økt gasskapasitet og delelektrifisering av Oseberg.

Petoro har også bidratt til framdrift og modning av funn og nye prosjekter. Teknologiforbedring og tidlig teknologianvendelse er viktig, der Petoro retter innsats mot teknologi for økning av boretakt, nye digitale verktøy for optimalisering av utvinningsstrategi, utbyggingsløsninger med fjernstyring og lavbemannet drift og teknologi for reduserte klimagassutslipp fra driften.

Overvåking av Equinors avsetning av statens petroleum

Petoro har i 2021 rettet særlig oppmerksomhet mot tiltak for å optimalisere gassleveransene til Europa, som var preget av svært høye priser i andre halvår. I tillegg har oppmerksomhet vært rettet mot i hvilken grad avsetningsmodellene oppfyller målene i Avsetningsinstruksen om maksimal verdiskaping og rettmessig fordeling.

Økonomistyring

Petoro har ivaretatt god økonomistyring og kontroll av SDØE i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og instruks for økonomistyring av SDØE.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til administrasjon

Bevilgningen skal dekke utgifter til Petoros administrasjon og oppfølging av SDØE-andelene. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon og selskaps kjøp av eksterne tjenester, særlig knyttet til rådgivere og ekstern spisskompetanse. SDØEs utgifter og inntekter i interessentskapene dekkes under kap. 2440/5440.

Det foreslås en bevilgning på 372,3 mill. kroner og en tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII, 1. Videre foreslås en fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning under kap. 954, post 71 Erstatninger, eventuell erstatning til Norges Bank for netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. forslag til vedtak VI, 1.

Kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

Tabell 5.31 Bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

		(i mill. kroner)		
Kap./post/underpost	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
<i>Kap. 2440</i>				
30	Investeringer	24 732	26 500	28 300
	Sum kap. 2440	24 732	26 500	28 300
<i>Kap. 5440</i>				
24.1	Driftsinntekter	249 674	156 500	591 700
24.2	Driftsutgifter	-38 308	-32 100	-47 800
24.3	Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 464	-1 700	-1 200
24.4	Avskrivninger	-25 634	-24 900	-27 000
24.5	Renter av statens kapital	-2 331	-2 300	-2 400
24	Driftsresultat	181 937	95 500	513 300
30	Avskrivninger	25 634	24 900	27 000
80	Renter av statens kapital	2 331	2 300	2 400
85	Renter av mellomregnskapet	0	0	0
	Sum kap. 5440	209 902	122 700	542 700
Kontantstrømmen til SDØE:				
	Innbetalinger ¹	249 674	156 500	591 700
	Utbetalinger ²	64 504	60 300	77 300
	Netto kontantstrøm fra SDØE	185 170	96 200	514 400

¹ Innbetalinger = driftsinntekter + renter av mellomregnskapet² Utbetalinger = driftsutgifter + lete- og feltutviklingsutgifter + investeringer*Vedrørende 2022:*

Ved stortingsvedtak 17. juni 2022 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022):

- kap. 2440, post 30 økt med 500 mill. kroner
- kap. 5440, post 24.1 ble økt med 275 000 mill. kroner
- kap. 5440, post 24.2 ble redusert med 8 800 mill. kroner
- kap. 5440, post 24.4 ble redusert med 1 200 mill. kroner
- kap. 5440, post 30 ble økt med 1 200 mill. kroner

Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

SDØE-ordningen innebærer at staten, på lik linje med øvrige aktører på norsk sokkel, betaler en andel av alle investeringer og driftskostnader i prosjekter tilsvarende statens deltakerandel. Staten får en tilsvarende andel av inntektene fra salget av produksjonen og andre inntekter.

Det overordnede langsiktige målet for forvaltningen av SDØE-porteføljen er å maksimere inntektene til staten fra det direkte eierskapet på norsk kontinentalsokkel. SDØE, kombinert med skatte- og avgiftssystemet, er et velegnet virkemiddel for å sikre staten en stor andel av verdiskapingen i petroleumsvirksomheten.

Produksjon av olje og gass er en grunnrente-virksomhet, basert på ressurser på norsk sokkel. Grunnrenten vil være avhengig av prisene på olje og gass, samt utvinningskostnadene. Eksistensen av grunnrente er en hovedårsak til at staten tar en betydelig andel av inntektene fra petroleumsvirksomheten på norsk sokkel gjennom skatter, avgifter og SDØE-ordningen. På den måten sikrer man at en stor andel av grunnrenten tilfaller staten som ressurseier.

SDØE-porteføljen

Porteføljen er sammensatt av utvinningstillatelser i letefasen, felt under utbygging og felt i drift.

Videre er staten en stor eier i rørledninger og landanlegg. Ved utgangen av 2021 besto porteføljen av 184 utvinningstillatelser, 37 produserende felt og 16 interessentskap for rørledninger og landanlegg.

Rystad Energy har på oppdrag fra departementet gjennomført en verdivurdering av SDØE-porteføljen per 1. januar 2022. Nåverdien av framtidig netto kontantstrøm fra SDØE ved inngangen til 2022 er beregnet til 1 584 mrd. kroner, en økning på 540 mrd. kroner sammenliknet med forrige verdivurdering i 2020. Hovedårsaken til økningen er økte anslag for kortsiktige olje- og gasspriser. Dette motvirkes noe av nedjusterte anslag for oljepris på lengre sikt.

Tabell 5.32 Nøkkeltall for SDØE

	2019	2020	2021
Produksjon – olje og NGL ¹ (tusen fat/dag)	349	374	388
Produksjon – tørrgass (mill. Sm ³ /dag)	98	98	101
Olje-, NGL- og tørrgassproduksjon (tusen fat o.e./dag)	964	988	1 026
Gjenværende reserver (mill. fat o.e.)	5 335	5 045	4 972 ²
Reserveerstatningsgrad (i prosent)	40	20	80
Reservetilgang (mill. fat o.e.)	142	72	301
Oljepris (USD/fat)	65	40	70
Oljepris (NOK/fat)	572	376	603
Gasspris (NOK/Sm ³)	1,92	1,25	4,78

¹ Natural Gas Liquids, dvs. flytende petroleum bestående av propan, butan m.m.

² Porteføljen av olje-, kondensat-, NGL- og gassreserver fordeler seg med 1 400 mill. fat o.e. olje, NGL og kondensat og om lag 3 572 mill. fat o.e. gass (568 mrd. Sm³ gass).

Tabell 5.33 SDØEs olje- og gassreserver

	Olje, våtgass/NGL og kondensat (mill. fat)	Gass (mrd. Sm ³) ²
Forventede reserver ¹		
Ved inngangen til 2021	1 463	569
Endring i reserver	79	35
Produksjon	-142	-37
Ved utgangen av 2021	1 400	568

¹ Forventede reserver representerer forventningsverdier i henhold til ressursklasse 1-3 i Oljedirektoratets ressursklassifiseringssystem: Reserver i produksjon, reserver med godkjent plan for utbygging og drift og reserver som rettighetshaverne har besluttet å utvinne.

² 1 000 Sm³ gass tilsvarer om lag 6,29 fat oljeekvivalenter i energimengde.

Tabell 5.34 Kapitalbalanse (regnskapsprinsippet) for SDØE

			(i mill. kr)		
Eiendeler	2020	2021	Egenkapital og gjeld	2020	2021
<i>Anleggsmidler:</i>			<i>Egenkapital:</i>		
Driftsmidler, eiendommer	231 410,1	229 357,0	Egenkapital	151 112,9	187 189,9
Immaterielle eiendeler	56,7	52,7	Sum egenkapital	151 112,9	187 189,9
Finansielle anleggsmidler	1 288,9	1 827,5	<i>Langsiktig gjeld:</i>		
Sum anleggsmidler	232 755,8	231 237,2	Langsiktige fjerningsforpliktelseser	84 029,1	78 734,4
<i>Omløpsmidler:</i>			Annen langsiktig gjeld	4 393,5	5 759,0
Lager	2 352,7	2 129,6	Sum langsiktig gjeld	88 422,6	84 493,4
Kundefordringer	21 267,8	73 488,2	<i>Kortsiktig gjeld:</i>		
Bankinnskudd	107,5	60,9	Leverandørgjeld	1 911,6	2 713,3
Sum omløpsmidler	23 727,9	75 678,7	Annen kortsiktig gjeld	15 036,6	32 519,3
Sum eiendeler	256 483,7	306 915,9	Sum kortsiktig gjeld	16 948,2	35 232,6
			Sum egenkapital og gjeld	256 483,7	306 915,9

Budsjettforslag

Kap. 2440, post 30 Investeringer

Posten omfatter SDØEs andel av investeringer på norsk sokkel. Dette gjelder investeringer i felt i drift, under utbygging og prosjekt under vurdering.

Det foreslås en bevilgning på 28 300 mill. kroner, en økning på 1 800 mill. kroner fra saldert budsjett 2022. Økningen skyldes i hovedsak utbyggingen av nye funn som Wisting og Hasselmus og elektrifiseringsprosjekter, deriblant Gassled, Oseberg og Draugen. Nedgang i produksjonsboring på Troll og Snorre motvirker deler av økningen. De største investeringene som er planlagt i 2023, omfatter feltene Troll, Oseberg, Draugen, Gassled, Heidrun, Gullfaks, Ormen Lange, Åsgard, Johan Castberg og Johan Sverdrup.

Kontraktsmessige forpliktelseser relatert til investeringer i nye og eksisterende felt beløp seg til 26 000 mill. kroner per 31. desember 2021. Beløpet er basert på innrapportering fra operatørene.

Kap. 5440, post 24 Driftsresultat

Underpost 24.1 Driftsinntekter

Driftsinntektene består av inntekter fra salg av petroleumsprodukter og netto tariffinntekter knyttet til prosessering og transport av olje og gass.

Driftsinntektene anslås til 591 700 mill. kroner, en økning på 435 200 mill. kroner fra saldert budsjett 2022. Økningen skyldes i hovedsak vesentlig høyere prisforventninger for olje og gass. Anslaget baserer seg på en oljepris på 912 kroner per fat sammenliknet med 559 kroner per fat i saldert budsjett 2022.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene består av utgifter til drift av anlegg, tariffutgifter, gasskjøp og gassadministrasjonsutgifter, samt fjerningsutgifter. Utgifter til eventuelle redetermineringer under samordningsavtaler for petroleumsvirksomhet der staten er deltaker gjennom SDØE, dekkes også under posten.

Driftsutgiftene anslås til 47 800 mill. kroner, en økning på 15 700 mill. kroner fra saldert budsjett 2022. Dette skyldes i hovedsak høyere anslag for kjøp av tredjepartsgass som følge av økt gassprisanslag, samt økte produksjonskostnader som

følge av økning i kraftpriser og kostnader for CO₂-utslipp.

Forpliktelser knyttet til leie av rigger, forsyningsskip, produksjonsskip, helikoptre, beredskapsfartøy, baser og lignende beløp seg til 6 255 mill. kroner per 31. desember 2021. Beløpet representerer kanselleringskostnad.

Transport og øvrige forpliktelser beløp seg til 4 376 mill. kroner per 31. desember 2021. Dette er knyttet til gassalgaktiviteten som hovedsakelig består av transport- og lagerforpliktelser i Storbritannia og på kontinentet, samt terminalkapasitetsforpliktelser knyttet til Cove Point terminalen i USA.

Forpliktelsene er basert på innrapportering fra operatørene.

Underpost 24.3 Lete- og feltutviklingsutgifter

Lete- og feltutviklingsutgifter er knyttet til leting etter olje- og gassressurser, samt bearbeiding og utvikling av konsepter fra funn som er gjort til beslutning om drivverdighet. Utgifter omfatter geologistudier, seismisk kartlegging, leteboring, avgrensingsboring, testing av funn, feltevalue-ring og konseptstudier.

Lete- og feltutviklingsutgifter anslås til 1 200 mill. kroner, en reduksjon på 500 mill. kroner fra saldert budsjett 2022.

Ved utgangen av 2021 var Petoro forpliktet til å delta i 15 brønner med en forventet kostnad for SDØE i 2022 på 1 100 mill. kroner.

Underpost 24.4 og post 30 Avskrivninger

Driften belastes med avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit og gi et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømeffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 30.

Avskrivninger anslås til 27 000 mill. kroner.

SDØE-regnskapet blir avgitt både etter kontantprinsippet og regnskapsprinsippet NGAAP. I henhold til NGAAP bokføres avskrivninger basert på produksjonshetsmetoden og på linearitet. Ordinære avskrivninger på olje- og gassproduserende anlegg beregnes for hvert enkelt felt og felt-dedikert transportsystem etter produksjonshetsmetoden. Denne metoden innebærer at investeringer avskrives i tråd med produksjonen det enkelte år. Avskrivningsnøkkelen er som følger: (Netto bokført verdi * produksjon i perioden)/gjenværende reserver.

Av praktiske årsaker benyttes salgsvolumene i perioden som en erstatte for produksjonsvolu-

mene. Dette fordi salgsvolumene er tilgjengelig tidligere enn produksjonstallene og at de to volumene over tid er like. For avskrivningsformål benyttes en andel av Oljedirektoratets forventningsbaserte reserveanslag for utbygde reserver. Disse anslagene revideres årlig. Ordinære avskrivninger for transportsystemer, samt stigerørplattformer som benyttes av flere felt, blir beregnet lineært over gjeldende konsesjonstid. Andre driftsmidler blir avskrevet lineært over antatt økonomisk levetid.

Underpost 24.5 og post 80 Renter av statens kapital

Driften belastes med renter på statens kapital for å ta hensyn til kapitalkostnader og gi et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømeffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 80.

Renter av statens kapital anslås til 2 400 mill. kroner.

Kap. 5440, post 85 Renter på mellomregnskapet

På utgiftssiden oppstår det et mellomværende med staten som utgjør differansen mellom føring på kapittel/post i bevilgningsregnskapet og likviditetsbevegelser. Mellomværende omfatter differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør, arbeidskapital i avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m.

Som en del av statens felles eierskapsstrategi selger Equinor ASA statens petroleum sammen med sin egen. Inntekter fra salg av olje, våtgass og tørrgass vil etter kontantprinsippet normalt bli regnskapsført i SDØE-regnskapet samme måned som Equinor mottar oppgjør for salg. På tidspunktet for rapportering til det sentrale statsregnskapet vil det som følge av dette normalt ikke være et mellomværende på inntektssiden som inkluderes i mellomværende i kasserapporten for SDØE.

Det budsjetteres ikke med renter på mellomregnskapet. Dette beregnes ved årets slutt og regnskapsføres i statsregnskapet.

Fullmakt til å overskride bevilgningene

I henhold til samarbeidsavtalene for de fleste av utvinningstillatelsene på norsk sokkel har staten en forkjøpsrett som kan utøves dersom det inngås en avtale om overdragelse av deltakerinteresser i tillatelsen. Staten kan overta andelen til den pris

og de vilkår som er avtalt mellom partene. Forkjøpsretten gjelder både der SDØE har deltakerandeler og i utvinningstillatelser uten statlig deltakelse. Frist for utøvelse av forkjøpsretten er normalt innen 40 dager etter at departementet er underrettet om overdragelsen. På bakgrunn av den korte fristen foreslås det en fullmakt til at Kongen kan overskride bevilgningene under kap. 2440/5440 med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel, jf. forslag til vedtak V.

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Norpipe Oil AS eier og driver oljerørledningen fra Ekofisk til Teesside. Staten eier 5 pst. av aksjene i Norpipe Oil AS. Selskapets aksjonærer har gjennom aksjonæravtalen for Norpipe Oil AS en finansieringsplikt på inntil 500 mill. kroner dersom det skulle bli nødvendig å ta opp lån for å sikre vedlikehold, utvidelser og drift av anlegget. Det foreslås en fullmakt til at departementet ved behov kan utgiftsføre uten bevilgning under kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, inntil 25 mill. kroner i lån til Norpipe Oil AS for å dekke kapitalbehov som ikke kan dekkes over driften i selskapet eller på annen måte, jf. forslag til vedtak VI, 2. Departementet vil komme tilbake til Stortinget med bevilgningsforslag hvis det skulle bli aktuelt å trekke på lånerammen.

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser

Det foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 knyttet til løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum og avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA, jf. forslag til vedtak XV, 1 og 2.

Det foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel av investeringene i det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner i forbindelse med deltakelse i utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel og utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap, jf. forslag til vedtak XVI, 1 og 2.

Det foreslås en fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/

5440 i forbindelse med kontraktmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til pre-interessentskapsfasen, jf. forslag til vedtak XVII.

Fullmakt til å regnskapsføre kontantinnkallinger mot mellomværendet med statskassen

Det foreslås en fullmakt slik at Petoro kan regnskapsføre inn- og utbetalinger for SDØE mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet med statskassen oppstår når en kontantinnbetaling eller utbetaling ikke samtidig blir inntektsført eller utgiftsført på virksomhetens budsjettkapittel. Mellomværendet omfatter over-/underinnkalling av kontanter fra operatørselskapene (differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør), arbeidskapital, avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m., jf. forslag til vedtak XXVII.

Forskuddsinnbetalinger foretas løpende i henhold til operatørenes kontantinnkallinger. Mellomværendet er summen av forskuddsbetalte kostnader og endringer i arbeidskapital i avregningene. Som følge av virksomhetens natur vil det alltid være et mellomværende mellom SDØE og operatørene for ovennevnte. Ved utgangen av 2021 var mellomværende i kontantregnskapet om lag 447 mill. kroner i favør av staten.

Andre fullmakter

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe mot bruksrett, jf. forslag til vedtak XXIII. Denne fullmakten vil gjelde prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene (ressursklasse 1-8) i deltakerandelene som overdras på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm³ oljeekvivalenter, jf. forslag til vedtak XXIV.

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne at Petoro AS som ivaretaker av SDØE deltar i overdragelse eller samordning av andeler i utvinningstillatelse, jf. forslag til vedtak XXV, 1-4. Fullmakten bidrar til at Petoro AS kan delta i transaksjoner som del av den normale kommersielle virksomheten på sokkelen.

Det foreslås en fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for

Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap, jf. forslag til vedtak XXVI. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

Nærings- og fiskeridepartementet vil rapportere til Stortinget om eventuell bruk av andre fullmakter, vanligvis i departementets proposisjon om endringer i statsbudsjettet for inneværende år.

Kap. 5656 Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
85	Utbytte	26 347 846	25 690 800	30 220 400
	Sum kap. 5656	26 347 846	25 690 800	30 220 400

Post 85 Utbytte

Det foreslås om lag 30,2 mrd. kroner i anslått utbytte fra statens aksjer i selskaper hvor eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 eksklusiv Equinor ASA. Utbytte fra Equinor føres på eget kap. 5685. Det vises til den selskapsvise fordelingen av utbytteanslag i tabell 5.35. Selskapenes årsregnskap for 2022, aktuelle markedsf forhold og annet vesentlig som inngår i styrenes og eiernes vurderinger av utbytte våren 2023 er i stor grad ikke kjent på forhånd. Det er derfor stor usikkerhet knyttet til utbytteanslagene. Oppdaterte anslag blir lagt fram i forbindelse med revidert budsjett for 2023. For de børsnoterte selskapene er det ikke beregnet egne anslag for utbytte i 2023. I stedet er det teknisk videreført utbetalt

utbytte per aksje i 2022. I selskaper som ikke er heleide, kan ikke generalforsamlingen beslutte et høyere utbytte enn det styret har foreslått.

For Statkraft er det anslått et utbytte på 11,308 mill. kroner. Utbyttet vil basere seg på Statkrafts resultater for regnskapsåret 2022. Det legges til grunn et utbytte i henhold til den langsiktige utbytteforventningen til selskapet på 85 pst. utbytteandel fra den norske vannkraftvirksomheten og 25 pst. utbytteandel fra selskapets øvrige virksomhet. I tillegg legges det til grunn et ekstraordinært utbytte på 4 124 mill. kroner som følge av situasjonen i kraftmarkedene. Et grovt anslag på hvordan de foreslåtte skatteendringene knyttet til kraftsektoren påvirker utbyttet, er hensyntatt i anslaget.

Tabell 5.35 Anslag for utbytte fra statens aksjer forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet i 2022 inntektsført på kap. 5656, post 85

	(i mill. kroner)
	Anslag 2023
<i>Børsnoterte selskaper:</i>	
Akastor ASA	0
Aker Solutions ASA	12,0
DNB Bank ASA	5 139,5
Kongsberg Gruppen ASA	295,1
Norsk Hydro ASA	2 410,1
Telenor ASA	7 023,5
Yara International ASA	2 767,2
<i>Unoterte selskaper:</i>	
Andøya Space AS	0
Argentum Fondsinvesteringer AS	500,0
Baneservice AS	35,0
Eksportfinans ASA	0
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS	0
Flytoget AS	0
Investinor AS	0
Mantena AS	0
Mesta AS	30,0
Nammo AS	100,0
Nofima AS	0
Norges sjømatråd AS	0
Nysnø Klimainvesteringer AS	0
Posten Norge AS	600,0
Siva – Selskapet for industrivekst SF	0
Space Norway AS	0
Statkraft SF	11 308,0
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	0
Sum	30 220,4

Kap. 5685 Aksjer i Equinor ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
85	Utbytte		13 000 000	15 000 000
	Sum kap. 5685		13 000 000	15 000 000

Post 85 Utbytte

Staten eier 67 pst. av aksjene i Equinor ASA. Equinor ASA betaler kvartalsvise utbytter. Styret vedtar utbytte for første, andre og tredje kvartal basert på fullmakt fra generalforsamlingen. Utbytte for fjerde kvartal (og for året totalt) vedtas av generalforsamlingen basert på styrets anbefaling. Utbetalingen av utbytte skjer om lag fire måneder etter at utbytte annonseres i forbindelse med framleggelsen av selskapets kvartalsresultater. Statens utbytte fra Equinor inngår i inntektene

fra petroleumsvirksomheten som overføres til Statens pensjonsfond utland.

Equinor annonserte 5. april 2022 et kvartalsvis kontantutbytte på 0,2 amerikanske dollar per aksje for første kvartal 2022. For budsjettformål legges dette utbyttensnivået til grunn for kvartalene som utbetales i 2023. Det budsjetteres med 15 000 mill. kroner i utbytte fra Equinor ASA i 2023. For anslaget er det lagt til grunn en vekselkurs mellom norske kroner og amerikanske dollar på 8,60, lik gjennomsnittet for 2021.

Programkategori 17.50 Kystforvaltning

Utgifter under programkategori 17.50 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
970	Kystverket		3 071 900		-100,0
	Sum kategori 17.50		3 071 900		-100,0

Utgifter under programkategori 17.50 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter		2 104 300		-100,0
30–49	Nybygg, anlegg mv.		792 800		-100,0
50–89	Overføringer til andre		174 800		-100,0
	Sum kategori 17.50		3 071 900		-100,0

For 2021 ble bevilgningene til kystforvaltning og Kystverket bevilget under programkategori 21.60 og kap. 1360 på Samferdselsdepartementets budsjett. For 2023 er bevilgningene foreslått flyttet til

henholdsvis programkategori 17.10 og nytt kap. 916. Det vises til omtaler og budsjettforslag under disse.

Programområde 33

Programkategori 33.40 Arbeidsliv

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2021	Saldert budsjett 2022	Forslag 2023
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	70 000	90 000	80 000
	Sum kap. 2540	70 000	90 000	80 000

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Garantiordningen skal sikre en minsteinntekt når fiske av ulike årsaker slår feil. Ordningen administreres av Garantikassen for fiskere, og blir i sin helhet finansiert innenfor det beløp som fiskere betaler i produktavgift ved førstehåndsomsetning av fisk.

Rett til a-trygd for fiskere gjelder i en rekke tilfeller når fartøy blir satt ut av drift. Det kan være som følge av sykdom, havari og ishindringer, eller ved stopp i fisket grunnet reguleringer, sesongavslutning eller leveringsvansker. Ordningen omfat-

ter alle fiskere som står oppført i fiskermanntallets blad B eller som fyller betingelsene for opp-tak, og som har vært sysselsatt ombord i fartøy innført i merkeregisteret for norske fiskefartøy over seks meter. Ordningen omfatter også fiskere som er blitt oppsagt og som dermed står uten fartøytilknytning.

På bakgrunn av prognoser fra Garantikassen for fiskere foreslås det å bevilge 80 mill. kroner til a-trygd til fiskere og fangstmenn i statsbudsjettet for 2023.

Del III
Andre saker

6 Forny, forenkle og forbedre

Økt produktivitet og en mer effektiv økonomi er sentrale forutsetninger for å nå Nærings- og fiskeridepartementets hovedmål om størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Departementets arbeid for økt produktivitet og en mer effektiv økonomi er derfor viktig for de fleste politikkområder.

Forenkling for næringslivet

Nærings- og fiskeridepartementet har et koordinerende ansvar for at forenklinger for næringslivet gjennomføres i tråd med regjeringens politikk. Regjeringen har som mål å redusere næringslivets kostnader knyttet til pålagte regler og utfylling av offentlige skjemaer med 11 mrd. kroner innen 2025. En interdepartemental arbeidsgruppe er etablert for å følge opp forenklingsarbeidet for perioden 2021–2025. Gruppen ledes av Nærings- og fiskeridepartementet. I tillegg deltar Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Forenklingsarbeidet tar utgangspunkt i at reguleringer bør skje på en samfunnsøkonomisk effektiv måte. Regelverket skal være egnet til å ivareta gitte mål til en lavest mulig kostnad for næringslivet slik at ressursene i størst mulig grad kan brukes til bedriftenes kjerneaktiviteter. Nøkelen til velbegrunnede og gjennomtenkte statlige tiltak er gode beslutningsgrunnlag. Regelrådets arbeid for å vurdere kvaliteten på konsekvensvurderinger før næringsrelatert regelverk blir vedtatt, er derfor et viktig bidrag inn i forenklingsarbeidet.

Forenklingsarbeidet for næringslivet har bred politisk oppslutning og følger hovedsakelig to hovedspor. Dels dreier det seg om å forenkle lover og forskrifter, og dels om å gjøre det enklere for bedriftene å håndtere rapporteringspliktene til myndighetene. Målet om en enklere hverdag for bedriftene oppnås ved å løse oppgaver på nye og smartere måter. Bruk av ny teknologi og gode digitale løsninger er derfor sentralt i forenklingsarbeidet.

Brønnøysundregistrene, Skatteetaten og Digitaliseringsdirektoratet med Altinn er eksempler

på etater som ligger langt fremme internasjonalt i digitalisering og effektivisering av tjenester og kommunikasjon med næringsliv og innbyggere. Disse etatene henter inn og lagrer mange opplysninger fra bedrifter. Det er et mål at det offentlige bare skal innhente opplysninger én gang. Dette innebærer at privat sektor ikke skal behøve å rapportere samme opplysning flere ganger til det offentlige. Videre er det viktig å utnytte digitale løsninger som åpner for forhåndsutfylling av skjemaer og direkte uthenting av informasjon fra bedriftenes fagsystemer. Slike løsninger fører til at rapporteringen langt på vei kan automatiseres, og at den kan skje raskt og kostnadseffektivt.

Offentlig-privat sektorsamarbeid om digitalisering er viktig i næringer som finans (DSOP), landbruk, havbruk og bygg (OPS). Samarbeidet bidrar til å øke konkurransekraften i den enkelte næring og til å modernisere den offentlige forvaltningens digitale kommunikasjon med næringene. Samarbeidsprosjektene med næringslivet har også økt oppmerksomheten om verdien av å dele næringslivsdata, og hvordan dette kan komme både forvaltning og privat sektor til gode.

Departementet har mottatt en rekke innspill til forenklinger fra næringslivets organisasjoner og fra enkeltbedrifter. Disse er til vurdering i ansvarlig departement. Generelt bidrar Digitaliseringsdirektoratets medfinansieringsordning til at tiltak som støtter opp under digitaliseringsstrategien gjennomføres, inkludert tiltak som kommer næringslivet til gode. Flere konkrete forenklingsprosjekter er i gang på ulike departementers ansvarsområder og i underliggende etater. F.eks. vil det på Finansdepartementets ansvarsområde realiseres gevinster fra Tolletatens prosjekt *ekspresstoll* og Skatteetatens *ny dialogbasert skattemelding for næringsdrivende, lønnsinntakere og pensjonister* i denne stortingsperioden. Under Arbeids- og inkluderingsdepartementets ansvarsområde bidrar økt bruk av opplysninger om arbeids- og inntektsforhold fra a-ordningen i NAVs saksbehandling til redusert rapporteringsplikt for arbeidsgivere. På Nærings- og fiskeridepartementets område er tiltak knyttet til tilsyn-

skoordinering og virkemiddelapparatet eksempler på forenklingsarbeidet.

Regjeringen fortsetter arbeidet for en mer effektiv og samordnet tilsynspraksis overfor næringslivet. Dersom tilsynsmyndigheter har bedre kunnskap om virksomhetene, vil treffsikkerheten for tilsyn øke. Tilsynene bør i stor grad prioritere kontroll av virksomheter med høy risiko for alvorlige brudd, samtidig bør de som over tid kan vise til god etterlevelse av regelverket, kontrolleres sjeldnere. Datadelingstjenesten Tilda fra Brønnøysundregistrene er tilrettelagt for de rundt 80 tilsynsmyndighetene i Norge og utvalgte fagsystemleverandører. Tjenesten kobler tilsynsmyndigheter bedre sammen og gir god informasjonsflyt mellom tilsynene, der målet er koordinerte, effektive og mer målrettede tilsyn.

Regjeringen har etablert «én dør inn» til virkemiddelapparatet, slik at bedriftene kan få rask avklaring fra ulike tilskudds-, garanti- og låneordninger. Tiltaket er et skritt i retning av å forenkle og tilgjengeliggjøre det næringsrettede virkemiddelapparatet for næringslivet. Det vises til nærmere omtale av den videre utviklingen av det næringsrettede virkemiddelapparatet under programkategori 17.20.

Etatsrapportering

Etatene under Nærings- og fiskeridepartementet har de siste årene arbeidet for mer brukervennlige tjenester og en mer effektiv saksbehandling. Investeringene i digitalisering er intensivert i en rekke etater.

Brønnøysundregistrene

Gjennom registervirksomheten arbeider Brønnøysundregistrene kontinuerlig med å tilrettelegge for mer datadrevet utvikling. Brønnøysundregistrene arbeider med å forenkle og digitalisere for å redusere omfanget av unødvendig rapportering for næringslivet. Brønnøysundregistrenes virksomhet bidrar til å gi oversikt over opplysninger det offentlige allerede har innhentet og til å utvikle løsninger for gjenbruk av data.

Prosjektet for ny registerplattform i Brønnøysundregistrene (BRsys-prosjektet) skal utvikle mer moderne og automatiske løsninger som effektiviserer saksbehandlingen i Brønnøysundregistrene. I tillegg skal plattformen gi forenkling og besparelse for næringslivet og en mer kostnads-effektiv forvaltning. Det anslås at prosjektet fullføres i 2025, med endelig prosjektavslutning i

2026. Første versjon av registerplattformen er allerede levert.

I 2023 starter utvikling av Brukervennlige Registertjenester i Brønnøysundregistrene. Prosjektet skal utvikle innrapporterings- og tilgjengeliggjøringstjenester til og fra den nye registerplattformen, og vil sikre at gevinster fra plattformen kan realiseres.

Det vises for øvrig til omtale under kap. 904 Brønnøysundregistrene i programkategori 17.10 i del I.

Norges geologiske undersøkelse

NGU arbeider målrettet med å effektivisere prosessen fra innsamling av data i felt til ferdige digitale databaser, kart og innsynsløsninger tilgjengelig på NGUs nettside www.ngu.no. NGU leverer i økende grad tjenester gjennom maskinlesbare formater, som kan integreres mot løsninger som brukes av næringslivsaktører. Dette gir mer oppdaterte data, i tillegg til forenklet tilgang til og mer gjenbruk av geologisk informasjon.

Etter vannressursloven plikter aktører å rapportere inn grunnvannsboringer til den nasjonale grunnvannsdatabasen. NGU utviklet i 2018 en webbasert innrapporteringsløsning og applikasjon for mobiltelefon og nettbrett som har forenklet arbeidet for næringslivet. I dialog med borebransjen arbeider NGU for å ytterligere å forbedre løsningen. I 2021 har NGU oppdatert den nasjonale grunnvannsdatabasen med nye kartinnsyn som gjør det enklere for sluttbrukere å få tilgang og ta i bruk dataene i planlegging og gjennomføring av deres arbeid.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

Direktoratet gjennomfører et prosjekt for digital konsesjonsbehandling. Prosjektet omfatter digitalisering og forenkling av søknadsprosess for konsesjoner og driftsrapportering for de som har konsesjon. Prosjektet slutføres i 2022.

Justervesenet

Justervesenet har brukt mye ressurser inn i prosjektet for deling av tilsynsdata, Tilda. Utsvevling av tilsynsdata mellom ulike tilsynsmyndigheter vil forbedre Justervesenets risikovurderinger. Etter hvert som flere etater kobler seg til Tilda, vil mer data bli tilgjengelig og gjøre Tilda et godt verktøy for samhandling mellom tilsynsetater. Justervesenet har også arbeidet med utvikling av selvbetje-

ningsløsningen «Din side», som gjør det enkelt for brukere og andre å gi Justervesenet pålagt informasjon.

Kystverket

Den teknologiske utviklingen skyter fart, mens utviklinger i sjøtransporten er preget av tunge og langvarige trender. Det tar derfor tid før sjøtransporten tar ny teknologi i bruk. Kystverket legger vekt på å gjøre data tilgjengelig og modernisere og digitalisere tjenester rettet mot maritime brukere.

Kystverket har lansert en ny AIS-tjeneste (nais.kystverket.no) for publikum som gjør det mulig å følge skipstrafikken i sanntid. Regjeringen ønsker å øke verdien på offentlige data ved å gjøre dem mer tilgjengelig for alle, og denne tjenesten bidrar til dette.

Den digitale rutetjenesten til Kystverket (routeinfo.no) gir fartøy tilgang til anbefalte referanseruter og annen viktig informasjon ved planlegging av seilas, som f.eks. seilingsdistanser og gjeldende lokale forskrifter. Tjenesten er nå tilgjengelig for alle fartøy som går til havner langs kysten av Norge. Dette legger til rette for en mer effektiv planlegging av seilaser samtidig som det bidrar til bedre sjøsikkerhet.

I Kystdatahuset og BarentsWatch er data om skipstrafikken og norske kyst- og havområder gjort tilgjengelig for alle. BarentsWatch tilbyr åpne informasjonstjenester i tillegg til et skjermet system som støtter norske myndigheters operative arbeid i kyst- og havområdene.

Kystverkets lostjeneste har tatt i bruk VR-teknologi (virtual reality). Gjennom virtuell losing er det mulig å øve på krevende oppdrag, både ved å simulere ulike værtyper, innseilinger og ulike typer fartøy – men også å øve på samhandling med brobesetning og sjøtrafikksentraler (VTS). Målet er å redusere risiko og øke sjøsikkerheten.

Mange av fyrene langs kysten er i lange perioder ikke tilgjengelige på grunn av vær, miljøhensyn eller krevende landtilkomst. Kystverket har satt i verk et pilotprosjekt der det ses på mulighetene til å lage «digitale tvillinger» av fyrene som det kan navigeres i og omkring. Dette vil forbedre evnen til formidling, men også gjøre det enklere å bl.a. planlegge vedlikehold.

Meld. St. 20 (2020–2021) *Nasjonal transportplan 2022–2033* beskriver et nytt system med porteføljestyling av de store investeringene i transportsektoren. Kystverket skal videreføre arbeidet med å optimalisere de ulike prosjektene gjennom økt nytte og reduserte kostnader. Innenfor ram-

mene av Nasjonal transportplan 2022–2033 skal Kystverket, på samme måte som vei- og jernbanesektoren, komme med en tilrådning om rekkefølgen på prosjektene i månedsskiftet april/mai.

Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet har i 2021 startet et program for informasjonsforvaltning. Hovedaktivitetene i 2021 har vært å kartlegge brukerbehov og forutsetninger for å etablere en intern datakatalog og identifisere hva som må til for å forbedre arbeidet med analyse, visualisering og formidling av data. Ved å sikre en optimal dataflyt vil tilgjengelige data bli utnyttet bedre internt, samtidig som de kan gjen- og viderebrukes av andre i både privat og offentlig sektor.

Fiskeridirektoratet har samtidig en rekke pågående prosjekter som vil forenkle dataflyten mellom direktoratet og næringen. I 2021 er det bl.a. utviklet et nytt IT-system for havbruksnæringens miljørapportering (såkalte B-undersøkelser), som gir enklere rapportering og økt nytte av dataene. Videre er det jobbet med forberedelser til utvikling av en ny felles søknadsløsning for akvakultur, på tvers av ulike myndigheter.

Sjøfartsdirektoratet

Digitalisering er en viktig del av Sjøfartsdirektoratets strategi, og utvikling av regelverk skal legge til rette for digitalisering. Direktoratet har i 2021 etablert et fjerntilsynssenter og jobber aktivt med å videreutvikle dette konseptet. I tillegg til å utføre fjerntilsyn har senteret ansvar for å etablere gode tilsyn gjennom prosedyrer, opplæring og tilby relevant informasjon til rederiene. Elektroniske fartøysertifikat er også en viktig del av det som tilbys brukerne. Direktoratet har i 2021 utstedt elektroniske sertifikat på noen utvalgte sertifikattyper. Planen er at alle fartøysertifikater skal være elektronisk tilgjengelige i løpet av 2022. MinSide Sjøfolk er blant de mest brukte digitale løsningene, og direktoratet i ferd med å etablere en automatisert utstedelse av personellsertifikater, der informasjon fra rederier, skoler og kurssteder blir rapportert til direktoratet. Andre viktige digitale tilbud omfatter eTinglysning i skipsregistrene, MinSide Fartøy og Elektroniske sertifikater. Sjøfartsdirektoratet har startet utvikling av nytt system for «Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk» som i større grad henter informasjon direkte fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret for å forenkle søknadsprosessen. Dette vil videre til-

rettelegge for at Sjøfartsdirektoratet i større grad kan automatisere saksbehandlingen.

Sjøfartsdirektoratet arbeider for å ligge i forkant av andre flaggstater når det gjelder digitale løsninger og tjenester, slik at direktoratet kan tilby best mulig tilgjengelighet og servicenivå for den maritime næringen.

Sjøfartsdirektoratet skal være en pådriver for det grønne skiftet med fokus på høy sikkerhet og renere miljø. Sentralt i dette er den grønne omstillingen med alternative drivstoff og digitalisering i maritim næring. Digital skipsfart handler om teknologi som optimaliserer, effektiviserer eller gir økt sikkerhet for skip, mannskap eller miljø gjennom digitale løsninger, verktøy eller systemer. Eksempler på dette er e-navigasjon, digitale tvillinger, automatiserte systemer og fjernstyrte fartøy.

Eksportfinansiering Norge (Eksfin)

Eksfin er en sammenslåing av Eksportkreditt Norge AS og Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK). Fra 2023 er det lagt opp til en innsparing på 60 mill. kroner som følge av sammenslåingen. Etaten har iverksatt flere tiltak for mer effektiv drift og å gjøre tilbudet enklere og mer relevant for brukerne, særlig SMB. Eksfin har bl.a. på bakgrunn av samarbeid med banker utviklet en løsning som støtter opp under salg av tjenester. Eksfin er også en viktig bidragsyter i arbeidet med forenkling av virkemiddelapparatet.

Patentstyret

Saksbehandlingen i Patentstyret er i stor grad blitt digitalisert siden 2000, og effektiviteten oppleves som høy. Patentstyret gjennomfører en digitaliseringsstrategi som omfatter en rekke ulike prosjekter. Gjennom den arbeider etaten kontinuerlig med å forenkle og forbedre både egne prosesser og kundenes opplevelse.

Havforskningsinstituttet

Havforskningsinstituttet tar i bruk ny teknologi for å forbedre og effektivisere hav- og kystobservasjon. Instituttet har satt i gang anskaffelse av ubemannede forskningsfarkoster og nytt kystgående forskningsfartøy. Det er også tatt i bruk maskinlæring for ekkolodddata og optiske data. I tillegg har instituttet økt innsatsen rettet mot innhenting av data fra havbruksanlegg, fiskeriene og referanseflåten for å dekke økte kunnskapsbehov.

Havforskningsinstituttet følger opp arbeidet med digitalisering og videreutvikling av dataløy-

per fra datainnsamling til formidling, HI digital. Det er startet arbeid med en felles arkitektur som skal dekke behovet til ulike brukergrupper innen forvaltning, forskning, næring og media. I 2021 er det utviklet en tjeneste for registrering og formidling av algedata fra laboratorier til næringen.

Veterinærinstituttet

Veterinærinstituttet benytter tildelingen fra Nærings- og fiskeridepartementet bl.a. til få på plass digital infrastruktur for sømløse digital samhandling med næringen. Den nye infrastrukturen gjør at standardiserte data automatisk kan utveksles fra maskin-til-maskin og legger grunnlaget for en mer effektiv samhandling med forvaltningen og næringen, noe som er viktig for god beredskap.

Norsk Romsenter

Effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning er et viktig innsatsområde for Norsk Romsenter. I 2021 demonstrerte Norsk institutt for luftforskning (NILU) at satellittdata kan brukes for å overvåke luftforurensing i de største byområdene i Norge. Utvikling av bredtjenesten til Norges vassdrags- og energidirektorat og Norsk Polarinstitutt ble også fullført. Tjenesten benytter satellittdata for å kartlegge hvordan klimaendringene påvirker de norske isbreene.

Norsk nukleær dekommisjonering (NND)

NND arbeider med å etablere effektive, digitale verktøy for å støtte etatens arbeidsprosesser. Målet er at alle prosesser skal ha effektive verktøy som samler og koordinerer data på tvers av virksomheten. Arbeidet organiseres i en serie med prosjekter som bl.a. etablerer infrastruktur, effektive kontorstøttesystemer, nødvendige IT-sikkerhetsbarrierer, gode verktøy for kompetanse- og virksomhetsstyring og løsninger for sikkerhetsovervåking. NND benytter DFØs fellesløsninger der det er formålstjenlig.

Avvikling av Eksportstrategirådet

Gjennom eksportreformen «Hele Norge eksporterer» har regjeringen innført en ny modell for arbeidet med strategiske eksportfremmesatsinger. Oppgaven med å analysere, prioritere og beslutte enkelte større strategiske satsinger er flyttet fra Eksportstrategirådet til Nærings- og fiskeridepartementet. Videre er det etablert et

Nasjonalt eksportråd bestående av representanter for næringslivet og partene i arbeidslivet, som skal gi innspill til større eksportfremmesatsinger og gi regjeringen råd om strategisk innretning på eksportarbeidet. Som en konsekvens av dette avvikles Eksportstrategirådet som etat. Regjeringen mener det ikke er behov for flere etater i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Eksport-

strategirådets ansvar for å peke ut eksportsatsinger som andre virkemiddelaktører skulle gjennomføre, bidro til uklare ansvarslinjer og unødvendig byråkrati. Avviklingen av Eksportstrategirådet vil bidra til forenkling av virkemiddelapparatet ved at antall aktører reduseres. Det vil også frigjøre ressurser fra administrasjon til programmer og ordninger for næringslivet.

7 Samfunnssikkerhet og beredskap

Departementet har det overordnede koordineringsansvaret for matvareforsyning og drivstofforsyning, samt ansvar for bygg- og anleggsberedskap, skipsfartsberedskap, forebyggende sjøsikkerhet, maritim sikring, statlig beredskap mot akutt forurensing og for statlig varekrigsforsikring. I tillegg har departementet sikringsansvar for de nukleære anleggene og samfunnskritisk rombasert infrastruktur.

Fagansvaret og sektoransvaret ligger til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Dette innebærer at en stor del av departementets beredskapsarbeid er knyttet til å legge til rette for at næringslivet kan levere de varer og tjenester samfunnet etterspør, også i kriser. Næringsberedskapsloven gir Nærings- og fiskeridepartementet et robust hjemmelsgrunnlag for å sikre tilgangen til varer og tjenester når samfunnet er utsatt for ulike former for påkjenninger. Loven vektlegger samarbeid mellom myndighetene og næringslivet, samtidig som den gir myndighetene hjemmel til å iverksette særskilte tiltak ved behov. I tillegg har departementet etablert formelt samarbeid med næringer som samfunnet er spesielt avhengig av i kriser, i form av Rådet for matvareberedskap, Rådet for drivstoffberedskap og Rådet for bygg- og anleggsberedskap. Innen skipsfarten er beredskapssamarbeidet mellom myndighetene og næringen ivaretatt gjennom NORTRASHIP-ledelsen. Som følge av krigen i Ukraina og konsekvensene av denne opprettet departementet våren 2022 et ad hoc Råd for kjemisk prosessindustriberedskap. Gjennom næringsberedskapsrådene får departementet råd og utveksler informasjon om aktuelle sikkerhets- og beredskapsspørsmål med de aktørene som kjenner sektorene best. Disse samarbeidsorganene bidrar til at næringene er bedre rustet til å håndtere kriser, og til at Nærings- og fiskeridepartementet og næringene kan iverksette hensiktsmessige tiltak for å forebygge eller håndtere forsyningsproblemer.

Som ansvarlig for kystforvaltning har departementet en vesentlig rolle i å sikre sjøtransporten og havneberedskapen i kriser og krig. En fungerende sjøtransport er en viktig forutsetning for å sikre at samfunnet skal kunne fungere også under

påkjenninger. Erfaringene fra pandemien og krigen i Ukraina viser at sjøtransporten er en robust og fleksibel transportform også under press. Dette vil vi legge til rette for at den skal være også framover.

Departementet tar del i prosesser knyttet til videreutvikling av totalforsvaret. Gjennom Kystverkets ansvar for operative tjenester og maritim infrastruktur er etaten en viktig bidragsyter i det norske totalforsvaret.

Departementet har ansvar for å kunne håndtere alle typer kriser i egen sektor på en effektiv måte. For å øke kunnskapsgrunnlaget har departementet tatt initiativ til utredninger på matvareberedskapsområdet og drivstoffberedskapsområdet.

Status og resultater

I arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap legger departementet ekstra stor vekt på de systemene og funksjonene som er definert som samfunnskritiske. Dette omfatter forsyning av mat og drivstoff, sjøtransport, lagring av og tilgang til viktig registerinformasjon og et delansvar innenfor satellittbaserte tjenester. Tiltak er igangsatt med bakgrunn i bl.a. risiko- og sårbarhetsanalyser og i dialog med aktører i næringsberedskapsrådene og berørte etater og andre virksomheter.

Utbruddet av koronaviruset hadde store konsekvenser både for samfunnet og næringslivet. Departementets beredskapssystemer har vært og er viktige i håndteringen av pandemi og andre kriser. Som en del av krisehåndteringen har departementet trukket veksler på tett samarbeid med næringslivet, herunder møter med departementets etablerte næringsberedskapsråd og kontakt med bransjeorganisasjoner. At forsyningen av matvarer og drivstoff fungerte så godt under pandemien, skyldes ikke minst det tette samarbeidet mellom departementet og næringslivsaktørene i Rådet for matvareberedskap og Rådet for drivstoffberedskap. Departementet har tilsvarende tett dialog med de samme aktørene om matvare- og drivstofforsyning under den pågående krigen i Ukraina. Videre har departementet besluttet å gjennomføre en analyse av fisk og sjømatets betyd-

ning i matvareberedskapen. Departementet følger fortsatt situasjonen nøye og prioriterer å legge til rette for at næringslivet er i stand til å ivareta sine oppgaver.

For å kunne styrke og opprettholde robustheten i kritiske samfunnsfunksjoner på Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde gjennomfører departementet risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) innenfor sitt ansvarsområde. Forsvarets forskningsinstitutt har gjennomført en ROS-analyse av norsk skipsfartsberedskap. Rapporten ble ferdigstilt juni 2021. Det overordnede forskningsspørsmålet har vært å kartlegge hvordan skipsfarten kan være en ressurs for norske myndigheter og NATO-allierte nasjoner ved ekstraordinære hendelser i inn- og utland. Departementet vil følge opp med aktuelle tiltak i samarbeid med berørte departementer og NORTRASHIP-ledelsen.

Departementet har økt oppmerksomhet på sivilt-militært samarbeid og har tett dialog med Forsvarsdepartementet om Forsvarets behov for støtte når det gjelder matvarer, drivstoff og skipsfartsressurser. Departementet deltar løpende i det sivile beredskapsarbeidet i NATO.

Videre omfatter departementets sektoransvar krav til og oppfølging av arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap i underliggende virksomheter. Det er lagt vekt på at etatene må ha gode krise- og beredskapsplaner basert på ROS-analyser, at øvelser gjennomføres, at sikkerhetstilstanden vurderes og at strategi og handlingsplan for informasjonssikkerhet følges opp. I tillegg gjelder særlige krav til etater som behandler sikkerhetsgradert informasjon eller råder over skjermingsverdige objekter. Departementet har en kriseorganisasjon og krisehåndteringsverktøy for håndtering av uforutsette hendelser og gjennomfører og deltar regelmessig i øvelser.

Implementering av ny sikkerhetslov

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) trådte i kraft 1. januar 2019, og alle sektorer arbeider med å implementere loven. Formålet med loven er å trygge de nasjonale sikkerhetsinteressene og forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. De nasjonale sikkerhetsinteressene blir beskyttet ved at departementene identifiserer grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) innenfor sine ansvarsområder. Virksomheter av avgjørende betydning for GNF underlegges sikkerhetsloven, og nødvendige sikringstiltak for skjermingsverdige verdier gjennomføres. For å ivareta lovens formål vil GNF-prosessen være

kontinuerlig. Denne prosessen kan føre til endringer når det gjelder identifiserte funksjoner og skjermingsverdige verdier, hvilke virksomheter som er av vesentlig og avgjørende betydning, og i hvilken grad en virksomhet er avhengig av eksterne ressurser (andre virksomheter). Hva som kreves for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå, kan også bli endret.

Nærings- og fiskeridepartementet har identifisert følgende grunnleggende nasjonale funksjoner i egen sektor:

GNF 1: Nærings- og fiskeridepartementets virksomhet, handlefrihet og beslutningsdyktighet

Funksjonen omfatter departementets rolle som faglig sekretariat for politisk ledelse, utøvelse av myndighet og styring og oppfølging av underliggende virksomheter.

GNF 2: Sikre at Forsvaret og forhåndsutpekte kritiske brukere får tilgang til tilstrekkelig drivstoff

GNFen innebærer å sikre tilstrekkelig tilgang til drivstoff til gjennomføring av kritiske transporter i regi av Forsvaret og kritiske transporter i regi av forhåndsutpekte sivile brukere.

GNF 3: Matvareforsyning

Funksjonen omhandler tilstrekkelig tilgang på matvarer, og ansvaret for verdikjeden er delt mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. I det videre arbeidet med GNF innen matvareforsyning vil det i første rekke legges vekt på behovene i de sivile og militære delene av totalforsvaret.

GNF Transport

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for den delen av GNF Transport som omfatter sjøtransporten. Dette innebærer tjenester, produksjon og andre former for virksomhet i sjøtransporten som er nødvendige for at transport av betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser kan gjennomføres.

Identifiserte GNF er meldt inn til sikkerhetsmyndigheten. Departementet har fattet vedtak om underleggelse av sikkerhetsloven for virksomheter som har avgjørende betydning for GNF. Videre har departementet utpekt skjermingsverdige verdier med utgangspunkt i identifiserte GNF.

Prioriteringer 2023

Arbeidet med samfunnssikkerhet, beredskap og intern sikkerhet vil bli videreført og utviklet med basis i relevante analyser, styringsdokumenter og i samarbeid med aktuelle aktører i sektoren og med øvrige departementer og virksomheter. Nærings- og fiskeridepartementet har initiert følgende utredningsarbeider:

- Analyse av fisk og sjømatets betydning for matvareberedskapen. Analysen skal belyse hvordan produksjonen og distribusjonen av sjømat kan bidra til å sikre befolkningen et fullverdig kosthold i kriser, og hvilke sårbarheter som ligger i verdikjedene i møte med ulike forstyrrelser i forsyningskjedene. Analysens formål vil derfor være å se på hvordan vi i større grad kan benytte oss av fisk og sjømat som en del av kostholdet i Norge hvis det er mangel på andre matvarer. Denne vil foreligge tidlig vår 2023.
- Forskningsprosjekt om sårbarheter i globale forsyningslinjer. Analysen vil vurdere i hvilken grad framtidens globale og internasjonale markeder kan antas å fungere også i kriser. Analysen vil spesielt ta for seg sårbarheter i de globale forsyningslinjene med hensyn til viktige innsatsfaktorer, råvarer og produkter som importeres til Norge, og hvordan en situasjon med utilstrekkelig varetilgang i Norge gjennom import kan håndteres på en effektiv måte gjennom samarbeid mellom myndigheter og næringsliv for å sikre en mest mulig rettferdig fordeling av knappe ressurser til befolkningen. Prosjektet/rapporten vil foreligge vår 2023.

- Risiko- og sårbarhetsanalyse av strukturendringene innen raffinerinæringen. I utredningen skal det vurderes hvilke konsekvenser redusert produksjonskapasitet i Norge og Europa har for forsyningsikkerheten for drivstoff og hvordan beredskapen for fossilt drivstoff bør dimensjoneres i overgangen til det grønne skiftet.

På sikkerhets- og beredskapsområdet vil departementet for øvrig prioritere å:

- etablere en prioriteringsordning for drivstofforsyning i samarbeid med statsforvalterne og drivstoffnæringen
- følge opp aktuelle tiltak i risiko- og sårbarhetsanalysen av norsk skipsfartsberedskap
- følge opp Forsvarets forskningsinstituttts rapport om etablering av responsmiljøer i sektoren for håndtering av digitale angrep
- følge opp forskningsrapporten om husholdningenes innkjøps- og spisemønstre under pandemien
- følge opp implementeringen av ny sikkerhetslov med forskrifter i departementet og i sektoren
- videreutvikle det formelle samarbeidet med næringer av betydning for samfunnskritiske eller samfunnsviktige funksjoner
- følge opp oppgaver innenfor totalforsvaret og oppgaver knyttet til det sivile beredskapsarbeidet i NATO
- fortsette arbeidet med god sikkerhet og krisehåndteringsevne i sektoren og ivareta det overordnede oppfølgingsansvaret for sikring av samfunnskritiske funksjoner

8 Klima- og miljørelevante saker

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøsinn til grunn for aktivitetene sine og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljømålene kan nås. For en omtale av regjeringens samlede klima- og miljørelevante saker, vises det til Klima- og miljødepartementets fagproposisjon.

A. Klima- og miljøområder, mål og utfordringer

Regjeringen har satt et ambisiøst mål for å forsterke og videreutvikle omstillingen for at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Regjeringen satt et omstillingsmål for hele økonomien i 2030. Dette er formulert i regjeringsplattformen som et mål om å kutte norske utslipp med 55 pst. sammenlignet med 1990. Det innebærer at regjeringen har et nasjonalt mål om å omstille både kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. Hensikten er at hele det norske næringslivet skal omstille seg i retning lavutslippssamfunnet.

Departementet arbeider for at norsk klima- og miljøpolitikk skal være så effektivt innrettet som mulig, og at norsk næringsliv skal kunne utnytte de mulighetene som oppstår når det legges større vekt på klima- og miljømål i politikktutforming. En aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøvennlige teknologier og løsninger er en viktig del av dette arbeidet.

Teknologisk utvikling er en forutsetning for å løse miljø- og klimautfordringene. Det kan dreie seg om utvikling av teknologier som reduserer bruk av miljøforringende innsatsfaktorer, reduserer miljø- og klimaskadelig avfall eller som bidrar til å fjerne forurensing etter at den er oppstått. Næringslivet og offentlige forskningsmiljøer har en avgjørende rolle i å utvikle og ta i bruk ny miljøteknologi og mer miljøvennlige prosesser og produkter. Utviklingen av miljøteknologi vil typisk springe ut fra og bygge videre på kunnskap i eksisterende virksomheter og forskningsmiljøer. Kommersialisering og spredning av miljøteknologi vil kunne gi gevinster for både næringslivet og klimaet. Myndighetenes oppgave er først og

fremst å utforme riktige rammebetingelser som skaper incentiver og etterspørsel etter denne typen teknologi og produksjonsløsninger.

Riktig regulering og prising av miljø- og klimakostnader kan gi økte utgifter for virksomheter som forurenser, men også gi nødvendige incentiver til å investere i miljøvennlig produksjon, etterspørre miljøteknologi og bidra til bedre ressursbruk i samfunnet. Hvilke miljøpolitiske virkemidler som er mest hensiktsmessige, avhenger bl.a. av miljøpåvirkningens art og kostnaden og nytten av det enkelte tiltaket.

Klimaendringer er en global utfordring. For å nå målene om reduserte utslipp er vi avhengig av globalt samarbeid, bl.a. gjennom Parisavtalen og avtalen med EU om felles oppfyllelse av klimamålene.

Nasjonale tiltak som gjør at et land har strengere klimapolitikk enn andre land, kan gi bedriftene en konkurranseulemp. Dette kan føre til at landets bedrifter flytter sin virksomhet, eller velger å investere i land med svakere klimareguleringer (karbonlekkasje). Regjeringen vil ta hensyn til konsekvensene som særnorske miljøkrav kan ha for konkurransevnen til norske bedrifter. Et viktig tiltak for å motvirke karbonlekkasje er CO₂-kompensasjonsordningen for kraftintensiv industri. Klima- og miljødepartementet notifiserte 19. august 2022 innretningen av den norske CO₂-kompensasjonsordningen for perioden 2021-2030 til EFTAs overvåkingsorgan ESA. ESA fattet 7. september 2022 vedtak i saken, der den notifiserte innretningen ble godkjent. Regjeringen arbeider overfor Kommissjonen for å ivareta hensynet til norsk industri, herunder sikre likebehandling av virksomheter med tilsvarende risiko for karbonlekkasje, forutsigbarhet for norsk industri og at incentivene for reduksjon av klimagassutslippene ivaretas.

Sjødeponering av avgang fra gruvedrift og bruk av prosesskemikalier kan skape konflikter mellom hensynet til verdiskaping fra mineralutvinningen og andre næringer, og hensynet til naturmangfoldet. Det er derfor viktig med helhetlige avveieringer av fordelene og ulempene med mineralprosjekter.

Regjeringen jobber for å sikre grønn omstilling i Norge gjennom utslippsreduksjoner, økt sysselsetting, økt verdiskaping og økt grønn eksport. I Hurdalsplattformen og regjeringens arbeid er grønn skipsfart pekt ut som et satsingsområde for omstilling.

Statistisk sentralbyrå reviderte i 2021 utslippsstatistikken for innenriks sjøfart og fiske på grunn av feil i datainnsamlingen i årene 2012–2019. Dermed har det ikke vært en reduksjon i klimagassutslippene fra sektoren i denne perioden som tidligere rapportert; utslippene har vært mer eller mindre stabile. Ved tidligere publisering var 2019-utslippene fra innenriks sjøfart og fiske 19 pst. lavere enn i 2005, men de reviderte tallene tilsier at utslippene i 2020 er 16,2 pst. høyere enn i 2005.

Sjømatnæringen er avhengig av et sunt og rent hav. For å sikre en bærekraftig høsting av de viltlevende marine ressursene er det nødvendig med en helhetlig og økosystembasert forvaltning. Kunnskap om uønskede stoffer og næringsstoffer er viktig for utnyttelsen av marine ressurser og for å dokumentere at sjømaten er trygg og sunn. Langtransportert forurensing er hovedutfordringen, men også lokal forurensing påvirker marint miljø og mattrygghet.

Utslippsreduksjoner fra sjømatproduksjonen vil i hovedsak komme fra mer energieffektive fangstmetoder. Dette fordrer utvikling av bedre framdriftsmaskineri og mindre energikrevende fangstmetoder. En viktig nyvinning på dette området er elektrifiserte kystfiskefartøy.

Miljøhensyn skal være et grunnleggende premiss for videreutvikling og vekst i havbruksnæringen. Lakselusmitte fra oppdrett til villaks og sjøørret og genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks på villaksen er to av de viktigste miljøutfordringene i norsk havbruksvirksomhet på kort sikt. Andre områder som har betydning for havbruksnæringens totale miljøbelastning, er utslipp, produksjon og høsting av fôrråvarer og hvordan kystarealet til havbruksformål disponeres.

B. Rapportering for 2021 og status for 2022

Forskning og innovasjon

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er sektorovergripende. Miljørelevant forskning og innovasjon inngår i mange av programmene og ordningene som er finansiert over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Forskning og innovasjon spiller en sentral rolle i den grønne omstillingen av næringslivet og resten av samfunnet vårt. Komplexiteten i klima-

utfordringene krever innovasjons- og forsknings-samarbeid på tvers av sektorer, finansieringskilder og land. Det er bl.a. besluttet at Norge skal delta i EUs investeringsprogram InvestEU i perioden 2021–2027. Programmet gir næringslivet tilgang til EU-omfattende finansielle instrumenter, som kan komplementere nasjonale virkemidler. Minst 30 pst. av investeringene gjennom programmet skal bidra til å nå EUs klimamål. InvestEU-forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen i juli 2022 gjennom endringer i protokoll 31 og 32. Det ventes at norsk deltakelse kan formaliseres gjennom avtaler med Europakommisjonen i løpet av 2022. InvestEU er omtalt ytterligere i kap. 924.

I tillegg til internasjonale forsknings- og innovasjonsinitiativ er det en rekke ordninger i det nasjonale virkemiddelapparatet vårt som bygger opp under grønn omstilling i næringslivet. Grønn plattform er ett av tiltakene for grønn omstilling. Plattformen er en felles konkurransearena i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Formålet med tiltaket er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Plattformen skal fremme grønn omstilling fra grunnleggende forskning til kommersialisering og innovasjon. Grønn plattform er omtalt i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett skjer tildelingene til klima- og miljørelevant forskning i hovedsak gjennom programmene Grønn plattform, Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN), Marinforsk, MAROFF, Havbruk og Forny2020 i Forskningsrådet og bevilgninger til forskningsinstituttene. Gjennom disse programmene kan næringslivet eksempelvis få støtte til utvikling av teknologier som begrenser forurensing ved hjelp av rensing, mer miljøvennlige produkter og produksjonsprosesser, mer effektiv ressurshåndtering og ressursutnyttelse og teknologiske systemer som reduserer miljøpåvirkningen. Når Forskningsrådet velger ut prosjekter vurderes også prosjektenes miljøvirkninger. I 2021 utbetalte Forskningsrådet 808,56 mill. kroner til løpende prosjekter i næringslivet under LTP-området «Klima, miljø og miljøvennlig energi». Dette utgjør om lag 37 pst. av næringslivsporteføljen i 2021. I perioden 2017–2021 er det totalt utbetalt om lag 2,8 mrd. kroner fordelt på 991 klima- og miljørelevante prosjekter. Dette utgjør om lag 35 pst. av næringslivsporteføljen i perioden.

Miljørettet forskning innenfor marin og maritim sektor inkluderer forskning både på miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og

hvordan virksomheter innenfor disse sektorene kan drives mer effektivt, sirkulært og miljøvennlig.

Innovasjon Norge skal være en pådriver for å fremme innovasjon og utvikling av konkurranse-dyktige og bærekraftige nye teknologier og løsninger. Dette innebærer bl.a. at bærekraft, i form av effekter på samfunn og miljø, beskrives og vurderes i alle finansieringssaker. Bærekraftige prosjekter blir prioritert foran andre like gode prosjekter som er mindre bærekraftige. Innovasjon Norge forvalter også Miljøteknologiordningen og Grønne vekstlån som er rettet direkte mot grønn omstilling.

I 2021 gikk 61 pst. av Innovasjon Norges til-sagn om lån og tilskudd – rundt 5,6 mrd. kroner – til miljørettede prosjekter. Dette er en økning fra 49 pst. i 2020. Innovasjon Norge definerer et pro-sjekt som miljørettet dersom det har en miljøbe-grunnelse. Prosjektene kan eksempelvis dreie seg om kommersialisering av miljøteknologi, forbedring av miljøkvalitet på foretakets produkt eller at prosjektet fører til at foretaket blir miljøsertifi-sert. I tillegg til å gi finansiell støtte til prosjekter med en miljøprofil, bidrar Innovasjon Norge med nettverksaktiviteter og kompetansetjenester i pro-sjekter som har miljø som hovedinnretning. Bæ-rekraftig utvikling er et viktig mål for flere av næringsklyngene i Innovasjon Norges klyngepro-gram. Innovasjon Norge tilbyr også tjenester som skal gi ekstra drahjelp til norske, grønne løsnin-ger for å lykkes i internasjonale markeder.

Nysnø Klimainvesteringer AS («Nysnø») ble stiftet i desember 2017. Selskapets formål er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. Investeringene skal i hovedsak rettes mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering. Ny teknologi bidrar til det grønne skiftet og til å bygge framtidens lavut-slippssamfunn. Kapitaltilgang i et hensiktsmessig omfang fremmer investeringer, og Nysnø er et vir-kemiddel for å bidra til kapitaltilgang for norske unoterte vekstbedrifter som kommersialiserer klimavennlig teknologi. Nysnø har i perioden 2017–2022 fått tilført til sammen 2 925 mill. kroner i kapital.

Fiskeri- og havbruksnæringsens forsknings-finansiering AS finansierer FoU-prosjekter som skal bidra til nyskaping, økt verdiskaping og bærekraft i sjømatnæringsen.

Handelspolitikk

Sammen med de øvrige EFTA-statene (Island, Liechtenstein og Sveits) legger Norge fram et

kapittel om handel og bærekraftig utvikling i alle frihandelsavtaleforhandlinger. Kapitlet omhand-ler ivaretagelse av miljøhensyn gjennom forplik-telser om bl.a. handel og henholdsvis skogforvaltning, biologisk mangfold, klimaendringer, multila-terale miljøavtaler og fiskeri og havbruk. Partene gis også mulighet til å forelegge en eventuell tvist til et ekspertpanel for uttalelse. Også ved refor-handling av tidligere inngåtte frihandelsavtaler gjennom EFTA har Norge som mål å innta kapit-let om handel og bærekraftig utvikling.

Den OECD-tilknyttede eksportfinansierings-avtalen, Arrangement on Officially Supported Export Credits, regulerer betingelsene for Eksportfinansiering Norge (Eksfin) sine eksport-garantier og eksportlån, f.eks. minstenivå for ren-ter og maksimale løpetider. Det legges her til rette for grønn energi ved at eksportkontrakter som fal-ler innenfor virkeområdet til klimasektoravtalen, kan tilbys gunstigere finansieringsvilkår (hoved-sakelig lengre nedbetalingstider) enn øvrige eksportkontrakter. OECD har også egne retnings-linjer for vurdering og håndtering av risiko for negativ miljøpåvirkning i offentlige eksportlån og eksportgarantier. Eksfin følger disse retnings-linjene, og aktsomhetsvurderinger knyttet til mil-jøpåvirkning utgjør en integrert del av virksomhe-tens utlåns- og garantivirksomhet. Nærings- og fiskeridepartementet deltar i OECDs eksportfi-nansieringsgrupper, bl.a. i arbeidet med utvikling av retningslinjene på miljøområdet. I 2021 sto for-nybar energi, hovedsakelig offshore vind, for 40 pst. av nytt garantiansvar og 18. pst av nye lån innvilget under eksportkredittordningen. Av sam-let portefølje utgjorde fornybar energi 15. pst av utestående garantier og 3 pst. av utestående lån. For å støtte opp under grønn omstilling og økt eksport, har regjeringen i 2022 utvidet eksport-kredittordningen og alminnelig garantiordning slik at det kan gis lån og garantier til eksportret-tede investeringer og klimavennlige investerin-ger som har eksportpotensiale. Det er også åpnet for finansiering av bunnfaste vindkraftprosjekter til havs, på lik linje med flytende vindkraftprosjek-ter. Det vises til omtale av eksportkredittordnin-gen under kap. 2429 og eksportgarantier under kap. 2460.

Statlig eierskap

Staten er en langsiktig og ansvarlig eier. Felles-skapets verdier skal forvaltes på en måte som gir tillit hos allmennheten og bidrar til oppnåelse av statens mål som eier, som er høyest mulig avkastning eller mest mulig effektiv oppnåelse av sektor-

politiske mål over tid. Det forutsetter at selskapene er bærekraftige. Videre er staten opptatt av at selskapenes virksomhet er ansvarlig. Staten som eier stiller tydelige forventninger på bærekraftområdet som inkluderer klima og miljø. Forventningene som stilles er bl.a.:

- Selskapene har en plan for bærekraftig verdiskaping.
- Selskapene er ledende i arbeidet med ansvarlig virksomhet.
- Selskapene arbeider for å redusere sitt klima- og miljøfotavtrykk.

Nærings- og fiskeridepartementet følger opp forventningene knyttet til klima og miljø i Meld. St. 8 (2019–2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping* i eierdialogen med selskaper med statlig eierandel. I Statens eierrapport for 2020 ble selskapenes klimagassutslipp rapportert for første gang. Antall selskaper som rapporterer sine klimagassutslipp for 2021 har økt noe, og det framgår av Statens eierrapport for 2021 at alle selskapene i kategori 1 og 2 (22 selskaper) nå rapporterer om sine klimagassutslipp. Blant de sektorpolitiske selskapene rapporter 20 av 43 selskap sine utslipp. Regjeringen vil i løpet av høsten 2022 legge fram en stortingsmelding om statens direkte eierskap i selskaper (eierskapsmeldingen).

Konkurransopolitikk

Hensynet til bærekraft vil prege alle deler av næringslivet framover, og aktører må tenke nytt for å omstille seg. Konkurransen fremmer bedriftenes insentiver til omstilling og innovasjon. Effektiv håndheving av konkurranseloven i relevante sektorer som energi- og transportsektoren kan gi viktige bidrag til den grønne omstillingen i norsk økonomi. Effektiv konkurranse kan gi lavere priser på klima- og miljøvennlige varer og tjenester og økt innovasjon. Effektiv håndheving av konkurranseloven er derfor et viktig bidrag til å realisere en bærekraftig utvikling.

Klima og utslipp

Klimatilpasning

Marint miljø, fiskeri og havbruk blir påvirket av klimaendringene. Fiskeri- og havbruksforvaltningen må tilpasse seg nye naturgitte forutsetninger. Både i programmer finansiert av Norges forskningsråd og ved Havforskningsinstituttet legges det ned en omfattende forskningsinnsats for økt kunnskap om havets rolle i klimasystemet og

konsekvensen av klimaendringer for marine økosystem og ressurser. Forskningen viser at en rekke ulike klimafaktorer vil påvirke marine organismer.

Som følge av klimaendringer og stadig større isfrie områder er det store endringer i bestandsutbredelser og dynamikken i havøkosystemene. Derfor har både kompleksiteten i og arealet for ressurs- og miljøovervåking økt vesentlig de siste årene.

Opprydding etter industri og gruvedrift

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er statens fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressurser. På vegne av Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører DMF også tiltak for å redusere miljøkonsekvenser etter tidligere mineralvirksomhet i områder hvor departementet har et eier- eller forvalteransvar.

Miljødirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensingstiltak i områder med antatt størst forurensingsrisiko. DMF har siden 1989 gjennomført tiltak i disse områdene, og tungmetallavrenningen av kobber og sink er blitt vesentlig redusert i perioden. DMF vurderer i samarbeid med Miljødirektoratet ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

Løkken

Miljødirektoratet har gitt Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om å iverksette tiltak for å begrense forurensingen ved Løkken Gruver. Arbeidet med å utrede alternative tiltak har pågått i mange år. DMF har vurdert og sammenlignet alternative rensetekniske løsninger som kan oppfylle miljøkravene i pålegget. Miljødirektoratet ga i mai 2014 tilslutning til tiltaksplan for Løkken. DMF har ansvar for gjennomføring av tiltaksplanen. Det er tidligere avdekket et stort behov for renovering og ombygging av eksisterende anlegg fra 1990-tallet. I 2021 har DMF dokumentert at effekten av gjennomførte tiltak på Løkken er god. To av tre miljømål fra pålegget fra 2008 er oppnådd. I 2021 har DMF igangsatt et arbeid med å utarbeide en revidert tiltaksplan for å lukke det siste miljømålet om at «tilførsel fra Fagerlivatnet til Bjørnlivatnet skal opphøre». Nøytraliseringsanlegget hadde stort sett stabil drift i 2021, og DMF arbeider kontinuerlig med å vedlikeholde anlegget og forbedre installasjoner ut fra behov. Totalt for året er det behandlet 507 885 m³

gruvevann, og forbruket av kalk ved nøytraliseringsanlegget var 450 tonn.

Folldal

Nærings- og fiskeridepartementet er pålagt av Miljødirektoratet å gjennomføre tiltak for å redusere forurensingen fra gruveområdet i Folldal. Resultater fra overvåkingsprogrammet i Folldal viser høye tungmetallkonsentrasjoner, og at elva Folla er sterkt påvirket av tidligere gruvedrift.

DMF sendte i januar 2022 en helhetlig tiltaksplan for opprydding etter gruvedriften i Folldal til Nærings- og fiskeridepartementet. I utarbeidelsen av planen har DMF hatt som målsetting å finne fram til tiltak som er robuste og bærekraftige, som ivaretar kulturminnene i Folldal, og som gir minst mulig ulemper for lokalsamfunnet. Den helhetlige tiltaksplanen konkluderer med at det kreves tre tiltak for å oppfylle miljøpålegget:

1. Grøftesystemet må utbedres
2. Gruvemasser sikres mot avrenning ved at de dekkes til
3. Etablering av et renseanlegg med slamhåndtering

Etter departementets vurdering danner den helhetlige planen et godt utgangspunkt for å få løst miljøutfordringene, og Nærings- og fiskeridepartementet har gitt sin tilslutning til at DMF kan starte arbeidet med gjennomføring av tiltak 1. Tiltak 1 kan gjennomføres innenfor DMFs ordinære budsjettamme og uavhengig av tiltak 2 og 3. Det er knyttet noe usikkerhet til gjennomføring av tiltak 2 om tildekking av forurensede masser, da disse er viktige i et kulturminneperspektiv. DMF har med bakgrunn i dette løpende dialog med Folldal kommune og Riksantikvaren.

Sulitjelma

I Sulitjelma er utslippene av kobber til innsjøen Langvatnet fortsatt høyere enn kravene fra Miljødirektoratet. Etter pålegg fra Miljødirektoratet har DMF overvåket vannkvaliteten og kartlagt kilder og deres betydning for metalltransporten ut i Langvatnet. Resultater fra Sulitjelma viser at hovedbidraget til kobber- og metallforurensing i Langvatnet kommer fra Grunnstollen/Giken sammen med Furuhaugbekken. Det kan også være bidrag fra andre bekker som ikke er inkludert i dagens overvåkingsprogram. Fiskebestanden i Langvatnet ser ut til å være lite påvirket av dagen metallbelastning. Dersom kobberkonsen-

trasjonen i vannet fra Grunnstollen øker vesentlig i forhold til dagens situasjon, må behov for tiltak revurderes.

Søve

Staten har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–1965. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet ga i 2014 Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om opprydding basert på departementets forslag til tiltaksplan.

Departementet kunngjorde oppryddingen i 2014 og 2016 uten at det lyktes å få på plass en egnet deponiløsning. Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 Norsk nukleær dekommisjonering (NND) i oppdrag å forberede gjennomføring og oppfølging av en løsning for Søve-massene. NND gjennomførte i 2021 en anbudskonkurranse for en totalentreprise om opprydding av radioaktivt avfall på Søve. Tildeling av kontrakt ble påklaget, og klager begjærte en midlertidig forføyning om å stanse kontraktsinngåelsen. Klager fikk medhold og avgjørelsen ble ikke anket. Det er besluttet at oppdraget skal lyses ut på nytt, og NND tar sikte på å gjennomføre ny konkurranse for en totalentreprise i løpet av høsten 2022, med forventet tildeling av kontrakt i første kvartal 2023. Det kan være aktuelt både å benytte et godkjent deponi og etablere en løsning lokalt.

Raufoss

Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004 har ført til en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er i kontinuerlig forbedring, og miljøbelastningen fra industriparken til omgivelsene reduseres årlig. Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere gitte pålegg fra Miljødirektoratet og miljømålene som er satt. I 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg overfor Raufoss Næringspark ANS. Fra og med 2015 gikk prosjektet over i en overvåkingsfase som innebærer at gjenværende historisk grunnforurensing overvåkes gjennom overvåkingsprogrammer. Videre er det fortsatt behov for drift av enkelte tiltak i industriparken hvor forurenset vann pumpes opp og renses. Det kan også komme ytterligere forpliktelser under garantiene knyttet til historisk relatert forurensing i forbindelse med gravearbeider for bygg og annen infrastruktur.

Håndtering av nasjonalt atomavfall og atomanlegg

Staten har ut fra et samfunnsmessig hensyn tatt ansvar for finansiering av opprydding etter Institutt for energiteknikk's nukleære forskningsvirksomhet i Halden og på Kjeller og etablert etaten Norsk nukleær dekommisjonering for å gjennomføre oppryddingen. Utredninger beregner at investeringskostnadene for oppryddingen alene kan bli på mer enn 24 mrd. kroner over flere tiår. Tallene er svært usikre. Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* beskriver problemstillinger og prosesser i oppryddingsarbeidet. Det vises for øvrig til omtale under programkategori 17.10, kap. 907 og kap. 908.

Maritim næring og kystområdet

Klimagassutslipp

Norsk maritim næring har i flere år ledet an i utviklingen av nye og mer klimavennlige løsninger. Gjennom nasjonale satsinger og virkemidler har næringen realisert teknologi, løsninger og forretningsmodeller som senere har dannet grunnlag for eksport til internasjonale markeder. Maritime lav- og nullutslippsløsninger er i dag et av norsk skipsfarts viktigste konkurransefortrinn. Utviklingen av nullutslippsløsninger har kommet lengst innenfor ferjesektoren. Ifølge DNV var det i 2021 139 skip i innenriks trafikk med grønn teknologi, en økning fra 121 skip i 2019. I 2021 var det 58 helelektriske fartøy, 25 plug-in batterihybride dieseldrevne fartøy, 39 LNG-drevne fartøy, 16 LNG- og batterihybride fartøy og ett hydrogenfartøy. Om lag 4 pst. av skipene i innenriks sjøfart brukte grønn teknologi i 2021. Ved utgangen av 2021 var om lag 90 ladeanlegg for bilferjer, passasjerferjer, hurtigbåter og turistbåter i drift.

Grønn skipsfart er en viktig del av det grønne skiftet og et satsingsområde for regjeringen, og skal bidra til vekst og arbeidsplasser langs hele kysten, i tillegg til reduksjon av utslipp. Maritim næring er et av de prioriterte områdene i regjeringens Veikart for grønt industriløft. Innovasjon Norge er gitt ansvaret for regjeringens styrking av eksportfremme av norske grønne løsninger, som vil være viktig for havnæringene.

Den offentlige støtten til forsknings- og innovasjonsprosjekter bidrar til å realisere regjeringens ambisjoner om grønn vekst i den maritime næringen. Klima- og miljøvennlig maritim virksomhet er ett av de prioriterte områdene i MAROFF-programmet i Norges forskningsråd. I 2021 gikk det til sammen 230 mill. kroner til mari-

time klima- og miljøprosjekter fra Norges forskningsråd og Skattefunn-ordningen. I 2021 ga Innovasjon Norge 795,5 mill. kroner i lån og tilskudd til totalt 86 maritime prosjekter med positiv miljøeffekt.

Innovasjon Norge administrerer havpilotordningen for pilotering og demonstrasjon av ny teknologi, systemer og prosesser innen maritime og marine næringer. I 2021 ble det øremerket 30 mill. kroner til tiltaket gjennom Miljøteknologiordningen. I løpet av året innvilget Innovasjon Norge over 150 mill. kroner i tilskudd til prosjekter innen maritim og marin næring gjennom Miljøteknologiordningen.

Formålet til Enova er å bidra til å nå Norges klimaforpliktelser og bidra til omstillingen til lavutslippssamfunnet. Enova benyttet i 2021 over 40 pst. av budsjettet til transportprosjekter, hvor maritim virksomhet utgjorde omtrent halvparten. Enova har i de senere årene hatt en sterk satsing rettet mot batterielektrifisering av sjøtransport. En lang rekke landstrømsprosjekter har også fått støtte, samt initiativ som tar i bruk ny og innovativ teknologi, f.eks. i form av skip som tar i bruk hydrogen som drivstoff.

PILOT-E er et samarbeid mellom Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Enova som skal bidra til at nye produkter og tjenester innen miljøvennlig energiteknologi raskere skal bli utviklet og tatt i bruk. De tre aktørene samarbeider om å følge PILOT-E-prosjektene som får tilsagn gjennom utviklingsløpet, fra idé til marked. Gjennom PILOT-E-programmet har det gjennom flere utlysingsrunder blitt gitt støtte til innovative prosjekter knyttet til utslippsfri maritim transport.

Kystverket stiller utslippskrav der det er mulig på egne fartøyer og innleide transporttjenester, som tilbringertjenesten for los. Dette gjelder også ved vedlikeholds- og anleggsarbeid med innleide entreprenører.

De samlede utslippene fra fartøyene som inngår i tilbringertjenesten for los var i 2021 på om lag 6 600 tonn CO₂. Dette er en økning på 900 tonn CO₂, eller 16 pst., sammenliknet med 2020. Økningen henger sammen med økt aktivitet. Samtidig har fornyelse av fartøyene og mer optimalisert kjøring ført til at utslippsintensiteten til båtene (målt i gram CO₂ per nautisk mil) har gått ned med 28 pst. siden 2016.

Kystverkets tredje batterihybride multifunksjonsfartøy OV Hekkingen ble satt i ordinær drift i 2021. De samlede utslippene fra alle Kystverkets fartøyer var i 2021 på om lag 5 400 tonn CO₂, som er omtrent på samme nivå som året før.

I 2021 var utslippene fra utbyggingsprosjektene om lag 2 000 tonn CO₂. Tilsvarende tall for 2020 var 1 700 tonn CO₂.

Sjøfartsdirektoratets samarbeid med næringsen og involvering i prosjekter for å utvikle ny teknologi er viktig for Norge både nasjonalt og internasjonalt. Med en større flåte under norsk flagg får Norge også større innflytelse på utforming av det internasjonale regelverket, noe som understøtter Norges pådriverrolle for et strengere klima- og miljøregelverk i Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen IMO. IMO vedtok i 2018 en ambisjon om at utslippene fra internasjonal skipsfart skal reduseres med minst 50 pst. innen 2050 fra nivået i 2008. Samtidig ble det enighet om en visjon om å fase ut klimagassutslipp fra skipsfarten så raskt som mulig i dette århundret.

Miljø

NO_x-avtalen har vært et viktig tiltak for utvikling av norsk miljøvennlig flåte. Næringsorganisasjonene som er parter til miljøavtalen, har etablert Næringslivets NO_x-fond. Inneværende avtale mellom Klima- og miljødepartementet og de 15 næringsorganisasjonene for perioden 2018–2025 er forlenget til 2027 med et eget utslippstak for årene 2026–2027. Fondet har gitt hovedtyngden av sin støtte til prosjekter i maritim sektor som har stått for om lag 60 pst. av utslippsreduksjonene av NO_x. Ifølge NO_x-fondet har dets tiltak fra 2018 gitt en verifisert reduksjon av NO_x-utslipp på om lag 4 450 tonn per år. NO_x-reduserende tiltak som følge av redusert drivstofforbruk eller energiomlegging, gir også lavere CO₂-utslipp. Ifølge NO_x-fondet innebærer fondets tiltaksportefølje fra 2018 en reduksjon i de årlige CO₂-utslippene på ca. 2 mill. tonn.

Utslipp fra skip i havn er noen steder en lokal kilde til luftforurensing av nitrogendioksid (NO₂). Etablering av landstrømanlegg i havner bidrar til mindre luftforurensing, og per 2021 er det registrert 162 landstrømanlegg.

Kystverket jobber med å redusere plastforurensing fra egen virksomhet. Positivt plastregnskap er standardkrav i Kystverkets kontrakter for farvannstiltak. Det innebærer at entreprenøren skal dokumentere at det er samlet opp mer plast enn det som ble tilført til sjø.

Undersøkelser før farvannstiltak starter opp avdekker ofte forurensede sedimenter fra bl.a. havnevirksomhet, skipsverft, gamle avfallsfyllinger og avløp. Grundig planlegging og overvåking, skånsomme metoder for gjennomføring og avbøtende tiltak sikrer at forurensing ikke spres,

og at den fjernes på en forsvarlig måte. Kystverket samarbeider med aktuelle kommuner og Miljødirektoratet om miljømudring i tilknytning til egne tiltak. Det ble gjennomført arbeid med å fjerne forurensede sedimenter i tiltakene innseiling Maurholen, innseiling Grenland og innseiling Bodø i 2021. Om lag 48 200 kubikkmeter forurenset sediment ble fjernet.

Fiskeri

Norge har lovfestet at forvaltningen av fiskeriresursene skal være bærekraftig og basert på best tilgjengelig kunnskap. Fiskerimyndighetene vurderer jevnlig bestandssituasjonen og behovene for å fastsette forvaltningstiltak i de ulike fiskeriene, for å sikre bærekraftig høsting. Riktig kvotefastsetting, andre reguleringsiltak og kontroll med at reguleringene følges er viktig for å unngå overbeskatning. Dette gjøres i tråd med anbefalinger fra ICES, havforskningsrådet for Nord-Atlanteren, siden Norge deler opp mot 90 pst. av de kommersielle fiskeressursene med andre land.

For de kommersielt viktigste fiskebestandene har forvaltningen et godt kunnskapsgrunnlag, som blir oppdatert årlig. Etter gjenoppbygging og restaurering av store bestander av bla. torsk og hyse har utviklingen i gytebestanden for de økonomisk viktigste fiskeriene de siste tretti årene dokumentert en god balanse mellom høsting og beskyttelse. Gjenoppbygging av tobis og makrellstørje viser at restaurering også virker for mindre bestander. Langsiktige høstingsregler har sammen med vern av yngel og småfisk gjennom stenging av områder, tekniske reguleringer, selektive redskap og utkastforbud bidratt til en positiv utvikling av de kommersielt viktige fiskebestandene. Havforskningsinstituttet beregner at om lag 44 pst. av alle norske havområder er underlagt effektive arealbaserte forvaltningstiltak.

For de mange øvrige bestandene er kunnskapsgrunnlaget varierende, og det gjøres årlige vurderinger av hvilke bestander som har behov for nye forvaltningstiltak eller hvor det er behov for økt kunnskap. Det ble i 2019 innført en rekke tiltak for kysttorsk sør for 62 grader nord og Havforskningsinstituttet kom i 2020 med et forslag til en gjenoppbyggingsplan for kysttorsk nord for 62 grader nord. Forvaltningen gjør nå grundige vurderinger av de gjeldende kysttorskreguleringene, i tillegg til en gjennomgang av havdelings-spørsmål for det kystnære fiske i nord.

Fiskeriforvaltningen arbeider for å sikre et mest mulig klima- og miljøvennlig fiske, både for å unngå skade på bunnhabitat og for å redusere

fiskeflåtens energiforbruk. Forvaltningen arbeider også for å fremme utvikling og bruk av selektive fiskeredskaper og regulere fiskeriene slik at utkast av fisk og bifangst reduseres mest mulig.

Tapte fiskeredskap kan forårsake spøkelsesfiske, og havressursloven pålegger fiskere å søke etter tapte redskap og rapportere dersom redskapen likevel går tapt. I tillegg til forebyggende arbeid har Fiskeridirektoratet de siste årene forsterket sin oppryddingsinnsats. I 2021 er det utviklet nye løsninger for rapportering av egne og andres tapte fiskeredskap via kartplotter i BarentsWatch sin FiskInfo-tjeneste. Lokale opprensningstokt langs kysten har avdekket betydelige funn av redskap som stammer fra fritidsfiske. Fra 1. januar 2022 er det krav om å merke teiner og ruser i fritidsfiske. I tillegg er fritidsfiskeappen utviklet videre, slik at allmennheten enkelt kan rapportere tapte fiskeredskap.

Havbruk

Utviklingstillatelser ble etablert som en midlertidig ordning i november 2015 og avsluttet i november 2017. Ordningen har fått stor oppmerksomhet i næringen, og det kom inn totalt 104 søknader. Formålet er å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av de miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor, f.eks. ved konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design,

utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon. Per 5. august 2022 er det gitt tilsagn om til sammen 119 utviklingstillatelser til 24 søkere. I tillegg arbeides det med sikte på å gi tilsagn om utviklingstillatelser til ytterligere to søkere. Fiskeridirektoratet har fattet førsteinstansvedtak i alle 104 saker, men det gjenstår fortsatt et betydelig arbeid i Nærings- og fiskeridepartementet knyttet til klagebehandling.

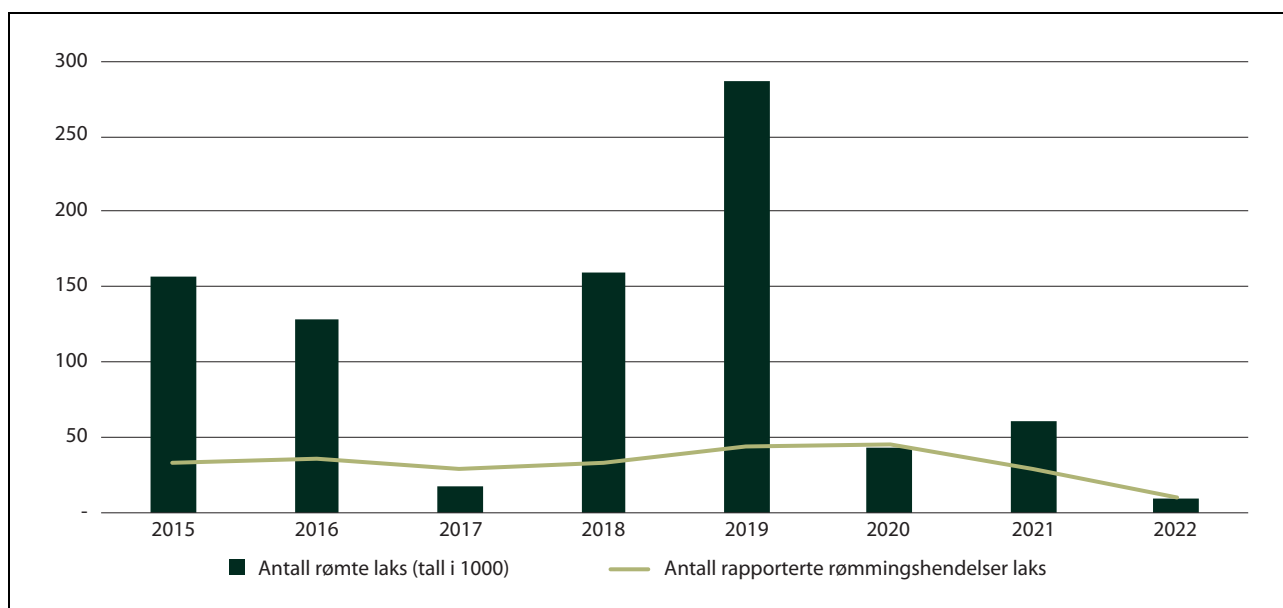
Rømming

Figur 8.1 viser utviklingen i antall bekreftede rømmingshendelser og antall rømte oppdrettslaks fra 2015 til 2021.

Det nasjonale programmet for overvåking av rømt oppdrettslaks har tallfestet innslagene av rømt fisk i 178 vassdrag i 2021. Av disse ble til sammen 79 pst vurdert til å ha lavt innslag av rømt oppdrettslaks (mindre enn 4 pst.), 14 pst. ble vurdert til å ha moderat innslag (mellom 4 og 10 pst.), mens 8 pst. ble vurdert til å ha et høyt innslag. Andelen vassdrag med høyt innslag har generelt vært lav de siste årene sammenlignet med tidligere år.

I strategien mot rømming fra akvakultur prioriteres fem satsingsområder:

- kunnskap
- erfaringsformidling og dialog
- sterk sikkerhetskultur
- effektivt sikkerhetsregelverk
- profesjonell beredskap

Figur 8.1 Antall rapporterte rømte oppdrettslaks og rømmingshendelser 2015-2021

Kilde: Fiskeridirektoratet. Figuren viser tall fra årlig anonymisert statistikkrapportering. Kun bekreftede rømmingshendelser er inkludert.

Havbruksnæringen er gjennom forskrift pålagt å organisere og finansiere utfisking i vassdrag med for høyt innslag av rømt oppdrettsfisk. Det ble som ledd i ordningen gjennomført tiltak i 31 elver i 2021, hvorav 22 førte til fangst av oppdrettsfisk. I tillegg kommer utfisking i regi av Fiskeridirektoratet.

Lakselus

Grensene for hvor mye lus det kan være på oppdrettsfisken, er satt svært lavt for å beskytte villlevende laksefisk. På grunn av økende resistens mot lakselusmidler har bekjempelsen de siste årene blitt mer utfordrende.

Data for 2022 viser at nasjonalt nivå av lakselus på oppdrettsfisk fram til og med juli har vært likt som i 2021.

Figur 8.2 viser utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk i oppdrett. Den heltrukne linjen markerer tillatt nivå etter luseregelverket.

I 2021 var det en viss økning i forbruket av legemidler mot lakselus sammenliknet med 2020. De senere årene har legemiddelforbruket flatet ut, etter at bruken ble kraftig redusert i årene etter 2014. Årsakene til nedgangen i denne perioden er sammensatte. For det første har lakselusa i stor grad utviklet resistens mot legemidlene. For det andre har Nærings- og fiskeridepartementet strammet inn regelverket i 2017 og i 2019 for å redusere negative miljøeffekter av lakselusmidler. For det tredje har Mattilsynet de senere årene

hatt forsterket innsats mot uforsvarlig legemiddelbruk.

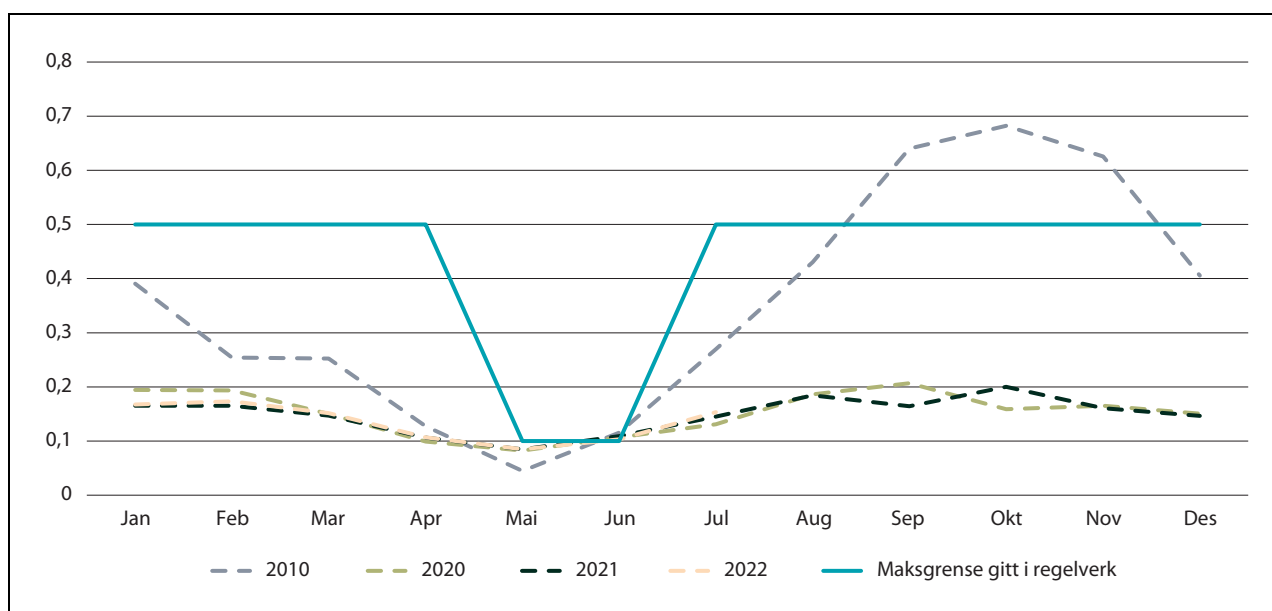
Antall legemiddelbehandlinger mot lus ble redusert fra 3 294 i 2015 til 719 i 2021. Samtidig økte antallet medikamentfrie behandlinger (termisk, mekanisk, ferskvann og annet) i samme tidsrom fra 201 til 2 822, ifølge Veterinærinstituttets fiskehelse rapport for 2021.

Mattilsynet har de siste årene prioritert å følge opp anleggene med de største luseproblemene og har brukt flere og strengere virkemidler enn tidligere. Ett av virkemidlene er redusert maksimal biomasse (MTB) på lokaliteter med alvorlige eller langvarige luseproblemer. Dette har vist seg å være effektivt.

Utslipp fra havbruksanleggene

Miljøovervåking av bunnen under og rundt oppdrettsanlegg skjer i samsvar med norsk standard NS 9410. I nærområdene til havbruksanleggene viser undersøkelsene at tilstanden er stabil med gode miljøforhold. Resultatene fra miljøundersøkelsene viser at på landsbasis har mer enn 90 pst. av lokalitetene god eller svært god miljøtilstand, rundt 7 pst. har dårlig tilstand og om lag 1 pst. svært dårlig tilstand. Dette har vært en stabil trend det siste tiåret.

Nærings- og fiskeridepartementet samarbeider med Klima- og miljødepartementet om et oppdatert regelverk for utslipp og overvåking av forurensing fra havbruksnæringen.

Figur 8.2 Utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk

Kilde: Lusedata.no

Elektrifisering av havbruksnæringen

Det pågår en betydelig elektrifisering av havbruksnæringen. I dag er allerede mer enn 70 pst. av forflåtene koblet til landstrøm. Dette har redusert klimautslippet betydelig. I 2020 ble den første helelektriske oppdrettslokaliteten åpnet (Bremnes Seashore). Dette innebærer at det i tillegg til forflåten legges strøm ut til merdene slik at arbeidsbåter kan koble seg til og benytte strøm framfor diesel når de utfører nødvendige operasjoner på anlegget. I tillegg bygges det stadig nye fullelektriske eller hybridelektriske arbeidsbåter i havbruksnæringen. I henhold til oppfølgingen av Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030* tar regjeringen sikte på å innføre krav til null- og lavutslippsløsninger for servicefartøy i havbruksnæringen med en trinnvis innfasing fra 2024 der forholdene ligger til rette for det.

Sjømat

Økt konsum av sjømat er tiltak for å fremme klima og bærekraft. En endring i befolkningens kosthold i tråd med helsemyndighetenes anbefaling er identifisert som viktig for å nå ernærings- og klimapolitiske mål i Miljødirektoratets rapport Klimakur 2030 og er omtalt i Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030*. Det arbeides med å øke sjømatinntaket i befolkningen i tråd med kostrådene, bl.a. gjennom kostholdsprogrammet Fiskesprell.

Nærings- og fiskeridepartementet følger også opp rapporten Grønn verdiskaping og økt bearbeiding i sjømatindustrien som vurderer muligheter for grønn omstilling og tilrettelegging for framtidig bærekraftig produksjon i sjømatindustrien. Rapporten foreslår tiltak som kan bidra til økt bearbeiding av bærekraftige sjømatprodukter i Norge. Som all matproduksjon kommer sjømat med et klima- og miljøfotavtrykk.

Det er viktig å videreføre en god og kunnskapsbasert ressursforvaltning for å sikre at uttaket av ville marine arter er bærekraftig. Samtidig må det legges til rette for at sjømatnæringen reduserer utslipp og miljøpåvirkning gjennom hele verdikjeden. Sjømaten må være sunn og trygg å spise, og det må være minst mulig svinn gjennom verdikjeden fram til forbruker. Det er nødvendighet med en helhetlig tilnærming og samarbeid mellom de ulike sektorer og aktører for å oppnå dette. Institusjoner som Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet, Nofima og Sintef bidrar med relevant kunnskap for å styrke bærekraften i verdikjeden.

Fiskesprell

Kostholdsvaner utvikles tidlig, og det nasjonale kostholdsprogrammet Fiskesprell er etablert for å øke sjømatkonsumet hos barn og unge (programmet er nærmere omtalt under kap. 900, post 77 Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum). Som et ledd i klimaarbeidet innlemmes klima- og bærekraftsdimensjonen i Fiskesprell, og Klima- og miljødepartementet er blitt del av styringsgruppen for programmet.

Matsvinn

Mat som produseres og ikke blir spist er unødig bruk av ressurser, og har en uheldig påvirkning på miljøet. Matsvinn bidrar til nesten 10 pst. av de globale menneskeskapte klimagassutslippene. Å redusere matsvinn er derfor et viktig miljøtiltak. Matsvinnet fra sjømatindustrien (spiselige deler av sjømat som ansees som mat i Norge) var for 2020 beregnet å være 12 400 tonn. Målt i kilo per innbygger er matsvinnet i sjømatindustrien redusert fra 2,7 kilo i 2018 til 2,3 kilo i 2020.

Myndighetene og matbransjen inngikk i juni 2017 en samarbeidsavtale om reduksjon av matsvinn. Avtalen er signert av fem departement og tolv bransjeorganisasjoner. Formålet med avtalen er å halvere matsvinnet i hele matverdikjeden i Norge innen 2030, samtidig er det stilt et delmål om 15 pst. reduksjon i 2020 og 30 pst. reduksjon i 2025. Delmålet for 2020 ble ikke nådd, men matsvinnet ble redusert med om lag 10 pst. fra 2015 til 2020.

Strategier for å redusere matsvinn må rettes inn mot alle leddene i verdikjeden. Dette inkluderer utvikling av ny teknologi og produksjonsmetoder, bedre emballasje og søkelys på rask nedkjøling og ubrutt kjølekjede for å forlenge holdbarheten på matvarer. Størstedelen av matsvinnet skjer derimot i husholdningene, og kompetansen må økes også her. Reduksjon av matsvinn i verdikjeden på sjømat vil bidra til større matsikkerhet, bedre ernæring og til å fremme en bærekraftig utvikling. Å legge til rette for forskning, kunnskap og teknologi i hele matverdikjeden er viktig for å understøtte arbeidet med å utnytte ressursene og å redusere matsvinnet.

Trygg sjømat

Rene hav er en viktig forutsetning for havet som et trygt og sunt matfat. Kravene til dokumentasjon øker stadig, og overvåkingen må tilpasses nye problemstillinger. Forholdene i havområdene

endrer seg også i takt med klimapåvirkning og miljøforandringer. Klimaendringer fører bl.a. til endret utbredelsesområde og diett for mange arter i havet, som igjen kan føre til endringer i nivåene av miljøgifter og næringsstoffer oppover i næringskjeden. Miljøgifter forblir i miljøet og i organismer lenge etter at utslipp stanses, samtidig som nye miljøgifter kommer til. Arbeidet med både miljøgifter og næringsstoffer er derfor viktig ikke bare for miljøet, men også for sjømattrygghet og folkehelse.

Havforskningsinstituttet overvåker årlig innholdet av uønskede stoffer i sjømat generelt, inkludert oppdrettsfisk fra norske kyst- og havområder, som bl.a. gir unike tidsserier. Funnene i norsk sjømat ligger med få unntak under grenseverdiene som er fastsatt i internasjonalt regelverk for handel med mat.

Forvaltningen har god dokumentasjon på innhold av miljøgifter og næringsstoffer i de viktigste kommersielle villfiskartene som høstes og i oppdrettsfisk. Selv om tilstanden generelt er god, finnes det utfordringer knyttet til miljøgifter for enkelte arter og i visse områder. Ved funn av uønskede stoffer over grenseverdier iverksetter myndighetene tiltak.

Miljøgifter og andre uønskede stoffer i oppdrettsfisk kommer hovedsakelig gjennom fôret. Innholdet av miljøgifter i fôret er regulert ved grenseverdier både for fôrråvarer og ferdig fôr. Grenseverdiene er fastsatt i det felles veterinære regelverket i EU gjennom EØS-avtalen. Havforskningsinstituttet overvåker uønskede stoffer i fôr og fôrråvarer på oppdrag fra Mattilsynet. I 2021 ble det ikke funnet bruk av ulovlige stoffer i oppdrettsfisk, og alle verdiene for miljøgifter og lovlig brukte stoffer lå godt under grenseverdiene. Det ble heller ikke funnet noen tungmetaller eller miljøgifter over de tillatte grenseverdiene i fôr og fôrråvarer til oppdrettsfisk, men det ble registrert forhøyede konsentrasjoner (under grenseverdiene) av noen uønskede stoffer. Dette gjaldt PFAS i én fiskeolje, 3-MCPD i én fiskeolje, glyfosat (sprøytmiddel) i ett insektmel, tetrabromotirisp-phenol-A (TBBP-A) i ett insektmel og polybromerte flammehemmere i to prøver av fullfôr. Resultatene fra 2021 tyder dermed på at det er behov for å styrke overvåkingen av noen stoffgrupper, som pesticider, polybromerte og perfluorerte forbindelser for å kartlegge variasjonen av disse. Med videre vekst i sjømatproduksjon fra oppdrett kreves tilsvarende store volumer av nye bærekraftige fôrvarer, fortrinnsvis lokalt og sirku-

lært produserte. Nye fôringredienser kan endre innholdet av uønskede stoffer og næringsstoffer og påvirke næringsopptaket fra fôret. Dette gjelder spesielt sirkulært produserte fôrvarer, som f.eks. insektsproduksjon, hvor en benytter reststrømmer fra andre matsystemer. Utfordringer knyttet til nye fôrråvarer er derfor et prioritert forskningsområde og kunnskap på området er helt nødvendig for å utvikle lovverket i takt med utviklingen i næringen. Havforskningsinstituttet overvåker også forekomsten av plantevernmidler og soppmidler i fiskefôr, og hvilken effekt de har på fiskens velferd og helse.

Det er økt interesse for utnyttelse av nye marine arter på ulike trofiske nivå til mat og fôrressurser. Havforskningsinstituttet innhenter og analyserer nå bl.a. mesopelagiske arter, filterfødere (blåskjell) og makroalger (tang og tare) for uønskede stoffer og næringsstoffer. I 2019 og 2020 har det blitt publisert flere arbeider på Havforskningsinstituttet med oversikt over næringsstoffer og fremmedstoffer i mesopelagiske arter for framtidig bruk som mat eller fiskefôr. Det er behov for økt kunnskap om næringsstoffer, samt hvordan totalbelastningen av stoffer som f.eks. plast, tungmetaller, radioaktive isotoper, organiske miljøgifter og oljekomponenter påvirker økosystemene og sjømaten.

Mikroplast er plastpartikler under fem millimeter, som stammer fra både direkte utslipp og nedbryting og slitasje av større plastgjenstander. Mikroplast er funnet i luft, vann, på sjøbunnen og i levende organismer slik som fiskefilet, og kan påvirke det marine økosystemet. Plast kan inneholde både miljøgifter og ansamle mikroorganismer på overflaten, og kan dermed potensielt bidra til økt spredning av begge deler. Havforskningsinstituttet åpnet i mai 2019 et avansert laboratorium for å styrke forskningen på effekten av de minste plastpartiklene. I 2020 startet Havforskningsinstituttet, gjennom det felleseuropeiske forskningssamarbeidet FACTS finansiert av JPI Oceans, å undersøke spredning av plast i vann og fisk i Nordeuropeiske farvann fra Tyskland til Svalbard. Tilgjengelig kunnskap peker på at de minste partiklene, den minste mikroplasten og nanoplasten, kan være problematiske for mattryggheten, som er akkurat den størrelsesfraksjonen som har vist seg å være mest utfordrende å kvantifisere. Det jobbes nå med egne prosjekter innen kvantifisering av de minste mikroplastpartiklene, inkludert nanoplast, med samarbeidspartnerne både nasjonalt og internasjonalt.

Tverrgående tema i fiskeri- og havbruksforvaltning

Kartlegging av marine naturtyper

MAREANO-programmet har siden 2005 drevet kartlegging av havbunnen i norske havområder gjennom systematisk innsamling av dybde- og data om havbunnens geologi, landskap og naturtyper, biologiske mangfold og forurensing. Formålet med kartleggingen er bl.a. å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene gjennom bidrag til forvaltningsplanene for norske havområder. Kartleggingen gjennomføres av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse og Statens kartverk. I 2021 ble det gjennomført dybdekartlegginger ved Spitsbergenbanken og Høpendjupet i Barentshavet på til sammen 1 090 km². Det er utført geologiske, biologiske og kjemiske prøvetakinger i Norskehavet og Barentshavet over et område på til sammen 24 388 km². Resultater og kart fra MAREANO-programmet publiseres løpende på www.mareano.no.

Fremmede arter

Havforskningsinstituttet kartlegger forekomst av fremmede arter gjennom programmer for hav- og kystovervåking. Det er miljømyndighetene som har ansvaret for arbeidet mot fremmede arter, med unntak av forvaltningen av kongekrabbe, som ligger til fiskeriforvaltningen.

Bestanden av kongekrabbe nådde sitt maksimum i 2008 og har etter den tid stabilisert seg på et lavere nivå. Det er lite som indikerer spredning av bestanden de siste årene.

Sykdom hos viltlevende akvatiske arter

Nærings- og fiskeridepartementet har det forvaltningsmessige ansvaret for å forebygge og bekjempe sykdom hos villfisk og andre viltlevende akvatiske arter. Sykdommer som kan true en art, blir prioritert. De mest aktuelle slike sykdommer er krepsepest hos edelkreps, og parasitten *Gyrodactylus salaris* hos atlantisk laks.

Krepsepest kan føre til total utryddelse av edelkrepsbestanden i et vassdrag. Signalkreps, som er en fremmed art i Norge, kan være smittet uten å bli syk. Ulovlig utsetting av signalkreps eller flytting av båter og utstyr som har vært brukt i smittede vassdrag, gir økt risiko for smittespredning. I 2021 ble det påvist krepsepest i ett nytt

vassdrag, i Mysenelva i Hæravassdraget. I alt åtte vassdrag er i dag infisert.

Gyrodactylus salaris kan føre til at hele bestander av den atlantiske villaksen i elver går tapt. Parasitten angriper ikke laksefisk i sjø. Det er fram til i dag påvist *Gyrodactylus salaris* på laks og røye i 51 vassdrag i Norge. Ved utgangen av 2020 hadde åtte elver status som infiserte, mens fire elver er under friskmelding. Det siste tilfelle av *Gyrodactylus salaris*, ble påvist i Selvikvassdraget i Sande kommune i desember 2019.

Beskyttede områder

Norge har iverksatt en rekke beskyttende tiltak mot skadelig fiskeriaktivitet med hjemmel i havressursloven. Totalt er nær halvparten av norske havområder omfattet av områdebaserte fiskerireguleringer som bidrar til beskyttelse av bunnhabitatene. Særlig omfattende er det generelle forbudet mot bruk av bunnslept redskap i områder dypere enn 1 000 meter. Det generelle forbudet har imidlertid vist seg ikke å være tilfredsstillende i deler av Barentshavet, bl.a. fordi det er andre arter der enn lenger sør. I 2019 ble det derfor innført nye regler for å sørge for bedre beskyttelse av bløtkoraller, svamp og andre sårbare arter i disse områdene, inkludert stenging av ti områder for alt bunnfiske. I tillegg er en rekke områder med dypvannskorallforekomster beskyttet mot all bunnberørende fiskeriaktivitet.

Nærings- og fiskeridepartementet er involvert i arbeidet med beskyttelse og vern av marine områder under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), den regionale fiskeriorganisasjonen for Nordøst-Atlanteren (NEAFC), og i oppfølging av FNs bærekraftsmål. Fiskeriforvaltningstiltakene som er hjemlet i havressursloven regulerer den aktiviteten med størst påvirkning på marin natur, og vil være et vesentlig bidrag til å nå globale mål. Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet gjennomførte i 2020 en revisjon av fiskeritiltakene basert på CBDs kriterier og fant at om lag 44 pst. av alle norske havområder er underlagt effektive arealbaserte forvaltningstiltak. Tiltakene er også i tråd med FN-resolusjoner, FN-avtalen om fiske på det åpne hav og FAOs retningslinjer.

C. Planer for videre arbeid

Forskning og innovasjon

Bevilgningene over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett bidrar bl.a. til utviklingen av nye grønne løsninger i næringslivet. Grønn plattform

og Innovasjon Norges Grønne vekstlån er blant tiltakene som videreføres i 2023, og som er rettet direkte mot klima- og miljørelevant forskning og innovasjon i næringslivet. I tillegg videreføres de generelle ordningene for forskning og innovasjon i næringslivet, som i stor grad også går til klima- og miljørelevante prosjekter.

Regjeringen vil innføre et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030 og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er f.eks. ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Virkemiddelapparatet skal mobilisere gode prosjekter som bidrar til grønn omstilling eller svarer til andre viktige formål, bl.a. relatert til områdene som er pekt ut i regjeringens veikart for et grønt industriløft.

Regjeringen foreslår også å omprioritere deler av midlene i det næringsrettede virkemiddelapparatet til en grønn nærings- og eksportomstillingspakke. Omprioriteringene gir uttrykk for en spissing av virkemiddelapparatet inn mot grønn omstilling. Satsingen på Grønn plattform foreslås videreført med en utlysning på totalt 600 mill. kroner for perioden 2023 til 2025. Utlysningen gjøres med forbehold om Stortingets budsjettvedtak for 2024 og 2025. Se nærmere omtaler i kap. 2 i del I og i programkategori 17.20.

Mineralnæringen

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) skal arbeide for at Norges mineralressurser blir forvaltet og utnyttet til det beste for samfunnet. Dette omfatter også forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser og å redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak.

I 2023 skal DMF prioritere å følge opp den helhetlige planen for opprydding av gammel gruvevirksomhet i Folldal. I 2023 foreslås det bevilget 16 mill. kroner til å dekke kostnader til gjennomføring av miljøtiltak for å redusere forurensingen etter den tidligere gruve drift i Folldal. Oppfølging av den helhetlige planen vil bl.a. være avhengig av nødvendige tillatelser fra aktuelle myndigheter. DMF skal også prioritere arbeidet med revidert tiltaksplan på Løkken og oppfylging av det siste delmålet i miljøpålegget her.

Maritim næring og kystområdet

Regjeringen vil fortsette å legge til rette for grønn omstilling i maritim næring. Regjeringen foreslår at låneordningen for skip i nærskipsfart og fiskefartøy videreføres med en ramme på 400 mill. kroner. Videre vil regjeringen spisse innretningen av de maritime forskingsmidlene mot grønn skipsfart, digitalisering og implementering av klima- og miljøvennlige løsninger. Å satse målrettet på teknologi og løsninger som gir effektivisering, lavere energiforbruk og løsninger som tar i bruk ikke-fossile energikilder er viktig for å gi ytterligere kraft til den grønne omstillingen i skipsfarten.

Skipsverftene vil spille en viktig rolle i det grønne skiftet, og et grønt løft for maritim industri kan bidra til videre vekst i næringen gjennom eksport av maritime lav- og nullutslippsløsninger. Tilskudd gjennom Grønn plattform vil kunne bidra til å sette verftene i en bedre posisjon til å bygge nye lav- og nullutslippsskip. Det vises til omtalen av Grønn plattform i programkategoriomtalen 17.20.

Sjøfartsdirektoratet vil fortsette arbeidet med å utvikle regelverk som åpner for bruk av ny teknologi og miljøvennlige løsninger for skip, samtidig som sikkerheten ivaretas. Arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO knyttet til utvikling av et klima- og miljøvennlig internasjonalt regelverk vil fortsatt være et prioritert område.

Det er forventet økt etterspørsel etter naturgass (LNG) som følge av at flere nye skip blir bygd med LNG-drift, i tillegg til at det er flere LNG-drevne cruiseskip i norske farvann som følge av NO_x-utslippskravene i verdensarvfjordene. Ved utgangen av 2021 hadde Enova gitt tilsgitt om støtte til 30 landstrømanlegg som ennå ikke var satt i drift. EUs klimapakke «Klar for 55» inneholder også krav til utbygging og bruk av landstrøm i havn for containerskip, cruiseskip og større passasjerskip, og dette vil medvirke til mer utbygging av landstrøm i Norge. Det er også planlagt etablering av om lag 50 nye ladeanlegg for ferjer fram mot 2024.

Fiskeri og havbruk

Regjeringen vil prioritere stadig forbedring av kunnskapsgrunnlaget for bestandsestimater og sikre tilstrekkelig kontroll med bestandsuttaket. Oppfølging av tiltak for kysttorsk vil være en viktig prioritering. Regjeringen viderefører satsingen på forbedret kontroll med ressursuttaket og opprydding av tapte fiskeredskap og andre tiltak i Fiskeridirektoratets handlingsplan mot marin for-

søpling. Norges innsats mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og Blue Justice-initiativet for å bekjempe fiskerikriminalitet globalt er også høyt prioritert.

For å oppnå målsettingen om mer matproduksjon fra havet vil det være avgjørende å sikre tilstrekkelig tilgang til egnet areal for havbruksvirksomheten. Dette gjelder både for tradisjonelle anlegg i kystsonen, utslippsfrie lukkede anlegg lengre inn i fjordene og store offshoreanlegg lengre ut til havs. Videreutvikling av det nye produksjonsreguleringsregimet i havbruksnæringen er viktig for å sikre at den ønskede veksten i havbruksproduksjonen foregår innenfor miljømessig akseptable rammer.

Regjeringen prioriterer å legge til rette for vel fungerende sameksistens mellom havnæringene. Det er behov for økt kunnskap for å kunne legge til rette for mest mulig optimal lokalisering av hav-

vind og havbruk til havs og for å øke kunnskapen om effekter for økosystemene og andre næringer.

Sjømat

Regjeringen vil følge opp tiltak for å fremme akvatisk mat i arbeidet med klima og bærekraft, bl.a. gjennom ernærings- og kostholdsarbeidet og videreføre helhetlig overvåking av de viktigste fiskebestandene og sjømat for å kartlegge innholdet av uønskede stoffer og næringsstoffer. Kartlegging og kunnskapsoppbygging om uønskede stoffer, smittestoffer og næringsstoffer i nye marine arter som tas i bruk som mat og fôr, skal videreføres.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å styrke kunnskapsgrunnlaget om forekomst og betydning av mikroplast og nanoplast i det marine miljøet og i sjømat. Havforskningsinstituttet har forskning på plast i sjømat som et høyt prioritert område.

9 Oppfølging av FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2015. De 17 utviklingsmålene fastsetter en global fellesinnsats fram mot 2030, for å realisere en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig utvikling for alle. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for den nasjonale oppfølgingen innenfor flere av delmålene og har det nasjonale koordineringsansvaret for hovedmål 9 om å bygge robust infrastruktur, fremme bærekraftig industrialisering og innovasjon, og for hovedmål 14 som omhandler bevaring og bruk av hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Stortinget behandlet våren 2022 Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Nedenfor følger omtale av målene som er av særlig betydning for fiskeri- og havministeren og næringsministeren sine ansvarsområder.

Mål 2 – om matsikkerhet og ernæring

Bærekraftsmål 2 er å utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring og fremme bærekraftig landbruk. Begrepet landbruk brukes her i betydningen matproduksjon og inkluderer fiskeri og akvakultur. FNs bærekraftsmål 14 (om bevaring og bærekraftig bruk av hav og marine ressurser) omfatter også bl.a. fiskeri og akvakultur, men grunnen til å drive fiskeri og akvakultur ligger i FNs bærekraftsmål 2 om matsikkerhet, ernæring og bærekraftig matproduksjon, herunder i havet.

Bærekraftige matsystemer må ligge til grunn for å ivareta Bærekraftsmål 2. Bærekraftige matsystemer skal ifølge FN sørge for matsikkerhet og god ernæring for alle og sikre det økonomiske, sosiale og miljømessige grunnlaget for matsikkerhet og ernæring for framtidige generasjoner. Matsystemer knytter faktorer som klima, miljø, infrastruktur og institusjoner sammen med verdikjeden for mat og omfatter alle aktører. Det gjelder matproduksjon, videreforedling, distribusjon, salg og konsum. I tillegg omfattes den sosioøkonomiske og miljømessige effekten systemet har på omgivelsene. Matsikkerhet innebærer at alle har

tilgang til nok, trygg og sunn mat som ivaretar ernæringsmessige behov og matpreferanser.

Departementets aktiviteter knyttet til bærekraftige akvatiske matsystem og matsikkerhet har en systemtilnærming som vil bidra til både hovedmålet og flere av delmålene. Omtale av arbeidet med bærekraftsmål 2 er derfor omtalt samlet. Disse delmålene er mest relevante for arbeidet på Nærings- og fiskeridepartementets sektor:

2.1) Innen 2030 utrydde sult og sikre alle mennesker, særlig fattige og personer i utsatte situasjoner, inkludert spedbarn, tilgang til nok, trygg og sunn mat hele året.

2.2) Innen 2030 utrydde alle former for feilernæring, innen 2025 nå de internasjonalt avtalte målene som omhandler veksthemming og avmagring hos barn under fem år og ivareta ernæringsbehovene til unge jenter, gravide, ammende kvinner og eldre personer

2.4) Innen 2030 sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon og innføre robuste metoder som gir økt produktivitet og produksjon, som bidrar til å opprettholde økosystemene, som styrker evnen til tilpasning til klimaendringer, ekstremvær, tørke, oversvømmelse og andre katastrofer, og som gradvis bedrer arealenes og jordas kvalitet

Økt akvatiske produksjon av mat og fôr kan bidra til mer bærekraftig mat globalt. Norges kompetanse og løsninger for å produsere mat i akvatiske systemer har slik overføringsverdi til flere land. Flere norske forskningsmiljøer deltar i internasjonale forskningsprosjekter med mål om å utvikle bærekraftig oppdrett. Bl.a. bidrar Veterinærinstituttet med sin kompetanse på fiskehelse i flere Noradfinansierte prosjekter.

Matsikkerheten er generelt sett god i Norge, men vi har utfordringer knyttet til ernæring og sunt kosthold. Vi har gode rammeverk og forvaltningsinstitusjoner som sikrer at maten som tilbys, er trygg å spise. Havforskningsinstituttet overvåker innholdet av uønskede stoffer og analyserer næringsstoffer i ulike typer sjømat. Havforsk-

ningsinstituttet og Veterinærinstituttet gir dessuten forskningsbaserte råd til god forvaltning av fiskeri- og havbruksnæringen i Norge. Bl.a. overvåkes forekomsten av sykdom, bruk av legemidler i havbruksproduksjonen og innhold av nærings- og fremmedstoffer i sjømat. God fiskehelse og god miljøtilstand er viktig for bærekraftig vekst og bruk av økosystemene. Norges forskningsråd støtter forskning på bærekraftig matproduksjon og legger til rette for helhetlig kunnskapsutvikling på fagområdene mat, ernæring og helse. I tillegg gjennomføres flere tiltak for økt sjømatkonsum, jf. nasjonal handlingsplan for bedre kosthold.

Norge er en stor produsent av sjømat og verdens nest største sjømateksportør. Bærekraftig produsert akvatisk mat er viktig for matsikkerhet og ernæring. Det arbeides derfor for å synliggjøre og styrke betydningen av bærekraftig produksjon av akvatisk mat som kilde til mat med viktige næringsstoffer og som viktig element for bærekraftige matsystemer. I forbindelse med FNs ernæringstiår (2016–2025), og som en oppfølging av bærekraftsmålene, har Norge etablert et globalt handlingsnettverk. Nettverket fremmer betydningen av mat fra hav og innlandsvann for matsikkerhet og ernæring, deler kunnskap for å skape handling nasjonalt som ivaretar de ulike elementene i matsikkerhet (tilgang til nok, trygg og sunn mat som dekker ernæringsmessige behov og matpreferanser) i hele verdikjeden – fra sunne hav til sunn befolkning. Nettverkets aktiviteter rapporteres til FNs generalforsamling. Nettverket har arrangert flere nettverksmøter og andre arrangementer med faglige innlegg og høynivå deltakelse. I arbeidet med FNs Matsystemtoppmøte i 2021 arrangerte nettverket en serie webinarer som er registrert som uavhengige dialoger og som rapporterer til toppmøtet. Under FNs havkonferanse 2022 forpliktet Norge seg til å videreføre arbeidet med nettverket fram til 2030, slik at FNs ernæringstiår og FNs havforskningstiår kan ses i sammenheng. Nærings- og fiskeridepartementet leder arbeidet i tett samarbeid med Havforskningsinstituttet og en nasjonal arbeidsgruppe bestående av Utenriksdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Norad og Miljødirektoratet, samt nestleder i Ernæringsrådet. Det er utviklet en nettside for deling av informasjon om nettverket: <https://nettsteder.regjeringen.no/foodfromtheocean/>.

Mål 8 – om å fremme inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst og sysselsetting

Bærekraftsmål 8 er å fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Gjennom de siste tiårene har Norge hatt høy økonomisk vekst, høy sysselsetting og lav arbeidsledighet sammenlignet med andre OECD-land, og BNP per innbygger ligger på et høyt nivå.

Delmål 8.2) Øke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk fremgang og innovasjon, bl.a. med vekt på lønnsomme og arbeidsintensive sektorer

Det vises til omtale under mål 9 – om bærekraftig industrialisering, innovasjon og infrastruktur.

Delmål 8.3) Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, bl.a. ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester

Det vises også til omtale under delmål 9.3 – øke tilgangen til finansielle tjenester.

Næringspolitikken skal bidra til lønnsomme arbeidsplasser i hele landet. Det næringsrettede virkemiddelapparatet er en del av verktøykassen i næringspolitikken sammen med de mer generelle rammebetingelsene for næringslivet. Flere undersøkelser viser at tilgangen til finansiering i Norge må anses som god, og virkemiddelapparatet spiller også en utfyllende rolle gjennom sine finansieringsordninger.

I perioden 2017–2019 ble det gjennomført en omfattende områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Gjennomgangen viste at mye fungerer bra, og at brukerne stort sett er fornøyd med de enkelte aktørene hver for seg. Virkemiddelapparatet består imidlertid av en rekke aktører som forvalter et enda større antall virkemidler både på nasjonalt og regionalt nivå gjennom fylkeskommuner og kommuner. Dette bildet gjør at virkemiddelapparatet i sum oppleves som komplekst.

Regjeringens ambisjon er at brukerne skal møte én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet. For å følge opp denne ambisjonen mener regjeringen at brukervennligheten i virkemiddelapparatet må økes både gjennom forenkling, bedre tilgjengelighet og bedret effekt på

tvers av aktørene. Det er gitt et oppdrag til Innovasjon Norge om å opprette en felles digital inngang til virkemiddelapparatet sammen med Forskningsrådet, Eksportfinansiering Norge og Siva. Virkemiddelaktørene har i tillegg fått i oppdrag å identifisere andre tiltak som kan redusere kompleksiteten og få i stand et mer helhetlig tjenestetilbud. Dette skal samlet gi innspill til framtidens virkemiddelapparat.

Eksportfinansiering Norge (Eksfin) har iverksatt flere tiltak for mer effektiv drift og å gjøre tilbudet enklere og mer relevant for brukerne, særlig små og mellomstore bedrifter. F.eks. har Eksfin, bl.a. på bakgrunn av samarbeid med bank, utviklet en løsning som støtter opp under salg av tjenester.

Delmål 8.8) Beskytte arbeiderrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, inkludert arbeidsinnvandrere og særlig kvinnelige innvandrere, og arbeidstakere i et usikkert arbeidsforhold

Eksfin vektlegger viktigheten av ansvarlige arbeidsvilkår i de transaksjoner som finansieres, samt oppfølgingen av FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. Særlig har fokus vært på arbeidsvilkår ved skipsverft, som er en arbeidsintensiv industri.

Både i Norge og internasjonalt skjer det lovutvikling knyttet til ansvarlig næringsliv, og balansen mellom frivillige og lovpålagte tiltak er i ferd med å forskyves i retning av sistnevnte. I Norge leverte Etikkinformasjonsutvalget i 2019 sin utredning og forslag til lov om virksomheters åpenhet om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsomhetsvurderinger. Barne- og familiedepartementet fremmet i april 2021 Prop. 150 L (2020–2021) *Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold* (åpenhetsloven), som Stortinget vedtok i juni 2021 og som trådte i kraft 1. juli 2022.

Delmål 8.9) Innen 2030 utarbeide og iverksette politikk for å fremme en bærekraftig turistnæring som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

Regjeringen arbeider med utgangspunkt i at reiselivet er en framtidsnæring som skal bidra til å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet. Det skal arbeides målrettet for å gjøre næringen mer bærekraftig, for å sikre flere helårs arbeidsplasser i næringen og for at ikke konsekvensene av pandemien blir langvarige. Destinasjonsselska-

per og regionalt samarbeid skal sikre grunnlaget for de lokalt forankrede reiselivsbedriftene.

Det var i 2021 en oppgang i etterspørselen etter norske reiselivsprodukter sammenlignet med 2020, men fremdeles langt under 2019 som var siste år før pandemien. I 2022 ser vi at etterspørselen øker igjen, og antall overnattinger på kommersielle overnattingssteder har flere måneder vist at etterspørselen er god, til og med høyere enn i 2019.

Nordmenn har gjennom pandemiårene i stor grad feriert i eget land. Dette mønsteret har endret seg i 2022, men fremdeles ønsker mange nordmenn å feriere i Norge. Norske turister ønsker ikke de samme ferieopplevelsene i Norge som utenlandske turister. Reisemål som tradisjonelt har hatt utfordringer knyttet til for mange gjester på samme sted til samme tid (spesielt cruisedestinasjoner), hadde i 2020 og 2021 ikke disse utfordringene. I 2022 har cruisetrafikken tatt seg opp, men erfaringene så langt tyder ikke på at det har vært problematisk store belastninger på natur, miljø og lokalsamfunn som følge av reiselivsaktivitet i 2022.

Mål 9 – om bærekraftig industrialisering, innovasjon og infrastruktur

Bærekraftsmål 9 er å bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.

I et velfungerende samfunn er effektiv og god infrastruktur avgjørende. Eksempler er skoler og helseinstitusjoner, fysisk infrastruktur for transport og energi, og informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Delmål 9.1 om utvikling av pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet blir i hovedsak ivarettatt av andre departementer.

Delmål 9.2) Fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og næringsutvikling, innen 2030 øke industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt betydelig, i tråd med forholdene i de respektive landene og doble industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt i de minst utviklede landene

Delmål 9.3) Øke tilgangen til finansielle tjenester, inkludert rimelig kreditt, for små industribedrifter og andre bedrifter, særlig i utviklingsland, og styrke disse bedriftenes posisjon og integrere dem i verdikjeder og markeder

Tilgang til kapital og et velfungerende kapitalmarked er en nødvendig forutsetning for bærekraftig

vekst, omstilling og innovasjon. Hovedinntrykket er at kapitalmarkedet i Norge fungerer godt, at norske finansforetak er solide og likvide, og at offentlige ordninger bidrar til å finansiere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som ikke finner ordinær markedsfinansiering. Samtidig er det et mål for regjeringen å forenkle tilgangen til risikokapital og kompetente investorer.

Som en del av oppfølgingen av Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030* satt regjeringen ned et ekspertutvalg for å vurdere rammevilkårene og markedet for klimavennlige investeringer. Ekspertutvalget leverte sin rapport i juni 2022. Rapporten er nå sendt på høring med frist 31. oktober 2022.

Regjeringen arbeider for at private investorer skal bidra til utviklingen av oppstarts- og vekstbedrifter. Det er etablert flere programmer som skal avhjelpe utfordringer som nyetablerte foretak har når de skal finansiere utvikling og drift, bl.a. mandatet for fonds- og matchingsinvesteringer i Investinor, etablerertilskuddsordningen og tiltak for å skape flere møteplasser. Innovasjonslån og skatteinsentivordninger for både investorer og for ansatte som tildeles opsjoner i arbeidsforhold, er andre tiltak som skal bidra til ytterligere fornyelse av norsk næringsliv.

Nysnø Klimainvesteringer AS er et statlig eid investeringsselskap som skal bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom lønnsomme investeringer i unoterte selskaper og/eller fond rettet mot unoterte selskaper, og med investeringsfokus på bedrifter i tidlige faser.

Norsk deltakelse i InvestEU skal også bidra til nyskaping og omstilling av norsk økonomi gjennom ulike investeringsvirkemidler. Programmet ventes å bli implementert i Norge i løpet av 2022.

For å støtte opp under grønn omstilling og økt eksport har regjeringen i 2022 utvidet handlingsrommet til Eksfin slik at det kan gis lån og garantier til eksportrettede investeringer og klimavennlige investeringer som har eksportpotensial. Det er også åpnet for finansiering av bunnfaste vindkraftprosjekter til havs, på lik linje med flytende vindkraftprosjekter.

Delmål 9.4) Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser, der alle land gjør en innsats etter egen evne og kapasitet

Norsk industri og næringsvirksomhet har over mange år måttet omstille seg og har gjennomgå-

ende god omstillingsevne. Industrien bidrar også til utvikling av produksjonsprosesser og produkter som er viktig i et lavutslippssamfunn. Det er samtidig behov for at næringslivet produserer mer klimavennlig og reduserer sine utslipp. Industri var lenge den største kilden til klimagassutslipp i Norge, men utslippene har gått ned. Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.

Forskning og innovasjon har en sentral rolle på veien mot bærekraftsmålene. Kompleksiteten i utfordringene krever bedre tilrettelegging for innovasjons- og forskningssamarbeid på tvers av sektorer, finansieringskilder og land. Samtidig gir de sammensatte utfordringene behov for å se forskning, innovasjon og verdiskaping i sammenheng, både nasjonalt og internasjonalt. Norge deltar derfor bl.a. i Horisont Europa som er EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, og EUs investeringsprogram InvestEU i perioden 2021–2027. Utvikling av bærekraftig infrastruktur er blant hovedprioriteringene i InvestEU og minst 30 pst. av investeringene gjennom programmet skal bidra til å nå EUs klimamål.

Regjeringen ønsker å legge til rette for en dreining i næringslivets forsknings- og innovasjonsaktiviteter mot mer klima- og miljøvennlige løsninger i hele landet. I 2023 vil regjeringen derfor bl.a. innføre et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Regjeringen foreslår også å omprioritere deler av midlene i det næringsrettede virkemiddelapparatet til en grønn nærings- og eksportomstillingspakke. Omprioriteringene gir uttrykk for en spissing av virkemiddelapparatet inn mot grønn omstilling. Se nærmere omtaler i kap. 2 i del I og i programkategori 17.20.

9.5) Styrke vitenskapelig forskning og oppgradere teknologien i næringslivssektorene i alle land, særlig i utviklingsland, bl.a. ved –innen 2030 – å stimulere til innovasjon, betydelig øke antallet ansatte (per million innbyggere) innenfor forsknings- og utviklingsvirksomhet og betydelig øke bevilgningene til offentlig og privat forskning og utvikling

De generelle næringsrettede virkemidlene i Innovasjon Norge, Siva SF og Norges forskningsråd finansierer prosjekter som har positive klima- og miljøeffekter, selv om dette ikke nødvendigvis er virkemidlenes hovedformål. I tillegg har man enkelte ordninger som har klima og miljø som formål.

Grønn plattform ble innført gjennom behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2020. Plattformen er en felles konkurransearena i regi av Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Siva og bygger på allerede etablerte ordninger. Formålet med tiltaket er å skape et samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Plattformen skal bidra til at hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon ses i sammenheng, på tvers av de involverte virkemiddelaktørene. Se nærmere omtale i programkategori 17.20

Grønne vekstlån i Innovasjon Norge ble innført i 2022 og var operativ mot slutten av første halvår 2022. Ordningen er et låneprodukt med betingelser og risikoprofil som, sammenlignet med de ordinære betingelsene i innovasjonslåneordningen, premierer bedrifter og prosjekter som direkte bidrar til å realisere Norges forpliktelse om 55 pst. reduksjon av klimagassutslipp innen 2030. Formålet med ordningen er å bidra til å øke tempoet på grønn omstilling i næringslivet og bidra til at Norge når målet om 55 pst. reduserte klimagassutslipp innen 2030.

Miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge er en viktig ordning for grønn omstilling i næringslivet. Ordningen tilbyr finansiering til utvikling, bygging og testing av ny miljøteknologi. Dette omfatter teknologier, prosesser, løsninger og tjenester som er bedre for miljøet enn det som brukes i dag. Bedrifter får mulighet til å prøve ut og vise fram sine miljøteknologiløsninger og arbeide for at produktene blir mest mulig tilpasset de nasjonale og internasjonale markedene de skal konkurrere i.

Mål 11 – om bærekraftige byer og lokalsamfunn

Bærekraftsmål 11 er å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige.

Delmål 11.6) Innen 2030 redusere byenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi

Norges to atomreaktoranlegg ligger i tett befolkede områder i Halden og på Kjeller. Oppryddingen av atomavfallet vil på lengre sikt innebære tryggere og sikrere områder og mulighet til utvikling av områdene til andre formål.

Mål 12 – om bærekraftig produksjon og forbruk

Bærekraftsmål 12 er å sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre.

De siste 50 årene er verdens befolkning doblet og BNP firedoblet. Gevinsten har i mange land vært ulikt fordelt, og utviklingen har satt press på naturressurser, bidratt til forurensing, tap av naturmangfold, økt belastning på vannressurser og økte klimagassutslipp.

Delmål 12.3) Innen 2030 halvere andelen matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, herunder svinn etter innhøsting

Effektive strategier for å redusere matsvinn bør utvikles på alle nivåer i verdikjeden. Dette omfatter bl.a. å identifisere årsaker til matsvinn og finne fram til mulige løsninger, nøkkelaktører og prioriteringer. Mindre matsvinn gir økt tilgang til mat uten at produksjonen øker, og dermed mindre press på klima og miljø. Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030* har også identifisert redusert matsvinn som et viktig tiltak for å redusere ikke-kvotepliktige utslipp. I perioden 2015–2019 ble matsvinnet redusert med 12 pst., bl.a. som følge av bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn med aktørene i matverdikjeden. Målet med avtalen er at matsvinnet skal halveres innen 2030. I tråd med klimaplanen skal arbeidet med matsvinn også settes i sammenheng med økt utnyttelse av matressursene som blir høstet/dyrket, inkludert økt bruk av restråstoff.

Delmål 12.6 Stimulere selskaper, særlig store og fler-nasjonale selskaper, til å innføre bærekraftige arbeidsmetoder og integrere informasjon om bærekraft i sine rapporteringsrutiner

Staten som eier gir tydelig uttrykk for sine forventninger til selskaper med statlig eierandel på ulike områder som skal bidra til å nå statens mål som eier, jf. Meld. St. 8 (2019–2020) *Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskaping*. Det forventes bl.a. at selskaper med statlig eierandel har en plan for bærekraftig verdiskaping og er ledende i arbeidet med ansvarlig virksomhet. Det forventes videre at selskapene arbeider for å ivareta menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, reduserer sitt klima- og miljøavtrykk og forebygger økonomisk kriminalitet som bl.a. korrupsjon og hvitvasking av penger. Statens forventninger til selskapene følges opp i eierdialogen

med selskapene. I Statens Eierrapport er det siden 2020 tatt inn informasjon om selskapenes klimagassutslipp og plan for bærekraftig verdiskaping.

Regjeringen forventer at norske selskaper kjenner til og etterlever OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter. Her ligger det en klar forventning om at selskaper gjennomfører aktsomhetsvurderinger for å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Disse forventningene gjelder uansett hvor på kloden aktiviteten foregår og omfatter både private og statlig eide selskaper. Disse retningslinjene utgjør den globale standarden og de internasjonale kjørereglene for ansvarlig forretningsdrift. OECDs kontaktpunkt i Norge veileder norske selskaper i å kartlegge risiko for negativ effekt og skade forårsaket av egen virksomhet, av aktører i leverandørkjeden eller av forretningsforbindelser.

Delmål 12.7) Fremme bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser, i samsvar med de enkelte landenes politikk og prioriteringer

Offentlige anskaffelser skal bidra til innovasjon, et konkurransedyktig næringsliv og effektivisering i offentlig sektor. Målet er gode offentlige ytelser med kvalitet som dekker brukernes behov, god konkurranse og reduserte kostnader ved å gjennomføre innkjøp. Anskaffelsene skal i tillegg bidra til å løse andre viktige samfunnsoppgaver som klimautfordringen og bekjempelse av arbeidslivskriminalitet.

Det offentlige kjøper varer, tjenester og bygg- og anleggsarbeider for om lag 650 mrd. kroner hvert år. Regjeringen vil benytte denne innkjøpsmakten til å øke etterspørsel etter klima- og miljøvennlige løsninger som kan medvirke til å styrke markedene for bærekraftige produkter og tjenester, samt fremme mer sirkulær økonomi og grønn innovasjon. Innovative offentlige anskaffelser kan bidra til at markedet leverer bedre og mer effektive løsninger til offentlige virksomheter.

i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har ansvar for å legge til rette for at offentlige virksomheter har god kompetanse og organiserer sine anskaffelser på en hensiktsmessig og effektiv måte. Riksrevisjonens undersøkelse av grønne offentlige anskaffelser viser at offentlige innkjøp er et sentralt virkemiddel for å nå Norges klimamål, men at offentlige oppdragsgivere ikke i stor nok grad bidrar til å minimere

miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger. Nærings- og fiskeridepartementet vil i styringsdialogen med DFØ følge opp anbefalingene i Riksrevisjonens undersøkelse. En helhetlig tilnærming til klima og miljø, standardiserte minimumskrav til miljø og et grønt kompetanseløft vil være viktige elementer i regjeringens arbeid med å styrke veiledningen om offentlige anskaffelser for å bygge kompetansen om klima- og miljøvennlige anskaffelser og fremme grønn omstilling.

Regjeringen vil etablere en Norgesmodell for offentlige anskaffelser med bl.a. nasjonale seriøsitetsskrav for alle offentlige innkjøp som skal bidra til å forebygge arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Arbeidet er en viktig del av regjeringens innsats for å fremme det trygge og seriøse arbeidslivet og bevare den norske arbeidslivsmodellen.

Mål 13 – om klima

Bærekraftsmål 13 er å handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

I FNs sjøfartsorganisasjon IMO jobbes det for å kutte utslipp fra skipsfarten, som internasjonalt står for 3 pst. av verdens klimagassutslipp. Norge er en pådriver i dette arbeidet. Nasjonalt har regjeringen fokus på å bidra til grønn omstilling i maritim sektor.

13.1) Styrke evnen til å stå imot og tilpasse seg til klimarelaterte farer og naturkatastrofer i alle land

Eksfin tilbyr eksportfinansiering til prosjekter som kan ha positive miljøeffekter. Den OECD-tilknyttede eksportfinansieringsavtalen legger til rette for grønn energi ved at det kan tilbys gunstiger finansieringsvilkår enn for øvrige eksportkontrakter. I tillegg er det begrensninger på finansiering av kullkraftverk; i hovedsak finansieres kun de mest effektive kullkraftverkene og kullkraftverk med operative karbonfangst- og lagringssystemer.

Mål 14 – om bevaring og bærekraftig bruk av hav og marine ressurser

Bærekraftsmål 14 er å bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling. Det er fordelt på delmålene 14.1-14.7 og 14.a-14.c.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen varslet at den vil styrke bestands- og ressursforskningen i havet, langs kysten og i fjordene, styrke innsatsen

mot fiskeri- og miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt og lede an i innsatsen for å stanse plastforurensing i havet.

Skipsfart spiller en viktig rolle i den globale handel. Norge har arbeidet aktivt for å sikre innlemmelsen av FNs bærekraftsmål i IMOs strategiske plan og arbeidsprogrammene for relevante komiteer. Det overordnede målet om å bevare og bruke hav på en måte som fremmer bærekraftig utvikling, er sentralt i IMOs arbeid. I tillegg er det mange aspekter ved IMOs arbeid som kan linkes til flere bærekraftsmål. Dette gjenspeiles i organisasjonens arbeidsplan og bistandsprogrammer.

Norge har siden 2018 vært hovedsponsor for FNs næringslivsplattform for hav, *UN Global Compact Ocean Stewardship Coalition*. Gjennom plattformen har havrelatert næringsliv utviklet et rammeverk for beste praksis for bærekraftig forretningsvirksomhet tilknyttet havet.

Hav er et av satsingsområdene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, og det har vært en vekst i bevilgningene til havforskning de siste årene. Kontinuerlig kunnskapsinnhenting, god forvaltning og overvåkingsprogrammer sørger for bærekraftig bruk av havets ressurser og bevaring av økosystemene.

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfinansiering AS finansierer forskning som skal bidra til å utvikle ny kunnskap for norsk sjømatnæring som muliggjør verdiskaping, bærekraft og innovasjon. Kunnskapen skal bidra til å realisere FNs bærekraftsmål.

Delmål 14.1) Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensing, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringsalter

Som havnasjon har Norge tatt en lederrolle globalt og regionalt for å bekjempe marin forsøpling. Hovedansvaret for dette ligger til Klima- og miljødepartementet, men fiskerimyndighetene gjør en særlig innsats for å redusere forsøpling fra fiskeriene. Under norske havforskningstokt i våre tre havområder registreres forekomster av marint søppel, inkludert plast og mikroplast. Fiskeridirektoratet lanserte i 2021 en handlingsplan mot marin forsøpling fra fiskeri, havbruk og fritidsfiske. Planen er innrettet mot forebygging, men direktoratet har også økt innsamlingen av tapte fiskeredskaper og opprydding av forlatte blåskjellanlegg.

Delmål 14.2) Innen 2020 forvalte og beskytte økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte for å unngå betydelig skadevirkninger, bl.a. ved å styrke økosystemenes motstandsevne og ved å iverksette tiltak for å gjenoppbygge dem, slik at havene kan bli sunne og produktive

Delmålet følges i Norge opp gjennom økosystembasert forvaltning av områder og arter, basert på kunnskap, overvåking og etterlevelse. Dette bidrar til at havet styrkes som grunnlag for bærekraftig matproduksjon og næringsvirksomhet. En helhetlig havforvaltning bidrar til måloppnåelse under flere av delmålene. Konkurransen om bruken av kystsonen er økende i Norge. Økosystemtilstanden langs norskekysten er i hovedsak fortsatt god, men stadig mer omfattende bruk og påvirkning fordrer overvåking og oppsyn med utviklingen.

Havforskningsinstituttet kartlegger forekomster av fremmede arter gjennom programmer for hav- og kystovervåking. Å utrydde fremmede arter er ofte ikke mulig eller aktuelt, men det er et mål å holde kontroll med utviklingen slik at ikke viktige habitater ødelegges eller økosystemfunksjoner endres i negativ retning.

Klimaendringer, marin og landbasert forurensing, overfiske og ødeleggelser av viktige marine økosystemer er de største truslene mot verdens havområder. Disse problemene skyldes primært utilstrekkelig lokal og regional forvaltning. Norge legger sterk vekt på internasjonalt samarbeid om havrelaterte saker i FNs generalforsamling, Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO), FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), FNs kontor for narkotika og kriminalitet og INTERPOL, i tillegg til de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene hvor Norge er medlem.

Norge har vært en pådriver for å få etablert det felles europeiske forskningssamarbeidet JPI Healthy and Productive Seas and Oceans. Målet med JPI Oceans er å bidra til et rent og rikt hav som forsyner framtidens generasjoner med mat og andre ressurser og tjenester, gjennom å utvikle langsiktige felles europeiske strategier for utvikling og forvaltning av havet.

Delmål 14.3) Begrense mest mulig og sørge for håndtering av konsekvensene av havforsuring, bl.a. gjennom styrket vitenskapelig samarbeid på alle nivåer

Norske fagmiljøer arbeider med å øke kunnskapen om effekter av klimaendringer og havforsuring for grunnleggende økologiske forhold som

primærproduksjon, fordeling av ulike arters og bestanders størrelse og utbredelse, samt framtidig fangstpotensial. Havforskningsinstituttet gjennomfører årlig innsamling av data for å vurdere konsekvensene av havforsuring på økosystemene og endringer i menneskelig påvirkning.

Delmål 14.4) Innen 2020 innføre effektive tiltak for å regulere uttaket av fiskebestandene, få slutt på overfiske og ulovlig, urapportert og uregulert fiske og ødeleggende fiskemetoder, og iverksette vitenskapelig baserte forvaltningsplaner for å gjenoppbygge fiskebestandene på kortest mulig tid, i det minste til de nivåene som kan gi høyest mulig bærekraftig avkastning ut fra bestandenes biologiske særtrekk

Norge regulerer de kommersielt viktige fiskebestandene gjennom forvaltningsplaner for å sikre bærekraftige uttak. Norge deler rundt 90 pst. av fiskeressursene med andre land, og inngår en rekke internasjonale fiskeriavtaler årlig. Sammen med kontrolltiltak og forskningsinnsats utgjør det et helhetlig forvaltningsregime som sikrer et kontrollert og forutsigbart uttak av fiskebestandene. Norge har implementert relevant internasjonalt regelverk som skal forhindre UUU-fiske. En rekke arealverktøy anvendes i fiskerireguleringene, f.eks. forbud mot å fiske med visse redskap, tidsavgrenset fiske, åpning og lukking av fiskefelt og arealbaserte reguleringer som korallvern og forbud mot bunnfiske. Omtrent 44 pst. av alle norske havområder er underlagt effektive arealbaserte forvaltningstiltak.

I 2019 lanserte Norge «Blue Justice-initiativet» som skal bistå med å implementere den internasjonale erklæringen mot organisert kriminalitet i den globale fiskeindustrien som Norge tok initiativ til i 2018, og som nå har støtte fra 50 land. Initiativet og erklæringen adresserer både bærekraftsmål 14 og 16 ved at det arbeides med å styrke institusjoner i utviklingsland og bekjempe korrupsjon og organisert kriminalitet i fiskerinæringen.

14.5) Innen 2020 bevare minst 10 pst. av kyst- og havområdene, i samsvar med nasjonal rett og folkeretten og på grunnlag av den beste vitenskapelige kunnskapen som er tilgjengelig

Marine verneområder og andre arealbaserte bevaringstiltak er viktige verktøy for å ta vare på økosystemer og naturverdier, samtidig som det er mulig å drive bærekraftig næringsaktivitet. Fiskeriforvaltningen har de siste ti årene innført en rekke tiltak som bidrar til effektiv bevaring i 44 pst. av norsk økonomisk sone. I løpet av 2022 skal

fiskeriforvaltningen og miljøforvaltningen vurdere hvilke effektive fiskeritiltak som kan meldes inn som effektive bevaringstiltak til konvensjonen om biologisk mangfold (CBD).

14.6) Innen 2020 forby visse former for fiskerisubsidier som bidrar til overkapasitet og overfiske, avskaffe subsidier som bidrar til ulovlig, urapportert og uregulert fiske, og dessuten unngå å innføre nye tilsvarende subsidier, samtidig som man erkjenner at en hensiktsmessig og effektiv særskilt og differensiert behandling av utviklingslandene og de minst utviklede landene bør være en integrert del av Verdens handelsorganisasjons forhandlinger om fiskerisubsidier

Norge har bygd ned fiskerisubsidiene og står kun igjen med noen små ordninger. Den norske flåtestrukturen er variert, og de mange fiskeriene reguleres på forskjellige måter. Det er mulighet for å ha fiske som binæring. Det er også etablert rekrutteringsordninger for å sikre at yngre fiskere velger fiske som yrke, i tråd med delmål 14.b.

Delmål 14.a) Styrke vitenskapelig kunnskap, bygge opp forskningskapasitet og overføre marin teknologi – og samtidig ta hensyn til kriterier og retningslinjer fra Den mellomstatlige oseanografiske kommisjon for overføring av marin teknologi – med sikte på å bedre tilstanden i havet og øke det marine artsmangfoldets bidrag til utviklingen i utviklingslandene, særlig i små utviklingsøystater og de minst utviklede landene

Norge investerer mye i forskning, kartlegging og overvåking og er et av de landene som bruker størst andel av forskningsressursene til havrelaterte problemstillinger.

FNs havforskningstiår for bærekraftig utvikling fra 2021–2030, skal bli et globalt løft for å heve kunnskapen om havene. Tiåret skal stimulere og koordinere forskningsinnsatsen nasjonalt og globalt, slik at bærekraftsmålene nås. Norge er nå en av de største bidragsyterne til havforskningstiåret gjennom støtte til FNs havforskningsskommisjon (IOC). Norge deltar i havforskningstiårsalliansen (Ocean Decade Alliance). Det tverrdepartementale norske havbunnskartleggingsprogrammet Mareano og de årlige havforskningstoktene fra Havforskningsinstituttets side er eksempler på nasjonal innsats for både kompetanseheving og oppdateringer som grunnlag for forvaltningstiltak.

14.c) Styrke bevaring og bærekraftig bruk av havene og de marine ressursene ved å implementere folkeretten slik den er reflektert i FNs havrettskonvensjon, som utgjør rettsgrunnlaget for bevaring og bærekraftig bruk av havene og de marine ressursene, slik det framgår av punkt 158 i FN-rapporten «The Future We Want»

Norsk forvaltning etterlever alle relevante deler av FNs havrettskonvensjon og underliggende

avtaler og vedtak, som FN-avtalen om fiske på det åpne hav, FNs fiskeriresolusjoner, retningslinjer, vedtak under FAO og FNs sluttdokument «The Future We Want» fra 2012. I praksis omfatter dette bl.a. utøvelsen av fiske både i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon, dvs. i de regionale fiskeriorganisasjonene som Norge er medlem av, og i Norges økonomiske sone.

10 Likestilling, inkludering og mangfold – oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten

10.1 Status for departementet og etatene i 2021

Status for departementet

Nærings- og fiskeridepartementet skal arbeide aktivt for å fremme likestilling, mangfold og inkludering blant sine ansatte. Alle mennesker har grunnleggende rett til gode og rettferdige arbeidsvilkår der ingen skal oppleve diskrimine-

ring på grunnlag av alder, kjønn, kjønnsidentitet, etnisitet, nasjonal opprinnelse, språk, religion og livssyn, funksjonsevne, seksuell orientering og tilhørighet. Departementet tilstreber å inneha en organisasjonskultur som gir rom og like muligheter gjennom fordeling av ressurser og anerkjennelse av mangfold og forskjellighet. I 2021 ble det gjennomført en medarbeiderundersøkelse i departementet som et tiltak for å kartlegge situasjonen og videre igangsette tiltak.

Rapportering for Nærings- og fiskeridepartementet i 2021

Tabell 10.1 Nærings- og fiskeridepartementet – kjønnsbalanse og status

	Kjønnsbalanse i antall og pst.				Kvinneres lønn i pst. av menns
	År	Menn pst.	Kvinner pst.	Antall totalt	
Totalt i Nærings- og fiskeridepartementet ¹	2021	44	56	317	94,7
	2020	40	60	331	92,8
Departementsråd	2021	50	50	2	-
	2020	50	50	2	-
Ekspedisjonssjef	2021	33	66	9	96
	2020	55	44	9	99,0
Kommunikasjonssjef	2021	50	50	2	-
	2020	50	50	2	-
Avdelingsdirektør ²	2021	37	63	32	95,7
	2020	31	69	36	96,5
Spesialrådgiver	2021	100	0	5	-
	2020	100	0	3	-
Underdirektør	2021	50	50	22	98,8
	2020	50	50	24	97,8
Fagdirektør	2021	45	55	42	99,4
	2020	53	47	36	94,3
Prosjektleder	2021	67	33	3	-
	2020	100	0	3	-
Seniorrådgiver	2021	39	61	120	97,3
	2020	37	63	128	98,6
Rådgiver	2021	34	66	41	97,3
	2020	32	68	44	101,3
Seniorkonsulent	2021	0	100	5	-
	2020	0	100	4	-
Førstekonsulent	2021	30	70	23	101,9
	2020	31	69	29	102,3

¹ Inkluderer fast ansatte, vikarer, engasjementer og andre på midlertidige vilkår. Inkluderer ikke ansatte som er i permisjon, uførepensjon eller ekstern hospitering. Tall fra departementets personalsystem per 31. desember 2021.

² Avdelingsdirektører med personalansvar.

Nærings- og fiskeridepartementet er opptatt av kjønnsbalanse, både innad i departementets avdelinger, og i de ulike stillingskategorier. I 2021 er andelen kvinnelige ansatte på 56 pst., en ned-

gang på 4 pst. fra 2020 (60 pst.). Tilsvarende gjelder for stillingskategorien avdelingsdirektører, hvor kvinneandelen i 2021 var på 63 pst.

I 2020 var gjennomsnittslønnen for kvinnelige ansatte relativt til menn på 92,8 pst. I 2021 har denne andelen økt til 94,7 pst. Kvinner i førstekon-sulentstillinger har høyere gjennomsnittslønn enn menn i 2021, men forskjellen har blitt mindre enn den var i 2020. I øvrige stillingskategorier har mannlige ansatte gjennomsnittlig høyere årslønn enn kvinnelige ansatte. For stillingskategorien fagdirektør har gjennomsnittslønnen for kvinner relativt til menn endret seg fra 94,3 pst. i 2020 til 99,4 pst. i 2021. Nærings- og fiskeridepartementet vil i 2022 kartlegge lønnsforskjeller på startlønnen til nyansatte i departementet.

Nærings- og fiskeridepartementet har en Likestillingstillitsvalgt i innstillingsrådet, samt et uttalelsesråd som kan uttale seg om innstilte kandidater før ansettelse finner sted. Til topplederstillinger skal det sørges for at det finnes aktuelle kvalifiserte kvinner blant søkerne. For øvrig følges statens prosedyrekrav for rekruttering til slike stillinger.

Departementet hadde en lærling innen kontor- og administrasjonsfaget i 2021.

Nærings- og fiskeridepartementet deltok i 2020 i statens inkluderingsdugnad som var initiert

av forrige regjering. Det ble gjennomført en ny analyse av utviklingsområder i arbeidet med mangfoldsrekruttering og en handlingsplan for mangfoldsrekruttering, med ambisjon om å øke andelen ansettelse av personer med funksjonsnedsettelse, hull i CVen eller innvandrerbakgrunn. Sentralt for handlingsplanen har vært å øke kunnskapen om temaet, bedre informasjonsflyten, få til et tettere samarbeid og mer tilgjengelig informasjon om mulighetene for å få bistand i den enkelte rekrutteringsprosess. Nærings- og fiskeridepartementets mal for stillingsutlysninger er utformet slik at det framkommer enda tydeligere ønske om å motta søknader fra kandidater med nedsatt funksjonsevne eller hull i CVen. I 2021 tiltrådte 40 nye ansatte i departementet hvorav to var fra inkluderingsdugnaden målgruppe.

I 2022 har Nærings- og fiskeridepartementets utarbeide en intern handlingsplan for oppfølgingen av arbeidet innenfor likestilling, inkludering og mangfold. Departementet har også etablert et HR-nettverk med etatene.

Tabell 10.2 Nærings- og fiskeridepartementet – andel ansatte i deltid, midlertidig, foreldrepermisjon og sykefravær

	Antall ansatte ¹	Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Sykefravær	
		M (pst.)	K (pst.)	M (pst.)	K (pst.)	M (pst.)	K (pst.)	M (pst.)	K (pst.)
2021	317	0,9	0,6	6	14	1,3	1,9	0,9	2,8
2020	331	2,3	2,0	1,5	3,0	0	1,5	1,9	4,5

¹ Inkluderer fast ansatte, vikarer, engasjementer og andre på midlertidige vilkår. Inkluderer ikke ansatte som er i permisjon, uførepensjon eller eksternt hospitering. Tall fra departementets personalsystem per 31. desember 2021.

Status for departementets etater

For en nærmere beskrivelse vises det til etatenes årsrapporter hvor det også framgår hvordan akti-

vitetskravene for mangfold på andre områder er ivare tatt.

Tabell 10.3 Tilstandsrapportering om kjønn for etater under Nærings- og fiskeridepartementet

Etat	År	Kjønnsbalanse			Kvinnens lønn i pst. av menns	Deltid pst.		Midl. ansatte pst.		Foreldre- perm. pst.		Syke- fravær pst.	
		M pst.	K pst.	Tot. antall		M	K	M	K	M	K	M	K
		Brønnøysundregistrene	2021	44		56	422	85,8	0,2	12	2,6	1,2	0,03
	2020	42	58	421	86	0,2	2,8	0,8	1,0	0,1	0,2	3,4	8,2
Direktoratet for mineral- forvaltning med Berg- mesteren for Svalbard	2021	41	59	59	94,4	5,1	10,2	0	0	3,4	3,4	7,2	6,1
	2020	39	61	57	96	2	9	0	4	0	4	5	6
Fiskeridirektoratet	2021	54	46	432	93	3,1	5,5	3,8	6,4	2,3	4,2	2,9	5,7
	2020	55	45	422	93	4,0	6,0	2,8	3,5	1,0	2,7	2,3	5,1
Eksporthfinansiering Norge (Eksfin) ¹	2021	47	53	130	92	0,8		3,8	3,8	0	1,5	1,5	4,4
	2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Havforskningsinstituttet	2021	59	41	1251	92	4,9	3,9	11,8	17,6	0,6	1,8	3,2	3,6
	2020	59	41	1206	92	4,5	5,0	13,0	17,7	0,2	1,3	3,5	4,2
Justervesenet	2021	70	30	101	93	3	1	1	0	0,5	2,4	3,5	4,7
	2020	70	30	101	99	5	1	1	0	1,1	2,4	2,1	4,4
Konkurransetilsynet	2021	41	59	106	90,7	2,3	1,6	2,3	0	5,0	1,4	2,1	3,0
	2020	43	57	108	90	1,8	2,8	2,8	0	3,0	1,6	1,1	4,9
Norges geologiske undersøkelse	2021	53	47	204	98	2,9	5,4	2,9	2,9	0,6	0,6	0,8	1,5
	2020	56	44	203	95	3,0	5,9	3,5	3,9	0,2	1,2	1,1	1,6
Norsk akkreditering	2021	30	70	27	101	0	4,8	0	0	4,6	0	2,8	12,1
	2020	31	69	29	104	0	8,3	0	3,5	1,0	0	3,4	4,0
Norsk Romsenter	2021	67	33	49	88	2,0	0	2,0	0	0	0	2,2	3,8
	2020	66	34	40	83	2,5	0	0	0	0	2,5	0,3	1,2
Patentstyret	2021	43	57	254	91	1,0	4,8	0	0	0	0	4,4	7,1
	2020	42	58	244	91	1,0	5,0	0	0	0	0,4	0,6	5,5
Sjøfartsdirektoratet	2021	60	40	338	87	0,8	1,1	1,4	4,7	1,1	2,8	3,4	3,6
	2020	62	38	343	86	0	1	2,2	3,3	1,7	4,1	3,0	4,3
Kystverket ²	2021	17	83	932	82	0	1,3	3,0	1,9			4,04	4,45
	2020	18	82	960	81	0	1,14	2,4	1,9			4	4,1
Norsk nukleær dekommisjonering	2021	57	43	30	96,8	0	0	0	5	0	0	1,8	3,6
	2020	67	33	15	95	0	0		10	0	0	1,8	3,6
Klagenemndssekretariatet	2021	36,7	63,3	30	124	8,3	0	25	10,5	0	1,67	1,8	6,2
	2020	33	67	30	115	10	0	50	30	0	7	0,1	1,3

¹ 1. juli 2021 ble Eksporthkreditt Norge AS og Garantiinstituttet for eksporthkreditt slått sammen til Eksporthfinansiering Norge.

² Kystverket ble overført fra Samferdselsdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet ved årsskiftet 2021/2022.

Tallene er hentet fra etatenes årsrapporter for 2021 eller ved forespørsel. Etater med under 15 ansatte er ikke tatt med i oversikten. Det omfatter Regelrådet, Klagenemnda for industrielle rettigheter og Dagligvaretilsynet.

10.2 Departementets arbeid for likestilling, inkludering og mangfold som offentlig myndighet

Handel- og eksportnæringen

I 2020 ble EFTA-landene enige om å innta en egen bestemmelse i frihandelsavtalene om inkluderende økonomisk utvikling og like muligheter for alle. Departementet jobber for at det inntas forpliktelser om disse temaene i Norges frihandelsavtaler, noe som bl.a. er gjort i frihandelsavtalen med Storbritannia.

Maritim-, fiskeri- og havbruksnæring

2021 var kun 392 av 9 516 fiskere kvinner. Det tilsvarer en andel på under 4 pst. Departementet utarbeidet i 2021 en strategi for økt likestilling i fiskerinæringen. Det ble avsatt om lag 2,2 mill. kroner til ulike tiltak som skal fremme likestilling i næringen, og 11 tiltak har fått tilsagn om støtte hvor prosjektene skal gjennomføres i løpet av 2022. Tiltakene gjelder bl.a. holdningsskapende arbeid, etablering av nettverk for kvinnelige fiskere og kompetanseheving.

Fiskeri- og havministeren har gjennomført møter med relevante organisasjoner i fiskerinæringen hvor likestilling og diskriminering har vært tema. Det stilles klare forventninger til næringen hvor holdningsendringer er sentralt. Videre jobbes det aktivt med å rekruttere flere kvinner til næringen, både som tillitsvalgte og medlemmer i styret, råd og utvalg i organisasjonene. Det er generelt lav kvinneandel i maritim næring. Kvinneandelen blant de som jobber om bord på skip ligger på 11 pst., mens kvinneandelen blant den bredere maritime næringen (leverandør, sjøfart, transport, tjenester, og verft) ligger på 21 pst.

Regjeringen arbeider med en likestillingsstrategi for maritim næring. Økt likestilling i maritim næring vil kunne bidra til høyere grad av innovasjon, verdiskaping og kompetanse i næringen. Fiskeri- og havministeren har avholdt tre møter med relevante aktører og næringen for å få innspill til det videre arbeidet med strategien. Det planlegges å legge fram strategien i løpet av 2023.

Ledelsen av norske selskaper

Gjeldende krav er at begge kjønn skal være representert med minst 40 pst. i styret i allmennaksjeselskaper, statsaksjeselskaper og statsforetak. Kravet gjelder ikke for private aksjeselskaper. I slike selskaper er kvinneandelen i styret like under 20 pst, mens andelen er noe høyere i aksjeselskaper med over 250 ansatte.

Statlig eierskap

Hensynet til likestilling, inkludering og mangfold er i eierpolitikken integrert både ved styrevalg og ved oppfølging av de statlig eide selskapene.

I henhold til statens prinsipper for god eierstyring er relevant kompetanse hovedhensynet ved statens arbeid med styresammensetting. Kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart skal også vektlegges. Med utgangspunkt i kompetansebehovene vil departementet bidra til at det enkelte styre har relevant mangfold ut fra selskapets egenart. Mangfold i det enkelte styre oppnås gjennom å rekruttere ulik relevant bakgrunn og kompetanse. Arbeidet med mangfold i styrevalgprosessen er operasjonalisert gjennom en etablert praksis for styrerekuttering. I tråd med en definert kompetansebeskrivelse arbeider departementet bl.a. med å identifisere både aktuelle menn og kvinner, samt særskilt kandidater med flerkulturell bakgrunn. Kvinneandelen blant styreledere i selskapene det rapporteres på i Statens eierrapport var på 41 pst. per 31. desember 2021. Andelen kvinner blant eiervalgte styremedlemmer var 48 pst. per 31. desember 2021.

Det følger av eierskapsmeldingen at det forventes at selskaper med statlig eierandel arbeider planmessig med rekruttering og utvikling av medarbeidere, og at de har tydelige mål og tiltak for å fremme økt relevant mangfold, inkludert kjønnsbalanse. Departementet følger opp statens forventninger til mangfold og kjønnsbalanse som del av eierdialogen med selskapene. I Statens eierrapport framgår det at for selskaper med statlig eierandel var gjennomsnittlig kvinneandel ved utgangen av 2021 henholdsvis 41 pst. i konsernledelsen (samme som i 2020) og 36 pst. på nivået under konsernledelsen (38 pst. i 2020). Kvinneandelen blant administrerende direktører var ved utgangen av 2021 34 pst. (38 pst. i 2020).

Innovasjon, forskning og gründerskap

Innovasjon Norge legger til grunn at økt mangfold bidrar til økt verdiskaping og innovasjon. Selska-

pet er derfor opptatt av å styrke deltakelsen til kvinner innen gründerskap, innovasjon og vekst. Innovasjon Norge rapporterer i sin årsrapport og sine tertialrapporter om andelen av tilsagn til kvinnerettede prosjekter. Av totale innvilgede tilsagn (i kroner) gjennom Innovasjon Norge gikk 28 pst. til kvinnerettede prosjekter i 2021, mot 23 pst. i 2020. Av tilsagn på virkemidler i Innovasjon Norge under Nærings- og fiskeridepartementets budsjett var andelen 25 pst. i 2021, mot 16 pst. i 2020. For lavrisikolån var det i 2021 30 pst. kvinne- rettede prosjekter, mot 27 pst. i 2020.

Norges forskningsråd jobber for en god kjønnsbalanse ved utlysning av forskningsmidler gjennom programmene. Virksomheten har søke- lys på en god kjønnsfordeling blant innledere på møteplasser og blant deltakere. Forskningsrådet har mål om 40 pst. kvinneandel blant nye prosjekt- ledere. Ved utgangen av 2021 var prosjektledere fra universitets- og høyskolesektoren og insti- tutttsektoren totalt sett på vei til å nå dette målet, selv om det er store variasjoner mellom fagområ- der og institusjoner. Næringslivs- og teknologipro- sjekter ligger fremdeles et stykke unna dette målet.

For næringslivsfinansiering gjennom satsin- gen Brukerstyrt Innovasjonsarena under forskningsrådet var andel kvinnelige prosjekt- ledere 32 pst. i 2021. Dette er en økning fra 24 pst.

i 2019, og på samme nivå som i 2020. Andel kvin- nelige doktorgradsstipendiater som er finansiert gjennom satsingen i 2021, var 39 pst., mot 44 pst. i 2020.

I perioden 2013–2021 har andelen kvinnelige prosjektledere i Skattefunn økt fra 10 til 16 pst., mens andelen kvinnelige daglige ledere i Skatte- funn-bedrifter har økt fra 8 til 11 pst. i samme peri- ode. Skattefunn-ordningen er en rettighetsbasert ordning, og Forskningsrådet har ikke mulighet til å prioritere prosjekter med kvinnelige prosjektle- dere.

Siva SF er medeier i over 70 innovasjonssel- skaper som inngår i en nasjonal portefølje. Gjen- nom sitt eierskap bidrar Siva til at selskapene har fokus på likestilling i bred forstand. I innovasjons- selskapene var andelen kvinner i styrene 44 pst. i 2020 og har økt til 45 pst. i 2021. Innenfor pro- gramvirksomheten har Siva en målsetting om 40 pst. kvinneandel, målt som kvinner i ledende stillinger. Det har vært en positiv utvikling i kvinneandelen siden 2013, og denne utviklingen fortsatte også fra 2020 til 2021. I næringshagepro- grammet var kvinneandelen 37,6 pst. i 2021, som er den høyeste andelen målt i perioden 2013– 2021. I inkubasjonsprogrammet økte kvinneande- len fra 26,8 pst. i 2020 til 27,6 pst. i 2021, også den høyeste andelen målt i perioden.

11 Lederes ansettelsesvilkår i virksomheter heleid av staten og der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet framstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i fagproposisjonene. For Nærings- og fiskeridepartementet omfatter oversikten selskapene nedenfor. Det gjøres oppmerksom på at godtgjørelsen til administrerende direktører for 2021 i disse selskapene også framgår av Statens eierrapport for 2021. Tallene er rundet av til nærmeste tusen kroner.

Argentum Fondsinvesteringer AS

Administrerende direktør Joachim Høegh-Krohn mottok 5 294 000 kroner i fastlønn i 2021. Opptjent bonus var 2 550 000 kroner. Annen godtgjørelse var 12 000 kroner, og pensjonskostnad var 181 000 kroner. Selskapet har en innskuddsbasert pensjonsordning. For fastlønn over 12 G betales det ikke inn til ordningen. Administrerende direktør har avtale om to års etterlønn, samt andre godtgjørelser dersom selskapet blir avvirket.

Baneservice AS

Administrerende direktør Ingvild Storås mottok 2 490 000 kroner i fastlønn for 2021. Det er ikke opptjent bonus i 2021. Annen godtgjørelse var 185 000 kroner. Administrerende direktør har en innskuddsbasert pensjonsordning, og pensjonskostnaden i 2021 utgjorde 92 000 kroner. Det er inngått avtale om å dekke kostnader til en tilleggsdekning for pensjon utover 12 G til maksimalt 16 G. Administrerende har avtale om 12 måneder sluttvederlagsperiode, eventuell annen lønn i denne perioden kommer til fradrag.

Eksportkreditt Norge AS

Otto Søberg var administrerende direktør fram til 1. juli 2021 og mottok 5 166 000 kroner i fastlønn og sluttvederlag for 2021. Videre utgjorde opptjent bonus 345 000 kroner, annen godtgjørelse 92 000 kroner og pensjonskostnaden 70 000 kro-

ner, for den aktuelle perioden. Selskapet har ikke hatt administrerende direktør etter 1. juli 2021, da selskapet avsluttet sin virksomhet fra dette tidspunktet.

Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfinansiering AS (FHF)

Administrerende direktør Geir Andreassen mottok 1 618 000 kroner i lønn og feriepenge og 219 000 kroner i andre ytelser i 2021. Innbetalt pensjon var 181 000 kroner. Administrerende direktør er ansatt i åremålsstilling fram til 30. september 2025. Gjensidig oppsigelsesfrist er seks måneder. Ved oppsigelse fra FHF's side har administrerende direktør rett til å motta etterlønn tilsvarende 100 pst. av ordinær fastlønn på oppsigelsestidspunktet i seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden. Enhver inntekt og godtgjørelse som mottas i perioden kommer til fratrukk. FHF har en innskuddsbasert pensjonsordning. Ved forlengelse av åremålsstillingen ble avtalen fra 2013 om individuell tilleggspensjon videreført.

Flytoget AS

For 2021 mottok administrerende direktør Philipp Engedal 2 729 000 kroner i fastlønn og 202 000 kroner i annen godtgjørelse. Selskapets individuelle bonusordning for ledende ansatte ble avvirket med virkning fra 2021. For administrerende direktør ble fastlønnen som følge av dette økt med 15 pst. Pensjonskostnaden for 2021 utgjorde 284 000 kroner. Administrerende direktør har avtale om gjensidig oppsigelsestid på seks måneder. Pensjonsgrunnlaget er begrenset til 12 G.

Innovasjon Norge

Administrerende direktør Håkon Haugli mottok 2 349 000 kroner i fastlønn og 12 000 kroner i annen godtgjørelse i 2021. Ledende ansatte i Innovasjon Norge omfattes av samme pensjonsordninger som øvrige ansatte i selskapet. Innovasjon

Norge har ingen bonusprogram for sine ledere. Administrerende direktør har avtale om fratredelsesvederlag. Vederlaget er seks måneders fastlønn ved fratredelsestidspunktet. Det vil opphøre dersom administrerende direktør får ny fast ansettelse i denne perioden.

Investinor AS

Administrerende direktør Terje Eidesmo mottok 2 939 000 kroner i fastlønn og feriepenger, 430 000 kroner i opptjent bonus, 130 000 kroner i annen godtgjørelse og 131 000 kroner i pensjonsgodtgjørelse i 2021. Selskapet har en innskuddsbasert pensjonsordning. For fastlønn over 12 G betales det ikke inn til ordningen. Ved foretakets oppsigelse har administrerende direktør rett på seks måneders etterlønn i tillegg til lønn i oppsigelsestiden. Etterlønnen reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av eventuell ny årsinntekt.

Mantena AS

Tidligere administrerende direktør Kjetil Hovland mottok 1 563 000 kroner i fastlønn i 2021 og innbetalinger til pensjon var 63 000 kroner. John Arne Ulvan ble ny administrerende direktør i selskapet fra 9. august 2021 og mottok 1 074 000 kroner i fastlønn i 2021. Pensjonskostnaden for 2021 var 95 000 kroner. I tillegg mottok økonomidirektør Vidar Leirvik 638 000 kroner i godtgjørelse ut over lønn fra sin faste stilling for å ha fungert som administrerende direktør i deler av 2021.

Mesta AS

Administrerende direktør Marianne Bergmann Røren mottok 3 281 000 kroner i fastlønn og 10 000 kroner i annen godtgjørelse for 2021. Opptjent variabel lønn for 2021 var 1 120 000 kroner. Den variable godtgjørelsesordningen er begrenset til 35 pst. av grunnlønn. Pensjonskostnaden utgjorde 87 000 kroner i 2021 basert på en innskuddsbasert pensjonsordning inntil 12 G. Administrerende direktør har avtale om seks måneders oppsigelsestid og 12 måneders etterlønn. Etterlønn avregnes mot annen inntekt i perioden.

Norges sjømatråd AS

Administrerende direktør Renate Larsen mottok 2 742 000 kroner i lønn og annen godtgjørelse i 2021. Administrerende direktør har ingen bonusordning eller annen incentivordning. Kostnadene

til innskuddspensjon for administrerende direktør var 97 000 kroner, og pensjonsordningen for ledende personell avviker ikke fra den generelle pensjonsordningen i selskapet. Gjensidig oppsigelsestid for administrerende direktør er seks måneder. Ved selskapets oppsigelse har hun i tillegg til fastlønn og andre ytelser i oppsigelsestiden rett til en kompensasjon tilsvarende seks måneders fastlønn.

Nysnø Klimainvesteringer AS

Administrerende direktør Siri Kalvig mottok 2 629 000 kroner i fastlønn og feriepenger, 351 000 kroner i opptjent bonus og 129 000 kroner i pensjonskostnad i 2021. Selskapet har en innskuddsbasert pensjonsordning. For fastlønn over 12 G betales det ikke inn til ordningen. Ved foretakets oppsigelse har administrerende direktør rett på seks måneders etterlønn i tillegg til lønn i oppsigelsestiden. Etterlønnen reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av eventuell ny årsinntekt.

Petoro AS

Kjell M. Lund fungerte som administrerende direktør fra september 2020 til mai 2021. Lund mottok i 2021 en fastlønn på 3 151 000 kroner som inkluderer fungeringstillegg, samt annen godtgjørelse som inkluderer variabel lønn på 227 000 kroner og innskuddspensjon på 194 000 kroner.

Kristin F. Kragseth er ny administrerende direktør fra juni 2021. Kragseth mottok i 2021 en fastlønn på 2 241 000 kroner, samt annen godtgjørelse på 98 000 kroner. Kragseth inngår i selskapets kollektive ordning for variabel lønn som kan gi inntil 10 pst. av fastlønn i utbetaling dersom avtalte mål blir oppnådd. Administrerende direktør er medlem i selskapets innskuddsbaserte pensjonsordning for lønn opp til 12 G. I ansettelsesavtalen gjelder en gjensidig oppsigelsestid på seks måneder. Det er inngått avtale om etterlønn utover oppsigelsestiden svarende til seks måneders ordinær fastlønn. Kragseth har ikke krav på etterlønn om hun sier opp selv.

Posten Norge AS

For 2021 mottok administrerende direktør Tone Wille 5 718 000 kroner i fastlønn og 306 000 kroner i andre godtgjørelser. Bonusordningen for administrerende direktør ble avvirket per 1. januar 2019. Pensjonskostnaden i 2021 var 126 000 kroner. Pensjonen er innskuddsbasert og pensjons-

grunnlaget er begrenset oppad til 12 G. Sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden skal i sum ikke overstige 12 måneders lønn. Sluttvederlag reduseres forholdsmessig med ny årsinntekt.

Siva – Selskapet for industrivekst SF

Andreas Krüger Enge fungerte som konstituert administrerende direktør fra 1. juli til 31. desember i 2021 og mottok 878 000 kroner i fastlønn og 10 000 kroner i andre godtgjørelser. Ingrid Riddervold Lorange var administrerende direktør fram til 31. august 2021 og mottok 1 431 000 kroner i fastlønn, og 69 000 kroner i andre godtgjørelser. Administrerende direktør er omfattet av selskapets avtale om pensjonsordning i Statens pensjonskasse. Kostnadsført pensjon til konstituert administrerende direktør Andreas Krüger Enge utgjorde 78 000 kroner i 2021. Kostnadsført pensjon til avgått administrerende direktør Ingrid Riddervold Lorange utgjorde også 78 000 kroner i 2021. Det benyttes ikke bonuser eller andre former for resultatavhengig godtgjørelse.

Space Norway AS

Administrerende direktør Jostein Rønneberg mottok 1 576 000 kroner i fastlønn i 2021. Administrerende direktør har en innskuddsbasert pensjonsordning, der inntekt over 12 G ikke er pensjonsgivende. Pensjonskostnaden for administrerende direktør i 2021 utgjorde 99 000 kroner. Administrerende direktør har ingen incentivordning utover fast lønn og har samme avtale som øvrige ansatte med hensyn til pensjonsordninger og pensjonsalder.

Statkraft SF

Konsernsjef Christian Rynning-Tønnesen mottok 5 838 000 kroner i fastlønn for 2021. Opptjent

bonus i 2021 var 802 000 kroner. Ordningen er begrenset oppad til 25 pst. av brutto fastlønn. Annen godtgjørelse utgjorde 220 000 kroner. Pensjonskostnaden var 2 695 000 kroner. Konsernsjefen har en pensjonsalder på 67 år med en pensjonsytelse på 66 pst. av årslønnen forutsatt full opptjeningstid på 30 år.

Gjensidig oppsigelsestid er seks måneder. Det er avtalt en særskilt etterlønn ved oppsigelse fra arbeidsgiver med kortere frist enn ovennevnte, hvor konsernsjefen i et slikt tilfelle har rett til et sluttvederlag på inntil 12 månedslønner ut over avtalt oppsigelsestid, men som reduseres ved annen inntekt i utbetalingsperioden. Konsernsjefen har avtale om stillingsendring etter fylte 62 år, som innebærer at den ansatte tilbys en annen stilling med en lønn på 75 pst. av direktørlønnen med redusert arbeidstid fram til avtalt pensjonsalder om selskapet eller den ansatte ber om dette.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

For 2021 mottok administrerende direktør Jan Morten Ertsaas 2 050 000 kroner i fastlønn. Selskapets individuelle bonusordning for ledende ansatte ble avviklet med virkning fra 2021. For administrerende direktør ble fastlønnen som følge av dette økt med 10 pst. Annen godtgjørelse utbetalt til administrerende direktør i 2021 utgjorde 129 000 kroner og pensjonskostnaden utgjorde 187 000 kroner.

Pensjonsvilkårene er på linje med andre ansattes vilkår i selskapet og begrenset oppad til 12 G. Dersom selskapet sier opp ansettelsesforholdet, gis seks måneders etterlønn fra utløpet av oppsigelsestiden, med avkortning for eventuell annen inntekt i perioden.

12 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter

Innledning

Det er i tilknytning til budsjettproposisjonen for 2023 utarbeidet tre standardtabeller med følgende nøkkeltall for Norsk Romsenter:

Tabell 12.1 Utgifter og inntekter etter art: Formålet med tabellen er å vise virksomhetens brutto utgifter og inntekter basert på kontantprinsippet og artsinndelt etter samme prinsipper som gjelder for de bruttobudsjetterte virksomhetene. Tall for årene 2019–2021 og 2022 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 12.2 Inntekter etter inntektskilde: De fleste nettobudsjetterte virksomheter har flere inntektskilder, og formålet med tabellen er å gi en oversikt over de ulike inntektskildene. Tall for årene 2019–2021 og 2022 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 12.3 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember: Med spesifisering av de formål kontantbeholdningene skal benyttes til. Formålet med tabellen er å vise totale overføringer til neste budsjettår og sammensetningen av overføringene.

Tabeller med kommentarer

Tabell 12.1 Utgifter og inntekter etter art

Utgiftsart	2019	2020	2021	Budsjett 2022
(i 1 000 kr)				
<i>Driftsutgifter:</i>				
Lønnsutgifter	47 925	44 569	50 415	65 590
Varer og tjenester	118 729	161 273	121 847	135 302
Sum driftsutgifter	166 654	205 842	172 262	200 892
<i>Investeringsutgifter:</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	2 724	8 851	11 110	4 105
Sum investeringsutgifter	2 724	8 851	11 110	4 105
<i>Overføringer fra virksomheten:</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Andre utbetalinger	793 053	834 406	819 431	821 800
Sum overføringer fra virksomheten	793 053	834 406	819 431	821 800
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle utgifter	377	2 482	848	0
Sum finansielle aktiviteter	377	2 482*	848	0
Sum utgifter	962 808	1 051 581	1 003 650	1 026 797

Tabell 12.1 Utgifter og inntekter etter art

	(i 1 000 kr)			
Utgiftsart	2019	2020	2021	Budsjett 2022
<i>Driftsinntekter:</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	309	4	122 928	101 248
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0
Refusjoner	0	0	0	0
Andre driftsinntekter	120 255	135 692	0	0
Sum driftsinntekter	120 564	135 696	122 928	101 248
<i>Investeringsinntekter:</i>				
Salg av varige driftsmidler	0	28	0	0
Sum investeringsinntekter	0	28	0	0
<i>Overføringer til virksomheten:</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger	823 262	906 410	119 900	92 501
Andre innbetalinger	13 039	1 986	839 700	821 800
Sum overføringer til virksomheten	836 301	908 396	959 600	914 301
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle innbetalinger	956	539	1	0
Sum finansielle aktiviteter	956	539	1	0
Sum inntekter	957 821	1 044 659	1 082 529	1 015 549
Netto endring i kontantbeholdning	-4 987	-6 922	78 879	-11 248

Tabell 12.2 Inntekter etter inntektskilde

	(i 1 000 kr)			
Inntektstype	2019	2020	2021	Budsjett 2022
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget:</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	819 701	906 410	959 469	914 301
Bevilgninger fra andre departement	3 561	1 987	130	0
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger til statsoppdraget	823 262	908 397	959 600	914 301
<i>Offentlige og private bidrag:</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	0	0

Tabell 12.2 Inntekter etter inntektskilde

Inntektstype	(i 1 000 kr)			
	2019	2020	2021	Budsjett 2022
Bidrag fra private	0	0	0	0
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	13 039	14 486	0	0
Sum bidrag	13 039	14 486	0	0
<i>Oppdragsinntekter mv.:</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	309	45	8	0
Andre inntekter	121 211	121 731	122 921	101 248
Sum oppdragsinntekter mv.	121 520	121 776	122 929	101 248
Sum inntekter	957 821	1 044 659	1 082 529	1 015 549

Kommentarer til tabell 12.2

Tildelinger fra internasjonale organisasjoner er overføringer fra den europeiske romorganisasjonen ESA, som bidrag til EASP-programmet på Andøya Space AS. Beløpet knytter seg til Frankrikes, Tysklands og Sveits sine deler av programmet.

Andre inntekter er inntekter fra avtaler Norsk Romsenter har med NASA, NOAA, USGS og ESA om å levere bakkestasjonstjenester til noen av deres romprogrammer. Disse inntektene motsvares av nærmest identiske utgiftsposter. Eventuelle forskjeller skyldes valutaeffekt.

Tabell 12.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

Balansedag 31. desember	(i 1 000 kr)			
	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	Endring fra 2020 til 2021
<i>Kontantbeholdning:</i>				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	89 632	82 186	160 016	77 829
Beholdning på andre bankkonti	8 447	8 970	10 020	1 050
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	98 079	91 157	170 036	78 879
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>				
Feriepenger mv.	3 424	3 486	4 384	898
Skattetrekk og offentlige avgifter	4 446	3 759	5 089	1 329
Gjeld til leverandører	9 066	13 319	13 502	183
Gjeld til oppdragsgivere	0	0	0	0

Tabell 12.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

				(i 1 000 kr)
Balansedag 31. desember	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	Endring fra 2020 til 2021
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	0	0	0	0
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	16 936	20 565	22 975	2 410
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår:</i>				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	64 705	53 260	109 493	56 233
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	1 086	-18	209	227
Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår	65 792	53 242	109 702	56 460
<i>Andre avsetninger:</i>				
Avsetninger til andre formål/ ikke spesifiserte formål	-143	23	18 861	18 837
Fri virksomhetskapital	15 537	17 370	18 571	1 202
Sum andre avsetninger	15 395	17 393	37 432	20 039
<i>Langsiktig forpliktelses (netto):</i>				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	0	0	0	0
Annen langsiktig forpliktelse	-43	-43	-73	-30
Sum langsiktig gjeld	-43	-43	-73	-30
Sum netto gjeld og forpliktelses	98 079	91 157	170 036	78 879

Kommentarer til tabell 12.3

Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål er midler til finansiering av følgeprogrammer fra andre organisasjoner, hvor midlene ikke er satt i ansvar.

Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet er prosjekter som finansieres over nasjonale følgeprogrammer som ennå ikke er utbetalt.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2022–2023) om statsbudsjettet for år 2023 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Nærings- og fiskeridepartementet føres det i Prop. 1 S (2022–2023) statsbudsjettet for budsjettåret 2023 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 900–954, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540, 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5614, 5625, 5629, 5656 og 5685

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Forvaltning og rammebetingelser				
900	Nærings- og fiskeridepartementet			
	01 Driftsutgifter		505 650 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		66 583 000	
	22 Nukleære utredninger og prosjektledelse, <i>kan overføres</i>		10 800 000	
	25 Drift og forvaltning av kompensasjonsordninger		15 600 000	
	26 Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, <i>kan overføres</i>		11 700 000	
	31 Miljøtiltak Svea og Lunckefjell, <i>kan overføres</i>		85 000 000	
	51 Tilskudd til Senter for hav og Arktis		5 600 000	
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner		43 500 000	
	71 Miljøtiltak Raufoss		4 100 000	
	72 Tilskudd til skipsfartsberedskap		3 900 000	
	73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge		32 400 000	
	74 Tilskudd til Visit Svalbard AS		3 300 000	
	75 Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>		19 300 000	
	76 Tilskudd til Standard Norge		44 300 000	
	77 Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum, <i>kan overføres</i>		3 100 000	
	81 Tilskudd til nasjonalt program for leverandørutvikling		9 418 000	864 251 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
902	Justervesenet			
	01	Driftsutgifter	128 700 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	100 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 800 000	138 600 000
903	Norsk akkreditering			
	01	Driftsutgifter	55 200 000	55 200 000
904	Brønnøysundregistrene			
	01	Driftsutgifter	441 500 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	33 700 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	173 850 000	649 050 000
905	Norges geologiske undersøkelse			
	01	Driftsutgifter	202 500 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	73 540 000	276 040 000
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01	Driftsutgifter	61 850 000	
	30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	11 100 000	
	31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	6 100 000	
	32	Miljøtiltak Folldal	16 000 000	95 050 000
907	Norsk nukleær dekommisjonering			
	01	Driftsutgifter	117 050 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	395 000 000	
	30	Opprydding Søve	41 500 000	553 550 000
908	Institutt for energiteknikk			
	70	Tilskudd til drift av atomanlegg	358 900 000	
	71	Tilskudd til sikring av atomanlegg	19 000 000	
	72	Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur	65 000 000	442 900 000
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	2 228 000 000	2 228 000 000
910	Sjøfartsdirektoratet			
	01	Driftsutgifter	457 000 000	457 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
911	Konkurransetilsynet			
	01	Driftsutgifter	124 050 000	
	70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning, <i>kan overføres</i>	2 100 000	126 150 000
912	Klagenemndssekretariatet			
	01	Driftsutgifter	36 200 000	36 200 000
913	Dagligvaretilsynet			
	01	Driftsutgifter	9 900 000	9 900 000
915	Regelrådet			
	01	Driftsutgifter	11 400 000	11 400 000
916	Kystverket			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	2 127 350 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	33 700 000	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	585 900 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	196 700 000	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	36 100 000	
	70	Tilskudd til overføring av gods fra vei til sjø, <i>kan overføres</i>	33 300 000	
	71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner, <i>kan overføres</i>	98 200 000	3 111 250 000
917	Fiskeridirektoratet			
	01	Driftsutgifter	470 900 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	121 000 000	591 900 000
919	Diverse fiskeriformål			
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	503 000 000	
	61	Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt	2 000 000	
	71	Tilskudd til velferdsstasjoner	2 500 000	
	73	Tilskudd til kompensasjon for CO ₂ -avgift	346 800 000	
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	1 900 000	
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	28 800 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	6 900 000	
	77	Tilskudd til kystrekeflåten	21 000 000	912 900 000
		Sum Forvaltning og ramme- betingelser		10 559 341 000
		Forskning og innovasjon		
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 563 755 000	
	51	Tilskudd til marin og maritim forskning	590 900 000	2 154 655 000
922		Romvirksomhet		
	50	Norsk Romsenter	91 750 000	
	51	Egenkapital Andøya Space, <i>kan overføres</i>	102 600 000	
	70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	219 200 000	
	71	Internasjonal romvirksomhet	506 400 000	
	72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	22 800 000	
	73	EUs romprogrammer	572 000 000	
	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>	127 000 000	
	76	Tilskudd Andøya Space, <i>kan overføres</i>	26 500 000	
	95	Egenkapital Space Norway AS	346 919 000	2 015 169 000
923		Havforskningsinstituttet		
	01	Driftsutgifter	587 000 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	429 455 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	217 700 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	30 600 000	1 264 755 000
924		Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer		
	70	Tilskudd	323 400 000	323 400 000
926		Havforskningsinstituttet, forsknings- fartøy		
	01	Driftsutgifter	194 450 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	191 200 000	385 650 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
928	Annen marin forskning og utvikling			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		35 900 000	
	50 Tilskudd til Veterinærinstituttet		72 600 000	
	72 Tilskudd til Nofima AS		99 600 000	208 100 000
930	Design og arkitektur Norge			
	70 Tilskudd		23 300 000	23 300 000
935	Patentstyret			
	01 Driftsutgifter		298 510 000	298 510 000
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Driftsutgifter		8 360 000	8 360 000
	Sum Forskning og innovasjon			6 681 899 000
	Markedsadgang og eksport			
940	Internasjonaliseringstiltak			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		15 200 000	
	70 Eksportfremmetiltak		46 700 000	61 900 000
	Sum Markedsadgang og eksport			61 900 000
	Statlig eierskap			
950	Forvaltning av statlig eierskap			
	21 Spesielle driftsutgifter		33 100 000	
	72 Tilskudd til pensjonsforpliktelser, Mantena AS		50 000 000	83 100 000
952	Investinor AS			
	50 Risikokapital		50 000 000	
	70 Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag		8 000 000	
	95 Kapitalinnskudd		92 000 000	150 000 000
953	Nysnø Klimainvesteringer AS			
	50 Risikokapital		210 000 000	
	95 Kapitalinnskudd		390 000 000	600 000 000
954	Petoro AS			
	70 Tilskudd til administrasjon		372 300 000	372 300 000
	Sum Statlig eierskap			1 205 400 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Statsbankene				
2421	Innovasjon Norge			
	50 Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger		798 650 000	
	70 Basiskostnader		169 500 000	
	71 Innovative næringsmiljøer, <i>kan overføres</i>		115 500 000	
	74 Reiseliv, profilering og kompetanse, <i>kan overføres</i>		541 500 000	
	75 Grønn plattform, <i>kan nyttes under post 50, 71 og 76</i>		207 900 000	
	76 Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>		400 846 000	
	90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	65 200 000 000		67 433 896 000
2426	Siva SF			
	70 Tilskudd		11 600 000	
	71 Tilskudd til testfasiliteter		188 300 000	
	72 Risikokapital		35 000 000	
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>		70 000 000	
	95 Kapitalinnskudd		65 000 000	369 900 000
2429	Eksporthandlingsordningen			
	90 Utlån	6 000 000 000		6 000 000 000
	Sum Statsbankene			73 803 796 000
Statlig petroleumsvirksomhet				
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	30 Investeringer	28 300 000 000		28 300 000 000
	Sum Statlig petroleumsvirksomhet			28 300 000 000
Statens forretningsdrift				
2460	Eksporthandlingsfinansiering Norge			
	24 Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter	-193 000 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	290 286 000	97 286 000	
	25 Forvaltning av midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina		500 000	
	90 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning	1 000 000 000		1 097 786 000
	Sum Statens forretningsdrift			1 097 786 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
		Arbeidsliv		
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn			
	70 Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>		80 000 000	80 000 000
	Sum Arbeidsliv			80 000 000
	Sum departementets utgifter			121 790 122 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
3900	Nærings- og fiskeridepartementet			
	01 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter		188 000	
	03 Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard		11 700 000	
	70 Garantipremie fra garantiordning luftfart		39 000 000	50 888 000
3902	Justervesenet			
	01 Gebyrinntekter		18 010 000	
	03 Inntekter fra salg av tjenester		28 115 000	
	04 Oppdragsinntekter		100 000	46 225 000
3903	Norsk akkreditering			
	01 Gebyrinntekter og andre inntekter		48 665 000	48 665 000
3904	Brønnøysundregistrene			
	01 Gebyrinntekter		567 400 000	
	02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter		33 085 000	600 485 000
3905	Norges geologiske undersøkelse			
	03 Oppdragsinntekter og andre inntekter		74 975 000	74 975 000
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Leie av bergrettigheter og eiendommer		100 000	
	02 Behandlingsgebyrer		800 000	
	86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt		1 000 000	1 900 000
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	01 Tilbakeføring av tilskudd		3 000 000	3 000 000
3910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		233 195 000	
	02 Maritime personellsertifikater		21 135 000	
	03 Diverse inntekter		500 000	
	04 Gebyrer for skip i NIS		66 475 000	
	86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt		4 800 000	326 105 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
3911	Konkurransetilsynet			
	03 Refusjoner og andre inntekter		200 000	
	86 Lovbruddsgebyr		100 000	300 000
3912	Klagenemndssekretariatet			
	01 Klagegebyr		900 000	
	02 Refusjoner og andre inntekter		200 000	
	87 Overtredelsesgebyr		100 000	1 200 000
3916	Kystverket			
	02 Andre inntekter		13 800 000	13 800 000
3917	Fiskeridirektoratet			
	01 Diverse inntekter		1 200 000	
	05 Saksbehandlingsgebyr		30 315 000	
	86 Forvaltningssanksjoner		10 000 000	41 515 000
3923	Havforskningsinstituttet			
	01 Oppdragsinntekter		436 140 000	436 140 000
3926	Havforskningsinstituttet, forsknings- fartøy			
	01 Oppdragsinntekter		191 010 000	191 010 000
3935	Patentstyret			
	01 Inntekter av informasjonstjenester		4 800 000	
	02 Inntekter knyttet til NPI		4 600 000	
	03 Gebyrer immaterielle rettigheter		105 735 000	115 135 000
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Gebyrer		700 000	700 000
3940	Internasjonaliseringstiltak			
	71 Tilbakebetaling av støtte ved kapitalvareeksport		4 500 000	4 500 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap			
	96 Salg av aksjer		25 000 000	25 000 000
3951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			
	90 Avdrag		20 900 000	20 900 000
5325	Innovasjon Norge			
	70 Låneprovisjoner		73 000 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer		63 300 000 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	92	Låneordning for pakkereise-arrangører – avdrag		38 000 000	63 411 000 000
5326		Siva SF			
	70	Låne- og garantiprovisjoner		7 000 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer		70 000 000	77 000 000
5329		Eksporthkredittordningen			
	70	Gebyrer m.m.		20 000 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer		8 800 000 000	8 820 000 000
		Sum Ordinære inntekter			74 310 443 000
		Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	24	Driftsresultat			
		1 Driftsinntekter	591 700 000 000		
		2 Driftsutgifter	-47 800 000 000		
		3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 200 000 000		
		4 Avskrivninger	-27 000 000 000		
		5 Renter av statens kapital	-2 400 000 000	513 300 000 000	
	30	Avskrivninger		27 000 000 000	
	80	Renter av statens kapital		2 400 000 000	542 700 000 000
		Sum Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			542 700 000 000
		Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.			
5460		Eksporthfinansiering Norge			
	71	Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger		12 000 000	
	77	Inntekter fra midlertidig lånegarantiordning ifb. krigen i Ukraina		1 000 000	
	90	Avdrag på lån knyttet til bruk av trekkfullmakt under Alminnelig garantiordning		1 000 000	14 000 000
		Sum Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.			14 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Skatter og avgifter				
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet			
	71 Avgifter immaterielle rettigheter		160 000 000	
	72 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		33 100 000	
	73 Årsavgift Merkeregisteret		8 600 000	
	74 Fiskeriforskningsavgift		345 600 000	
	75 Tilsynsavgift Justervesenet		26 700 000	
	76 Kontrollavgift fiskeflåten		46 500 000	
	77 Sektoravgifter Kystverket		984 433 000	1 604 933 000
	Sum Skatter og avgifter			1 604 933 000
Renter og utbytte mv.				
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			
	80 Renter		11 900 000	11 900 000
5613	Renter fra Siva SF			
	80 Renter		11 700 000	11 700 000
5614	Renter under Eksportfinansiering Norge			
	80 Renter fra lån til Alminnelig garantiordning		129 000 000	
	81 Renter fra Norwegian Air Shuttle ASA		68 000 000	197 000 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80 Renter på lån fra statskassen		675 000 000	
	81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen		22 000 000	
	82 Låneordning for pakkereisearrangører – renter		3 600 000	
	85 Utbytte, lavrisikolåneordningen		100 000 000	800 600 000
5629	Renter fra eksportkredittordningen			
	80 Renter		830 000 000	830 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning			
	85 Utbytte	30 220 400 000	30 220 400 000	
5685	Aksjer i Equinor ASA			
	85 Utbytte	15 000 000 000	15 000 000 000	
	Sum Renter og utbytte mv.			47 071 600 000
	Sum departementets inntekter			665 700 976 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 post 01	kap. 3900 post 01
kap. 900 post 26	kap. 3900 post 03
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03 og kap. 5574 post 75
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 21	kap. 3904 post 02
kap. 905 post 21	kap. 3905 post 03
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03
kap. 912 post 01	kap. 3912 post 01
kap. 916 post 01	kap. 3916 post 02 og kap. 5574 post 77
kap. 916 post 45	kap. 3916 post 02 og kap. 5574 post 77
kap. 917 post 01	kap. 3917 post 01
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 01
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 01
kap. 935 post 01	kap. 3935 post 04

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 917, post 22, kap. 919, post 76 og kap. 923, post 22,

slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574, post 74.

3. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av fiskerihavner under kap. 3916, post 02 til følgende formål under kap. 916, post 30:

- a. dekning av salgsomkostninger forbundet med salget.
- b. oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner.

III

Utbetalinger under garantiordninger
(trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under alminnelig garantiordning overstiger inntående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 18 000 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 90 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – alminnelig garantiordning.
2. foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger inntående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 91 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – byggelånsgarantiordning.
3. foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge til bruk i Norge (skipsgarantiordningen) overstiger inntående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 150 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 92 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – skipsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss, for miljøtiltak innenfor gitt garantiramme på 168 mill. kroner.
2. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige

aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.

3. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkredittordningen, post 90 Utlån, men slik at utlån i 2023 ikke overstiger 26 mrd. kroner.
4. overskride bevilgningen under kap. 905 Norges geologiske undersøkelse, post 21 Spesielle driftsutgifter, kap. 923 Havforskningsinstituttet, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy, post 21 Spesielle driftsutgifter i forbindelse med gjennomføringen av bestemte oppdragsprosjekter, mot tilsvarende kontraktsfestede innbetalinger til disse prosjektene under henholdsvis kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse, post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter, kap. 3923 Havforskningsinstituttet, post 01 Oppdragsinntekter og kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy, post 01 Oppdragsinntekter. Ved beregning av beløp som kan overføres til 2024 under de nevnte utgiftsbevilgninger, skal alle ubrukte merinntekter og mindreinntekter regnes med, samt eventuell inndecking av foregående års overskridelse på posten.
5. overskride bevilgningen under kap. 916 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner per aksjon dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensning uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.»

V

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Kongen i 2023 kan overskride bevilgningen under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

VI

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan utgiftsføre uten bevilgning under:

1. kap. 954 Petoro AS, post 71 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader

grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.

2. kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, inntil 25 mill. kroner til utlån til Norpipe Oil AS.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.
2. gi Norsk nukleær dekommisjonering og Institutt for energiteknikk fullmakt til å foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger innenfor en samlet ramme på inntil 450 mill. kroner

under kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering, post 21 Spesielle driftsutgifter.

3. gi Norsk nukleær dekommisjonering fullmakt til å inngå kontrakter for inntil 150 mill. kroner til opprydding ved Søve gruver under kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering, post 30 Opprydding Søve.
4. gi Kystverket fullmakt til å forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning under kap. 916 Kystverket, post 30 Nyanlegg og større vedlikehold for prosjekter som ikke er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget med samlet ramme for gamle og nye forpliktelser med inntil 745 mill. kroner.

VIII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
916		Kystverket	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	36,1 mill. kroner
	70	Tilskudd for overføring av gods fra vei til sjø	90 mill. kroner
	71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner	90 mill. kroner
954		Petoro AS	
	70	Tilskudd til administrasjon	35 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	400 mill. kroner
	75	Grønn plattform	420 mill. kroner
	76	Miljøteknologi	630 mill. kroner
2426		Siva SF	
	71	Tilskudd til testfasiliteter	55 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 125,9 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning, for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for

nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 173,7 mill. euro.

3. gi tilsagn om tilskudd til tapsavsetning for norsk deltakelse i InvestEU med inntil

1 300 mill. kroner under kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer, post 70 Tilskudd, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene.

IX

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 160 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 685 mill. kroner.
2. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 145 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning.
3. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, samt innenfor en øvre rammebegrensning på syv ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond.
4. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 7 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien.
5. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri.
6. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 10 000 mill. kroner ved kjøp av skip fra verft i Norge når disse skipene skal brukes i Norge.

X

Garantifullmakt og fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan inngå standardavtaler

for leie av grunn til bolig- og næringsformål på Svalbard med garantier overfor långiver som har pant i bygg som står på statens grunn. Garantiansvar kan kun utløses dersom staten sier opp avtalen eller nekter overføring av leierett. Samlet garantiramme for avtalene begrenses oppad til 25 mill. kroner. Det kan utgiftsføres utbetalinger knyttet til garantiene uten bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 86 Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard, innenfor en ramme på 10 mill. kroner.

XI

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirkosomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

XII

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 3 000 mill. kroner, herav 400 mill. kroner til skip i nærskipfart og fiskefartøy og 900 mill. kroner til grønne vekstlån.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.
3. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om lån under eksportkredittordningen uten en øvre ramme.
4. gi tilsagn om lån til Institutt for energiteknikk på inntil 40 mill. kroner under kap. 908 Institutt for energiteknikk, post 72 Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur. Utbetaling av lånet aktiveres i statens kapitalregnskap

XIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan:

1. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.
2. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 120 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak i Svea og Lunckefjell.
3. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 225 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak i gruveområdet i Folldal.

XIV

Fullmakt til å overføre ubrukte midler i reguleringsfond

Stortinget samtykker til at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å overføre eventuelt mindreforbruk til forvaltning av eksportkredittordningen i et reguleringsfond, begrenset slik at maksimalt innestående på reguleringsfondet ved utløpet av budsjettåret er 5 pst. av bevilgningen på kap. 2460, post 24 i 2023.

XV

Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440

Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
2. avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA.

XVI

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap.

XVII

Forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

Andre fullmakter

XVIII

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan bortfeste hjemfalte gruveeiendommer til museale formål vederlagsfritt.

XIX

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan gi Eksportfinansiering Norge anledning til å erverve og avhende aksjer og opsjoner med formål å få dekning for krav i misligholds- og gjenvinningssaker. Eierskapet skal være midlertidig.

XX

Endringer i statlige eier- og låneposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner kan:

1. redusere eierskapet i Akastor ASA helt eller delvis.
2. redusere eierskapet i Aker Solutions ASA helt eller delvis.
3. redusere deltakelsen i hybridlån og obligasjonslån utstedt av Norwegian Air Shuttle ASA helt eller delvis.

XXI

Salgsfullmakt og nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan avhende ikke-aktive gruveeiendommer. Utgifter knyttet til eventuell avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 30 Inntekter fra salg av gruveeiendom.

XXII

Fullmakt til å forvalte statens eierinteresser i holdingselskap

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å:

1. benytte holdingselskapet for å forvalte eierandeler som følge av misligholds- og gjenvinningssaker under Alminnelig garantiordning. Alminnelig garantiordning kan også gi lån til holdingselskapet eller overføre andre verdier for oppkapitalisering. Holdingselskapet skal være midlertidig.
2. plassere aksjer eller andre verdier tilhørende Alminnelig garantiordning i holdingselskapet.
3. overføre utbytte fra holdingselskapet tilbake til Alminnelig garantiordning.
4. overføre inntekter fra salg av aksjer eid av holdingselskapet til Alminnelig garantiordning.
5. avvikle holdingselskapet, samt tilbakeføre eventuelle midler til eller dekke eventuelt kapitalbehov fra Alminnelig garantiordning.

XXIII

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XXIV

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 millioner Sm³ oljeekvivalenter.

XXV

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XXVI

Overdragelse av andeler i rørledninger mv.

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessensskap. Statens andel i Gassled eller andre interessensskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XXVII

Regnskapsføring av kontantinnkallinger
mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan gi Petoro AS fullmakt til å postere inn- og utbetalinger for Statens direkte økonomiske engasjement i petroleums-

virksomheten (SDØE) mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet omfatter over-/underinnkalling av kontanter fra operatørselskapene (differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør), arbeidskapital, avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m.

XXVIII

Fullmakt til postering mot mellomværendet
med statskassen

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2023 kan gi Kystverket fullmakt til å postere a konto innbetalinger som Kystverket mottar knyttet til oljevernaksjoner mv. mot mellomværendet med statskassen. Når endelig oppgjør er avklart, gjøres mellomværendet opp og inntektsføres på kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.

Vedlegg 1**Omtale av medlemskap i internasjonale organisasjoner,
jf. kap. 900, post 70**

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) i London er FNs maritime organisasjon. IMOs hovedformål er å forbedre sjøsikkerheten, begrense forurensing til sjøs og forhindre pirat- og terrorvirksomhet til sjøs og i havn. Norge vil gjennom medlemskapet påvirke utforming av internasjonale regelverk som organisasjonen fastsetter for skipsfarten. Det er viktig at IMOs regelverk legger til rette for teknologiutvikling. Det enkelte medlemslands finansielle bidrag fastsettes hovedsakelig på grunnlag av medlemslandenes flåte (andel av verdens bruttotonnasje).

Det europeiske maritime sikkerhetsbyrået (EMSA – European Maritime Safety Agency) har som formål å sikre at Europakommisjonen og medlemslandene har tilgjengelig nødvendig ekspertise og teknisk og vitenskapelig støtte for å gjennomføre et høyt maritimt sikkerhets-, miljø- og arbeidsmiljønivå og forhindre terrorvirksomhet gjennom et harmonisert regelverk i EU. Norge er medlem i EMSA med bakgrunn i EØS-avtalen. EMSA bistår EU-kommisjonen i kontroll av medlemsstatenes implementering av regelverk, og ESA i kontroll av overholdelse av EØS-avtalen. Medlemskapet sikrer Norge deltakelse i EUs regelverksarbeid og bidrar til å sikre norske interesser.

EQUASIS er en globalt dekkende informasjonsdatabase med formål å fremme bruk av skip med høy kvalitet. Databasen ble etablert i 2000, og Norge har deltatt i styret siden 2007. Databasen omfatter i dag data fra omlag 50 ulike offentlige organ og organisasjoner, inklusiv ni samarbeidsområder for havnestatskontroll. Antall brukere av data fra EQUASIS er stadig økende, og databasen får stadig økende global betydning for at næringen velger transport med skip med høy kvalitet.

Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding on Port State Control) er et regime for harmonisering av risikobasert havnestatskontroll, hvor alle fremmedregistrerte skip som anløper samarbeidsområdet skal kontrolleres i havn ved første anløp. Paris MoU består i dag av 27 medlemsstater som omfatter EUs kyststater, Island,

Norge, Russland og Canada, og spenner dermed over et betydelig geografisk område. Paris MOU samarbeider også med EU-kommisjonen om gjennomføring av EU-direktiv om havnestatskontroll. Formålet med havnestatskontrollen er å fjerne skip med uakseptabel standard fra fart på havner i samarbeidsområdet. Kontrollen av fremmede skip i norske havner utføres av Sjøfartsdirektoratet. Statistikkene viser at aktiv havnestatskontroll under Paris MoU-samarbeidet medfører stadig høyere standard på skip i norske farvann.

Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCAAP) er en samarbeidsavtale om bekjemping av piratvirksomhet og væpnede ran mot skip i Asia. ReCAAP består i dag av medlemsstater fra Asia og Europa, i tillegg til USA og Australia. ReCAAPs informasjonsdelingssenter er lokalisert i Singapore og finansieres ved frivillige bidrag fra medlemslandene. Gjennom Norges medlemskap og bidrag støtter Norge opp om og kan påvirke senterets arbeid for å forbedre sikkerheten for skipsfarten.

Ispatroljetjenesten (NAIP – The North Atlantic Ice Patrol Service) har som formål å observere, overvåke og rapportere om isforhold i det nordlige Atlanterhavet og utføres av den amerikanske kystvakten i samarbeid med den kanadiske istjenesten. Tjenesten skal bidra til sikkerhet for menneskeliv på sjøen, sikker navigasjon og beskyttelse av det marine miljø. Norge har vært tilsluttet avtalen gjennom SOLAS-konvensjonen siden 1956. Medlemslandenes andel av kostnadene fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for passerende skip.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer, Det norske Handelskammerforbund* og *Det internasjonale utstillingsbyrå* sikrer norsk deltakelse i, og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. *Det norske Handelskammerforbund* skaffer gjennom sitt medlemskap i Eurochambers sine medlemmer, hovedsakelig små og mellomstore

bedrifter, nyttig informasjon om utviklingen i handel i EU og Europa generelt.

Norge er medlem av de FN-forankrede *studiegruppene for bly og sink* og for *nikkel*. Studiegruppene utarbeider rapporter om markedssituasjon, statistikk, miljøregelverk og faglig utvikling for uttak m.m. som har betydning for produsenter og industriselskaper innenfor de aktuelle bransjene. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard er ansvarlig for norsk deltakelse i studiegruppene.

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene vitenskapelige råd om det marine miljøet og om forvaltningen av fiskebestandene i Nord-Atlanteren.

Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC) spiller en aktiv rolle i å regulere bestandene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhavet. Arbeidet omfatter bl.a. oppfølging av prinsipper for kvotetildeling, bærekraftig forvaltning og ressurskontroll. NEAFC har de siste årene fått stadig større betydning for utvikling av nye rammeverk for effektiv bekjempelse av ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og for nytenking omkring økosystembasert forvaltning, inkludert beskyttelse av sårbare marine økosystemer.

Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjon (NAFO) fastsetter kvoter i internasjonalt farvann i området mellom Grønland, Canada og USA. NAFO-konvensjonen omfatter i prinsippet alle bestander i området unntatt laks, tunfisk, sverdfisk og hval. NAFO er et viktig forum, ikke minst fordi sentrale aktører som USA, Canada, EU og Japan, foruten Norge, er medlemmer. NAFO har mye til felles med NEAFC, og organisasjonene samarbeider godt på ulike områder.

Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC) skal etter Den internasjonale konvensjonen for regulering av hvalfangst (ICRW) legge til

rette for forvaltning og vern av hvalbestandene og sørge for en vitenskapelig basert utvikling av hvalfangstnæringen.

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO) har som formål å fremme samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikten over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, medregnet de store bardehvalene. NAMMCO har også gjort en betydelig innsats i arbeidet med å forbedre avlivningsmetodene for hval og sel.

Den internasjonale kommisjon for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT). Formålet med Norges deltakelse er å bidra til en forvaltning som sikrer forskning og gjenoppbygging av makrellstørjebestanden i det østlige Atlanterhav. Videre er ICCAT på grunn av det store antall medlemsstater en viktig organisasjon for utvikling av regelverk og forvaltningsprinsipper. Norge bidrar i arbeidet for modernisering av konvensjonsteksten i ICCAT.

Eurofish. Formålet til Eurofish er å bidra til oppbygging og utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen i Øst-Europa, Sentral-Asia og Kaukasus. Oppgavene omfatter bl.a. innsamling og publisering av markedsinformasjon og statistikk, teknisk bistand, prosjektledelse og utredninger. Formålet med Norges deltakelse er å støtte opp om utviklingen av fiskeri- og havbruksnæringen i medlemslandene, bl.a. gjennom kunnskapsdeling. Som en stor havbruks- og fiskerinasjon anses det som viktig at Norge bidrar til utviklingen av sjømatsektoren i Øst- og Sentral-Europa. Organisasjonen ble opprettet under FN's organisasjon for mat og landbruk (FAO) i 2002. Eurofish er nå frikoblet fra FAO og har status som egen organisasjon.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 10/2022

